WALTER SCOTT

Lamermuro sužadėtinė

Walter Scott

Lamermuro sužadėtinė

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
ELENA KUOSAITĖ - JAŠINSKIENĖ

ŽALTVYKSLĖ
Vilnius, 1995

UDK 820-3
Sk 52

Versta iš leidinio

The Bride of Lammermoor
by
Sir Walter Scott
Thomas Nelson and Sons Ltd.
London Edinburgh New York
Toronto and Paris, n. d.

Ant viršelio

Lukas Cranach d. Ä.
Princesės Sibylle von Cleve portretas

ISBN 9986-06-023-0
©Žaltvykslė, E. Kuosaitė - Jašinskienė

I skyrius

Kreida ir kalkėmis pelnau aš duoną,
Taisau kablius visiems, kam reikia,
Ir darbo šito tas nepeikia,
Kas pragyventi nori.

Senovinė daina

Mažai kas žino mano paslaptį, jog rašau apysakas, kurios vargu ar bus išleistos dar tebegyvenant autoriui. O jeigu taip atsitiktų, aš netrokščiau išgarsėti, *digito monstrarier**. Jeigu nebūtų pavojinga puoselėti tokią viltį, tai prisipažįstu, geriau likčiau užkulisyje, kaip tas išradingas lėlininkas, rodąs Pančo ir jo žmonos Džoanos** istoriją, ir nematomas gėrėčiausi publikos nuostaba ir nuovokumu. Tuomet aš galbūt išgirsčiau, kaip žinovai giria niekam nežinomo Piterio Patisono*** kūrinius, o jautrūs žmonės jais žavisi: jaunieji skaito neatsitraukdami, o ir senimui jie patinka; kaip kritikai stengiasi juos priskirti kokiai nors literatūros įžymybei, o įvairiuose rateliuose ir salonuose svarstoma, kada ir kieno tos apysakos buvo parašytos. Bet vargu ar man teks tuo pasidžiaugti dar gyvam esant, o tikėtis ko nors daugiau, be abejo, mano tuštybė man neleidžia.

Mano įpročiai pernelyg sustabarėję, aukštuomenės manieros man svetimos, todėl nepavydžiu ir nesigviešiu šlovės, kuri teikiama garsiems mano plunksnos broliams. Be to, vargu ar aš nors kiek pakilčiau savo paties akyse, jei man būtų suteikta garbė nors vieną žiemą pasirodyti tarp "įžymiųjų liūtų" mūsų didžiojoje sostinėje. Aš

* *Kad į mane rodytų pirštu (lot.).*

** *Pančas ir jo žmona - pagrindiniai anglų lėlių teatro veikėjai.*

*** *Piteris Patisonas - išgalvotas "Lamermuro sužadėtinės" ir kitų Valterio Skoto (1771-1832) romanų, sudarančių "Smuklininko pasakojimų" ciklą, autorius.*

nesugebėčiau pašokti, apsisukti ir parodyti visų savo grožybių, pradedant gauruotais karčiais ir baigiant kutuota uodega, "riaumoti it kokia lakštingalėlė"*, o paskui vėl atsigulti kaip gerai išdresiruotas balagano žvėris, - ir visa tai už varganą ir menką kavos puodelį ir dar sviestu apteptos duonos riekelę, plonesnę už vaflį. Aš negalėčiau suviršinti apsimestinio pataikavimo, kai tokiais atvejais vakaro šeimininkė stengiasi įtikti savo žvėrynui ir lesina saldainiukais papūgas, norėdama priversti jas plepėti prie svečių. Dėl tokio pripažinimo aš nenorėčiau "tarnauti", ir jeigu negalėčiau pasirinkti, tuomet, kaip ir paimtas nelaisvėn Samsonas**, verčiau visą gyvenimą sukčiau girnas malūne, negu kad linksminčiau filistinų didžiūnus ir damas. Tai ne todėl, kad aš - tikrai arba tariamai - nemėgčiau šios karalystės aristokratų, bet todėl, kad jie turi savo vietą, o aš - savo, ir jeigu mums tektų susikirsti, kaip toje senoje pasakoje apie ketaus ir molio puodus, visada nukentėčiau aš. Kas kita šitie mano prirašyti puslapiai. Esant norui juos galima atskleisti arba padėti į šalį. Skaitydami juos su pasigėrėjimu šio pasaulio galingieji nesukels autoriui tuščių vilčių; paniekinę arba pasmerkę juos, nesuteiks skausmo, o juk bendraudami su tais, kurie triūsia, norėdami suteikti jiems pasitenkinimo, jie retai kada išvengia vieno arba kito.

Geriau ir išmintingiau už mane tuos jausmus, kuriuos skiriu šiems puslapiams, yra išreiškęs Ovidijus*** viena eilute, nors čia pat jis ir paneigia šią mintį: *Parve, nec invideo, sine me, liber, ibis in urbem.*****

* *..."riaumoti it kokia lakštingalėlė"... - Viljamas Šekspyras (1564-1616), "Vasarvidžio nakties sapnas". I v., 2 sc.*

** *Samsonas - Biblijos veikėjas. Paimtas į filistinų nelaisvę, buvo priverstas malti grūdus, o paskui linksminti savo pavergėjus. Būdamas milžiniškai stiprus, jis užvertė ant jų šventyklą ir pats žuvo po jos griuvėsiais.*

*** *Publijus Ovidijus Nazonas (43 m. pr. Kr. - 18 m. po Kr.) - romėnų poetas. Imperatoriaus Augusto ištremtas į Juodosios jūros pakrantę, savo likimą apdainavo "Liūdesio eilėraščiuose" ir "Laiškuose iš Ponto". Cituojama iš "Liūdesio eilėraščių".*

**** *Nepavydžiu tau, mažoji knygele, kad be manęs tu keliausi į miestą (lot.).*

Bet aš negaliu pritarti įžymiojo tremtinio apgailestavimui, kad jis pats asmeniškai negalįs palydėti savo knygos į mugę, kur prekiaujama literatūra, malonumais ir prabanga. Jeigu ir nebūtų daugybės panašių pavyzdžių, užtektų mano vargšo bičiulio ir mokslo draugo Diko Tinto likimo perspėti mane, kad neieškočiau laimės šlovėje, skirtoje tiems, kurie sėkmingai pluša meno baruose.

Pasivadinęs menininku, Dikas Tintas neužmiršdavo priminti, jog yra kilęs iš senos Lanarkširo Tintų giminės, ir progai pasitaikius pertardavo, jog šiek tiek sumenkinąs savo aukštą kilmę užsidirbdamas duoną teptuku. Bet jeigu Dikas ko nors nesupainiojo kalbėdamas apie savo genealogiją, kai kurie jo protėviai buvo dar žemiau kritę, nes gerasis jo tėtušis vertėsi reikalingu ir, man regis, doru, tačiau nelabai kilmingu amatu, - jis buvo siuvėjas ir gyveno Langdirdumo sodžiuje vakarinėje Škotijoje. Ričardas gimė kuklioje siuvėjo pastogėje ir prieš jo paties norą nuo pat vaikystės turėjo mokytis šio kuklaus amato. Tačiau senajam ponui Tintui neteko pasigirti, jog jam pasisekė priversti savo genialųjį sūnų atsisakyti įgimtų polinkių. Tėvas elgėsi kaip mokinys, kuris stengiasi pirštu užspausti vandens statinės čiurkšlę: įniršusi ant tokios užtvaros jinai prasiveržia lauk ir apipurškia jį nuo galvos ligi kojų tūkstančiais purslų. Taip ir gyveno Tintas vyresnysis, kol jo daug žadanti atžala ne tik sunaudojo visą kreidą braižydamas ant siuvėjo stalo, bet ir nupaišė keletą pačių geriausių tėvo klientų karikatūrų. Tie pradėjo burbėti, jog nepakęs, kad tėvas pavertė juos baidyklėmis, o sūnus tuo pat metu savo teptuku padarė iš jų pajuokos objektus. Senasis siuvėjas matydamas, kad jo verslas žlunga, pagaliau susitaikė su savo likimu, išklausė sūnaus maldavimus ir leido jam išbandyti laimę tame bare, į kurį jis buvo labiau linkęs.

Kaip tik tuo metu Langdirdume gyveno keliaujantis dailės gerbėjas, kuris užsiiminėjo savo menu *sub Jove frigido** ir kuriuo žavėjosi visi sodžiaus berniukai, o ypač

Po šaltu dangumi (lot.).

Dikas Tintas. Tuo metu dar nebuvo įsigalėjusi negailestinga taupymo mada, kai šalia kitų niekingų apribojimų simboliniai pavaizdavimai buvo pakeisti sausais užrašais ir šitaip dailės studentams pasidarė užkirstas lengvai prieinamas kelias lavintis ir užsidirbti pragyvenimui. Tuomet dar nebuvo leidžiama ant tinkuotos aludės durų staktos arba ant viešbučio iškabos rašyti: "Sena šarka" arba "Saracėno galva", pakeičiant bejausmiais žodžiais gyvą plunksnuotosios plepės atvaizdą arba susiraukusį siaubingą turkų sultoną su turbanu. Tais tolimais ir paprastesniais laikais būdavo atsižvelgiama į visų luomų poreikius ir tuos linksmus atvaizdus piešdavo tam, kad visi juos suprastų: juk ir tas žmogelis, kuris negali suregzti nė dviejų raidžių, gali trokšti puodelio gero alaus, kaip ir labiau išprusę jo kaimynai arba kad ir pats pastorius. Vadovaudamiesi tokiais liberaliais principais smuklininkai apie savo amatą pareikšdavo spalvotomis emblemomis, o dailininkai nors ir retai kada puotaudavo, bet ir nemirdavo iš bado.

Taigi Dikas Tintas, kaip sakėme, stojo mokytis pas garbingą šios nykstančios profesijos atstovą ir, kaip dažnai nutinka Dangaus apdovanotiems meno srities genijams, pradėjo tapyti dažais, dar neturėdamas nė menkiausio supratimo apie tai, kas yra piešinys. Įgimtas talentas stebėti gamtą leido jam išvengti savo mokytojo klaidų ir nepaisyti jo pamokymų. Ypač jam sekėsi piešti arklius, kurie buvo taip mėgstami vaizduoti škotų kaimų iškabose. Stebint jaunojo menininko raidą, malonu pasakyti, kad žingsnis po žingsnio jis išmoko sutrumpinti šių garbingų gyvulių nugaras ir prailginti kojas, todėl jie pasidarė mažiau panašūs į krokodilus ir labiau - į žirgus. Pavyduoliai, kurie visada persekioja talentą taip uoliai, kaip šis daro pažangą, paleido gandus, jog Dikas kažkada nutapęs arklį ne su keturiomis, o su penkiomis kojomis. Jam pateisinti galiu pasiremti tuo, kad jo profesijos žmonėms leidžiama kurti visokiausius nepaprastus ir net netaisyklingus derinius, todėl visiškai nedraudžiama mylimam objektui pripaišyti viena galūne daugiau, negu jis turi. Bet aš šventai gerbiu savo

velionio bičiulio atminimą ir manau, jog netinka jį ginti taip paviršutiniškai. Aš mačiau minėtąją iškabą, kuri ir dabar puikuojasi Langdirdumo sodžiuje, ir pasirengęs prisiekti, jog tai, kas klaidingai arba per nesusipratimą buvo laikoma penktąja arklio koja, iš tikrųjų yra ne kas kita kaip jo uodega, ir atsižvelgiant į pozą, kuria šis keturkojis pavaizduotas, ji pateikta ir atlikta nepaprastai meniškai, nors ir gan drąsiai. Žirgas atsistojęs piestu, ir uodega, nusitęsusi ligi pat žemės, sudaro lyg ir *point d'appui** ir suteikia visai figūrai trikojo tvirtumą; jeigu to nebūtų, liktų nesuprantama, kaip raitelis gali išlaikyti tokią žirgo padėtį ir nenuvirsti aukštyn kojom. Laimė, šis drąsus kūrinys atiteko žmogui, sugebėjusiam jį tinkamai įvertinti, ir kai Dikas, pasiekęs aukštesnę tobulumo pakopą, ėmė abejoti, ar dera taip beatodairiškai nukrypti nuo nusistovėjusių meno taisyklių, ir panoro atsiimti šį jaunatvišką kūrinį, o vietoj jo pasisiūlė nupiešti paties smuklininko portretą, malonų pasiūlymą supratingas smuklininkas atmetė pareikšdamas, jog visada, kai jo alus neįstengia pralinksminti lankytojų, vos tik šie pažvelgia į iškabą, jų nuotaika bemat pasitaiso.

Aš neturiu tikslo pasakoti, kaip Dikas Tintas žingsnis po žingsnio tobulino savo meistriškumą ir vadovaudamasis meno taisyklėmis pažabojo pernelyg lakią vaizduotę. Kai jis pamatė škotų Tenirso**, kaip pelnytai buvo vadinamas Vilkis***, paveikslus, nuo jo akių nukrito šydas. Jis metė teptuką, griebėsi kreidelių ir nepaisydamas alkio bei triūso, nežinomybės ir netikrumo rytdiena, atkakliai ėjo pasirinktu keliu, globojamas geresnių mokytojų negu jo pirmasis auklėtojas. Ir vis dėlto pirmieji nebrandūs genialiojo menininko bandymai (kaip ir vaikiški Popo**** eilėraščiai, jeigu juos

* *Atsparos tašką (pranc.).*

** *Davidas Tenirsas, jaunesnysis (1610-1690) - flamandų tapytojas, piešęs peizažus, portretus, žanrines scenas iš kaimo gyvenimo.*

*** *Deividas Vilkis (1785-1841) - škotų tapytojas, grafikas. Tapė buitinės ir istorinės tematikos paveikslus.*

**** *Aleksandras Popas (1688-1744) - anglų poetas, klasicizmo atstovas. Kūrė pastoralinę poeziją, odes, satyras, poemas.*

būtų galima surasti) liks visam laikui brangūs Diko Tinto jaunystės draugams. Antai virš Ganderkliu sodžiaus užkampiame skersgatvyje esančios užeigos durų išliko jo nupiešti kubilas ir keptuvė... Bet jaučiu, kad reikia mesti šitą temą, nes kitaip mano pasakojimui nebus galo.

Be paliovos skursdamas ir grumdamasis su nepritekliais, Dikas Tintas, kaip ir kiti jo profesijos broliai, rado išeitį: negalėdamas išgauti duoklės iš skonio ir dosnumo, jis apdėjo mokesčiais žmonių tuštybę - žodžiu, ėmė tapyti jų portretus. Kai Dikas buvo pasiekęs aukštesnę tobulumo pakopą ir gerokai pranokęs savo ankstyvuosius bandymus, apie kuriuos nė užsiminti nenorėjo, po daugelio išsiskyrimo metų mudu vėl susitikome Ganderkliu sodžiuje: aš ėjau dabartines pareigas, o Dikas piešė kopijas žmonių veidų, sukurtų pagal Dievo paveikslą, už galvą imdamas po ginėją. Tai buvo menkas atlygis, bet pradžioje jo su kaupu ganėjo kuklioms Diko reikmėms patenkinti: jis nuomojo kambarį viešbutyje "Volesas", negailestingai pasityčiodamas net iš paties šeimininko, ir gyveno visų gerbiamas ir godojamas su kambarine, arklininku ir tarnu.

Tos palaimos dienos buvo per daug giedros, kad būtų trukusios ilgai. Kai tik jo didenybė lordas Ganderkliu su žmona ir trimis dukterimis, pastorius, muitininkas, mano garbingasis globėjas ponas Džededija Kleišbotamas* ir keliolika nuomininkų ir fermerių buvo įamžinti Tinto teptuko, užsakymų pradėjo mažėti, o išspausti daugiau kaip kroną iš pūslėtų delnų valstiečių, kuriuos garbės troškimas tik retkarčiais atvesdavo į Diko dirbtuvę, nebuvo galima.

Ir vis dėlto, nors horizontas ir apsiniaukė, audra kol kas dar neprasidėjo. Viešbučio šeimininkas krikščioniškai elgėsi su gyventoju, kuris tvarkingai užsimokėdavo, kai neblogai uždirbdavo. Staiga geriausiame salone pasirodęs Rubenso stiliumi nutapytas paveikslas, kuriame puikuojasi pats šeimininkas su žmona ir dukromis, rodė, jog Dikas surado būdą iškeisti meną į būtiniausias reikmes.

* *Džededija Kleišbotamas - V. Skoto išgalvotas "Smuklininko pasakojimų" ciklo romanų leidėjas.*

Tačiau nėra nieko nepatikimesnio kaip tokio pobūdžio šaltiniai. Dabar pasirodė, jog Dikas tapo šeimininko pajuokos objektu, nedrįsdamas nei gintis, nei atsikirsti. Jo molbertas buvo nuneštas į pastogę, kur jo net nebuvo galima kaip reikiant pastatyti, o pats Tintas nebedrįso lankytis savaitiniame klube, kur jis kadaise būdavo viso susirinkimo siela. Galiausiai Diko Tinto bičiuliai pabūgo, kad jis nepasielgtų kaip tas gyvūnas, vadinamas tinginiu, kuris suėdęs visus jį priglaudusio medžio lapus krinta ant žemės ir nugaišta iš bado. Aš įsidrąsinęs net ir priminiau tai Dikui, patariau jam pritaikyti savo neįkainojamą talentą kur nors kitur ir palikti tą ganyklą, kurią, galima sakyti, jis plikai nugraužė.

- Aš negaliu pakeisti savo gyvenamosios vietos dėl vienos aplinkybės, - iškilmingai pareiškė mano bičiulis paspausdamas man ranką.

- Ko gero, tai neapmokėta sąskaita? - paklausiau širdingai užjausdamas. - Jeigu mano kuklūs ištekliai galėtų išgelbėti tave iš bėdos...

- Ne, ne, prisiekiu sero Džošua* siela! - atsakė kilnusis jaunuolis. - Aš niekada neužkrausiu savo nesėkmių naštos ant draugo pečių. Yra būdas atgauti laisvę; geriau jau nušliaužti per nutekamąjį vamzdį, negu pasilikti kalėjime.

Aš nevisiškai supratau, ką norėjo pasakyti mano bičiulis. Tapybos mūza, matyt, jį apvylė, o kokios kitos dievaitės jis galėjo šauktis pagalbos, man liko paslaptis. Taip mudu ir išsiskyrėme nieko neišsiaiškinę ir susitikome tik po trijų dienų, kai jis mane pakvietė į atsisveikinimo puotą, kurią prieš jam išvykstant į Edinburgą ištaisė šeimininkas.

Dikas buvo kuo puikiausiai nusiteikęs: švilpaudamas jis krovė į veršenikę dažus, teptukus, paletes ir švarius marškinius. Iš to, kad apačioje, salėje, buvo pateikta šalta jautiena ir du bokalai puikaus rudo miežinio, buvo galima

* *Džošua Reinoldsas (1723-1792) - anglų tapytojas portretistas, dailės teoretikas.*

spręsti, jog su šeimininku jiedu išsiskiria kuo geriausiai sutardami. Turiu prisipažinti, jog man pasidarė be galo smalsu sužinoti, kaip mano bičiulio reikalai taip netikėtai pasitaisė. Negalėjau įtarti, kad Dikas parsidavė velniui, tačiau kokiomis žmogiškomis priemonėmis jis taip laimingai išsikapanojo, aš visiškai negalėjau įspėti.

Jis pajuto mano susidomėjimą ir paėmęs už rankos pasakė:

- Bičiuli, aš mielai net ir nuo tavęs nuslėpčiau pažeminimą, kurį man teko patirti, kad galėčiau padoriai atsisveikinti su Ganderkliu. Bet ar verta bandyti nuslėpti tai, kas norint nenorint vis tiek išaiškės? Visas sodžius, visa parapija, visas pasaulis greit sužinos, prie ko privedė skurdas Ričardą Tintą.

Čia man staiga toptelėjo mintis - pastebėjau, jog šeimininkas tą atmintiną rytą dėvi naujutėlaitėmis aksominėmis, o ne senosiomis nunešiotomis kelnėmis.

- Kaip! - sušukau aš ir, sudėjęs dešinės rankos nykštį su smiliumi, vikriai pertraukiau ja nuo klubo ligi kairiojo peties. - Tu nusileidai ligi tėvo amato, kurio pradžioje buvai mokomas? Paėmei adatą į rankas? Ak, Dikai!

Atsakydamas į tą nelemtą spėliojimą Dikas tik susiraukė ir suprunkštė, o tai rodė jo pasipiktinimą bei panieką, ir, nusivedęs mane į kitą kambarį, parodė atremtą į sieną didingą sero Viljamo Voleso* galvą, tokią kraupią, kaip tuomet, kai ji buvo nukirsta išdaviko Edvardo įsakymu.

Paveikslas buvo nutapytas ant gana storos lentos, papuoštos geležiniu kabikliu, matyt, tam, kad garbingąjį atvaizdą būtų galima panaudoti kaip iškabą.

- Štai bičiuli, - tarė jis, - kur stovi Škotijos šlovė ir mano gėda, beje, greičiau tai gėda tų, kurie, užuot skatinę dailininkus darbuotis meno baruose, verčia juos imtis niekam tikusių ir menkaverčių darbelių.

* *Viljamas Volesas (1270-1305) - škotų tautos didvyris, kariavęs su anglais.*

Aš stengiausi paguosti pažemintą ir pasipiktinusį savo bičiulį, priminiau, jog nederėtų jam, kaip tam pasakėčios elniui, niekinti sugebėjimo, padėjusio įveikti sunkumus tuo metu, kai jo, kaip portretisto ir peizažisto, talentas neįstengė to padaryti. Ypač aš gyriau tapinio meistriškumą, jo idėją tikindamas, jog Dikas nebus pažemintas, pateikęs tokį tobulą savo talento pavyzdį visuomenės apžiūrai, bet priešingai, toks viešas išstatymas dar labiau padidins jo šlovę.

- Tu teisus, bičiuli, tu teisus, - atsakė vargšas Dikas, džiaugsmu spinduliuojančiomis akimis žvelgdamas į mane. - Kodėl aš turėčiau gėdytis... gėdytis (jis ieškojo tinkamo pavadinimo) gatvės dailininko vardo? Juk ir Hogartas* taip pavaizdavo save vienoje geriausių savo graviūrų. Domenikinas** ar kažkas kitas - senovės laikais, Morlandas*** mūsų dienomis taip pat išbandė savo talentą šioje srityje. Nejau tik turtuoliai ir aristokratai gali gėrėtis meno kūriniais, kai iš tikrųjų jie skirti visiems luomams be išimties? Juk statulos išstatytos po atviru dangumi, tai kodėl Tapyba turėtų būti šykštesnė nei jos sesuo Skulptūra? Tačiau, brangusis, mudviem laikas skirtis. Netrukus ateis dailidė pakabinti šitos... šitos emblemos, o, tiesą sakant, neatsižvelgdamas į savo samprotavimus ir tavo raminančius žodžius, aš verčiau norėčiau palikti Ganderkliu dar prieš tai, kai ši procedūra prasidės.

Mes pasivaišinome geraširdžio šeimininko surengtoje atsisveikinimo puotoje, ir aš palydėjau į Edinburgą iškeliaujantį Diką. Mudu atsisveikinome už kokios mylios nuo sodžiaus, kaip tik tuo metu, kai iš tolo ataidėjo džiugūs berniukų šūksniai: jie sveikino naujai pakabintą emblemą su Voleso galva. Dikas Tintas paspartino žingsnį, norėda-

Viljamas Hogartas (1697-1764) - anglų tapytojas, grafikas ir dailės teoretikas.

** *Domenikinas (Domenikas Zampjeris; 1581-1641) - italų tapytojas, sukūręs religinių, mitologinių, alegorinių paveikslų.*

*** *Džordžas Morlandas (1763-1804) - anglų tapytojas, sukūręs peizažų ir žanrinių paveikslų.*

mas nutolti nuo linksmųjų ovacijų, - nei jo ankstyvoji veikla, nei dabartiniai samprotavimai nesutaikė jo su mintimi, jog jis - tik iškabų teplius.

Edinburge Diko talentas buvo pastebėtas ir įvertintas. Keletas garsių meno žinovų teikė jam patarimų ir pasikviesdavo pietų. Bet šitie džentelmenai kur kas dosniau švaistėsi nurodymais nei pinigais, o Dikui atrodė, jog pinigai jam reikalingesni negu nurodymai. Todėl jis pasirinko Londoną, tą pasaulinę talentų mugę, kur, kaip ir visose mugėse, daug daugiau prekių negu pirkėjų.

Dikas, kurio įgimtas talentas tapybai buvo visiškai rimtai pripažintas ir kurio tuštybė bei ūmus būdas niekada jam neleido abejoti galutine sėkme, kūlvirščia puolė į minią, besistumdančią ir besigrumiančią dėl garbės ir privilegijų. Vienus jis nustūmė, kiti nustūmė jį, ir pagaliau per savo užsispyrimą išsikovojo šiokį tokį pripažinimą: tapė paveikslus Draugijos prizui* gauti, išstatė savo kūrinius Somerset Hauzo parodoje ir keikė atrankos komitetą. Bet vargšui Dikui nebuvo lemta įsitvirtinti toje veikimo dirvoje, kur jis taip narsiai kovėsi. Meno srityje nėra vidurio tarp ypatingos sėkmės ir visiškos nesėkmės, o kadangi Diko užsidegimas ir stropumas nepadėjo jam pasiekti šlovės, jį ištiko nemalonumai, kurie tokiais atvejais savaime atitenka nesėkmingiesiems. Tam tikrą laiką jį globojo vienas kitas meno žinovas, kurie laikė didele garbe būti originalais ir priešgyniauti pasaulio nuomonei vertinimo ir skonio klausimais. Bet greit vargšelis Tintas jiems nusibodo, ir jie nusviedė jį šalin, kaip išlepintas vaikas numeta žaislą. Tuomet jį apniko negandos ir be laiko nuvarė į kapus. Mirtis išvadavo Tintą iš menko būsto Svolou gatvėje, kur jį namuose nuolat uidavo šeimininkė, o mieste neduodavo ramybės teismo antstoliai. *"Morning Post"* paminėjo jį užkampioje vietoje, kilniaširdiškai pareikšdamas, kad jo tapymo maniera rodo nemažą talentą, tačiau stilius gana padrikas. Čia pat buvo

* *...Draugijos prizui... Turima omeny filantropinė organizacija Britų draugija, įsteigta remti menininkams.*

skelbimas, kuriame rašoma, jog gerai žinomas graviūrų prekijas ponas Varnišas dar turi keletą Ričardo Tinto, eskvairo, eskizų bei piešinių ir kviečia aukštuomenės ponus ir bajorus, norinčius papildyti savo šiuolaikinio meno rinkinius, nedelsiant apsilankyti. Taip baigė gyvenimą Dikas Tintas - tai apverktinas įrodymas tos nenuginčijamos tiesos, jog menas nepripažįsta vidutinybės, o tas, kuris negali užkopti į laiptų viršūnę, teneužengia nė ant pirmojo laiptelio.

Man brangūs prisiminimai apie Tintą, ypač mūsų nuolatiniai pokalbiai, daugiausia susiję su mano dabartiniu užsiėmimu. Jis džiaugėsi mano laimėjimais ir siūlė išleisti puošnią iliustruotą knygą su užsklandomis, vinjetėmis ir *culs de lampe**, nupieštomis jo paties ranka iš bičiulystės man ir meilės gimtajam kraštui. Jis net įkalbino vieną seną luošą seržantą pozuoti personažo Bosvelo**, Karolio II*** leibgvardijos puskarininkio, portretui, o Ganderkliu varpininką - Deivido Dinso****. Siūlydamas savo paslaugas iliustruoti mano apysakas, prie pagyrimų, kurių kartkartėmis susilaukdavo mano kūriniai, jis primaišydavo nemažą dozę sveikos kritikos.

- Tavo personažai, mielasis Patisonai, - sakydavo jis, - *tauškia niekus,* jie per daug *pliurpia.* (Grakščių posakių Dikas išmoko iš klajojančių aktorių trupės, kuriai piešė dekoracijas.) Ištisi puslapiai pilni plepalų ir visokių dialogų.

- Vienas senovės filosofas, - atsikirtau aš, - sakydavo: "Kalbėk, kad galėčiau tave pažinti." Vargu ar yra tikresnis ir efektyvesnis būdas pateikti skaitytojams *personae dramatis*****, kaip dialogas, kuriame kiekvienas herojus pats atskleidžia jam būdingus bruožus.

- Visiškai neteisinga išvada, - pareiškė Tintas. - Aš jos nekenčiu taip, kaip tuščios gertuvės. Sutinku, kad

* *Vinjetė skyriaus pabaigoje (pranc.).*

** *Bosvelas - V. Skoto romano "Puritonai" personažas.*

*** *Karolis II Stiuartas - Anglijos karalius (1660-1685).*

**** *Deividas Dinsas - V. Skoto romano "Edinburgo kalėjimas" personažas.*

***** *Veikėjus (lot.).*

pokalbis turi tam tikrą vertę žmonėms tarpusavy bendraujant ir nepritariu gėrovo pitagorininko teorijai, teigiančiai, jog plepėjimas prie butelio - tik sugadina pašnekesį. Bet aš negaliu sutikti, jog menininkas, norėdamas įteigti skaitytojui, kad jo pavaizduoti įvykiai realūs ir įtikinami, perteikia juos dialogo forma. Priešingai, esu tikras, jog daugumas tavo skaitytojų - kai šitos apysakos kada nors bus išleistos kaip ir aš pripažins, kad kokiai nors vienintelei idėjai išreikšti tu prirašai pilną puslapį šnektų, nors būtų užtekę ir dviejų žodžių; o tiksliai pavaizdavęs ir atitinkamai nuspalvinęs laikyseną, elgseną ir patį įvykį tu išsaugotumei viską, kas verta išsaugoti, ir išvengtumei nesibaigiančių "jis tarė", "ji tarė", kuriais marginte primarginti tavo kūrinių puslapiai.

- Tu nematai skirtumo tarp teptuko ir plunksnos, - atsakiau aš. - Tapyba yra nejudrus ir nebylus menas, kaip ją pavadino vienas geriausių šiuolaikinių poetų, jis veikia regėjimą, nes neturi galimybių paveikti klausą. Tuo tarpu poezija ir jai artimos raštijos rūšys daro priešingai - ji veikia klausą, norėdama sukelti susidomėjimą, kurio negalėtų pasiekti rega.

Tačiau Diko nė trupučio nepaveikė mano įrodinėjimai, paremti, pasak jo, neteisinga prielaida.

- Romanų autoriui, - pareiškė jis, - aprašymas yra tas pat, kas piešinys ir dažas tapytojui. Žodžiai - tai spalvos, ir jeigu rašytojas juos teisingai pavartos, jam pasiseks kiekvieną sceną pateikti prieš skaitytojo minties žvilgsnį taip išraiškingai, kaip dailininkas pateikia žiūrovo akims ant graviravimo lentos arba ant drobės. Tie patys dėsniai, - tvirtino jis, - galioja ir vienur, ir kitur; gausybė dialogo, tos itin žodingos ir varginančios formos, lėmė, kad tikrasis beletristinis pasakojimas susimaišė su drama, visiškai skirtinga literatūros rūšimi, kurioje dialogas yra svarbiausias dalykas, nes, išskyrus replikas, visa kita skirta regėjimui: kostiumai, veikėjai, aktorių judesiai. Nieko nėra nuobodesnio, - tęsė Dikas, - kaip ilgas romanas, parašytas dramos forma, taigi ten, kur tu labiausiai priartėjai prie šios literatūros rūšies, sukurdamas ilgiausius epizodus dialogo forma, pasakoji-

mas tampa sausas ir nenatūralus, ir tu nebejstengi prikaustyti skaitytojo dėmėsio ir sužadinti jo vaizduotės, nors kitais atvejais, man regis, tas visiškai tau pasiseka.

Aš nusilenkiau, padėkodamas už komplimentą, pasakytą, matyt, norint mane šiek tiek paguosti, ir pareiškiau norįs parašyti, arba bent mėginsiąs parašyti, labiau atitinkantį šio žanro reikalavimus romaną, kur personažai daugiau veiks ir mažiau šnekės negu mano ankstesniuose kūriniuose. Dikas pritariamai linktelėjo ir globėjišku tonu pridūrė, jog atsidėkodamas už mano paklusnumą jis perleis mano mūzai siužetą, kuriuo domėjosi turėdamas omeny savo paties meną.

- Pasak padavimo, - sakė jis, - ši istorija esanti tikra, tačiau nuo to laiko praėjo jau šimtas metų, todėl visiškai pagrįsta abejonė, ar visos smulkmenos yra tikslios.

Taip kalbėdamas Dikas Tintas pasirausė savo eskizų aplanke ir ištraukė iš jo piešinį, pagal kurį ketino nutapyti keturiolikos pėdų ilgio ir aštuonių pločio paveikslą. Eskizas, menininkų kalba sakant, buvo tobulai nupieštas ir vaizdavo senovišką menę, įrengtą ir apstatytą, kaip nūnai pasakytume, pagal karalienės Elžbietos laikų skonį. Šviesa, sklindanti per viršutinę aukšto langa pusę, krito ant nepaprasto grožio merginos, kuri, iš siaubo netekusi žado, klausėsi, kuo baigsis kitų dviejų asmenų pokalbis. Vienas iš jų buvo jaunuolis, apsivilkęs Van Deiko* stiliaus drabužiais, būdingais Karolio I laikams. Jis niekinamai ir išdidžiai - tai rodė jo pakelta galva ir ištiesta ranka - greičiau kažko reikalavo, o ne maldavo iš damos, kurios amžius ir panašumas rodė, jog ji yra jaunosios merginos motina, ir kuri klausėsi pasipiktinusi ir nekantraudama.

Tintas rodė man šitą eskizą paslaptingai džiūgaudamas. Jis žvelgė į jį taip, kaip patenkintas tėvas žiūri į savo vaiką, nujausdamas, jog kada nors jis taps pasaulio įžy-

* *Van Deikas (1599-1641) - flamandų tapytojas, paskutiniais gyvenimo metais dirbęs Anglijos karaliaus Karolio I (1625-1649) dvare.*

mybe ir išaukštins visą savo giminę. Jis palaikė piešinį tolėliau nuo manęs, paskui prinešė arčiau, pastatė ant komodos, užvėrė apatines langines, nes jam atrodė, jog iš viršaus krintanti šviesa geriau apšviečia, vėl atsitraukė atgal, priversdamas ir mane atsitolinti kartu su juo, prisidengė delnu akis, tarsi norėdamas sutelkti dėmesį tik į mėgstamą daiktą, pagaliau sugadino vaikišką sąsiuvinį, susukdamas jį į tūtelę taip, kaip daro meno mėgėjai. Matyt, mano susižavėjimas neprilygo jo entuziazmui, nes jis tuoj pat karštai sušuko:

- Pone Patisonai, aš visada maniau, jog tamsta turi akis.

Aš bandžiau pasiteisinti tuo, kad nesu apdovanotas itin geru regėjimu.

- Bet dievaži, - tarė Dikas, - prisiekiu, jog tu, matyt, gimei aklas, jei nesugebėjai iš pirmo žvilgsnio suvokti šito eskizo siužeto ir prasmės. Nesirengiu girti savo kūrinio, tegul tai daro kiti. Aš matau savo trūkumus, bet manau, jog ir piešinys, ir nuspalvinimas pasitaisys per tą laiką, kurį skirsiu tapybos menui. Bet kompozicija, veikėjų pozos, veido išraiška - kiekvienam, pažvelgus į eskizą, papasakoja ištisą istoriją. Ir jeigu man pasiseks užbaigti paveikslą nesumenkinus pirmykščio sumanymo, Tinto vardo nebeužtemdys pavydo ir šmeižto miglos.

- Man nepaprastai patinka tavo eskizas, - pasakiau aš, - tačiau norint jį tinkamai įvertinti, man būtinai reikia žinoti siužetą.

- Kaip tik tai ir erzina mane, - atsakė Tintas. - Tu esi taip pripratęs prie lėtai slenkančių, miglotų detalių, kad nebejstengi pajusti staigaus ir gyvo įspūdžio, kuris akimirksniu nutvieskia protą, išvydus gražiai ir išraiškingai pavaizduotą vienintelį gyvenimo epizodą, ir iš veikėjų pozos, laikysenos ir veido leidžia ne tik atspėti jų praeitį, ne tik spręsti apie tai, kuo jie dabar gyvena, bet, praskleidus ateities šydą, numatyti ir jų būsimą likimą.

Vadinasi, pareiškiau aš, tapyba pralenkė

pagarsėjusio Chineso de Pasamontės beždžionėlę*, kuri spėliodavo tik apie praeitį ir dabartį. Maža to - ji pralenkia net pačią Gamtą, kuri teikia jai siužetų, nes esu tikras, Dikai, jei man pasisektų žvilgtelėti į tą Elžbietos laikų menę ir pamatyti tavo nupieštus žmones gyvus, aš nė per nago juodymą daugiau nesužinočiau apie jų gyvenimą nei dabar, žiūrėdamas į tavo eskizą. Tiesa, iš ilgesingo jaunosios ledi žvilgsnio ir iš to, kaip rūpestingai tu nupiešei labai dailią jaunojo džentelmeno koją, galiu spėlioti, jog čia galbūt kalbama apie jųdviejų meilę.

- Ar tu iš tikrųjų ryžtiesi padaryti tokią drąsią prielaidą? - paklausė Tintas. - O, kaip karštai ir kaip pasipiktinęs jaunuolis gina savo teises, koks jaunesniosios moters nuolankumas, paklusnumas ir neviltis, kokia rūsti ir nepalenkiama laikysena vyresniosios moters; nors jos veidas ir rodo, jog ji jaučia, kad elgiasi neteisingai, bet ji pasiryžusi ir toliau eiti pasirinktuoju keliu...

- Jeigu tos moters veidas perteikia visus tuos jausmus, mielasis Tintai, - pertariau jį, - tuomet tavo teptukas nurungė dramatinį pono Pufo** talentą iš pjesės "Kritikas" Jis parodė, kaip lordas Berlis sudėtingiausią posakį perteikia išraiškingai linguodamas galvą.

- Mielasis bičiuli Piteri, - atsakė į tai Tintas, - matau, jog tu visiškai nepataisomas; tačiau užjaučiu tavo bukumą ir neatimsiu iš tavęs malonumo suprasti mano paveikslą ir tuo kartu gauti siužetą savo plunksnai. Taigi žinok, jog praėjusią vasarą, piešdamas etiudus Rytų Lodiane ir Berikšire, aš susigundžiau nuvykti į Lamermuro kalnus, nes buvau girdėjęs pasakojimų apie ten išlikusius senovės paminklus. Didžiausią įspūdį man padarė griuvėsiai senos

* *Chinesas de Pasamontė - ispanų rašytojo Migelio de Servanteso (1547-1616) romano "Don Kichotas" personažas, turėjęs beždžionėlę, kuri, pasak jo, pasakanti tik "apie praeitį ir dabartį".*

** *Pufas - anglų dramaturgo Ričardo Šeridano (1751-1816) komedijos "Kritikas" personažas.*

pilies, kurioje ir buvo šita, kaip tu sakei, Elžbietos laikų menė. Keletą dienų aš gyvenau netoliese esančioje sodyboje, kurios šeimininkė, pagyvenusi moteris, gerai žinojo tos pilies istoriją ir ten atsitikusius įvykius. Vienas iš jų man pasirodė esąs toks įdomus ir ypatingas, kad mane iškart apėmė du troškimai: nutapyti griuvėsius gamtovaizdžio fone ir pavaizduoti ten atsitikusius nepaprastus įvykius didžiulėje istorinėje drobėje. Štai mano užrašai, - užbaigė Dikas ir ištiesė man šūsnį lakštų, kuriuose tarp pieštuku arba plunksna nubrėžtų karikatūrų, bokštų, malūnų, senoviškų frontonų ir karvelidžių buvo įsprausta ir rašytų eilučių.

Kaip įmanydamas aš ėmiau tyrinėti rankraščio medžiagą, iš jos nupyniau šią istoriją ir klausydamas, nors ir nevisiškai, mano bičiulio patarimo stengiausi ją pateikti pasakojimo, o ne dramos forma. Tačiau mano polinkis į dialogą kartkartėmis nugalėdavo, ir mano personažai, kaip ir daugumas žmonių šiame šnekiame pasaulyje, vienur kitur daugiau kalba, negu veikia.

II skyrius

Na, lordai, mūsų žygis dar nebaigtas,
To negana, kad priešas pasitraukė.
Aš priešingas tokiam nusiraminimui.

*"Henrikas VI", II d.**

Siaurame kalnų slėnyje, arba tarpeklyje, prasidedančiame derlingose Rytų Lodiano lygumose, kadaise stovėjo didžiulė pilis, iš kurios dabar belikę tik griuvėsiai. Jos ankstyvieji savininkai buvo galingi ir karingi baronai, kurie vadinosi taip pat, kaip ir pilis - Ravensvudai. Jų genealogija siekė žilą senovę ir jie buvo giminystės ryšiais susiję su Duglasų, Hjumų, Svintonų, Hejų ir kitomis šios šalies įtakingomis ir kilmingomis šeimomis. Ravensvudų istorija - tai tarsi pačios Škotijos istorija: jų žygdarbiai aprašyti jos metraščiuose. Užimdama ir tam tikru atžvilgiu valdydama kalnų perėją tarp Beriko, arba Merso, grafystės, kaip vadinama pietrytinė Škotijos provincija, ir Lodiano, Ravensvudo pilis buvo itin svarbi užsienio karų ir vidinių vaidų metu. Ji dažnai buvo nuožmiai puolama ir atkakliai gynėsi, o jos savininkai, be abejo, vaidino svarbų vaidmenį Škotijos istorijoje. Bet pilis neišvengė perversmų, kaip ir visa, kas yra šiame pasaulyje. Jos didybė gerokai nusmuko septynioliktojo amžiaus viduryje, o artėjant revoliucijai** paskutinis Ravensvudo pilies valdytojas buvo priverstas palikti senąją savo protėvių buveinę ir apsigyventi nuošaliame jūros ban-

* *"Henrikas VI", II d. - V. Šekspyro istorinė drama. Epigrafas paimtas iš V v., 3 sc.*

** *...artėjant revoliucijai... - Turima omeny 1688-1689 m. valstybės perversmas, anglų istorikų vadinamas Šlovingąja revoliucija.*

gų skalaujamame bokšte, kuris stovėjo nykiame krante tarp Sent Ebso iškyšulio ir Eimuto kaimo prie audringos Šiaurės jūros. Aplink naująją buveinę plytėjo apleistos ganyklos, kurios nūnai ir buvo vienintelis jo turtas.

Lordas Ravensvudas, šios nuskurdusios giminės palikuonis, nenorėjo taikytis prie naujųjų gyvenimo sąlygų. Per 1689 metų pilietinį karą jis palaikė pralaimėjusiųjų pusę ir, nors jam nebuvo atimta gyvybė ir turtas, neteko pilietinių teisių ir titulo. Dabar tik iš mandagumo jis buvo vadinamas lordu Ravensvudu.

Nors šis didžiūnas prarado savo giminės turtus, bet paveldėjo jos išdidumą ir audringą būdą, o kadangi jis kaltino dėl šeimos žlugimo tam tikrą asmenį, tai ir visą savo neapykantą nukreipė į jį. Tas žmogus nupirko Ravensvudo pilį ir žemes, o tikrasis jų paveldėtojas buvo išvarytas. Kilęs iš ne tokios senos giminės, kaip lordas Ravensvudas, turtus bei politinį svorį jis įsigijo per pilietinius karus. Buvo gavęs juridinį išsilavinimą, užėmė aukštus vyriausybės postus ir garsėjo kaip žmogus, mokąs gaudyti žuvį partijų rietenų draskomos ir vietininkų valdomos valstybės drumzlinuose vandenyse. Jis mokėjo kaupti didžiules pinigų sumas nusigyvenusioje šalyje ir, žinodamas turtų vertę bei įvairias priemones jiems gausinti, panaudojo juos savo galybei ir įtakai stiprinti.

Tokių ypatybių ir sugebėjimų žmogus buvo pavojingas priešininkas tūžmingam ir neatsargiam Ravensvudui. Ar baronas turėjo pamato tokiai neapykantai, kurią jautė anam, - buvo ginčijamas klausimas. Vieni kalbėjo, jog nesantaikos priežastis - lordo Ravensvudo kerštingas būdas ir pavydas, nes lordas negalėjo ramiai žiūrėti, kad jo protėvių pilis ir žemės atiteko kitam, nors buvo ir sąžiningai bei teisėtai jam parduotos. Bet dauguma žmonių, linkusių šmeižti turtuolius už akių ir pataikauti jiems akyse, buvo ne tokios palankios nuomonės. Jie sakė, esą lordas antspaudo saugotojas (nes seras Viljamas Aštonas jau buvo pasiekęs šias aukštas pareigas), prieš galutinai nupirkdamas Ra-

vensvudo pilį, jau turėjęs kažkokių stambių piniginių reikalų su buvusiu savininku; ir čia pat, lyg tarp kitko, nieko griežtai netvirtindami klausė, katra pusė pranašesnė gindama savo reikalavimus šioje sudėtingoje byloje: atrodė įtikinamiau, jog šaltakraujis advokatas ir įgudęs politikas laimės prie karštakošį, ūmų ir neapdairų Ravensvudą, jau įpainiotą į teismo procesus ir pinigines žabangas.

To meto politinė padėtis tik sustiprino tokius įtarimus. "Anuo metu Izraelyje nebuvo karaliaus"*. Po to, kai Jokūbas VI paliko Škotiją** norėdamas gauti turtingesnę ir galingesnę Anglijos karūną, škotų aristokratija skilo į dvi besivaržančias partijas, kurių atstovai aukščiausioje valdžioje pakeisdavo vieni kitus priklausomai nuo to, kaip vienai ar kitai pasisekdavo prasimušti į Sent Džeimso dvarą***. Šios valdymo sistemos padariniai buvo panašūs į tuos, kokie ištiko Airijos valstiečius, nuomojančius žemę iš dvarininkų, kurie čia negyveno. Šalyje nebuvo aukščiausios valdžios, kurios interesai būtų sutapę ir išreiškę visos visuomenės interesus ir į kurią vietinių tironų engiamieji būtų galėję kreiptis prašydami teisingumo ir malonės. Kad ir koks ištižęs ir savanaudis būtų monarchas, kad ir kaip jis siektų neribotos valdžios, vis tiek laisvoje šalyje jo paties interesai yra taip glaudžiai susiję su visos visuomenės interesais, o žalingi piktnaudžiavimo valdžia padariniai tokie akivaizdūs ir neišvengiami jam pačiam, jog jis savaime turi rūpintis visų lygiateisiškumu ir stiprinti sostą teisėtu keliu. Todėl net ir tie valdovai, kurie pasižymėjo kaip uzurpatoriai ir tironai, griežtai gindavo visų piliečių teises tais atvejais, kai jų galia ir potraukiai nebūdavo pažeidžiami.

Visiškai kitaip esti tuomet, kai aukščiausioji valdžia

* *"Anuo metu Izraelyje nebuvo karaliaus" - posakis iš Biblijos, reiškiąs, jog valstybėje nėra valdovo.*

** *...kai Jokūbas VI paliko Škotiją - 1603 m. mirus Anglijos karalienei Elžbietai I, Škotijos karalias Jokūbas VI Stiuartas tapo Anglijos karaliumi (ligi 1625) ir paliko Škotiją.*

*** *Anglijos karaliaus rezidencija.*

atitenka vienos iš aristokratų partijos vadovui, besivaržančiam ir besigrumiančiam dėl valdžios su priešingos partijos vadu. Savo trumpą ir gana netvirtą viešpatavimą jis turi panaudoti tam, kad apdovanotų savo šalininkus, išplėstų savo įtaką ir prispaustų bei sužlugdytų priešus. Net Abu Hasanas*, pats nesavanaudiškiausias vicekaralius, per savo vienadienį kalifatą neužmiršo nusiųsti namiškiams tūkstančio raudonųjų; o Škotijos valdovai, pasiekę valdžią remiami kokios nors partijos galybės, nesibodėdami griebdavosi tų pačių priemonių apdovanoti save.

Ypač apsikrėtusios bjauriausiu šališkumu rodėsi teismo institucijos. Vargu ar buvo nors viena bent kiek reikšmingesnė byla, kur nebūtų pasireiškęs teisėjų subjektyvumas ar šališkumas. Jiems buvo taip sunku atsispirti pagundai, jog priežodis "Parodyk man tą žmogų, o aš parodysiu atitinkamą įstatymą" paplito taip, kaip jis buvo gėdingas. Vienas papirkimas skatino kitą, dar niekšingesnį ir šlykštesnį papirkimą. Teisėjas, kuris panaudodavo savo autoritetą vienu atveju padėti draugui, o kitu - sužlugdyti priešui ir kuris skelbdamas nuosprendžius remdavosi šeimos ryšiais arba politiniu prielankumu, negalėjo būti neįtariamas šališkumu; todėl ir buvo manoma, jog turtuolio piniginė, uždėta ant svarstyklių lėkštės, nusverdavo į savo pusę vargšo bylininko ieškinį. Antraeiliai įstatymo tarnai imdavo kyšius be jokio sąžinės graužimo. Norint paveikti karališkuosius advokatus, buvo siunčiama sidabrinių indų ir pinigų maišų; pasak vieno amžininko, Teismo rūmų grindys buvo it malkomis nuklotos kyšiais, nė nemanant viso to slėpti.

Esant tokioms aplinkybėms, buvo visiškai pagrįsta manyti, jog valstybės veikėjas, patyręs teismų reikaluose, be to, dar įtakingas laimėjusios partijos narys, sugebėjo panaudoti savo pranašumą nurungti mažiau įgudusį ir ne

Abu Hasanas - arabų pasakos iš rinkinio "Tūkstantis ir viena naktis" personažas.

tokį patyrusį priešininką. Net jei tarsime sero Viljamo Aštono pernelyg jautrią sąžinę neleidus jam pasinaudoti šiuo pranašumu, tai nėra abejonės, kad jo troškimą padidinti turtus ir praplėsti įtaką raginte ragino jo žmona, kaip kadaise Makbeto įžūlias užmačias skatino ledi Makbet.

Ledi Ašton buvo kilusi iš kilmingesnės šeimos negu jos valdovas ir šiuo privalumu kuo puikiausiai pasinaudodavo, stengdamasi palaikyti ir plėsti vyro įtaką kitiems ir, jeigu žmonės nemeluoja, savo įtaką jam. Jaunystėje ji buvo labai graži, o ir ligi šiol tebeatrodė ori ir išdidi. Gamta ją apdovanojo didžiuliais sugebėjimais ir stipriomis aistromis, o patirtis išmokė naudotis pirmaisiais ir slėpti, jei ne prislopinti, pastarąsias. Ji griežtai ir tiksliai laikėsi, bent jau išoriškai, pamaldumo reikalavimų; keldavo netgi prašmatnias vaišes; jos laikysena ir manieros, kaip tuomet buvo labiausiai vertinama Škotijoje, buvo rimtos bei prakilnios ir griežtai atitiko etiketo reikalavimus. Jos reputacija buvo be menkiausios dėmelės. Ir vis dėlto, nors ledi Ašton ir turėjo tiek savybių, galinčių sukelti pagarbą, retai kas apie ją atsiliepdavo su meile ir palankumu. Pernelyg aiškiai buvo matyti, kad jos poelgius diktuoja išskaičiavimas - jos šeimos, net ir asmeniniai jos interesai; o tokiais atvejais įžvalgią, be to, dar pagiežingą visuomenę sunku apgauti išoriniu padorumu. Visi matė ir žinojo, jog ledi Ašton, berdama meilius žodžius ir komplimentus, niekada neišleidžia iš akių savo tikslo taip, kaip peslys, sukdamas aukštai ore, nenukreipia žvilgsnio nuo jam skirto grobio; todėl jos padėties žmonės atsargiai ir įtariai priimdavo jos pamaloninimus. O tie, kurie buvo už ją žemesnės padėties, dar jausdavo ir baimę; tatai buvo jai naudinga, nes visus versdavo vykdyti jos troškimus bei sutikti su jos reikalavimais ir besąlygiškai paklusti jos nurodymams; bet kartu ir kenkė jai, nes buvo nesuderinama su meile ir pagarba.

Sklido kalbos, kad net ir jos vyras, kurio sėkmę iš esmės nulėmė jos sugebėjimai ir elgsena, žiūrėjo į ją greičiau su pagarba ir baime, nei su pasitikėjimu ir prieraišumu. Buvo šnekama, esą kartkartėmis jis pagalvodavęs,

jog savo didybę nusipirko už didžią kainą - vergavimą šeimoje. Tačiau tai buvo tik įtarinėjimai - tikros teisybės niekas nežinojo. Savo vyro garbę ledi Ašton brangino ne mažiau kaip ir savąją ir gerai žinojo, kiek jis prarastų visuomenės akyse, jei paaiškėtų, kad yra valdomas žmonos. Todėl ginčuose jo nuomonę pateikdavo kaip neklystančią, visada remdavosi jo skoniu ir klausydavosi jo žodžių taip pagarbiai, kaip pareiginga žmona klauso tokios padėties ir reputacijos vyro, koks buvo seras Viljamas Aštonas. Bet visa tai atrodė netikra ir apsimesta; ir tiems, kurie atidžiai ir galbūt piktdžiugiškai stebėjo šią sutuoktinių porą, buvo aišku, kad ledi Ašton, būdama išdidesnio ir tvirtesnio būdo, aukštesnės kilmės ir ryžtingiau siekianti šlovės, žiūrėjo į savo vyrą su tam tikra panieka, o pastarasis jautė jai ne tiek meilę ir pagarbą, kiek pavydą ir baimę.

Ir vis dėlto svarbiausi ir godotiniausi sero Viljamo Aštono bei jo žmonos siekiai sutapo, ir jie veikdavo visada sutartinai, nors ir nelabai nuoširdžiai, išoriškai visada reikšdavo vienas kitam tokią pagarbą, kokia, jų manymu, buvo reikalinga, norint išsaugoti kitų pagarbumą sau.

Dangus apdovanojo jų santuoką keletu vaikų, iš kurių gyvi liko tiktai trys. Vyresnysis sūnus tuo metu keliavo po kontitentą; septyniolikmetė duktė ir trejais metais už ją jaunesnis antrasis sūnus per Škotijos parlamento ir Slaptosios tarybos sesijas gyveno su tėvais Edinburge, o kitu laiku - senojoje gotiškoje Ravensvudo pilyje, kurią lordas antspaudo saugotojas gerokai praplėtė septyniolktojo amžiaus stiliumi.

Lordas Alanas Ravensvudas, ankstesnis šios senos pilies ir jai priklausančių žemių savininkas, kurį laiką veltui tęsė karą su savo įpėdiniu, bandydamas aiškintis tam tikrus ginčytinus klausimus, užsilikusius iš ankstesnių bylinėjimųsi, tačiau visi jie vienas po kito buvo išspręsti jo turtingo ir įtakingo varžovo naudai. Pagaliau mirtis nutraukė jų vaidus, pašaukdama Ravensvudą į Aukščiausiojo teismą. Rūpesčių išsekinto gyvenimo siūlas nutrūko per vieną audringo ir bejėgiško įniršio priepuolį, kuris jį ištiko ga-

vus žinią apie pralaimėtą bylą, užvestą ne tiek iš reikalo, kiek dėl grynos teisybės. Tai buvo paskutinis procesas prieš galingąjį priešininką. Sūnus buvo jo agonijos liudytojas ir girdėjo prakeiksmus, kuriais tėvas apipylė savo varžovą, tarsi pavesdamas sūnui atkeršyti už viską. Vėlesni įvykiai dar labiau sustiprino jo kerštą troškimą, ir, deja, ši aistra yra viena iš labiausiai paplitusių blogybių Škotijoje.

Ankstyvą lapkričio rytą, kai pajūrio uolos skendėjo tirštoje migloje, seno ir apgriuvusio bokšto, kuriame lordas Ravensvudas praleido paskutinius varganus savo gyvenimo metus, vartai atsivėrė, praleisdami mirusiojo palaikus į dar niūresnę ir vienišesnę buveinę. Iškilmingos ceremonijos, nuo kurių paskutiniais metais velionis jau buvo atpratęs, vėl atgijo ir palydėjo į užmaršties karalystę.

Vėliavos su šios senos šeimos ir jos artimųjų devizais ir herbais plevėsavo virš gedulingos procesijos, išeinančios pro žemus skliautuotus pilies vartus. Ilga iškilminga kavalkada jojo gedulo rūbais apsirengę svarbiausieji šalies bajorai, tramdydami savo narčius žirgus. Trimitai, papuošti juodo krepo vėliavomis, skleidė pratisus liūdnus garsus, pagal kuriuos lėtai judėjo procesija. Ją užbaigė žemesnio rango laidotuvių dalyviai bei šeimynykščiai, ir tuomet, kai eisenos pradžia jau pasiekė koplyčią, kur turėjo ilsėtis velionio palaikai, jie dar nebuvo išėję pro pilies vartus.

Prieštaraujant to meto papročiams ir net įstatymams procesiją pasitiko škotų episkopalinės bažnyčios* kunigas su bažnytiniais rūbais, pasirengęs prie mirusiojo karsto atlikti laidotuvių apeigas. Tokia buvo lordo Ravensvudo valia, išsakyta paskutiniais jo ligos metais, ir toriai**, arba

* *Episkopalinė (anglikonų) bažnyčia - Anglijos valstybinė bažnyčia. 1534 m. įsteigta karaliaus Henriko VIII. Škotijoje nuo XVI a. antrosios pusės valstybinė religija buvo presbiterionai.*

** *Toriai - Didžiosios Britanijos politinė partija, susikūrusi XVII a. pabaigoje; atstovavo stambiųjų žemvaldžių ir anglikonų aukštųjų dvasininkų interesams. XIX a. vietoj jos susikūrė konservatorių partija.*

kavalieriai, kaip jie mėgdavo vadintis, prie kurių priklausė daugumas lordo Ravensvudo giminaičių, mielai ją vykdė. Tačiau presbiterionų dvasininkai, manydami tokias apeigas esant įžūlų iššūkį jų autoritetui, kreipėsi į lordą antspaudo saugotoją, artimiausią slaptąjį tarėją, prašydami uždrausti šią ceremoniją. Taigi vos tik kunigas atsivertė maldaknygę, pasirodė teismo valdininkas, lydimas keleto ginkluotų vyrų, ir įsakė jam nutilti. Šis įžeidimas sukėlė visų dalyvių pasipiktinimą, ir jam bemat pasipriešino vienintelis velionio sūnus Edgaras, maždaug dvidešimties metų jaunuolis, paprastai vadinamas *masteriu** Ravensvudu. Jis stvėrė už špagos rankenos ir grasindamas teismo atstovui su juo susidorosiąs, jeigu jis dar trukdysiąs, paliepė kunigui tęsti apeigas. Teismo valdininkas dar bandė vykdyti įsakymą, bet koks šimtas špagų sušvytravo ore, ir jis pasitenkino tik išreikšdamas protestą prieš smurtą, parodytą jam vykdant savo pareigas, ir, pasitraukęs į šalį, liūdnas ir rūškanas stebėjo apeigas. Jis kažką murmėjo tarsi sakydamas: "Jūs pasigailėsite dienos, kai šitaip man sukliudėte"

Ši scena buvo verta dailininko teptuko. Po mirties būsto skliautais išsigandęs, drebąs dėl savo gyvybės dvasininkas paskubomis ir nenoromis skaitė maldas už mirusįjį, prie sužlugdytos puikybės ir pragaišusių turtų kalbėdamas, jog dulkė esi ir į dulkę pavirsi. Aplink stovėjo velionio giminaičiai greičiau piktais nei liūdnais veidais, ir apnuogintos špagos, kuriomis jie mosavo, visiškai nesiderino su jų gedulo rūbais. Tik jaunuolio veide pagieža, regis, užleido vietą giliam sielvartui - jis žiūrėjo, kaip artimiausias ir galbūt vienintelis jo draugas iškeliauja į prosenelių kapą. Vienas giminaitis pastebėjo, kaip jis mirtinai išblyško, kai, pasibaigus gedulingoms pamaldoms, jam, kaip sūnui ir įpėdiniui, teko nuleisti mirusiojo palaikus į kopłyčios rūsį, kur gulėjo sutrūniję karstai, apdraikyti aksomo skutais ir nublukusiais paauksinimais, ir kur dabar kartu su jais dū-

Masteris - barono arba vikonto įpėdinio titulas Škotijoje.

lės ir tėvo kūnas. Prisiartinęs tas giminaitis norėjo pasiūlyti jam savo pagalbą, bet Edgaras Ravensvudas mostu jos atsisakė. Jis įvykdė paskutinę pareigą tvirtai, nepraliejęs nė vienos ašaros. Ant kapo buvo uždėtas akmuo, kriptos durys užrakintos, ir jaunuoliui buvo įteiktas didžiulis raktas.

Laidotuvių dalyviams išėjus iš koplyčios, jis stabtelėjo ant laiptų ir kreipėsi į juos:

- Bajorai ir bičiuliai, šiandien jūs nevisiškai paprastai atidavėte pagarbą savo amžinai užmigusiam gentainiui. Jeigu nebūtumėte narsiai stoję jo ginti, mes nebūtume galėję atlikti apeigų, kurios kituose kraštuose leidžiamos net ir vargingiausiam krikščioniui, jūsų giminaičiui, kilusiam ne iš pačios menkiausios Škotijos šeimos. Kiti laidoja savo velionį liūdėdami ir liedami ašaras, tylomis išreikšdami jam pagarbą, o mūsų laidotuvių pamaldas sudrumstė įsibrovę antstoliai ir smurtininkai, todėl mūsų sielvartas sielvartas dėl amžinybėn iškeliavusio bičiulio - turėjo užleisti vietą teisėtam pasipiktinimui. Gerai, kad aš žinau, iš kokio lanko paleista ši strėlė. Tik tas, kuris iškasė šitą kapą, tik jis galėjo taip niekšiškai ir žiauriai sutrikdyti laidotuvių apeigas. Tegul manę nubaudžia dangus, jei aš neatkeršysiu šitam žmogui ir jo giminei už pražūtį ir nešlovę, kurią jis užtraukė man ir maniškiams.

Didžiuma susirinkusiųjų sveikino šią kalbą kaip liepsningą teisingo pasipiktinimo išraišką, bet atsargesnieji ir protingesnieji apgailestavo, kad ji buvo pasakyta. Ravensvudo įpėdinio turtinė padėtis buvo pernelyg sunki, kad jis būtų galėjęs toliau kurstyti senąją nesantaiką, ir jiems atrodė, jog tokia atvira pasipiktinimo raiška iš naujo ją įžiebs. Tačiau jų nuogąstavimai, bent jau artimiausiu laiku, nepasitvirtino.

Laidotuvių dalyviai grįžo į bokštą ir tenai pagal tik neseniai Škotijoje uždraustą paprotį ėmė siūlyti tostus už mirusiojo atminimą, ir sielvarto namai aidėte aidėjo nuo linksmų šūksnių ir ūžavimo. Ši didžiulė ir gausi puota mažino ir taip nedidelius išteklius įpėdinio to žmogaus, kurio laidotuves jie taip keistai šventė. Tačiau toks buvo papro-

tys, ir šia proga jo buvo šventai laikomasi. Menėse ant stalų liejosi vynas, paprasti žmonės vaišinosi kieme, fermeriai - virtuvėje ir maisto sandėlyje, ir dvejų metų duoklės už išlikusį Ravensvudo dvarą vos užteko apmokėti už laidotuvių puotą. Greit vynas apsvaigino visus, bet ne masterį Ravensvudą (taip jį visi dar tebevadino, nors tėvas jau buvo netekęs šio titulo). Leisdamas aplink ratu taurę, iš kurios pats neragavo nė lašo, jis išklausė tūkstančius prakeiksmų, skirtų lordui antspaudo saugotojui, ir tūkstančius karštų ištikimybės priesaikų sau ir savo garbingajai giminei. Niūrus ir susimąstęs jis klausėsi to jausmų protrūkio, pamatuotai manydamas, kad jie išnyks, kaip burbuliukai vyno taurėje arba kaip vyno garai, apsvaiginę aplink jį puotaujančiųjų galvas.

Ištuštinę paskutinį butelį, jie atsisveikino, reikšdami šeimininkui širdingą ištikimybę, kurią rytojaus dieną pasistengs užmiršti, jeigu, ko gero, nepamanys, jog saugumo dėlei jos lygiai taip pat iškilmingai reikia atsižadėti.

Ravensvudas atsisveikino su svečiais beveik neslėpdamas savo paniekos jiems ir ilgokai žvelgė į apgriuvusią savo buveinę, kurią ką tik paliko triukšmingi svečiai, o po to grįžo į tuščią menę, atrodančią dar nykiau po to, kai nutilo čia dar neseniai aidėjęs klegesys. Bet greit šitą menę pripildė jaunuolio vaizduotės pagimdyti vaiduokliai: sutrypta garbė, iššvaistyti giminės turtai, sužlugdytos jo paties viltys ir džiūgavimas tų, kurie išdraskė jo šeimą.

Sodietis, aprodydamas nūnai bokšto griuvėsius, kurie tebestūkso ant uolos, plakamos bangų mūšos ir lankomos tik žuvėdrų ir kormoranų, tvirtina, jog tą lemtingą naktį masteris Ravensvudas apimtas nevilties savo prakeiksmais iškvietė piktąją dvasią, kurios pražūtingas poveikis nulėmė tolesnių įvykių eigą. Deja! Kokia pragaro dvasia gali paskatinti baisesniems poelgiams nei mūsų pačių pašėlusios ir nesutramdomos aistros?

III skyrius

*

"Apsaugok, Dieve, - ištarė karalius, -
Kad tu iššautum į mane."

"Viljamas Belas, Klimas
*iš Klu ir kt."**

Kitą rytą po laidotuvių teismo antstolis, kurio valdžios nepakako uždrausti laidotuvių apeigas prie lordo Ravensvudo palaikų, pasiskubino pranešti antspaudo saugotojui, kaip buvo pasipriešinta jam vykdant savo pareigas.

Valstybės vyras sėdėjo erdvioje bibliotekoje, kuri kadaise senojoje Ravensvudų pilyje buvo puotų menė. Tai bylojo jų giminės herbai, kurie tebepuošė skliautuotas iš ispaniško kaštono išdrožinėtas lubas ir langų vitražus; pro juos besiveržianti blausi, bet sodri šviesa krito ant ilgų eilių lentynų, sulinkusių nuo svarių teisės komentatorių ir vienuolynų metraštininkų tomų, kurie tais laikais sudarė svarbiausią ir vertingiausią škotų istoriko bibliotekos dalį. Didžiulis ąžuolinis stalas ir pultas buvo apkrauti laiškais, prašymais, dokumentais - čia darbuotis buvo ir didžiausias sero Viljamo Aštono gyvenimo malonumas, ir kančia. Jo išvaizda buvo ori, netgi tauri, visiškai tinkama žmogui, užimančiam tokias aukštas valstybės pareigas; ir tik ilgai ir nuodugniai pasišnekėjęs su juo neatidėliotinais asmeniniais reikalais, interesantas pastebėdavo, kad antspaudo saugotojo sprendimai neryžtingi ir netvirti. To priežastis - jam būdingas apdairumas ir baugštumas; suvokdamas šiuos savo charakterio bruožus, jis stengėsi juos rūpestingai slėpti iš dalies dėl išdidumo, iš dalies dėl išskaičiavimo.

* *"Viljamas Belas, Klimas iš Klu ir kt." - škotų liaudies baladė.*

Seras Viljamas Aštonas, regis, labai santūriai išklausė gerokai perdėtą pasakojimą apie triukšmą, kilusį per laidotuves, ir apie tai, kaip buvo pažemintas jo, o kartu ir Bažnyčios bei valstybės autoritetas. Matyt, jis nelabai susijaudino ir tuomet, kai antstolis gana tiksliai perteikė jam adresuotus užgaulius ir grasinamus žodžius, ištartus jaunojo Ravensvudo ir jo šalininkų. Jis taip pat išklausė antstolio surinktų žinių - labai iškreiptų ir išpūstų - apie pasiūlytus tostus ir nuskambėjusius grasinimus per šermenų puotą. Tačiau rūpestingai užsirašė visas smulkmenas ir pavardes tų, kuriuos, reikalui esant, būtų galima kviesti liudytojais, norint ką nors apkaltinti remiantis šitais išsišokimais; paskui jis atleido skundiką įsitikinęs, jog dabar likęs turtas ir net jaunojo Ravensvudo asmeninė laisvė jo rankose.

Kai išėjus antstoliui durys užsivėrė, lordas antspaudo saugotojas valandėlę sėdėjo giliai susimąstęs. Paskui atsistojo ir ėmė žingsniuoti po menę, tarsi staiga būtų kažką ryžtingai nusprendęs.

Na, dabar jaunasis Ravensvudas pakliuvo! kalbėjo jis pats sau. - Pakliuvo! Pats atsidavė į mano rankas ir turės arba paklusti, arba žūti. Aš dar neužmiršau, su kokiu atkaklumu ir užsispyrimu jo tėvas vaidijosi dėl kiekvieno daikto, atmetė visas pastangas taikintis, įveldavo vis į naujus teismo procesus ir, nebegalėdamas užginčyti mano teisių, visaip bandė mane apšmeižti. Tas jo įpėdinis, tasai Edgaras, tas karštakošis, besmegenis mulkis užplaukė ant seklumos nespėjęs palikti uosto. Reikia tiktai žiūrėti, kad nauja banga nepadėtų jam išplūduriuoti. Jei šitie duomenys bus tinkamai pateikti Slaptajai tarybai, jie bus suprasti kaip sunkus nusikaltimas pilietinės ir bažnytinės valdžios orumui. Gali būti uždėta didelė bauda, ko gero, įsakyta uždaryti Edgarą į Edinburgo arba Blekneso tvirtovę; dėl tam tikrų žodžių ir posakių jis net gali būti apkaltintas išdavyste. Bet, gink Dieve, aš nenoriu eiti taip toli. Ne, to nepadarysiu... Aš nesikėsinsiu į jo gyvybę, net jeigu tai būtų mano valioje. Bet kas bus tuomet, jeigu jis sulauks kitų laikų? Jis stengsis atgauti savo teises ir valdas, o galbūt

net keršys man. Kiek prisimenu, Atolas žadėjo palaikyti senąjį Ravensvudą, o štai jo sūnus, reikšdamas nepasitenkinimą, jau telkia aplink save bedraminčius. Koks patogus įrankis jis bus tiems, kurie tik ir laukia, kada grius mūsų valdžia.

Apsvarstęs visas šias aplinkybes ir įsitikinęs, jog ir jo paties, ir draugų bei partijos interesai ir saugumas verčia panaudoti į jo rankas pakliuvusius įkalčius prieš jaunąjį Ravensvudą, klastingasis antspaudo saugotojas sėdo prie stalo ir ėmė regzti skundą Slaptajai tarybai, aprašydamas netvarką, kuri, nors jis ir buvo įspėjęs, dėjosi per lordo Ravensvudo laidotuves. Jis gerai žinojo, kad net dalyvių pavardės - o ką ir kalbėti apie patį įvykį - sukels jo kolegų vyriausybėje pasipiktinimą ir, galimas daiktas, paskatins juos nubausti jaunąjį Ravensvudą bent jau *in terrorem**.

Tačiau čia iškilo labai delikatus reikalas - reikėjo rasti tokią išraiškos formą, kad nekiltų jokios abejonės dėl jaunuolio kaltumo, bet ir neatrodytų labai įsakmu, nes sero Viljamo Aštono, seno jo tėvo priešo, lūpose tai galėtų atrodyti atgrasu ir nepakenčiama. Kai jis šitaip darbavosi ieškodamas žodžių, kurie būtų leidę suprasti viso to triukšmo kurstytoją esant Edgarą Ravensvudą, bet ir neskambėję kaip tiesioginis kaltinimas jam, atokvėpio valandėlę seras Viljamas pakėlė akis ir išvydo tos šeimos herbą (prieš kurios įpėdinį jis galando strėles ir stengėsi nukreipti įstatymų raidę), išdrožtą ant kapitelio, nuo kurio kilo aukštyn menės lubų skliautai. Tai buvo juodo jaučio galva su įrašu: "Aš sulauksiu, kol išmuš mano valanda!", ir lordas antspaudo saugotojas norom nenorom prisiminė tą progą, kai buvo ištarti šitie žodžiai.

Yra išlikęs padavimas, jog tryliktame amžiuje galingas priešas užgrobė Malizijaus de Ravensvudo pilį bei žemes ir tam tikrą laiką netrukdomai naudojosi savo laimikiu. Bet kartą, ištaigingos puotos išvakarėse, Ravensvu-

* *Pagąsdinimui (lot.).*

das, kuris laukė tinkamos progos, prasiskverbė į pilį su keletu savo ištikimų bičiulių. Svečiai nekantraudami laukė prasidedant puotos, bet kai laikinasis pilies šeimininkas rėksmingai pareikalavo nešti patiekalus, liokajumi persirengęs Ravensvudas rūsčiu balsu atsakė: "Aš sulauksiu, kol išmuš mano valanda!" - ir ant stalo buvo padėta jaučio galva, senovinis mirties simbolis. Davus šitą ženklą, įsiveržė sąmokslininkai ir nužudė užgrobiką bei jo šalininkus. Matyt, ši visiems žinoma ir dažnai perpasakojama istorija pataikė į pačią lordo antspaudo saugotojo širdį ir pažadino jo sąžinę, nes, atidėjęs į šalį popierių, kuriame buvo pradėjęs rašyti pranešimą, surinko visus užrašus ir, rūpestingai sudėjęs į šalia stovinčią spintelę ir ją užrakinęs, išėjo iš bibliotekos, matyt, norėdamas susikaupti ir pamąstyti apie savo ketinamo žingsnio padarinius, kol jie dar nepasidarė neišvengiami.

Eidamas didžiuliu gotišku vestibiuliu seras Viljamas Aštonas išgirdo liutnios, kuria grojo duktė, garsus. Muzika, ypač kai nematyti atlikėjo, teikia malonumą, o kartu sukelia nuostabą ir primena tankioje lapijoje pasislėpusių paukščių čiulbėjimą. Nors mūsų valstybės veikėjas ir nebuvo linkęs reikšti tokių natūralių ir paprastų emocijų, vis dėlto jis buvo vyras ir, be to, dar tėvas. Taigi jis sustojo ir ėmė klausytis sidabrinio Liusi Aštон balselio, dainuojančio pagal senovinę liutnios melodiją nežinomo autoriaus sukurtą dainą:

Nesižavėk gražuolės burtais,
Ir nesikišk, kai žvanga ginklai,
Negerk iš sklidinos taurės,
Kai klausosi kiti, tylėk,
Nesiklausyk skambios dainos,
Neliesk raudono aukso,
Užmerk akis, užsklęski širdį.
Lengvai gyvenk, lengvai numirki.

Nutilus melodijai, antspaudo saugotojas įėjo į dukters kambarį.

Dainos žodžiai nepaprastai gerai tiko Liusi Ašton charakteriui. Nuostabiai gražiuose ir šiek tiek vaikiškuose jos veido bruožuose atsispindėjo dvasios ramybė, tyrumas ir visiškas abejingumas šio pasaulio malonumų spindesiui. Tamsiai auksiniai plaukai, perskirti tiesiu sklastymu, apjuosė baltut baltutėlę kaktą, tarsi blyškūs saulės spinduliai snieguotą kalno viršūnę. Veidelis buvo neapsakomai švelnus, malonus, baugštus bei moteriškai patrauklus; regis, jis greičiau pasislėps nuo netikėto prašalaičio žvilgsnio, negu stengsis užsitarnauti jo susižavėjimą. Tas veidas kažkuo priminė madoną, galbūt dėl to, kad Liusi buvo trapios sveikatos ir gyveno tarp žmonių, kurie buvo už ją žiauresni, veiklesni ir valingesni.

Tas neveiklumas anaiptol nereiškė, kad ji buvo visiškai abejinga ir nejautri. Kadangi Liusi Ašton vadovavosi savo pačios skoniu ir jausmais, ją labiausiai viliojo romantiško pobūdžio istorijos. Ji ypač mėgo senas legendas apie karštą pasiaukojimą ir ištikimą meilę, pagražintas keistais nuotykiais ir antgamtinėmis baisenybėmis. Tai buvo jos pasakų pasaulis, kuriame ji statė savo oro pilis. Ji kūrė šiuos iliuzinius, bet labai patrauklius statinius visiškai paslapčia. Savo kambarėlyje arba miško pavėsinėje - savo mėgstamiausiose vietose, kurios net buvo vadinamos jos vardu - ji pasinerdavo į svajų pasaulį: čia ji dalijanti apdovanojimus riterių turnyro nugalėtojams, čia savo žvilgsniu įkvepianti narsiuosius kovotojus, čia gerojo liūto lydima kartu su Una* klajojanti po dykrą, čia, pavirtusi paprastute, bet kilniaširdiška Miranda**, skrajojanti po stebuklų ir burtų salą.

Tačiau išoriniuose kasdieninio gyvenimo santy-

* *Una - anglų poeto Edmundo Spenserio (1552-1599) poemos "Fėjų karalienė" veikėja.*

** *Miranda - V. Šekspyro dramos "Audra" veikėja, Prospero duktė.*

kiuose Liusi pasiduodavo aplinkinių įtakai. Paprastai jai būdavo vis tiek, kaip pasielgti, ir nenorėdama priešintis ji mielai sutikdavo su artimųjų nuomone, galbūt ir todėl, kad savo nusistatymo neturėjo. Skaitytojai tikriausiai savo pažįstamų šeimose yra sutikę švelnių ir paklusnių būtybių, kurios, atsidūrusios tarp tvirtų ir ryžtingų asmenybių, pasiduoda jų valiai, kaip stiprios srovės nešama gėlelė. Paprastai tokie romaus ir nuolankaus būdo žmonės, kurie nesipriešindami seka kitų nurodytu keliu, tampa numylėtiniais tų, kurių potraukiams jie nesispyriodami ir noriai paaukoja savuosius.

Kaip tik tokia ir buvo Liusi Ašton. Jos apdairus, atsargus ir daug matęs tėvas taip ją mylėjo, kad kartais net pats stebėdavosi šio nepaprasto jausmo jėga. Jos vyresnysis brolis, kuris buvo dar didesnis garbėtroška negu tėvas, taip pat ją karštai mylėjo. Būdamas karys ir mėgėjas paūžauti, jis savo sesers Liusi draugiją vertino labiau už pramogas ir karinius paaukštinimus bei pasižymėjimus. Jaunesnysis brolis, būdamas dar tokio amžiaus, kai galva pramušta visokiems niekams, patikėdavo jai savo džiaugsmus ir rūpesčius, papasakodavo apie medžioklės sėkmes bei ginčus su savo globėjais ir mokytojais. Visas šitas smulkmenas ir niekniekius Liusi kantriai ir dėmesingai išklausydavo. Ji žinojo, kad tos smulkmenos svarbios ir įdomios Henriui, todėl pasistengdavo jas išgirsti.

Ir tiktai motina neparodė tokios išskirtinės meilės, kokią visi kiti šeimos nariai jautė Liusi. Jos manymu, dukters neryžtingumas aiškiai rodąs, jog Liusi gyslomis teka plebėjiškas jos tėvo kraujas, ir su pašaipa ją vadindavo Lamermuro piemenaite. Nors, regis, buvo neįmanoma nemėgti tokios meilios ir lipšnios būtybės, bet ledi Ašton labiau patiko vyresnysis sūnus, paveldėjęs didelę dalį motinai būdingo garbės troškimo ir išdidumo, negu duktė, kurios pernelyg švelnus būdas, jos manymu, rodė proto silpnumą. Motina dar ir dėl to labiau mylėjo vyriausiąjį sūnų, kad jam, neatsižvelgiant į kilmingų Škotijos šeimų paprotį, buvo duotas senelio iš motinos pusės vardas.

- Mano Šoltas, - sakydavo ji, - išsaugos nesuteptą motinos giminės šlovę ir išaukštins bei išgarsins tėvo gentį. Vargšelė Liusi netinka nei dvarui, nei aukštuomenės sambūriams. Reiktų ją ištekinti už kokio nors lerdo*, pakankamai turtingo, kad galėtų gyventi patogiai, nieko nestokodama ir niekuo nesirūpindama, nebent tik dėl to, kad vyras lapių medžioklėje nenusisuktų sprando. Tačiau ne tokiomis pramogomis buvo išaukštinta mūsų giminė ir ne jomis ji bus sutvirtinta ir dar labiau šlovinama. Lordo antspaudo saugotojo titulas dar neseniai gautas, mes turime elgtis taip, tarsi esame pripratę prie jo didybės, verti jo ir pajėgūs jį išlaikyti ir pateisinti. Prieš tuos, kurie jau nuo seno valdžios viršūnėse, žmonės lenkiasi iš įpročio ir paveldėtos pareigos; prieš mus jie nesilankstys, jei nepriversime atsiklaupti. Duktė, tinkanti tik avių kaimenei ar vienuolynui, nesusilauks tikros pagarbos ten, kur ji įgyjama prievarta. Kadangi Dangus neapdovanojo mūsų trečiu sūnumi, Liusi bent galėjo turėti tokių savybių, kurios leistų jai užimti jo vietą. Laiminga man bus ta valanda, kai ji ištekės už vyro, kuris turės daugiau energijos negu ji arba bus toks pat ištižėlis kaip ir ji.

Taip samprotavo motina, kuriai vaikų dvasios savybės ir būsimoji jų asmeninė laimė nieko nereiškė, palyginti su aukšta padėtimi ir laikina didybe. Tačiau, kaip ir daugelis neramių ir nekantrių tėvų, ji apsiriko vertindama savo dukters jausmus; po jos tariamu visišku abejingumu slypėjo daigas tokių aistrų, kurios panašiai kaip tas pranašo moliūgas** išsikeroja per vieną naktį ir apstulbina aplinkinius savo nepaprastu liepsningumu ir jėga. Tiesą sakant, Liusi atrodė abejinga tik dėl to, kad niekas kol kas neįstengė sudominti arba pažadinti jos jausmų. Ligi šiol jos gyvenimas tekėjo vienodai bei ramiai ir tikriausiai būtų

* *Lerdas - škotų dvarininkas.*

** *...kaip tas pranašo moliūgas... - Biblijoje pasakojama, jog Dievas per vieną naktį išaugino augalą, kad pranašas jo pavėsyje galėtų pasislėpti nuo saulės spindulių.*

praėjęs laimingai, jei ši rami tėkmė nebūtų buvusi panaši į srovę, plūstančią tiesiog į krioklį.

- Nagi, Liusi, - tarė tėvas įžengdamas į kambarį, kai daina nutilo, - argi dainos kūrėjas moko tave paniekinti pasaulį dar jo nepažinus? Juk tai per anksti. O gal tu kalbi, kaip ir daugelis šiuolaikinių mergelių, kurios niekina gyvenimo malonumus tol, kol koks nors kilnus riteris pakeičia jų nuomonę.

Liusi paraudo ir ėmė įtikinėti, jog pasirinkdama šią dainą nieko neturėjusi omeny; tėvui pageidaujant, ji padėjo instrumentą ir išėjo su juo pasivaikščioti.

Didžiulis tankus parkas, labai panašus į tikrą mišką, traukėsi kalno šlaitu už pilies, kuri, kaip minėjome, užtvėrė lygumoje prasidedančią kalnų perėją ir, regis, buvo pastatyta šiame tarpeklyje tam, kad apsaugotų tankią girią, visa savo vešlia didybe stūksančią užpakalyje. Susikabinę už parankių tėvas ir duktė plačia alėja, apgaubta išsišakojusių vinkšnų, dabar ir atėjo į šitą romantišką vietą. Pro medžius tolumoje buvo matyti būreliai besiganančių danielių. Vaikščiodami po parką ir besigėrėdami nuostabiais reginiais - seras Viljamas Aštonas, nepaisant jo įprastinių užsiėmimų pobūdžio, mokėjo pajusti ir vertinti grožį - jie susitiko eigulį, kitaip dar vadinamą parko prižiūrėtoju, kuris, persimetęs per petį arbaletą, žingsniavo į mišką tankmę pamedžioti; jį lydėjo berniukas, vedinas šunimi už pasaitėlio.

- Ar ketini mus pavaišinti elniena, Normanai? - atsakydamas į eigulio pasisveikinimą užklausė jo šeimininkas.

- Tikrai taip, jūsų malonybe. Gal norėtumėte pasižiūrėti medžioklės?

- O, ne! - atsakė jo didenybė, pažvelgęs į dukterį, kuri vien pagalvojusi apie pašautą elnią mirtinai išblyško, nors jei tėvas būtų parodęs norą eiti su Normanu, būtų tikriausiai nė kiek neprieštaravusi.

- Kaip gaila, - tarė eigulys gūžtelėjęs pečiais, - kad nė vienas ponas nenori net pasižiūrėti medžioklės. Vienin-

telė viltis, jog greit grįš kapitonas Šoltas, o kitaip tektų uždaryti savo kromelį. Ponaitis Haris mielai bastytųsi po mišką nuo ryto ligi vakaro, bet jam per prievartą bruka tas lotyniškas nesąmones, kurios visiškai pražudys vaikį ir iš jo nebeišaugs tikras vyras. Visai kitaip, šneka žmonės, būdavo lordo Ravensvudo laikais: tuomet elnio pjudymo pažiūrėti subėgdavo visi kas tik gyvas, o kai reikdavo jį pribaigti, briedkriaunis būdavo įteikiamas pačiam lordui, o šis atsidėkodamas niekada neduodavo mažiau kaip kroną. O Edgaras Ravensvudas - dabartinis masteris Ravensvudas - kai tas išeina į mišką - geresnio medžioklio nėra buvę nuo Tristramo* laikų, - kai seras Edgaras nusitaiko, - tik pykšt, ir elnias guli negyvas, duodu žodį! Bet šiapus kalno mes nebevertiname medžioklės meno.

Šioje iškalboje daug kas nepatiko lordui antspaudo saugotojui. Jis negalėjo nepastebėti, jog jo tarnas beveik atvirai jį niekina už tai, kad nemėgsta medžioklės, nes tais laikais pomėgis medžioti buvo laikomas įgimta ir nepakeičiama bajoro savybe. Tačiau miško šeimininkas visose pilyse laikomas svarbia persona ir jam buvo leidžiama nesiskaityti su žodžiais. Todėl seras Viljamas tik nusišypsojo ir pareiškė turįs svarbesnių reikalų nei medžioklė; čia pat išsitraukęs piniginę, jis paskatinimui ištiesė eiguliui kroną. Tas priėmė pinigą kaip ištaigingo viešbučio kelneri priima dvigubus arbatpinigius iš kokio nors kaimo bajoro, - jis nusišypsojo taip, kad toje šypsenoje dėkingumo už dovaną buvo ne daugiau negu paniekos aukotojo nemokšiškumui.

- Jūsų malonybė nežino kada mokėti, - pasakė jis. - Ir kas moka, kol žvėris dar nenudėtas? O jei aš, gavęs užmokestį, nepataikysiu į elnią?

- Manau, - nusišypsojo antspaudo saugotojas, - jūs vargu ar suprasite mane, jei pasakysiu apie *conditio indebiti***.

* *Tristramas (Tristanas) - viduramžių "Romano apie Tristaną ir Izoldą" herojus.*

** *Reikalavimas to, kas nepriklauso (lot.).*

- Garbės žodis, ne! Tai, matyt, koks teisinis posakis. Tik pasakysiu: paduok ubagą į teismą... Jūsų malonybė juk žinote tą priežodį. Bet aš pasielgsiu teisingai, ir jeigu lankas ir skalikas nesuklups, gausite šaunios žvėrienos per du pirštus lašinių ant krūtinės.

Eigulys jau norėjo eiti, bet seras Viljamas pašaukė jį atgal ir lyg tarp kitko paklausė, ar masteris Ravensvudas iš tikrųjų toks narsus ir toks puikus šaulys, kaip apie jį kalbama.

- Narsus! Ir dar kaip narsus, duodu žodį! - atsakė Normanas. - Man teko būti Tainingemo miške su senuoju lordu medžioklėje, kur dalyvavo daug ponijos; mes užvarėme vieną elnią ir, duodu žodį, patys apstulbome jį išvydę. Tai buvo stambus senas elnias su puikiais dešimtašakiais ragais ir plačia it buivolo kakta. Tas puolė ant senojo lordo ir, ko gero, karalius būtų netekęs vieno pero, jei ponaitis - jam tada tebuvo tik šešiolika metų, Dieve, duok jam sveikatos, - nebūtų šokęs ant žvėries ir perskrodęs jam pilvo briedkriauniu.

- Ar jis ir šautuvą taip valdo, kaip peilį?

- Va, į šitą sidabrinę kroną, kurią laikau tarp nykščio ir smiliaus, jis pataikytų iš aštuoniasdešimties žingsnių, ir aš nebijočiau jos palaikyti už auksinį merką*. Ko dar norėtumėte iš akies, rankos, švino ir parako?

- Žinoma, daugiau reikalauti negalima, - atsakė lordas antspaudo saugotojas. - Bet mes sutrukdėme jūsų medžioklę, Normanai. Sudie, mielasis Normanai.

Ir pusbalsiu traukdamas liaudies dainelę, eigulys nužingsniavo savo keliu, o jo šiurkštaus balso skambesys didėjant nuotoliui pamažu nutilo.

Vienuolis kelias rytmečio mišioms,
Pasnausti gali dar abatas,
Išgirdęs ragą tarnas šauks:
"Jau metas, draugužiai, jau metas"

Merkas - senovinis škotų piniginis vienetas.

Daug Bilope ganos elnių ir stirnų,
Jų Šervudo girioj - kaimenės,
Bet grožiu pralenkia visus
Kaip sniegas danielė balta.

- Matyt, - prabilo lordas antspaudo saugotojas, - tas eigulys kažkada tarnavo pas Ravensvudus, kad taip juos garbsto. Tu tikriausiai ką nors žinai apie jį, Liusi, nes laikai savo pareiga rinkti žinias apie kiekvieną sodietį, gyvenantį pilyje ir jos apylinkėje.

- O ne, tėveli, nesu aš tokia gera metraštininkė, kaip jums atrodo, bet, man regis, jis čia tarnavo dar būdamas paauglys, o paskui persikėlė į Ledingtoną, kur jį ir pasamdėte. Bet jei norite ką nors sužinoti apie Ravensvudus, tai geriausiai pasiteirauti senąją Alisą.

- O kam man reikėtų apie juos žinoti, Liusi? paklausė tėvas. - Arba apie jų šeimos istoriją ir sugebėjimus?

- Nežinau, tėve, bet jūs ką tik klausinėjote Normaną apie jaunąjį Ravensvudą.

- Nesąmonė, vaikeli! - atšovė tėvas, bet čia pat pridūrė: - O kas ta senoji Alisa? Tu berods pažįsti vietines senutes.

Žinoma, pažįstu, kaip kitaip galėčiau padėti vargšelėms sunkiu metu? O senoji Alisa - nuostabiausia iš visų senučių, jos žinioje visos čionykštės legendos ir padavimai. Ji akla, vargšelė, bet kai kalbi su ja, rodos, ji regi slapčiausias tavo širdies kerteles. Aš dažnai užsidengiu veidą rankomis arba nusigręžiu, nes man dingojasi, jog ji mato, kaip paraustu, nors jau dvidešimt metų, kai ji neregė. Ją verta aplankyti vien dėl to, kad galėtum pasakyti, jog dar niekada neteko matyti, kad akla ir luoša moteriškė būtų tokia nuovoki ir taip oriai elgtųsi. Ji kalba ir laikosi kaip tikra grafienė, patikėkit, tėveli. Eime, jums reikia pamatyti Alisą, ligi jos trobelės beliko tik koks ketvirtis mylios.

- Bet tu neatsakei į mano klausimą, mieloji, - tarė

lordas antspaudo saugotojas, - kas yra toji moteriškė ir kokie jos santykiai su buvusiais pilies valdytojais?

- Manau, jog ji čia buvo žindyvė. Ir liko gyventi dėl to, kad du jos vaikaičiai tarnauja pas jus. Bet, man regis, vargšelė nelabai patenkinta, nes vis apgailestauja, kad ir laikai pasikeitė, ir ponai nebe tie.

- Labai esu jai dėkingas, - pareiškė antspaudo saugotojas: - ji ir jos giminės valgo mano duoną, geria mano alų ir čia pat gailisi šeimos, kuri nei sau, nei kitiems nepadarė nieko gero.

- Nejaugi, - prieštaravo Liusi, - jūs neteisus senajai Alisai. Ji nesavanaudė ir greičiau mirtų iš bado, nei paimtų nors pensą išmaldos. Ji tiktai mėgsta plepėti, kaip ir visi seni žmonės, kai užsimeni apie jų jaunystę. Ji pasakoja apie Ravensvudus, nes taip ilgai pas juos gyveno. Bet esu tikra, jog ji labai dėkinga ir jums už visas malones ir mieliau pašnekėtų su jumis nei su kuo nors kitu. Eime, tėveli, eime pas senąją Alisą.

Ir pasinaudodama laisve, kurią sau gali leisti tik tėvo numylėtinė, Liusi nusitempė lordą antspaudo saugotoją ten, kur traukė jos širdis.

IV skyrius

Virš medžių viršūnių išvydo jinai
Aukštyn bekylantį lengvai dūmelį,
Link mėlyno dangaus kur rangės;
Tai buvo mielas ženklas jai,
Kad čia kažkur gyva būtybė.

Spenseris*

Liusi vedė tėvą, kuris, būdamas per daug užsiėmęs politiniais ir visuomeniniais reikalais, beveik nežinojo visų savo didžiulių valdų, be to, jis daugiausia gyveno Edinburge. Tuo tarpu ji su motina visas vasaras praleisdavo Ravensvude ir iš dalies dėl to, kad jai patiko, iš dalies todėl, kad neturėjo kitų pramogų, dažnai klajodama po apylinkes, susipažino su kiekvienu keliuku, takeliu, dauba ar krūmais apaugusiu slėniu, upokšniu kiekvienu ir jo pakrantėm.

Jau buvo sakyta, jog lordas antspaudo saugotojas nebuvo abejingas gamtos grožiui ir, reikia pripažinti, kad dvigubai daugiau juo gėrėjosi, vaikščiodamas su tokia gražia, nuoširdžia ir malonia dukra, kuri, vaikiškai švelniai įsikibusi jam už parankės, čia kvietė žavėtis kokio nors seno ąžuolo didybe, čia netikėtu posūkiu takelio, kuris, besivingiuodamas iš slėnio ar daubos, staiga pakildavo aukštyn, ir prieš akis atsiverdavo apačioje plytinti neaprėpiama lyguma, o paskui, leisdamasis žemyn per uolas ir tankumynus, nuvesdavo į dar atokesnes vietoves.

Kai jie stabtelėjo vienoje aukštumoje pasigrožėti prieš juos atsiveriančiu reginiu, Liusi pasakė tėvui, jog jie

* *Spenseris. - Epigrafas paimtas iš poemos "Fėjų karalienė".*

jau nebetoli nuo jos globotinės trobelės. Ir iš tiesų, apsukę nedidelę kalvelę paliegusios senutės numintu takeliu, jie išvydo giliame ir dumsiame tarpeklyje prigludusią lūšnelę, lygiai taip pat skendinčią tamsoje, kaip ir jos gyventoja.

Trobelė stovėjo prie pat aukštos uolos, kuri pakibusi viršuje jos tarsi grasino nusviesti nuo savo kaktos atitrūkusį gabalą ant apačioje esančio menkučio būsto. Lūšnelė buvo pastatyta iš durpių bei akmenų ir šiaip taip apdengta jau beveik visiškai supuvusiais šiaudais. Iš kamino kilo lengvas melsvų dūmų stulpelis, kuris ringiuodamas aukštyn per baltą pakibusią uolą teikė reginiui itin švelnų atspalvį. Mažame apleistame sodelyje, apsuptame nekarpytų šeivamedžių, kurie sudarė lyg ir šiokią tokią tvorą, prie bičių avilių, jos pragyvenimo šaltinio, sėdėjo toji "senolė", pas kurią Liusi atvedė savo tėvą.

Nors jai teko patirti daug negandų, nors jos būstas atrodė labai vargingai, tačiau, vos tik pažvelgus į ją, buvo matyti, jog nei metai, nei nepritekliai, nei nelaimės ar ligos nepalaužė šios nuostabios moters dvasios.

Ji sėdėjo ant durpių suolelio po didžiuliu daugiamečiu svyruokliu beržu ir atrodė didinga, bet kartu ir nusiminusi, - taip paprastai yra vaizduojama Juda po savo palme. Ji buvo aukšta, valdinga, nors šiek tiek sulinkusi nuo metų naštos. Jos paprasti, kaimietiški rūbai buvo itin švarūs, o tai nedažnai pasitaiko tarp jos luomo žmonių; pasiūti jie buvo tvarkingai, net skoningai, todėl taip pat atrodė neįprastai. Bet labiausiai stebino jos veido išraiška, kuri skatindavo žmones kreiptis į ją pagarbiai ir mandagiai, nors tai ir neatitiko jos vargingos padėties; tačiau ji viską priimdavo ramiai ir santūriai, tarsi taip ir turėjo būti. Kadaise ji buvo graži moteris, bet tai buvo griežtas, vyriškas grožis, kuris neišlieka praėjus žydinčiai jaunystei; vis dėlto jos bruožai tebebylojo apie stiprius jausmus, įžvalgų protą ir nuosaikų išdidumą, - o visu tuo, kaip ir savo drapanomis, ji gerokai pranoko savo aplinkos žmones. Atrodė beveik neįtikinama, kad netekęs regėjimo veidas galėtų taip stipriai išreikšti žmogaus charakterį; tačiau jos akys beveik

visada būdavo užmerktos, ir neregės vyzdžiai, kurie nieko negalėjo suteikti veidui, jo negadino. Užliūliuota darbščiųjų bitelių dūzgesio, susimąsčiusi moteris, matyt, buvo pasinėrusi į užmarštį, tačiau tai nebuvo snaudulys.

Liusi atvėrė sodo vartelius ir kreipėsi į senutę:

- Mano tėvas atėjo jūsų aplankyti, Alisa.

- Labai prašom, panele Ašton, ir jį, ir jus taip pat, - atsiliepė senoji Alisa, pasisukdama į svečius ir nulenkdama galvą.

- Puikus rytas jūsų bitelėms, močiute, - pasakė lordas antspaudo saugotojas, apstulbintas Alisos išvaizdos ir smalsaudamas įsitikinti, ar jos kalba atitinka išorę.

- Man regis, taip, milorde, - atsakė ji. - Jaučiu, jog oras šiltesnis nei pastarosiomis dienomis.

- Ar jūs pati prižiūrite bites, močiute? - paklausė valstybės veikėjas. - Kaip jūs jas sutvarkote?

- Taip, kaip karaliai savo pavaldinius, - atsakė Alisa. - Per savo patikėtinius. Ypač esu patenkinta savo ministru pirmininku. Ei, Beibi!

Alisa sušvilpė sidabriniu švilpuku, kabėjusiu jai ant kaklo, - tokie švilpukai tuomet buvo naudojami pašaukti tarnams, - ir iš trobelės pasirodė penkiolikmetė mergaitė, apsitaisiusi dailiau, negu buvo galima tikėtis, bet ne taip tvarkingai, kaip būtų apsirengusi, jeigu Alisa būtų regėjusi.

- Beibi, - tarė jos ponia, - atnešk duonos ir medaus lordui antspaudo saugotojui ir panelei Ašton. Jie atleis tavo nerangumą, jei viską padarysi švariai ir greitai.

Beibi įvykdė savo ponios paliepimą taip šauniai, kaip ir buvo galima tikėtis; ji zujo ten ir atgal, bet jos kojos, it vėžio, judėjo į vieną pusę, o galva buvo atsukta į priešingą, nes ji nenuleido akių nuo milordo, apie kurį jo nuomininkai ir pavaldiniai girdėdavo dažnai, bet matydavo retai. Vis dėlto ir duona, ir medus buvo pateikti ant gysločio lapo, ir svečiai iš mandagumo šiek tiek paragavo. Antspaudo saugotojas, atsisėdęs ant vėtros nuversto medžio supuvu-

sio kamieno, lyg ir norėjo pratęsti pokalbį, bet nežinojo, apie ką reikėtų šnekėti.

- Ar jūs seniai gyvenate šitame dvare? - kiek patylėjęs jis paklausė.

- Jau beveik šešiasdešimt metų, kai aš atsikėliau į Ravensvudą, - atsakė senoji moteriškė, ir nors ji kalbėjo paslaugiai ir pagarbiai, matyt, tik sąmoningai prisivertė atsakyti serui Viljamui, nes tai buvo neišvengiama ir būtina.

- Sprendžiant iš tarties, jūs esate kilusi ne iš šio krašto? - tęsė lordas antspaudo saugotojas.

- Ne, aš gimiau Anglijoje.

Tačiau jūs, rodos, esate prisirišusi prie mūsų šalies ir mylite ją kaip savo tėvynę?

- Čia, - atsakė neregė, - teko išgerti Dangaus man skirtą ir džiaugsmo, ir sielvarto taurę; čia daugiau kaip dvidešimt metų pragyvenau su doriausiu ir švelniausiu vyru; čia pagimdžiau šešis vaikus ir čia Dievas atėmė juos iš manęs; čia jie mirė ir guli palaidoti ana va ten, prie apgriuvusios koplyčios. Kol jie gyveno, aš neturėjau kitos tėvynės, o kai jie mirė, man nebereikia kitos.

- Bet jūsų namelis beveik visiškai sugriuvęs, - pasakė lordas antspaudo saugotojas, pažvelgęs į jį.

- Ak, tėveli, liepkite jį pataisyti! karštai sušuko Liusi, bet tučtuojau droviai pridūrė: - Žinoma, jei manysite esant reikalinga.

- Mano amžiui užteks, mieloji panele Liusi. Nenorėčiau, kad milordas vargintųsi dėl manęs.

Bet anksčiau jūs gyvenote daug geresniame name, - tikino Liusi, - ir buvote turtinga, o dabar, senatvėje, turite glaustis tokioje lūšnelėje.

- Man užtenka ir to, panele Liusi. Jei mano širdis neplyšo dėl to, kiek aš ir kiti iškentėjo, tai, matyt, ji dar gana stipri, o šis senas kūnas neturi teisės būti silpnesnis.

- Jums tikriausiai teko matyti daug pasikeitimų, įsiterpė lordas antspaudo saugotojas, - ir, matyt, patirtis išmokė jus būti viskam pasirengus.

- Ji išmokė mane susitaikyti su jais, milorde, - pasigirdo atsakymas.

- Ir jūs žinote, kad metams bėgant jie būtinai įvyks, - pasakė valstybės veikėjas.

- Taip, kaip žinau, jog rąstgalys, ant kurio sėdite, kadaise buvo išlakus medis, bet vieną gražią dieną nuvirto supuvęs arba pakirstas kirvio. Bet aš nesitikėjau išvysti, kaip krenta medis, skleidęs mano būstui pavėsį.

- Nemanykite, - tarė lordas antspaudo saugotojas, - jog aš užpyksiu dėl to, kad jūs gailitės tų laikų, kai mano valdos priklausė kitai šeimai. Jūs, be abejo, turite pagrindo juos mylėti, ir aš gerbiu jūsų dėkingumą. Aš liepsiu pataisyti jūsų trobelę ir tikiuosi, jog mes tapsime draugais, kai geriau vienas kitą pažinsime.

- Mano amžiaus žmonės, - atsakė moteris, - jau nebesusiranda naujų draugų. Dėkoju už palankumą, manau, jog kalbat nuoširdžiai. Man visko užtenka, ir iš jūsų aš nieko negaliu priimti.

- Na, ką gi, - tęsė lordas antspaudo saugotojas, - leiskite bent pasakyti, jog esate protingesnė ir labiau išauklėta, negu būtų galima spręsti iš išorės, ir tikiuosi, kad gyvensite mano valdose ligi savo amžiaus pabaigos, nemokėdama jokios nuomos.

Tikiuosi, jog taip ir bus, ramiai atsakė senoji neregė. - Kiek prisimenu, atpalaidavimas nuo nuomos buvo pažymėtas parduodant Ravensvudą jūsų didenybei, nors toks menkniekis tikriausiai iškrito jums iš galvos.

- Atsimenu... pamenu, - kiek sumišęs tarė jo didenybė. - Matau, jog esate labai prisirišusi prie senųjų draugų ir nenorite priimti jokios malonės iš jų paveldėtojų.

- Nieko panašaus, milorde. Esu dėkinga už man teikiamas malones, nors jų ir atsisakau, ir norėčiau jums atsilyginti geriau negu tie žodžiai, kuriuos jums pasakysiu.

Milordas nustebęs pažvelgė į ją, bet nepratarė nė žodžio.

- Milorde, saugokitės, - įtaigiai ir iškilmingai tęsė ji, - jūs esate ant bedugnės krašto.

Ką jūs sakote?! sušuko lordas antspaudo saugotojas, pagalvojęs apie šalies politinę padėtį. - Ar jūs ką nors girdėjote? Gal rengiamas maištas? Sąmokslas?

- Ne, milorde. Žmonės, kurie užsiima tokiais dalykais, nesitaria su senais, aklais ir paliegusiais. Aš noriu įspėti dėl kito reikalo. Jūs per daug smarkiai susirėmėte su Ravensvudais. Patikėkite manimi - tai tūžminga gentis, o turėti reikalų su nevilties apimtais žmonėmis pavojinga.

- Negali būti! - sušuko antspaudo saugotojas. Mūsų reikalus sprendė teismas, aš čia niekuo dėtas, ir jeigu Ravensvudai nesutinka, kad aš laimėjau bylą, tegul kreipiasi į teismą.

- Bet jie galbūt mano kitaip ir, matydami nesant kitokių priemonių, teisingumą vykdys savo pačių rankomis.

- Ką jūs tuo norite pasakyti? - paklausė lordas antspaudo saugotojas. - Nejau jaunasis Ravensvudas griebsis smurto?

- Gink Dieve, kad taip sakyčiau! Aš tik žinau, kad jis doras ir tiesus, sakiau, jog doras ir tiesus. Ir dar pridūrčiau: atviras, dosnus ir taurus. Bet vis dėlto jis - Ravensvudas ir lauks, kol išmuš jo valanda. Neužmirškite sero Džordžo Lokharto likimo.

Antspaudo saugotojas krūptelėjo, priminus tokią neseną ir tokią sukrečiančią tragediją, o senoji moteriškė tęsė toliau:

- Čizlis, kuris nušovė Lokhartą, buvo lordo Ravensvudo giminaitis. Aš pati girdėjau, kaip jis keleto liudytojų akivaizdoje Ravensvudo pilies menėje viešai prisiekė atlikti šitą žiaurų žygį - jį paskui ir įvykdė. Aš nebeištvėriau, nors man ir nederėjo šnekėti, ir pasakiau: "Jūs sumanėte baisų nusikaltimą, už kurį teks atsiskaityti prieš Aukščiausiojo teismą". Niekada neužmiršiu jo žvilgsnio, kai jis pasakė: "Man teks už daug ką atsiskaityti, taigi atsiskaitysiu ir už šitą!" Todėl ir kalbu: nevartokite prievartos

prieš neviltin puolusį žmogų. Ravensvudo gyslomis teka Čizlio kraujas ir dabartinėmis aplinkybėmis vienut vienintelio lašo užtektų jį įsiutinti. Sakau jums: saugokitės jo!

Senoji neregė tyčia ar netyča pažadino lordo antspaudo saugotojo baimės jausmą. Škotų bajorai ir anksčiau, ir dabartiniu metu nesibodėdavo įvykdyti savo rankomis žmogžudystę, kai versdavo neįprastos aplinkybės arba kai keršto vykdytojas būdavo linkęs į panašius nusikaltimus. Seras Viljamas Aštonas tai žinojo; jis taip pat žinojo, jog jaunasis Ravensvudas patyrė pakankamai nuoskaudų, galinčių ji paskatinti tokiam kerštui, kuris dažnai esti kraupus teismo šališkumo padarinys. Jis stengėsi nuslėpti nuo Alisos savo nuogąstavimus, bet taip nesėkmingai, kad net mažiau už ją gamtos apdovanotas įžvalgumu asmuo būtų atspėjęs, kas dedasi jo širdyje. Jo balsas visiškai pasikeitė jam teigiant, jog jaunasis Ravensvudas esąs garbingas žmogus, o jeigu ir ne taip, tai Čizlio Dalrio likimas turėtų būti pakankamas įspėjimas kiekvienam, kurs norėtų keršyti už savo įsivaizduojamas nuoskaudas. Skubiai pasakęs šiuos žodžius, jis atsistojo ir, nelaukdamas atsakymo, išėjo iš sodo.

V skyrius

Ji Kapuleti?
Save aš leidau priešui nugalėti...

*Šekspyras**

Beveik ketvirtį mylios antspaudo saugotojas pražingsniavo netardamas nė žodžio. Jo duktė, iš prigimties baikšti, be to, išauklėta pagal to meto jaunimo tradicijas gerbti tėvus ir visiškai jiems paklusti, nedrįso sutrukdyti jo apmąstymų.

- Ko tu taip išblyškusi, Liusi? - staiga apsisukęs ir nutraukdamas tylą paklausė tėvas.

Pagal tų laikų principus, kurie neleido jaunai merginai reikšti savo nuomonės kokiu nors svarbiu klausimu, nebent jai būdavo liepiama, Liusi privalėjo dėtis nesuvokianti, kas įvyko tarp Alisos ir jos tėvo, todėl paaiškino, jog susijaudino pamačiusi buivolus, besiganančius toje medžioklės aptvaro dalyje, per kurią jie dabar ėjo.

Škotų aukštuomenė manė esant garbe savo parkuose laikyti keletą tokių gyvulių, laukinių kaimenių palikuonių, kadaise laisvai klajojusių Kaledonijos** giriose. Žmonės dar prisimena, kad juos laikė bent trys didžiūnų šeimos: Hamiltonai, Dramlanrikai ir Kambernoldai. Buivolai nebuvo tokie dideli ir stiprūs kaip jų proseniai, jei spręsime iš senovinių kronikų arba iš milžiniškų griaučių, dažnai randamų nusausintose pelkėse ir durpynuose. Patinai nebeturėjo savo puošmenos, gauruotų karčių, o visa

* *Šekspyras. - Epigrafas paimtas iš tragedijos "Romeo ir Džiuljeta". I v., 5 sc.*

** *Kaledonija - senovinis Škotijos pavadinimas.*

veislė sumažėjo ir susmulkėjo: kailis pasidarė purvinai baltos ar greičiau blyškiai gelsvos spalvos, ragai ir kanopos juodi. Tačiau jie tebebuvo beveik tokie pat grėsmingi kaip ir jų protėviai, o dėl buivolų priešiškumo žmogui buvo neįmanoma jų prijaukint. Todėl neatsargiai prie jų artinantis arba tyčia jiems trukdant kildavo pavojus. Tikriausiai dėl to jie ir buvo išnaikinti minėtose vietose, nes kitaip būtų pasilikę kaip Škotijos girių gyventojai ir bajorų miškų įnamiai. Tačiau, jei neklystu, keletas buivolų dar yra išlikę Nortumberlande, Čilingamo parke, priklausančiame grafui Tankerviliui.

Atsidūrusi netoliese nuo keleto šitų gyvulių, Liusi ir nusprendė baimę, atsispindėjusią jos veide, priskirti kitoms priežastims, nors iš tikrųjų vaikštinėdama po parką ji buvo įpratusi matyti buivolus. Kitaip negu dabar, tuomet nebuvo priimta jaunai ledi be jokios priežasties netekti savitvardos. Tačiau šį kartą paaiškėjo, kad baimė buvo pagrįsta.

Vos tik Liusi atsakė tėvui anksčiau minėtais žodžiais, o tėvas jau ketino ją pabarti už bailumą, kai staiga vienas buivolas, suerzintas panelės Ašton raudonos mantijos arba tiesiog apimtas šiems žvėrims būdingo žiaurumo, atsiskyrė nuo bandos, kuri ganėsi kitame gale žalios pievelės, beveik nematomos pro susipynusias ir susiraizgusias šakas. Pradžioje buivolas lėtai artinosi prie įsiveržėlių į jo ganyklą, kanopomis kapstydamas žemę, kartkartėmis sumaurodamas ir ragais svaidydamas smėlį, tarsi būtų norėjęs dar labiau įsiusti ir įniršti.

Lordas antspaudo saugotojas akylai stebėjo buivolą ir, matydamas besiartinantį pavojų, stipriau prispaudė dukters ranką bei paspartino žingsnį, tikėdamasis pasprukti ar pasislėpti nuo jo. Bet tai buvo pats netinkamiausias poelgis, nes pajutęs juos bėgant buivolas ėmė, kiek tik įkerta, vytis. Mirtino pavojaus akivaizdoje net ir narsesnis vyras nei seras Viljamas būtų išsigandęs. Bet tėviškas prieraišumas, "meilė stipresnė už mirtį", jį sustiprino. Tebelaikydamas už rankos jis tempė dukterį, kol, iš baimės visiškai

netekusi jėgų, ji susmuko prie tėvo kojų. Matydamas, jog pabėgti nepavyks, jis apsigręžęs atsistojo tarp jos ir įsiutusio gyvulio. Šis dabar nėrė paknopstomis, smarkiai besivydamas dar pikčiau įniršo ir buvo jau tik už keleto žingsnių.

Lordas saugotojas neturėjo jokio ginklo: amžius ir orumas neleido jam nešiotis net mažytės špagos - bet vargu ar toks priedėlis šiuo atveju būtų ką nors padėjęs.

Taigi tėvas arba duktė, o gal ir abu būtų neišvengę jiems gresiančio pavojaus, tik staiga iš netoliese esančio tankumyno pasigirdo šūvis, ir įsibėgėjęs žvėris buvo sustabdytas. Kulka pataikė į sprandą prie pat kaukolės, ir žaizda, kuri kitoje kūno dalyje vargu ar būtų sukliudžiusi buivolui pulti, pasirodė esanti mirtina. Siaubingai sumaurojęs, jis dar šoktelėjo pirmyn ne tiek savo kojų jėga, kiek iš įsibėgėjimo ir už kokių trijų žingsnių nuo lordo antspaudo saugotojo žnektelėjo ant žemės, apsipildamas juodu priešmirtiniu prakaitu ir trūkčiodamas nuo paskutinių raumenų konvulsijų.

Liusi gulėjo ant žemės apalpusi, nesuvokdama savo stebuklingo išsigelbėjimo. Tėvas buvo ne mažiau apstulbintas - taip greit ir netikėtai siaubinga ir, regis, neišvengiama mirtis virto visišku saugumu. Net ir nebegyvas žvėris atrodė baisiai ir kėlė kažkokią nenusakomą ir neaiškią nuostabą, kuri neleido serui Aštonui visiškai suprasti, kas įvyko. Šis atsitikimas atrodė toks nesuvokiamas, kad jis būtų galėjęs pamanyti, jog puolantį buivolą nutrenkė griaustinis, jei tankumyne nebūtų pastebėjęs vyro su trumpavamzdžiu šautuvu, arba muškietonu, rankoje.

Tai privertė jį atsitokėti, ir, pažvelgęs į dukterį, jis susivokė, jog būtina jai padėti. Todėl pašaukė tą vyrą, palaikęs jį vienu iš savo eigulių, ir liepė jam pasaugoti panelę Ašton, kol jis nuskubės paieškoti pagalbos. Medžiotojas priėjo artyn, ir lordas saugotojas pamatė, jog tai visai nepažįstamas žmogus, tačiau buvo per daug susijaudinęs klausinėti. Kadangi šaulys buvo už jį jaunesnis ir stipresnis, seras Viljamas nedelsdamas paprašė nunešti

jaunąją ledi prie netoliese esančio šaltinio, o pats grįžo atgal į Alisos trobelę paprašyti pagalbos.

Jaunuolis, kuriam tėvas ir duktė buvo tiek daug skolingi, matyt, neketino palikti savo gero darbo neužbaigto. Jis pakėlė Liusi ant rankų ir jam gerai pažįstamais miško takeliais bei proskynomis nunešė ir saugiai paguldė šalia vandeningo bei skaidraus šaltinio, kurį kadaise gaubė, slėpė ir puošė gotikos stiliaus šventykla. Bet dabar jį gaubęs skliautas susmuko ir sudužo, gotiškasis fontanas suiro bei sugriuvo, ir srovė veržėsi į dienos šviesą tiesiog iš žemės, vinguriuodama per sudužusias skulptūras ir apsamanojusius akmenis, netvarkingai išsimėčiusius jos tėkmėje.

Visada gaji, ypač Škotijoje, tradicija yra sukūrusi legendą apie kiekvieną bent kiek įdomesnę vietovę, o šiam šaltiniui ji rado priežastį suteikti ypatingą godonę. Pasakojama, jog kažkokia jauna graži ledi netoli šios vietos sutikusi vieną iš Ravensvudo lordų ir panašiai kaip nimfa Egerija* pavergusi šio feodalinio Numos širdį. Jie pradėję susitikinėti, ir visada saulei leidžiantis. Jos proto žavesys pasiekė pergalę, pradėtą jos grožio, o paslaptingumas dar labiau aistrino jų meilės ryšius. Kadangi mergina visada pasirodydavusi ir dingdavusi prie šaltinio, jos mylimasis nusprendęs, jog ji kažkaip neišaiškinamai susijusi su šia versme. Be to, kai kurios jų bendravimo sąlygos taip pat dvelkusios paslaptingumu. Jie galėję susitikti tik kartą per savaitę, penktadieniais, o jaunoji ledi dar paaiškinusi lordui Ravensvudui, kad jie privalą išsiskirti, kai tik netoliese esančio vienuolyno koplyčioje, nūnai jau seniai sugriuvusioje, nuaidėsią vakaro varpai. Per išpažintį baronas patikėjęs atsiskyrėliui savo nepaprastos meilės paslaptį, ir tėvas Zacharijas padaręs atitinkamą ir aiškią išvadą, kad jo penitentas patekęs į šėtono pinkles, tad pražūtis gresianti ir jo kūnui, ir sielai. Panaudodamas visą vienuolio gražu-

* *Egerija - romėnų mitologijoje šaltinio nimfa, Romos imperatoriaus Numos Pompilijaus mylimoji.*

bylystės galią, jis įtikinėjęs, į kokį pavojų baronas patekęs, pačiomis baisiausiomis spalvomis piešęs tikrąjį tariamai mielos najadės paveikslą ir nedvejodamas pasmerkęs ją, kaip tamsos karalystės įrankį. Įsimylėjėlis klausėsi atkakliai juo netikėdamas ir tik išsekintas vienuolio užsispyrimo sutikęs išbandyti savo mylimąją. Jis priėmęs Zacharijo pasiūlymą, kad per kitą susitikimą vakaro varpai nuskambėsią pusvalandžiu vėliau negu paprastai. Atsiskyrėlis savo nuomonę grindęs ir rėmęs citatomis iš *"Malleus Maleficarum" Sprengerus, Remigius** bei iš kitų mokytų demonologų, teigusių, jog piktoji dvasia, dėl šios apgaulės pasilikusi žemėje ilgiau, nei jai skirta valanda, įgysianti savo tikrąjį pavidalą ir, pasirodžiusi išsigandusiam baronui kaip pragaro išpera, pranyksianti iš jo akių sieros ugnyje. Raimondas Ravensvudas, susidomėjęs šio bandymo rezultatais, sutikęs su juo, nors buvo tikras, kad vienuolio lūkesčiai neišsipildys.

Mylimieji susitikę sutartą valandą, o jų pasimatymas trukęs ilgiau nei paprastai, nes vienuolis tyčia vėliau paskambinęs varpais. Nimfos išorė niekuo nepasikeitusi, bet iš ilgėjančių šešėlių ji supratusi, jog vakaro varpų valanda jau praėjo, todėl išsiveržusi iš mylimojo glėbio ir, beviltiškai suklykusi, amžinai su juo atsisveikinusi ir puolusi į šaltinį. Nimfai išnykus iš akių ir nuskendus, vandens paviršiuje pasirodę kruvinų burbuliukų, ir nelaimingasis baronas įsitikinęs, jog jo neprotingas smalsumas buvęs tos kerinčios ir paslaptingos būtybės mirties priežastis. Sąžinės graužatis ir atminty išlikęs jos žavesys buvo bausmė tolesniam jo gyvenimui, kuris trukęs neilgai, nes baronas žuvęs po keleto mėnesių Flodeno mūšyje**. Bet prieš tai savo najadės atminimui jis nusprendęs papuošti šaltinį,

* *"Raganų kūjis" - viduramžių traktatas apie "raganavimą", kurio vienas iš autorių buvo Remigijus Šprengerus (1554-1600).*

** *Flodeno mūšis - kautynės tarp anglų ir škotų 1513 m., kuriose škotai žiauriai pralaimėjo.*

kuriame ji tarsi tebegyveno, ir apsaugoti jį nuo išniekinimo ar pažeminimo, pastatydamas virš jo nedidelę skliautuotą šventyklą, kurios liekanos ir dabar tebeguli jo dugne. Kalbama, kad nuo tada ir prasidėjęs Ravensvudų giminės žlugimas.

Tokia buvo legenda, bet kai kas, norėdamas pasirodyti išmintingesnis už prastus žmones, tvirtino, jog toje legendoje atsispindi gražiosios kaimo mergelės, Raimondo mylimosios, likimas. Pavyduliavimo apimtas jis nužudęs mergelę, o jos kraujas susimaišęs su vadinamojo užkerėto šaltinio vandeniu. Kiti manė, jog šis padavimas kilęs iš gerokai ankstesnės senovės stabmeldžių mitologijos. Tačiau visi sutiko, kad ta vieta - lemtinga Ravensvudų šeimai, o atsigerti šaltinio vandens arba prisiartinti prie jo jiems taip pat grėsminga, kaip Grehemui - apsivilkti žaliais drabužiais, Briusiui* - užmušti vorą arba Sen Klerui persikelti per Ordos upę pirmadienį.

Šioje bloga lemiančioje vietoje Liusi Ašton pagaliau atsipeikėjo po ilgo ir beveik mirtino apalpimo. Graži ir išblyškusi, tartum legendinė najadė skausmingą išsiskyrimo su mylimuoju akimirką, ji sėdėjo atsirėmusi į sienos nuolaužą, o jos mantija, kiaurai peršlapusi nuo vandens, kuriuo jos globėjas stengėsi ją atgaivinti, buvo prigludusi prie lieknos ir dailiai sudėtos figūros.

Vos atsigavusi ji prisiminė pavojų, privertusį prarasti sąmonę, ir tuoj pat pagalvojo apie tėvą. Apsižvalgė, bet niekur jo nematė.

- Tėve... tėveli! - tik tiek tepajėgė šūktelėti.

- Serui Viljamui nieko bloga neatsitiko, - atsiliepė nepažįstamas balsas. - Visiškai nieko, ir jis greit bus čia.

- Iš tikrųjų? - paklausė Liusi. - Buivolas buvo prie pat mūsų. Leiskite man, aš eisiu paieškoti savo tėvo.

Sulig tais žodžiais ji pasikėlė, bet jėgos buvo taip

* *Robertas Briusas (1274-1329) - škotų tautos didvyris, kuriam, pasak legendos, voras išpranašavo pergalę prieš anglus; todėl Briusų giminėje vorai buvo neliečiami.*

išsekusios, jog ji ne tik negalėjo įvykdyti savo ketinimo, bet būtų ir vėl susmukusi ant akmens, į kurį buvo atsirėmusi, ir smarkiai užsigavusi. Bet nepažįstamasis, stovėjęs arti jos, apkabino ją ir neleido pargriūti, tačiau jis padarė tai lyg ir nenoromis, o tai nebūdinga jaunuoliui, kuriam skirta apsaugoti gražuolę nuo pavojaus. Tarsi lengvutė merginos figūrėlė būtų buvusi per sunki atletiškam jaunuoliui; nejausdamas noro nors valandėlę palaikyti ją savo glėbyje, jis tuoj pat nuleido ją ant akmens, kur ji anksčiau sėdėjo, ir, pasitraukęs nuo jos per keletą žingsnių, skubiai pakartojo:

- Seras Viljamas Aštonas gyvas ir sveikas. Jis greit bus čia. Nesirūpinkite dėl jo. Likimas šįsyk buvo jam palankus. Jūs, madam, labai nusilpusi ir niekur neikite, kol kas nors suteiks jums geresnę pagalbą, nei aš sugebu.

Liusi, kuri dabar jau buvo visiškai atsigavusi, įdėmiai pažvelgė į nepažįstamąjį. Jo išvaizda nerodė, kad kas nors galėtų trukdyti jam pasiūlyti savo ranką jaunai ledi, kuriai reikalinga pagalba, arba bijoti, kad ji atsisakys tą paramą priimti. Net ir tokiu kritišku momentu ji negalėjo nepastebėti, jog jis teikė pagalbą šaltai ir nenoriai. Tamsios medžiagos medžioklės švarkas, iš dalies pridengtas tamsiai rudos spalvos apsiautalo, rodė jaunuolį esant aukštos kilmės. Ant kaktos užsmaukta raitininko kepurė su juoda plunksna iš dalies slėpė jo veidą, kuris, kiek matyti, buvo tamsus, taisyklingų bruožų bei orus, nors ir šiek tiek niūrokas. Kažkokia slapta širdgėla ar kažkokios tamsios aistros slegianti dvasia nuslopino jo veide linksmą ir nuoširdų jaunatvės gaivumą, taip būdingą tokiam amžiui, todėl buvo neįmanoma žvelgti į nepažįstamąjį be gailesčio ir pagarbos, arba mažių mažiausiai be tam tikros abejonės ir smalsumo.

Šitą įspūdį, kurį mes gan ilgai aprašinėjome, Liusi pajuto akimirksniu ir, vos tik jos žvilgsnis susidūrė su juodomis, skvarbiomis nepažįstamojo akimis, ji sumišusi ir išsigandusi nuleido galvą. Tačiau reikėjo ką nors pasakyti arba ji bent taip manė, todėl virpančiu balsu ėmė vapčioti apie stebuklingą išsigelbėjimą, kai, jos manymu, ne-

pažįstamasis, padedamas Dievo, apsaugojo jos tėvą ir ją pačią.

Jis tarsi nenorėjo klausytis jos padėkos žodžių, nes staiga pasakė:

- Aš palieku jus, madam, - melodingas ir sodrus jo balsas dėl griežtoko tono skambėjo stipriai, bet ne šiurkščiai, - aš palieku jus globai to, kuriam jūs šiandien buvote angelu sargu.

Tie dviprasmiški žodžiai nustebino Liusi ir, būdama nepaprastai nuoširdi ir paprasta, ji ėmė būgštauti, ar tik neįžeidusi kuo nors savo išgelbėtojo, tarsi apskritai tai būtų buvę įmanoma.

- Galbūt aš netinkamai išreiškiau savo padėką, tarė ji, - tikriausiai taip ir buvo, nors neprisimenu, ką pasakiau... bet prašyčiau palaukti, kol ateis mano tėvas... kol ateis lordas antspaudo saugotojas... Leiskite jam padėkoti jums ir sužinoti, kuo jūs vardu.

- Kam to reikia? - atsakė nepažįstamasis. - Jūsų tėvas... ar greičiau, seras Viljamas Aštonas greit sužinos, kuo aš vardu, tik vargu ar tai suteiks jam malonumo.

- Jūs klystate! - karštai sušuko Liusi. - Jis bus labai dėkingas už mane ir už save. Jūs nepažįstate mano tėvo, arba apgaudinėjate mane sakydamas, jog jam nieko bloga neatsitiko, o tuo tarpu jis tikriausiai jau tapo to įniršusio baisūno auka.

Taip pagalvojusi Liusi pašoko ir norėjo bėgti ten, kur tas įvykis atsitiko; tuo tarpu nepažįstamasis nesiryždamas, ar padėti jai, ar pasišalinti, skatinamas žmoniškumo, nutarė žodžiais ir veiksmais jai prieštarauti.

- Duodu bajoro garbės žodį, madam, jog sakau tiesą: jūsų tėvas yra sveikas ir gyvas. Jūs vėl pateksite į pavojų, jei grįšite ten, kur ganosi buivolų banda. Bet jei norite eiti, - nes įsitikinusi, jog tėvui tebegresia pavojus, ji veržėsi tenai, neklausydama jokių įtikinėjimų, - jei jūs tikrai norite eiti, tai laikykitės už mano rankos, nors galbūt aš ne tas žmogus, kuriam derėtų pasiūlyti jums pagalbą.

Nekreipdama dėmesio į šią užuominą Liusi priėmė jo žodžius už tikrą pinigą.

- O, jeigu jūs esate tikras vyras, - tarė ji, - jei esate bajoras, tai padėkite man surasti tėvą. Nepalikite manęs. Eikite kartu su manimi... Galbūt dabar, kai mes čia šnekame, jis grumiasi su mirtimi!

Ir neklausydama jokių atsiprašinėjimų bei pasiteisinimų, laikydamasi už nepažįstamojo rankos ir galvodama tik apie jai teikiamą pagalbą, be kurios nebūtų įstengusi nė pajudėti, ir būgštaudama, kad jis nepabėgtų, Liusi tempte tempė jį pirmyn, tik staiga pasirodė seras Viljamas Aštonas, lydimas aklosios Alisos ir dviejų medkirčių, kuriuos radęs miške besidarbuojant pasikvietė į pagalbą. Džiaugsmas pamačius, jog duktė gyva ir sveika, nustelbė jo nuostabą, kurią būtų sukėlęs reginys, išvydus dukterį taip draugiškai laikantis nepažįstamojo rankos, tarsi tai būtų buvus jo paties ranka.

- Liusi, brangioji Liusi, tu gyva ir sveika? Kaip tu jautiesi? - tai vieninteliai žodžiai, kuriuos jis ištarė, karštai ją apkabindamas.

- Viskas gerai, sere, ačiū Dievui! O dar geriau, kad jūs esate čia! Bet ką pagalvos apie mane šis ponas? pridūrė ji ištraukdama ranką ir skubiai atsitolindama nuo jo. Į kaklą ir į veidą plūstelėjęs kraujas bylojo, kaip ji gėdijosi, jog ką tik geidė ir net reikalavo jo pagalbos.

- Tikiuosi, jog tas pats ponas, - pareiškė seras Viljamas Aštonas, - nesigailės mums padėjęs, kai pasakysiu, jog pats lordas antspaudo saugotojas reiškia jam dėkingumą už didžiausią paslaugą, kokią vienas žmogus gali padaryti kitam, - už išgelbėtą mano vaiko ir mano paties gyvybę savo narsumu ir nuovokumu. Manau, jis leis paprašyti...

- *Manęs* nieko nereikia prašyti, milorde, - griežtai atkirto nepažįstamasis. - Aš - Ravensvudas.

Stojo mirtina tyla; iš nuostabos bei apimtas nemalonesnių jausmų antspaudo saugotojas neteko žado. Jaunasis Ravensvudas apsigobė apsiautalu, išdidžiai nusilen-

kė panelei Liusi, neaiškiai ir nenoriai kažką iš mandagumo sumurmėjo ir staiga apsigręžęs dingo tankumyne.

- Masteris Ravensvudas! - atsitokėjęs iš apstulbimo sušuko lordas saugotojas. - Bėkite paskui jį... sulaikykite... pasakykite, jog noriu su juo pasikalbėti.

Abu medkirčiai šoko vytis. Netrukus jie grįžo ir šiek tiek susirūpinę bei sumišę pranešė, kad ponas nenorįs grįžti. Antspaudo saugotojas pasivedėjo vieną medkirtį į šalį norėdamas iškvosti, ką pasakęs jaunasis Ravensvudas.

- Pasakė, jog negrįš, - atsargiai išdėstė medkirtys, kaip sumanus škotas, kuris nemėgsta pranešti nemalonios žinios.

- Jis pasakė ir kažką daugiau, sere, - kvotė lordas antspaudo saugotojas, - ir aš noriu žinoti ką.

- Tuomet, milorde, - nudelbęs akis pralemeno medkirtys, - jis pasakė... Jūsų malonybei bus nesmagu tai išgirsti, bet jis juk nieko bloga nepagalvojo.

- Tai ne jūsų reikalas, sere, o aš noriu išgirsti jo paties žodžius.

- Na, tai jis pasakė: perduokite serui Viljamui Aštonui, jog, kitą kartą mudviem susidūrus, jis ne tiek apsidžiaugs mūsų susitikimu, kiek išsiskyrimu.

- Gerai, gerai, - pasakė antspaudo saugotojas, - jis, matyt, turėjo omeny lažybas dėl mūsų sakalų. Tai nesvarbu!

Dabar jis grįžo pas dukterį, kuri jau buvo visiškai atsigavusi ir galėjo pareiti namo. Tačiau įspūdis, kurį nepaprastai jautrios prigimties sielai paliko to siaubingo įvykio prisiminimai, buvo daug stipresnis negu nervų sukrėtimas. Ir dieną, ir naktį jai vaidenosi įsiutęs buivolas, kuris baisingai maurodamas ją puola, o tarp jos ir grėsmingos mirties visada pasirodydavo gražus ir taurus jaunojo Ravensvudo paveikslas. Turbūt jaunutei mergelei visada pavojinga pernelyg dažnai ir su tokiu malonumu prisiminti tą patį žmogų, bet Liusi tai buvo beveik neišvengiama. Jai niekada anksčiau neteko sutikti tokios romantiškos ir to-

kios įstabios išvaizdos jaunuolio kaip Ravensvudas; net ir tada, jei būtų pažinojusi nors ir šimtą jam lygių ar net puikesnių už jį jaunuolių, nė vienas iš jų nebūtų sužadinęs jos širdyje tokių gilių prisiminimų apie pavojų ir išsigelbėjimą, tokių dėkingumo, nuostabos ir smalsumo pojūčių. Sakau smalsumo, nes itin nenatūralus ir sukaustytas jaunojo Ravensvudo elgesys su ja, taip nesiderinąs su paprasta ir nuoširdžia jo veido išraiška bei dailiomis manieromis, kėlė nuostabą ir žadino jos domėjimąsi tuo, kas neseniai buvo įvykę. Ji beveik nieko nežinojo apie Ravensvudą ir apie ginčus tarp jos ir jo tėvo, o jeigu ir būtų žinojusi, vargu ar dėl savo širdies gerumo būtų suvokusi tą neapykantą ir pagiežą, kurią jie sukėlė. Bet ji žinojo, kad Ravensvudas aukštos kilmės, kad jis neturtingas, nors yra kilmingos ir kadaise buvusios turtingos šeimos palikuonis, ir prijautė išdidžiajam jaunuoliui, atsisakiusiam priimti naujųjų jo tėvo dvaro ir valdų savininkų padėką. Ar jis lygiai taip pat būtų atmetęs jų dėkingumą ir vengęs artimiau su jais susipažinti, jei tėvas būtų kalbėjęs švelniau, ne per griežtai, o taip maloniai, kaip sugeba pasielgti moterys, kai joms tenka nuraminti įsisiautėjusias stipriosios lyties aistras? Tokį pražūtingą klausimą ji pateikė sau pačiai - pražūtingą iš esmės ir dėl galimų jo padarinių.

Trumpai tariant, Liusi Ašton įžengė į tokius vaizduotės labirintus, kurie ypač pavojingi jaunoms ir jautrioms sieloms. Tiesa, laikas, nesimatymas, vietos pakeitimas ir nauji veidai būtų galėję išsklaidyti jos iliuzijas, kaip išsklaidė daugelio kitų merginų, bet ji ir toliau liko vieniša, ir niekas neatitraukė jos nuo malonių svajonių. Ji buvo viena iš esmės dėl to, kad ledi Ašton tuo metu gyveno Edinburge užsiėmusi kažkokiomis dvaro intrigomis, o lordas saugotojas, būdamas iš prigimties gana užsidaręs ir nedraugiškas, priimdavo svečius tik politiniais sumetimais arba norėdamas pasipuikuoti. Taigi šalia Liusi nepasirodė joks kavalierius, kuris būtų galėjęs varžytis arba užtemdyti tą idealų riteriškumo paveikslą, koks jai atrodė jaunasis Ravensvudas.

Nugrimzdusi savo svajose, Liusi dažnai lankydavosi pas aklają Alisą vildamasi, jog pasiseks užvesti kalbą ta tema, kuriai pastaruoju metu ji gana neprotingai skyrė tiek daug vietos savo mintyse. Bet Alisa nesiteikė patenkinti jos norų ir lūkesčių. Ji mielai ir su dideliu pakilimu pasakodavo apie Ravensvudų šeimą, bet apie dabartinį jos palikuonį tarsi tyčia ir sąmoningai vengdavo ką nors pasakyti. O jeigu ir prasitardavo, tai anaiptol ne taip palankiai, kaip Liusi tikėjosi. Alisa leisdavo suprasti, jog jis rūstus ir neatlaidus, greičiau linkęs keršyti, o ne atleisti už padarytą skriaudą. Klausydamasi Alisos užuominų apie šias pavojingas jaunuolio savybes, Liusi nerimaudama prisiminė, kaip neregė primygtinai įspėjo tėvą "saugotis Ravensvudo"

Bet juk Ravensvudas, kuriam metami tokie nepagrįsti įtarimai, netrukus juos paneigė, išgelbėdamas jos tėvo ir jos pačios gyvybę. Jei jis būtų puoselėjęs tokį nuožmų kerštą, kaip galėjai spręsti iš niūrių Alisos užuominų, šiam piktam jausmui patenkinti jam nebūtų reikėję vykdyti nusikaltimo. Jam tik reikėjo šiek tiek uždelsti ir nesuteikti būtinos ir greitos pagalbos, ir jo neapkenčiamas žmogus neabejotinai būtų žuvęs baisia mirtimi be jo pastangų. Todėl ji manė, jog kažkokie slapti prietarai, o galbūt seniems ir nelaimingiems žmonėms būdingas įtarumas vertė Alisą taip nepalankiai atsiliepti apie jaunąjį Ravensvudą, nors tai visiškai prieštaravo jo tauriems jausmams ir kilniam poelgiui. Tuo įsitikinimu Liusi ir grindė savo viltis, toliau ausdama pasakišką savo fantazijų audinį, tokį ploną ir vaiskų, kaip ore pakibęs voratinklis, nusėtas rasos karoliukų ir žvilgantis ryto saulės spinduliuose.

Tuo pat metu josios tėvas, kaip ir jaunasis Ravensvudas, taip pat gana dažnai prisimindavo nepaprastąjį įvykį, bet jo mintys buvo rimtesnės nei Liusi. Grįžęs namo lordas saugotojas pirmiausia iškvietė gydytoją patikrinti, ar jo dukters sveikata nenukentėjo nuo patirto sukrėtimo. Įsitikinęs, jog nenukentėjo, jis kruopščiai peržiūrėjo ataskaitą, kurią gavo iš asmens, nusiųsto sutrukdyti velionio

lordo Ravensvudo laidotuvių apeigų. Būdamas įgudęs kazuistas ir pripratęs prie dviveidiško gražbyliavimo teismo salėje, jis lengvai sušvelnino laidotuvėse kilusį triukšmą, kurį anksčiau buvo ketinęs pavaizduoti sutirštintomis spalvomis. Jis net tikino savo kolegas iš Slaptosios tarybos, jog būtina taikingiau elgtis su karštakraujais ir karštagalviais jaunuoliais, neturinčiais gyvenimo patirties. Nedvejodamas jis priskyrė tam tikrą kaltę antstoliui, kurio elgesys sukiršino jaunuolį.

Tokie buvo vieši pareiškimai. O asmeniniai laiškai draugams, kurie galėjo sužinoti apie šį reikalą, buvo dar palankesni. Seras Aštonas teigė, esą šiuo atveju atlaidumas būtų naudingas politiškai ir sulauktų žmonių pritarimo; tuo tarpu žinant, kaip Škotijoje gerbiamos laidotuvės, griežtas elgesys su jaunuoju Ravensvudu, kuris stengėsi neleisti jo tėvui skirtų gedulingų apeigų sutrukdyti, sukeltų visuotinį nepasitenkinimą. Pagaliau kilniaširdžio ir gerai nusiteikusio žmogaus tonu jis itin pabrėžė, jog šiam įvykiui nereikėtų skirti bent kiek didesnio dėmesio. Jis delikačiai priminė, kokie sudėtingi jo santykiai su jaunuoju Ravensvudu po ilgai užsitęsusio bylinėjimosi, dėl kurio šios kilmingos giminės valdos visiškai sumažėjo, ir prisipažino, jog jam būtų labai malonu nors iš dalies atsilyginti tai šeimai, kuri dėl jo, sero Viljamo, nukentėjo, nors tai buvę ginant jo paties teisingą ir teisėtą reikalą. Todėl jis primygtinai ir asmeniškai prašąs šio įvykio toliau nebegvildenti - ir leido suprasti, jog tokiu palankiu pareiškimu ir tarpininkavimu jis pats norįs visa tai užbaigti. Tačiau itin įsidėmėtina, jog, prieštaraudamas savo įpročiui, jis nieko nepranešė ledi Ašton apie kapinėse kilusį triukšmą, be to, nors ir užsiminė apie tai, kaip Liusi išgąsdino buivolas, tačiau smulkiau neaprašė to įdomaus ir siaubingo įvykio.

Sero Viljamo Aštono politiniai bendraminčiai ir kolegos labai nustebo gavę tokio netikėto turinio laiškus. Lygindamas su kitais savo laišką vienas nusišypsojo, kitas kilstelėjo aukštyn antakius, trečias pritardamas visų nuostabai linktelėjo galvą, o ketvirtas paklausė, ar nėra

abejonės, jog tai *visi* laiškai, lordo antspaudo saugotojo parašyti tuo klausimu.

- Labai keista, milordai, - pareiške vienas iš jų, - kad nė viename iš tų pareiškimų neatsispindi reikalo esmė.

Tačiau niekas negavo laiškų su išsakyta priešinga nuomone, nors iš visko atrodė, kad tokia galėjo būti.

- Na, - pasakė vienas žilaplaukis valstybės veikėjas, kuris visaip laviruodamas išlaikė savo postą prie vairo, nors per trisdešimt metų vyriausybės laivas ne kartą pakeitė kursą, - manau, seras Viljamas neužmiršo senos škotų patarlės: ėriuko kailis parduodamas turguje taip, kaip ir seno avino.

- Teks patenkinti jo norą, - atsiliepė kitas, - nors jis atrodytų ir netikėtas.

- Užsispyrėlis visada elgiasi taip, kaip jam šauna į galvą, - pridūrė senasis patarėjas.

- Nepraeis nė metai, ir antspaudo saugotojas gailėsis savo poelgio, - pareiškė trečiasis. - Jaunasis Ravensvudas dar užkurs jam pirtį.

- Na, o kaip jūs, milordai, pasielgsite su tuo vargšu jaunuoliu? - paklausė Tarybai pirmininkavęs markizas. Lordas saugotojas užvaldė visus jo dvarus, o Ravensvudui nebeliko nė kryželio persižegnoti.

Čia senasis lordas Terntipetas padeklamavo:

- Kas negali užmokėti,
Teks nuo rimbo nukentėti.

Taip buvo elgiamasi prieš revoliuciją: *Luitur cum persona, qui luere non potest cum crumena**. Puiki juridinė lotynų kalba, milordai!

* *Savo kūnu užmoka tas, kas negali užsimokėti pinigais (lot.).*

- Nematau priežasties, milordai, - pareiškė markizas, - kodėl mes turėtume tą reikalą toliau svarstyti. Tegul lordas saugotojas elgiasi taip, kaip jam atrodo geriau.

- Sutinkame, sutinkame. Tegul tvarkosi pats lordas saugotojas. Dėl formos, kad būtų tvirčiau, paskirsim jam padėjėją, kad ir lordą Herplhulį, beje, jis dabar serga. Ponas sekretoriau, prašom užprotokoluoti. O dabar, milordai, reikia išspręsti to vėjavaikio lerdo Baklo baudos klausimą. Manau, jog tai priklauso lordui iždininkui.

- Ar ne gėda kišti rankas į mano maisto kraitelę? - sušuko lordas Terntipetas. - Aš jau seniai jį nusižiūrėjau ir nusprendžiau juo pasmaguriauti.

- Kalbant jūsų taip mėgstamomis patarlėmis, milorde, - atkirto markizas, - jūs esate kaip tas malūnininko šuo, kurs laižosi dar neatrišus maišo. Bauda jam dar nepaskirta.

- Bet tam tereikia tik brūkštelėti plunksna, - paprieštaravo lordas Terntipetas, - ir manau, jog nė vienas iš čia esančių kilniųjų lordų nedrįs tvirtinti, kad aš, kuris jau trisdešimt metų visada su viskuo sutikdavau, darydavau viską, kas buvo liepiama, išsižadėdavau visko, ko reikėdavo išsižadėti, prisiekdavau, kai reikėdavo prisiekti, žodžiu, per visą tą laiką ištikimai tarnavau tėvynei ir gerais, ir blogais laikais, - ir dabar po tokio sekinančio darbo nors retkarčiais negaučiau kuo praskalauti gerklę. Ar ne?

- Iš tiesų, milorde, - atsakė markizas, - būtų visai nepagrįsta manyti, jog galima numalšinti jūsų troškulį, arba matyti, kad jūsų gerklėje kažkas įstrigęs, todėl reikia ją praplauti.

Tuo ir užbaigiame anų laikų Slaptosios tarybos posėdžio aprašymą.

VI skyrius

Nejau kariai suėjo čia
Klausytis pasakėlių
Ir mirtį nešančių ginklų
Aplaistyt ašarėlėm?

*Henris Makenzis**

Tos dienos vakare, kai lordas saugotojas ir jo duktė buvo išgelbėti nuo jiems gresiančios pražūties, du nepažįstamieji sėdėjo tolimiausiame kambarėlyje nedidelės nuošalios smuklės, arba greičiau aludės, vadinamos "Lapės urvas", esančios per tris ar keturias mylias nuo Ravensvudo pilies ir per tokį pat nuotolį nuo apgriuvusio bokšto - "Vilko uolos" - taigi vidurkely tarp jų.

Vienas sugėrovas buvo kokių keturiasdešimties metų; jis buvo aukštas, liesas kumpanosis, juodomis skvarbiomis akimis, gudria ir pikta veido išraiška. Antrasis, gal penkiolika metų jaunesnis, buvo žemas, kresnas, raudonskruostis, rudaplaukis. Jo žvilgsnis buvo atviras, ryžtingas ir linksmas, o pilkoms akims gyvumo ir išraiškingumo teikė nerūpestingumas, laisvumas ir vidinė drąsa. Ant stalo stovėjo ropinė vyno (tais laikais vynas iš statinaičių būdavo pilstomas į alavines ropines), o kiekvienas iš jų turėjo po kvaigą**. Tačiau linksmybės čia nesimatė. Sukryžiavę rankas, susirūpinusiais veidais jie žvelgė vienas į kitą tylėda-

* *Henris Makenzis (1745-1831) - škotų romanistas ir dramaturgas.*

** *Bokalas, padarytas iš vienos su kita sujungtų lentelių. Kvaigai būdavo įvairaus dydžio, iš jų paprastai gerdavo vyną arba degtinę. Dažnai jie būdavo iš brangios medienos, su įmantriais sidabriniais aptaisais (Aut. pastaba).*

mi, kiekvienas paskendęs savo mintyse, nelinkęs bendrauti su kaimynu.

Pagaliau jaunesnysis nutraukė tylą.

- Koks velnias jį ten sulaikė taip ilgai? - sušuko jis. - Matyt, jam nieko neišdegė. Kodėl jūs man neleidot eiti kartu su juo?

- Kiekvienas pats turi atkeršyti už padarytą skriaudą, - atsakė senesnysis. - Mes ir taip rizikuojame gyvybe įsipainioję į tą reikalą.

- Ir vis dėlto jūs bailys, Kraigengeltai, - pareiškė jaunesnysis. - Daug kas jau seniai taip mano.

- Bet niekas dar nedrįso man į akis to pasakyti! - suriko Kraigengeltas čiupdamas už špagos rankenos. Gerai, kad aš ne karštakošis, o tai... - jis nutilo laukdamas savo pašnekovo atsakymo.

- O ką jūs? - šaltai atsakė tas. Tai kodėl nieko nedarote?

Kraigengeltas truktelėjo špagą aukštyn keletą colių, bet tuoj pat vėl įgrūdo atgal į makštį.

- Todėl, - atrėžė jis, - kad yra svarbesnių dalykų, dėl kurių verta rizikuoti, negu dvidešimt tokių vėjavaikių mulkių kaip jūs.

- Jūs teisus, - tarė jo pašnekovas, - jei šita konfiskacija ir paskutinė bauda, kurios gviešiasi tas iškaršėlis sukčius Terntipetas, nebūtų atėmusios iš manęs pastogės ir visos naudos, tai būčiau buvęs paskutinis plevėsa ir avidvakas, patikėdamas jūsų gražiais pažadais gauti man vietą airių brigadoje. Kam man ta airių brigada? Esu tikras škotas, kaip buvo ir mano tėvas. O mano senelė teta ledi Gernington juk negyvens amžinai!

- Taip tai taip, Baklai, - prieštaravo Kraigengeltas, - bet ji gali dar gerokai pratempti. O kai dėl tavo tėvo, tai jis turėjo žemės ir pinigų, neužstatinėjo turto, neturėjo reikalų su palūkininkais, su kiekvienu atsiskaitydavo ir gyveno iš savo gero.

- O kas kaltas, kad aš negaliu gyventi taip, kaip jis? - paklausė Baklas. - Kas, jei ne pats šėtonas ir jūs bei

jūsų bendrai padėjo man prarasti visą mano labą? O dabar turiu bastytis kaip jūs: vieną savaitę skleisti slaptas žinias iš Sen Žermeno*, kitą - gandus apie kalniečių sukilimą; pusryčiauti pas nusenusias jakobitų matronas, už tai joms dalydamas savo seno peruko garbanas vietoj ševalje plaukų; padėti savo draugužiui ginčytis, o kritišku momentu pasprukti - juk toks svarbus politinis agentas negali nei iš šio, nei iš to žūti. Ir visa tai - už kąsnį duonos ir už malonumą vadintis kapitonu.

- Manote, jog išdrožėte puikią kalbą, - pasakė Kraigengeltas, - ir dar pasišaipėte iš manęs. Ar geriau mirti iš bado arba kabėti kartuvėse, negu gyventi taip, kaip aš gyvenu vien dėl to, kad karalius neturi kuo užmokėti savo samdiniams?

- Mirti iš bado padoriau, Kraigengeltai, o kartuvių vis vien neišvengsi. Man galva neišneša, ko tu nori iš to vargšo Ravensvudo. Pinigų jis turi ne daugiau kaip aš; visos jo žemės užstatytos ir įkeistos, o pajamų neužtenka nė palūkanoms apmokėti; ko jūs tikitės veldamasis į jo reikalus?

- Būk ramus, Baklai, aš žinau, ką darau, - atsakė Kraigengeltas. - Vien tai, kad jis iš garsios giminės, o jo tėvas gerai pasitarnavo 1689 metais, bus kaip reikiant įvertinta Versalyje ir Sen Žermene, be to, žinokite, jog jaunasis Ravensvudas visiškai ne toks kaip jūs. Jis gabus ir taktiškas, drąsus bei sumanus ir užsienyje pasirodys kaip jaunuolis su galva ir širdimi, nutuokiąs ne tik apie žirgo greitį bei sakalo skrydį. Pastaruoju metu aš netekau pasitikėjimo dėl to, kad užverbuoju vien tokius vyrus, kurie temoka tik pabaidyti elnią ar prijaukinti sakalą. O Ravensvudas išsilavinęs, sumanus ir protingas.

* *Sen Žermenas - netoli Paryžiaus esanti pilis, kurią Prancūzijos karalius paskyrė Jokūbui II Stiuartui po to, kai jis buvo ištremtas iš Anglijos 1688 m. Jokūbas II, o vėliau jo sūnus Jokūbas Edvardas, ševaljė Sen Žoržas (1688-1766), vadinamas pretendentu, ne kartą bandė susigrąžinti sostą. Karaliaus ir jo sūnaus šalininkai buvo vadinami jakobitais.*

- Ir vis dėlto jis nesugebėjo išvengti jūsų spąstų, Kraigengeltai! - prieštaravo jaunesnysis pašnekovas. - Bet nepykit, jūs juk nesikausite, todėl palikite špagą ramybėje. Geriau tykiai ramiai papasakokite, kaip jums pasisekė prisivilioti jaunąjį Ravensvudą?

- Aš pritariau jo troškimui keršyti, Baklai, - atsakė Kraigengeltas. - Jis niekada manimi nepasitikėjo, bet aš nutaikiau progą ir smogiau, kai jis nuo užgaulių ir skriaudų buvo įkaitęs ligi raudonumo. Šiuo metu jis nuvyko, kaip pats sako (o gal taip ir mano), išsiaiškinti su seru Viljamu Aštonu. Bet paklausykit: jei jiedu susitiks ir advokatas privers jį teisintis, Ravensvudas jį užmuš, nes vaikino akys taip žybčiojo, jog nebuvo galima apsirikti, kokie jo ketinimai. Šiaip ar taip, jis įvarys Aštonui tiek baimės, kad bus apkaltintas pasikėsinęs į Slaptosios tarybos nario gyvybę. Taigi tarp jo ir vyriausybės atsivers bedugnė, Škotijoje jam pasidarys per karšta, Prancūzija pasiūlys prieglobstį, ir mes visi išplauksime prancūzų brigantina *"L'Espoir"**, laukiančia mūsų netoli Eimuto.

- Puiku, - tarė Baklas. - Škotijoje man daugiau nieko nebeliko, o jeigu mūsų draugystė su Ravensvudu padės, kad būtume geriau priimti Prancūzijoje, tai, dievaži, tebūnie taip! Abejoju, ar mūsų pačių nuopelnai suteiks mums ten nors kokių paaukštinimų. Manau, jog, prieš pasirodydamas čia, jis pasiųs antspaudo saugotojui kulką į pakaušį. Per metus reiktų nušauti vieną kitą valstybinį niekšą kitiems pamokyti, kaip reikia elgtis.

Visiškai teisingai, - pritarė Kraigengeltas, tai primena man, jog reikia pasižiūrėti, ar pašerti ir paruošti kelionei mūsų arkliai, nes, jeigu Ravensvudas įvykdys savo darbą, nebus laiko kada žolei augti po jų kanopomis.

Nuėjęs ligi durų jis apsigręžė ir labai rimtu veidu pridūrė:

"Viltis" (pranc.).

- Kad ir kas iš viso šito reikalo išeis, jūs, manau, prisiminsite, jog aš nieko neužsiminiau Ravensvudui apie smurtą, kurį įvykdyti jam galėtų šauti į galvą.

- Žinoma, nė žodelio, - atsakė Baklas. - Juk jūs gerai žinote, koks pavojus slypi tame baisiame žodyje "bendrininkas"

O paskui pusbalsiu padeklamavo:

Rodyklės tyli, bet jos duoda ženklą
Ir rodo aiškiai į žudiko smūgį.

- Ką ten murmi sau po nosimi? - susirūpinęs paklausė Kraigengeltas.

- Nieko... tai eilės, kurias kažkada girdėjau scenoje, - atsakė jo bandžius.

- Žinai, Baklai, - tarstelėjo Kraigengeltas, - mano manymu, iš jūsų būtų neblogas aktorius: jums viskas tik juokai ir pokštai.

- Ir aš taip kartais pagalvodavau, - atsakė Baklas. - Manau, jog tai būtų saugiau, negu vaidinti su jumis tame Pragaištingame sąmoksle. Bet nepamirškite savo vaidmens, apžiūrėkite arklius - kaip ir dera tikram arklininkui! Aktorius! Vaidila! - kartojo Baklas likęs vienas. - Už tuos žodžius reikėjo jį persmeigti, bet ar verta prasidėti su bailiu? O vis dėlto man patiktų būti aktoriumi. Palaukit... Pažiūrėkim... Va kaip suvaidinčiau "Aleksandro" tragedijoje*:

Išgelbėt meilės aš iš kapo pakilau,
Ištraukite kardus, aš jums sakau;
Neatlaikys nė vienas šio puolimo,
Man liepia meilė, o šlovė man kelią skina.

* *...suvaidinčiau "Aleksandro" tragedijoje... - Kalbama apie anglų dramaturgo Natanielio Li (1653-1692) tragediją "Karalienės - varžovės, arba Aleksandro Didžiojo mirtis". Cituojamos eilutės iš IV v., 2 sc.*

Kai uždėjęs ranką ant špagos Baklas griausmingu balsu deklamavo šias pompastiškas vargšo Li eiles, atskubėjo susirūpinęs Kraigengeltas.

- Mes pražuvome, Baklai! Ravensvudo žirgas įsipainiojo į apynasrį ir visiškai apšlubo. Jo ristūnas per dieną nusivarys, o kito arklio jis neturi. Taigi jis negalės išjoti.

- Taigi, taigi - šįkart nepavyks dumti žaibo greitumu, - šaltai atsakė Baklas. - Bet palaukit, jūs galite jam atiduoti savo arklėką.

- Ką? O pats įkliūti? Ačiū už tokį pasiūlymą, - atrėžė Kraigengeltas.

- Kodėl? - prieštaravo Baklas. - Jeigu lordui saugotojui būtų atsitikusi nelaimė, - kuo aš nenorėčiau tikėti, nes Ravensvudas ne toks, kad šautų į beginklį senį, - bet jeigu pilyje ir įvyko kokios grumtynės, jūs ten neprikišote nagų, taigi nėr ko bijoti.

- Žinoma, žinoma, - atsakė anas susirūpinęs, - bet prisiminkite mano įsipareigojimą Sen Žermenui.

- Daug kas mano, jog tas įsipareigojimas - tai jūsų pačių pramanas, kilnusis kapitone. Na, jei neduosite savo arklio, tai, po velnių, tegul jis ima mano.

- Jūsų? - nustebo Kraigengeltas.

- Taip, mano, - patvirtino Baklas. - Ir niekas nepasakys, kad aš, prižadėjęs paremti bajoro garbę, paskui nepadėjau jam nei jos apginti, nei iš bėdos išsipainioti.

- Jūs atiduosite jam savo arklį? Ar pagalvojote, kokį nuostolį patirsite?

- Nuostolį? Tiesa, palšasis Gilbertas man kainavo dvidešimt auksinių, bet jo ristūnas taip pat šio to vertas, o juodbėris Mauras, jį išgydžius, bus vertas dvigubai tiek. Aš žinau, kaip tai padaryti. Reikia paimti riebų žinduklį šuniuką, nudirti jam odą, išimti vidurius, prikimšti juodųjų ir pilkųjų sraigių ir ilgokai kepti, aplaistant lavandų aliejumi, sumaišytu su šafranu, cinamonu ir medumi, o paskui išvarvėjusiais riebalais ištepti ir įtrinti...

- Gerai, Baklai, tik dar neišgijus sausgyslėms, ne, dar neiškepus šuniukui, jūs būsite sučiuptas ir pakartas.

Nė neabejokit, jog Ravensvudą vysis kaip patrakę. Kažin ką duočiau, kad mūsų pasimatymo vieta būtų arčiau kranto.

- Dievaži! - sušuko Baklas. - Tuomet man reikėtų tučtuojau išspausti ir palikti jam savo arklį. Klausykit, klausykit, jis atjoja. Girdžiu kanopų bildesį.

- Ar manot, kad jis vienas? - sukluso Kraigengeltas. - Man rodos, jog kažkas jį vejasi. Girdžiu keleto arklių šuolius... taip, taip, daugiau nei vieno arklio.

- Ramiau, ramiau! Tai tarnaitė eidama į šulinį vandens kaukši klumpėmis. Dievaži, kapitone, jums vertėtų atsisakyti ir kapitono, ir slaptosios tarnybos, nes jūs bailus kaip kiškis. O, štai ir Ravensvudas, vienas, bet apniukęs it lapkričio naktis.

Ir iš tikrųjų tą akimirką į kambarį įžengė jaunasis Ravensvudas, apsigobęs apsiautalu, rankas sukryžiavęs ant krūtinės, rūsčiu ir nusiminusiu veidu. Įėjęs jis numetė apsiautalą, krito ant kėdės ir, regis, giliai nugrimzdo mintyse.

- Kas atsitiko? Ką jūs padarėte? - beveik tuo pat metu sušuko Kraigengeltas ir Baklas.

- Nieko, - niūriai atkirto Ravensvudas.

- Nieko? Jūs palikote mus tvirtai pasiryžęs priversti senąjį niekšą užmokėti už visas skriaudas, padarytas jums, mums ir visai šaliai. Ar matėte jį?

- Mačiau, - atsakė jaunasis Ravensvudas.

- Matėte ir neatsiteisėte už visas savo nuoskaudas? - toliau klausinėjo Baklas. - To nesitikėjau iš jaunojo Ravensvudo.

- Man nesvarbu, ko jūs tikėjotės, atsakė Ravensvudas. - Jums, sere, aš nelinkęs duoti savo elgesio ataskaitos.

Nusiraminkit, Baklai! įsiterpė Kraigengeltas matydamas, kad jo bendras rengiasi kažką piktai atkirsti. Ravensvudui, matyt, kažkas sukliudė, bet jis turėtų atsiprašyti ir patenkinti smalsumą tokių draugų kaip jūs ir aš.

- Draugų, kapitone Kraigengeltai! - išdidžiai atšovė Ravensvudas. - Neprisimenu, kad mes kada nors buvome tokie artimi, jog galėtume vadintis draugais. Manau, jog mūsų bičiulystė reiškia tik tiek, kad mes susitarėme kartu išvykti iš Škotijos, kai aš apsilankysiu kažkada mano protėviams priklausiusioje pilyje ir pasišnekėsiu su jos dabartiniu valdytoju - aš negaliu jo vadinti teisėtu savininku.

Visiškai teisingai, pone Ravensvudai, atsakė Baklas, - o kadangi jūs ketinote dar kišti galvą į pavojų, mudu su Kraigiu maloniai sutikome jūsų palaukti, nors mums tai buvo rizikinga. Kraigiui, žinoma, vis tiek pat, nes jam jau nuo pat gimimo buvo lemta tabaluoti kartuvėse, bet aš nenorėčiau suteršti savo giminės vardo tokiu galu ir dar dėl kito žmogaus.

- Ponai, - kreipėsi į juos jaunasis Ravensvudas, - labai apgailestauju, suteikęs jums tiek nemalonumų, bet aš juk turiu teisę pats spręsti savo reikalus ir neketinu niekam duoti už tai ataskaitos. Aš pakeičiau savo nuomonę ir kol kas nesirengiu išvykti iš Škotijos.

- Nesirengiate išvykti! - suriko Kraigengeltas. - Nevyksite po to, kai aš padėjau tiek pastangų ir sukišau tiek pinigų, rizikavau būti išaiškintas, užmokėjau už frachtą ir laivo prastovą!

- Sere, - atsakė jaunasis Ravensvudas, - kai nutariau skubotai palikti savo šalį, aš pasinaudojau jūsų paslaugomis pasirūpinti išvykimo priemonėmis, bet neprisimenu, jog būčiau įsipareigojęs išvažiuoti net ir tuomet, jei mano nuomonė pasikeistų. Už rūpestį manimi dėkoju ir atsiprašau, o už išlaidas, - pridūrė jis, kišdamas ranką į kišenę, - atsilyginsiu konkrečiau. Nežinau, kiek kainuoja frachtas ir laivo prastova, kapitone Kraigengeltai, bet štai mano kapšas, pasiimkite, kiek reikia.

Ir Ravensvudas ištiesė kapšelį su keletu auksinių apsišaukėliui kapitonui. Bet dabar atėjo eilė įsikišti Baklui.

- Matau, Kraigi, - tarė jis, - jog jums niežti nagai

griebti šitą žalią kapšą. Bet prisiekiu Dievui, jeigu bandysit čiupti, aš nukaposiu jums pirštus šituo durklu. Jei Ravensvudas pakeitė savo nusistatymą, mums nėra ko čia pasilikti. Bet pirmiausia leiskit man pasakyti jam...

- Sakykite, ką norite, - nutraukė Kraigengeltas, - tik duokit man įspėti Ravensvudą, kokių nemalonumų jis turės atsisakęs mūsų draugystės, priminti jam, kiek pavojų jo laukia likus čia ir kiek sunkumų, su kuriais teks susidurti, jei prisistatys į Versalį ir Sen Žermeną netarpininkaujant tiems, kurie jau užmezgė naudingų ryšių.

- Be to, neteks mažių mažiausiai vieno doro ir garbingo žmogaus draugystės, - pridūrė Baklas.

- Ponai, - kreipėsi Ravensvudas, - leiskite man dar kartą priminti jums, kad mūsų trumpalaikiai ryšiai jums pasirodė svarbesni, nei aš tikėjausi. Jei pasirodyčiau svetimų šalių dvaruose, manęs neturės pristatyti kažkoks intrigantas ir avantiūristas, ir aš nematau reikalo branginti kažkokio karštakošio peštuko draugystę.

Ir, nelaukdamas atsakymo, Ravensvudas išėjo iš kambario, sėdo ant arklio ir nubildėjo.

- Po velnių! - sušuko kapitonas Kraigengeltas. Mano rekrūtas pabėgo.

- Taip, kapitone, lydeka nuplaukė su visu kabliuku ir masalu, - patvirtino Baklas. - Bet aš leisiuosi įkandin jo, nes jis mane taip įžeidė, jog negaliu nustygti vietoje.

Kraigengeltas pasisiūlė jam į draugę, bet Baklas nesutiko:

- Ne, ne, kapitone, pasėdėkite prie židinio, kol aš grįšiu. Su sveiku kailiu geriau miegoti.

Senutei prie pečiaus terūpi mažai,
Kaip viesulas siaučia už lango piktai.

Ir, dainuodamas šitą dainelę, Baklas išėjo iš kambario.

VII skyrius

Na, Bili Bjukai, būk žvalus
Ir daug čia neplepėk,
O jei esi tikrai narsus,
Tai ginklo nepadėk.

Senovinė baladė

Pamatęs, kas nutiko jo atsarginiam žirgui, Ravensvudas vėl sėdo ant savo ristūno ir, nenorėdamas jo visiškai nuvaryti, jojo žingine nuo "Lapės urvo" smuklės senojo bokšto "Vilko uola" linkui. Staiga jis išgirdo užpakaly šuoliuojant arklį ir apsigręžęs pamatė, jog jį vejasi Baklas, kuris keletą minučių užtruko smuklėje, nes negalėjo atsispirti pagundai nurodyti arklininkui, kaip gydyti raišąjį arklį. Už sugaištą laiką jis atsigriebė spausdamas arklį šuoliuoti ir pasivijo Ravensvudą toje vietoje, kur kelias ėjo per pelkėtą tyrlaukį.

- Sustokit, sere! - suriko Baklas. - Aš ne koks nors politinis agentas, kuris taip brangina gyvybę, kad bijo ja rizikuoti, norėdamas apginti savo garbę. Aš esu Frankas Heistonas iš Baklo, ir tas, kas mane įžeis žodžiu, veiksmu, gestu ar žvilgsniu, turės už tai atsiskaityti.

Labai gerai, pone Heistonai iš Baklo, kuo ramiausiu ir abejingiausiu tonu atsakė jaunasis Ravensvudas, - bet tarp mūsų nebuvo jokių ginčų, ir nenorėčiau, kad būtų. Mūsų keliai namo - kaip ir mūsų gyvenimo keliai - skirtingi, ir nemanau, jog jie galėtų susikirsti.

- Nejau? - karštai sušuko Baklas. - Bet, dievaži, man regis, gali. Jūs pavadinote mus intrigantais ir avantiūristais.

- Prisiminkite tiksliau, pone Heistonai, tuos žodžius aš taikiau jūsų bendrui, o jūs juk žinote, kad jis toks ir yra.

- Na tai kas? Jis buvo mano draugėje, ir niekas tenedrįsta - teisingai ar neteisingai - įžeisti mano draugo, kol jis kartu su manimi.

Tuomet, pone Heistonai, - lygiai taip pat šaltakraujiškai atsakė Ravensvudas, - jums reikėtų atsargiau rinktis bendrininkus, kitaip teks gerokai pasukti galvą, kaip juos apginti. Jokite namo, sere, išsimiegokite, o rytoj ramiau apsvarstysite savo pyktį.

- Ne, ne, pone Ravensvudai, aš ne toks žmogus, kaip manote. Išdidžia laikysena ir išmintingais žodžiais manęs nepapirksite. Be to, jūs pavadinote mane karštakošiu peštuku, ir privalote atšaukti tuos žodžius, jei norite išsiskirti geruoju.

Tiesą sakant, vargu ar atšauksiu, pareiškė Ravensvudas, - nebent jūs savo elgesiu įrodytumėte, jog aš apsirikau.

- Tuomet, sere, - atkirto Baklas, - labai apgailestauju, bet, jeigu jūs neatsiprašysite už įžeidimus arba jų neatšauksite, ar nepaskirsite susitikimo vietos ir laiko, aš, nors ir gerbdamas jūsų asmenybę, tarsiu griežtą žodį ir smogsiu negailestingą smūgį būtent čia.

To nebus, - pareiškė Ravensvudas. - Esu patenkintas, jog viską padariau, idant išvengčiau konflikto su jumis, bet jeigu jūs reikalaujate, man vis tiek - čia ar kur nors kitur.

- Tai lipkit nuo arklio ir išsitraukit špagą, - pasakė Baklas, pirmas rodydamas pavyzdį. - Aš visada maniau ir kalbėjau, jog jūs tikras vyras, ir apgailestauju, kad teks pakeisti savo nuomonę.

- Jums neteks to padaryti, - atsakė Ravensvudas, nušokdamas nuo arklio ir pasiruošdamas gintis.

Špagos bemat susikryžiavo ir dvikova prasidėjo. Ypač karštai puolė Baklas, kuris buvo gerai įgudęs šioje srityje ir mokėjo puikiai valdyti ginklą. Tačiau šį sykį patirtis jam nepadėjo: netekęs kantrybės dėl šaltakraujiškos ir paniekinamos jaunojo Ravensvudo laikysenos ir dėl to, kad šis ne iš karto priėmė jo iššūkį, jis neišlaikė ir puolė

priešininką su neapsakomu įkarščiu. Ravensvudas, kuris buvo ne ką mažiau patyręs, bet kur kas santūresnis, daugiausia tiktai gynėsi ir net nepasinaudojo vienu kitu pranašumu, kurį jam suteikė įsikarščiavęs varžovas. Pagaliau, įnirtingu išpuoliu bandydamas pribaigti Ravensvudą, Baklas paslydo ir krito ant žalios velėnos, jų dvikovos vietos.

- Dovanoju jums gyvybę, sere, - tarė jaunasis Ravensvudas, - pasistenkit pasitaisyti.

- Bijau, kad nieko gera iš manęs neišeis, - atsakė Baklas, iš lėto keldamasis ir pasiimdamas špagą. Jis atrodė ne toks jau nepatenkintas kovos baigtimi, kaip buvo galima tikėtis žinant jo karštą būdą. - Dėkoju už gyvybę, sere, - tęsė jis. - Štai mano ranka; aš nenirštu ant jūsų nei dėl to, kad man nepasisekė, nei dėl to, kad jūs geriau valdote špagą.

Ravensvudas įdėmiai pažvelgė į jį ir, ištiesęs ranką, tarė:

- Jūs esat doras vaikinas, Baklai, ir aš jus įskaudinau. Nuoširdžiai atsiprašau už įžeidžiamus žodžius, ištartus skubom ir neapgalvotai; esu įsitikinęs, jog jie visiškai neteisingi.

- Iš tikrųjų, pone? - apsidžiaugė Baklas, ir jo veidas iškart įgavo jam būdingą lengvabūdiškai įžūlią išraišką. - Šito aš nesitikėjau iš jūsų, nes, kiek esu girdėjęs, jūs nelabai linkęs atšaukti savo nusistatymus ir žodžius.

- Niekada jų neatšauksiu, jei esu gerai apgalvojęs, - atsakė Ravensvudas.

- Vadinas, jūs išmintingesnis už mane, nes aš visada pirmiausia šaukiu į dvikovą, o paskui aiškinuosi. Jeigu vienas žus, - sąskaitos baigtos, o jei ne, tai po karo daug lengviau susitaikyt. Bet ko čia nori tas vaikiščias? - užklausė Baklas. Gaila, kad jis nepasirodė keliomis minutėmis anksčiau! Beje, vis tiek mes būtume baigę, o šitaip gal ir ne blogiau negu kitaip.

Jam bekalbant minėtasis vaikiščias pagaliu pliekdamas asilą, kuriuo jojo, vertė jį dumti visu greičiu, o pats,

nelyginant koks nors Osiano* herojus, jau iš toli skelbė naujieną:

- Ponai, ponai! Gelbėkitės! Šeimininkė liepė pasakyti, jog smuklėje kareiviai. Jie suėmė kapitoną Kraigengeltą ir ieško Baklo. Jokit iš čia kuo greičiau!

- Dievaži, tu teisus, drauguži, - sutiko Baklas. - Še tau sidabrinis šešiapensis už pranešimą. Duočiau dvigubai tiek tam, kas pasakytų, kur man joti.

- Aš pasakysiu, Baklai, - tarė Ravensvudas, - jokit su manim į "Vilko uolą". Senajame bokšte yra tokių vietelių, kur jūsų nesuras nė tūkstantis kareivių.

- Bet tai užtrauks jums bėdą, Ravensvudai; jeigu jūs dar neįsivėlėte į jakobitų paines, tai nėra reikalo jūsų ten traukti.

- Menkniekis, aš nieko nebijau.

- Tuomet aš mielai josiu su jumis; tiesą sakant, nežinau, kur Kraigis ketino šįvakar mus nuvesti, bet neabejoju, jog suimtas jis papasakos visą tiesą apie mane ir tūkstantį pramanų apie jus, kad tik pats išsisuktų iš kilpos.

Jiedu sėdo ant arklių ir drauge nujojo, pasukę iš visiems žinomo kelio į nuošalius, pelkėtus, apleistus takus, kurie jiems, kaip patyrusiems medžiotojams, buvo gerai pažįstami, bet galėjo sukelti daug sunkumų tiems, kurie sekė įkandin jų. Kurį laiką jie jojo tylėdami taip greit, kiek tik leido Ravensvudo ristūno jėgos; bet pagaliau atėjo naktis, ir jie sulėtino spartį iš dalies dėl to, kad buvo sunku įžiūrėti kelią, o iš dalies tikėdamiesi, jog jų nebeprisivys ir nepastebės.

- Dabar, kai jau galima šiek tiek atleisti apynasrį, - prabilo Baklas, - norėčiau jūsų šio to paklausti.

- Prašau, klauskite, - atsakė Ravensvudas, - bet neužsigaukite, jei man pasirodys, jog nereikia atsakyti.

* *Osianas. Turima omeny škotų poeto Džeimso Maktersono (1736-1796) kūrinys "Osiano giesmės" Savo kūrinį jis išleido kaip legendinio keltų dainiaus Osiano (III a.) poeziją.*

- Na, štai kas, - tarė jo buvęs priešininkas. - Kurių velnių jūs, turėdamas tokią gerą reputaciją, susinešėte su tokiu sukčiumi kaip Kraigengeltas ir tokiu pagarsėjusiu padauža kaip Baklas?

- Paprasčiausiai todėl, kad atsidūriau beviltiškoje padėtyje ir ieškojau draugų, taip pat atsidūrusių beviltiškoje padėtyje.

- Tai kodėl taip netikėtai atsimetėte nuo mūsų? - toliau kamantinėjo Baklas.

- Todėl, kad pasikeitė mano planai, - atsakė Ravensvudas, - ir aš, bent laikinai, atsisakiau savo sumanymo. O dabar, kai sąžiningai ir atvirai atsakiau į jūsų klausimą, pasakykit, kas verčia jus bendrauti su Kraigengeltu, kuris ir kilme, ir protu toli gražu neprilygsta jums.

- Po teisybei, - atsakė Baklas, - tai dėl to, kad esu mulkis ir pralošiau visą savo gerą. Mano senelė teta, ledi Gernington, matyt, nusprendė gyventi dar vieną amžių, ir vienintelė viltis man - vyriausybės pasikeitimas. Su Kraigiu susipažinau prie lošimo stalo. Jis sužinojo apie mano padėtį ir - nelabasis visada kužda į ausį - pripasakojo visokiausių nebūtų dalykų apie savo įgaliojimus iš Versalio bei ryšius su Sen Žermenu, prižadėjo išsirūpinti man kapitono laipsnį Paryžiuje, ir aš, kaip tikras asilas, įkliuvau į jo spąstus. Esu tikras, jog jis jau suspėjo pripasakoti valdžiai apie mane kokį tuziną gražių istorijėlių. Štai prie ko mane privedė vynas, moterys, žaidimas kauliukais, gaidžių pešynės, skalikai ir arkliai.

- Taip, Baklai, - pritarė Ravensvudas, - jūs išpenėjote savo añtyje gyvates, kurios dabar jums gelia.

- Pataikėte kaip pirštu į akį, Ravensvudai, - atsakė bendrakeleivis. - Bet - ar jums patinka, ar nepatinka - jūs išpenėjote savo antyje didžiulę angį, kuri prarijo visas kitas, o netrukus sušlemš ir jus taip, kaip mano pustuzinis gyvačiukų suės visa, kas man beliko - mano arklį ir mane patį.

- Aš neturiu įsižeisti už tai, kad paleidote liežuvį, - pareiškė Ravensvudas, - nes pats pirmas daviau pavyzdį.

Kokia baisia aistra, šnekant be metaforų, jūs mane kaltinate?

- Keršto troškimu, sere, keršto. O ši aistra, kuri lygiai taip būdinga bajorui, kaip ir vyno bei linksmybių pomėgis su visais kitais priedais, taip pat nekrikščioniška, ir kur kas kruvinesnė. Jau verčiau sulaužyti parko užtvarą, norint pasekti paskui elnę ar mergužėlę, negu nušauti seną žmogų.

- Nesutinku! - prieštaravo jaunasis Ravensvudas. - Garbės žodis, niekada neturėjau tokio ketinimo. Aš tik norėjau, prieš išvykdamas iš tėvynės, susitikti su prispaudėju ir išrėžti jam į akis, kokie bus jo tironijos padariniai. Aš norėjau iškloti visą teisybę apie mūsų šeimai padarytą skriaudą taip, kad sukrėsčiau jo sielos gelmes.

- Galbūt, - atsakė Baklas, - bet senis būtų čiupęs jus už pakarpos, prisišaukęs tarnų į pagalbą, o tuomet tikriausiai jūs būtumėte ir visiškai iškratęs jo sielą iš kūno. Jau vien tik jūsų išvaizda ir elgesys galėtų mirtinai jį išgąsdinti.

- Bet neužmirškit, ką jis padarė! - prieštaravo Ravensvudas. Neužmirškit, kad tas kietaširdis atnešė mūsų šeimai pražūtį ir mirtį: jis sunaikino seną giminę, nužudė mylimą tėvą! Senovės Škotijoje žmogus, kuris patyręs šitiek nuoskaudų ramiai kentėtų, būtų laikomas netinkamu nei draugui paremti, nei priešui atremti.

- Na, Ravensvudai, malonu matyti, jog velnias ne tik man, bet ir kitiems kartais sumaišo galvą. Kai tik aš ketinu įvykdyti kokią nors kvailystę, jis būtinai įtikina mane, jog visam pasaulyje nėra kito tokio reikalingo, kilnaus ir garbingo poelgio, o aš pamatau, kur įkliuvau, tik tuomet, kai jau ligi juosmens esu įklimpęs pelkėje. Štai ir jūs galėjote tapti žmogžudžiu vien iš pagarbos savo tėvo atminimui.

- Jūs kalbate kur kas protingiau, Baklai, negu kad buvo galima tikėtis iš jūsų elgesio, - pasakė Ravensvudas. - Neabejotina, jog mūsų ydos įsiskverbia į mūsų vidų tokiu pat gražiu pavidalu, kokį, pasak prietaringųjų, įgauna ir

šėtonas, norėdamas suklaidinti žmogų, o mes visą jų siaubingumą pamatome tik tuomet, kai jos mus užvaldo.

- Bet mes juk galime jų atsikratyti, - prieštaravo Baklas, - ir aš tai padarysiu artimiausiu metu, tai yra, - kai mirs senoji ledi Gernington.

- Ar jums žinomas anglų teologo posakis: "Kelias į pragarą grįstas gerais norais"? - paklausė Ravensvudas. - Kitais žodžiais tariant: lengviau pažadėti, negu ištesėti.

- Gerai, - atsakė Baklas, - bet aš pradėsiu jau šį vakarą. Prisiekiu, jog negersiu nė lašo daugiau kaip kvortą vyno, nebent jūsų bordo būtų ypatingai skanus.

- "Vilko uoloje" jūs rasite nedaug pagundų, - tarė Ravensvudas. - Aš jums tegaliu pasiūlyti tik pastogę. Visos mūsų vyno ir maisto atsargos buvo sunaikintos per neseniai įvykusias laidotuves.

- Tegul neprisireikia greit tokių atsargų panašioms progoms, - pasakė Baklas. - Bet nereikėjo per šermenis išgerti visko ligi paskutinio lašo: žmonės sako, jog tai pranašauja negandą.

- Matyt, viskas man pranašauja negandą, tarė Ravensvudas. - Bet štai ir "Vilko uola" Viskas, kas ten dar yra - jūsų paslaugoms.

Jūros šniokštimas jau seniai priminė keleiviams, kad jie artėja prie uolos, kurios viršūnėje Ravensvudo protėvis surentė tvirtovę, nelyginant koks jūrų erelis lizdą. Išblyškęs mėnulis, lig šiol rungęsis su skrajais debesėliais, dabar visiškai išlindo iš jų ir apšvietė vienišą, pliką bokštą, stovintį ant aukštos uolos, pakibusios virš Šiaurės jūros. Iš trijų pusių uola buvo labai skardi, ketvirtoji, atsisukusi į žemyną, kadaise buvo apsaugota iškasto griovio su pakeliamuoju tiltu, bet šis sulūžo ir susmuko, o griovys buvo beveik užneštas žemių, taigi netrukdė raiteliui prajoti į siaurą kiemą, iš dviejų pusių apsuptą beveik sugriuvusių ūkinių pastatų ir arklidžių; priekyje, žemyno pusėje, stovėjo žema dantyta siena, o priešingoje pusėje - pats bokštas; aukštas ir siauras, pastatytas iš pilkšvo akmens, blausioje mėnulio šviesoje jis atrodė it milžiniškas skraiste

apsisiautęs vaiduoklis. Sunku buvo įsivaizduoti labiau apleistą ir niūresnę buveinę. Kažkur iš apačios sklido duslus ir sunkus be paliovos uolas plakančių bangų dunksėjimas, kuris visiškai derinosi su priešais atsivėrusiu vaizdu. Tai simbolis nesikeičiančio bei monotoniško liūdesio ir siaubo.

Nors dar nebuvo visiškai sutemę, bet šioje atkampioje buveinėje nesimatė nė gyvos dvasios; tik viename iš siaurų grotuotų langų, išsimėčiusių nevienodu aukščiu ir nuotoliu vienas nuo kito bokšto sienose, mirksėjo švieselė.

- Ten, - pasakė Ravensvudas, - gyvena vienintelis dar likęs Ravensvudų giminės tarnas. Laimė, kad jis dar čia, kitaip mes nerastume nei šviesos, nei ugnies. Sekite atidžiai paskui mane, kelias siauras, galima joti tik po vieną.

Tiesą sakant, takas ėjo per siaurą sąsmauką, kurios tolimiausiame gale stovėjo bokštas, pastatytas atsižvelgiant ne tiek į patogumą, kiek į tvirtumą ir saugumą. Ši aplinkybė ir nulemdavo škotų baronams pasirenkant vietą ir pastato stilių.

Klausydami šio apleisto būsto šeimininko patarimo joti atsargiai, jie pagaliau pasiekė kiemą. Nors Ravensvudas labai garsiai baladojo į žemas įeinamąsias duris ir be perstojo šaukė Kalebą įleisti vidun, tačiau dar ilgai nebuvo jokio atsako.

- Senukas, matyt, kur nors išvykęs, - pagaliau tarė jis, - arba jį ištiko priepuolis, nes toks triukšmas, kokį aš sukėliau, būtų pažadinęs net septynis miegančius brolius*.

Pagaliau atsiliepė baugštus, drebantis balsas:

- Ponaiti... ponaiti Ravensvudai, ar tai jūs?

- Taip, tai aš, Kalebai, greičiau atidaryk.

* *...septynis miegančius brolius. Vienoje ankstyvųjų krikščionių legendoje pasakojama, kaip septyni jaunuoliai iš Efeso pasislėpė nuo persekiojimų oloje ir ten buvo užmūryti. Pramiegoję du šimtus trisdešimt metų, jie išėjo iš olos gyvi ir sveiki.*

- Ar čia jūs, ar tik jūsų dvasia? Man jau geriau būtų išvysti penkiasdešimt velnių negu mano pono šmėklą ar jo vėlę. 'Eikite sau, iš kur atėję, aš neleisiu, nors būtumėt ir dešimt kartų mano ponas, jeigu nesate žmogus iš kūno ir kraujo.

- Tai aš, kvailas seni, - įtikinėjo Ravensvudas, - aš gyvas ir sveikas, tik mirtinai sustingęs iš šalčio.

Šviesa viršutiniame lange dingo ir, sužibsėdama tai vienoje, tai kitoje šaudymo angoje, rodė Kalebą lėtai ir atsargiai lipant žemyn sraigtiniais laiptais, įtaisytais viename senojo bokšto kampiniame bokštelyje. Jis lipo labai palengvėle, todėl Ravensvudas kartkartėmis nekantriai šūktelėdavo, o jo dar nekantresnis ir judresnis bendrakeleivis ne sykį nusikeikė. Prieš atsklęsdamas duris, Kalebas dar kartą paklausė, ar jie iš tikrųjų žmonės, kad tokį vėlų vakarą prašo įleisti vidun.

- Jei būčiau prie tavęs, senas kvaily, - sušuko Baklas, - tai parodyčiau tau, jog esu iš kūno ir kraujo.

- Atidaryk, Kalebai, - švelnesniu tonu paliepė jo ponas iš dalies dėl to, jog gerbė senąjį ir ištikimąjį rūmininką, o iš dalies galbūt ir todėl, kad suprato, jog pikti žodžiai nieko nepadės, kol tarp jų ir Kalebo yra tvirtos, geležimi apkaustytos ąžuolinės durys.

Pagaliau drebančiomis rankomis Kalebas pakėlė sklendę ir atvėrė sunkias duris. Keleiviai išvydo žilaplaukį senuką, praplikusia kakta ir griežtu, rūsčiu veidu, apšviestu mirksinčios lempos, kurią jis laikė vienoje rankoje, o kita stengėsi pridengti ir apsaugoti liepsną nuo vėjo. Baugštus ir pagarbus žvilgsnis, kuriuo jis žvalgėsi aplink, pusiau apšviesti balti plaukai ir ryškiai nupliekstas veidas galėjo būti puikus objektas paveikslui. Bet mūsų keliauninkai skubėjo kuo greičiau pasislėpti nuo bekylančios audros ir nė nemanė studijuoti to tapybiško reginio.

- Ar tai jūs, mano mielasis ponaiti, ar tai tikrai jūs? - sušuko senasis tarnas. - Kaip man nesmagu, kad priverčiau jus laukti prie jūsų paties durų; bet kas galėjo žinoti, jog grįšite taip greit ir dar su kažkokiu nepažįstamu

džentelmenu... (Čia jis kreipėsi į šalį, tarsi į kažką, esantį pilyje, tokiu balsu, kad neva neišgirstų tie, kurie buvo kieme: "Mizi, ei Mizi! Paskubėk, dėl Dievo meilės, ir pakurstyk ugnį! Paimk tą seną trikoję kėdę ar ką nors kita, kas po ranka, kad geriau įsidegtų".) Gaila, kad mūsų atsargos tokios menkos. Nesitikėjome jūsų anksčiau kaip po kelių mėnesių. Tuomet būtume sutikę kaip pridera jūsų aukštam titului ir kilmei. Bet, šiaip ar taip...

- Šiaip ar taip, Kalebai, - pertarė jį Ravensvudas, - mūsų arklius ir mus pačius reikia priimti kuo geriau. Manau, tu nepyksti, jog parvykau anksčiau, nei tu tikėjaisi.

- Pykstu, milorde? Visiems doriems žmonėms jūs visada liksite milordas, kaip ir jūsų protėviai per tuos tris šimtus metų buvo, neprašydami kokio nors vigo* malonės. Kad aš pykčiau dėl to, jog lordas Ravensvudas grįžo į vieną iš savo pilių! (Čia jis vėl sušnibždėjo į šalį, kreipdamasis į savo nematomą padėjėją, esančią kažkur užkulisyje: "Mizi, tučtuojau nukirsk galvą tai perekšlei. Nebambėk ir nesirūpink, kas bus!") Čia ne pati geriausia mūsų pilis, - pridūrė jis pasisukdamas į Baklą, - čia tvirtovė pasprukti lordui Ravensvudui... tai yra ne pasprukti, o pasitraukti tokiais sunkiais laikais kaip dabar, kai jam nebegalima gyventi šalies gilumoje, kuriame nors geresniame ir svarbesniame savo dvare. Bet žmonės sako, kad "Vilko uolos" mūrai labai seni ir verta juos gerai apžiūrėti.

- Todėl tu ir nusprendei duoti mums valandėlę jais pasigrožėti, - pasakė Ravensvudas gėrėdamasis senio gudrybėmis stengiantis juos sulaikyti už durų, kol jo bendrininkė Mizi šiek tiek pasitvarkys viduje.

- O! Man mažai terūpi to bokšto sienos, drauguži, - pareiškė Baklas. - Geriau parodykit, kaip atrodo vidus, ir nuveskit arklius į arklidę.

* *Vigai - Didžiosios Britanijos politinė partija, veikusi XVII-XIX a. Škotijoje vigais buvo vadinami presbiterionai, Stiuartų priešininkai.*

- Ak, taip, sere... klausau, sere... tuoj pat, sere... milordas ir jo gerbiamas svečias...

- Bet mūsų arkliai, drauguži, mūsų arkliai; juk jie apšlubs stovėdami šaltyje po tokio smarkaus jojimo, o maniškis per daug geras, ir aš nenoriu, kad jis pagestų. Taigi pasirūpinkit arkliais! - šūkalojo Baklas.

- Ak taip... arkliai... tuojau pašauksiu arklininkus, - ir Kalebas taip užgriaudėjo, kad jo balsas nuaidėjo per visą bokštą: - Džonai! Viljamai! Sandersai! Tie bernai užmigo arba kažkur išėjo, - pridūrė jis, kiek palaukęs atsakymo, nors žinojo, kad jo ir negali būti. - Nėra tvarkos, kai ponas išvykęs iš namų. Bet aš pats pasirūpinsiu jūsų gyvuliais.

- Ir aš taip manau, - tarė Ravensvudas, - nes kitaip niekas jais išvis nepasirūpins.

Tyliau, milorde, dėl Dievo meilės, tyliau, - maldaujamu balsu sužnibždėjo Kalebas savo ponui į ausį, - jei jums nerūpi jūsų garbė, tai bent pagalvokit apie maniškę. Ir taip bus sunku jus bent kiek padoriau apnakvinti, kad ir kažin kaip stengčiausi.

- Na, gerai, gerai, - ramino Ravensvudas. - Nuvesk arklius į tvartą. Tikiuos, kad mes turime šieno ir avižų.

- Ir šieno, ir avižų iki valios, - garsiai ir ryžtingai atsakė Kalebas, o paskui tykesniu balsu pridūrė: - Po pakasynų dar liko keli saikai avižų ir šiek tiek šieno.

- Puiku, - pasakė Ravensvudas imdamas iš savo tarno lempą, kurios jis nelabai norėjo atiduoti. - Aš pats pašviesiu svečiui.

- To negaliu leisti, milorde. Jei pakentėtumėte nors keletą minučių, daugių daugiausia ketvirtį valandos, ir pasigrožėtumėte Basu* ir Nort Beriku** mėnesienoje, kol aš sutvarkysiu arklius, aš palydėčiau jus taip, kaip dera jūsų

* *Basas - uola ant Šiaurės jūros kranto, Rytų Lodiane (Škotijoje).*

** *Nort Berikas - aukštuma Rytų Lodiane.*

didenybei ir jūsų garbiam svečiui. Be to, aš užrakinau sidabrines žvakides, o su lempa netinka...

- Bus gerai ir su lempa, - atsakė Ravensvudas, - o tu apsieisi ir be šviesos, nes, kiek prisimenu, pusę arklidės stogo vėjas nunešė.

- Tikra teisybė, milorde, - sutiko ištikimasis tarnas ir neprarasdamas sąmojo pridūrė, - o tie apsileidėliai stogdengiai taip ir neatėjo jo pataisyti, jūsų didenybe.

- Jei būčiau nusiteikęs juokauti iš savo giminės negandų, - kalbėjo Ravensvudas vesdamas svečią aukštyn, - tai vargšas senukas suteiktų man daugybę progų. Jo aistra - vaizduoti mūsų namų ūkį ne tokį, koks jis iš tikrųjų yra, o tokį, koks, jo manymu, jis turėtų būti, ir, tiesą sakant, man kartais būna smagu matyti, kokiomis gudrybėmis nelaimingasis bando gauti tai, kas, jo manymu, būtina apginti šeimos garbei, o dar labiau girdėti jo nuoširdžius pasiteisinimus, kai jam nepasiseka gauti trūkstamų daiktų pakaitalo. Tačiau, nors bokštas ir nelabai didelis, be Kalebo man bus nelengva rasti kambarį, kuriame kūrenasi židinys.

Taip kalbėdamas jis atidarė menės duris.

- Čia, - tęsė jis, - tikriausiai nėra nei ugnies, nei nakvynės.

Ir iš tiesų vaizdas buvo pasigailėtinas. Didžiulis skliautuotas kambarys, kurio sijos buvo sujungtos panašiai kaip Vestminster Hole, bet nedailiai išdrožinėtos, liko toks, koks atrodė pasibaigus gedulingiems pietums po lordo Alano Ravensvudo laidotuvių. Ant didžiulio ąžuolinio stalo mėtėsi apversti ąsočiai, vynmaišiai, alavinės ropinės ir ąsotėliai. Grindys buvo pribarstytos stiklinių šukių, nes daugelį šitų greit dūžtančių puotų indų svečiai paaukojo entuziastingai siūlydami tostus. Tuo tarpu sidabriniai indai, kuriuos šiam tikslui buvo paskolinę draugai ir giminės, buvo nukraustyti vos tik pasibaigus triukšmingoms išgertuvėms, iškeltoms visiškai be reikalo ir ne laiku. Taigi prabangos nesimatė, tik viskas bylojo, jog neseniai čia buvo siaučiama, o dabar atrodė nuniokota. Juoda medžia-

ga, per šermenis pakeitusi suplyšusius, kandžių sukapotus apmušalus, tarpais buvo nuplėšta ir skudurais karojo ant sienos, atidengdama grubius netinkuotus ir neapdailintus pastato akmenis. Apverstos ir netvarkingai išmėtytos kėdės rodė, kad šis liūdnas ūžavimas baigėsi visiška sumaištimi.

- Šitoje menėje buvo šėlstama, nors iš tikrųjų ji turėjo būti liūdesio vieta, - pasakė Ravensvudas, pakeldamas lempą. - Visiškai suprantama, kad dabar ji tokia liūdna, nors galėtų atrodyti linksma.

Jie paliko šią niūrią menę ir užlipo aukštyn. Veltui atidaręs dar keletą durų Ravensvudas galiausiai nuvedė į nedidelį dembliu išklotą kambarį, kuriame, dideliam savo džiaugsmui, rado besikūrenantį židinį, - matyt, Mizi, Kalebui paliepus, suspėjo parūpinti kuro. Širdies gilumoje džiaugdamasis, kad pilyje atsirado tokia jauki vietelė, kokios sunku buvo tikėtis, Baklas patenkintas šildėsi rankas prie židinio ir geraširdiškai klausėsi jaunojo Ravensvudo pasiteisinimų.

- Deja, - šnekėjo jis, - aš negaliu suteikti jums jokių patogumų, nes ir pats jų neturiu. Šios sienos jau seniai nežino, kas yra patogumai, o galbūt niekada ir nežinojo. Manding, galiu prižadėti tik pastogę ir saugumą.

- Puiku, Ravensvudai, - atsakė Baklas, - o jei dar šį tą užkąsti ir gurkšnį vyno, tai šįvakar visiškai gana.

- Bijau, jog vakarienė bus menka, - prisipažino Ravensvudas. - Girdžiu, kaip Kalebas tariasi su Mizi. Be kitų privalumų, kurių turi vargšas Bolderstonas, jis dar ir šiek tiek kurčias, todėl daugumą to, ką jis šneka į šalį, girdi visi žmonės, o ypač tie, nuo kurių jis labiausiai norėtų nuslėpti savo vingrybes. Paklausykit!

Jie pasiklausė ir išgirdo tokį pokalbį tarp senojo tarno ir Mizi:

- Pasistenk, moteriške, pasistenk. Norint galima viską padaryti.

- Bet ta perekšlė sena, ji bus kieta kaip puspadis.

- Pasakysi, kad apsirikai. Pasakysi, kad apsirikai, Mizi, - ramino ištikimasis rūmininkas, kiek pritildydamas balsą. - Mesk bėdą sau pačiai, kad tik nenukentėtų šeimos garbė.

- Bet perekšlė... - prieštaravo Mizi. - Ji tupi kažkur po sostu menėje, ir aš bijau ten eiti, kad nepasivaidentų kokia šmėkla. O jeigu ir nepasivaidens, aš jos nerasiu, nes ten tamsu kaip maiše, o visame name nėra kitos lempos tik ta, kur ponaitis turi. O jeigu ir rasčiau vištą, taigi ją reikia nupešti, išdaryti ir iškepti. Kaip aš tą padarysiu, kai jie ten sėdi su ta vičvienaite lempa.

- Gerai, gerai, Mizi, - sumurmėjo senasis tarnas, - palauk čia valandėlę, o aš pabandysiu išvilioti iš jų lempą.

Sulig šiais žodžiais Kalebas Bolderstonas įžengė į kambarį nė nenutuokdamas, kad visa jo suvaidinta intermedija čia buvo girdima.

- Na, Kalebai, mielasis drauguži, ar yra vilties pavakarieniauti? - paklausė jaunasis Ravensvudas.

- Vilties pavakarieniauti, jūsų šviesybe? - pakartojo Kalebas, pabrėždamas savo pasipiktinimą dėl išreikštos abejonės. - Kaip galite to klausti, jūsų šviesybe, savo paties namuose? Vilties pavakarieniauti, nieko sau! Bet jautienos jūs nevalgysite? Mes turime gyvą balą riebios paukštienos, tik ir mauk ant iešmo arba dėk ant ardelių. Iškepk kaplūną, Mizi! - suriko jis taip įsakmiai, tarsi namie iš tikrųjų jų būtų buvę.

- Nereikia kaplūno, - pasakė Baklas manydamas, kad mandagumas reikalauja nors kiek palengvinti sunkias vargšo rūmininko pareigas. - Bus gerai ir šaltos mėsos arba duonos gabalėlis.

- Turime skanių avižinių paplotėlių! - su palengvėjimu sušuko Kalebas. - O šaltos mėsos? Mes tik ir teturime šaltos... Nors, beje, po laidotuvių mėsą ir pyragus išdalijome, kaip ir dera, vargšams. Tačiau...

- Užteks, Kalebai, - nutraukė jį jaunasis Ravensvudas. - Laikas baigti. Jaunasis lerdas Baklas slapstosi, todėl...

- Jis nebus išrankesnis už jūsų šviesybę, - pralinksmėjęs tarė Kalebas ir supratingai linktelėjo galvą. Man labai gaila, kad džentelmenas turi nemalonumų, bet džiaugiuosi, jog jis nepeiks mūsų namų ūkio, nes ir pats turi ne mažiau bėdų... Nepasakyčiau, kad mes atsidūrėm bėdoje, ačiū Dievui, ne, - pridūrė jis tarsi paneigdamas žodžius, išsprūdusius džiaugsmo priepuolyje, - bet negi palyginsi su tuo, kas buvo ar turėtų būti. O dėl vakarienės... Kas čia bloga, jei kiek ir pameluosi? Dar yra užpakalinė avies kulšis, kuri tik triskart buvo ant stalo, o jūsų malonybės, be abejo, žinote, kad mėsa tuo skanesnė, kuo arčiau kaulo. Turim taip pat ir kampelį avies sūrio bei gniužulėlį sviesto ir... ir... Štai ir viskas.

Kalebas kuo skubiausiai atnešė kuklias maisto atsargas ir iškilmingai išdėliojo ant mažo apvalaus staliuko prieš abu džentelmenus, kurie, nesibodėdami nei menka vaišių kokybe, nei kiekybe, puolė prie jų. Kalebas patarnavo jiems itin paslaugiai, tarsi norėdamas savo pagarbiu elgesiu užpildyti visus kitus trūkumus.

Bet deja! Tokiais atvejais net ir nerūpestingiausiai, tiksliausiai atliekamas ceremonialas negali atstoti maisto trūkumo. Godžiai suvalgęs nemažą dalį ir taip gerokai nusiaubtos avies kulšies, Baklas pradėjo reikalauti alaus.

- Nedrįsčiau siūlyti mūsų alaus, - pasakė Kalebas, - salyklas prastai išėjo, be to, pereitą savaitę buvo baisi perkūnija. Bet tokio vandens kaip mūsų šulinio jūs niekur nerasite, Baklai, aš tuoj atnešiu.

- Jei alus prastas, tai duokit vyno, - paprašė Baklas, susiraukdamas vien tik paminėjus tyrą skystį, kurį taip karštai siūlė Kalebas.

- Vyno? - nedvejodamas atsakė Kalebas. - Ko ne ko, bet vyno turim ganėtinai. Prieš dvi dienas - neduok Dieve tokiu pragumu gerti - šiuose namuose buvo iškliauk-

ta tiek vyno, kad laivas būt galėjęs plaukioti. "Vilko uoloje" niekada netrūko vyno.

- Tai atnešk, - paliepė jo ponas, - užuot plepėjęs apie jį.

Ir Kalebas ryžtingai išėjo.

Nulipęs į rūsį jis pavartė ir paskalavo visas statinaites, beviltiškai tikėdamasis nuo padugnių nusunkti nors kiek bordo ir pripilti atsineštą alavinę ropinę. Deja, jos buvo nuodugniai ištuštintos, ir netgi panaudodamas visą savo patirtį ir sumanumą senasis rūmininkas neprisunkė nė kvortos bent kiek tinkamo vyno. Tačiau Kalebas buvo per daug įgudęs generolas, kad būtų pasitraukęs iš mūšio lauko nesugalvojęs pasiteisinimo. Nė kiek nesutrikęs jis metė žemėn tuščią ąsotėlį, tarsi būtų suklupęs prieš įeidamas į kambarį, ir paliepė Mizi išsluostyti niekada neišlietą vyną, o ant stalo pastatė kitą indą, pareikšdamas viltį, jog dar pakankamai liko ir jų malonybėms. Ir iš tikrųjų vyno užteko; net ir prisiekęs vynuogių gerbėjas Baklas nebedrįso vėl pulti "Vilko uolos" vyno atsargų ir pasitenkino, nors ir nenoriai, tyro vandens gurkšniu. Dabar reikėjo paruošti svečiui nakvynę, o kadangi jam buvo paskirtas įslaptintas kambarėlis, Kalebui atsivėrė puikiausios galimybės įtikinamai pasiaiškinti dėl menkų baldų, patalynės ir viso kito stygiaus.

- Kas galėjo pamanyti, - porino jis, - jog kada nors prisireiks tos slėptuvės? Niekas ja nesinaudojo nuo Gaurio* sąmokslo laikų, ir aš nedrįsau nė vienai moteriai parodyti, kaip čia patekti, nes, jūsų malonybė sutiksite, tuomet jis nebeilgai būtų likęs slaptu kambarėliu.

* *Gaurio sąmokslas. - 1600 m. grafas Rutvenas Gauris ir jo brolis Aleksandras buvo žiauriai nužudyti savo pilyje, ten lankantis Škotijos karaliui Jokūbui VI.*

VIII skyrius

Užgesęs menėj židinys.
Tušti stalai, nebėra vyno,
Nelaukia ir nepasitinka nieks...
"Nelinksma čia", - prabilo Linas.*

Senovinė baladė

Šioje nuostabioje senovinėje baladėje apdainuoti palaidūno Lino įpėdinio jausmai, kai jis, prašvilpęs visą savo turtą, pasijuto esąs vienintelis apleisto būsto gyventojas, matyt, buvo panašūs į jaunojo Ravensvudo išgyvenimus apleistoje "Vilko uolos" pilyje. Tačiau Ravensvudas buvo pranašesnis už legendoje pavaizduotą švaistūną tuo, kad dėl patirtos negandos jam nereikėjo kaltinti savo paties kvailysčių. Jis paveldėjo savo skurdą iš tėvo kartu su kilmingu krauju ir titulu, kurį mandagūs žmonės pagal savo nuožiūrą gali jam taikyti, o nepraustaburniai - atmesti, - tai ir viskas, ką jam paliko protėviai.

Galbūt ši liūdna, bet ir paguodžianti mintis šiek tiek numaldė vargšą bajoraitį. Palankesnis ramiems apmąstymams bei kūrybinėms galioms rytas išsklaidė nakties šešėlius ir šiek tiek nutildė bei numalšino įsišėlusias aistras, kurios buvo taip sujaudinusios Ravensvudą išvakarėse. Dabar jis įstengė analizuoti jį apėmusius prieštaringus jausmus ir tvirtai pasiryžo su jais kovoti bei juos nuslopinti. Tą ramų ir giedrą rytą net ir pelkėta dykra, esanti nuo pilies į žemyno pusę, atrodė kur kas malonesnė; o kitoje pusėje nusidriekęs ligi pat horizonto didingas vandeny-

* *Linas - škotų baladės "Įpėdinis Linas" herojus. Tai pasakojimas apie lordo Lino sūnų palaidūną, kuriam atsitiktinumas padeda vėl atsistoti ant kojų.*

nas, grėsmingas ir kartu geraširdiškas, mirguliavo nuo begalės pasidabruotų bangelių. Tokie ramūs ir prakilnūs vaizdai pavergia net ir didžiausių aistrų sudrumstas širdis, ir jų didingas poveikis įkvepia šlovingiems ir doriems žygdarbiams.

Nepaprastai kruopščiai ir negailestingai ištyrinėjęs savo dvasios būseną, Ravensvudas pirmiausia susirado Baklą, esantį jam skirtoje slaptavietėje.

- Na, Baklai, kaip jaučiatės? - pasveikino jis svečią. - Kaip patiko guolis, kuriame kadaise saugiai miegojo grafas Angus*, kai jį įnirtingai persekiojo įpykęs karalius.

- Oi! - sušuko nakvynininkas prabusdamas. - Man nederėtų skųstis būstu, kur buvo apgyvendintas toks aukštas svečias; bet čiužinys kiečių kiečiausias, sienos drėgnokos, žiurkės kur kas karingesnės, nei buvo galima tikėtis, sprendžiant iš Kalebo maisto atsargų; ir jeigu ant grotuotų langų būtų languinės, o prie lovos užuolaidos, tuomet, man regis, kambarys pasidarytų daug patogesnis.

- Tiesą sakant, čia gana nejauku, - prisipažino jaunasis Ravensvudas apsižvalgydamas po skliautuotą kambarėlį. - Bet kelkitės ir eime žemyn, Kalebas tikriausiai pasirūpins geresniais pusryčiais negu vakarykštė vakarienė.

- Tegul ir nebūna geresni, - šnekėjo Baklas atsikeldamas ir stengdamasis apsirengti kuo greičiau, nors kambary buvo visiškai tamsu. - Taigi, sakau, tenebūna geresni, jei norite, kad aš ir toliau nesiliaučiau taisytis. Vien tik prisiminus Kalebo gėrimą man kur kas labiau nekyla noras pradėti dieną gurkšniu vyno, negu išklausius dvidešimt pamokslų. O jūs, Ravensvudai, ar jau pradėjote garbingai kovoti su antyje tūnančia gyvate? Matote, aš jau po truputį naikinu savo angis.

- Jau pradėjau, Baklai, pradėjau ir sapne išvydau angelą, nusileidusį iš dangaus man padėti, - atsakė Ravensvudas.

* *Grafas Angus Arčibaldas Duglasas (1489-1557) - Škotijos karaliaus Jokūbo V (1513-1542) patėvis, užgrobęs valdžią ligi jo pilnametystės. Vėliau priverstas bėgti iš Škotijos.*

- Deja! - sušuko svečias. - Man niekas nepasirodys, nebent mano teta, ledi Gernington, iškeliautų į aną pasaulį, bet ir tada, man regis, jos žemiškasis palikimas, - o ne susitikimas su jos vėle - padėtų man vykdyti savo gerus ketinimus. O tie pusryčiai, Ravensvudai... matyt, kad elnias, skirtas paštetui, dar tebelaksto miške, kaip sakoma baladėje.

- Eisiu pasiteirauti, - pasakė šeimininkas ir palikęs svečią nuskubėjo ieškoti Kalebo, kurį gan sunkiai surado kažkokiame tamsiame urve, anksčiau buvusiame pilies sandėlyje. Čia senis uoliai šveitė alavinį grafiną, norėdamas suteikti jam sidabrinį blizgesį.

- Bus gerai... manau, kad bus gerai, tegul tik nepastato prie pat lango! - taip kartkartėmis sušukdamas save drąsino Kalebas, bet čia jį nutraukė jo pono balsas.

- Paimk pinigus ir nupirk viską, ko reikia, - pasakė Ravensvudas, paduodamas senajam rūmininkui tą patį kapšą, kuris išvakarėse vos nepateko į Kraigengelto nagus. Senukas palingavo žilstančią ir plinkančią galvą ir, pasvėręs rankoje menkutį lobį bei pažvelgęs į savo poną su skausminga išraiška, graudžiu balsu paklausė:

- Ir tai viskas, kas jums liko?

- Viskas, kas liko, - atsakė Ravensvudas, dėdamasis esąs linksmesnis, negu iš tikrųjų buvo, - tai žalias kapšas ir truputis aukso, kaip toj senoj dainoj. Bet mes sulauksim ir geresnių laikų, Kalebai.

- Kol jie ateis, - prieštaravo Kalebas, - ir sena daina bus užmiršta, ir senasis tarnas pakratys kojas. Bet man nederėtų šitaip kalbėti jūsų malonybei, nes jūs ir taip labai išblyškęs. Pasiimkit tą kapšą, kad turėtumėt kuo pasipuikuoti prieš bičiulius. Ir malonėkit paklausyti mano patarimo, jūsų malonybe: ištraukęs jį parodykit žmonėms, bet tuoj pat įsikiškit atgal, tuomet niekas neatsisakys mums paskolinti, nes viskas, kas buvo, jau pražuvo.

- Bet, Kalebai, - pasakė Ravensvudas, - tu juk žinai, jog aš netrukus ketinu išvykti. Norėčiau palikti tėvynę

su doro žmogaus vardu, neprasiskolinęs, bent jau dėl savo paties kaltės.

- Žinoma, jūs turit iškeliauti kaip geras žmogus, o iš tiesų taip ir bus. Bet senasis Kalebas gali prisiimti kaltę sau, ir tuomet jam teks už viską atsakyti. O aš galėčiau ir belangėj patupėti, kad tik nenukentėtų šeimos garbė.

Veltui Ravensvudas bandė įtikinti Kalebą, jog rūmininkas, pats sau užsikraudamas atsakomybę už skolas, ne tik nesumažins, bet dar padidins jo nenorą lįsti į jas. Jis šnekėjęs su ministru pirmininku, kuris visokiais būdais stengiasi rasti priemonių išgauti pinigų ir nė nemanąs atmesti argumentų, nukreiptų prieš tų priemonių teisėtumą ir reikalingumą.

- Ta Epi Smotraš mums duos alaus skolon, - tarė Kalebas lyg ir pats sau. - Juk ji visą amžių gyveno po Ravensvudų šeimos sparnu... galbūt gausim skolon ir šlaką degtinės... dėl vyno nesu tikras... ji vieniša moteris ir perka tik po vieną statinaitę bordo... bet aš, geruoju arba bloguoju, iškaulysiu iš jos nors lašelį. Paukštienos gausim iš nuomininkų, nors motušė Čirnsaid ir sako atidavusi jau dvigubai tiek, kiek reikia. Kaip nors išsisuksim, jūsų malonybe! Išsisuksim, nenusiminkit; kol senasis Kalebas dar gyvas, jūsų šeimos garbė nenukentės.

Begalinėmis pastangomis senasis rūmininkas įstengė pamaitinti ir pagirdyti abu džentelmenus kokias tris ar keturias dienas. Tiesa, tai nebuvo itin puikios vaišės, bet ir svečiai nebuvo pernelyg reiklūs. O Kalebo nesėkmės, jo atsiprašinėjimai, išsisukinėjimai ir gudrybės pralinksmino jaunuolius ir netgi paįvairino šiaip taip sugraibytus ir ne visada laiku patiektus pietus. Jie džiaugėsi kiekviena proga pasismaginti ir kaip nors įdomiau prastumti be galo lėtai slenkantį laiką.

Priverstas slėptis pilyje ir atsisakyti savo nuolatinių pramogų - medžioklės ir smagių išgertuvių, Baklas paniuro ir pasidarė nešnekus. Kai jaunajam Ravensvudui įgrisdavo fechtuotis arba žaisti su juo kamuoliukais, Baklas, nu-

ėjęs į arklidę, blizgindavo savo ristūną šepečiu, grandykle, ašutiniu audiniu ir žiūrėdamas, kaip jis paėdęs ramiai atsigula ant pakratų, beveik pavydėdavo, kad arklys, matyt, patenkintas tokiu nuobodžiu gyvenimu.

"Kvailas gyvulys, - kalbėdavo jis pats sau, - nebeprisimena nei lenktynių, nei medžioklių, nei žaliosios ganyklos Baklo dvare. Pririštas prie ėdžių šitoje apgriuvusioje arklidėje, jis jaučiasi toks laimingas, tarsi būtų čia gimęs; o aš naudojuosi laisve, kokią turi kalinys: bastausi po šio prakeikto seno bokšto užkaborius, švilpauju, miegu, vos įstengdamas sulaukti pietų meto"

Prislėgtas tokių niaurių minčių Baklas nukreipdavo žingsnius į kurį nors bokštelį arba gynybinę sieną ir ilgai žiūrėdavo, ar nepamatys ko nors toli nusidriekusiame tyrlaukyje, arba mėtydavo akmenukus ir tinko nuolaužas į žuvėdras bei kormoranus, išdrįsusius įsitaisyti pernelyg arti dykinėjančio jaunuolio.

Ravensvudą, apdovanotą kur kas gilesniu ir didesniu protu negu jo svečias, taip pat apimdavo kankinančios mintys, dėl kurių jis jautėsi toks pat nelaimingas, koks buvo ir jo bendrakeleivis iš nuobodulio ir neturėjimo ką veikti. Iš pirmo žvilgsnio Liusi Ašton nepaliko jam didelio įspūdžio, bet jos paveikslas įsirėžė giliai į jo atmintį. Kai kerštо troškimas, skatinęs jį stengtis kaip nors susitikti su antspaudo saugotoju, pamažu atlėgo, jam pasirodė, kad jis pasielgė su jo dukterimi, aukštos kilmės ir nepaprasto grožio mergina, šiurkščiai ir netinkamai. Jos dėkingą žvilgsnį, jos meilius ir mandagius žodžius jis atstūmė beveik su panieka; nors jaunasis Ravensvudas patyrė daug nuoskaudų iš sero Viljamo Aštono, bet sąžinė jam prikaišiojo, jog negražu buvo dėl to piktintis jo dukterimi. Kai jo mintys pakrypo šia linkme, jis ėmė pats sau priekaištauti dėl Liusi Ašton, ir prisiminimas nuostabiai dailaus jos veido, kurį dar labiau išryškino susitikimo aplinkybės, teikė jam ir nusiraminimą, ir skausmą. Prisiminęs jos malonų balsą, išdailintą kalbą, karštą meilę tėvui, jis vis labiau apgailestavo taip šiurkščiai atstūmęs jos dėkingu-

mą, o vaizduotė piešė kaskart patrauklesnį jos paveikslą.

Puoselėti tokius prisiminimus ir jais mėgautis buvo ypač pavojinga Ravensvudui, turinčiam stiprų moralės jausmą ir tyrus siekius. Tvirtai pasiryžęs nuslopinti savo didžiausią ydą - kerštо troškimą, jis mielai leido, maža to - žadino savo vaizduotėje mintis, kurios būtų pasipriešinusios tai blogybei. Suvokdamas savo negailestingą elgesį su priešo dukterimi, jis stengėsi, tarsi norėdamas atsilyginti, suteikti jai tokio žavesio, kokio ji galbūt ir neturėjo.

Jeigu dabar kas nors būtų pasakęs Ravensvudui, kad jis dar visai neseniai prisiekinėjo atkeršysiąs visiems palikuonims to žmogaus, kurį ne be pamato laikė savo tėvo žlugimo ir mirties kaltininku, jis būtų tai atmetęs kaip bjaurų šmeižtą; tačiau labiau save paanalizavęs, būtų turėjęs pripažinti, jog toks kaltinimas iš dalies teisingas, nors, esant tokiai jo nuotaikai, visu tuo būtų buvę sunku patikėti.

Ravensvudo širdyje slypėjo du prieštaringi jausmai: troškimas atkeršyti už tėvo mirtį ir susižavėjimas priešo dukterimi. Prieš pirmąjį jis beviltiškai kovojo, antrajam - nesipriešino, nes neįtarė, jog jis yra. Tai, kad jis iš naujo ryžosi palikti Škotiją, rodė, jog taip iš tikrųjų ir buvo. Tačiau nors toks buvo jo ketinimas, Ravensvudas tebegyveno "Vilko uoloje" ir nesiėmė jokių žygių tam ketinimui įvykdyti. Tiesa, jis parašė apie savo planus kai kuriems giminaičiams, gyvenantiems tolimose Škotijos vietovėse ir pirmiausia markizui A***; kai Baklas jį spirte spirdavo veikti, jis sakydavo, jog prieš apsispręsdamas turįs laukti atsakymo, ypač iš markizo.

Markizas buvo turtingas ir įtakingas žmogus; ir nors buvo įtariama, jog jis nepalankiai nusiteikęs atžvilgiu vyriausybės, susikūrusios po revoliucijos, vis dėlto jam pasisekė vadovauti vienai iš partijų Škotijos slaptojoje taryboje. Toji partija, susijusi su Anglijos aukštosios bažnyčios šalininkais, buvo tokia galinga, jog grasino paveržti valdžią iš lordo antspaudo saugotojo šalininkų. Pasitarti su

tokiu svarbiu asmeniu Ravensvudui iš dalies buvo reikalinga tam, kad pasiteisintų savo svečiui, o galbūt ir sau pačiam, kodėl vis dar delsia išvykti iš "Vilko uolos"; prisidėjo dar ir tai, jog sklido gandai apie galimą ministrų kabineto ir net apskritai Škotijos valdžios pasikeitimą. Šitie gandai, kuriais vieni tikėjo, o kiti juos griežtai neigė, priklausomai nuo to, kokie buvo jų pačių norai ir siekimai, prasiskverbdavo ir į apgriuvusį "Vilko uolos" bokštą daugiausia per rūmininką Kalebą, kuris šalia kitų savo privalumų dar buvo ir karštas politikierius ir retai kada grįždavo į senąją tvirtovę iš kaimyninio Vilko Lūkesčių sodžiaus, neparnešdamas apylinkėje plintančių naujienų.

Nors Baklas ir neturėjo bent kiek pagrįstų argumentų prieš Ravensvudo delsimą išvykti iš Škotijos, jis ne ką mažiau nekantravo dėl to, kad tas delsimas vertė jį veltui leisti laiką; ir tik dėl to, kad jo naujasis draugas buvo už jį pranašesnis, Baklas susitaikė su taip svetimu jo įpročiams ir polinkiams gyvenimu.

- Apie jus buvo kalbama kaip apie išskirtinai veiklų jaunuolį, - dažnai prikaišiodavo jis Ravensvudui, - o dabar matau, kad jūs čia amžinai lindėsit it žiurkė urve; skirtumas tik tas, kad žiurkė protingesnis padaras ir pasirenka tokį būstą, kur bent maisto yra. O čia Kalebo atsiprašinėjimai pasidarė vis ilgesni ir ilgesni, o maistas vis prastesnis. Bijau, jog netrukus mus ištiks tinginio likimas: mes sunaikinsim paskutinį medžio lapą ir nieko kito nebeliks, kaip kristi iš medžio ir nusisukti sprandą.

- Nebijokit, - ramino Ravensvudas, - mumis pasirūpins Apvaizda: greit įvyks perversmas, kuriuo mes suinteresuoti ir kuris daugelio širdyse sukėlė nerimą.

- Kokia Apvaizda? Koks perversmas? - užklausė svečias. - Mano manymu, pas mus buvo jau per daug tų perversmų.

Ravensvudas nutraukė jį paduodamas laišką.

- Ak, štai kas! - sušuko Baklas. - Mano sapnas išsisklaidė. Man pasirodė, jog girdėjau, kaip Kalebas šįryt

siūlyte siūlė kažkokiam bėdžiui vandens, tvirtindamas, jog nevalgius vanduo kur kas sveikiau nei alus ar degtinė.

Tai buvo milordo A*** kurjeris, pasakė Ravensvudas. - Jam ir teko savo kailiu patirti pagyrūniškąjį Kalebo vaišingumą. Galiausiai jis buvo pavaišintas prarūgusiu alumi ir silke. Paskaitykite laišką ir sužinosite, kokių žinių jis mums atvežė.

- Pasistengsiu, - atsakė Baklas. - Bet aš ne kažin koks skaitovas, o jo didenybė, matyt, ne kažin koks rašytojas.

Padedamas mano bičiulio Balantaino* spausdinimo mašinos, skaitytojas perbėgs per keletą sekundžių tai, ką Baklas skiemenavo gerą pusvalandį ir dar padedamas Ravensvudo.

Štai tas laiškas:

Didžiai gerbiamas pusbroli!

Siųsdami nuoširdžiausius linkėjimus norime pareikšti, jog esame didžiai susirūpinę jūsų gerove ir jūsų planais ją toliau plėtoti. Jeigu pastaruoju metu mes parodėme jums ne tokį karštą prielankumą, kaip derėtų pareikšti jus mylinčiam giminaičiui ir vieno kraujo artimajam, tai prašytume tikėti, jog neparodėme geros valios ne dėl to, kad esame jums abejingi, o tik todėl, kad neturėjome tinkamos progos. O jūsų ketinimas vykti į svečias šalis šiuo metu mums atrodo negeistinas, juolab kad jūsų nedraugai, kaip yra įpratę, įžvelgs blogus jūsų kelionės tikslus - nors mes žinome ir tikime, jog esate suvis nekaltas kaip ir mes - ir jų šmeižtu gali patikėti įtakingi asmenys ir nusiteikti prieš jus, o tai mums būtų neparanku bei nemalonu, ir mes nieko negalėtume padėti.

Išreiškę, kaip dera giminaičiams, savo kuklią nuomonę dėl jūsų išvykimo iš Škotijos, mes mielai pridurtume ir svaresnių motyvų, galinčių padėti jums bei jūsų namams ir sustiprinti jūsų pasiryžimą likti "Vilko uoloje" bent ligi

* *Džonas Balantainas (1774-1821) - leidėjas ir knygų pardavėjas, spausdinęs V. Skoto romanus.*

derliaus nuėmimo. Bet, kaip sakoma, verbum sapienti* - *vienas žodis protingam pasakys daugiau negu kvailiui ištisas pamokslas. Ir nors mes parašėme šias eilutes savo ranka ir visiškai pasitikime savo pasiuntiniu, kuris mums daug yra skolingas, vis dėlto žinodami, jog slidžiam keliui tyko daugiau pavojų, mes negalime patikėti popieriui to, ką mieliau praneštume žodžiu. Todėl maloningai pakviestume jus atvykti į kalnuotąją Škotiją pamedžioti elnių, o kartu ir aptarti jums taip rūpimų klausimų. Bet dabartinės aplinkybės nepalankios tokiam mūsų susitikimui, todėl teks atidėti jį ligi to meto, kai mes džiūgaudami galėsime pasišnekėti apie tai, ką dabar turime nutylėti. Tuo tarpu prašome neužmiršti, jog esame ir visada būsime jūsų nuoširdžiausias giminaitis, linkintis jums gera ir laukiantis tų laikų, kurių pragiedruliai jau matyti, o tuomet, tikimės, galėsime savo darbais įrodyti jums savo palankumą. Su šia viltimi ir baigiame šį laišką.*

Jo didenybė,
*Jus mylintis pusbrolis A****

Rašyta mūsų kukliuose namuose B., ir t.t.
Adresuota: Jo didenybei, mūsų gerbiamam giminaičiui ponui Ravensvudui. Skubiai! Joti kuo greičiau, kol šitai bus įteikta.

- Ką jūs manote apie šį raštą, Baklai? - paklausė Ravensvudas, kai jo svečias vargais negalais sugromulavo laiško žodžius ir jų prasmę.

- Manau, jog suprasti, ką markizas nori pasakyti, yra taip pat sunku, kaip ir įskaityti jo rašyseną. Jam reikėtų įsigyti "Sąmojingų posakių aiškintoją" arba "Laiškų rašymo vadovėlį", ir jumis dėtas, aš nusiųsčiau jam tas kny-

Protingam užtenka vieno žodžio (lot.).

gas per jo kurjerį. Jis maloniai jums siūlo ir toliau eikvoti laiką ir pinigus šioje bjaurioje, kvaišoje, pavergtoje šalyje, tačiau nesiteikia pasiūlyti prieglaudos ir pastogės savo namuose. Mano galva, jis turi sumanęs kažkokį planą ir jaučia, jog galite būti jam reikalingas, todėl nori turėti jus po ranka; kai ateis laikas, jis pasinaudos jumis, o jei sąmokslas sužlugs, atsuks nugarą ir leis pačiam iš visko išsikapanoti.

- Sąmokslas? Jūs manote, kad tai valstybės išdavystė?

- O kas gi kitas? - atsakė Baklas. - Jau seniai įtariama, kad markizas kreipia žvilgsnį į Sen Žermeną.

- Jis neturėtų įvelti manęs į tokias avantiūras, pareiškė Ravensvudas. - Prisimindamas Karolio I ir Karolio II bei Jokūbo II viešpatavimą aš, kaip žmogus ir kaip patriotas, nematau reikalo apnuoginti špagos už jų įpėdinius.

- Ak šit kaip! - sušuko Baklas. - Vadinasi, jūs nusistatęs apverkti tuos apskritagalvius šunis*, su kuriais dorasis Klaverhauzas** susidorojo taip, kaip jie nusipelnė.

- Pirmiausia jie tuos šunis apšmeižė, o paskui pakorė, - atsakė Ravensvudas. - Norėčiau sulaukti tos dienos, kai bus teisingai vertinami ir vigai, ir toriai, o tas pravardes vartos tik kavinių politikieriai, kaip "kekšėmis" ir "šliundromis" pravardžiuojasi turgaus bobos iš pykčio ir pagiežos.

- To mes nesulauksim, Ravensvudai: neapykanta per daug įsigraužė į mūsų kūną ir į sielą.

* *Apskritagalviai. Taip buvo vadinami Anglijos XVII a. revoliucijos metu parlamento šalininkai. Jie, kitaip nei rojalistai, nenešiojo perukų, trumpai kirposi plaukus. Baklas apskritagalviais vadina škotų presbiterionus.*

** *Džonas Klaverhauzas, vikontas Dandis (1649-1689) anglų karvedys, Stiuartų dinastijos šalininkas.*

- Ir vis dėlto ta diena kada nors ateis, - prieštaravo Ravensvudas. - Ne visada tos pravardės vers žmones krūptelėti kaip trimito garsas. Kai visuomenės gyvenimas susitvarkys, žmonės nebenorės rizikuoti savo gerove grynai dėl politikos.

- Gražiai pasakyta, - atsakė Baklas, - bet mano širdis labiau linksta prie senovinės dainos:

Gražu matyti pilnas varpas
Ir vigus kabančius pakartus,
Atkurtą tiesą pagaliau,
Tai man smagu, aš jums sakau.

- Galit traukti, kiek tik norit, *cantabit vacuus,** - pasakė Ravensvudas, - bet, man regis, markizas per daug protingas arba bent per daug atsargus, kad jums pritartų. Manau, jis turi omeny perversmą Škotijos slaptojoje taryboje, o ne revoliuciją Britanijos Karalystėje.

- O, tegu skradžiai visos tos jūsų politinės gudrybės! - sušuko Baklas. - Ir visi tie iš anksto apgalvoti triukai, kuriuos vykdo seniai su išsiuvinėtomis naktinėmis kepuraitėmis ir kailiu pamuštais chalatais; jie perstatinėja lordą iždininką ar lordą komisarą taip, kaip perstatinėtų bokštą ar pėstininką šachmatų lentoje. Man žaidimas - tenisas, o rimtas dalykas - karas. Raketė mane ramina, o špaga - maitina. Na, o jumyse, Ravensvudai, nors ir dedatės esąs mąslus ir atsargus, tupi kipšas, kuris įkaitino jūsų kraują labiau, negu tinka dabartiniams jūsų samprotavimams apie politines tiesas. Jūs, matyt, esate vienas iš tų išminčių, kurie labai ramiai žiūri į viską ligi tol, kol kraujas muša į galvą, o tuomet - vargas tam, kas drįstų jiems priminti jų pačių protingas mintis.

- Galbūt jūs suprantate mane geriau negu aš pats, - atsakė Ravensvudas. - Bet ar teisingas mąstymas nepa-

Tuščias žmogus visada dainuoja (lot.).

dės man ir teisingai veikti? Klausykite, Kalebas jau skambina pietų!

- Juo skardžiau jis skalambija, tuo menkesnės bus vaišės, - pareiškė Baklas, - tarsi tas pragariškas gaudesys ir žvangesys, nuo kurio vieną gražią dieną tas varpinės bokštas nugarmės nuo uolos, galėtų liesą vištą paversti riebiu kaplūnu arba avies mentę - elnio kumpiu.

- Sprendžiant iš to, kaip nepaprastai iškilmingai ir pompastiškai Kalebas deda ant stalo vienintelį ir, be to, dar uždengtą patiekalą, galima tikėtis, Baklai, jog jūsų spėliojimai su kaupu išsipildys.

- Nudenkit, Kalebai! Dėl Dievo meilės, nudenkit! - suriko Baklas. - Be pratarmės parodykite, ką ten turite. Na, jau visiškai gerai pastatėte, - tęsė jis nekantriai ragindamas senąjį rūmininką, kuris nieko nesakydamas kilnojo patiekalą iš vienos vietos į kitą, kol galiausiai matematiniu tikslumu padėjo pačiame stalo viduryje.

- Tai kas gi čia yra, Kalebai? - savo ruožtu paklausė Ravensvudas.

- Žinoma, sere, aš jau seniai turėjau jums parodyti, bet jo malonybė lerdas Baklas toks nekantrus! - atsakė Kalebas vis dar tebelaikydamas dubenį viena ranka, o dangtį kita, aiškiai rodydamas nenorįs atskleisti, kas ten yra.

- Bet kas gi, dievaži, čia yra? Tikiuosi, jog ne pora blizgančių pentinų pagal senovinį škotų paprotį?

- Aha, aha! - pakartojo Kalebas. - Jūsų didenybė teikiatės juokauti. Beje, drįsčiau pasakyti, jog tai buvo labai tikęs paprotys ir, kiek esu girdėjęs, priimtas daugelyje garbingų ir turtingų šeimų. O šitie pietūs, tai man pasirodė, kad garbiosios mūsų karalienės šv.Magdalenos dienos išvakarėse jūsų didenybės manys, jog derėtų jeigu ne išvis susilaikyti nevalgius, tai bent pasitenkinti lengvesniu užkandžiu - tarkim, kad ir silke.

Tai taręs jis nudengė dubenį ir parodė keturias anksčiau minėtas kvapnias žuvis.

- Tai ne paprastos silkės, - pridūrė jis kiek prislo-

pintu balsu, - o rūpestingai mūsų ekonomės (vargšė Mizi!) atrinktos ir pasūdytos taikantis prie jūsų didenybės skonio.

- Užteks atsiprašinėti! - nutraukė Ravensvudas. Valgysim silkę, nes nieko kito ir nėra. Man regis, Baklai, aš beveik sutinku su jūsų nuomone, jog mes baigiame sunaikinti paskutinį žalią lapą ir nepaisydami visų markizo politinių intrigų turime ieškoti kitos vietos, jei nenorime mirti iš bado.

IX skyrius

Kai nuaidės skambus medžioklės ragas
Ir kai išgąsdintas žvėris pakils iš urvo,
Nejaugi tas, kuriam jaunystės kraujas verda,
Tysos it šaltas ir negyvas grumstas,
Užuot išjojęs laisve pasidžiaugti?

*"Etvoldas", I v., 2 sc.**

Po lengvo valgio lengvas ir miegas; todėl nėra ko stebėtis, kad po vaišių, kurias Kalebas arba vadovaudamasis pamaldumu, arba būtinybe, neretai dangstoma panašiu rūbu, ištaisė "Vilko uolos" svečiams, jų miegas truko neilgai.

Kitą rytą Baklas įsiveržė į šeimininko kambarį taip garsiai šaukdamas "Usi! Usi!", kad galėjo ir numirėlį prikelti.

- Kelkitės, kelkitės, dėl Dievo meilės! Prasidėjo medžioklė! Pirmutinė per visą mėnesį, o jūs drybsote lovoje, kurios tik tas privalumas, kad ji šiek tiek minkštesnė už akmenines grindis jūsų senolių pilyje.

- Savo pokštus galėjote atidėti vėlesniam laikui, pone Heistonai, - atsakė Ravensvudas piktai pakeldamas galvą. - Menkas malonumas vos tik užsnūdus po bemiegės nakties, praleistos svarstant apie dar kietesnį likimą nei mano guolis, vėl atsisakyti minutės poilsio.

- Ša, ša! - ramino svečias. - Kelkitės, kelkitės! Skalikai jau paleisti. Aš pats pabalnojau žirgus, nes senasis Kalebas būtų pradėjęs šaukti arklininkus ir liokajus, o pas-

* *"Etvoldas" - škotų poetės ir dramaturgės Džoanos Beili (1762-1851) pjesė.*

kui dvi valandas atsiprašinėjęs, kad nebėra žmonių, kurie jau seniai kažkur išgaravo. Kelkitės, Ravensvudai! Sakau, kad skalikai jau paleisti. Kelkitės! Medžioklė prasidėjo.

Ir Baklas išdūmė iš kambario.

- O aš sakau, jog man tas visai nerūpi! - iš lėto keldamasis burbėjo Ravensvudas. - Kieno ten skalikai prie pat mūsų sienų?

- Jo didenybės lordo Bitlbreinso, - atsakė Kalebas, kuris atsekė į savo pono miegamąjį įkandin nekantruolio lerdo Baklo. - Nežinau, kas jiems leido pakelti tokį staugesį ir kauksmą jūsų malonybei priklausančiuose laisvuose medžioklės plotuose.

- Ir aš nežinau, Kalebai, - pasakė Ravensvudas, - nebent tik tiek, kad, nusipirkęs šitą žemę ir miškus, lordas Bitlbreinsas mano turįs teisę naudotis tuo, už ką sumokėjo pinigus.

- Galbūt ir taip, milorde, - sutiko Kalebas, - bet tikram bajorui netiktų pasinaudojant ta teise kelti čia tokį lalesį, kai jūsų didenybė pats gyvenate savo pilyje "Vilko uoloje". Lordui Bitlbreinsui ne pro šalį būtų prisimin-ti, kas buvo jo protėviai.

- O mums - kas mes dabar esam, - pasakė Ravensvudas prislopindamas kartėlį. - Bet paduok man apsiaustą, Kalebai, reikia suteikti Baklui malonumą ir joti į medžioklę. Per daug savanaudiška savo labui aukoti svečio pomėgį.

- Aukoti! - pakartojo Kalebas tokiu tonu, tarsi net mintis, jog jo ponas turėtų kam nors ir dėl ko nors nusileisti, būtų visiška nesąmonė. - Aukoti! Tai gražiausia!.. Bet atleiskit, jūsų malonybe, kokius rūbus jūs šiandien vilkėsit?

- Bet kokius, Kalebai. Mano garderobas, regis, ne toks jau turtingas.

- Ne toks turtingas! - pakartojo tarnas. - O pilkieji sidabru apvedžioti, kuriuos jūsų didenybė padovanojote savo foreiteriui Hju Hildebrandui; o tie iš prancūziško

aksomo, su kuriais palaidojome milordą, jūsų tėvą (amžiną atilsį jam!) ir visi tie jūsų velionio tėvo drabužiai, kuriuos išdalijome vargšams, o tie iš gelumbės...

- Kuriuos atidaviau,tau, Kalebai, o tai, mano manymu, vieninteliai mums prieinami rūbai, išskyrus tuos, kuriuos vilkėjau vakar. Taigi juos man ir padžuok, o daugiau apie tai nė žodžio.

- Kaip malonėsite, jūsų malonybe, - atsakė Kalebas. - Be abejo, tai tamsūs rūbai, o jums gedulas, ir jie tiks; bet tų gelumbinių aš nė karto nebuvau apsivilkęs, jie man per geri... Juk jūsų šviesybė neturit dabar kitos pamainos... Jie gražiai iščiustyti, o medžioklėje bus ir damų...

- Damos! - sušuko Ravensvudas. - Kokios damos, Kalebai?

- Iš kur aš galiu žinoti, jūsų šviesybe? Žiūrėdamas iš sargybos bokšto aš tik pamačiau, kaip jos prašvilpė skambaliuodamos brizgilais ir plevėsuodamos plunksnomis - kaip iš fėjų karalystės dvaro.

- Gerai, gerai, Kalebai, paduok man apsiaustą ir atnešk kardsaitį, - paliepė Ravensvudas. - O kas ten dar per žvangėjimas kieme?

- Tai Baklas veda arklius, - atsakė Kalebas žvilgtelėjęs pro langą, - tarytum pilyje nebebūtų nė vieno tarno! Arba tartum aš negalėčiau jų pakeisti, jeigu jie sumanė išeiti už vartų!

- Deja, Kalebai, mums nieko netrūktų, jei tavo sugebėjimai atitiktų tavo norus, - pasakė Ravensvudas.

- Manau, jūsų šviesybei tiek ir tereikia, nes, nepaisydami visų jūsų bėdų, mes palaikome šeimos garbę kiek įmanydami, - tik tas Baklas toks nenuorama ir toks nekantrus. Žiū, žiū, jis išvedė jūsų šviesybės žirgą be išsiuvinėtos gūnios! Ogi aš per minutę būčiau ją iščiustijęs.

- Bus ir taip gerai, - tarė Ravensvudas ir, norėdamas kuo greičiau pasprukti nuo Kalebo, ėmė lipti žemyn stačiais sraigtiniais laiptais, vedančiais į kiemą.

- *Gal* ir gerai, - piktokai atkirto Kalebas, - bet jei jūsų didenybė nors valandėlę lukterėtumėt, aš pasakyčiau, kas bus *negerai*.

- O kas? - nekantriai paklausė Ravensvudas, bet vis dėlto stabtelėjo.

- Bus negerai, jei pasikviesite ką nors pietų į pilį. Aš juk negaliu vėl padaryti pasninko šventės dieną, kaip tuomet per šventąją Margaritą. Tiesą sakant, jei jūsų didenybė teiktumėtės papietauti kartu su lordu Bitlbreinsu, tai aš per tą laiką ištaisyčiau kaip reikiant pusryčius, o dar geriau, jei papietautumėt su medžiotojais užeigoj visada atsirastų koks nors priematas nemokėti: galima dėtis pamiršus kapšelį, arba kad smuklininkė neužmokėjo rentos ir atsiskaitysite vėliau.

- Arba sumąstyti dar kokį nors melą, ar ne? - atsakė Ravensvudas. - Sudie, Kalebai! Pavedu tau rūpintis šeimos garbe.

Ir, šokęs į balną, jis nujojo paskui Baklą, kuris, pamatęs, jog Ravensvudas įstatė koją į kilpą, rizikuodamas nusisukti sprandą, pasileido šuoliais iš bokšto einančiu stačiu taku.

Kalebas Bolderstonas susirūpinęs nusekė juos akimis, purtydamas retučius žilus plaukus.

- Tikiuos, kad jiems neatsitiks nieko bloga. Aure jie jau lygmėje, ir niekas nepasakys, jog jų arkliai nestiprūs ir neeiklūs.

Iš prigimties smarkus ir karštas, jaunasis Baklas nieko nepaisydamas lėkė it viesulas. Ravensvudas nė kiek neatsiliko nuo jo; į apmąstymus linkusią, neveiklią jo natūrą nelengva būdavo pažadinti, bet sykį išjudinta ji veržtavosi pirmyn su nesutramdoma jėga. Be to, jo veržlumas ne visada atitikdavo postūmio galią; jį buvo galima palyginti su akmeniu, nuo kalno riedančiu žemyn vis greičiau ir greičiau, nepriklausomai nuo to, ar jį pastūmėjo milžino ranka, ar vaiko delnas. Todėl ir dabar jis nepaprastai stipriai pajuto nenumaldomą potraukį medžioklei, tai visų luomų jaunuolių mėgstamai pramogai, kuri sulygina

visus išsilavinimo bei padėties skirtumus ir yra greičiau mums įgimta, prigimties duota aistra, o ne nuolatinėmis pratybomis įgyta savybė.

Be perstojo aidintis prancūzų rago gaudesys, kuriuo tais laikais ragindavo skalikus sekti pėdomis; iš toli sklindantis skardus šunų rujos lojimas; vos girdimi medžioklių šūkalojimai; šmėkščiojančios raitelių figūros, tai išnyrančios iš pelkę vagojančių griovių, tai lekiančios lygiu lauku, tai klampojančios per liūnus; o svarbiausia - pašėlusio šuoliavimo pojūtis akimirkai užgožė jaunąjį Ravensvudą apėmusias skausmingas mintis. Tačiau pirmiausia jis prisiminė nepavydėtiną savo padėtį tuomet, kai pajuto, jog, nors ir gerai pažinodamas apylinkes, jis negali pasivyti medžiotojų. Kai jis sustabdė arklį, su širdgėla pagalvojęs apie skurdą, neleidžiantį jam pasidžiaugti mėgstamiausia jo protėvių pramoga ir, tiesą sakant, vieninteliu užsiėmimu laisvu nuo karo žygių metu, jį užkalbino nepažįstamas raitelis, jau seniai nepastebimai jojęs paskui jį.

- Jūsų arklys pervargo, - pasakė jis su medžiotojams nebūdingu prielankumu. - Ar negalėčiau jūsų malonybei pasiūlyti savojo?

- Sere, - atsakė Ravensvudas, greičiau nustebintas nei patenkintas tokiu pasiūlymu, - aš tiesiog nežinau, kuo nusipelniau tokios malonės iš nepažįstamo žmogaus rankų.

- To neklauskite, Ravensvudai, - įsiterpė Baklas, kuris, nenorėdamas pralenkti savo vaišingojo šeimininko, visąlaik jojo nenoromis prilaikydamas savo šaunų žirgą. - "Priimkite tai, ką jums duoda dievai", kaip sako mūsų didysis Džonas Draidenas*... arba... palaukit... Ei, drauguži, duokit man tą arklį, matau, jums sunku jį suvaldyti. Aš jį sutramdysiu ir prajodinėsiu. O jūs, Ravensvudai, sėskit ant manojo, jis dums kaip viesulas.

* *Džonas Draidenas (1631-1700) - žymiausias Restauracijos laikotarpio anglų poetas, dramaturgas ir kritikas.*

Ir numetęs savo arklio apynasrį jaunajam Ravensvudui, užšokęs ant žirgo, kurį jam užleido nepažįstamasis, jis puolė pirmyn visu greičiu.

- Tai nutrūktagalvis! - sušuko Ravensvudas. - Kaip jūs, mielasis drauge, galėjote patikėti jam savo žirgą?

- Tas, kam priklauso šis žirgas, - pareiškė nepažįstamasis, - visada pasirengęs kuo tik gali padėti jūsų malonybei ir jūsų malonybės draugams.

- O kas jis toks? - paklausė Ravensvudas.

- Atleiskit, jūsų malonybe, jo vardą sužinosite iš jo paties, jei jūs teiksitės paimti savo draugo žirgą, o man paliksite savo ašvienį, aš surasiu jus pasibaigus medžioklei. Girdžiu, kaip gaudžia ragas - elnias jau užvarytas.

- Manau, mielasis drauge, jog tai bus geriausias būdas grąžinti jums žirgą, - atsakė Ravensvudas ir, užsėdęs ant Baklo ristūno, iš visų jėgų nuspaudė į tą vietą, iš kurios rago garsas skelbė, jog elniui išmušė paskutinė valanda.

Džiaugsmingas rago aidesys buvo sumišęs su medžioklių šūksniais: "Čiupk jį, Tolbotai! Čiupk, Teviotai! Pirmyn, berniukai, pirmyn!" ir kitokiais linksmais ūkavimais, kadaise senovėje aidėjusiais medžioklės lauke, o kartu su nekantriu savo grobį apsupusių skalikų kauksmu viskas susiliejo į skambų, nenutylantį chorą. Išsisklaidę raiteliai ėmė burtis į svarbiausiąją veiksmo vietą, iš visų kraštų rinkosi į bendrą sambūrį.

Baklas jojo nemažindamas greičio ir pirmas atlėkė ten, kur elnias, netekęs jėgų bėgti toliau, staiga apsigręžė ir puolė ant skalikų. Jis, kaip sako medžiotojai, buvo užvarytas. Panarinęs iškilnią galvą, visas putotas, iš įsiūčio ir siaubo išsprogusiomis akimis užpjudytas žvėris dabar savo ruožtu pats kėlė siaubą savo persekiotojams. Vienas po kito susirinkę medžiotojai laukė tinkamos progos pulti jį, - bet tokiais atvejais reikia veikti labai atsargiai. Skalikai iš nekantrumo ir baimės garsiai vambrydami atsitraukė, o kiekvienas medžiotojas tarsi laukė, kad kas nors kitas imtųsi pavojingos užduoties - pulti ir pribaigti elnią. Vietovė

lygumoje buvo visiškai tuščia, ir prisiartinti prie žvėries nepastebėtam beveik neliko galimybės, todėl kai Baklas kaip tikras tų laikų narsuolis šauniai nušoko nuo žirgo ir strimagalviais pripuolęs prie elnio trumpo medžioklinio kinžalo smūgiu sužeidė jam užpakalinę koją ir paguldė ant žemės, visi dalyviai džiausmingai suriko. Skalikai šoko ant nugalėto priešo ir greit užbaigė jo skausmingą kovą, skelbdami savo pergalę spiegiamu kauksmu; medžiotojų balsai šūkčiojo, o ragai grojo mirties melodiją, aidinčią toli toli virš vandenyno bangų.

Medžioklės prievaizdas nuvaikė skalikus nuo pribaigtojo elnio ir priklaupęs ant kelio įteikė peilį ant balto žirgo jojančiai gražuolei, kuri iš baimės, o gal ir iš užuojautos laikėsi šiek tiek atokiau. Kaip tuomet buvo madinga, jos veidą dengė juoda šilkinė raiteliška kaukė, iš dalies skirta apsaugoti veidą nuo saulės ir lietaus, iš dalies dėl etiketo taisyklių, neleidžiančių jaunai ledi triukšmingose pramogose mišrioje draugijoje pasirodyti atviru veidu. Puošnūs rūbai, veržlus ir dailus žirgas, o ypač prievaizdo pareikšta medžiokliška pagarba pasakė jaunajam Baklui, jog ši dama - svarbiausias medžioklės asmuo. Ir koks buvo karštojo medžiotojo nusivylimas, jeigu ne pasipiktinimas, kai jis pamatė, jog dama nepriėmė jai paduoto briedkriaunio perpjauti žvėries krūtinei ir pažvelgti, ar gera elniena. Jis ketino pasakyti jai komplimentą, bet, nelaimė, Baklo gyvenimo būdas neteikė jam galimybės arčiau susipažinti su aukštuomenės atstovėmis, todėl, nors ir būdamas iš prigimties drąsus, jis visada drovėdavosi ir varžydavosi, kai reikėdavo kreiptis į kilmingą damą.

Pagaliau, sukaupęs visą drąsą, jo paties žodžiais tariant, jis pasiryžo pasveikinti gražiąją raitininkę, linkėdamas geros dienos ir reikšdamas viltį, jog medžioklė neapvylė jos lūkesčių. Ji atsakė labai mandagiai ir kukliai, santūriai padėkodama šauniajam kavalieriui, taip mikliai užbaigusiam medžioklę tuo metu, kai ir skalikai, ir medžiotojai sutriko nežinodami, ką daryti.

- Prisiekiu šiuo kinžalu, miledi, - atsakė Baklas, kuriam šie žodžiai vėl grąžino pasitikėjimą savimi, - tai padaryti nesunku ir nieko nereiškia žmogui, nebijančiam elnio ragų. Esu puolęs ant elnio gal kokius penkis šimtus kartų, miledi, ir pamatęs užvarytą žvėrį - ar per vandenį, ar per žemę - šoku ir nuduriu jį. Viskas priklauso nuo įpratimo, miledi. Tik pasakysiu, miledi, be kita ko, reikia veikti greit ir atsargiai; ir dar, miledi, reikia, kad kinžalas būtų aštrus bei dviašmenis ir galėtum kirsti iš dešinės ir iš kairės, kaip parankiau, nes elnio ragų žaizda pavojinga, be to, gali supūliuoti.

- Bijau, sere, - pasakė jaunoji ledi, ir per kaukę buvo matyti jos šypsena, - vargu ar man teks pasinaudoti jūsų rūpestingais patarimais.

- Bet, šiaip ar taip, džentelmenas teisus, miledi, - įsiterpė senas medžiotojas, pripažindamas nerišlią Baklo kalbą esant gan pamokomą. - Mano tėvas, buvęs Kabracho girininkas, sakydavo, esą šerno įkandimą lengviau išgydyti negu elnio ragų dūrį. Kaip toje seno medininko dainoje:

Jei elnio ragas tau įdurs, gulėsi ant lentos,
Bet šerno ilčių nebijok, išgysi visados.

- Ir dar patarčiau, - tęsė Baklas, dabar jau pasijutęs it žuvis vandeny ir stengdamasis viskam vadovauti, - tuoj pat nukirsti elnio galvą ir atiduoti kaip atpildą išvargusiems ir nusivariusiems skalikams; be to, leiskite priminti, jog medžiotojas, kuris kapos skerdieną, turi išgerti į jūsų šviesybės sveikatą bokalą gero stipraus alaus arba stikliuką degtinės, nes jeigu darinės mėsą neišlenkęs taurės, elniena greit suges.

Savaime suprantama, jog šį malonų pasiūlymą mielai priėmė medžioklės prievaizdas ir atsidėkodamas ištiesė Baklui savo peilį, kurio nepriėmė jaunoji ledi. Šiam mandagumo gestui pritarė ir dama.

- Tikiuosi, sere, - pasakė ji, pasitraukdama iš su-

sirinkusiųjų ratelio, - jog mano tėvas, kurio malonumui šiandien buvo paleisti lordo Bitlbreinso skalikai, mielai sutiks, kad viską sutvarkytų toks patyręs džentelmenas kaip jūs.

Sulig tais žodžiais, grakščiai visiems nusilenkusi ir atsisveikinusi su Baklu, ji pasišalino iš veiksmo vietos kartu su keletu tarnų, sudariusių jos palydą. Baklas beveik nekreipė dėmesio į jos išvykimą, nes taip apsidžiaugė galimybe parodyti savo meną, jog jam neberūpėjo nei vyrai, nei moterys. Jis numetė švarką, atsiraitė rankoves ir, ligi pat alkūnių apsitaškydamas krauju ir taukais, ėmė pjaustyti, rėžyti, atkirtinėti ir kapoti skerdieną taip tiksliai, kaip pats seras Tristramas, čia pat aptardamas ir ginčydamasis su kitais dalyviais dėl elnio dūblių, pirmagalio, ribkaulių ir rietų bei panašių medžioklės, arba, jei norite, skerdimo, terminų, dabar jau gal ir nebevartojamų.

Kai Ravensvudas, šiek tiek atsilikęs nuo savo draugo, pamatė, jog elnias pribaigtas, jo trumpą susižavėjimą medžiokle pakeitė nenoras, kurį jis visada jausdavo, susitikti ir su sau lygiais, ir su žemesnės padėties žmonėmis. Užjojęs ant neaukštos kalvelės, jis sustabdė arklį ir ėmė stebėti gyvą ir linksmą bruzdesį apačioje; jis klausėsi smagių medžiotojų ūkčiojimų, sumišusių su arklių žvengimu ir trypimu. Bet šie džiaugsmingi garsai liūdnai nuteikė visko netekusį didiką. Medžioklė ir visi su ja susiję malonumai dar nuo viduramžių laikų liko kaip išimtinė aristokratijos teisė ir nuo seno buvo laikoma jos svarbiausiu užsiėmimu taikos metu. Mintis, jog dėl susiklosčiusių aplinkybių jis neteko galimybės dalyvauti pramogoje, skirtoje specialiai jo luomui, ir suvokimas, jog tose žemėse, kurias taip uoliai saugojo jo protėviai savo malonumams, dabar medžioja kiti, o jis - tikrasis jų paveldėtojas - priverstas tik iš tolo visa tai matyti, labai prislėgė iš prigimties melancholišką ir linkusią į apmąstymus Ravensvudo sielą. Bet išdidumas neleido pasiduoti nusiminimui; jį apėmė nepasitenkinimas pamačius, kad jo lengvabūdis draugas Baklas nė nemano greit grįžti su skolintuoju arkliu, kurį Ravensvudas prieš

jodamas namo norėjo atiduoti savininkui. Tačiau tuo metu, kai jis jau buvo beketinąs prisidėti prie medžiotojų, jį užkalbino raitelis, taip pat stovėjęs atokiau per elnio pjudymą.

Tai buvo jau iš metų išėjęs žmogus. Jis vilkėjo skaisčiai raudoną apsiaustą, susagstytą ligi pat smakro, ant kaktos buvo užsmaukta nuleistais graižais skrybėlė, matyt, apsisaugoti nuo vėjo. Jo stiprus ir ramus arklys buvo pritaikytas raiteliui, atvykusiam greičiau pasižiūrėti medžioklės, o ne joje dalyvauti. Šiek tiek tolėliau laukė jo palydovas, ir tai kartu su visa raitelio apranga rodė, jog šis senyvas ponas yra aukštos kilmės ir rango. Jis kreipėsi į Ravensvudą labai mandagiai, bet ir truputį varžydamasis.

- Jūs, regis, toks šaunus jaunuolis, - prašneko jis, - bet kažkodėl taip abejingai stebite šitą gražią pramogą, tarsi jūsų pečius slėgtų tokia pat kaip mano metų našta.

- Seniau aš aistringai dalyvaudavau medžioklėse, - atsakė Ravensvudas, - o dabartinės mano aplinkybės leidžia man pasiteisinti. Be to, - pridūrė jis, - medžioklės pradžioje turėjau prastą arklį.

- Man regis, vienas iš mano palydovų susivokė pasiūlyti arklį jūsų bičiuliui, - tarė nepažįstamasis.

Esu labai dėkingas ir jam, ir jums, atsakė Ravensvudas. - Mano bičiulis yra ponas Heistonas iš Baklo, kurį, be abejonės, jūs rasite pačioje karščiausių medžiotojų tirštymėje. Jis grąžins žirgą jūsų tarnui, persės ant mano arklio ir, - pridūrė Ravensvudas, - pridės savo padėką prie manosios.

Sulig tais žodžiais Ravensvudas apgręžęs arklį ėmė joti namų link, tuo parodydamas, jog pokalbis baigtas. Bet atsikratyti nepažįstamuoju nebuvo taip lengva. Jis taip pat apgręžė savo žirgą ir jojo kartu su Ravensvudu, o kadangi pagal to meto etiketo taisykles ir atsižvelgiant į nepažįstamojo amžių bei jo ką tik padarytą paslaugą bū-

tų buvę nemandagu jį pralenkti, jaunuoliui taip ir nepasisekė išvengti nepažįstamojo draugijos.

Nepažįstamasis neilgai tylėjo.

- Ar ten ta senovinė "Vilko uolos" pilis, taip dažnai minima škotų metraščiuose? - paklausė jis rodydamas į senąjį bokštą, dunksantį tamsaus audros debesio fone.

Besivaikydami žvėrį medžiotojai apsuko ratą ir atsidūrė beveik toje vietoje, kur Ravensvudas ir Baklas pritapo prie jų.

Į klausimą Ravensvudas šaltai ir santūriai atsakė: "Taip"

- Ji, kaip esu girdėjęs, - tęsė nepažįstamasis nė kiek nesutrikęs dėl Ravensvudo santūrumo, - buvo viena iš pirmųjų garbingosios Ravensvudų šeimos valdų.

- Pirmoji, - atsakė jaunuolis, - ir galbūt paskutinė.

- Aš... aš... tikiuosi, nepaskutinė, - užsikirsdamas ir keletą kartų atsikrenkštęs, aiškiai dvejodamas kalbėjo nepažįstamasis. - Škotija žino, kiek ji skolinga šiai senai šeimai ir prisimena daugybę jos šlovingų žygdarbių. Neabejoju, jei jos prakilnybė karalienė žinotų* apie tokios senos ir kilnios giminės žlugimą - norėjau pasakyti: nesėkmę, - tai atsirastų priemonių *ad reoedificandum antiquam domum.***

- Aš išvaduosiu jus nuo pastangų, sere, tęsti pokalbį šiuo klausimu, - išdidžiai jį pertarė Ravensvudas. - Esu tos nelaimingos giminės palikuonis. Aš Ravensvudas. Jūs, matyt, priklausote prie aukštuomenės ir esate išsilavinęs žmogus, todėl turėtumėte suprasti, jog nepageidaujama užuojauta yra dar didesnis pažeminimas negu pati nelaimė.

- Prašyčiau atleisti, sere, - pasakė senasis raitelis, - aš nežinojau... Suprantu, jog man nereikėjo priminti... Aš negalėjau nė pagalvoti, jog...

* *... jei jos prakilnybė karalienė žinotų... - Tuo metu Angliją valdė karalienė Ona Stiuart (1702-1714).*

** *Atstatyti senoviniam namui (lot.).*

- Nereikia atsiprašinėti, sere, - pareiškė Ravensvudas, nes čia, regis, mūsų keliai skiriasi, ir, patikėkit, mes išsiskirsime, bent iš mano pusės, nesijausdami įsižeidę.

Tai pasakęs Ravensvudas pasuko į siaurą takelį, kuriuo kadaise buvo galima pasiekti "Vilko uolą", bet nūnai, pasak "Vilties" dainiaus* žodžių:

Takelis seniai jau apaugo žole,
Kur didvyriai jojo smagia ristele
Prie kalvų, apgaubiančių jūrą.

Bet jam nespėjus atsiskirti nuo bendrakeleivio, prie nepažįstamojo, lydima savo tarnų, prijojo jaunoji ledi, apie kurią kalbėjome jau anksčiau.

- Dukrele, kreipėsi nepažįstamasis į damą su kauke, - tai jaunasis Ravensvudas.

Būtų buvę visiškai natūralu, jei jaunuolis atsakydamas būtų ištaręs nors kelis žodžius, bet merginos, kuriai jis buvo pristatytas, grakštumas ir kuklus drovumas ne tik užkirto kelią pasiteirauti, kieno ir su kuo jis buvo supažindintas, bet akimirkai net visiškai atėmė jam žadą. Tuo metu debesis, jau seniai tvyrojęs virš aukštumos, ant kurios buvo pastatyta "Vilko uola", vis artėjo ir artėjo, aptraukdamas dangų ties sausuma ir ties jūra dumsia, tiršta marška; tolumoje esančių daiktų nebebuvo galima įžiūrėti, o artesnieji gerokai patamsėjo, jūra įgavo švininį atspalvį, tyrlaukis pasidarė tamsiai rudas, o iš tolumos ataidintis dundėjimas skelbė užeinantį griaustinį; dukart pagrečiui blykstelėjęs žaibas apšvietė tolumoje kyšančius "Vilko uolos" bokštelius ir nutvieskė raudona mirguliuojančia šviesa netoliese vilnijančių vandenyno bangų keteras.

* *"Vilties" dainius. - Kalbama apie škotų poetą Viljamą Kambelą (1777-1844), poemos "Vilties džiaugsmai" autorių. Čia cituojama ištrauka iš eilėraščio "Eilės, parašytos aplankius Argailšyrą".*

Dailiosios raitininkės žirgas pradėjo nekantrauti ir nerimauti, ir Ravensvudas suprato, jog jis, kaip vyras ir, be to, bajoras, negali jos palikti senyvo tėvo ir vergiškų tarnų globai. Jis manė turįs iš mandagumo paimti jos arklį už apynasrio ir padėti jai suvaldyti pasibaidžiusį gyvulį. Tuo tarpu senasis džentelmenas pareiškė, jog audra stiprėjanti, jie esą toli nuo lordo Bitlbreinso namų, į kuriuos šiandien buvę pakviesti, ir jis būsiąs labai dėkingas Ravensvudui, jei šis parodytų kokią nors netoliese esančią vietą, kur jie galėtų pasislėpti nuo audros. Tai sakydamas jis ilgesingai ir nerimastingai žvilgčiojo į "Vilko uolos" bokštą, ir jo savininkui neliko nieko, kaip pasiūlyti seniui ir ledi, patekusiems į keblią padėtį, laikiną prieglaudą savo namuose. Toks mandagumo gestas buvo būtinas atsižvelgiant į jaunosios raitininkės būklę: padėdamas jai suvaldyti žirgą jis pastebėjo, kad mergina virpėte virpa ir yra nepaprastai susijaudinusi, matyt, įbauginta užeinančios audros.

Nežinau, ar jaunąjį Ravensvudą taip pat apėmė siaubas, bet ir jis pajuto kažkokią nervų įtampą sakydamas:

- "Vilko uolos" bokštas gali pasiūlyti tik pastogę, bet jeigu šią akimirką tai priimtina...

Jis nutilo, tarsi tolesni žodžiai jam būtų įstrigę gerklėje. Bet senasis džentelmenas, įsipiršęs į bendrakeleivius, neleido jam atsiimti kvietimo, pasakyto ne tiesiogiai, o tik užuominomis.

- Audra, - tarė nepažįstamasis, - pakankama priežastis atsisakyti visų ceremonijų. Mano dukters sveikata silpna. Neseniai ją ištiko didelis sukrėtimas. Tikiuosi, jog mūsų piktnaudžiavimą pono Ravensvudo vaišingumu galima pateisinti susiklosčiusiomis aplinkybėmis. Dukters saugumas man brangesnis už visus formalumus.

Trauktis nebebuvo galima. Paėmęs jaunosios ledi žirgą už apynasrio, kad šis nepasibaidytų netikėtai trenkus griaustiniui, Ravensvudas rodė kelią į pilį. Nors ir sukrėstas savo paties išgyvenimų, jaunuolis pastebėjo, jog

mirtinai išbłyškęs merginos kaklas, smilkiniai ir kitos kaukės neuždengtos veido dalys staiga užsiplieskė raudoniu, o pats sumišęs pajuto, kad kažkoks nepaaiškinamas tarpusavio ryšys nurausvino ir jo skruostus. Nepažįstamasis, neva baimindamasis dėl dukters sveikatos, visą laiką, kol jie jojo aukštyn į "Vilko uolą", žvilgčiojo į juos ir įdėmiai stebėjo Ravensvudo veido išraišką. Kai jie sustojo priešais senąją tvirtovę, Ravensvudo sielą pripildė itin prieštaringi jausmai, o įjojus į apleistą kiemą, jis pašaukė Kalebą griežtu, beveik piktu balsu, kuris visiškai nesiderino su šeimininko, priimančio garbingus svečius, vaidmeniu.

Kalebas atėjo. Nei dailioji nepažįstamoji taip neišblyško, išgirdusi griaustinio dundėjimą, nei kas nors kitas jokiomis aplinkybėmis neišblyško taip, kaip perbalo įdubę nelaimingojo rūmininko skruostai, išvydus pilyje pasirodžiusius svečius ir prisiminus, jog artėja pietų metas.

- Jis pakvaišo! - sumurmėjo Kalebas. - Jis visai išsikraustė iš proto! Atsivesti šitiek lordų ir ledi, krūvą tarnų ir dar antrą valandą dienos!

Priėjęs arčiau prie savo pono, jis ėmė atsiprašinėti išleidęs visus tarnus pasižiūrėti medžioklės ir pareiškė nė nemanęs, kad jo šviesybė grįšiąs prieš sutemstant, o dabar tų dykūnų neprisišauksiąs.

- Pakaks, Bolderstonai! - griežtai jį nutraukė Ravensvudas. Jūsų kvailiojimai čia visai netinka. Sere ir ledi, - tarė jis atsigręždamas į svečius, - šis senukas ir dar senesnė bei dar labiau suvaikėjusi tarnaitė - tai visa mano palyda. Vaišės, kurias galiu jums pasiūlyti, dar skurdesnės, nei galima tikėtis pažvelgus į tokią varganą palydą ir apgriuvusį būstą. Bet, šiaip ar taip, viskas, kas čia yra, jūsų paslaugoms.

Nepažįstamasis, sukrėstas apgriuvusio ir visiškai apleisto bokšto vaizdo, kuris atrodė dar niūresnis dėl dangų aptraukusių tamsių debesų, o galbūt sunerimęs dėl rūstaus ir įsakmaus šeimininko tono, susirūpinęs apsižvalgė, tarsi gailėdamasis paskubėjęs priimti kvietimą. Bet

dabar nebebuvo įmanoma ką nors pakeisti - juk neatsisakysi padėties, kurią pats pasirinkai.

O Kalebas buvo galutinai apstulbintas savo pono atviro prisipažinimo, jog jis esąs plikas kaip tilvikas, ir keletą minučių murmėjo kažką sau po nosimi, krapštydamas šeriuotą, jau savaitė neskustą smakrą.

- Jis pakvaišo, visiškai pakvaišo! Stačiai išsikraustė iš proto! Tegul velnias griebia Kalebą Bolderstoną, - pridūrė jis sutelkdamas visą savo išradingumą ir sumanumą, - jei nebus išgelbėta šeimos garbė, nors mano ponas būtų taip pamišęs, kaip visi septyni išminčiai kartu paėmus.

Tai taręs jis drąsiai priėjo prie svečių ir, nepaisydamas savo pono susiraukusio veido ir nekantrių žvilgsnių, oriai paklausė, ar jaunoji ledi nepageidautų ko nors užkąsti arba išgerti taurę tokajaus, o gal chereso ar...

- Baik tuos savo netikusius kvailiojimus, - griežtai jį nutraukė Ravensvudas. - Nuvesk arklius į tvartą ir nebeįkyrėk savo nesąmonėmis.

- Jūsų malonybės nurodymai bus šventai įvykdyti, - atsakė Kalebas, - tačiau jeigu garbieji svečiai nepageidauja nei chereso, nei tokajaus...

Bet čia Baklo balsas, nustelbdamas kanopų bildesį ir ragų gausmą, pranešė siauru taku atvedąs į bokštą vos ne visų narsiųjų medžiotojų tuntą.

- Tegriebia mane velnias, - suriko Kalebas, neprarasdamas vilties dar sykį įsiveržus filistinams, jei aš jiems pasiduosiu! Pasiutęs niekdarys! Žino, kaip mes dabar nusigyvenę, ir atitempia tokią šutvę, tarsi pas mus būtų pilni šuliniai degtinės! Bet, dievaži, jei aš kaip nors atsikratyčiau šitų išsižiojėlių mulkių liokajų, prasmukusių į kiemą pas-kui savo ponus, - daugumas jų taip ir lenda į priekį, - tai su kitais kaip nors susitvarkyčiau.

Apie tai, ko ėmėsi Kalebas, vykdydamas šį drąsų sprendimą, sužinosite kitame skyriuje.

X skyrius

Sukepusiom lūpom ir burna sausa
Jie klausės jo žodžių nustėrę;
Ir šaukė iš džiaugsmo smagiai,
Nūnai atsikvėpę laisvai,
Lyg būtų vandens atsigėrę.

*Kolridžas "Eilės apie seną jūreivį"**

Heistonas iš Baklo priklausė prie tokių lengvapėdžių, kurie niekad nesibodi pajuokauti savo draugų sąskaita. Kai paaiškėjo, jog svarbiausi medžioklės svečiai nuvyko į "Vilko uolą", medžiotojai maloniai pasiūlė nugabenti tenai ir elnio skerdieną. Su šiuo pasiūlymu noriai sutiko Baklas, kuris daugiau galvojo apie tai, kaip nustebs vargšas Kalebas Bolderstonas, išvydęs didžiulį pulką medžiotojų, ir visiškai nesirūpino tuo, į kokią nemalonią padėtį pastatys savo bičiulį, visiškai nepasirengusį pavaišinti tokio būrio. Tačiau senasis rūmininkas pasirodė esąs įgudęs ir miklus priešininkas, galįs bet kokiomis aplinkybėmis išsisukti ir atsiprašyti taip, kad būtų, pasak jo, išsaugota šeimos garbė.

Ačiū Dievui, - tarė Kalebas pats sau, vieną didžiųjų vartų sąvarą vakar užtrenkė vėjas, o su kita aš ir pats kaip nors susidorosiu.

Tačiau prieš imdamasis žygių apsisaugoti nuo išorinių priešų, kurie linksmai šūkčiodami jau visiškai priartėjo, Kalebas, kaip išmintingas šeimininkas, pasirūpino atsikratyti vidiniais priešais, o tokiais jis laikė visus, kurie valgo ir geria. Todėl pagaliau sulaukęs, kol jo ponas nuve-

* *Samiuelis Kolridžas (1772-1834) - anglų poetas, romantikas.*

dė du svarbiausius svečius į bokštą, jis ėmėsi vykdyti savo sumanymą.

- Medžiotojai iškilmingai neša elnio galvą į pilį, kreipėsi jis į nepažįstamojo palydą, - ir mums, jos gyventojams, man regis, dera juos sutikti prie vartų.

Vos tik neatsargūs tarnai, paklausę klastingos užuominos, išskubėjo pro vartus, kurių viena pusė, kaip minėta, jau buvo uždaryta vėjo, ištikimasis Kalebas taip driokstelėjo antrąją, kad trenksmas nuaidėjo per visą tvirtovę nuo pagrindinio bokšto skliautų ligi dantytos sienos. Taip užtvėręs įėjimą į pilį, Kalebas pradėjo derybas su atskirtaisiais medžiotojais per mažą langelį, arba šaudymo angą, per kurią kadaise sargybiniai apžiūrėdavo visus, kas prisiartindavo prie vartų. Trumpa ir raiškia kalba jis paaiškino, esą per valgius pilies vartai niekada ir jokia dingstimi neatidaromi, jo didenybė ponas Ravensvudas su aukštais svečiais ką tik atsisėdęs pietauti, o Vilko Lūkesčių kaime pas arklininko žmoną medžiotojai galėsią gauti puikios degtinės, ir net užsiminė, jog už viską atsilyginsiąs jo ponas; tiesa, pastaruosius žodžius Kalebas Bolderstonas ištarė gana dviprasmiškai ir netvirtai, nes, panašiai kaip ir Liudvikas XIV, regzdamas savo gudrybes, vengdavo tiesiogiai dumti akis ir stengdavosi, jei įmanoma, apgauti nevisiškai atvirai meluodamas.

Šis pareiškimas vienus nustebino, kitiems sukėlė juoką, o išvyti tarnai nusiminė: jie bandė vėl įsiprašyti į vidų, tvirtindami turį neginčijamą teisę patarnauti savo ponui ir panelei. Tačiau Kalebas nebuvo nusiteikęs daryti išimčių. Jis taip atkakliai ir kietai laikėsi jam patogaus nusistatymo, kurs nepasiduoda jokiems įtikinėjimams ir kurčias visiems įrodinėjimams. Tuomet į priekį išlindo Baklas ir piktu balsu pareikalavo įleisti vidun. Bet Kalebas buvo nepalenkiamas.

- Jeigu čia būtų ir pats karalius, - pareiškė jis, - mano ranka nepakiltų atidaryti vartų ir nenusižengtų Ravensvudų giminės įpročiams ir papročiams bei mano, kaip vyriausiojo tarno, pareigai.

Baklas nežmoniškai įsiuto ir ėmė taip keiktis ir plūstis, kad mes nesiimame pakartoti jo burnojimų. Jis pareiškė, jog su juo pasielgta tiesiog neleistinai, ir pareikalavo tučtuojau leisti pasikalbėti su pačiu Ravensvudu. Bet ir šiam reikalavimui Kalebas liko kurčias.

- Tas Baklas tuoj užsiliepsnoja it pakulų kuodelis, - sumurmėjo jis, - bet, velnias mane griebtų, jis neišvys mano pono anksčiau, nei tas išsimiegos ir atsikels. Ryt rytą jis apsiramins. Tik toks plevėsa galėjo atitempti čionai visą spiečių girtuoklių medžiotojų, žinodamas, jog namuose nėra kuo ir jam pačiam liežuvį sudrėkinti.

Sulig tais žodžiais Kalebas pasitraukė nuo langelio, leisdamas spręsti jiems patiems, kaip elgtis toliau.

Tačiau viso šio pokalbio tylėdamas klausėsi dar vienas asmuo, kurio Kalebas ginčo įkarštyje nė nepastebėjo. Tai buvo vyriausiasis nepažįstamojo tarnas - labai gerbiamas ir patikimas žmogus - tas pats, kuris medžioklės metu perleido Baklui savo arklį. Tuomet, kai Kalebas išgujo iš pilies kitus tarnus, jis buvo arklidėje, todėl išvengė likimo, nuo kurio nebūtų išgelbėjusi net jo užimama svarbi vieta.

Matydamas Kalebo poelgį, jis lengvai suvokė jo tikrąsias priežastis ir, žinodamas savo pono nusistatymą Ravensvudo šeimos atžvilgiu, nesunkiai nusprendė, ką jam veikti. Kalebui nė neįtariant, jis užėmė ką tik pastarojo paliktą postą prie langelio ir pranešė prie vartų susirinkusiems tarnams, jog ponas liepiąs ir savo, ir lordo Bitlbreinso palydai lipti žemyn ir netoliese esančioje smuklėje pasistiprinti viskuo, ką ten rasią tinkamo, o atsilyginimu pasirūpinsiąs jis pats.

Linksmieji medžiotojai nusigręžė nuo nesvetingų "Vilko uolos" vartų ir talaluodami ėmė leistis stačiu taku žemyn. Pakeliui jie plūdo šykštų ir nedėkingą šeimininką ir, nėmaž nesiskaitydami su žodžiais, prakeikė pilį su visais jos gyventojais.

Baklas, apdovanotas savybėmis, kurios palankesnėmis aplinkybėmis būtų padariusios jį pagarbos vertą ir

protingą žmogų, buvo taip prastai išauklėtas, kad neturėdavo nuomonės ir pasiduodavo savo sugėrovų galvosenai ir jausmams. Sulyginęs pagyras, kurių neseniai buvo sulaukęs, su priekaištais, nukreiptais į Ravensvudą, prisiminęs nuobodžias ir nykias dienas, praleistas "Vilko uolos" bokšte, ir sugretinęs jas su įprastai linksmu savo gyvenimu, jis, didžiai pasipiktinęs, pagalvojo apie tai, kaip buvo išvarytas iš pilies, ir, laikydamas tai šiurkščiausiu įžeidimu, viską pasvėręs, nutarė tučtuojau nutraukti visus ryšius su jaunuoju Ravensvudu.

Atvykęs į Vilko Lūkesčių kaimelio užeigą, Baklas netikėtai susitiko su savo senu pažįstamu, kaip tik nusėdančiu nuo arklio. Tai buvo ne kas kitas, kaip garbusis kapitonas Kraigengeltas. Jis nedelsdamas priėjo prie Baklo ir, matyt, užmiršęs, kaip abejingai jie išsiskyrė, kuo draugiškiausiai paspaudė jam ranką. Tokiam draugiškam pasisveikinimui Baklas negalėjo atsispirti ir atsakė lygiai taip pat širdingai, todėl Kraigengeltas, vos pajutęs jo ranką savojoje, tučtuojau suprato, kokie jųdviejų santykiai.

- Sveikas gyvas, Baklai! - sušuko jis. - Šiame bjauriame pasaulyje dar galima gyventi ir doriems žmonėms.

Tais laikais jakobitai, nežinia kokiu pagrindu, *dorais žmonėmis* vadindavo tik savo partijos žmones.

- Na, na, manding, atsiras jame vietos ir kitiems, - atsakė Baklas. - Kitaip vargu ar jūs būtumėt čia pasirodęs, kilnusis kapitone.

- Kas? Aš? Aš laisvas kaip vėjas, kurs per šv. Martyną nemoka nei rentos, nei mokesčių. Viskas išsiaiškinta, viskas sutarta su tais garbingais nukaršusiais puskvailiais iš Edinburgo. Oho! Jie neišdrįso manęs išlaikyti ilgiau kaip savaitę. Vienas žinomas asmuo turi daugiau draugų tarp jų, negu jūs manote, ir tie draugai gali pasitarnauti, kai mažiausiai to tikimasi.

- Ramiau, ramiau! - pasakė Heistonas, kuris kaip nuluptą pažinojo šitą žmogų ir neapsakomai jį niekino. - Netaukškit niekų, geriau pasakykit, ar tikrai esat laisvas ir saugus?

- Laisvas ir saugus kaip vigų antstolis savo paties valdose, kaip presbiterionų pastorius savo sakykloje. Aš atvykau pasakyti, kad jums nebereikia daugiau slėptis.

- Vadinas, jūs mane vėl vadinate draugu, kapitone Kraigengeltai? - paklausė Baklas.

- Draugu! - sušuko Kraigengeltas. - Po šimts kalakutų! Aš jūsų ištikimasis Achatas*, kaip sako mokslinčiai. Mudu dabar viena ranka, nors vandeniu liek. Aš su jumis žūt ar būt!

- Tuoj pat patikrinsiu, - pasakė Baklas. - Jūs visada prie pinigo, tik nežinau iš kur. Paskolinkit man du auksinius, noriu duoti tiems narsuoliams gerklei praskalauti, o paskui...

- Du auksinius? Dvidešimt jums, draugužį! Ir dar dvidešimt priedo!

- Nejaugi! Iš tikrųjų! - sušuko Baklas ir sudvejojo, nes įgimtas įžvalgumas perspėjo jį, kad tokią nepaprastą dosnybę sukėlė, matyt, kažkokios įtartinos priežastys. - Jūs, Kraigengeltai, arba iš tiesų doras vyras, nors beveik negaliu tuo patikėti, arba gudresnis, nei aš maniau, nors tuo taip pat sunku patikėti.

- *L'un n'empêche pas l'autre***, - atšovė Kraigengeltas, - štai pačiupinėk, tikras auksas.

Jis pripylė Baklui saują auksinių, kuriuos tas neskaičiavęs įsikišo į kišenę ir lyg tarp kitko pasakė, jog, taip susiklosčius aplinkybėms, jis turėsiąs stoti į kariuomenę, nors ir pats velnias įduotų rankpinigius. Paskui Baklas atsigręžė į medžiotojus ir sušuko:

- Eikit šen, vaikinai, aš vaišinu!

- Tegyvuoja Baklas! - suūžė medžiotojų tuntas.

- Ir tegriebia velnias tą, kurs, pasismaginęs medžioklėje, paliko mus išdžiūvusiomis it būgno oda gerklėmis, - tarsi užbaigdamas pridūrė vienas iš būrio.

* *Achatas - ištikimas Trojos herojaus Enėjo draugas ir palydovas jo kelionėse, kurios aprašytos romėnų poeto Vergilijaus (70 - 19 m. pr. Kr.) poemoje "Eneida".*

** *Vienas kitam nekliudo (pranc.).*

- Ravensvudai kadaise šiuose kraštuose garsėjo kaip šlovinga ir garbinga giminė, - pasakė vienas senas medžiotojas, - bet dabar visai nusmuko. O jaunasis ponas pasirodė esąs užkietėjęs šykštūnas.

Šiai išvadai visi dalyviai vieningai pritarė, ir triukšminga šutvė įgriuvo į smuklę, kur linksminosi ligi pat išnaktų.

Būdamas gyvo temperamento, Baklas ne itin reikliai rinkdavosi draugus ir nūnai po ilgoko blaivystės, netgi visiško susilaikymo, laikotarpio jis dar labiau įsismagino ir jautėsi be galo laimingas vadovaudamas savo sugėrovams, tarsi būtų buvęs tikrų princų draugijoje. Kraigengeltas siekė savo tikslų, leisdamas jam kvailioti iki valios, be to, pasižymėdamas šiurkščiu humoru, įžūlumu ir sugebėdamas užtraukti gerą dainą bei kiaurai perprasdamas savo atgauto draugo būdą, jis sėkmingai panardino jį ligi pat ausų į triukšmingą puotą.

Visai kitoks veiksmas vyko "Vilko uolos" bokšte. Iš kiemo jaunasis Ravensvudas nuvedė svečius į didžiąją pilies menę ir, būdamas per daug paskendęs savo painiuose apmąstymuose, neatkreipė dėmesio į Kalebo gudrybes.

Nepailstantis Bolderstonas, kuris iš polinkio arba iš įpročio triūsdavo nuo ryto ligi vakaro, po truputį išvalė iš šio nykaus apartamento laidotuvių puotos liekanas ir šiek tiek jį aptvarkė. Tačiau nors ir kažin kaip stengėsi ir darbavosi norėdamas kuo geriau sustatyti keletą likusių baldų, jis niekaip nejstengė nors kiek pagražinti niūraus ir liūdno aprūkusių ir plikų sienų vaizdo. Siauri langai, prakirsti storose sienose, greičiau užgožė nei praleido skaisčią šviesą, o dangų apniaukę sunkūs ir juodi debesys dar labiau sustiprino tamsą.

Kai Ravensvudas, kaip galantiškas tų laikų kavalierius, nors šiek tiek varžydamasis ir jaudindamasis, padavęs jaunajai ledi ranką nuvedė ją į aukštesnįjį menės galą, jos tėvas pasiliko prie durų, matyt, ketindamas nusiimti skrybėlę ir nusimesti apsiaustą. Tą akimirką garsiai pokštelėjo kiemo vartai. Nepažįstamasis krūptelėjo, nuskubėjo

prie lango ir pamatęs, jog sąvaros užsklęstos, o jo tarnai liko anapus, su nerimu pažvelgė į Ravensvudą.

- Nebijokite, sere, - tarė Ravensvudas oriai, - nors ši pastogė ir negali svetingai priimti, bet apsaugoti dar gali. Man regis, - pridūrė jis, - jau atėjo laikas sužinoti, kas teikėsi taip pagerbti mano nusmukusius namus.

Jaunoji ledi stovėjo tylėdama ir nejudėdama, o tėvas, kuriam buvo skirtas klausimas, atrodė nelyginant aktorius, išdrįsęs pasiimti jam neįkandamą vaidmenį ir netekęs žado kaip tik tuomet, kai atėjo eilė jam prabilti. Jis stengėsi paslėpti savo suglumimą po išorinėmis mandagumo formomis, bet nusilenkdamas viena koja slystelėjo į priekį, tarsi norėdamas žengti pirmyn, o kita - atgal, tarsi bandydamas pabėgti; jis taip negrabiai sagstėsi apsiausto apykaklę, tarsi ji būtų buvusi sujungta surūdijusia geležimi, ir taip sunkiai kėlė antveidį, tarsi tas būtų svėręs ne mažiau už pūdą švino. Dangus vis labiau niaukėsi, lyg norėdamas paslėpti veidą, kurio nepažįstamasis taip nenorėjo parodyti. Juo ilgiau jis delsė, tuo labiau nekantravo Ravensvudas, iš visų jėgų slopindamas susijaudinimą, kurio priežastys, matyt, buvo visiškai kitos. Jaunuolis stengte stengėsi sutramdyti norą kalbėti, o nepažįstamasis aiškiai nesugebėjo rasti žodžių, kuriuos, jo manymu, reikėjo ištarti. Pagaliau Ravensvudas neteko kantrybės.

- Matyt, - tarė jis, - seras Viljamas Aštonas nenori pasiskelbti esąs "Vilko uolos" pilyje.

Tikėjausi, jog to nereikės, - pasakė lordas antspaudo saugotojas, vėl atgavęs žadą it dvasia, išvaduota užkeikėjo žodžių, - ir esu jums, pone Ravensvudai, dėkingas už tai, kad pralaužėte pirmuosius ledus tokiomis aplinkybėmis, - pasakyčiau, nelaimingomis aplinkybėmis, kai man prisistatyti būtų buvę labai nepatogu.

- Taigi aš galiu manyti šį garbingą apsilankymą nesant visiškai atsitiktinį? - oriai paklausė Ravensvudas.

- Ne visai taip, - atsakė antspaudo saugotojas, dėdamasis jaučiąsis laisvai, nors širdies gilumoje toks nebuvo. Tiesą sakant, šios garbės aš jau kuris laikas

troškau, bet nebūčiau jos sulaukęs, jei ne ši netikėta audra. Mano duktė ir aš džiaugiamės turėdami progą išreikšti padėką drąsiam jaunuoliui, išgelbėjusiam josios ir mano gyvybę.

Dviejų aukštų šeimų neapykanta, prasidėjusi dar feodalizmo laikais, nūnai nedaug tesušvelnėjo, nors ir nepasireikšdavo atviru smurtu. Nei ką tik gimę Ravensvudo jausmai panelei Liusi Ašton, nei vaišingumo reikalavimai negalėjo visiškai nuslopinti - nors šiek tiek ir apramino - tų aistrų, kurios jame užvirė, regint savo tėvo priešą tos šeimos menėje, kurios žlugimą pastarasis gerokai pagreitino. Jis dvejodamas žvilgčiojo čia į tėvą, čia į dukterį, ir seras Viljamas Aštonas manė, jog nedera laukti, kuo ta dvejonė baigsis. Nusimetęs jojimo aprangą, jis priėjo prie dukters ir atrišo jos kaukę.

- Mieloji Liusi, - prabilo jis ir padavęs ranką privedė prie Ravensvudo, - nusiimk kaukę, ir mudu abu padėkosime ponui Ravensvudui atvirais veidais.

- Jei jis sutiks priimti mūsų padėką, - tepasakė Liusi taip švelniai tardama žodžius, kad juose suskambo ir priekaištas, ir atleidimas už tokį šaltą priėmimą. Tokios tyros ir žavios būtybės pasakyti žodžiai pataikė Ravensvudui tiesiai į širdį, ir jis susigėdo dėl savo šiurkštaus elgesio. Jis sumurmėjo kažką, jog viskas buvę taip netikėta, kad jis suglumęs, ir baigė karštai prisipažindamas esąs be galo laimingas, galėdamas ją priglausti savo namuose. Paskui jis žemai nusilenkė pagal to meto ceremonialo reikalavimus tokiais atvejais, ir jų skruostai akimirką susilietė. Ravensvudas dar tebelaikė Liusi ranką, ištiestą kaip palankumo ženklą, o jos skruostus tebebuvo nuplieskęs raudonis, suteikęs šiai ceremonijai kažkokią ypatingą reikšmę, kai staiga blykstelėjęs žaibas nušvietė menę, tarsi išplėšdamas ją iš tamsos glėbio. Akimirką viskas stojosi prieš akis nepaprastai aiškiai. Trapi, palinkusi Liusi Ašton figūrėlė, stuomeninga ir didinga Ravensvudo figūra, juodbruvas veidas, ugningas, bet taip pat ir neryžtingas akių žvilgsnis, ant menės sienų sukabinti senoviniai ginklai ir

herbai, - visa tai, nuplieksta skaisčios rausvos šviesos, akimirką atsivėrė prieš antspaudo saugotoją. Žaibas užgeso, bet tučtuojau driokstelėjo griaustinis: audros debesis buvo prie pat pilies. Trenksmas buvo toks staigus ir toks siaubingas, kad senasis bokštas sudrebėjo ligi pat pamatų ir visi, kas jame buvo, nusprendė, jog jis užgrius ant jų. Amžiais plačiuose dūmtraukiuose gulėję suodžiai pasipylė į menę, nuo sienų pradėjo kristi debesys dulkių bei kalkių, ir nežinia, ar todėl, kad žaibas tikrai trenkė į pilį, ar dėl smarkaus oro smūgio nuo irstančių tvirtovės sienų atitrūko keletas didžiulių akmenų ir nugarmėjo į apačioje šėlstančią jūrą. Galėjai pamanyti, jog senasis pilies įkūrėjas siunčia šitą perkūniją reikšdamas nepasitenkinimą, kad jo palikuonis susitaikė su savo giminės priešu.

Iš siaubo visi nustėro, ir prireikė ir lordo saugotojo, ir Ravensvudo pastangų, kad Liusi nenualptų. Taigi ponui Edgarui teko antrąsyk atlikti labai subtilią ir pavojingą pareigą - palaikyti ir pagelbėti jaunutei bejėgei būtybei, kurios paveikslas jau po pirmojo panašaus atvejo ir dieną, ir naktį buvo tapęs jo svajonių numylėtinės atvaizdu. Jei Ravensvudų giminės dvasia iš tikrųjų smerkė savo palikuonio ryšį su žaviąja viešnia, tai, reikia pripažinti, jos pasirinktos priemonės savo jausmams išreikšti buvo visiškai nevykusios, tarsi ji būtų buvusi paprasta mirtingoji. Pastangos, reikalingos nuraminti jaunąjai ledi ir padėti jai atsigauti, norom nenorom vertė jaunąjį Ravensvudą bendrauti su jos tėvu taip, kad, bent jau tuo metu, tarsi išnyko juos dar nuo viduramžių laikų skirianti nesantaika. Kalbėti šiurkščiai arba kad ir šaltai su senuoju lordu, kurio duktė (ir *kokia* duktė!) gulėjo priešais juos iš išgąsčio beveik apalpusi, buvo neįmanoma. Ir kai Liusi atsigavusi dėkodama ištiesė jiems abiems rankas, Ravensvudas pajuto, jog ankstesnė neapykanta lordui saugotojui jo širdyje gerokai atslūgo.

Negalėjo būti nė kalbos, kad tokiu bjauriu oru, esant tokiai sveikatos būklei ir dar be palydovų Liusi Ašton galėtų grįžti į lordo Bitlbreinso namus, esančius už gerų

penkių mylių. Jaunajam Ravensvudui neliko nieko kita, kaip, laikantis paprasčiausio mandagumo, pasiūlyti jiems praleisti likusią dienos dalį ir pernakvoti jo pilyje. Bet kai jis užsiminė apie tai, kokie menki jo ištekliai priimti garbingiems svečiams, jo veidas vėl apsiniaukė ir pasidarė toks niūrus kaip anksčiau.

- Nekalbėkite apie tai, - paskubėjo jį nutraukti antspaudo saugotojas, stengdamasis išvengti pavojingos temos. - Jūs berods rengiatės vykti į kontinentą, todėl dabar neturite laiko rūpintis namais. Tai suprantama. Bet jei kalbate apie nepatogumus, tuomet mums teks prisiglausti apačioje, kaimelyje.

Ravensvudui nespėjus atsakyti, menės durys atsilapojo ir į vidų įlėkė Kalebas Bolderstonas.

XI skyrius

Duok jiems mėsos - bent pusę vištos;
Pasenusių sardinių negailėk;
Paskanink prieskoniais stipriais,
Pridėk svogūnų, ir kvepės kaip šviežios.

*"Meilės klajonės"**

Perkūno trenksmas, apstulbinęs visus, kas jį girdėjo, pažadino geriausio iš geriausiųjų mažordomo drąsų ir išradingą genijų. Dar nenutilo dundėjimas, ir niekas pilyje nežinojo, ar ji atlaikys, ar sugrius, o Kalebas jau sušuko:

- Ačiū Dievui! Pataikė kaip basliu tvoron.

Pamatęs, jog nuo vartų ateina lordo saugotojo tarnas, jis užtrenkė virtuvės duris jam prieš pat nosį ir sumurmėjo:

- Koks kipšas jį čia atnešė? Bet velniai jo nematė! Mizi, ko ten drebi ir linkčioji prieš pečių? Eik šen... arba ne, sėdėk kaip sėdėjusi ir rėk iš visų plaučių! Vis tiek niekam daugiau netinki. Sakau gi, sena velniene, plyšok visa gerkle! Dar garsiau! Rėk, kad tie ponai menėje išgirstų. Juk moki nei iš šio, nei iš to taip užklykti, kad net ligi pat Baso girdėti. Bet palauk! Kaip trenksiu visus tuos rykus...

Sulig tais žodžiais vienu mostu jis nubloškė nuo lentynos dalį alavinių ir molinių indų. Nustelbdamas visą šitą barškesį ir čerškesį jis užriaumojo taip kraupiai, kad griaustinio mirtinai išgąsdintą Mizi dabar apėmė siaubas, ar tik nebus senajam tarnui pasimaišęs protas.

- Ką jis padarė? Išvertė visus likusius kiaulienos kąsnelius, išpylė pieną! Nebus iš ko sriubos išvirti. Ir dar

* *"Meilės klajonės" - anglų dramaturgų Fransio Bomonto (1584-1616) ir Džono Flečerio (1579-1625) pjesė. Epigrafas paimtas iš II v., 4 sc.*

išliejo viską iš ponaičio dubenėlio. Viešpatie Dieve, susimilk! Nuo to griausmo jis gatavai išsikraustė iš proto.

- Prikąsk liežuvį, kekše! - užriko Kalebas, audringai ir pergalingai triumfuodamas dėl savo sėkmingo pramano. - Dabar viskuo pasirūpinta! Ir pietums, ir vakarienei. Perkūnas vienu smūgiu viską sutvarkė.

Vargšelis visiškai paklaiko, pralemeno Mizi, žvelgdama į Kalebą su užuojauta ir išgąsčiu. - Duok Dieve, kad jis vėl ateitų į protą.

- Klausyk, tu sena kvaiša, - tęsė Kalebas vis dar nenustygdamas iš džiaugsmo, kad pasisekė išsisukti iš tokios, regis, beviltiškos padėties. - Žiūrėk, kad į virtuvę neprasmuktų tas nepažįstamas vyriškis, dievagokis, kad perkūnas trenkė į kaminą ir sugadino pačius geriausius pietus: bifšteksus, spirgintą kiaulieną, ožiuko kepsnį, vieversėlius, zuikieną, paukštieną, elnieną ir visa kita. Meluok, kiek įkerti, nebijok, jei ir persūdysi. Aš einu viršun, į menę. Viską čia apversk aukštyn kojom. Tik žiūrėk, neleisk čion to nepažįstamo tarno.

Davęs savo padėjėjai šiuos nurodymus, Kalebas nuskubėjo į menę, bet prieš įeidamas stabtelėjo ir pažvelgė vidun per durų plyšelį, laiko padarytą tarnų patogumui. Pamatęs, kokioje padėtyje atsidūrė panelė Ašton, jis susiprotėjo truputį luktelėti iš dalies nenorėdamas didinti jos nerimo, o iš dalies geisdamas, kad jo pasakojimas apie siaubingus griausmo padarinius susilauktų atitinkamo dėmesio.

Bet vos tik ledi atsipeikėjo ir pokalbis pakrypo į tai, kaip geriau įkurdinti ir pamaitinti svečius pilyje, Kalebas pamanė, jog dabar pats laikas, ir įsiveržė į menę taip, kaip aprašyta ankstesniame skyriuje.

- Oi vargе, vargе! Kokia bėda užgriuvo Ravensvudų namus! Ir kodėl aš sulaukiau tos dienos!

- Kas atsitiko, Kalebai? - išsigandęs paklausė jo ponas. - Ar nugriuvo kokia nors pilies siena?

- Pilies siena? Ne, bet pasipylė suodžiai, kai perkūnas trenkė tiesiai į virtuvės kaminą. Viskas susimaišė: vie-

nas daiktas čia, kitas - ten, kaip lerdo Kratinio žemės. Ir reikėjo taip atsitikti, kai pilyje tokie garbingi svečiai, - čia Kalebas žemai nusilenkė serui Viljamui Aštonui ir jo dukteriai, - visas valgymas sugadintas, nėra ko paduoti nei pietums, nei vakarienei, kaip matau.

- Visiškai tikiu tavimi, Kalebai, - sausai tarė Ravensvudas.

Bolderstonas, pasisukęs į savo poną, pažvelgė į jį priekaištingai ir maldaujamai. Priėjęs prie jo arčiau pakartojo:

- Ne taip jau daug prisitaisėm, bet šį tą pridėjom prie jūsų malonybės kasdieninio maisto, *petty cover**, kaip vadinama Luvre: trys patiekalai ir vaisiai.

- Pasilik sau tas savo nepakenčiamas nesąmones, senas mulki! - suriko Ravensvudas, pasipiktinęs Kalebo įkyrumu. Tačiau nežinojo, kaip jį numalšinti, kad nesukeltų dar juokingesnės scenos.

Pajutęs savo pranašumą, Kalebas nusprendė juo pasinaudoti. Bet pastebėjęs į menę atėjusį lordo saugotojo tarną ir kažką sakantį savo ponui, jis nutaikė progą pašnibždėti keletą žodžių Ravensvudui.

- Dėl Dievo meilės, tylėkite, sere. Jeigu aš meluodamas nebijau pražudyti savo sielos dėl šeimos garbės, tai ne jūsų reikalas. Jei leisite man ramiai kalbėti, aš nuosaikiai apibūdinsiu vaišes, bet jeigu prieštarausite, tai ištaisysiu tokius pietus kaip kunigaikščiui.

Ravensvudas nusprendė, jog geriausia bus leisti įkyriajam rūmininkui elgtis savo nuožiūra, ir tas ėmė vardinti užlenkdamas pirštus:

- Ne taip jau daug valgių - keturiems žmonėms: pirmieji patiekalai - kaplūnas su baltu padažu, kepsnys iš ožiuko, spirginta bekono šoninė; antrieji patiekalai - keptas kiškis, krabai, veršienos paštetas; tretieji patiekalai: tetervinas (dabar jau visiškai pajuodęs nuo suodžių), slyvų

Petit couvert - mažasis stalo rinkinys (pranc.).

pudingas, tortas, morengai, dar keletas kitų saldumynų, cukatai - na ir viskas, - pasakė jis pastebėjęs nekantrų pono žvilgsnį, - viskas, išskyrus obuolius ir kriaušes.

Tuo metu panelė Ašton jau beveik atsipeikėjo ir pradėjo stebėti, kas dedasi aplinkui. Ravensvudas, vos tramdąs susierzinimą, ir Kalebas, ryžtingai išskaičiuojąs savo įsivaizduojamos puotos valgius, jai pasirodė tokie juokingi, kad, nors ir stengdamasi susivaldyti, ji prapliupo kvatotis; prie jos, nors šiek tiek nuosaikiau, prisidėjo tėvas ir galiausiai pats jaunasis Ravensvudas, nors ir suvokdamas, jog juokiasi pats iš savęs. Nuo jų linksmybės senosios pilies skliautai aidėte aidėjo - mat scena, kurią skaitydami mes nė kiek nesusijaudiname, žiūrovams gali pasirodyti be galo juokinga. Jie tai nutildavo, tai vėl prapliupdavo kvatotis, vėl nutildavo ir vėl leipdavo juokais. Tuo tarpu Kalebas laikėsi išdidžiai, ir jo rimta, pikta bei niekinama veido išraiška dar labiau pabrėžė scenos komiškumą ir didino žiūrovų linksmybę.

Pagaliau, kai Ravensvudas ir jo svečiai beveik užkimo nuo juoko ir visiškai neteko jėgų, jis nieko nesivaržydamas sušuko:

- Tie ponai bajorai tiesiog velnių pristoti! Pusryčiauja karališkai, ir vėjais išėjus patiems geriausiems pietums, kokius tik išverda virėjai, juokiasi tarsi iš Džordžo Bjukenano pokštų. Jei jūsų malonybių pilvas būtų toks tuščias kaip Kalebo Bolderstono, mažiau kikentumėte iš tokio nelinksmo nutikimo.

Atviras Kalebo pasipiktinimas sukėlė naują linksmybės protrūkį, kurį, beje, senasis tarnas palaikė ne tik šeimos orumo įžeidimu, bet ir panieka jo iškalbingumui apibūdinant tariamų nuostolių dydį. Vėliau jis sakė Mizi taip pavaizdavęs pietus, kad daug kas būtų apsilaižęs, o jie sau sėdi ir plyšta juokais.

- Bet nejaugi, - paklausė panelė Ašton, nutaisiusi rimtą išraišką, - visi šitie gardumynai taip sugadinti, kad negalima atrinkti nė gabalėlio?

- Atrinkti, miledi? Ką ten beatrinksi iš suodžių ir

pelenų! Malonėkite nulipti žemyn ir pasižiūrėti į mūsų virtuvę virėja tirta iš baimės, visos gėrybės voliojasi ant grindų: ir bifšteksai, ir kaplūnai, ir baltasis padažas, ir veršienos paštetas, ir morengai, ir šoninė, visokie saldumynai ir kitokie skanėstai. Viską pamatysite savo akimis, miledi, tai yra, - pasitaisė jis, - nieko nepamatysite, nes virėja viską, kaip ir dera jai, sutvarkė. Dar pamatysite palietą baltąjį padažą, bet aš įkišęs pirštą paragavau - visai kaip rūgpienis. Matyt, griaustinis sutraukė. Ana va šitas ponas tikriausiai girdėjo, su kokiu triukšmu krito mūsų lėkštės, sidabras ir porcelianas.

Nors antspaudo saugotojo rūmininkas tarnaudamas pas valstybės veikėją išmoko tvardytis visokiomis aplinkybėmis, tačiau truputį sutriko, išgirdęs šį klausimą, ir atsakydamas tiktai nusilenkė.

- Manyčiau, gerbiamasis, - tarė lordas saugotojas, pradėjęs būgštauti, jog ilgiau užsitęsusi ši scena gali nepatikti Ravensvudui, - manyčiau, jog pasitarę su mano tarnu Lokhardu - jis daug keliavęs ir pripratęs prie visokiausių netikėtumų ir atsitiktinumų - judu abu rasite išeitį iš tos sunkios padėties.

- Jo malonybė žino, - pareiškė Kalebas, kuris, nors ir nesitikėjo savo jėgomis pasiekti trokštamo tikslo, tačiau, kaip tas narsuolis dramblys, verčiau būtų žuvęs pernelyg besistengdamas, nei pasinaudojęs savo tarnybos draugo pagalba, - jo malonybė žino, kad šių namų garbės reikalu man patarėjų nereikia.

- Būčiau neteisus, jeigu tai paneigčiau, Kalebai, - pasakė Ravensvudas, - bet visas tavo menas - atsiprašinėti, o atsiprašinėjimais mes negalime pasisotinti taip, kaip ir tų griaustinio sunaikintų pietų valgių išskaičiavimu. O ponas Lokhardas galbūt sugebės pakeisti tai, ko nėra ir ko tikriausiai niekada nė nebuvo.

- Jūsų malonybė mėgstate juokauti, - atsakė Kalebas, - bet, neabejoju, jei aš nueičiau į Vilko Lūkesčius, tai mes čia pamaitintume mažių mažiausia bent keturiasdešimt vyrų, žinoma, jei tik jūsų malonybė sutiksite iš tų už-

sispyrėlių ką nors priimti. Nėr ko ir sakyti - su kiaušinių ir sviesto duokle jie pasielgė neprotingai.

- Tarkitės su ponu Lokhardu, - paliepė Ravensvudas. - Nueikite į kaimą ir padarykit viską, kas įmanoma. Negalime savo svečių marinti badu, jei norime išgelbėti sužlugdytos giminės garbę. Štai mano kapšas, Kalebai, jis bus tau pats geriausias sąjungininkas.

- Kapšas! Nieko sau, kapšas! Kam man tas jūsų kapšas? - sušuko Kalebas. - Ar mes ne savo valdose? Nejau mes turime mokėti už savo gerą? ir sulig tais žodžiais išlėkė iš kambario.

Vos tik tarnai išėjo iš menės ir durys paskui juos užsivėrė, lordas saugotojas ėmė atsiprašinėti už savo netikusį juoką, o Liusi išreiškė viltį, jog ji neužgavusi ir neįžeidusi nuoširdaus ir ištikimo senuko.

- Mudviem su Kalebu, madam, tenka išmokti geranoriškai arba bent kantriai pakęsti pajuoką, paprastai visur lydinčią skurdą.

- Garbės žodis, pone Ravensvudai, jūs neteisus savo atžvilgiu, - pareiškė vyresnysis svečias. - Man regis, aš žinau daugiau apie jūsų reikalus negu jūs pats ir, tikiuosi, galėsiu įrodyti esąs jiems neabejingas ir... Žodžiu, jūsų padėtis geresnė, negu manote. O tuo tarpu galiu pasakyti, jog nieko taip negerbiu, kaip žmogaus, nepuolančio į neviltį ištikus nelaimei ir verčiau garbingai pakeliančio nepriteklius, nei klimpstančio į skolas ir atsisakančio nepriklausomybės.

Nežinia, ar lordas saugotojas bijojo užgauti Ravensvudo jausmus, ar nenorėjo pažadinti jo išdidumo, bet šias užuominas jis ištarė atsargiai, dvejodamas, lyg kažko baimindamasis ir tarsi nuogąstaudamas, kad netgi švelniai užkliudęs tokią opią temą nepasirodytų pernelyg įgrisus, nors dingstį šiam pokalbiui suteikė pats Ravensvudas. Žodžiu, jis ir geidė pasirodyti esąs draugiškas, ir baiminosi, kad per daug neįkyrėtų. Nėra ko stebėtis, jog jaunasis Ravensvudas, tuomet dar menkai tepažindamas gyvenimą, patikėjo šito patyrusio dvariškio nuoširdumu,

nors vargu ar šito bent trupinėlis atsirastų net ir tarp keliasdešimties sero Viljamo bendrų. Tačiau jis atsakė gana santūriai, pareikšdamas esąs dėkingas kiekvienam, kas rodo jam palankumą, ir, atsiprašęs savo svečių, išėjo iš menės, norėdamas pasirūpinti, kad svečiai būtų kuo geriau apnakvinti.

Pasitarus su senąja Mizi, viskas buvo greit sutvarkyta, juolab kad ir pasirinkti beveik nebuvo iš ko. Jaunasis Ravensvudas užleisiąs savo kambarį panelei Ašton, o Mizi (kadaise buvusi svarbi persona rūmuose), apsitaisiusi juodo atlaso suknia, anais laikais priklausiusia ponaičio senelei ir puošusia karalienės Henrietos Marijos* dvaro pokylius, turinti atlikti kambarinės pareigas. Paskui Ravensvudas pasiteiravo apie Baklą ir sužinojęs, jog jis su medžiotojais ir kitais sugėrovais vaišinasi smuklėje, paprašė Kalebą užsukti tenai ir pasakyti jam, kad, šitaip susiklosčius aplinkybėms "Vilko uoloje", geriausiai Heistonui būtų apsinakvoti kaime, nes slaptąjį kambarį, vienintelį bent kiek tinkamą miegamąjį, teksią atiduoti antspaudo saugotojui. Ravensvudas nemanė jam pačiam būsiant sunku pernakvoti menėje prie židinio, įsisupus į kelionės apsiaustą. O anų laikų Škotijoje net aukščiausio rango tarnai - ir ne tik jie, bet ir turtingų bei kilmingų šeimų jaunuoliai - nesibodėjo permiegoti ant gniūžtelės švarių šiaudų ar sauso šieno prėslo.

Lokhardas gavo savo pono paliepimą atnešti elnienos iš smuklės, o Kalebui buvo suteikta galimybė pasikliauti savo išmone ginant šeimos garbę. Ravensvudas vėl pasiūlė jam savo kapšą, tačiau kadangi tai vyko svetimo tarno akivaizdoje - rūmininkas atsisakė, nors jam nagai niežtėte niežėjo jį čiupti.

"Ar negalėjo jis nemačiom man įkišti? - tarė Kalebas pats sau. - Bet juk jo malonybė niekada neišmoks elgtis panašiomis aplinkybėmis"

* *Henrieta Marija (1609-1666) - Anglijos karalienė, Karolio I Stiuarto žmona.*

Tuo tarpu Mizi, pagal atokiose Škotijos vietovėse paplitusį paprotį, pasiūlė svečiams užkąsti jos pačios pagamintų pieniškų valgių, "kol bus paruošti stipresni patiekalai" O kadangi audra jau sklaidėsi, Ravensvudas, prisiminęs kitą paprotį, pasiūlė lordui saugotojui užlipti į aukščiausią gynybinį bokštą pasigrožėti atsiveriančiu puikiu vietovaizdžiu ir šiek tiek pasimankštinti prieš pietus.

XII skyrius

"Madam, - jis tarė, - Je vous dis sans doute*,
Jei gaučiau tik kaplūno kepenėlių
Ir duonos vos mažytį gabalėlį,
Ir dar gerai iškeptą galvą kiaulės,
(Ginkdie, tik nežudykit nieko žiauriai)
Aš būčiau jums labai labai dėkingas.

Čoseris, "Bažnyčios teismo
*antstolio apsakymas"***

Kamuojamas blogų nuojautų, Kalebas leidosi į šią žvalgybinę kelionę. Jo širdį slėgė trys dalykai. Jis neišdrįso pasakyti savo ponui, kaip rytą įžeidė Baklą (tik norėdamas išgelbėti šeimos garbę!); nenorėjo net pats sau prisipažinti paskubėjęs atsisakyti kapšo; pagaliau būgštavo dėl būsimo susitikimo su Heistonu, kuris, be abejo, tebejautė nuoskaudą, o šiuo metu, tikriausiai išmaukęs kaip reikiant degtinės, bus dar labiau įkaitęs.

Reikia pripažinti, jog Kalebas būdavo narsus it liūtas, kai reikdavo ginti Ravensvudų šeimos garbę, bet jo drąsa buvo apgalvota, ir jis nemėgo rizikuoti be reikalo. Tačiau tas susitikimas jį mažiau jaudino; labiausiai jam rūpėjo, kaip nuslėpti visišką pilies nuskurdimą ir įrodyti, kad jis nesigyrė apsiėmęs pavaišinti svečius savo jėgomis, be Lokhardo pagalbos ir be savo pono išteklių. Tai buvo jam svarbiausia garbės nuostata, kaip tam išdidžiajam dramb-

* *Aš jums tikrai sakau (pranc.).*

** *Džefris Čoseris (1340-1400) - anglų poetas. Jo svarbiausias kūrinys - "Kenterberio apsakymai", kuriems priklauso ir "Bažnyčios teismo antstolio apsakymas".*

liui, su kuriuo jau lyginome Kalebą ir kuris, beviltiškai stengdamasis įvykdyti savo pareigą ir atlikti per sunkią užduotį, sutriuškino sau kaukolę, pamatęs atvedant kitą dramblį jam į pagalbą.

Sodžius, į kurį jie keliavo, ne kartą padėjo rūmininkui išsisukti iš keblios padėties, bet pastaruoju metu Kalebo santykiai su jo gyventojais gerokai pasikeitė.

Tai buvo nedidelis kaimelis, nusidriekęs palei įlanką, susidariusią ten, kur į jūrą įteka nedidelis upokšnis; nuo pilies, kuriai kadaise priklausė, jo nesimatė, nes užstojo aukštai išsikišusi kalno atšaka. Kaimelis vadinosi Vilko Lūkesčiai, arba Vilko Prieplauka, o negausūs jo gyventojai vertėsi kaip įmanydami: silkių gaudymo metu su keletu barkasų žvejodavo, o žiemą užsiimdavo džino ir degtinės kontrabanda. Jie buvo paveldėję pagarbą lordams Ravensvudams, bet, šeimą ištikus nesėkmėms, dauguma Vilko Lūkesčių gyventojų įsigijo nuomos teises* savo nedideliam turteliui: trobesiams, daržams ir ganiavai. Taip jie nusikratė feodalinės priklausomybės pančių ir išsivadavo iš visokiausių rinkliavų, kuriomis kiekviena dingstimi, o kartais ir be jokios dingsties, tuomet ir patys visiškai nuskurdę škotų žemvaldžiai kamavo dar labiau nuskurdusius nuomininkus. Apskritai kalbant, kaimelio gyventojai gėlėjo jaustis nepriklausomi, o ši aplinkybė itin siutino Kalebą, įpratusį imti iš jų duoklę, pasinaudojant neribota valdžia, kokia senais laikais Anglijoje naudojosi "karaliaus tiekėjai, kai, palikę grotomis apsaugotas gotiškas pilis, leisdavosi ne pirkti maisto už pinigus, o pasiglemžti jėga bei prievarta, ir, nusiaubę šimtus turgaviečių bei pasigrobę viską, ką gyventojai palikdavo bėgdami ir nuo jų slėpdamiesi, tuo laimikiu pripildydavo didžiulius rūsius"**.

* *Tai yra neatimamą teisę naudotis žeme, kasmet sumokant tam tikrą pinigų sumą, visiškai nedidelę palyginti su mokesčiais, nurodytais tekste (Aut. past.).*

** *Berkas. Kalba apie ekonomines reformas. Raštai, III t., p. 250 (Aut. past.).*

Kalebas su meile prisimindavo tuos laikus, kai jis it koks feodalas siuzerenas iš savo vasalų (tiesa, šiek tiek mažesne apimtimi) rinkdavo duoklę iš valstiečių, ir apgailestavo, jog toji galimybė žlugo. O kadangi jis puoselėjo viltį, jog nuožmus įstatymas ir teisėta privilegija, leidžianti baronams Ravensvudams naudotis pirmaisiais ir geriausiais gamtos vaisiais penkių mylių spinduliu aplink pilį, dar nepanaikinta, o tik laikinai negalioja, tai kartkartėmis kaimelio gyventojams primindavo ją šiokiomis tokiomis rinkliavomis. Pradžioje jie, nors ir ne per daug noriai, paklusdavo Kalebui, nes, nuo seno įpratę laikyti barono ir jo šeimos poreikius svarbesniais negu savo pačių, įgiję tikrąją nepriklausomybę, ne iš karto pasijuto esą laisvi. Jie panėšėjo į žmogų, kuris, ilgai buvęs surakintas, net ir atgavęs laisvę tebejaučia, tartum antrankiai spaustų jam riešus. Bet kaip paleistas kalinys, galėdamas laisvai judėti, greit užmiršta buvęs surakintas, taip ir žmogus, paragavęs laisvės, netrukus suvokia jos pranašumus.

Vilko Lūkesčių gyventojai pradėjo niurnėti, priešintis, o galiausiai ir visiškai atsisakė paklusti Kalebo Bolderstono rinkliavoms. Veltui jis primindavo jiems, kad tuomet, kai vienuoliktasis lordas Ravensvudas, dėl savo pomėgio laivininkystei pramintas škiperiu, norėdamas paskatinti prekybą jų uoste pastatė molą (šiaip taip iš akmenų suverstą pylimą), saugojusį jų žvejybos laivus nuo vėjų, buvo sutarta, jog visose savo valdose jis gaus pirmąjį gabalą sviesto nuo kiekvienos apsiveršiavusios karvės ir kiekvienos vištos pirmadienį padėtą pirmąjį kiaušinį, vadinamąjį pirmadienio kiaušinį.

Nuomininkai klausydavo kasydamiesi pakaušį, kosčiojo, čiaudė ir, prispirti prie sienos, atsakydavo nieko nežiną mėgstamiausias škotų kaimiečio atsakymas, kai jo sąžinė ar net jausmai pripažįsta, jog pateiktas reikalavimas teisingas, o naudos sumetimai verčia jį atmesti.

Tada Kalebas Vilko Lūkesčių nuomininkams įteikė raštišką reikalavimą pristatyti į pilį nurodytą kiekį sviesto ir kiaušinių, kaip anksčiau minėtos pyliavos nepriemo-

ką, ir maloningai priminė, jog priimsiąs ją ir kitais produktais arba pinigais, jeigu jiems per sunku užmokėti natūra. Paskui pasišalino vildamasis, jog jie tarpusavyje susitars dėl mokesčių formos. Kaimiečiai išties susirinko, bet vien dėl to, kad išreikštų griežtą pasipriešinimą rinkliavai, tik nesutarė, kokia forma išsakyti savo nesutarimą. Tuomet kubilius, gan svarbi žvejų kaimelio persona, lyg ir koks kaimo seniūnas, pareiškė:

- Mūsų vištos šitiek metų kudakavo lordams Ravensvudams, o dabar atėjo laikas pakudakuoti tiems, kurie joms duoda pastogę ir lesalą.

Savo pritarimą susirinkusieji išreiškė sutartiniu juoku.

- O jeigu norite, - tęsė oratorius, - aš nukaksiu į Dunsą pas raštininką Deivį Dingvolą, kurs čionai atvyko iš šiaurės, ir, duodu žodį, jis padarys tvarką.

Tuoj pat buvo paskirta diena didžiajam pašnekesiui dėl Kalebo reikalavimų, ir jis tam tikslui buvo pakviestas atvykti į Vilko Lūkesčius.

Kalebas atkeliavo plačiai išskėstomis rankomis ir tuščiu skrandžiu, tikėdamasis Vilko Lūkesčių gyventojų sąskaita pripildyti pirmąsias savo pono, o antrąjį - savo paties labui. Bet, deja, jo viltys žuvo! Vos tik jis įžengė į kaimelį iš rytų pusės, tuoj pat išvydo iš vakarų pusės atskubantį baisingąjį Deivį Dingvolą, suktą, atžarų, kandų, klastingą advokatą, kuris jau anksčiau bylinėjosi su Ravensvudu ir buvo svarbiausias sero Viljamo Aštono talkininkas. Mosuodamas odiniu kelionkrepšiu, kimšte prikimštu kaimui išduotų aktų, jis išreiškė viltį, jog neprivertė pono Bolderstono laukti, nes "jam pavesta, ir jis esąs įgaliotas apmokėti arba išieškoti, atlyginti arba padengti skolas, žodžiu, veikti pagal būtinybę ir teisėtai, atsižvelgiant į visus abipusius ir nepatenkintus didžiai gerbiamo Edgaro Ravensvudo, paprastai vadinamo masteriu Ravensvudu reikalavimus..."

- Jo didenybės Edgaro, lordo Ravensvudo, - itin pabrėždamas pareiškė Kalebas; nors jis beveik nesitikėjo

ką nors laimėti šiame ginče, tačiau buvo pasiryžęs nė per nago juodymą nenusileisti garbės klausimu.

Tebūnie lordo Ravensvudo, - nusileido reikalų tvarkytojas, - nesiginčysiu su jumis dėl garbės titulų... Taigi paprastai vadinamo lordo Ravensvudo, arba pono Ravensvudo, "Vilko uolos" pilies ir jai priklausančių žemių paveldėtinio savininko, iš vienos pusės, ir Džono Vaitfišo bei kitų Vilko Lūkesčių kaimo, esančio šiose žemėse, nuomininkų - iš kitos.

Iš savo karčios patirties Kalebas žinojo, kad bus daug sunkiau kovoti su šitaip samdytu kitų teisių gynėju nei su pačiais nuomininkais, nes galėjo šimtais netiesioginių argumentų paveikti jų prisiminimus, prieraišumą ir mąstymą, tuo tarpu šis įgaliotinis buvo visiškai jiems abejingas. Šio pokalbio rezultatai patvirtino, kad jo nuogąstavimai buvo pamatuoti. Veltui jis panaudojo visą savo gražbylystę ir išmonę, veltui sutelkė visus argumentus, remdamasis senaisiais papročiais, paveldėtu pagarbos jausmu, veltui priminė lordo Ravensvudo kadaise padarytus gerus darbus Vilko Lūkesčių bendruomenei ir užsiminė apie galimą pagalbą ateityje. Raštininkas griežtai laikėsi aktų - tenai jis to nematąs, dokumentuose tai neparašyta. O kai Kalebas ryžosi šiek tiek pasikarščiuoti ir pagrasino, kas bus, jei lordas Ravensvudas daugiau nebeglobos kaimo, ir net užsiminė apie tai, kad jis iš pasipiktinimo galįs griebtis griežtų priemonių, įstatymų žinovas tik pasišaipė iš jo.

- Mano įgaliotojai, - pareiškė jis, - nusprendė patys rūpintis savo kaimo reikalais, o lordas Ravensvudas, jeigu jis tikrai lordas, tesirūpina savo paties pilimi. O grasinant paimti prievarta, kumščio pagalba arba *via facti**, kaip sako teisininkai, ponui Bolderstonui vertėtų prisiminti, jog dabar nebe tie laikai ir, be to, mes gyvename į pietus nuo Forto** ir toli nuo kalnuotosios Škotijos, o mano įga-

* *Savavališkai (lot.).*

** *Fortas - rytinės Škotijos upė, dalijanti šalį į šiaurinę (Kalnuotąją Škotiją) ir pietinę (Žemutinę Škotiją).*

liotojai tiki galį patys apsiginti. Bet jeigu pasirodytų, jog jie apsirikę, tada kreiptųsi pagalbos į vyriausybę ir, - pridūrė ponas Dingvolas išsišiepdamas, - kapralas su keturiais raudonšvarkiais apgintų juos nuo lordo Ravensvudo ir visų jo šalininkų kietos rankos.

Jei Kalebas būtų galėjęs savo žvilgsnyje sutelkti visus aristokratijos žaibus ir nutrenkti šitą advokatą, niekinantį vasalų priklausomybę ir kilmingųjų privilegijas, jis būtų smogęs jam į galvą, nepaisydamas padarinių. Bet dabar jam nieko kito neliko, kaip grįžti į pilį. Pusę dienos jis nesirodė niekam, net Mizi, ir, užsidaręs savo kamarėlėje, ištisas šešias valandas šveitė alavinę lėkštę, švilpaudamas dainelę "Megi Lauder"

Šita nesėkminga rekvizicija atėmė iš Kalebo viską, ką jis būtų galėjęs išpešti iš Vilko Lūkesčių kaimo ir jo apylinkių, jo Eldorado arba Peru, iš kurių anksčiau, esant būtinam reikalui, galėjo gauti pagalbos. Jis prisiekė daugiau niekada nekelsiąs kojos į tą kaimą ir savo žodį ištesėjo. Nors ir keista, bet šitos skyrybos, kaip jis manė, buvo lyg ir kokia bausmė nepaklusniesiems nuomininkams. Jų akimis Bolderstonas buvo svarbus asmuo, bendraująs su aukštesnėmis būtybėmis; savo dalyvavimu jis papuošdavo nedideles šventes, jo patarimai dažnai pasirodydavo esą naudingi, o bendradarbiavimas su juo teikė garbę jų kaimui. Jų manymu, po to, kai "Kalebas užsidaręs savo pilyje, kaimas visiškai pasikeitęs, nors, nėra ko sakyti, dėl sviesto ir kiaušinių jis buvęs visiškai neteisus, ir ponas Dingvolas teisingai tatai įrodęs"

Štai kokie buvo abiejų pusių santykiai, kai senasis rūmininkas, nors jam tai buvo peilis į paširdį, privalėjo arba prisipažinti nepažįstamam didikui ir (o tai daug blogiau) jo tarnui, jog "Vilko uola" neįstengia pavaišinti svečių, arba pasikliauti Vilko Lūkesčių nuomininkų gailestingumu. Reikėjo siaubingai nusižeminti, tačiau skurdas yra negailestingas ir nepaiso jokių įstatymų. Tokių jausmų kamuojamas, Kalebas įžengė į kaimelio gatvę.

Norėdamas kuo greičiau nusikratyti Lokhardu, Ka-

lebas pasiuntė jį į motušės Smoltraš užeigą, kur puotavo Baklas ir Kraigengeltas su medžiotojais, o nuo jų ūžavimo skambėjo visas kaimas; rausva šviesa skverbėsi pro langą, sklaidydama tirštėjančią prietemą, ir mirguliavo kieme, kitoje gatvės pusėje, ant suverstų kubiliaus statinių, puskubilių ir šulių.

- Malonėkite, pone Lokhardai, - kreipėsi senasis rūmininkas į savo bendrakeleivį, - užsukti į užeigą, kur dega šviesa ir kur dabar, manding, jie traukia "Aberdine davė šaltos kopūstienės" Ten galėsite, kaip nurodė jūsų ponas, nupirkti elnienos, o aš, gavęs kitų produktų, užeisiu pasakyti Baklui, kad ponas Ravensvudas prašė jį pernakvoti kaime. Žinoma, galima būtų apsieiti ir be tos elnienos, - pridūrė jis, nusitvėręs savo bendrakeleiviui už sagos, - bet juk, kaip žinai, reikia pamaloninti medžiotojus. Ir dar va kas, pone Lokhardai: jeigu jie pasiūlys jums alaus ar vyno, arba degtinės, neatsisakykit ir paimkit kokią statinaitę, nes griaustinis mūsų atsargas tikriausiai visiškai sugadino... Bijau, kad taip ir atsitiko.

Tai taręs Kalebas išsiskyrė su Lokhardu ir sunkiomis, it švininėmis kojomis bei nė kiek ne lengvesne širdimi nubogino kreivą išsidraikiusio kaimelio gatvę, mintydamas, nuo ko pradėti antpuolį. Reikėjo rasti žmogų, kuriam ankstesnis pavaldumas Ravensvudų didybei reikštų daugiau nei dabartinė nepriklausomybė, o Kalebo prašymas atrodytų didžiai garbingas poelgis ir sukeltų ne tik gailestį, bet ir pasitenkinimą. Bet jis negalėjo prisiminti nė vieno taip nusiteikusio sodiečio. "Ir mūsų kopūstienė bus tokia pat šalta, - pamąstė Kalebas, vėl išgirdęs dainos "Aberdine davė šaltos kopūstienės" garsus. - Pastorius... Na, jis gavo parapiją per velionio lordo malonę, bet paskui jie susikivirčijo dėl dešimtinės. Aludario našlė... Ji ilgai aprūpindavo alumi, bet jai dar niekas visko taip ir nesumokėjo, ir, jei ne šeimos garbė, būtų tiesiog nuodėmė skriausti vargšelę". Niekas negalėjo geriau padėti tokios bėdos prispaustam Kalebui kaip jau minėtas statinių ir puskubilių meistras Džibis Girderis, bet iš jo pagalbos nebuvo ko tikėtis,

nes, kaip sakyta, jis vadovavo maištui dėl kiaušinių ir sviesto duoklės... "Tačiau viskas priklauso nuo to, kaip elgsiesi su žmonėmis, - tarė Kalebas pats sau. - Aš juk andai, savo nelaimei, pavadinau kubilių skystablauzdžiu atvykėliu, ir nuo to laiko tas nenaudėlis ėmė nekęsti Ravensvudų. Bet jis vedė šauniąją Džiną Laitbodi, to Laitbodžio, kurs gyvena Lup de Daike, dukterį, o senasis Laitbodis buvo vedęs Marijoną, prieš keturiasdešimt metų tarnavusią pas miledi Ravensvud. Aš ne kartą esu pasiautęs su Džinos motina, o dabar, man regis, ji gyvena pas dukterį. Tas sukčius turi pakankamai ir Jokūbo, ir Jurgio pinigėlių. Kad taip prie jų prisikasus! Jei paprašyčiau paskolinti, tai suteikčiau tam nenaudėliui ir visai jo šeimynėlei tokios garbės, kokios jie nenusipelnė. O jeigu per mus jis šiek tiek ir prastos, tai nieko baisaus, greit vėl prisikaups"

Taigi, pasiryžęs veikti šitaip, Kalebas tučtuojau apsisuko ir nuskubėjo atgal prie kubiliaus namo, nesivaržydamas pakėlė sklendę ir tuoj pat atsidūrė priešinėje, iš kur nematomas galėjo apžvelgti visą virtuvę.

Priešingai negu nykioje ir apmirusioje "Vilko uolos" pilyje, čia virte virė gyvenimas ir ugniakure linksmai spragsėjo liepsna. Kubiliaus žmona su puošnia pūstomis rankovėmis suknia baigė tvarkyti savo šeštadieninį aptaisą, žvelgdama į savo dailų, malonų veidą perskilusiame veidrodyje, tam tikslui pritaisytame prie indų lentynos. Jos motina, senoji motušė Nenuorama, "apylinkės linksmuolė", kaip ją vadino parapijos kūmutės arba šnibždeikos, išsipusčiusi sėdėjo prie ugniakuro: ji buvo su grogramo* palaidine, gintariniais karoliais, švaria prijuoste ir, smagiai papsėdama pypkę, prižiūrėjo virtuvės ruošą. Mat (o šis reginys kenčiančiai nusiminusio rūmininko širdžiai ir alkanam skrandžiui buvo kur kas malonesnis nei dailioji ponia ir jos linksmoji mamytė) ant minėtojo ugniakuro traškančios liepsnos kunkuliavo ir garavo didžiulis puodas, tikriau

Grogramas - audinys iš šilko arba šilko su vilna.

pasakius, katilas su jautienos viralu, o priešais liepsną kubiliaus parankiniai, sėdėdami iš abiejų ugniakurio pusių, suko du iešmus: ant vieno buvo užmautas avies kumpis, o ant kito - riebi žąsis ir pora laukinių ančių. Matydamas tokią gausybę gardžiai kvepiančių valgymų, susikrimtęs Kalebas vos neapalpo. Valandėlę jis apsigręžė, norėdamas pažvelgti, kas dedasi kitame namo gale, arba seklyčioje, ir čia išvydo reginį, ne mažiau sugildžiusį jo širdį: masyvus apvalus stalas buvo padengtas dešimčiai ar dvylikai asmenų, "padabintas", kaip mėgdavo sakyti Kalebas, balta kaip sniegas staltiese; didžiulės alavinės ropinės ir vienas kitas sidabrinis bokalas, matyt, buvo pripilti gėrimo, verto jų puošnios išvaizdos; švarios lėkštės, nušveisti šaukštai ir šakutės, išgaląsti peiliai buvo parengti naudojimui ir išdėstyti tarsi kokiai ypatingai šventei.

"Velniaižin ką sumanė tas prasčiokas kubilius! - sumurmėjo Kalebas, apimtas pavydo ir nuostabos. - Apmaudu žiūrėti, ką tie mužikai kemša sau į dūblį. Bet jeigu bent kiek to gero šįvakar nenukeliaus į "Vilko uolą", tuomet aš nevertas vadintis Kalebu Bolderstonu"

Taip nusprendęs Kalebas įžengė į virtuvę ir, mandagiai nusilenkęs, palabino motiną ir dukterį. "Vilko uola" buvo barono valdų dvaras, o Kalebas - jo pirmasis ministras; o jau seniai yra pastebėta, kad vyrai, mokantieji mokesčius, dažniausiai ima niurzgėti prieš juos spaudžiančius dvariškius, o dailioji lytis, nieko nepaisydama, rodo jiems palankumą, nes kaip tik iš jų sužino paskutines dvaro apkalbas ir naujausias madas. Todėl abi ponios tučtuojau puolė Kalebui ant kaklo ir vienu balsu ėmė sveikinti.

- Ak, argi čia jūs, pone Bolderstonai? Kokia laimė jus matyti! Sėskitės, sėskitės, būkit toks malonus! Tai apsidžiaugs šeimininkas jus pamatęs! Pas mus šįvakar krikštynos. Tikriausiai girdėjot ir pasiliksite pažiūrėti iškilmių. Paskerdėm aviną, o vienas mūsų vaikis buvo išėjęs pamedžioti ir nupyškino pelkėje kelias antis. Jūs berods mėgdavote laukinius paukščius.

- Ką jūs, ką jūs, brangutės, - gynėsi Kalebas, - aš tik užsukau pasisveikinti ir norėjau tarstelėti kelis žodžius šeimininkui, bet... - ir Kalebas grįžtelėjo, tarsi norėdamas išeiti.

- Ne, mes jūsų taip neišleisim, - juokdamasi tarė vyresnioji ir, prisiminusi senąją pažintį, tvirtai pačiupo jį už rankos. - Dar, ko gero, atsitiks kokia nelaimė kūdikiui, jei išeisit nesulaukęs krikštynų.

- Bet aš baisiai skubu, brangute, - pareiškė rūmininkas, nors ir leidosi pasodinamas prie stalo per daug nesipriešindamas, o pamatęs, jog šeimininkė jau rengiasi padėti jam lėkštę, pridūrė: - Ne, valgyti tai tikrai nevalgysiu, mes ten, pilyje, baigiam paspringti, kimšdami ištisas dienas nuo ryto lig vakaro. Tiesiog negražu šitaip apsivalgyti, bet dėl to kalti tie angliškieji pudingai, kad juos kur galas.

- Tuščia jų, tų angliškų pudingų! - sušuko motušė Laitbodi. Paskanaukit mūsų pudingų, pone Bolderstonai. Štai juodasis pudingas, o va baltasis, ragaukit, kuris labiau patinka.

- Abu geri, abu gardūs, gardesni ir negali būti, bet man užtenka tik pauostyti - ką tik papietavau (nelaimėlis nuo pat aušros ničnieko burnoje neturėjo!). Bet nenoriu jūsų užgauti, brangutės, todėl, jei leisite, susirišiu juos į servetėlę, o suvalgysiu per vakarienę, nes man nusibodo tie Mizi pyragaičiai ir kiti saldumynai... Tu juk žinai, Marijona, kad man labiausiai patikdavo kaimiški gardėsiai... taip pat ir kaimo merginos, - pridūrė pažvelgęs į kubiliaus pačią. - Dabar ji dar gražiau atrodo nei prieš ištekėdama už Gilberto. O jau tada buvo pirmoji mūsų parapijos, o gal net ir visos apygardos gražuolė. Bet ką čia ir kalbėti: gera karvė, gera ir telyčaitė.

Moteriškės nusišypsojo, kiekviena sau prisitaikydama komplimentą, o paskui nusišypsojo viena kitai, kai Kalebas susivyniojo pudingus į rankšluostį, kurį tam tyčia buvo atsinešęs, kaip kad dragūnas tempia su savimi abrakinę vildamasis, jog pakeliui vis šis tas į ją įkris.

- O kas naujo pilyje? - paklausė jaunoji šeimininkė.

Naujo? Tokių gerų naujienų jūs dar niekada negirdėjote. Pas mus vieši lordas antspaudo saugotojas su savo dailiaja dukra. Jis nori ją įpiršti mūsų milordui, jei šis pats nečiups jos į savo glėbį. Dedu galvą, jog seras Aštonas prikabins jai prie padurkų visas buvusias Ravensvudų žemes.

- Tik pamanykit! Ar jis ją ves? Ar ji graži? Kokie jos plaukai? O kuo apsitaisiusi - amazone ar suknia su pelerina? - pilte pasipylė abiejų moteriškių klausimai.

- Gana, gana! Čia ir ištisos dienos neužtektų atsakyti į jūsų klausimus, o aš nė minutės laiko neturiu. Kur tas šeimininkas?

- Išvažiavo parsigabenti pastoriaus, - atsakė ponia Girder, - garbiojo Piterio Baidebento iš Moshedo; vargšelis ilgai slapstėsi kalnuose nuo persekiojimų ir susirgo reumatu.

- Aha! Vadinas, vigas ir dar iš tų, kur slapstėsi kalnuose, ar ne? neslėpdamas susierzinimo sušuko Kalebas. - Prisimenu tuos laikus, Marijona, kai tu ir kiekviena padori moteriškė panašiais atvejais kreipdavotės į garbųjį poną Kafkušeną ir jo maldyną.

- Tikra teisybė, - atsakė ponia Laitbodi. - Bet ką padarysi? Džina turi ir psalmes giedoti, ir prijuostę ryšėti taip, kaip malonėja jos vyras, nes jis namų šeimininkas ir šeimos galva. Va kaip yra, pone Bolderstonai.

- Taigi, taigi. Ir pinigai tikriausiai jo žinioje? - paklausė Kalebas, kuriam vyro valdžia namuose nieko gero nežadėjo.

- Ligi paskutinio penso. Bet, kaip matote, jis išdabina ją kaip lėlę, ir jai nėra ko skųstis. Jei vienur praloši, tai kitur ir išloši.

- Žinoma, brangute, - pasakė Kalebas nusiminęs, bet nekrisdamas į neviltį. - Tu, prisimenu, ne taip elgdavaisi su savo vyru; bet kiekviename sodžiuje vis kitokie papročiai. Na, jau eisiu. Aš juk tik užėjau pasakyti, kad numirė

Piteris Pančenas, ţas, kuris buvo karaliaus vyno rūsių kubilius Lite. Taip pat pamaniau, jog Gilbertui būtų didelė nauda, jei mano ponas tarstelėtų vieną kitą žodį už jį antspaudo saugotojui, bet kad jo nėra...

Ak, luktelėkit, kol jis parvyks, prašė jaunoji šeimininkė, - aš visada sakydavau vyrui, kad jūs linkit jam gera, bet jis toks įţeidus - negali jam nė žodţio pasakyti.

- Na, gerai, palauksiu dar valandėlę.

- Vadinas, - tęsė dailioji pono Girderio žmona, - jūsų manymu, ta panelė Aštoh gražutė? Taip ir turi būti, jei ji rengiasi tekėti už jaunojo lordo. Juk jis tikras gražuolis, o ant arklio sėdi kaip tikras princas. Žinote, pone Bolderstonai, kai jam pasitaiko joti pro mūsų namus, jis visada žvilgčioja į mano langą. Kas ne kas, bet aš tai tikrai žinau, kaip jis atrodo.

- Taigi, taigi! - sušuko Kalebas. - Jo šviesybė ne kartą sakė, kad kubiliaus žmonos akys juodţiausios visame paviete, o aš jam atsakiau: "Labai gali būti, milorde, tokios buvo ir jos motinos - juodut juodutėlės". Na, Marijona? Cha cha cha! Tai buvo dienelės!

- Nutilk, senas padūkėli! - suriko senoji. - Tauški tokius niekus prie jaunos moteriškės. Džina, man matos, vaikas verkia. Tikriausiai vėl pagavo tą karštinę.

Motina ir senelė stumdydamos išrūko iš virtuvės į kitą namo galą, kur gulėjo jaunasis šio vakaro herojus. Pamatęs, jog kovos laukas ištuštėjo, Kalebas prikišo prie nosies žiupsnį tabako, nes pastarasis visada padėdavo jam sutvirtinti pasiryžimą.

"Vargas man, - pamanė jis, - jei šįvakar Baidebentas ir Girderis ragaus šitų keptų ančių"

Pasisukęs į sėdinčius prie ugniakuro iešmo vartytojus, Kalebas padavė vyresniajam, kuriam buvo gal vienuolika metų, pinigą ir pasakė:

- Štai du pensai, berniuk, nubėk pas ponią Smoltraš ir paprašyk, kad ji įpiltų man į kapšelį tabako, o aš tuo tarpu pavartysiu už tave kepsnį; už triūsą dar gausi iš jos meduolį.

Vos tik vyresnysis berniukas išskubėjo vykdyti užduoties, Kalebas, įbedęs rūstų žvilgsnį į antrąjį vartytoją, nukėlė nuo ugnies iešmą su laukinėmis antimis, kurias buvo apsiėmęs prižiūrėti, šleptelėjo ant galvos skrybėlę ir iškilmingai išžygiavo su laimikiu rankose. Jis tik trumpam stabtelėjo prie užeigos ir keliais žodžiais per šeimininkę pranešė pònui Heistonui Bąklui, kad jo nebus galima apnakvinti pilyje.

Kalebas ir pats pernelyg trumpai išklojo šią žinią, o kaimo smuklininkės lūpose ji nuskambėjo visiškai storžieviškai; ne tik Baklas, bet ir kur kas ramesnis bei nuosaikesnis žmogus būtų įsiutęs. Kapitonas Kraigengeltas, visiems vienu balsu pritariant, pasiūlė prisivyti tą seną lapiną (atseit Kalebą), kol jis dar neįlindo į savo urvą, ir kaip reikiant jam įkrėsti. Bet Lokhardas valdingu tonu pareiškė savo pono ir lordo Bitlbreinso tarnams, kad menkiausia skriauda, padaryta jaunojo Ravensvudo šeimynykščiams, būtų didžiausias įžeidimas serui Viljamui Aštonui. Pasakęs tai pakankamai oriai, idant atbaidytų jų norą užpulti senį, Lokhardas paliko smuklę su dviem tarnais, apsikrovusiais maisto atsargomis, kuriomis pavyko apsirūpinti, ir kaimo gale pasivijo Kalebą.

XIII skyrius

Priimti jūsų dovaną? - Tiesa, aš to prašiau.
Bet dar blogiau, kad pavogiau gerumą.
Tačiau užvis blogiausia, jog pats aš sutrikau.

*"Protas be skatiko"**

Berniuko, kuris vienintelis matė, kaip Kalebas pažeidė visus nuosavybės ir vaišingumo įstatymus, veidas galėjo tikti geram paveikslui. Jis sėdėjo apstulbęs, tarsi ką tik išvydęs vieną iš tų vaiduoklių, apie kuriuos girdėjo pasakojant žiemos vakarais; užmiršęs savo pareigas, jis liovėsi vartęs iešmą ir dėl to dar labiau padidino šio vakaro nelaimes, nes aviena apsvilo it nuodėgulis. Iš apstulbimo jį pažadino ponios Laitbodi antausis. Šioji buvo gan apkūni moteriškė (nors kitais atžvilgiais jos savybės atitiko pavardę)** ir puikiai mokėjo darbuotis kumščiais, kaip, pasak kalbų, savo kailiu ne kartą buvo patyręs jos velionis vyras.

- Kam sudeginai kepsnį, tu nususęs pusgalvi?
- Nežinau, - pralemeno berniukas.
- O kur tas nenaudėlis Džailzas?
- Nežinau, - verkšleno kvočiamasis.
- O ponas Bolderstonas? Galų gale, miesto tarybos ir bažnyčios teismo vardu, pasakyk, kur iešmas su paukštiena?

Čia atskubėjo ponia Girder, ir abi sutartinai ėmė taip kurtinamai plyšoti, viena į kairę, kita į dešinę ausį, kad bėdinas vaikiūkštis visiškai neteko žado ir nieko nebega-

* *"Protas be skatiko" - anglų dramaturgo D. Flečerio pjesė. Epigrafas paimtas iš I v., 1 sc.*
** *Angliškai Lightbody pažodžiui reiškia "lengvas kūnas".*

lėjo pasakyti. Tik tuomet, kai grįžo vyresnysis berniukas, viskas pradėjo po truputį šviesėti.

- Na, žinote! - nustebo ponia Laitbodi. - Kas galėjo pamanyti, kad Kalebas Bolderstonas iškrės savo senai pažįstamai tokį pokštą!

- Tai besarmatis! - sušuko pono Girderio pati. - Ką aš dabar pasakysiu savo žmogui? Suknežins man galvą taip, kaip nesuknežino nė vienai moteriškei Vilko Lūkesčiuose.

- Eik, jau eik, kvailiuke! - ramino motina. - Visko būta, bet šito tai nebus. Suknežins tau galvą! Pirmiau man turės suknežinti, o aš ne tokius kaip jis esu sudorojusi. Apsiginsim kumščiais, o riksmo nėra ko bijoti.

Kanopų bildesys pranešė, jog atvyksta kubilius su pastoriumi. Nusėdę nuo arklių, jie pirmiausia užsuko į virtuvę pasišildyti prie ugniakuro, nes po griaustinio pasidarė vėsoka, o miške buvo drėgna ir purvina. Jaunoji žmonelė, pasitikėdama savo šventadieninių rūbų ir papuošalų kerais, šoko priešais, pasiryžusi atremti pirmą puolimą, o motušė, tarsi romėnų legiono veteranų kohorta, liko užpakalinėje saugoje, pasirengusi, esant reikalui, ją palaikyti. Abi stengėsi, kad įvykusi nelaimė kuo ilgiau nebūtų atskleista: motina savo drūta figūra užstojo židinį, o duktė, nepaprastai širdingai sutikdama pastorių ir savo vyrą, ėmė nuogąstaudama klausinėti, ar tik jie "nepersišaldę"

- Persišaldę? - piktai užriko vyras, nes nebuvo iš tų lordų ir ponų, kuriuos žmonos laiko po padu. - Čia persišaldysiu, jei neleisite prie ugnies.

Tai taręs, jis veržte prasiveržė pro abi gynybos linijas, o kadangi visada labai akylai saugodavo savo daiktus, tučtuojau pastebėjo trūkstant iešmo su kvapniu kepsniu.

- Po velnių, žmona...

- Fui, kaip negėda! - vienu balsu sušuko abi moterys. - Ir dar prie pono Baidebento!

- Kaltas, - prisipažino kubilius, - bet...

- Garsiai ištarti didžiausio žmonijos priešo vardą, - tarė Baidebentas, - vadinas...

- Kaltas, - pakartojo kubilius.

- Vadinas, būti sugundytam, - tęsė garbusis ganytojas, - ir leisti arba netgi savotiškai jį versti užmiršti tuos nusidėjėlius, kurie jau pateko į jo rankas, ir užsiimti tais, kas šaukiasi jo vardo.

- Gerai, gerai, pone Baidebentai, juk aš prisipažįstu esąs kaltas, ko dar reikia? - atsiprašinėjo kubilius. - Bet leiskit man perklausti šitų moteriškių, kodėl jos sudėjo paukštieną į lėkštę, nesulaukusios mūsų.

- Mes nesudėjon, Gilbertai, - pasakė jo žmona, - bet atsitiko nelaimė...

- Kokia nelaimė? - suriko Girderis žybčiodamas akimis. - Tikiuos, antys liko sveikos? A?

Baisiausiai nusigandusi Džina nedrįso nė žodžio ištarti, bet čia į pagalbą jai šoko motina. Pakėlusi rankas, tarsi išgirdusi prieštaravimą tučtuojau įsirems į klubus, ji pareiškė:

- Aš jas atidaviau vienam savo pažįstamui, Džibai Girderi. Na, ir kas?

Tokia neregėta savikliova valandėlę atėmė Girderiui žadą.

- *Jūs* atidavėt paukštieną, geriausią mūsų krikštynų patiekalą, savo draugui, jūs sena ragana?! Norėčiau žinoti, kas jis toks!

- Gerbiamas ponas Kalebas Boiderstonas iš "Vilko uolos", - atsakė Marijona, pasirengusi tučtuojau pulti į kovą.

Girderio įtūžis išsiliejo per kraštus. Niekas negalėjo jo taip įsiutinti, kaip žinia, jog nuostabiosios antys buvo padovanotos mūsų bičiuliui Kalebui, kurio, dėl skaitytojui jau žinomų priežasčių, jis kęste nekentė. Jis užsimojo kirsti su botagu poniai Laitbodi, tačiau ši stovėjo kaip įkalta, sutelkusi visas jėgas, drąsiai iškėlusi geležinį samtį, su kuriuo ką tik laistė riebalais avienos kepsnį. Jos ginklas, be abejo, buvo pranašesnis, o jį laikanti ranka nė kiek ne

silpnesnė už žento, taigi Gilbertas pamanė, jog geriausia bus išliejus pyktį ant žmonos, kuri šiuo metu kažkaip gailiai inkštė ir nepaprastai sugraudino pastorių, jautriausią ir nuoširdžiausią būtybę šiame pasaulyje.

- O tu, kvėša, ko sėdėjai ir vėpsojai, kai mano gerą atiduoda tam prasigėrusiam dykūnui, pasileidusiam nukaršėliui, tam ponų padlaižiui vien už tai, kad šis savo tauškalais pakuteno ausis tai senai vėplai ir dar primelavo devynias galybes. Na, dabar gausi...

Bet čia ir žodžiu, ir veiksmu įsikišo pastorius, o ponia Laitbodi, mosuodama samčiu, atsistojo priešais savo dukterį.

- Tai ką, ar aš negaliu nubausti savo žmonos? - nepatenkintas suriko kubilius.

- Savo žmoną, Girderi, tu gali bausti kiek tik nori, - atrėžė ponia Laitbodi. - Bet mano dukters tu nė pirštu nepaliesi, šitą tai jau tikrai žinok.

- Gėdykitės, pone Girderi! - ramino kunigas. - Šito aš visiškai nesitikėjau iš jūsų. Taip duoti valią nuodėmingai aistrai ir užsipulti jums artimiausią ir brangiausią žmogų! Ir dar tą patį vakarą, kai rengiatės atlikti švenčiausią krikščionio pareigą - tėvo pareigą. Ir dėl ko? Dėl nevertų ir tuščių žemiškų gėrybių.

- Nevertų! - suriko kubilius. - Per visą savo gyvenimą nesu matęs riebesnės žąsies! O tokių puikių ančių jokioj pelkėj nesurasi!

- Tebūnie taip, kaimyne, - vėl prabilo pastorius, - bet pažvelkit, kokia gausa gėrybių dar pasiliko. Prisimenu tas dienas, kai bent dešimt iš tų paplotėlių, sudėtų ant stalo, būtų buvęs didžiausias gardumynas daugybei vyrų, kurie už savo tikėjimą iš bado mirdavo slapstydamiesi kalnuose, pelkėse, žeminėse.

- Va šitas mane labiausiai ir siutina, - širdo kubilius, geisdamas, jog kas nors pritartų jo ne visai iš piršto išlaužtam pykčiui. - Jeigu senė būtų atidavusi paukštieną kankiniui arba šiaip žmogeliui, o ne tam grobuoniui ir melagiui, tam niekšui toriui, kuris trankėsi su milicijos būriu, vado-

vaujamu senojo tirono Alano Ravensvudo, dabar jau nusikrausčiusio į aną pasaulį, ir kovojo prieš mūsų tikėjimo kankinius prie Bosvel Bridžo, aš nebūčiau ėmęs į galvą. Bet atiduoti skaniausią šventės kąsnį tam nevidonui!..

- Tačiau, Gilbertai, - pertarė pastorius, - ar jūs nematote čia Dievo pirštо? Teisiųjų vaikams nereikia prašyti išmaldos, o kadaise galingo prispaudėjo sūnus taip nusigyveno, jog savo nepriteklius turi kamšyti jūsų apsytybėmis.

- Be to, - įsiterpė kubiliaus žmona, - tos antys visiškai ne jaunajam Ravensvudui, kaip jis sakė, o pavaišinti lordui saugotojui, berods jis taip šaukiamas. Jis dabar ten, "Vilko uoloje"

- Seras Viljamas Aštonas "Vilko uoloje"! - nustebęs sušuko ratlankių ir šulų meistras.

Taip. Dabar juodu viena ranka eina, - pridūrė ponia Laitbodi.

- Eik, jau eik, puskvaile! Tas senas plepys ir landžius dar įšnekės tamstai, kad mėnulis padarytas iš žalio sūrio. Lordas saugotojas ir Ravensvudas! Jie juk kaip katė su šunimi, kiškis su vilku.

- O aš sakau, kad jie kaip vyras su žmona ir sutaria geriau nei kita tikra pora, - atšovė uošvė. - Beje, numirė Piteris Pančenas, karaliaus vyno rūsių kubilius, tad dabar jo vieta laisva ir...

- Ar jūs pagaliau nustosit malusios liežuviais? užriko Girderis ant kartu skalijančių moterų, nes, kai tik pokalbis pakrypo kitaip, jaunoji ponia įsidrąsino ir ėmė pritarti motinai, iš paskos kartodama jos žodžius, tik gerokai aukštesniu tonu, todėl atrodė, lyg jos būtų dainavusios dviem balsais.

- Šeimininkė sako tikrą tiesą, meistre, - tarė Girderio vyresnysis pameistrys, atėjęs per pačius barnius. - Ką tik mačiau, kaip lordo saugotojo tarnai geria ir linksminasi kūmutės Smoltraš smuklėje.

- O jų ponas ar vieši "Vilko uoloje"? - paklausė Girderis.

- Taip, garbės žodis, - patikino jo padėjėjas.

- Ir jis Ravesnsvudo draugas?

- Panašu, jog taip, - atsakė pameistrys, - nes ko jis ten svečiuotųsi.

- Ir Piteris Pančenas mirė?

- Mirė, mirė. Pagaliau senis ištiesė kojas, - patvirtino pameistrys. - Nemaža degtinės iškliukino per savo amželį. O iešmą su paukštiena aš galėčiau sugrąžinti, meistre, jūsų arklys dar nenubalnotas, o ponas Bolderstonas ne kažin kiek bus nukulniavęs.

Taip ir padarysim, Vili... Aš tau pasakysiu, ką daryti pasivijus Bolderstoną.

Palikęs moteris ir pastorių virtuvėje, kubilius išėjo su Viliumi duoti jam slaptų nurodymų.

- Na, ir gražiausia! - prabilo uošvė kubiliui grįžus atgal. - Siųsti niekuo dėtą vaikį sulaikyti ginkluoto vyro. Juk tu žinai, kad ponas Bolderstonas visada nešiojasi rapyrą, o priedo dar ir durklą.

- Tikiuosi, jog gerai apgalvojote viską, ką rengiatės veikti, - pasakė pastorius, - nes galite sukelti kivirčą, ir aš privalau perspėti: tas, kas kursto kivirčą, nors pats jame ir nedalyvauja, yra taip pat kaltas.

- Nesukit galvos, pone Baidebentai, pareiškė Gilbertas. - Per tas moteris ir kunigus negali nė pasijudinti. Pats žinau, iš kurio galo valgyti pyragą. Duok pietus, Džina, ir daugiau nė žodžio apie tai.

Ir iš tikrųjų per visą vakarą kubilius nieko nebeužsiminė apie dingusią paukštieną.

Tuo metu pameistrys, išklausęs ypatingus savo pono nurodymus, sėdo ant jo žirgo ir išskubėjo vytis plėšiko Kalebo. O pastarasis, kaip ir galima buvo tikėtis, negaišo kelyje. Jis netgi nustojo plepėjęs, norėdamas kuo greičiau pasiekti pilį, tik paaiškino ponui Lokhardui, jog jis paprašęs tiekėjo žmoną šiek tiek apkepinti paukštieną, nes Mizi, išsigandusi griaustinio, ko gero, dar nebus įkūrusi ugnies. O pats tuo tarpu, remdamasis tuo, jog reikia kuo greičiau grįžti į "Vilko uolą", ėmė skuosti taip spėriai,

kad jo bendrakeleiviai vos spėjo jį sekti. Pasiekęs kalno kauburį, skyrusį "Vilko uolą" nuo kaimelio, jis jau manė esąs saugus, tik staiga išgirdo iš tolo ataidint arklio trypčiojimą ir garsius šūksnius:

- Pone Kalebai! Pone Bolderstonai! Pone Kalebai Bolderstonai! Luktelkit truputėlį!

Savaime suprantama, jog Kalebas neskubėjo atsiliepti į kvietimą palaukti. Pradžioje apsimetė negirdįs ir tikino savo bendrakeleivius, jog tai vėjas švilpia, paskui tikino, esą neverta dėl kažko stoviniuoti; pagaliau vakaro sutemose išryškėjus raitelio figūrai, jis nenoromis sustojo, pasirengęs visomis dvasios jėgomis ginti savo grobį, ir, atsistojęs oria poza, iškėlė iešmą taip, kad su visa savo našta jis atrodė it ietis su skydu; Kalebas buvo tvirtai pasiryžęs geriau mirti nei pasiduoti.

Bet kaip jis nustebo, kai kubiliaus pameistrys prijojęs pagarbiai jį pasveikino ir pareiškė, esą jo ponas apgailestaująs, kad Kalebas neradęs jo namuose ir nepasilikęs krikštynoms; sužinojęs apie aukštų svečių apsilankymą pilyje ir manydamas, jog nebuvo galima spėti tinkamai pasiruošti, ponas Girderis išdrįsęs pasiųsti statinaitę chereso ir šulikę degtinės.

Esu girdėjęs pasakojimą apie vieną senyvą džentelmeną, kurį vijosi nuo grandinės nutrūkusi meška; visiškai užduseęs ir netekęs vilties, jis apsigręžė ir užsimojo lazda ant šleivakojės. Išvydus lazdą, atbudo gyvulio disciplinos instinktas ir, užuot sudraskiusi nelaimėlį į gabalus, meška atsistojo ant užpakalinių kojų ir ėmė tripinėti sarabandą.* Ne mažesnis negu džentelmeno, atsidūrusio mirtiname pavojuje ir taip netikėtai išsigelbėjusio, buvo ir mūsų gerojo bičiulio Kalebo nustebimas pamačius, jog persekiotojas ne tik neketina atimti, bet dar nori pridėti prie jo grobio. Tačiau jis tučtuojau susigaudė, koks reikalas, kai tik

* *Sarabanda - ispanų liaudies šokis.*

pameistrys, sėdėdamas ant arklio, įsispraudęs tarp dviejų statinių, pašnibždėjo jam į ausį:

- Jei būtų galima tarti žodelį dėl Piterio Pančeno vietos, tai Džonas Girderis lordui Ravensvudui su kaupu atsilygintų. O jau kaip apsidžiaugtų, jei tuo reikalu galėtų pasišnekėti su ponu Bolderstonu; o jeigu ponui Bolderstonui ko nors prisireiktų, šeimininkas būtų lankstus it gluosnio ratlankis.

Kalebas išklausė pameistrį tylėdamas ir, kaip ir visi didieji žmonės, pradedant Liudviku XIV, užuot atsakęs šnabžtelėjo: "Pažiūrėsim", o kad išgirstų ponas Lokhardas, pridūrė:

- Pristatydamas gėrimų, jūsų ponas pasielgė labai mandagiai bei pagarbiai, ir aš būtinai apie tai pranešiu milordui. O dabar, bernužėli, jokite į pilį ir, jeigu tarnai dar nebus grįžę (o šitaip labai gali būti, nes, jei jau išrūko, tai šlaistosi dieną naktį), palikite statinaites vartininko namelyje po dešinei nuo didžiųjų vartų. Paties vartininko nerasite, jis išėjęs į svečius, taigi jums niekas netrukdys.

Išklausęs Kalebo nurodymus, pameistrys nujojo tolyn ir, padėjęs statinaites tuščiame, apgriuvusiame vartininko namelyje, nieko nesutikęs grįžo atgal. Taigi įvykdęs savo šeimininko užduotį, jis dar kartą prajodamas pro šalį mandagiai nusilenkė Kalebui su jo bendrakeleiviais ir grįžo namo dalyvauti krikštynų puotoje.

XIV skyrius

Kaip siaudžiant gaudžiant rudenio vėjeliui,
Aplinkui sukasi sausi lapeliai,
Arba kaip skrenda vėjo genami,
Pelai nuo tikro grūdo atskirti,
Taip skrieja ir sumanymai žmogaus
Ten, kur juos nukreipia valia dangaus.

Anonimas

Mes palikome Kalebą Bolderstoną džiūgaujantį dėl to, kad jam pasisekė įvykdyti šitiek žygdarbių Ravensvudų giminės šlovei. Išdėstęs ir apžvelgęs įvairiausius patiekalus, jis pareiškė, jog tokių karališkų vaišių "Vilko uoloje" nebuvo nuo velionio lordo laidotuvių puotos. Rūmininkas tiesiog spindėte spindėjo "dabindamas" seną ąžuolinį stalą švaria drobule ir dėliodamas ant jos troškintą elnieną ir keptą paukštieną, kartkartėmis pažvelgdamas į savo poną ir svečius, tarsi priekaištaudamas už netikėjimą jo jėgomis. Kalebas per visą vakarą vaišino Lokhardą daugiau ar mažiau tikrais pasakojimais apie buvusią "Vilko uolos" didybę ir jos baronų viešpatavimą šiose apylinkėse.

- Neatsiklausęs lordo Ravensvudo sutikimo, joks vasalas negalėjo laikyti veršiuko ar ėriuko savo nuosavybe. Ir tuoktis tais laikais taip pat reikėjo gauti lordo leidimą. O, kiek smagių istorijų pripasakota apie tą ir kitas teises! Ir nors dabar jau ne taip, kaip buvo tais gerais senais laikais, kai galingieji turėjo visą valdžią, bet juk, pone Lokhardai, kaip jūs ir pats tikriausiai pastebėjote, mes, Ravensvudų giminės tarnai, iš visų pajėgų stengiamės, remdamiesi visomis pripažintomis baronijos teisėmis, palaikyti tarp senjoro ir vasalų tinkamus ir tvirtus ryšius, kurie

andai dėl šiais negandų laikais visur viešpataujančios savivalės ir pakrikimo gali visai iširti.

- Aha! - pratarė ponas Lokhardas. - Jums leidus, pone Bolderstonai, norėčiau paklausti, ar, jūsų manymu, to kaimelio gyventojai yra išties tokie paklusnūs. Nes turiu pripažinti, kad Ravensvudo pilies, dabar priklausančios mano ponui, lordui antspaudo saugotojui, nuomininkai ne tokie jau sukalbami žmonės.

- Ak, pone Lokhardai, - aiškino Kalebas, - neužmirškite, kad jie perėjo į kitas rankas: senasis ponas gaudavo dukart daugiau, negu jam priklausė, o naujasis galėjo ir nieko negauti. Tie Ravensvudo nuomininkai iš tikrųjų buvo užsispyrę ir priešgynūs, todėl naujajam ponui nelengva rasti su jais bendrą kalbą. Jeigu jūsų ponas nors sykį juos sukiršins, tuomet niekas jų nebenumalšins.

- Teisybė, - pritarė ponas Lokhardas. - O jeigu jau tokios tokelės, tai, manding, geriausia mums visiems būtų apvesdinti jūsų jaunąjį lordą su mūsų šauniąja jaunąja ledi. Seras Viljamas galėtų duoti jai kraičio jūsų buvusias valdas, o turėdamas tokią suktą galvą, greit tokias pat išviliotų iš ko nors kito.

Kalebas palingavo galvą.

- Norėčiau, pone Lokhardai, - pasakė jis, - kad taip įvyktų. Bet Ravensvudų giminei jau seniai išpranašauta, ir aš nenorėčiau sulaukti tos dienos, kada ši pranašystė išsipildys... Gana ir taip daug sielvarto regėjo mano akys.

- Niekai! Netikėkit tomis pranašystėmis, - prieštaravo jo bendras. - Jei tie jaunuoliai patiks vienas kitam, iš jų bus šauni pora. Bet, tiesą sakant, mūsų namuose viską tvarko viena ledi, taigi ir čia, kaip ir kitur, ji prikiš savo ranką. Tačiau nieko bloga nebus, jei išgersim į jų sveikatą. Aš ir poniai Mizi pripilsiu stiklą pono Girderio atsiųsto chereso.

Kol tarnai vaišinosi virtuvėje, menėje susirinkusi draugija nemažiau maloniai leido laiką. Kai tik Ravensvudas nusprendė pagal savo išgales vaišingai priimti antspaudo saugotoją, jis pasijuto privaląs pasirodyti kaip ma-

lonus ir nuoširdus šeimininkas. Ne kartą jau buvo pastebėta, jog žmogus, apsiėmęs vaidinti kokį nors vaidmenį, dažniausiai taip į jį įsigyvena, kad galiausiai tampa tuo, ką vaizduoja. Nepraėjus nė dviems valandoms, Ravensvudas, pats nustebęs, pasijuto esąs šeimininkas, nuoširdžiai stengiąsis kuo geriau priimti laukiamus ir garbingus svečius. Tegu sprendžia nuovokus skaitytojas, kiek prisidėjo prie šios permainos panelės Ašton grožis ir nuoširdumas, jos mokėjimas prisitaikyti prie nepatogios situacijos, ir kiek pasitarnavo lipšni ir įtaigi šneka lordo saugotojo, sugebančio itin gerai parinkti žodžius laimėti klausytojo palankumą. Šiaip ar taip, Ravensvudas neliko abejingas nė vienam iš jų.

Antspaudo saugotojas buvo patyręs valstybės veikėjas, puikiai nusimanąs apie dvaro ir ministrų kabineto gyvenimą, gerai susipažinęs su visomis septynioliktojo amžiaus pabaigos politinių įvykių smulkmenomis. Būdamas daugelio įvykių dalyvis ir asmeniškai pažinodamas įvairių žmonių, jis mokėjo apie viską pasakoti labai įdomiai, be to, turėjo ypatingą sugebėjimą nė vienu žodžiu neišduoti savo minčių, todėl įtikindavo klausytoją, jog kalba ničnieko neslėpdamas ir nenutylėdamas. Nors Ravensvudas buvo nusistatęs prieš serą Aštoną ir turėjo pamatą jo nekęsti, tačiau pripažino, kad pokalbis jam ir malonus, ir naudingas, o valstybės vyras, pradžioje nenorėjęs net prisipažinti, kas esąs, dabar visiškai atsipalaidavo ir šnekėjo lengvai ir sklandžiai, it aukščiausio lygio auksaburnis advokatas.

Duktė kalbėjo nedaug, bet daug šypsojo; o tai, ką ji pasakė, bylojo apie jos kuklumą ir švelnumą bei troškimą teikti kitiems malonumą - savybės, kuriomis toks išdidus žmogus kaip Ravensvudas žavėjosi labiau nei šmaikščiausiu sąmoju. Kita vertus, jaunuolis pajuto, jog svečiai, iš dėkingumo ar dėl kokios kitos priežasties, rodė jam tiek pagarbos ir dėmesio toje apleistoje ir nykioje menėje, tarsi jis būtų juos priėmęs taip ištaigingai, kaip derėjo jo aukštai kilmei. Trūkumų jie tarsi nepastebėjo, o jeigu ir pastebėjo,

tai imdavo girti tuos daiktus, kuriais Kalebas pakeisdavo nesamus reikmenis. Jeigu kartais tekdavo nusišypsoti, tai šypsena būdavo geranoriška, ir ją dažniausiai palydėdavo tinkamas komplimentas, rodantis kilniajam šeimininkui, kaip gerai svečiai vertina jo privalumus ir kaip maža skiria dėmesio aplink esantiems nepatogumams. Sunku pasakyti, kas padarė didesnį įspūdį išdidžiajai jaunojo Ravensvudo širdžiai: ar suvokimas, kad jo asmeniniai privalumai svečiams reiškė daugiau nei visur matomas neturtas, ar tėvo iškalbingumas ir Liusi Ašton grožis.

Pagaliau atėjo metas poilsiui. Antspaudo saugotojas ir jo duktė nuėjo į jiems skirtus kambarius, "padabintus" kur kas geriau, nei buvo galima tikėtis. Šį nelengvą darbą atlikti ekonomei Mizi padėjo viena gandonešė, atkulniavusi iš kaimelio iššniukštinėti, kas dedasi pilyje. Kalebas tuč-tuojau ją sulaikė ir privertė imtis namų ruošos, taigi užuot sugrįžusi namo ir apsakiusi, kaip atrodo ir kaip apsitaisiusi jaunoji ledi, ji buvo pristatyta eiti "Vilko uolos" namų apyvoką.

Pagal to meto papročius pats jaunasis Ravensvudas, lydimas Kalebo, nuvedė lordą saugotoją į jam skirtą miegamąjį. Rūmininkas iškilmingai, tarsi šviestuvą su daugybe vaško žvakių, pastatė ant stalo iš vielų suraizgytą sumazgytą varganą žvakidę su smilkstančiomis lajinėmis žvakėmis, net ir tais laikais naudotomis nebent tik sodiečių. Paskui jis dingo, bet tučtuojau grįžo su dviem moliniais ąsotėliais (pasak jo, po miledi mirties porcelianas pilyje beveik nebenaudojamas). Viename buvo cheresas, o kitame - degtinė. Nors ir žinodamas, kad melas gali būti atskleistas, Kalebas pareiškė, esą cheresas išlaikytas dvidešimt metų "Vilko uolos" rūsiuose, ir, "nors jam nedera be reikalo plepėti jų malonybėms, bet degtinė - nepamainomas gėrimas, saldus kaip midus ir toks stiprus, jog net patį Samsoną išverstų iš kojų. Ji užsilikusi nuo to atmintino pokylio, kai Džeimis Dženklbris nukovė senąjį Miklstobą laiptų viršuje, gindamas gerbiamosios ledi Miurend šlovę, o šioji buvusi šiek tiek giminė Ravensvudams, bet..."

- Bet kad užbaigtumėte šią istoriją, pone Kalebai, - nutraukė jį antspaudo saugotojas, - gal malonėtumėt atnešti ąsotėlį vandens.

- Neduokdie, kad jūsų didenybė gertumėte vandenį šiuose namuose! - sušuko Kalebas. Tai gėda tokiai šlovingai giminei!

- Tačiau jeigu jo didenybė pageidauja, - tarė Ravensvudas šypsodamas, - man regis, reikėtų įvykdyti jo norą, juolab kad, jei neklystu, dar neseniai vanduo čia buvo geriamas, ir geriamas pasigardžiuojant.

- Na, jeigu jo didenybė pageidauja, nusileido Kalebas ir tučtuojau atnešė ąsotį tyro vandens. Tokio vandens kaip "Vilko uolos" šuliny niekur nerasi, bet vis dėlto...

- Vis dėlto mes turėtume leisti lordui antspaudo saugotojui ilsėtis šiame varganame mūsų kambaryje, - pareiškė jaunasis Ravensvudas, pertardamas plepųjį tarną, kuris tuoj pat pasuko durų link ir, žemai nusilenkęs serui Aštonui, pasirengė išlydėti savo poną iš slaptojo kambario.

Bet antspaudo saugotojas sulaikė Ravensvudą.

- Aš tik keletą žodžių pasakysiu ponui Ravensvudui, Kalebai, ir manau, jog šį sykį jis sutiks apsieiti be jūsų paslaugų.

Dar žemiau nusilenkęs nei pirmą kartą, Kalebas pasišalino, o jo ponas stovėjo nejudėdamas iš vietos ir, gerokai susirūpinęs, laukė, kaip galų gale užsibaigs ši netikėtų įvykių kupina diena.

- Pone Ravensvudai, - šiek tiek varžydamasis prabilo seras Viljamas Aštonas, - viliuosi, jog, būdamas tikras krikščionis, jūs nenorėtumėte dienai pasibaigus tebeslėpti širdyje pyktį.

Ravensvudas paraudo ir atkirto:

- Šį vakarą aš neturėjau progos atlikti prievolės, kurią krikščioniui skiria jo tikėjimas.

- Man regis, ne visai taip, - prieštaravo svečias, - prisiminus visus ginčus ir bylas, iškeltas, deja, dažniau

negu buvo būtina, tarp velionio lordo Ravensvudo, jūsų tėtušio, ir manęs.

- Prašyčiau, milorde, - vos vos tvardydamasis tarė Ravensvudas, - neužsiminti apie tas aplinkybes mano tėvo namuose.

- Kiekvienu kitu atveju būčiau atsižvelgęs į šį delikatų prašymą, - pasakė seras Viljamas Aštonas, - bet dabar turiu išdėstyti viską iki galo. Aš pats per daug nukentėjau nuo netikro delikatumo, neleidusio man susitikti su jūsų tėvu, nors daug kartų stengiausi tai padaryti. Kiek širdies skausmo ir jam, ir man būtų buvę galima išvengti!

- Tai tiesa, - kiek patylėjęs atsakė Ravensvudas, - iš tėvo esu girdėjęs, jog jūsų didenybė siūlėte su juo susitikti.

- Siūliau, mielasis Ravensvudai, tikrai siūliau. Bet aš privalėjau prašyti, maldauti, melsti! Man reikėjo nuversti pertvarą, pastatytą tarp mūsų egoistiškai nusiteikusių žmonių, ir parodyti, jog esu pasirengęs paaukoti nemažą dalį savo įstatyminių teisių, gerbdamas visiškai natūralius jo jausmus. Tačiau pateisindamas save, mano jaunasis bičiuli (leiskite jus taip vadinti), noriu pasakyti, jog mudviem su jūsų tėvu praleidus tiek laiko, kiek palankus likimas man šiandien leido pabūti jūsų draugėje, mūsų šalis tikriausiai būtų išsaugojusi vieną garbingiausių savo didikų, o man nebūtų reikėję pyktis su žmogumi, kuriuo apskritai labai žavėjausi ir kurį labai gerbiau.

Jis prispaudė nosinę prie akių. Ravensvudas taip pat susijaudino, bet tylėjo, laukdamas šio nuostabaus prisipažinimo tęsinio.

- Norėčiau, kad jūs žinotumėte, - tęsė antspaudo saugotojas, - jog, esant tarp mūsų nesutarimams, aš stengiausi patvirtinti mano įstatymines teises teismo keliu, bet niekada nemėginau reikalauti to, kas peržengtų teisingumo ribas.

- Milorde, - atsakė jaunasis Ravensvudas, - nėra reikalo toliau tęsti šio pokalbio. Visa, ką įstatymas jums duos arba jau davė - priklauso arba priklausys jums. Nei

mano tėvas, nei aš niekada nieko nepriimtume iš malonės.

- Iš malonės? Ne... jūs manęs nesupratote, - vėl prašneko antspaudo saugotojas, kadangi nesate teisininkas. Įstatymo požiūriu, teisės gali būti tikros ir pripažintos, tačiau garbingas žmogus ne visada norės jomis pasinaudoti.

- Apgailestauju, kad taip yra, - pasakė Ravensvudas.

- Na, na, - prieštaravo svečias, - šnekate lyg jaunas advokatas: vadovaujatės širdimi, o ne protu. Mums dar reikia daugelį dalykų išsiaiškinti. Nejau jūs pasmerksite mane, taikos trokštantį senį, už tai, kad, atsidūręs jauno bajoro, išgelbėjusio man ir mano dukrai gyvybę, valdose trokštu, iš visos širdies trokštu juos kuo teisingiau išspręsti?

Kalbėdamas šiuos žodžius, seras Aštonas tvirtai spaudė apatišką Ravensvudo ranką, ir jaunuoliui, nepaisant jo ankstesnio nusistatymo, nieko kito neliko, kaip atsakyti tuo pačiu; palinkėjęs svečiui labos nakties, jis atidėjo pokalbio tęsinį kitam rytui.

Ravensvudas nuskubėjo į menę, kur turėjo permiegoti, ir ilgokai žingsniavo po ją ten ir atgal. Jo mirtinas priešas buvo jo namuose, o jis nejautė jam nei kruvinos neapykantos, nei krikščioniškos meilės. Ravensvudas juto negalįs jam atleisti, bet taip pat nebepajėgiąs toliau kerštauti, ir jam atrodė, jog jis ketina padaryti niekingą sandėrį stengdamasis sutaikinti neapykantą tėvui su meile jo dukteriai. Apšviestas blyškios mėnulio šviesos ir rausvos blėstančio židinio ugnies, bėgindamas pirmyn ir atgal, jis keikė pats save. Čia atlapodavo grotuotus langus, čia vėl juos užtrenkdavo, tarsi ir trokšdamas gaivaus oro, ir nenorėdamas jo įsileisti. Galiausiai aistrų protrūkis liovėsi putojęs, ir jis susmuko į krėslą, turėjusį tą naktį būti jam patalu.

"Jei šis žmogus, - aprimus aistroms, ramiau mąstė Ravensvudas, - jei šis žmogus iš tikrųjų nori tik tiek, kiek leidžia įstatymas, jei jis nori remtis jam pripažintomis teisė-

mis, siekdamas teisingai užbaigti ginčą, tai dėl ko buvo nepatenkintas mano tėvas? Arba aš? Tie, iš kurių mes paveldėjome giminės palikimą, žuvo nuo mano protėvių kardo, palikdami visas savo valdas nugalėtojams; mes suklupome parblokšti įstatymų, kurie nūnai negailestingi škotų riteriams. Taigi teks derėtis su dabartiniais nugalėtojais, tarsi būtume apsuptoje tvirtovėje ir neturėtume jokios vilties išsigelbėti. Galbūt šis žmogus visai nė toks, kaip aš maniau, o jo duktė... Bet aš nusprendžiau negalvoti apie ją"

Įsisupęs į apsiautalą, jis užmigo ir ligi pat ryto, kol šviesa prasiskverbė pro grotuotus langus, sapnavo Liusi Ašton.

XV skyrius

Matydami, kaip giminaičiai ir draugai
Suklumpa po vargų našta, mes nepasiūlome
Jiems rankos atsikelti, bet, greičiau,
Prispaudę koja, stumiame į dugną.
Taip, kaip ir aš tau padariau.
Bet štai tu vėl keliesi,
Ir aš padėsiu tau.

*"Naujas būdas senoms skoloms užmokėti"**

Lordas antspaudo saugotojas išsitiesė ant neįprastai kieto guolio, atsiduodamas tokioms pat mintims apie garbės troškimą ir valstybinius rūpesčius, kokios neleidžia užmigti politikui ir ant minkščiausio pūkų patalo. Jis pakankamai ilgai plaukė laviruodamas tarp besivaržančių srovių bei tėkmių ir suprato, kokios jos pavojingos ir kaip svarbu nukreipti savo laivą pagal vyraujančio vėjo kryptį, jei nori, kad jis nesudužtų audroje. Jo sugebėjimų pobūdis ir su tuo susijęs jo bailumas skatino jį taikytis prie aplinkybių, kaip taikėsi senasis grafas Northamptonas**, kuris paaiškino, kaip jam pasisekė išlikti savo vietoje per visas valstybės permainas nuo Henriko VIII ligi pat Elžbietos laikų: jis atvirai prisipažino esąs ne ąžuolo, o gluosnio prigimties. Todėl ir seras Viljamas Aštonas visais atvejais laikėsi tos pačios taktikos stebėjo politinio gyvenimo permainas ir, dar nepasibaigus konfliktui, stengdavosi įgy-

* *"Naujas būdas senoms skoloms užmokėti" - anglų dramaturgo Filipo Masindžerio (1583-1640) pjesė. Epigrafas paimtas iš III v., 3 sc.*

** *Henris Hovardas Northamptonas (1540-1614) - karalienės Elžbietos I.Tiudor (1558-1603), vėliau karaliaus Jokūbo I Stiuarto dvariškis ir valstybės veikėjas.*

ti tos partijos paramą, kuri turėjo daugiausia galimybių laimėti. Jo mokėjimas prisitaikyti prie aplinkybių buvo visiems gerai žinomas ir kėlė abiejų šalies politinių partijų kur kas drąsesnių lyderių panieką. Bet jo naudingi ir praktiški sugebėjimai bei teisinės žinios buvo labai vertinami, ir šios savybės atsvėrė jo trūkumus valdžios atstovų akyse; šie jomis pasinaudodavo ir už jas atsilygindavo, nors ir nelabai jį gerbė ir ne itin juo pasitikėjo.

Markizas A*** panaudojo visą savo įtaką versti Škotijos kabinetui, ir pastaruoju metu jo intrigos buvo taip gerai planuojamos ir taip meistriškai vykdomos, kad sėkmė, regis, jau buvo visiškai garantuota. Tačiau jis nesijautė pakankamai stiprus, todėl nepraleido progos patraukti į savo pusę dar daugiau šalininkų. Įsigyti tokį sąjungininką kaip lordas antspaudo saugotojas buvo gana svarbu, ir vienam draugui, gerai pažinojusiam sero Aštono charakterį ir gyvenimo aplinkybes, buvo pavesta patraukti jį į markizo pusę.

Šis džentelmenas, atvykęs į Ravensvudo pilį neva paprasto mandagumo vizito, pastebėjo, jog šiuo metu lordas saugotojas labiausiai bijojo jam gresiančio pavojaus iš jaunojo Ravensvudo pusės. Aklosios pranašautojos, senosios Alisos, žodžiai, netikėtas ginkluoto Ravensvudo pasirodymas jo valdose tuoj po to, kai jis buvo perspėtas jo saugotis, šalta ir išdidi pastarojo laikysena, kai jam buvo padėkota už laiku suteiktą pagalbą - visa tai padarė jam neišdildomą įspūdį.

Vos tik markizo politinis agentas pajuto, iš kur vėjas pučia, jis ėmė kurstyti lordui saugotojui kitokias, bemaž tokį pat rūpestį keliančias abejones ir būgštavimus. Jis neva užjaučiamai pasiteiravo, ar jau galutinai, be teisės apeliuoti, išspręstas sudėtingas sero Viljamo teismo procesas su Ravensvudų šeima.

Lordas saugotojas patvirtino, esą taip, bet jo svečias, būdamas gerai apie viską informuotas, nepatikėjo. Jis nurodė keletą neginčijamų argumentų, jog kai kurie svarbiausi dalykai, išspręsti Aštono naudai prieš Ravensvudus,

galėtų pagal Unijos aktą* būti peržiūrimi Britanijos lordų rūmuose, kurių, kaip nešališko teismo, lordas saugotojas instinktyviai bijojo. Ten dabar buvo galima kreiptis, užuot apeliavus į Škotijos parlamentą, arba, kaip sakoma oficialiai, "užprotestuoti teismo nuosprendį"

Lordas saugotojas, pabandęs ginčytis, jog tokia procedūra neteisėta, galiausiai nusiramino tuo, kad jaunasis Ravensvudas negalėsiąs rasti parlamente pakankamai įtakingų draugų, kurie reikalautų peržiūrėti tokią rimtą bylą.

- Nepasikliaukit tokia apgaulinga viltimi, - pareiškė jo suktasis draugas. - Galbūt kitoje parlamento sesijoje jaunasis Ravensvudas turės daugiau draugų nei jūsų šviesybė.

- Įdomu būtų pamatyti, - paniekinamai atsakė antspaudo saugotojas.

- Ir vis dėlto, - tarė jo svečias, - tokių pokyčių būta anksčiau, esama jų ir mūsų laikais. Kiek žmonių, dabar vadovaujančių šaliai, vos prieš kelerius metus slapstėsi, gelbėdami savo gyvybę? O ar maža tokių, kurie dabar pietauja iš sidabrinių indų, nors dar neseniai avižinę košę kabino su mediniu šaukštu, o tuo tarpu ne vienas aukštas pareigūnas per trumpą laiką visiškai nusmuko. Įdomus Skoto Skotstarveto veikalas "Netvirta Škotijos valstybės vyrų padėtis", kurio rankraštį andai man rodėte, mūsų laikais galėtų būti patvirtintas daugybe pavyzdžių.

Lordas saugotojas giliai atsiduseęs pareiškė, jog tokie pokyčiai ne naujiena Škotijai ir buvo žinomi dar gerokai prieš pasirodant šio satyriko veikalui.

- Dar prieš daugelį metų, - pasakė jis, - Fordunas**

* *Unijos aktas - 1707 m. sutartis, pagal kurią Škotija įėjo į Didžiosios Britanijos jungtinę karalystę.*

** *Džonas Fordunas (m. 1384) - škotų metraštininkas, pirmosios Škotijos istorijos autorius.*

pacitavo senovinę patarlę: "*Neque dives, neque fortis, sed nec sapiens Scotus, proedominante invidia, diu durabit in terra*" *

- Patikėkite, gerbiamas drauge, - atsakė svečias, - jog nei jūsų ilgametė tarnyba valstybės labui, nei išsamios teisės žinios neišgelbės jūsų ir neapsaugos jūsų turto, jei markizas A*** ateis su savo partija į Britanijos parlamentą. Kaip žinote, velionis lordas Ravensvudas artimai su juo giminiavosi, nes ledi Ravensvud buvo riterio Tilibardino penktos kartos palikuonė. Esu įsitikinęs, jog būdamas artimas giminaitis, markizas išties ranką janajam Ravensvudui ir imsis jį globoti. O kodėl ne? Ravensvudas - energingas ir žvalus jaunuolis, sugebąs apsiginti ir žodžiu, ir veiksmu, o tokie visada ras draugų tarp giminaičių. Jis ne koks nors beginklis ir bejėgis Mefibošetas**, kurs tampa našta jį pakėlusiam. Taigi, jei jūsų byla prieš Ravensvudą bus apskųsta lordų rūmams, markizas, neabejoju, dar jus pašokdins.

Tai būtų blogas atlyginimas, pasakė lordas saugotojas, - už mano ilgą tarnystę šaliai ir pagarbą, kurią nuo seno jaučiau jo šviesybės šeimai ir pačiam markizui.

- Deja, milorde, - toliau porino markizo agentas, - nėra ko remtis buvusiais nuopelnais ir sena pagarba. Toks žmogus kaip markizas šiais nepastoviais laikais tikėsis pagalbos dabar ir neatidėliojamų pagarbos įrodymų.

Lordas saugotojas iškart suprato, kur link suka jo draugas, bet, būdamas labai atsargus, nieko aiškiai neatsakė.

- Nežinau, - tarė jis, - ko galėtų tikėtis markizas iš mano menkų sugebėjimų, bet esu visada pasiryžęs jam tarnauti, jeigu tai neprieštaraus pareigai karaliui ir tėvynei.

* *Kai viešpatauja pavydas, ilgai žemėje negyvens nei turtingas, nei stiprus škotas, jeigu jis išmintingas (lot.).*

** *Mefibošetas Biblijos personažas, Jonato, Izraelio karaliaus Dovydo draugo, luošas sūnus.*

Taigi pasakęs tarsi viską, seras Viljamas Aštonas iš tikrųjų nieko nepasakė, nes išlyga buvo padaryta tam, kad vėliau, ja prisidengus, galėtų elgtis kaip tinkamas; po to jis pakeitė pokalbį ir daugiau nebeleido grįžti prie tos temos. Svečias taip ir išvyko, nesugebėjęs gauti sukto ir patyrusio politiko pažado ar įsipareigojimo paremti markizo planus, tačiau įsitikinęs, jog pažadino jo būgštavimus pačiu jautriausiu klausimu ir padėjo pamatus tolesniems susitarimams.

Kai įgaliotinis nupasakojo markizui derybų rezultatus, jiedu nutarė neleisti antspaudo saugotojui nusiraminti ir visąlaik kelti jam naujų rūpesčių, ypač kai ledi Ašton būdavo išvykusi. Jie gerai žinojo, kad ši išdidi, kerštinga ir valdinga moteris suteiks savo vyrui drąsos, kurios jam taip trūksta; žinojo, kad ji nesvyruodama remia valdančiąją partiją, nuolat palaiko ryšį ir susirašinėja su jos vadovais ir, pagaliau, kad ji nė kiek nebijo ir taip nekenčia Ravensvudų šeimos (šių sena kilmė metė šešėlį naujai iškilusiam didikui, jos vyrui), jog būtų net rizikavusi savo giminės interesais, galėdama galutinai sužlugdyti priešą.

Tuo metu ledi Ašton kaip tik buvo išvykusi. Reikalai, dėl kurių ji užtruko Edinburge, paskui privertė ją keliauti į Londoną, kur ji tikėjosi paversti niekais markizo intrigas dvare, nes artimai draugavo su garsiąja Sara, Marlboro hercogiene, su kuria buvo gana panašaus būdo. Prieš jai sugrįžtant reikėjo kietai paspausti serą Viljamą, todėl markizas ir parašė jaunajm Ravensvudui laišką, kurį pateikėme viename iš ankstesnių skyrių. Laiškas buvo sudėstytas labai atsargiai: jo autorius pasiliko teisę prisidėti prie savo giminaičio likimo tiek, kiek reikėtų jo paties planams įgyvendinti. Tačiau nors markizas, kaip valstybės veikėjas, nenorėjo per daug įsipareigoti arba prisiimti globėjo pareigų, neturėdamas ką pasiūlyti, jo garbei reikia pasakyti, jog jis išties stengėsi būti draugiškas jaunajam Ravensvudui, taip pat nevengė pasinaudoti jo vardu lordui antspaudo saugotojui įbauginti.

Kadangi pasiuntiniui, gabenančiam laišką, reikėjo

joti pro lordo saugotojo namus, jam buvo nurodyta: jojant per kaimą, esantį prie pat pilies parko vartų, arklys turi pamesti pasagą ir, kol vietinis kalvis ją pakals, jis turi apsimesti apgailestaująs sugaišęs tiek daug laiko ir nekantraudamas, lyg niekur nieko, prasitarti, jog nešąs iš markizo A*** jaunajam Ravensvudui žinią, nuo kurios priklauso žūti ar būti.

Ši naujiena, kaip visada gerokai perdėta, iš įvairių pusių tučtuojau pasiekė lordo saugotojo ausis, ir kiekvienas, ją atnešęs, neužmiršdavo priminti, jog žygūnas nepaprastai skubėjo ir visą kelią nujojo stebėtinai greit. Susirūpinęs valstybės vyras klausėsi tylėdamas, tačiau slapta paliepė Lokhardui saugoti, kada pasiuntinys grįš atgal, užlaikyti jį sodžiuje, nugirdyti ir visokiais būdais, ir dorais, ir nedorais, išgauti jo atgabento laiško turinį. Bet kadangi šis kėslas markizo buvo iš anksto numatytas, pasiuntinys grįžo kitu, aplinkiniu keliu, išvengdamas jam paspęstų žabangų.

Taip ir nesulaukęs pasiuntinio, seras Aštonas įsakė ponui Dingvolui kuo stropiausiai išklausinėti savo klientus iš Vilko Lūkesčių kaimo, ar iš tikrųjų markizo A*** tarnas buvo atvykęs į kaimyninę pilį. Tai buvo nesunkiai patvirtinta, nes vieną sykį Kalebas pasirodė kaime penktą valandą ryto pasiskolinti "poros kvortų alaus ir rūkytos žuvies" pavaišinti žygūnui, ir vargšelis, apsivalgęs "sūrios lašišos ir surūgusio gėralo", ištisą parą gaivelėjosi motušės Smoltraš užeigoje. Taigi, nors seras Viljamas Aštonas pradžioje nenorėjo tikėti gandais apie markizo A*** susirašinėjimą su savo nuskurdusiu giminaičiu, dabar jie pasitvirtino be jokios abejonės.

Lordas saugotojas ne juokais susirūpino. Įvedus "Teisių reikalavimą"*, daugeliu atvejų buvo leidžiama dėl civilinio teismo nutarimo duoti apeliaciją parlamentui, kuris

* *"Teisių reikalavimas" 1689 m. Škotijos parlamento priimta deklaracija, tuoj po Anglijos parlamento priimtos analogiškos "Teisių deklaracijos", apribojančios karaliaus teises ir praplečiančios Anglijos parlamento teises.*

anksčiau tokių bylų neperžiūrėdavo; taigi seras Aštonas turėjo pagrindo būgštauti dėl rezultatų tuo atveju, jei Anglijos lordų rūmai sutiktų peržiūrėti jaunojo Ravensvudo apeliaciją "užprotestuoti teismo nuosprendį". Parlamentas galėtų Ravensvudo ieškinį pripažinti teisingu ir peržiūrėti bylą remiantis platesniais teisės principais, o ne paraidžiui laikantis įstatymo, ir tai antspaudo saugotojui būtų neparanku. Be to, remdamasis savo pažintimi su Škotijos teismais prieš abiejų karalysčių uniją, antspaudo saugotojas manė, beje, visiškai nepagrįstai, jog parlamente, į kurį jo byla galėtų būti perkelta, galioja sena, nuo amžių Škotijoje gerai žinoma taisyklė: "Pasakyk, kas tas žmogus, ir aš pritaikysiu įstatymą". Apie Anglijos teismų procesų objektyvų, nešališką pobūdį tuomet Škotijoje buvo mažai žinoma, ir jų paplitimas šioje šalyje buvo vienas vertingiausių unijos suteiktų laimėjimų. Bet apie šią palaimą lordas saugotojas ničnieko nežinojo, nes buvo įpratęs į kitokią tvarką: jis manė, jog, netekęs politinio įtakingumo, pralaimėsiąs bylą.

Tuo tarpu kiekviena jį pasiekusi žinia patvirtindavo markizo planų sėkmę, ir lordas saugotojas manė esant reikalinga pasirūpinti, kaip apsisaugoti nuo besiartinančios audros. Būdamas bailys, jis ketino taikytis ir nusileisti. Pasak jo, tinkamai panaudojus įvykį su buivolu, būtų lengviau asmeniškai susitikti su Ravensvudu ir galbūt net susitaikyti. Jis tikriausiai iš paties Ravensvudo galėtų sužinoti, ką jis manąs apie savo teises ir priemones joms įgyvendinti, ir galbūt net pasiektų kompromisą, nes viena pusė turtinga, o kita - visiškai nusigyvenusi. Susitaikius su Ravensvudu, atsivertų galimybė užmegzti ryšius su markizu A***. "Be to, - šnekėjo jis pats sau, - ištiesti ranką sužlugdytos šeimos palikuoniui - kilnus poelgis, o jeigu naujoji vyriausybė atkreips dėmesį į Ravensvudą ir ims jį globoti, tai, ko gero, mano gerumas atlygins man su kaupu"

Taip samprotavo seras Viljamas Aštonas, stengdamasis, kaip dažnai esti, savo egoistiniams tikslams suteikti kilniaširdiškumo atspalvį. O paskui jo vaizduotė nukly-

do dar toliau. "Jei Ravensvudui skirta užimti aukštą vietą valdžioje ir įgyti pasitikėjimą, - mąstė jis, - ir jo vedybos su Liusi padarytų galą didumai neišspręstų reikalavimų, tai geresnio jaunikio dukrai nereikėtų. Edgaras kilęs iš senos giminės, ir santuoka iš dalies įteisintų didelę dalį iš Ravensvudų užgrobtos žemės, o jeigu likusioji atiteks žentui - nedidelė bėda"

Tuo metu, kai antspaudo saugotojo galva buvo užimta tokiais sudėtingais ir painiais planais, jis nusprendė priimti lordo Bitlbreinso pakartotinį kvietimą apsilankyti jo pilyje, kuri buvo vos per keletą mylių nuo "Vilko uolos". Paties lordo namuose nebuvo, bet ledi Bitlbreins priėmė svečią labai širdingai sakydama, jog vyras turįs tuoj tuoj sugrįžti. Ji ypač džiaugėsi matydama panelę Ašton ir lordo saugotojo malonumui tuoj pat surengė medžioklę. Šis mielai priėmė pasiūlymą tikėdamasis medžioklės metu apžiūrėti "Vilko uolos" pilį, o galbūt net geriau susipažinti su pačiu jos šeimininku, jei jis susigundys palikti savo nykų būstą ir pritaps prie kitų medžiotojų. Lokhardui savo ruožtu buvo nurodyta kaip nors susipažinti su pilies gyventojais, ir mes jau matėme, kaip mikliai jis tai padarė.

Netikėta audra padėjo lordui saugotojai geriau įvykdyti troškimą asmeniškai suartėti su jaunuoju Ravensvudu, negu jo drąsiausi lūkesčiai galėjo numatyti. Pastaruoju metu seras Aštonas jau daug mažiau bijojo jaunojo bajoro įtūžio, nes šis, jo manymu, galėjo pasinaudoti kur kas baisesniu ginklu - galimybe atgauti savo teises įstatymo keliu. Tačiau nors antspaudo saugotojas ir manė (beje, visiškai pamatuotai), jog tik beviltiškomis aplinkybėmis žmonės griebiasi kraštutinių priemonių, vis dėlto jis negalėjo įveikti širdyje glūdinčios slaptos baimės, pasijutęs uždarytas gūdžiame "Vilko uolos" bokšte - vienišoje tvirtovėje, ypač tinkamoje vykdyti smurtą ir kerštą. Jo būgštavimus padidino tai, kad pradžioje Ravensvudas sutiko juos gana šaltai ir jam buvo nelengva paaiškinti jo paties nuskriaustam bajorui, kokius svečius jis priglaudė savo namuose; kai seras Viljamas Aštonas išgirdo, kaip smarkiai

už jo nugaros pokštelėjo pilies kiemo vartai, jo ausyse suskambėjo Alisos žodžiai: "Jūs per daug smarkiai susirėmėte su tokia tūžminga gentimi kaip Ravensvudai. Jie sulauks, kol išmuš jų valanda, ir tada atkeršys."

Ravensvudo atvirumas ir vaišingumas, vėliau parodytas jo naujiems pažįstamiems, šiek tiek išsklaidė to prisiminimo sukeltus nuogąstavimus, ir seras Viljamas Aštonas negalėjo nepastebėti, jog jo dukters žavesys ir grožis padėjo persimainyti Edgaro laikysenai.

Štai kokios mintys užplūdo lordą saugotoją, atsidūrus slaptajame kambaryje. Geležinis šviestuvas, beveik tuščias, greičiau į kalėjimą, o ne į miegamąjį panašus kambarys, duslus, nenutrūkstamas bangų plakimas į uolą, ant kurios pastatyta pilis, kėlė liūdnas ir neramias mintis. Juk jo sėkmingos pinklės didele dalimi lėmė Ravensvudų šeimos nuskurdimą. Seras Aštonas buvo gudrus, bet ne žiaurus, taigi matyti jo paties sukeltą sielvartą ir kančias jam buvo taip gailu, kaip jautrios širdies šeimininkei žiūrėti į jos pačios prisakymu skerdžiamus ėriukus arba paukščius. Kita vertus, pagalvojus, jog jam tektų arba grąžinti Ravensvudui didelę dalį iš jo pagrobtų valdų, arba jo nuskurdintos šeimos palikuonį padaryti savo sąjungininku ir šeimos nariu, jį apimdavo toks jausmas, koks tikriausiai apima vorą matant, kaip jo taip meistriškai suregztas voratinklis sunaikinamas vienu šluotos brūkštelėjimu. O jeigu jis šia linkme per toli nužengtų, tai jam iškiltų lemtingas klausimas, kurį ne vienas geras vyras, susigundęs veikti savarankiškai, yra sau davęs, bet neįstengęs atsakyti: ką pasakys žmona, ką pasakys ledi Ašton? Trumpai tariant, lordas saugotojas priėmė tokį nutarimą, koks dažnai silpnavaliams žmonėms tampa prieglobsčiu. Jis nusprendė laukti tolesnių įvykių, pasinaudoti palankiomis aplinkybėmis ir atitinkamai veikti. Su tokia prisitaikymo prie sąlygų nuotaika jis galiausiai nusiteikė poilsiui.

XVI skyrius

Turiu jums raštelį ir prašau atleisti, jog jį įteiksiu. Taip darau skatinamas draugiškumo ir anaiptol nenorėdamas jūsų įskaudinti, nes trokštu tik patenkinti abi puses.

*"Karalius ir joks karalius"**

Kai kitą rytą Ravensvudas susitiko su savo svečiu, jis vėl atrodė paniuręs. Paskendęs apmąstymuose, jis nemiegojo beveik visą naktį, ir jo palankumas panelei Liusi Ašton atkakliai grūmėsi su jos tėvui jaučiama neapykanta. Draugiškai spausti ranką šeimos priešui, svetingai jį priimti savo namuose, rodyti prielankumą it tikram bičiuliui - visa tai Ravensvudui atrodė nusižeminimas, kuriam jo išdidi siela negalėjo paklusti nesipriešindama.

Bet ledai jau buvo pralaužti, ir lordas saugotojas nusprendė, jog negalima leisti jų santykiams vėl atšalti. Pirmiausia jis ketino apstulbinti Ravensvudą ir išmušti jį iš vėžių painiai juridiškai aiškindamas jų šeimų tarpusavio ginčą, visiškai pamatuotai manydamas, jog tokio amžiaus jaunuoliui bus sunku susigaudyti, kaip patyręs teisininkas dėsto visus tuos apskaičiavimus, daugkartinius turto aprašymus, teismo nuosprendžius, visokius tikrus ir netikrus žemės įkeitimus, ieškinius dėl laiku neapmokėtų vekselių. "Šitaip, - mąstė seras Viljamas, - aš pasirodysiu esąs labai atviras, tuo tarpu mano priešininkas turės labai maža naudos iš mano pasakojimo" Todėl pasivedėjęs Ravensvudą nuošalėn į gilią lango nišą menėje ir tęsdamas vakarykštį pokalbį, jis išreiškė viltį, kad jo jaunasis

F. Bomonto ir D. Flečerio pjesė. Epigrafas iš III v., 1 sc.

draugas kantriai išklausys smulkų ir išsamų pasakojimą apie aplinkybes, sukėlusias nesantaiką tarp jo velionio tėvo ir paties lordo antspaudo saugotojo. Jaunasis Ravensvudas išraudo, tačiau nepratarė nė žodžio, o lordas saugotojas, nors ir nelabai patenkintas tokia savo pašnekovo reakcija, ėmė pasakoti istoriją apie dvidešimties tūkstančių merkų paskolą, jo tėvo duotą lordo Alano Ravensvudo tėvui, tačiau jis nespėjo smulkiau apibūdinti teismo proceso, kurio metu ši didžiulė skola virto *debitum fundi**, nes Ravensvudas jį nutraukė.

- Čia ne vieta, - tarė jis, - aptarinėti tarp mūsų iškilusius ginčus. Čia, kur iš sielvarto mirė mano tėvas, aš negaliu ramiai ir abejingai gilintis į jo nelaimės priežastis. Aš visada prisiminsiu esąs jo sūnus ir todėl galiu užmiršti šeimininko pareigas. Tačiau tikriausiai ateis laikas, kai, atsidūrę vienodose aplinkybėse, mes prie liudytojų galėsime tuos dalykus pasiaiškinti.

- Tiems, kurie siekia teisingumo, - atsakė lordas saugotojas, - nesvarbu nei laikas, nei vieta. Beje, man regis, aš turiu teisę pasiteirauti, kuo remdamasis jūs žadate užginčyti ištisą juridinį procesą, taip gerai ir išsamiai atliktą vienintelio kompetentingo teismo.

- Sere Viljamai Aštonai! - karštai sušuko Ravensvudas. - Žemės, kurias dabar jūs valdote, buvo dovanotos mano tolimam protėviui už tai, kad jis su kardu rankoje kovojo prieš anglų antpuolius. Kaip jos išslydo iš mūsų rankų, nebūdamos nei parduotos, nei užstatytos, nei priteistos už skolas, o atimtos per kažkokį nepaaiškinamą painų bylinėjimąsi? Kaip metinės palūkanos virto kapitalu ir kaip buvo panaudotos visos teisminės gudrybės bei vingrybės, kol mūsų paveldėtas turtas ištirpo it varvekliai per atodrėkį? Visa tai jūs suprantate geriau negu aš. Tačiau jūs buvote man atviras, ir aš linkęs manyti klydęs spręsdamas apie jūsų charakterį. Matyt, tie dalykai, kurie jums, įgudusiam ir patyrusiam teisininkui, atrodo teisėti ir

* *Skola įkeitus nekilnojamąjį turtą (lot.).*

teisingi, mano, nenusimanančio žmogaus, požiūriu yra teisingumo pažeidimas ir šiurkšti priespauda.

- Mielasis Ravensvudai, - atsakė seras Viljamas, - leiskite man pasakyti, jog ir aš buvau susidaręs klaidingą nuomonę apie jus. Man buvo kalbama, kad jūs - piktas, valdingas karštakošis, pasirengęs menkiausia dingstimi mesti savo špagą ant teisingumo svarstyklių ir griebtis tokių šiurkščių smurto priemonių, nuo kurių Škotiją jau seniai išvadavo išmintinga vyriausybė. Taigi, jei mudu abu apsirikome spręsdami apie vienas kitą, kodėl jums, jaunam bajorui, neišklausius seno teisininko nuomonės bent apie ginčytinus tarp mūsų klausimus?

- Ne, milorde, - atkirto Ravensvudas. - Tik Anglijos lordų rūmuose, kurių garbingumas turėtų prilygti aukštiems titulams, tik šiame aukščiausiame teisme mes kalbėsimės vienas su kitu. Šitie garbingi Britanijos lordai, jos senieji perai, turės nuspręsti, ar jie sutinka, kad viena iš kilmingiausių giminių taip netektų savo valdų, gautų už daugelio jos kartų patriotinius žygius, kaip nelaimingas meistras praranda savo užstatą tą valandą, kai baigiasi apmokėjimo palūkininkui terminas. Jeigu jie stos į žiauraus grobiko kreditoriaus pusę, jeigu gins besočius lupikautojus, ryjančius mūsų žemes it kandys drabužius, tuomet bus juo blogiau jiems ir jų palikuonims, o ne Edgarui Ravensvudui. Aš visada turėsiu su savimi apsiaustą bei špagą ir griebsiuosi ginklo, vos tik išgirdęs trimito balsą.

Tardamas šiuos žodžius tvirtai, bet ir su liūdesio gaida, jis pakėlė akis ir susidūrė su nepastebimai prie jų prisėlinusios Liusi Ašton žvilgsniu. Ji stebėjo juos įdėmiai ir susižavėjusi, tarsi užmiršusi, kokį pavojų sau atskleidė. Tauri Ravensvudo laikysena, patrauklūs jo veido bruožai, atspindintys pasididžiavimą savo kilme ir savigarbos jausmą, švelnus ir išraiškus balsas, beviltiška padėtis, abejingumas net pačiai blogiausiai lemčiai, galinčiai jį ištikti, - visa tai buvo pavojinga stebėti merginai, kurios mintys ir taip jau buvo pernelyg juo užimtos. Susidūrus įųdviejų

žvilgsniams, abu smarkiai paraudo, pajutę kažkokį stiprų jausmą, ir tučtuojau nukreipė akis vienas nuo kito.

Seras Viljamas, be abejo, atidžiai stebėjo jų veido išraišką ir pats sau tarė: "Man nėra ko bijoti nei parlamento, nei apeliacijos. Aš turiu patikimą priemonę susitaikyti su šituo karštuoliu, jei jis kada nors taptų man pavojingas. O dabar, šiaip ar taip, svarbiausia nieko neįsipareigoti. Žuvis užkibo, bet nereikia skubėti ištraukti valo; jei žuvis pasirodys nieko verta, leisime jai nuplaukti"

Šitaip egoistiškai ir negailestingai samprotaudamas, pasirėmęs tariamu Ravensvudo prielankumu Liusi, seras Aštonas nepagalvojo nei apie tai, kokį skausmą suteiks Ravensvudui, žaisdamas jo jausmais, nei kaip pavojinga pastūmėti dukterį į nelaimingos meilės pražūtį; tarsi jo pastebėtas Liusi palankumas jaunuoliui būtų nelyginant žvakės liepsna, kurią kada nori galima uždegti ir užgesinti. Bet Apvaizda parengė kraupų atpildą šiam žmonių jausmų žinovui, visą gyvenimą meistriškai žaidusiam kitų jausmais savo paties naudai.

Tą akimirką įėjo Kalebas Bolderstonas ir pakvietė pusryčių, mat tais laikais, kai buvo gausiai vaišinama, vakarienės likučių visiškai pakakdavo ir rytmečio stalui. Jis neužmiršo su atitinkama pagarba įteikti lordui saugotojui didžiulę alavinę rytmetinio gėrimo taurę, kalinėtą petražolės ir dobilo lapeliais. Čia pat jis atsiprašinėjo negalėjęs jo pateikti sidabrinėje taurėje, nes šiuo metu ji atiduota Edinburgo auksakaliui, kuris privaląs ją iš naujo paauksuoti.

- Iš tiesų ji galbūt yra Edinburge, - patvirtino Ravensvudas, - bet kur ir kuriam tikslui, to, deja, nei tu, nei aš nežinau.

- Galbūt, - burbtelėjo Kalebas. - Bet aš tikrai žinau, kad jau nuo pat ryto prie pilies vartų laukia žmogus, tik nežinau, ar jūsų malonybė teiksis su juo pasišnekėti.

- Ar jis nori pasišnekėti su manimi, Kalebai?

- Tik su jumis ir niekuo kitu, - atsakė Kalebas. - Bet galbūt jūs teiksitės pirmiau paveizėti į jį pro apžiūros lan-

gelį ir tik tada atidarysite vartus. Juk negalima įsileisti į pilį kiekvieno atklydėlio.

- Ką? Ar tai ne teismo antstolis, prisistatęs manęs suimti už skolas?

- Antstolis suimti jūsų malonybės už skolas? Ir dar pačioje mūsų "Vilko uolos" pilyje? Jūsų malonybė šįryt juokiatės iš senojo Kalebo! - tačiau išeidamas kartu su savo ponu iš menės, Kalebas pašnibždėjo jam į ausį: - Nenorėčiau jūsų akyse apjuodinti doro žmogaus, bet apžiūrėčiau tą vyruką iš visų pusių, prieš įleisdamas jį vidun.

Atvykėlis nebuvo joks teismo valdininkas, o tiktai pats kapitonas Kraigengeltas; jo nosis buvo paraudusi nuo išlenkto pakankamo kiekio degtinės, ant juodo peruko pūpsojo kreivokai uždėta atverstais kraštais skrybėlė, prie šono kabojo špaga, balno makštyje kyšojo pistoletai, medžioklės kostiumas buvo papuoštas nutriušusių mezginių apykakle - tikras pakelės plėšikas, kuris štai štai šūktelės: "Rankas aukštyn!"

Atpažinęs jį Ravensvudas paliepė atkelti vartus.

- Manau, kapitone Kraigengeltai, mes neturim itin svarbių tarpusavio reikalų, todėl galime pasišnekėti ir čia. Pilyje dabar yra svečių, o aplinkybės, kuriomis mes neseniai išsiskyrėme, neįpareigoja manęs supažindinti tamstą su jais.

Nors Kraigengeltas pasižymėjo ypatingu akiplėšiškumu, tačiau taip nepalankiai sutiktas šiek tiek sutriko.

- Aš atvykau ne tam, - pasakė jis, - kad reikalaučiau iš pono Ravensvudo vaišingumo. Aš vykdau garbingą pareigą - atnešiau žinią nuo savo draugo. Jeigu ne tai, ponui Ravensvudui nereiktų apgailestauti, kad sulaukė tokio nelaukto svečio.

- Tuomet kalbėkite trumpai, ir nereikės jokių atsiprašinėjimų, - pareiškė Ravensvudas. - Kas tas laimingasis, pasinaudojęs jūsų paslaugomis?

- Mano draugas ponas Heistonas Baklas, - atsakė Kraigengeltas pabrėždamas ir su tokiu pasitikėjimu savi-

mi, kokį galėjo įkvėpti tik visiems žinoma jo pono drąsa. - Jo manymu, jūs neparodėte jam tokios pagarbos, kokios jis galėjo tikėtis, todėl dabar jis reikalauja satisfakcijos. Štai tikslus jo špagos ilgis, - tęsė jis, ištraukdamas iš kišenės skiautę popieriaus. - Jis siūlo jums paskirti bet kokią vietą per mylią nuo pilies ir atvykti tenai su tokio pat ilgio špaga ir su kokiu nors savo draugu, o aš būsiu Heistono patikėtinis, arba sekundantas.

- Satisfakcijos! Su tokio pat ilgio ginklais! - pakartojo Ravensvudas, kuris, kaip prisimena skaitytojas, neturėjo nė menkiausios priežasties manyti kuo nors įžeidęs savo buvusį svečią. - Garbės žodis, kapitone Kraigengeltai, arba jūs išgalvojote šitą niekaip nepaaiškinamą melą, galėjusį kam nors šauti į galvą, arba šįryt padauginote išgerti. Kas pakurstė Baklą atsiųsti man tokią žinią?

- Ogi štai kas, šere, - atkirto Kraigengeltas. - Atlikdamas pareigą draugui, geidžiu jums pranešti, jog dėl to kaltas jūsų nesvetingumas: jūs, nieko nepaaiškinęs, atsisakėte jį priimti savo namuose.

- Negali būti! - sušuko Ravensvudas. - Jis ne toks kvailas, kad būtinybę atsakyti jam nakvynę laikytų įžeidimu. Be to, aš netikiu, jog, žinodamas mano nuomonę apie jus, kapitone, jis siųstų su tokiu įpareigojimu tokį nepatikimą ir tokį nepastovų žmogų kaip jūs. Be to, manyčiau, nė vienas garbingas žmogus jūsų nepasirinktų savo sekundantu.

- Vadinas, aš nepatikimas ir nepastovus?! - suriko Kraigengeltas, pakeldamas balsą ir stverdamas už špagos. - Jei mano draugas neturėtų teisės pirmas reikalauti satisfakcijos, aš jums paaiškinčiau...

- Aš jūsų aiškinimo visiškai nesuprantu, kapitone Kraigengeltai. Pasitenkinkit tuo ir duokit man galimybę su jumis atsisveikinti.

- Po velnių! - burbtelėjo peštukas. - Tai toks jūsų atsakymas į garbingą žinią?

- Pasakykite lerdui Baklui, - atsakė Ravensvudas, - jeigu jis iš tikrųjų jus siuntė, jog, vos tik jam pranešus

apie savo nuoskaudos priežastį per žmogų, tinkantį būti tarpininku tarp mūsų, aš arba reikiamai paaiškinsiu, arba suteiksiu satisfakciją.

- Tuomet, pone, bent paliepkite perduoti man daiktus, Baklo paliktus jūsų pilyje.

- Baklo paliktus daiktus, sere, - atsakė Ravensvudas, - aš nusiųsiu jam per savo tarną, nes jūs nepateikėte jokio raštiško dokumento, įgaliojančio juos paimti.

- Gerai, pone! - suriko kapitonas Kraigengeltas neslėpdamas pagiežos, kurios neįstengė užgniaužti, nors ir bijodamas padarinių. - Jūs mane šįryt baisiausiai įžeidėte ir pažeminote, bet save dar labiau. Na, ir pilis! - tęsė jis, žvalgydamasis aplinkui. - Tai blogiau nei *coupe-gorge**, kur priviliojami pakeleiviai, o paskui apiplėšiami.

- Ak tu įžūlus niekše! - suriko Ravensvudas užsimodamas lazda ir griebdamas kapitono arklį už apynasrio. - Užsičiaupk ir lauk iš čia, arba čia pat nudėsiu tave!

Ravensvudui pakėlus lazdą, peštukas taip spėriai apsuko arklį, kad tas vos nesuklupo, o iš po kanopų, užkliudžiusių akmenis, į visas puses pasipylė žiežirbos. Bet jam pasisekė suvaldyti arklį, ir, prašuoliavęs pro vartus, jis visu greičiu nudūmė atgal į kaimą.

Po šito pokalbio Ravensvudas apsigręžė, ketindamas grįžti į pilį, ir pamatė antspaudo saugotoją, kuris, nulipęs iš menės, stebėjo, tiesa, per deramą atstumą, jo susitikimą su Kraigengeltu.

- Kažkur ne per seniausiai esu matęs šitą džentelmeną, - prašneko antspaudo saugotojas. - Jo vardas Kraig... Kraig... ir dar kažkaip, ar ne?

To vaikino vardas Kraigengeltas, paaiškino Ravensvudas. - Bent šiuo metu jis taip vadinasi.

- Kraigin-trūnys - sutrūnijęs kaklas, - pataisė Kalebas, žaisdamas žodžiu *craig*, škotiškai reiškiančiu kaklas. Jei jis dabar taip vadinasi, tai greit ir pats sutrūnys. Tam

*Plėšikų landynė (pranc.).

sukčiui ant kaktos matyti kartuvės, ir dedu galvą, jog virvė užnerti jam ant kaklo jau nuvyta.

- Jūs mokate perprasti veidą, mielasis pone Kalebai, - šypsodamas pasakė antspaudo saugotojas. - Išties šitam ponui neseniai grėsė toks galas. Gerai prisimenu, kad, prieš porą savaičių lankydamasis Edinburge, mačiau, kaip ponas Kraigengeltas, ar kaip jis ten vadinasi, buvo tardomas Slaptojoje taryboje.

- Kokiu reikalu? - paklausė jaunasis Ravensvudas susidomėjęs.

Paklausė jis pačiu laiku, nes lordas saugotojas geiste geidė papasakoti Ravensvudui vieną istoriją, kai tik pasitaikys tinkama proga. Todėl jis paėmė jaunuolį už parankės ir vesdamas atgal į menę pasakė:

- Nors ir juokinga, bet atsakymas į šį klausimą skirtas tik jūsų ausims.

Įėjęs į menę, seras Aštonas vėl pasivedėjo Ravensvudą į vieną nišą, kur, suprantama, panelė Ašton nebedrįso dalyvauti jų pokalbyje.

XVII skyrius

Štai tėvas -
Į užjūrio turtus jis dukrą išmainys,
Ar seno vaido įkaitu pavers ją,
Arba išmes žuvims, kaip Joną,*
Kad šėlsmą jūros numalšintų.

Anonimas

Lordas saugotojas pradėjo savo pasakojimą, dėdamasis esąs juo nesuinteresuotas, tačiau rūpestingai stebėjo, kokį įspūdį jo žodžiai daro Ravensvudui.

- Jūs, be abejo, žinote, jaunasis bičiuli, - kalbėjo jis, - kad įtarumas - pati didžiausia mūsų neramių laikų yda, kurios paveikti net geriausi ir išmintingiausi žmonės pasiduoda įgudusių sukčių apgaulei. Jeigu aš andai būčiau paklausęs vieno tokio nedorėlio arba jei iš tiesų būčiau toks klastingas politikas, koks jums buvau piešiamas, tai jūs, pone Ravensvudai, užuot džiaugęsis laisve ir galimybe nevaržomai - taip, kaip norite - veikti prieš mane, ginti tariamai pažeistas savo teises, sėdėtumėte uždarytas Edinburgo pilyje arba kuriame kitame kalėjime; šito būtumėte išvengęs nebent tik pabėgdamas į užsienį ir tuomet paskelbtas už įstatymo ribų.

- Tikiuosi, milorde, - tarė Ravensvudas, - jūs tokiais dalykais nejuokaujate, nors negaliu patikėti jus kalbant rimtai.

- Nekaltas žmogus, - pareiškė antspaudo saugo-

* *Jona - Izraelio pranašas, gyvenęs tikriausiai VIII a. pr. Kr. Už tai, kad nepaklausė Dievo, buvo išmestas iš laivo į jūrą, bet neprigėrė. Jį prarijo didžiulė žuvis, kuri paskui išspjovė jį į krantą.*

tojas, - visada patiklus, bet taip pat ir išpuikęs, nors tai ir pateisinama.

- Nesuprantu, - atsakė Ravensvudas, - kaip nekaltas žmogus gali tapti išpuikėliu.

- Na, tai pavadinkim jį neatsargiu, - pasitaisė seras Viljamas Aštonas, - nes kitaip galime suklysti manydami, kad tai, kas žinoma tik mums vieniems, pakankamai aišku ir kitiems. Ne kartą esu matęs, kaip niekšas tokiomis pat aplinkybėmis geriau apsigina negu nekaltas žmogus. Sukčius nesijaučia esąs nekaltas, todėl pasinaudoja visomis įstatymo jam teikiamomis galimybėmis, ir kartais (ypač jei turi gabių advokatų) jam pasiseka įtikinti teisėjus savo nekaltumu. Prisimenu garsiąją sero Kulio Kondidlo iš Kondidlo bylą, kurioje jis buvo kaltinamas išeikvojęs jam pavestą globoti turtą, ir nors visi žinojo jį esant kaltą, tačiau buvo ne tik išteisintas, bet vėliau pats teisė garbingesnius už save žmones.

- Leiskite paprašyti jus grįžti prie mūsų pokalbio temos, - pareiškė Ravensvudas. - Rodos, jūs sakėte, jog esu įtariamas.

- Įtariamas? Taip, žinoma, ir galiu pateikti įrodymų, jei tik juos turiu su savimi.

Tuo metu kaip tik įėjo jo tarnas.

- Ei, Lokhardai, atnešk man kelionmaišį su užraktu, tą, kur liepiau ypač saugoti.

- Klausau, milorde, - atsakė Lokhardas ir tuoj pat išėjo, o lordas saugotojas tarė lyg pats sau:

- Manau, jog turiu čia tuos dokumentus. Tikriausiai turiu, nes vykdamas čionai ketinau juos pasiimti. Šiaip ar taip, jie yra Ravensvudo pilyje, ir jeigu jūs sutiktumėte...

Tuo metu grįžo Lokhardas ir padavė jam odinį lagaminėlį. Antspaudo saugotojas išėmė keletą lapų, kuriuose buvo surašytas skundas Slaptajai tarybai apie vadinamąjį maištą, įvykusį per lordo Alano Ravensvudo laidotuves, ir pateikta informacija apie sero Viljamo aktyvią veiklą nutraukiant teismo procesą prieš jaunąjį Ravensvudą. Tie dokumentai buvo rūpestingai atrinkti, norint sukelti

jaunuolio smalsumą, tačiau nevisiškai jį patenkinus, parodyti serą Viljamą Aštoną šiuo nelengvu atveju vaidinus užtarėjo ir taikdario vaidmenį tarp Ravensvudo ir stropiųjų valdžios atstovų. Pateikęs pilies šeimininkui patyrinėti tuos dokumentus, lordas saugotojas sėdo prie pusryčių stalo ir ėmė šnekučiuotis su dukra ir senuoju Kalebu, kurio neapykanta Ravensvudų pilies užgrobėjui dėl pastarojo meilumo ėmė pamažu atlėgti.

Atidžiai perskaitęs dokumentus, jaunasis Ravensvudas pridėjo ranką prie kaktos ir didžiai susimąstė. Paskui vėl perbėgo juos akimis, tarsi norėdamas įžiūrėti juose kažkokį slaptą tikslą arba atskleisti klastotės ženklus, nepastebėtus skaitant pirmąsyk. Matyt, dabar jis įsitikino, jog pirmas įspūdis buvo teisingas, nes atsistojęs nuo akmeninio suolo, ant kurio sėdėjo, jis priėjo prie lordo saugotojo, stipriai paspaudė jam ranką ir keliskart atsiprašė buvęs jam neteisus, nes, kaip pasirodę, seras Viljamas saugojęs jo laisvę ir gynęs jo garbę.

Valstybės vyras išklausė tuos pareiškimus pradžioje apsimesdamas nustebęs, o paskui dėdamasis esąs nuoširdžiai atviras. Regint tokią netikėtą ir jaudinančią sceną, mėlynos Liusi akys pritvinko ašarų. Matydama, kaip Ravensvudas, dar neseniai toks išdidus ir šaltas, be to, kaip jai atrodė, nuskriaustas jos tėvo, dabar jį atsiprašinėja, jinai nustebo ir kartu jautė pasitenkinimą ir malonumą.

- Nusišluostyk ašaras, Liusi, - tarė tėvas, - kam verkti dėl to, kad tavo tėvas, nors ir juristas, pasirodė esąs doras ir teisingas žmogus? Už ką jūs man dėkojate, jaunasis drauge? - tęsė jis, kreipdamasis į Ravenvudą. - Juk ir jūs būtumėte taip pasielgęs, manim dėtas. *"Suum cuique tribuito"**, sako romėnų teisė, o aš tai įsiminiau studijuodamas Justiniano kodeksą**. Be to, ar jūs neužmokėjote

* *Kiekvienam pagal jo nuopelnus (lot.).*

** *Justiniano kodeksas - imperatorių ediktų ištraukų rinkinys, išleistas 529 m. Bizantijos imperatoriaus Justiniano I (527-565) pavedimu.*

man šimteriopai, išgelbėdamas mano brangiausios dukros gyvybę?

- Taip, - atsakė Ravensvudas, draskomas kaltės jausmo, - bet aš tą menkutę paslaugą padariau instinktyviai, tuo tarpu jūs gynėte mane žinodamas, kokia nepalanki mano nuomonė apie jus ir kaip greit galiu tapti jūsų priešu. Jūs pasielgėte kilniai, vyriškai ir išmintingai.

- Nusiraminkite! - pasakė lordas saugotojas. - Kiekvienas pasielgėme pagal save, jūs - kaip narsus karys, aš - kaip sąžiningas teisėjas ir Slaptosios tarybos narys. Vargu ar mes būtume galėję pasikeisti vaidmenimis. Šiaip ar taip, aš būčiau buvęs menkas toreadoras, o jūs, gerasis jaunuoli, galbūt prasčiau nei aš būtumėt gynęsis prieš Slaptąją tarybą, nors jūsų reikalas visiškai teisus.

- Mano kilnusis bičiuli! - sušuko Ravensvudas, kartu su šiais žodžiais, kuriais antspaudo saugotojas taip dažnai kreipdavosi į jį ir kuriuos jis pats ištarė pirmą kartą, patikėdamas savo mirtinam priešui savo išdidžią ir garbingą širdį. Jaunasis Ravensvudas savo pažįstamų buvo laikomas išmintingu ir įžvalgiu, bet taip pat uždaro, atkaklaus ir irzlaus būdo žmogumi. Todėl, nors ir būdamas griežtai nusistatęs prieš lordą saugotoją, jis negalėjo atsilaikyti prieš meilę ir dėkingumą. Tikras dukters žavesys ir tariamos tėvo paslaugos išdildė iš jo atminties keršto priesaiką, duotą jo tėvo laidotuvių išvakarėse. Bet toji priesaika buvo išgirsta ir užrašyta likimo knygoje.

Kalebas buvo šios nepaprastos scenos liudytojas ir niekaip kitaip negalėjo paaiškinti to keisto poelgio, kaip tik tuo, kad tarp abiejų šeimų vyksta vedybų sandoris ir Ravensvudų pilis bus panelės Ašton kraitis. O Liusi, klausydama Ravensvudo ugningo maldavimo atleisti jam už nedėkingumą ir abejingumą, tiktai šypsojosi pro ašaras ir, ištiesusi jam ranką, trūkčiojamu balsu pareiškė esanti laiminga, matydama savo tėvo susitaikymą su jos išgelbėtoju. Net ir pats valstybės veikėjas susijaudino pamatęs, kaip ugningai, nuoširdžiai, kilniaširdiškai ir besąlygiškai jaunasis Ravensvudas atsisako šeimų nesantaikos ir ne-

svyruodamas prašo jo atleidimo. Jo akys blizgėjo matant du jaunuolius, neabejotinai mylinčius vienas kitą ir tarsi skirtus vienas kitam. Jam dingtelėjo mintis, kad šis išdidus ir taurus jaunuolis galėtų daug pasiekti ten, iš kur *jis*, būdamas ne itin senos ir kilmingos giminės, be to, bailios prigimties, ne kartą, Spenserio žodžiais tariant, buvo "nustumtas" ir nušalintas. Ir jo duktė, jo mylimiausias vaikas, nuolatinė jo palydovė, galbūt laimingai gyventų susituokusi su tokiu valdingu žmogumi kaip Ravensvudas; švelniai, glėžnai ir trapiai Liusi Ašton, regis, kaip tik reikėjo stiprios ir vyriškos Ravensvudo paramos. Pradžioje serui Viljamui Aštonui pasirodė, jog tokios vedybos yra ne tik galimos, bet ir geidautinos, bet praėjus kokiai valandai jis atsipeikėjo prisiminęs, kad jaunuolis visiškai neturtingas, o ledi Ašton niekada nesutiks išleisti dukters už Ravensvudo. Ir vis dėlto tas neįprastas švelnių jausmų antplūdis, nustebinęs net patį lordą saugotoją, jaunuolių buvo suprastas kaip nebylus pritarimas juodviejų abipusiam prielankumui, ir Edgaras su Liusi nusprendė, jog jų sąjunga bus kuo palankiausiai sutikta. Seras Aštonas, matyt, suprato savo klaidą, nes, praėjus daugeliui metų po tragiškos šios meilės atomazgos, jis perspėdavo savo klausytojus neleisti jausmams nugalėti proto ir tvirtindavo, jog didžiausia jo gyvenimo nelaimė įvykusi tuomet, kai jis akimirką pasidavė emocijoms, o ne asmeniniams išskaičiavimams. Jeigu iš tikrųjų taip įvyko, tai, reikia pripažinti, jis buvo negailestingai nubaustas už akimirkos silpnybę.

Kiek patylėjęs, lordas saugotojas vėl tęsė pokalbį.

- Jūs taip nustebote, pamatęs mane esant doresnį, nei manėte, kad visiškai pamiršote apie Kraigengeltą, mielasis bičiuli. O vis dėlto, tardomas Slaptojoje taryboje, jis paminėjo ir jūsų vardą.

- Nevidonas! - sušuko Ravensvudas. - Mano pažintis su juo buvo labai trumpa, bet manau, jog iš viso nereikėjo su juo prasidėti. Ką jis apie mane prikalbėjo?

- Pakankamai, - atsakė antspaudo saugotojas,

kad sukeltų pasibaisėjimą kai kurių mūsų išminčių, pasirengusių, vien kilus įtarimui arba gavus papirktą skundą, apkaltinti žmogų išdavyste. Jis tauškė kažkokias nesąmones apie jūsų ketinimą tarnauti Prancūzijos karaliui arba pretendentui - dabar visko smulkiai nebeprisimenu, - bet vienas iš jūsų geriausių draugų, markizas A***, ir dar vienas asmuo, kai kurių laikomas jūsų pikčiausiu priešu, nenorėjo tuo patikėti.

- Esu dėkingas mano garbingam draugui, bet... bet dar labiau dėkingas mano garbingam priešui, pasakė Ravensvudas, paspausdamas serui Aštonui ranką.

- *Inimicus amicissimus**, pareiškė lordas saugotojas, atsakydamas tuo pačiu. - Bet tas vaikinas paminėjo taip pat ir poną Heistoną Baklą. Gaila, kad vargšas jaunuolis pasidavė tokiai blogai įtakai.

- Jis pakankamai subrendęs ir pats gali spręsti savo reikalus, - atsakė Ravensvudas.

- Gal subrendęs ir pakankamai, bet nepakankamai protingas, jei pasirinko tokį įtartiną tipą savo *fidus Achates***. Šis įskundė jį, ir ta jo apklausa galėjo turėti neigiamų padarinių, jei būtume nežinoję, kas jis toks, ir patikėję jo parodymais.

- Ponas Heistonas Baklas, - tarė Ravensvudas, - man regis, doras žmogus ir niekada nepasielgs niekingai ar gėdingai.

- Tačiau pripažinkite, kad gali pasielgti neprotingai. Greit jis paveldės puikų dvarą, o gal jau ir paveldėjo: ledi Gernington, ta nuostabi moteris - jei ne jos nepakenčiamas būdas, dėl kurio susipyko su visu pasauliu - dabar jau tikriausiai užmerkė akis. Net šeši palikuonys mirdami paliko jai didžiulių turtų. Aš gerai žinau ledi valdas, nes jos ribojasi su manosiomis - nuostabios žemės.

- Malonu girdėti, - pasakė Ravensvudas, - bet būtų dar maloniau išgirsti, jog, pasikeitus likimui, Baklas pakeis-

Draugiškiausiam priešui (lot.).
Ištikimuoju Achatu (lot.).

tų ir savo aplinką bei įpročius. Bet čia pasirodęs tas Kraigengeltas, kaip jo draugas, - blogas ženklas, ir gali pakenkti jo geram vardui.

- Iš tikrųjų, jis it nelemtasis juodvarnis, dar iškranksės kalėjimą ir kartuves, - pritarė antspaudo saugotojas. - Bet matau, ponas Kalebas jau nekantraudamas laukia, kada imsime pusryčiauti.

XVIII skyrius

Klausyk senolio, pasilik namie
Ir laimės neeiškok prie svetimos ugnies,
Nes savas dūmas šildo daug labiau,
O valgis, nors ir prastas, bet sveikesnis,
Nuodingi tie kitų šalių skanėstai.

*"Prancūzų kurtizanė"**

Po pusryčių svečiai ėmė rengtis kelionei, ir tuo pasinaudodamas Ravensvudas paliko juos, norėdamas šį tą pasitvarkyti prieš išvykdamas vienai kitai dienai iš "Vilko uolos". Jam būtinai reikėjo pasišnekėti su Kalebu, ir ištikimąjį tarną jis rado jo suodinoje, apgriuvusioje kamarėlėje. Džiaugdamasis, jog svečiai išvyksta, jis skaičiavo, kiek laiko, taupiai naudojant, dar užteks likusio maisto ponaičio stalui.

"Visa laimė, kad jis ne koks rajūnas, o Baklas jau išnešė kudašių. Tas tai ne tik arklį, bet ir balną sudorotų. Pipirnių arba salotų, dar avižinių sklindžių - pusryčiams užteks ir ponaičiui, ir man. O pietums... na, elnienos ne kažin kas beliko, bet dar bus galima pakepinti, kepta ji bus labai gardi"

Jo laimikio apskaičiavimus nutraukė Ravensvudas pranešdamas, tiesa, kiek neryžtingai, ketinąs joti su lordu saugotoju į Ravensvudų pilį ir ten keletą dienų pasisvečiuoti.

- Apsaugok, Dieve! - sušuko senasis rūmininkas, perblyškęs kaip staltiesė, kurią lankstė.

* *"Prancūzų kurtizanė". - Paties V. Skoto sukurtas epigrafas.*

- O kas čia tokio, Kalebai? - paklausė jo ponas. Kodėl Dievas turi saugoti, kad aš neaplankyčiau lordo saugotojo?

- Ak, sere! - atsakė Kalebas. - Ak, pone Edgarai! Aš jūsų tarnas, ir man nedera jūsų mokytĩ. Bet aš senas tarnas, aš tarnavau jūsų tėvui ir seneliui; mačiau lordą Randolą, jūsų prosenelį... bet tuomet dar buvau vaikiščias...

- O kas iš to, Bolderstonai? - paklausė Ravensvudas. - Ką tai turi bendra su mano paprasčiausiu apsilankymu pas kaimyną?

- O, ponaiti Edgarai... Atsiprašau, milorde! - atšakė rūmininkas. - Nejau jūsų sąžinė nesako, kad jūsų tėvo sūnui netinka draugauti su tokiu kaimynu? To neleidžia jūsų šeimos garbė. Žinoma, jei jis prižadėjo grąžinti jūsų šeimos žemes, tegu ir dėl to, kad suteikėte jam garbę sutikdamas vesti jo dukterį, - aš nieko nesakyčiau: jaunoji ledi graži ir meili mergina. Bet nenusileiskit jiems! Pažįstu tokią padermę. Nenusileiskit, jie dar labiau jus vertins.

Na, Kalebai, tavo planai siekia dar toliau nei maniškiai, - priverstinai nusijuokė Ravensvudas, norėdamas paslėpti savo sutrikimą. Tu nori, kad aš susigiminiuočiau su šeima, kurios nelaidi man aplankyti. Kaip čia dabar? Bet tu išblyškęs kaip numirėlis!

- Ak, sere! - sušuko Kalebas. - Jei pasakyčiau kodėl, jūs tik nusijuoktumėte. Bet Tomas Eiliakalys*, o jis niekada nemeluoja, išguldė tokią pranašystę, kuri tikrai įvyks, jei šiandien nukaksit į Ravensvudų pilį. O, kodėl aš sulaukiau jos išsipildymo dienos!

- Kokia ta pranašystė, Kalebai? - paklausė Ravensvudas, norėdamas nuraminti senąjį tarną.

Kalebas atsakė niekada nepakartojęs nė vienam mirtingajam tų eilučių, kurias jam persakęs vienas senas kunigas, lordo Alano tėvo nuodėmklausys, kai Ravensvudai dar buvo katalikai.

* *Tomas Eiliakalys (tarp 1220-1290) - legendinis škotų poetas, tarp amžininkų garsėjęs kaip pranašas ir aiškiaregys.*

- Bet, - tęsė jis, - ne sykį esu kartojęs pats sau tą kraupią pranašystę, tik niekada nepamaniau, jog ji išsipildys kaip tik dabar.

- Baik šnekėti nesąmones ir pasakyk tas eiles, įvariusias tau tiek išgąsčio.

Iš baimės baltas Kalebas drebančiu balsu išstenėjo tokį posmą:

Kai paskutinis Ravensvudas jos į Ravensvudą
Ir mirusią mergelę savo nuotaka vadins,
Smiltynuos Kelpio žirgą sustabdys,
Ir vardas jo visiems laikams išnyks.

- Žinau aš tuos Kelpio smiltynus, - tarė Ravensvudas, - regis, taip vadindavo dribsmėlį tarp mūsų bokšto ir Vilko Lūkesčių kaimo... bet kokiam bepročiui šautų į galvą ten joti?

- Nesukit sau galvos dėl to, sere! Neduok, Dieve, sužinoti, ką reiškia ta pranašystė! Geriau likit namie, tegul tie svečiai vieni sau joja į Ravensvudą. Mes ir taip jiems pakankamai padarėme. Jei padarysime dar daugiau, šeimos garbė ne laimės, o nukentės.

- Na, Kalebai, - nuramino jį Ravensvudas, - nuoširdžiai dėkoju už patarimą, bet kadangi aš joju į Ravensvudą ne nuotakos ieškoti - mirusios ar gyvos, - tai tikiuosi rasti savo arkliui geresnę vietą nei Kelpio dribsmėlis, juolab jog tos vietovės visada prisibijojau po to, kai ten prieš dešimt metų žuvo dragūnų patrulis. Mudu su tėvu iš bokšto stebėjome juos ir matėme, kaip jie bandė galynėtis su besiartinančiu potvyniu, bet taip ir žuvo, nesulaukę pagalbos.

- Taip jiems ir reikia, tiems pusgalviams anglams! - sušuko Kalebas. - Ko jie čia bastosi po mūsų pakrantes ir neleidžia doriems žmoneliams atsivežti vieną kitą šulę degtinės? Mačiau, kaip jie darbavosi, ir pats būčiau pykštelėjęs iš mūsų senosios patrankėlės, tik bijojau, kad ji subyrės beša nant.

Kalebas ėmė iš visos sveikatos koneveikti anglų kareivius bei muitininkus, ir Ravensvudas be didelio vargo pasišalino ir grįžo pas svečius. Viskas jau buvo parengta kelionei. Vienas lordo saugotojo tarnas pabalnojo Ravensvudo arklį, ir jie išjojo.

Vargais negalais Kalebas atkėlė dvigubus išorinius vartus ir atsistojo pagarbia, bet ir išdidžia poza; liesas, sudžiūvęs, išsekęs senukas stengėsi atstoti visą dvaro palydą: vartininkus, sargus ir liokajus su livrėjomis.

Antspaudo saugotojas širdingai ir pagarbiai atsisveikino ir pasilenkęs įspraudė jam į ranką arbatpinigių, nes to meto papročiu svečias išvykdamas visada turėdavo apdovanoti tos šeimos, kur viešėjo, šeimynykščius. Liusi maloniai nusišypsojo senajam rūmininkui ir atsisveikino su juo taip grakščiai ir tokiu meiliu balsu, kad būtų visiškai pavergusi ištikimojo tarno širdį, jei ne Tomo Eiliakalio pranašystė ir sėkmingai jos tėvo laimėta byla prieš Ravensvudus. Todėl Kalebas galėjo nebent tik atsakyti hercogo žodžiais iš pjesės "Kaip jums patinka"*:

Tu man labiau patikus būtum,
Jei būtum kilus iš kitos šeimos.

Ravensvudas jojo šalia Liusi, padėdamas jai nugalėti baimę, ir laikė už apynasrio jos arklį leidžiantis akmenuotu taku žemyn į lygumą. Staiga vienas iš užpakaly jojančių tarnų pranešė, jog Kalebas garsiai šaukia, matyt, norėdamas kažką pasakyti savo ponui. Ravensvudas jautė, jog nedera numoti ranka į tą kvietimą, nors širdyje ir keikė Kalebą už jo perdėtą paslaugumą, todėl nenoromis perleido ponui Lokhardui malonią pareigą padėti Liusi ir grįžo atgal prie pilies vartų. Čia jis jau buvo bepradedąs piktai klausinėti senuką, kodėl jis šaukęs, bet šis nuramino jį:

* *"Kaip jums patinka" - V. Šekspyro komedija. Eilutės iš I v., 2 sc.*

Tyliau, sere, tyliau! Leiskit man pasakyti vieną žodį, kurio prie visų negalėjau ištarti. Štai trys auksiniai, - kuždėjo jis, duodamas savo ponui ką tik gautus pinigus, - jums jie tenai pravers. Tyliau, tyliau! meldė jis, kai Ravensvudas ėmė ant jo šaukti už tą dovaną, - nė žodžio, tik paimkit ir pirmoje pasitaikiusioje vietoje iškeiskit, nes jie visiškai nauji ir per daug blizga.

- Tu užmiršai, Kalebai, - atsakė Ravensvudas, brukdamas savo tarnui pinigus atgal ir stengdamasis ištraukti iš jo rankų pavadį. - Tu užmiršai, kad aš dar turiu savo auksinių. O tuos, mano gerasis bičiuli, pasilik sau, ir dar kartą sudie. Patikėk, man visiškai užteks. Tu juk žinai, jog sugebėjai taip tvarkytis, kad pragyvenimas mums nieko arba beveik nieko nekainavo.

- Na, tai jie pravers kam nors kitam. Bet pagalvokit, ar tikrai pakaks. Juk šeimos garbei apginti teks pamaloninti ir tarnus. Be to, dar reikia turėti pinigų parodyti, jei kas nors pasakys: "Na, Ravensvudai, kertam lažybų iš auksinių!" Tuomet jūs išsitrauksit kapšį ir atrėšit: "O kodėl ne?" Bet paskui nesutiksit su lažybų sąlygomis ir tučtuojau paslėpsit kapšį...

- Tai nepakenčiama, Kalebai. Man laikas!

Tai jūs vis dėlto josite? paklausė Kalebas, paleisdamas Ravensvudo apsiautalą ir pakeisdamas pamokomą toną patetiškai liūdnu. - Vadinas, jūs *josite*, nors aš ir papasakojau apie pranašystę, mirusią nuotaką ir Kelpio dribsmėlį? Na, ką gi, užsispyrėlio neperkalbėsi - jis savo daro, ir tiek. Bet saugokitės, sere, jei medžiosite parke, negerkit iš Undinės šaltinio... Jau nujojo! Lekia pas mylimąją it strėlė! Žuvo Ravensvudų giminė! Nuims jai galvą, kaip svogūną nupjaus!

Senasis rūmininkas dar ilgai sekė akimis savo poną, nuolat šluostydamas aprasojusias akis - norėjo ilgiau pasigrožėti jo stuomeninga figūra, išsiskiriančia iš kitų raitelių.

- Joja šalia jos. Taip, visiškai šalia jos! Teisingai

sako šventasis: "Iš to jūs atpažinsite, jog moteris valdo visus vyrus". Jei ne ta mergelė, mes dar nebūtume pražuvę.

Kai būrelis raitelių, o tarp jų ir jo rūpesčių objektas, nutoldamas vis mažėjo ir pagaliau visai išnyko, Kalebas sielvartingos nuojautos kupina širdimi grįžo prie kasdieninių darbų "Vilko uoloje".

Tuo tarpu raiteliai, linksmai nusiteikę, keliavo toliau. Nusprendęs ką nors daryti, jaunasis Ravensvudas niekada nedvejodavo ir nesustodavo pusiaukely. Jis mėgaute mėgavosi panelės Ašton draugija ir buvo paslaugus, mandagus, vos ne linksmas, žinoma, kiek buvo įmanoma, atsižvelgiant į jo būdą ir šeimos aplinkybes. Lordas saugotojas stebėjosi jaunuolio pastabumu ir neįprastu jo amžiui išsilavinimu bei interesų įvairumu. Sero Viljamo Aštono profesija ir plačios pažintys leido jam tuos pranašumus puikiai įvertinti, bet užvis labiau jis žavėjosi ta Ravensvudo savybe, kurios pats visiškai neturėjo - tvirtu ir ryžtingu charakteriu, nes jaunuolis visiškai nežinojo, kas yra baimė ir abejonės. Širdyje antspaudo saugotojas džiaugėsi susitaikęs su tokiu pavojingu priešu ir, jausdamas pasitenkinimą, bet kartu ir susirūpinimą, vaizdavosi, kiek daug šis jaunuolis galėtų pasiekti, jei palankus dvaro vėjas išpūstų jo laivo bures.

"Ko ji dar geistų? - mąstė jis, kaip visada būgštaudamas, jog ledi Ašton tikriausiai ir dabar pasipriešins jo ketinimams. - Ko dar galima norėti iš tokių vedybų? Juk būtų atmestas pats pavojingiausias reikalavimas, į žentus gautume taurų, drąsų, gabų, turintį gerų ryšių jaunuolį, kuris, esant palankiam likimui, aukštai iškiltų. Jis turi tai, ko mums trūksta - aukštą kilmę ir kario narsumą. Iš tiesų, nė viena nuovoki moteris dėl to nesudvejotų. Bet, deja! (Čia jis trumpam stabtelėjo prisiminęs, jog ledi Ašton ne visada būdavo nuovoki ta prasme, kaip jis suvokė šitą žodį.) Atiduoti pirmenybę kokiam nors storžieviui, Merso apylinkių lerdui, o ne galantiškam jaunam didikui, be to,

dar atsisakyti galimybės palankiomis sąlygomis išlaikyti Ravenśvudo pilį gali tik nevisprotė"

Taip samprotavo senasis politikas pakeliui į Bitlbreinso pilį, kur, kaip buvo susitarta, jie turėjo papietauti ir pailsėti, o popiet vėl leistis į kelionę.

Jie buvo priimti nepaprastai svetingai, o didžiausią dėmesį kilmingieji šeimininkai skyrė jaunajam Ravensvudui. Reikalas tas, kad lordas Bitlbreinsas titulą gavo už daugybę savo privalumų: mokėjimą įteigti pasitikėjimą savimi, gebėjimą sudaryti išmintingo žmogaus įspūdį, iškalbingai dėstant banaliausias tiesas, gerą nuovoką apie laiko pokyčius ir įgimtą nuojautą suteikti politinę paslaugą tiems, iš kurių galima tikėtis geriausio atpildo. Jis su žmona jautėsi šiek tiek nepatogiai, patekę į naują, jiems neįprastą rangą, į kurį buvo pakelti iš žemesnio sluoksnio, todėl geiste geidė susibroliauti su žmonėmis, priklausančiais jam pagal kilmę. Išskirtinis šeimininkų dėmesys Ravensvudui, kaip dažnai esti, dar labiau išaukštino jaunuolį lordo saugotojo akyse, nes nors jis - ir visiškai pagrįstai - niekino įvairius lordo Bitlbreinso sugebėjimus, tačiau gerai vertino jo taiklius sprendimus ten, kur galima išpešti asmeninę naudą.

"Norėčiau, kad ledi Ašton tatai matytų, - mąstė jis. - Kas ne kas, o Bitlbreinsas nepraleis progos ką nors laimėti, todėl ir laižosi prie Ravensvudo, kaip ubagas prie virėjo. Ir miledi taip pat - atvedė tas savo paniurėles, kad paspygautų ir pabarškintų spinetu, tarsi norėdama pasakyti: rinkis, kurią tik nori. Jos tik tiek tepanašios į Liusi, kiek pelėda į gulbelę. Teks, matyt, įpiršti jas kam nors kitam"

Papietavę mūsų keliauninkai, kuriems dar liko didesnė pusė kelio, sėdo ant žirgų ir po to, kai lordas saugotojas, Ravensvudas ir tarnai, kiekvienas pagal savo rangą, išlenkė po atsisveikinimo taurę, visas būrys vėl pajudėjo į kelionę.

Jau buvo sutemę, kai jie įjojo į vedančią tiesiai prie paradinių durų ilgą Ravensvudo pilies alėją, iš abiejų pu-

sių apsodintą guobomis, kurios, pučiant vakaro vėjeliui, dūsavo tarsi užjausdamos tikrųjų savininkų palikuonį, sugrįžusį į jų pavėsį kartu su naujuoju šeimininku ir vos ne jo svitoje. Liūdesys apėmė ir jaunąjį Ravensvudą. Jis nutilo ir ėmė kiek atsilikti nuo Liusi, šalia kurios ištikimai jojo visą kelią. Gerai prisiminė tą dieną, kai tokią pat valandą vakare jis lydėjo savo tėvą, visiems laikams palikusį rūmus, suteikusius jam vardą ir titulą. Tuomet didžiulė senovinė pilis, į kurią jis nuolat žvilgčiojo atgal, buvo juoda it gedulo rūbai. Dabar ji spindėte spindėjo nuo daugybės šviesų. Iš vienų langų sklido tolydus ir netrikdomas švytėjimas, kituose jis tai pasirodydavo, tai vėl išnykdavo, matyt, namuose buvo skubiai ir gyvai ruošiamasi sutikti šeimininką, nes apie tai jau pranešė iš anksto pasiųstas žygūnas. Kontrastaš taip paveikė Ravensvudą, kad jo širdyje vėl atbudo senoji neapykanta naujajam jo tėvų žemių valdytojui. Kai, nusėdęs nuo arklio, jis atėjo į menę, dabar jau jam nebepriklausančią, ir pamatė aplink save dabartinio jos savininko svitą, jo veidas visiškai apsiniaukė ir paniuro.

Lordas saugotojas jau norėjo pasveikinti Ravensvudą itin širdingai, nes jam atrodė, kad neseniai įvykęs juodviejų pokalbis suteikė tam galimybę, tačiau pastebėjo šią permainą ir, atsisakęs savo ketinimo, pasveikino svečią žemai nusilenkdamas ir tuo tarsi parodydamas suprantąs jį apėmusius jausmus.

Du kamerdineriai, nešdami po didžiulę dvigubą sidabrinę žvakidę, nuvedė atvykėlius į erdvią svetainę, ar poilsio kambarį, kurio naujas sutvarkymas bylote bylojo Ravensvudui, kiek turtingesni dabartiniai pilies gyventojai už ankstesniuosius. Sutrūnijusius apmušalus, jo tėvo laikais tik vietomis dengusius šio didingo apartamento sienas, o kitur karojusius it skudurai, visiškai pakeitė paneliai, kurių karnizai bei įvairių pertvarų pakraščiai buvo papuošti girliandomis ir paukščiais, taip meniškai išdrožinėtais iš ąžuolo, jog, rodės, jie tuoj tuoj užgiedos ir suplasnos sparnais. Senieji Ravensvudų giminės karžygių portretai ir seno-

viniai šarvai bei karo ginklai užleido vietą karaliui Vilhelmui ir karalienei Marijai*, serui Tomui Houpui ir lordui Sterui, dviem įžymiems škotų teisininkams. Taip pat kabojo lordo saugotojo tėvo ir motinos paveikslai: motina - paniurusi, pikta, pasipūtusi senė su juodu kyku, standžiai prigludusiu prie veido, ir su maldaknyge rankoje, o tėvas - su juodo šilko gobtuvu, tarsi prilipusiu prie nuskustos galvos, o iš jo kyšojo šykštaus, niurzgaus puritono veidas su reta, ruda, smailia barzdele; viša savo povyza jis atspindėjo veidmainystę, šykštumą ir klastą. "Ir dėl šitokių baidyklių, pamanė Ravensvudas, - mano protėviai buvo nuplėšti nuo jų pačių pastatytų sienų!" Jis dar kartą pažvelgė į paveikslus, ir Liusi Ašton (kuri neatėjo kartu su jais į šį apartamentą) vaizdas ėmė blėsti jo atmintyje. Dar kabojo du ar trys olandų menkniekiai, kaip tuomet buvo vadinami van Ostadės** ir Tenirso tapiniai, ir vienas geras italų mokyklos paveikslas. Bet labiausiai krito į akis didžiulis paties lordo saugotojo portretas - visu ūgiu, su paradiniais rūbais, o šalimais jo pati, paskendusi šilkuose ir šermuonėlių kailiuose, išdidi gražuolė, kurios žvilgsnyje tvyrojo visa Duglasų giminės, iš kurios ji buvo kilusi, puikybė. Nors dailininkas ir stengėsi, tačiau - ar dėl to, jog pakluso tikrovei, ar gal dėl užslėpto humoro jausmo - nesugebėjo suteikti nutapytam sero Aštono portretui baimę ir pagarbą įkvepiančio valdingumo ir tikro pranašumo, rodančio jį esant šeimos galvą. Nors ir su skeptru ir su auksinėmis sagomis, iš pirmo žvilgsnio buvo matyti, jog lordas saugotojas yra po žmonos padu.

Svetainės grindys buvo nuklotos brangiais kilimais, abiejuose židiniuose liepsnojo ugnis, o dešimt kendeliabrų, ant kurių blizgančio paviršiaus atsispindėjo jų laikomų žvakių šviesa, nuplieskė viską aplinkui nelyginant dieną.

* *Karalius Vilhelmas ir karalienė Marija - Anglijos karalius Vilhelmas III (1689-1702) ir karalienė Marija II Stiuart (1689-1694).*

** *Adrianas van Ostadė (1610-1685) - olandų dailininkas, buitinio žanro atstovas.*

- Ar nenorėtumėte užkąsti, ponę Ravensvudai? - paklausė seras Viljamas Aštonas, geisdamas nutraukti nemalonią tylą.

Atsakymo nepasigirdo, nes Ravensvudas buvo taip įsigilinęs į pokyčius, matomus šiame kambaryje, jog neišgirdo klausimo. Tik pakartojus pasiūlymą ir pridūrus, jog stalas jau padengtas, jis atsitokėjo suvokdamas, koks menkas ir galbūt net juokingas vaidmuo jam teko, pasidavus jį ištikusioms aplinkybėms. Todėl verste prisivertė išspausti serui Viljamui Aštonui, stengdamasis, kiek sugebėjo, atrodyti abejingas.

- Jūs tikriausiai nenustebsite, sere Viljamai, kad aš taip susidomėjau pakeitimais, jūsų padarytais šiam apartamentui pagražinti. Mano tėvo laikais, kai visos tos mūsų negandos privertė jį gyventi nuošalybėje, kambarys būdavo beveik nenaudojamas, nebent aš čia žaisdavau esant prastam orui. Šioje nišoje buvo mano dirbtuvėlė, kur laikiau senojo Kalebo man parūpintus staliaus įrankius - jis pamokė mane staliauti; o aname kampe, kur stovi tas gražus sidabrinis kandeliabras, buvo meškerių, ragotinių, lankų ir strėlių.

- Mano sūnelio polinkiai lygiai tokie pat, - pasakė lordas saugotojas, norėdamas pasukti pokalbį kita linkme. - Jis jaučiasi laimingas, tik duodamasis po laukus. Beje, kur jis dabar? Ei, Lokhardai, pasiųskite Viljamą Šo paieškoti pono Henrio. Tikriausiai jis prisirišęs prie Liusi sijono. Toji išdykėlė, pone Ravensvudai, tvarko visą šeimą pagal savo norą.

Tačiau net ir ši sumaniai apgalvota užuomina neatitraukė Ravensvudo nuo jo minčių.

- Išvykdami, - tarė jis, - mes palikome šioje salėje ginklų ir kai kuriuos šeimos portretus. Ar galiu paklausti, kur jie dabar?

- Matote, - atsakė antspaudo saugotojas kiek sutrikęs, - kambarys buvo sutvarkytas mums nesant. O kaip žinote, *cedant arma togae** - toks mėgstamiausias teisi-

Ginklai nusileidžia togai (lot.).

ninkų posakis. Bijau, kad šįsyk jis buvo pritaikytas pernelyg paraidžiui. Tikiuos... manau, jog jie nenukentėjo... aš juk nurodžiau, kaip su jais elgtis. Viliuosi, jog, juos suieškojus ir sutvarkius, jūs suteiksite man garbę priimti juos iš mano rankų, kaip atsiteisimą už nenumatytą jų iškraustymą.

Jaunasis Ravensvudas šaltai nusilenkė ir, sukryžiavęs rankas, toliau apžiūrinėjo kambarį.

Tuo metu vidun įpuolė Henris, išlepintas penkiolikmetis, ir pribėgo prie tėvo.

- Tėti! - suriko jis. - Kodėl Liusi šiandien tokia pikta ir surūgusi? Ji nenori ateiti į arklidę pažiūrėti mano naujojo ponio, kurį man atvedė iš Galovėjo Bobas Vilsonas.

- Man regis, tu be reikalo prašei jos, - atsakė antspaudo saugotojas.

Tai ir tu toks pat pikčiurna, kaip ji, atšovė berniukas. - Palaukit, grįš mama, gausit abu per nagus.

- Nutilk! Liaukis burnojęs, tu neklaužada! - sudraudė tėvas. - Kur tavo mokytojas?

- Išvyko į vestuves Danbare. Tai prisišveis kepeninės! - ir Henris užtraukė senovinę škotų dainelę:

Ta Danbaro kepeninė.
O lia, lia, o lia, lia,
Tai man skrandį nuramino,
O lia, lia, o lia, lia.

- Esu labai dėkingas ponui Korderiui už rūpinimąsi mano sūnumi, - pareiškė lordas saugotojas. - O kas tave globojo, kai manęs nebuvo , ponaiti Henri?

- Normanas, Bobas Vilsonas... ir aš pats.

- Arklininkas ir eigulys, ir dar tu pats - puikūs jaunojo advokato globėjai! Iš jų tu neišmoksi įstatymų, nebent tuos, kurie draudžia medžioti taurųjį elnią, gaudyti lašišą ir...

- Šnekėti apie medžioklę, - nesivaržydamas ir nedvejodamas pertarė savo tėvą jaunasis padauža. Tau

nesant Normanas nušovė elnią. Aš parodžiau ragus Liusi, bet ji sako, kad jie turi tik aštuonias atšakas, - o tas, kurį sumedžiojo lordo Bitlbreinso skalikai, pasak jos, turėjo net dešimt atšakų. Tiesa?

- O gal ir visas dvidešimt, Henri, iš kur aš galiu žinoti? Bet jei paklausi šitą džentelmeną, jis viską pasakys. Prieik prie jo. Tai ponas Ravensvudas.

Tėvas ir sūnus šnekėjosi stovėdami prie židinio, o Ravensvudas, nuėjęs į kitą salės galą, pasisuko nugara į juos ir, matyt, apžiūrinėjo kažkokį paveikslą. Berniukas pribėgo prie jo ir be jokių ceremonijų, kaip ir visi išlepinti vaikai, timptelėjo už apsiausto skverno.

- Klausykit, sere! - sušuko jis. - Gal malonėtumėt pasakyti...

Ravensvudas apsigręžė, ir Henris, pamatęs jo veidą, staiga taip suglumo, kad, žingtelėjęs kelis žingsnius atgal, įsispoksojo į svečią, apimtas baimės ir nuostabos ir visiškai netekęs jam būdingo įžūlumo ir mitrumo.

- Eikš čia, jaunuoli, - tarė Ravensvudas. - Aš tau viską papasakosiu, ką žinau apie tą medžioklę.

- Eik prie to pono, Henri, - paragino tėvas. - Tu juk ne koks drovuolis.

Tačiau nei kvietimas, nei raginimas nepaveikė berniuko. Priešingai, gerai apžiūrėjęs jaunąjį Ravensvudą, jis apsigręžė ir atsargiai, tarsi žengdamas per ledą, atšliaužė prie tėvo ir stipriai prie jo prisispaudė. Nenorėdamas klausytis tėvo ir išpopinto sūnelio pokalbio, Ravensvudas nusprendė, jog geriausia būtų apsigręžti ir, nekreipiant į juos dėmesio, toliau apžiūrinėti paveikslus.

- Kodėl tu nenori pasišnekėti su Ravensvudu? paklausė lordas saugotojas.

- Aš jo bijau, - vos girdimai pralemeno Henris.

- Ak, tu kiški! - tarė tėvas, papurtydamas jį už pečių. - Ko tu bijai?

Jis labai panašus į sero Malizo Ravensvudo portretą, - sušnibždėjo berniukas.

- Kokį portretą, kvailiuk? - paklausė tėvas. - Lig šiol maniau, kad esi tik padauža, bet dabar matau, jog pasidarysi dar ir mulkis.

- Sakau jums, į senojo Malizo Ravensvudo portretą, tarsi jis būtų nužengęs nuo drobės. Tas portretas kabo senojo barono kambaryje, kur tarnaitės skalbia baltinius, tik jis su šarvais, o ne su rūbais, kaip tas ponas, be to, šis be barzdos ir be žandenų, ir po kaklu kažką kita pasirišęs, neturi juostos per petį ir...

- O kodėl tas ponas negali būti panašus į savo protėvį? - paklausė lordas saugotojas.

- O jeigu jis atjojo išvyti mūsų iš pilies? tęsė berniukas, - gal jis atsivedė dvidešimt persirengusių vyrų ir griausmingu balsu sušuks: "Mano valanda išmušė!" Jis nužudys tave prie židinio, kaip Malizas aną vyrą, kurio kraujas ir dabar dar ten matyti.

- Nešnekėk niekų! - subarė lordas saugotojas, nepatenkintas tokiu nemaloniu sugretinimu. Pone Ravensvudai, štai ateina Lokhardas pranešti, jog vakarienė paruošta.

Tą akimirką pro kitas duris įžengė Liusi, po kelionės jau spėjusi persirengti. Nuostabus jos veido, apgaubto auksinių garbanų, grožis, grakštus liemuo, nusimetęs sunkius jojimo rūbus ir įvilktas į žydro šilko suknią, dailios manieros ir žavi šypsena taip staigiai išsklaidė Ravensvudą užplūdusias niūrias ir nemalonias mintis, kad net jis pats nustebo. Šiame atvirame ir mielame veide jis nepastebėjo jokio panašumo nei į šykštuolį, smailiabarzdį, juodkepurį puritoną, nei į išpuikusią, susiraukšlėjusią jo pačią, nei į klastingąjį lordą saugotoją ar išdidžiąją ledi Ašton. Žvelgiant į Liusi Ašton, jam pasirodė, jog tai ant žemės nužengęs angelas, visiškai svetimas tiems varganiems mirtingiesiems, tarp kurių jai buvo skirta kurį laiką gyventi. Štai koks grožio poveikis susižavėjusio jaunuolio vaizduotei.

XIX skyrius

Blogai darau!
Turėčiau pagalvot, jog tėvo skundą
Išgirs dangus ir negandų marias
Išlies ant neklusnios galvos.
Bet protas sako, jog neteisūs tie,
Kurie jėga užgniaužti nori
Vaikų jausmus ir nuslopinti meilę,
Įžiebtą dangiškos galybės.

*"Pametė šernas perlą"**

Vaišės "Vilko uoloje" liudijo prastai slepiamą skurdą, o puota Ravensvudo pilyje bylojo esant perteklių ir prabangą. Toks kontrastas, be abejo, skatino lordo saugotojo pasididžiavimą, tačiau jis buvo pernelyg taktiškas ir neparodė savo jausmų. Priešingai, dėjosi su malonumu prisimenąs pono Bolderstono viengungiškus pietus ir greičiau piktinosi nei didžiavosi savo nuo valgių lūžtančiu stalu.

- Mes taip darome dėl to, - tarė jis, - kad taip priimta, bet aš kukliuose savo tėvo namuose buvau pratęs į paprastą maistą ir mielai grįžčiau prie savo numylėto avižainio ir savo avienos, jei man leistų žmona ir vaikai.

To jau buvo per daug, ir Ravensvudas tik tiek tepasakė:

- Vadinas, nuo skirtingų rangų, - tarė jis ir čia pat pasitaisė, - greičiau, nuo turto skirtumų priklauso, kaip tvarkyti namų ūkį.

"Pametė šernas perlą". - V. Skoto sukurtas epigrafas.

Šitie šaltai ištarti žodžiai nutraukė tolesnį pokalbį šiuo klausimu, o apie tai, kas buvo šnekama paskui, nėra reikalo pasakoti. Vakaras praėjo laisvai ir gana nuoširdžiai bendraujant, ir Henris beveik užmiršo savo ankstesnius būgštavimus. Jis net pasiūlė nuožmiojo sero Malizo Ravensvudo, praminto Keršytoju, palikuoniui ir gyvavaizdžiui kartu su juo leistis medžioti elnių. Medžioklę paskyrė kitam rytui. Anksti išsiruošę, jie grįžo su geru laimikiu. Paskui sėdo prie vaišių stalo, šeimininkai pasiūlė Ravensvudui likti dar vienai dienai, ir jis sutiko, bet davė sau žodį, jog ilgiau nebeužtruks. Tačiau čia jis prisiminė neaplankęs senosios ir ištikimosios Ravensvudų tarnaitės Alisos, todėl nutarė paskirti jai vieną dieną, kaip dėkingumo ženklą už jos pasiaukojimą.

Kitą rytą, lydimas Liusi, Ravensvudas iškeliavo į Alisos buveinę. Prie jų prisišliejo ir Henris, todėl pasivaikščiojimas neteko *tête-à-tête** pobūdžio, bet iš tikrųjų jie beveik visą laiką buvo vieni, nes, užsiėmęs savo reikalais, berniukas beveik nekreipė dėmesio į bendrakeleivius. Štai ant šakos vos per šūvį nutūpė kovarnis, štai kelią perbėgo kiškis, ir Henris su savo skaliku nukūrė paskui jį, štai jis atsiliko pasišnekėti su eiguliu, štai vėl nulėkė gerokai pirmyn, norėdamas apžiūrėti barsuko urvą.

Tuo tarpu Edgaro ir Liusi pokalbis darėsi vis įdomesnis ir širdingesnis. Liusi negalėjo ištverti nepasakiusi suprantanti, kaip jam skaudu lankytis gerai pažįstamose vietose, dabar taip pasikeitusiose. Ji taip nuoširdžiai reiškė savo užuojautą, kad Ravensvudui pasirodė, tarsi jam būtų atlyginta už visas patirtas negandas. Iš jo lūpų išsprūdo šilti dėkingumo žodžiai, o Liusi klausėsi jų greičiau sumišusi nei nepatenkinta. Galbūt jai ir nederėjo klausytis tos jautrios kalbos, bet negalima už tai ir smerkti, nes tėvas juk tarsi paakino Ravensvudą ir suteikė jam teisę taip su ja šnekėti. Tačiau Liusi pabandė pakeisti pokalbio te-

Akis į akį (pranc.).

mą, ir jai pasisekė, nes ir Ravensvudas susivokė išsitaręs daugiau, negu norėjo, ir susigriebė, pajutęs sąžinės priekaištą, jog vos neprisipažino myląs sero Viljamo Aštono dukterį.

Pagaliau jie priėjo senosios Alisos trobelę. Neseniai ji buvo perstatyta ir atrodė nebe tokia išvaizdi, bet užtat tapo patogesnė ir tvarkingesnė. Senutė, kaip ir visada, sėdėjo po svyruokliu beržu ir su senyvo amžiaus ir ligų iškamuoto žmogaus abejingumu šildėsi rudens saulės atokaitoje. Pajutusi ateinančius svečius, ji atgręžė galvą į juos.

- Aš girdžiu jūsų žingsnius, panele Ašton, - pasakė ji. - Bet tas ponas, kuris jus lydi, juk ne milordas, jūsų tėvas?

- Kodėl jūs taip manote, Alisa? - paklausė Liusi. - Kaip galite taip tiksliai pažinti žmones iš žingsnių? Juk čia žemė tokia kieta, o garsas išsisklaido ore.

- Aklumas, vaikeli, išlavino mano klausą, ir dabar galiu spręsti apie viską iš menkiausių garsų, kurių anksčiau neatskirdavau, kaip ir jūs dabar. Būtinybė - reikli, bet labai gera mokytoja, ir žmogus, netekęs regėjimo, turi kaupti žinias kitomis priemonėmis.

- Jūs išgirdote vyro žingsnius tai suprantu, pasakė Liusi, - bet iš kur žinote, Alisa, jog tai ne mano tėvo žingsniai?

- Seni žmonės, brangute, žengia baugščiai ir atsargiai: koja pakyla nuo žemės lėtai ir nusileidžia palengva. O dabar aš girdžiu greitus ir ryžtingus jaunuolio žigsnius ir, jeigu patikėčiau tokia keista mintimi, sakyčiau, jog tai Ravensvudo žingsniai.

- Tokia jautria klausa niekada nepatikėčiau, - tarė Ravensvudas, - jei pats nebūčiau viso šito liudytoju. Iš tiesų esu jaunasis Ravensvudas, Alisa, jūsų senojo pono sūnus.

- Tu?! - nustebusi sušuko senė. - Tu jaunasis Ravensvudas!. Čia, šioje vietoje, ir dar su Liusi Ašton? Nega-

liu patikėti! Leisk man paliesti tavo veidą, kad pirštais patvirtinčiau tai, ką girdžiu ausimis.

Ravensvudas prisėdo šalia jos ant velėnų suolo, ir Alisa drebančia ranka palytėjo jo veidą.

- Iš tiesų! - pasakė ji. - Ne tik balsas, ir veidas Ravensvudo: išdidūs bruožai, drąsus ir įsakmus balsas. Bet ką tu čia veiki, ponaiti Ravensvudai? Ką veiki savo priešo valdose ir dar kartu su jo dukra?

Tariant šiuos žodžius senosios Alisos veidas užsiplieskė, kaip senovėje vasalo veidas parausdavo matant jaunąjį senjorą, prasilenkiantį su sentėvių tradicijomis.

- Ponas Ravensvudas, - įsiterpė Liusi norėdama nutraukti šitą pokalbį, nes jai nepatiko priekaištingas Alisos tonas, - yra mano tėvo svečias.

- Nejau! - sušuko senoji neregė itin nustebusiu balsu.

- Aš norėjau, - tęsė Liusi, - suteikti jam malonumą ir atvedžiau jį čionai.

- Ir, tiesą sakant, Alisa, - tarė Ravensvudas, - aš tikėjausi, jog būsiu nuoširdžiau sutiktas.

- Neįtikėtina, - tarsi pati sau sumurmėjo senė, - bet Viešpaties keliai nežinomi, ir Dangaus teismo sprendimai nesuvokiami mūsų protui. Paklausyk, jaunuoli, - kreipėsi ji į Ravensvudą, - tavo proseneliai buvo negailestingi, bet garbingi priešai: jie nesistengdavo sužlugdyti priešininkų, prisidengdami vaišingumo skraiste. Kas sieja tave ir Liusi Ašton? Kodėl tu žengi kartu su ja tuo pačiu taku? Kodėl tavo balsas susilieja ir sutampa su sero Viljamo Aštono dukters kalba? Jaunuoli, tas, kurs rengiasi keršyti negarbingomis priemonėmis...

- Nutilkite! - griežtai sudraudė Ravensvudas. - Ar velnias gundo jus taip kalbėti? Žinokite, jog ši jauna ledi neturi žemėje kito tokio draugo, kuris nieko nepaisydamas padarytų viską ją apsaugoti nuo pavojų ir skriaudų.

- Ak, štai kaip! - pratarė senoji moteriškė pasikeitusiu, kupinu liūdesio balsu. - Tuomet tesaugo jus abu Dievas!

- Amen! - užbaigė Liusi, nesupratusi neregės žodžiuose slypinčios užuominos. - Ir tegrąžina Dievas jums protą ir gerą nuotaiką, Alisa. O jeigu jūs, užuot maloniai sutikusi savo bičiulius, kalbėsite taip paslaptingai, jie patikės apie jus sklindančiomis paskalomis.

- Kokiomis paskalomis? - paklausė Ravensvudas, nes ir jam ėmė rodytis, jog senoji Alisa kalba kažkaip pakrikai.

- Ogi tokiomis, - pašnibždėjo Ravensvudui į ausį Henris Aštonas, ką tik priėjęs prie jų, - jog ji burtininkė ir ją reikėjo sudeginti kartu su kitomis raganomis Hadingtone.

- Ką ten šneki? - sušuko Alisa, užsiplieskusi pykčiu ir atgręžusi savo apakusį veidą į berniuką. - Aš burtininkė? Mane reikėjo nukankinti kartu su tomis bedalėmis moteriškėmis, kurias nužudė Hadingtone?

- Nejau ji išgirdo? - vėl sukuždėjo Henris.- Aš šnibždėjau tykiau nei traškutis cypsi.

Jeigu ant to laužo kartu su manimi užkeltų prispaudėją, vargšų engėją, tą, kuris naikina senuosius ežiaženklius, žlugdo ilgaamžes škotų gimines, tuomet pasakyčiau: Dievo vardu, užkurkit ugnį.

Tai siaubinga, pasibaisėjo Liusi. Niekada nemačiau vargšelės taip įsiaudrinusios. Bet negalima priekaištauti skurdo ir vienatvės prislėgtai senutei. Eime, Henri, palikim ją valandėlei, ji nori pasišnekėti su ponu Ravensvudu. Mes eisim namų link ir palauksim jūsų prie Undinės šaltinio, - pridūrė ji, pažvelgusi į Ravensvudą.

- Klausyk, Alisa, - pasakė berniukas, - jei tu bičiuliaujiesi su ta ragana, kuri maišosi tarp elnių ir priverčia pateles ne laiku atsivesti jauniklių, tai pasakyk jai: jeigu Normanas neturės sidabrinės kulkos į ją paleisti, tai aš jam duosiu sidabrinę sagą iš savo švarko.

Alisa nieko neatsakė ir tik įsitikinusi, kad brolis ir sesuo jau pakankamai nutolo ir nebegali jų girdėti, kreipėsi į Ravensvudą:

- Ir tu pyksti ant manęs už mano meilę? Kad svetimi žmonės įsižeidžia, galima suprasti, bet kad tu...

- Aš nepykstu, Alisa, - atsakė Ravensvudas. - Aš tik stebiuosi, kad jūs, kurios blaivus protas taip giriamas, pasiduodate tokiam pagiežingam ir nepagrįstam įtarumui.

- Pagiežingam? - sušuko Alisa. - Bet juk tiesa dažniausiai esti nemaloni, nors visada būna pagrįsta.

- Sakau jums, jūsų įtarumas visiškai nepagrįstas, - atsakė Ravensvudas.

- Tuomet pasaulis gerokai persimainė, Ravensvudai prarado savo iš kartos į kartą paveldėtą išdidumą, o Alisos protas dar labiau aptemo negu jos akys. Argi nors vienas Ravensvudas kada nors buvo įžengęs į savo priešo namus, neturėdamas tikslo jam atkeršyti? Tu, Edgarai Ravensvudai, atėjai vedamas arba pražūtingo pykčio, arba pražūtingos meilės.

- Nei vieno, nei kito, - tarė Ravensvudas. - Duodu garbės žodį... tai yra...

Alisa negalėjo pamatyti, kaip paraudo Ravensvudo skruostai, bet klausa pajuto, jog jis sudvejojo ir nebeištarė priesaikos, kuria, matyt, norėjo sustiprinti savo paneigimą.

- Vadinas, tiesa, - patvirtino Alisa. - Todėl ji ir lauks prie Undinės šaltinio! Šitą vietą dažnai vadindavo pražūtinga Ravensvudų giminei, ir neretai tai pasitvirtindavo, tačiau niekada šis senas posakis nebuvo toks lemtingas kaip nūnai.

- Jūs mane siutinate, Alisa! - sušuko Ravensvudas. - Jūs dar kvailesnė ir prietaringesnė nei senasis Bolderstonas. Matyt, esate netikusi krikščionė, jei manote, jog dabar galima taip kovoti su Aštonų šeima, kaip anais kraujo kerštо laikais? Arba galbūt manote mane esant tokį kvailelį, kurs, sykį pasivaikščiojęs su jauna dama, iki ausų ją įsimylėtų.

- Mano mintys žinomos tik man pačiai, - atsakė Alisa. - Mano akys nemato aplinkui esančių daiktų, bet galbūt aš galiu geriau įžvelgti ateitį. Nejau tu nori sėdėti paskutinėje vietoje prie stalo, kadaise priklausiusio ta-

vo tėvui, ir šitaip būti jo išdidaus varžovo bendrininku bei sąjungininku? Nejau tu pasirengęs gyventi iš jo malonės, lydėti serą Aštoną jo intrigų ir pinklių šuntakiais, - juk tu gerai jas žinai, - paskui pasitenkinti apgraužtais kaulais, o tuo tarpu jis pasiglemš geriausią grobio dalį. Ar tu galėtum kalbėti taip, kaip kalba seras Viljamas Aštonas, mąstyti taip, kaip jis mąsto, balsuoti už jo kandidatą ir savo tėvo žudiką vadinti brangiuoju uošviu ir didžiai gerbiamu globėju? Pone Ravensvudai, aš pati seniausia iš jūsų šeimos tarnų, ir man mieliau būtų išvysti tave su įkapėmis karste!

Ravensvudo sieloje viskas nežmoniškai susijaukė. Alisa palietė ir užgavo stygą, kurią jis pastaruoju metu buvo sėkmingai nutildęs. Jis ėmė skubiai žingsniuoti po sodelį, bet galiausiai susitvardė ir, atsistojęs priešais Alisą, suriko:

- Moteriške! Nejau, stovėdama prie kapo duobės, tu verti savo šeimininko sūnų vykdyti kruviną kerštą?

- Ginkdie! - iškilmingai tarė Alisa. - Priešingai, aš prašau tave palikti šias pražūtingas vietas, kur tavo meilė ir tavo neapykanta atneš nelaimių arba bėdų ir tau, ir kitiems žmonėms. O, kad ši nusilpusi ranka galėtų apginti Aštonus nuo tavęs, o tave - nuo jų, ir visus jus apsaugoti nuo jūsų aistrų! Tu negali... neturi su jais bendrauti. Bėk iš čia! Jei Dievo kerštas kris ant prispaudėjo namų, tenebūna tai įvykdyta tavo rankomis.

- Aš apsvarstysiu jūsų žodžius, Alisa, - šiek tiek ramiau pasakė Ravensvudas. - Manau, jūs tikrai linkite man gera, bet per daug piktnaudžiaujate seniausio tarno teisėmis. Su Dievu! Jei Dangus kada nors bus man palankesnis, aš ateisiu jums į pagalbą.

Ravensvudas pabandė įsprausti jai į delną auksinį, bet ji nepriėmė, ir, jiedviem besiginčijant, pinigas nukrito ant žemės.

- Nekelk, tepalieka jis gulėti ant žemės! - sudraudė Alisa pajutusi, jog Ravensvudas lenkiasi paimti auksinio. - Tai mylimosios simbolis. Ji, manding, tokia brangi,

kad, norėdamas ją laimėti, turėsi trigubai nusižeminti. O man auksas tiek terūpi, kiek ir žemiškos aistros. Pats didžiausias džiaugsmas šiame pasaulyje man būtų žinia, kad Edgaras Ravensvudas yra už šimto mylių nuo savo tėvonijos ir daugiau niekada čionai nebesugrįš.

- Alisa, - tarė Ravensvudas, pradėjęs įtarti, ar, taip karštai įtikinėdama jį išvykti, senoji neregė neturi kokių nors svarbesnių priežasčių, o ne vien tai, ką ji pastebėjo per šį atsitiktinį apsilankymą, - ne kartą esu girdėjęs savo motiną jus giriant už sveiką protą, įžvalgumą ir ištikimybę; jūs ne tokia kvaila, kad tikėtumėte vaiduokliais ar bijotumėte pasenusių prietaringų paistalų, kaip Kalebas Bolderstonas. Jei žinote, pasakykite tiesiai, koks man gresia pavojus. Tikinu jus, jog mano požiūris į panelę Ašton visai ne toks, kaip jūs manote. Aš turiu reikalų su seru Aštonu ir, juos sutvarkęs, išvyksiu. Patikėkite kaip jūs nenorite manęs čia matyti, taip ir aš negeidžiu grįžti į vietas, žadinančias liūdnus ir skaudžius prisiminimus.

Alisa nuleido nereges akis žemyn ir valandėlę giliai giliai susimąstė.

- Aš pasakysiu tau visą tiesą, pakėlusi galvą pagaliau tarė ji. - Pasakysiu, kodėl baiminuosi, nors nežinau, ar tai išeis į gera, ar į bloga. Liusi Ašton tave myli, lorde Ravensvudai.

- Negali būti! - sušuko Ravensvudas.

- Tūkstantis dalykų man tai įrodė, - atsakė neregė. - Nuo to laiko, kai ją išgelbėjai, jos visos mintys nukreiptos tik į tave. Gyvenimo patirtis man leido tai atspėti iš jos kalbos. Dabar tu žinai, ir jeigu esi tikras bajoras ir savo tėvo sūnus, tai turi rimtą priežastį su ją nebesusitikti. Jos meilė pamažu užges, kaip gęsta žibintas nebesant kuo kurstyti liepsnos. Bet jeigu liksi čia, dėl jos netinkamo pasirinkimo neišvengiamai žus arba ji, arba tu, arba judu abu. Aš nenorėjau atskleisti šios paslapties, bet netrukus ir pats ją atskleisi, todėl geriau sužinoti iš manęs. Išvyk iš čia, pone Ravensvudai, aš viską pasakiau! Jei nors valandą pasiliksi sero Viljamo Aštono namuose neke-

tindamas vesti jo dukters, tuomet būsi niekšas; jei turi viltį su juo susigiminiuoti, tuomet esi apgailėtinas ir nepataisomas kvailys.

Tai tarusi senoji neregė atsistojo, paėmė lazdą, nuklibikščiavo prie trobelės ir įėjusi vidun užvėrė duris. Ravensvudas liko vienas su savo mintimis.

XX skyrius

Mielesnė savo nuošalioj buveinėj,
Negu Najadė prie sraunaus
Šaltinio... ar Ežero Mergelė,
Ant kranto sėdinti vienut viena.

*Vordsvortas**

Ravensvudą apniko prieštaringos mintys. Jis atsidūrė tokioje keblioje padėtyje, kokią nujautė jau prieš kiek laiko. Būdamas šalia Liusi, jis jautė neapsakomą malonumą, tačiau vedybos su tėvo priešo dukterimi jam atrodė visiškai nepriimtinos. Net ir atleisdamas serui Viljamui Aštonui savo šeimai padarytas nuoskaudas ir pripažindamas draugiškus jo ketinimus, Ravensvudas nenorėjo nė pagalvoti apie abiejų šeimų giminystę. Ir vis dėlto jis jautė Alisą kalbėjus tiesą: padorumas reikalauja arba tučtuojau išvykti iš Ravensvudo pilies, arba pasipiršti Liusi Ašton. O juk jos turtingas ir įtakingas tėvas gali atstumti jį! Paprašyti panelės Ašton rankos ir gauti neigiamą atsakymą - tai mirtinas pažeminimas. "Linkiu jai geriausios kloties, - tarė jis pats sau, - ir tik dėl jos atleidžiu jos tėvui už mano giminei padarytas nuoskaudas. Bet aš jos niekada, niekada daugiau nebepamatysiu"

Šitai skaudama širdimi jis nusprendė kaip tik toje vietoje, kur takas šakojosi dviem kryptimis: vienas vedė Undinės šaltinio link, kur jo laukė Liusi, o kitas - aplinkiniu keliu į pilį. Jis stabtelėjo prieš pasirinkdamas pastarąjį ir norėdamas sugalvoti tokią dingstį savo poelgiui, kuri atrodytų pakankamai pagrįsta. "Netikėta žinia iš Edinbur-

* *Viljamas Vordsvortas (1770-1850) - anglų poetas romantikas. Epigrafas paimtas iš "Eilių apie vietovės pavadinimą"*

go, - sumurmėjo jis, - viskas tiks... tik nevalia čia ilgiau užtrukti" Bet tuo metu prie jo pribėgo uždusęs jaunasis Henris.

- Pone Ravensvudai, - šaukė jis, - jums reikės palydėti Liusi į pilį, nes aš negaliu. Manęs laukia Normanas. Jis dabar apeina mišką, ir aš kartu su juo. Už jokius pinigus neatsiliksiu, o Liusi bijo viena eiti namo, nors visi buivolai jau išpyškinti. Taigi eikit tiesiai pas ją.

Kai ant abiejų svarstyklių lėkščių guli vienodas svoris, tuomet ir plunksnelės užtenka vienai iš jų nusverti kitą. "Aš juk negaliu palikti jaunosios ledi vienos miške, - tarė sau Ravensvudas. Nieko bloga neatsitiks, jei po tiek susitikimų pamatysiu ją dar sykį. Mandagumas reikalauja ir jai pranešti mano ketinimą išvykti iš pilies"

Įtikinęs save, jog žengia ne tik išmintingą, bet ir būtiną žingsnį, jis pasuko taku, vedančiu prie lemtingojo šaltinio. O Henris, pamatęs Ravensvudą nueinant pas seserį, it žaibas nurūko į kitą pusę, norėdamas susirasti eigulį ir kartu su juo smagiai praleisti laiką. Tuo tarpu Ravensvudas, nė nesusimąstęs dėl savo poelgio, nuskubėjo prie versmės, kur rado Liusi, vienišą sėdinčią prie griuvėsių.

Ji sėdėjo ant vieno nuvirtusio senojo šaltinio akmens ir, regis, atidžiai stebėjo, kaip jo srovė, smagiai raibuliuodama, veržte veržėsi į dienos šviesą iš po niūraus sukaustyto skliauto, kadaise pastatyto iš pagarbos, o gal iš graužaties, ir dengiančio jo versmę. Prietaringam žmogui galėtų pasirodyti, jog Liusi Ašton, įsisupusi į languotą mantiją, su ilgais iš po tinklelio sprūstančiais ir ant balto kaklo krintančiais plaukais, galbūt yra nužudytoji šaltinio nimfa. Bet Ravensvudas matė tik nuostabiai gražią moterį, kuri dabar - kitaip juk ir negalėjo būti sužinojus, jog jinai jį myli - atrodė dar žavingesnė. Žvelgiant į ją, jo pasiryžimas išvykti tirpo it vaškas kaitrioje saulėje, ir, išniręs iš savo slėptuvės tankmėje, jis nuskubėjo pas Liusi. Ji pasisveikino, bet nepasikėlė nuo akmens, ant kurio sėdėjo.

- Mano padūkėlis broliukas, - prabilo ji,- paliko ma-

ne, bet tikiuosi, jis netrukus grįš, nes, laimė, jis greit susižavi kuo nors, bet greit ir atšąla.

Ravensvudas nesijautė galėsiąs paaiškinti Liusi, jog Henris sugalvojo ilgą pasivaikščiojimą ir greit negrįš. Jis atsisėdo ant žolės netoliese panelės Ašton, ir valandėlę jiedu nepratarė nė žodžio.

- Man patinka ši vieta, - pagaliau tarė Liusi jausdama, jog tylėti nebeįmanoma, - tyro vandens čiurlenimas, lapų šlamėjimas, tarp griuvėsių auganti vešli žolė ir laukinės gėlės - visa tai man primena riterių romanų vaizdus. Be to, apie šį šaltinį yra sukurta legenda, kurią labai mėgstu.

- Sakoma, - atsiliepė Ravensvudas, - jog ta vieta lemtinga mūsų šeimai, ir aš turiu pamato tuo tikėti, nes čia pirmąsyk sutikau panelę Ašton ir čia turiu su ja atsisveikinti visiems laikams.

Raudonis, plūstelėjęs į Liusi skruostus išgirdus pirmuosius žodžius, bemat išnyko Ravensvudui baigiant sakinį.

- Atsisveikinti, pone Ravensvudai! - sušuko ji. - Kas atsitiko, kad taip skubate išvykti? Žinau, Alisa neapkenčia... noriu pasakyti, nemyli mano tėvo... o šiandien ji buvo tokia keista, sakyčiau, net paslaptinga. Bet esu įsitikinusi, tėvas nuoširdžiai jums dėkingas už suteiktą mums didžiulę paslaugą. Leiskite man tikėtis, jog neprarasime taip sunkiai įgytos jūsų draugystės.

- Neprarasite, panele Ašton! - atsiliepė ponas Ravensvudas. - Kad ir kur mane likimas nuvestų, kad ir kas mane ištiktų, aš visada liksiu jūsų draugas, tikras draugas ir savo veiksmais, ir mintimis. Bet man gresia bloga lemtis, ir aš turiu išvykti, nes kartu su savimi nenoriu pražudyti ir kitų.

- Bet nepalikit mūsų! - prašė Liusi, paprastai ir nuoširdžiai paliesdama jo apsiautalo skverną, tarsi norėdama jį sulaikyti. - Nesiskirkit su mumis. Mano tėvas - įtakingas žmogus, jis turi dar už save įtakingesnių draugų. Neišvyki-

te ir leiskite jam pareikšti savo dėkingumą. Patikėkite, jis jau ėmėsi žygių dėl jūsų Slaptojoje taryboje.

- Galbūt, - išdidžiai atsakė Ravensvudas, - tačiau už sėkmę einant savo pasirinktu keliu aš turėčiau būti dėkingas ne jūsų tėvui, o sau pačiam. O tam reikalinga tik špaga ir apsiautalas, narsi širdis ir tvirta ranka.

Liusi užsidengė veidą delnais, tačiau, nors ir stengėsi susivaldyti, ašaros srūte sruvo pro pirštus.

- Atleiskite man, - prabilo Ravensvudas, paimdamas jos ranką, kurią, valandėlę padvejojusi, ji ištiesė jam, o su kita vis dar tebedangstė veidą. - Aš esu per šiurkštus, per šiurkštus ir neišauklėtas tokiai švelniai ir mielai būtybei kaip jūs. Užmirškite tą niaurų reginį, pasirodžiusį jūsų gyvenimo kelyje, ir leiskite man eiti savuoju taku... Esu įsitikinęs, jog didesnės nelaimės kaip išsiskyrimas su jumis aš nepatirsiu.

Liusi vis dar tebeverkė, bet jos ašaros nebebuvo tokios karčios. Juo karščiau Ravensvudas stengėsi paaiškinti, kodėl privaląs išvykti, tuo labiau ryškėjo jo troškimas pasilikti. Pagaliau, užuot atsisveikinęs su Liusi, jis prisiekė amžinai ją mylėsiąs ir iš jos išgirdo lygiai tokius pat žodžius. Viskas įvyko taip netikėtai, prisipažinimas buvo toks staigus ir impulsyvus, kad, nespėjus Ravensvudui nė pagalvoti apie šio žingsnio padarinius, jų lūpos ir jų rankos susijungė, sutvirtindamos abipusę meilę.

- O dabar, - truputį pasvarstęs tarė Ravensvudas, - turėčiau pasišnekėti su seru Viljamu Aštonu. Jis privalo žinoti mūsų jausmus. Tegul niekas nesako, kad Ravensvudas, gyvendamas po jo stogu, slapta laimėjo jo dukters meilę.

- Tik nekalbėkit apie tai su tėvu, - neryžtingai pasakė Liusi. O paskui jau meiliau pridūrė: - Nedarykite to, tik nedarykite! Palaukit, kol išsispręs jūsų likimas, kol sustiprės jūsų padėtis visuomenėje, išsipildys jūsų siekiai, tuomet galėsite kreiptis į tėvą. Žinau, jog jis myli jus... manau, jis bus palankus, bet mano motina...

Ji nutilo, gėdydamasi prisipažinti, jog vargu ar tė-

vas išdrįs pasakyti savo nuomonę tokiu svarbiu klausimu, nepasitaręs su ledi Ašton.

- Jūsų motina, Liusi? - nustebo Ravensvudas. - Ji iš Duglasų giminės, kuri, būdama savo šlovės viršūnėje, giminiavosi su mūsų šeima. Nejau ji prieštarautų mūsų vedyboms?

- Aš nesakau - prieštarautų, - atsakė Liusi. - Bet ji labai karštai gina savo teises. Jos manymu, tokiu klausimu pirmas žodis priklausąs motinai.

- Tebūnie taip, - sutiko Ravensvudas. - Nors Londonas ir toli, bet galima išsiųsti laišką ir po dviejų savaičių gausime atsakymą. Aš nereikalausiu, kad lordas saugotojas tučtuojau atsakytų į mano prašymą.

- Bet galbūt geriau palaukti, - suabejojo Liusi, palaukti keletą savaičių, kol grįš mano motina? Tegul jinai pamato jus... susipažįsta... manau, ji pritars mums. Bet jūs visiškai nepažįstami... be to, dar tie seni vaidai tarp mūsų šeimų...

Ravensvudas įsmeigė savo skvarbias tamsias akis į Liusi, tarsi trokšdamas įžvelgti, kas dedasi jos sieloje.

- Liusi, - tarė jis, - dėl jūsų aš atsisakiau ilgai puoselėto kerštо, kurį vykdyti prisiekiau beveik su stabmeldiškomis apeigomis. Atsisakiau jo pavergtas jūsų grožio, dar nežinodamas jo vertės. Naktį po tėvo laidotuvių aš nusirėžiau plaukų sruogą ir, įmetęs į ugnį, padariau įžadą persekioti ir keršyti savo priešams, kol jie virs į plėnis, kaip tas blėstantis pražūties ženklas.

- Tokią priesaiką duoti - mirtina nuodėmė! - blykšdama pasakė Liusi.

- Taip, nuodėmė, - pripažino Ravensvudas, - bet dar didesnis nusikaltimas būtų ją vykdyti. Tik dėl jūsų aš atsižadėjau kerštо, nors pradžioje nežinojau, kas mane paveikė, ir, tik vėl jus išvydęs, suvokiau, kokią didžiulę įtaką jūs man turite.

- Kodėl jūs dabar kalbate apie tokius kraupius jausmus? - paklausė Liusi. - Jausmus, visiškai nederančius jūsų meilės prisipažinimui, kurio nuoširdumu privertėte mane patikėti?

- Todėl, - atsakė mylimasis, - kad žinotumėte, kokią kainą moku už jūsų meilę ir todėl turiu teisę tikėtis jūsų ištikimybės. Nesakau, jog paaukojau jums vienintelį dar likusį turtą - savo šeimos garbę, aš to nesakau ir taip nemanau, tačiau nėra ko slėpti - žmonės taip galvos ir taip šnekės.

- Jeigu jūsų meilė tik tokia, - tarė Liusi, - tai jūs žiauriai su manimi pasielgėte! Bet dar nevėlu viską atšaukti. Atsiimkite savo žodį, kurio negalėjote duoti nepažeisdamas šeimos garbės. Tarkim, jog tarp mūsų ničnieko ir neįvyko. Užmirškite mane. Aš taip pat pasistengsiu viską užmiršti.

- Jūs neteisi! - prieštaravo Ravensvudas. - Prisiekiu viskuo, kas man brangu ir šventa, jūs visiškai neteisi! Aš paminėjau, kokia kaina įgijau jūsų meilę, tik norėdamas parodyti, kaip ji man brangi, ir sutvirtinti mūsų susižadėjimą dar stipresniais ryšiais. Jūs turite žinoti, ką aš padariau siekdamas jūsų palankumo ir kaip man būtų skaudu, jei jūs kada nors mane atstumtumėte.

- O kodėl aš turėčiau tai padaryti? - paklausė Liusi. - Kas leidžia jums užsiminti apie mano neištikimybę? Nejau mano prašymas kol kas atidėti pokalbį su tėvu? Reikalaukite iš manęs priesaikos. Nors priesaika ir nereikalinga įrodyti ištikimybei, tačiau ji galbūt padės išsklaidyti įtarumą.

Ravensvudas atsiprašinėjo, meldė atleisti, netgi atsiklaupė, norėdamas numaldyti jos susierzinimą. Ir Liusi, būdama ne tik geraširdiška, bet ir atlaidi, dovanojo jam už įžeidžiamas abejones. Netikėtai užsiplieskęs ginčas baigėsi tuo, kad mylimieji atliko simbolišką ištikimybės ceremoniją - toks paprotys dar yra išlikęs liaudyje. Perlaužę plonytį auksinį, kurio iš Ravensvudo nepriėmė Alisa, jie pasidalijo jį pusiau.

- Aš niekada su juo nesiskirsiu, - pareiškė Liusi savo gabalėlį aukso perrišusi kaspinėliu, užsikabinusi ant kaklo ir pridengusi skepetaite. - Nebent jūs, Edgarai Ra-

vensvudai, pareikalautumėt jį atiduoti. Kol jį nešiosiu, mano širdis priklausys tiktai jums.

Tardamas panašius priesaikos žodžius, Ravensvudas įsidėjo antrąją auksinio pusę arčiau prie širdies. Tuomet jie pajuto, kad besišnekant laikas tiesiog bėgte prabėgo ir, taip ilgai jiems užtrukus, pilyje galėjo kilti nepasitenkinimas, o gal net ir susirūpinimas. Jiedu atsistojo ir jau rengėsi palikti šaltinį, jų abipusio įžado liudytoją, tik staiga oru prašvilpė strėlė ir įsmigo į juodvarnį, tupintį ant sausos netoliese augančio seno ąžuolo šakos. Paukštis nuplasnojo dar keletą žingsnių ir nukrito prie Liusi kojų, aptaškydamas krauju jos suknelę.

Panelė Ašton nepaprastai išsigando, o Ravensvudas, nustebęs ir įpykęs, apsižvalgė aplink, ieškodamas šaulio, taip nelauktai ir ne vietoje pademonstravusio savo meną. Tas netrukus ir pats pasirodė. Tai buvo Henris Aštonas, išniręs iš tankmės su lanku rankoje.

- Žinojau, kad išgąsdinsiu jus! - sušuko jis. - Apie ką jūs taip susirūpinę šnibždėjotės? Maniau, jog nė nepajusite, kaip paukštis šleptels jums tiesiai ant galvos. Ką gi ponas Ravensvudas tau pasakė, Liusi?

- Aš sakiau jūsų seseriai, koks išdykėlis esate: privertėte mus taip ilgai laukti, - atsakė Ravensvudas, norėdamas leisti Liusi atsipeikėti.

- Laukti manęs? Juk prašiau palydėti Liusi namo, kol apeisiu su senuoju Normanu Heiberio tankumyną, o tai, kaip žinote, trunka gerą valandą. Mes apžiūrėjome visus elnių pėdsakus ir atspaudus, o jūs kaip koks slunkius kiurksojote čia, šalia Liusi.

- Na, gerai, pone Henri, - atsiliepė Ravensvudas, - o kaip jūs pasiteisinsite, kad nušovėte juodvarnį. Ar nežinote, kad juodvarnius ypač globoja lordai Ravensvudai* ir nušauti šį paukštį Ravensvudo akivaizdoje - blogas ženklas? Už tai jus reiktų nubausti.

* *...juodvarnius ypač globoja lordai Ravensvudai... - Angliškai Ravensvudas (Ravenswood) reiškia "Juodvarnių miškas".*

- Taip sakė ir Normanas, - sutiko berniukas. - Jis mane atlydėjo čionai ir, kai buvome per strėlės šūvį nuo jūsų, pamatė juodvarnį, kuris, pasak jo, retai kada nutūpia taip arti prie žmonių, o tai nėra geras ženklas. Mat juodvarnis, jei neprijaukintas, pats baikščiausias iš visų paukščių Taigi aš šliaužiau šliaužiau artyn ir, kai buvau nuo jo per kokius šešiasdešimt žingsnių, zvimbt ir paleidau strėlę - va kur jis dabar guli! Ar ne puikus šūvis? O juk aš beveik nesu šaudęs iš kilpinio - gal tik dešimt kartų, ne daugiau.

- Nuostabus šūvis! - patvirtino Ravensvudas. - Iš jūsų išeis geras šaulys, jei tik kaip reikiant pasilavinsite.

- Ir Normanas taip sakė, - atsakė berniukas. - Bet aš nekaltas, kad mažai lavinuosi. Jei būtų mano valia, tai nieko kita ir neveikčiau. Tik tėvas ir mokytojas nelabai patenkinti, o ir panelė Liusi purkštauja dėl mano uolumo, nors pati gali kiaurą dieną prasėdėti prie šaltinio, čiulbėdama su gražiu jaunikaičiu. Patikėkit manimi, jau kokius dvidešimt kartų esu ją čia užtikęs.

Taip kalbėdamas berniukas pažvelgė į seserį ir vis dėlto pastebėjo, jog jo užgaulus sapaliojimas skaudina ją, nors ir nesuvokė kodėl.

- Na gerai, Liusi, - tarė jis, - nesigraudink. Jei aš pasakiau ką nors ne taip, tuomet atsiimu savo žodžius. O be to, ponui Ravensvudui visai nesvarbu, nors tu ir šimtą gerbėjų turėtum. Todėl neliek be reikalo ašarų.

Pradžioje Ravensvudui labai nepatiko šios kalbos, tačiau, būdamas supratingas, jis palaikė juos išlepinto berniuko plepalais, kuriais šis norėjo įžeisti seserį, taikydamas į pačią opiausią vietą. Nors Ravensvudas ir negreit reaguodavo į naujus įspūdžius, bet nenoriai su jais ir išsiskirdavo, todėl Henrio vapaliojimas sukėlė jo sieloje įtarimą, kad jo sužadėtuvės suteiks jam tik pažeminimą. Panašiai kaip per Romos triumfą jis kaip nugalėtas priešas bus išstatytas pajuokai: belaisvis tuomet turėdavo sekti paskui nugalėtojo vežimą, nes šis tetrokšdavo tiktai patenkinti savo puikybę pralaimėjusiojo kaina. Žinoma,

tokiems nuogąstavimams nebuvo pamato, ir negalima manyti jį rimtai nors valandėlę apie tai galvojus. Argi galima buvo, žvelgiant į tyras, mėlynas Liusi Ašton akis, nors kiek suabejoti jos jausmų nuoširdumu. Tačiau išdidumas ir skurdas galėjo sukelti įtarumą žmogui, kuris laimingesnėmis aplinkybėmis jokiu būdu nebūtų pasidavęs tokiems niekingiems jausmams.

Jie grįžo į pilį ir rado serą Viljamą Aštoną laukiantį menėje, susirūpinusį, kad jie taip ilgai užtruko.

- Jeigu Liusi, - pasakė jis, - būtų lydėjęs kitas žmogus, nejrodęs galįs ją visiškai apginti nuo pavojų, aš būčiau labai sunerimęs ir pasiuntęs tarnus jūsų ieškoti. Bet buvau tikras, jog pono Ravensvudo draugėje mano dukrai niekas negresia.

Liusi buvo bepradedanti teisintis, dėl ko jie taip ilgai užtrukę, bet, pasijutusi kalta, susipainiojo, o Ravensvudas, norėdamas jai padėti ir stengdamasis išsamiai viską paaiškinti, tik dar labiau susinarpliojo, panašiai kaip žmogus, kuris, bandydamas ištraukti savo bičiulį iš liūno, pats į tą klampynę įgrimzta. Vargu ar galėjo abiejų įsimylėjėlių suglumimas likti nepastebėtas įgudusio juristo - ir įpratimas, ir profesijos įgūdžiai leido jam atskleisti visus žmogaus sielos vingius. Bet šiuo metu jis nenorėjo nieko pastebėti. Troško supančioti Ravensvudą, o pats likti visiškai laisvas. Jis nė nepagalvojo, kad jo planą gali sužlugdyti Liusi, įsimylėdama jaunuolį, kuriam ji turinti tik apsukti galvą. Jei ji susižavėtų Ravensvudu, o ledi Ašton griežtai pasipriešintų vedyboms ir nė nemanytų jai nuolaidžiauti, tuomet, lordo saugotojo manymu, būsią galima lengvai nuslopinti ir užgniaužti jos jausmus išvežus ją į Edinburgą arba net į Londoną, padovanojus naują mantiją iš Briuselio mezginių ir suradus būrį kavalierių. Šie meiliais žodeliais ištrinsią iš atminties tą, kurį jai geriau būtų užmiršti. Tokių priemonių tektų griebtis blogiausiu atveju. O kadangi seras Aštonas tikėjosi palankesnės baigties, jis greičiau skatino, negu smerkė laikiną, kaip jam rodėsi, dukters susižavėjimą Ravensvudu.

Tokią nuomonę dar labiau parėmė laiškas, kurį jis gavo rytą, jaunuoliams išėjus pasivaikščioti, ir su kuriuo dabar skubėjo supažindinti Ravensvudą. Lordui saugotojui žygūno atneštas laiškas buvo nuo mūsų jau anksčiau minėto bičiulio, kuris iš visų jėgų darbavosi telkdamas slaptą patriotų partiją, vadovaujamą paties baisiausio sero Viljamo priešininko, veiklaus ir garbėtroškos markizo A***. Šiam gan parankiam bičiuliui gal ir nepasisekė gauti iš sero Viljamo palankaus atsakymo, bet užtat jis buvo kantriai išklausytas. Kai jis tai pranešė savo viršininkui, tas atsakė prancūziška patarle: *"Château qui parle, et femme qui écoute, l'un et l'autre va se rendre"**. Valstybės veikėjas, kuris tylėdamas išklauso pasiūlymą keisti vyriausybę, markizo manymu, panašus į tvirtovę, sutinkančią vesti derybas, ir į atidžiai išklausančią moterį, todėl jis nusprendė atkakliau atakuoti lordą antspaudo saugotoją.

Kartu su bičiulio ir sąjungininko laišku buvo ir paties markizo raštas lordui saugotojui. Jiedu nesivaržydami siūlėsi užsukti į pilį su neoficialiu vizitu. Abu draugai kaip tik keliauja į pietus ir gali vykti bet kokiu keliu, o smuklės esančio s tiesiog nepakenčiamos; vienas keliautojas jau seniai pažįstamas antspaudo saugotojui, o antrasis, markizas, nors ir ne toks artimas, bet pakankamai žinomas jo didenybei, todėl jo apsilankymas būsiąs visai pateisinamas ir užčiaupsiąs burnas tiems, kurie norėtų jį priskirti prie politinių intrigų. Todėl jis nedelsdamas sutiko priimti svečius, tačiau nusistatė neskatinti jų ketinimų nė per colį daugiau, nei leidžia *protas*, tai yra jo asmeniniai interesai.

Dvi aplinkybės jį ypač džiugino: tai, kad yra atvykęs Ravensvudas ir kad išvykusi ledi Ašton. Esant pilyje Ravensvudui jis tikėjosi išvengti galimų pavojingų ir priešiškų veiksmų, kurių pastarasis galėjo griebtis prieš jį, remdamasis markizo globa. Kita vertus, dabar, kai jis nutaręs delsti ir atidėlioti, Liusi jam atrodė būsianti geresnė

* *Pilis, sutinkanti vesti derybas, ir moteris, sutinkanti išklausyti, greit gali pasiduoti (pranc.).*

šeimininkė negu jos motina, kuri dėl savo išdidumo ir nesutaikomo būdo, be abejo, šiaip ar taip būtų stengusis išardyti jo politinius planus.

Primygtinai prašomas palaukti, kol atvyks jo giminaitis, Ravensvudas mielai sutiko, nes po *éclaircissement* * prie Undinės šaltinio jam visiškai prapuolė noras kuo skubiausiai išvykti. O Liusi ir Lokhardui buvo nurodyta - kiekvienam savo srityje - pasirūpinti viskuo, kas reikalinga priimti svečius taip iškilmingai ir prabangiai, kaip anais laikais buvo visiškai nebūdinga Škotijai.

* *Pasiaiškinimas (pranc.).*

XXI skyrius

Maralas
Didikas laukia ten,
Ką tik atjojęs.
Overičas
Tuojau atvesk,
Daryk, kaip aš sakau...
Ar muzika, kaip aš liepiau,
Jau pasirengusi sutikti jį?

*"Naujas būdas senoms skoloms apmokėti"**

Nors seras Viljamas Aštonas buvo supratingas, gerai juridiškai išsilavinęs žmogus ir puikiai pažino pasaulį, bet kai kurios jo savybės atrodė būdingesnės bailiui ir prisitaikėliui, visomis priemonėmis prasibrovusiam į aukštuomenę, o ne tokiai įžymybei, koks jis dabar pasidarė; tos savybės akivaizdžiai bylojo apie įgimtus vidutinius, nors ir labai išlavintus, sugebėjimus ir niekingą, nors ir kruopščiai slepiamą sielą. Jis mėgo didžiuotis savo turtais ne tiek kaip žmogus, kuriam tai buvo įprastinis dalykas, kiek dėl to, kad ši naujovė jam teikė malonumą. Jis pats kišosi į visas šeimininkavimo smulkmenas, ir Liusi greit pastebėjo, kaip iš pasipiktinimo parausta Ravensvudo skruostai, išgirdus tėvą rimtai svarstant su Lokhardu ir net su senąja ekonome tokius niekniekius, į kuriuos kilmingose šeimose nekreipiama dėmesio, nes buvo manoma, jog tai savaime suprantami dalykai.

- Aš pateisinu sero Viljamo susirūpinimą, - sykį prasitarė Ravensvudas, lordui saugotojui išėjus iš kambario,

Žr. 165 p. Epigrafas paimtas iš III v., 2 sc.

- nes markizo apsilankymas - didelė garbė ir ją reikia branginti. Bet man nusibodo šitas knebinėjimasis po maisto sandėlius ir podėlius, vos ne po vištidę - tiesiog negaliu pakęsti. Jau geriau "Vilko uolos" skurdas, negu Ravensvudo pilies prabanga.

- Tačiau, - atsakė Liusi, - dėmesys smulkmenoms padėjo mano tėvui įsigyti tas valdas...

- ...Kurias mano protėviai prarado, nes nekreipė į jas dėmesio, - užbaigė Ravensvudas. - Gal ir taip! Ir vis dėlto nešikas visada liks nešiku, nors jo našta būtų aukso maišas.

Liusi atsiduso. Ji aiškiai matė, kad jos mylimasis niekina tėvo manieras ir įpročius, nors tėvas visada buvo jos geriausias ir artimiausias draugas, kurio švelnumas teikė jai paguodą ir atstojo šiurkštų ir nemalonų motinos elgesį.

Mylimieji greit įsitikino, jog jų nuomonės skiriasi ir kitais klausimais. Tais neramiais laikais religija, visų žmonių taikintoja, buvo taip neteisingai ir klaidingai aiškinama, kad jos dogmos ir apeigos tapo skirtingiausių nuomonių ir nesutaikomų ginčų objektas. Lordas saugotojas, priklausęs prie vigų partijos, be abejo, buvo presbiterionas ir kartkartėmis manė esant reikalinga stropiau rodyti palankumą savo Bažnyčiai, nei iš tikrųjų jautė. Jo vaikai, savaime suprantama, buvo to paties tikėjimo. Ravensvudas, kaip žinome, priklausė prie Aukštosios, arba episkopalinės, bažnyčios. Jis nuolat priekaištaudavo Liusi dėl jos bendraminčių fanatiškumo, o ji savo ruožtu - nors tiesiai ir nepasakydavo leisdavo suprasti, jog piktinasi laisvamanybe, būdinga, kaip jai buvo įdiegta, hierarchinei anglikonų bažnyčiai.

Nors jaunuolių abipusis prieraišumas ne tik nemažėjo, bet kaskart vis stiprėjo, tačiau jų jausmus, susipažinus arčiau, ėmė temdyti šiokie tokie nesutarimai. Mylėdama Ravensvudą, Liusi kartu jautė ir kažkokią slaptą baimę. Jo siela buvo prakilnesnė ir išdidesnė nei tų žmonių, su kuriais jai lig šiol teko bendrauti. Jo mintys buvo

drąsesnės bei laisvesnės, ir jis atvirai niekino daugelį pažiūrų, kurias gerbti ji buvo išmokyta. Savo ruožtu Ravensvudas matė, jog Liusi yra švelnaus bei nuolankaus būdo ir lengvai gali pasiduoti bent jam taip atrodė aplinkinių žmonių įtakai. Jis jautė, jog jam reikalinga ne tokia priklausoma kelionės draugė, galinti drąsiai plaukti kartu su juo per gyvenimo vandenyną ir siaučiant audroms, ir pučiant palankiam vėjeliui. Bet Liusi buvo tokia žavinga, tokia švelni ir meili, ji taip nuoširdžai buvo prie jo prisirišusi, kad norėdamas, jei tik įmanoma, matyti ją tvirtesnę ir ryžtingesnę, neretai pykdamas dėl jos perdėto baiminimosi, jog įųdviejų meilė gali būti per anksti atskleista, jis vis dėlto jautė, kad dėl jos švelnumo, kartais net artimo silpnumui, ši būtybė tapo jam dar brangesnė, nes prisirišo prie jo, ieškodama prieglobsčio ir patikėdama jam savo likimą laimei ar nelaimei. Jo jausmus tokiomis akimirkomis puikiai būtų galima išreikšti mūsų nemirtingosios Džoanos Beili žodžiais:

Švelniausioji esybe,
Kuri gležnutėm ataugėlėm
Į kietą ir grublėtą uolą kabinies,
Ar glausies prie manęs? - Aš toks žiaurus!
Tačiau mylėk mane, ir aš tave
Pamilsiu širdimi tyra, nors ir žinau,
Jog netinku tokiai švelniai būtybei.

Taigi jų charakterių skirtumai, matyt, kažkiek stiprino jų meilę. Jeigu jie būtų geriau pažinę vienas kitą dar prieš įsiliepsnojant aistrai ir prisiekiant vienas kitam ištikimybę, Liusi, bijodama Ravensvudo, galbūt niekada jo nebūtų pamilusi, o jis, savo ruožtu laikydamas jos meilumą ir paklusnumą proto silpnumu, būtų manęs ją esant nevertą dėmesio. Bet jie prisiekė mylėti vienas kitą, ir Liusi dabar baiminosi, kad jos išdidus mylimasis nepradėtų gailėtis įųdviejų pasižadėjimo, o Ravensvudas - kad, jam išvy-

kus arba iškilus sunkumams, nuolankioji Liusi, artimųjų įkalbėta ir verčiama, neatšauktų duotojo žodžio.

- Nebijokite, - pasakė Liusi vieną sykį, kai mylimasis netyčia apie tai prasitarė. - Veidrodis, kuris padarytas iš kietų medžiagų - stiklo ir plieno - atspindi daiktus paeiliui, vieną po kito, o minkštoje masėje įspausta žymė pasilieka visam laikui.

- Tai poezija, Liusi, - atsakė Ravensvudas, - o poezijoje yra daug išmonės, o kartais ir melo.

- Tuomet patikėkite mano nuoširdžia proza, - nenusileido Liusi. - Nors niekada neištekėsiu be savo tėvų sutikimo, tačiau nei jėga, nei įkalbinėjimai neprivers manęs atiduoti ranką kitam; jeigu tik jūs neatsisakysite jums duotos teisės į mane.

Mylimieji turėjo daugybę laiko tokiems pokalbiams. Henris dabar su jais būdavo rečiau, nes arba nenoromis lankydavo savo mokytojo pamokas, arba su didžiausiu malonumu klausydavo eigulių ir arklininkų patarimų. O antspaudo saugotojas rytmečius daugiausia praleisdavo savo kabinete, peržiūrinėdamas visokiausią korespondenciją, ir susirūpinęs apmąstydavo įvairias žinias, suplaukiančias iš visų šalies kampelių, apie numatomus pasikeitimus Škotijos politikoje, vertindamas partijų, pasiryžusių dalyvauti kovoje dėl valdžios, pajėgas. O kitu laiku jis duodavo, atšaukdavo ir vėl iš naujo duodavo nurodymus, kaip, jo manymu, reikėtų sutikti markizą A***, kurio atvykimas buvo jau dukart atidėtas dėl kažkokių svarbių priežasčių.

Užsiėmęs įvairiausiais politikos ir buities reikalais, jis, matyt, nepastebėjo, kad svečias ir jo duktė beveik neišsiskirdavo. Todėl daugelis kaimynų, kaip esti ir kitose šalyse, ėmė smerkti jį už tai, kad leidžiąs taip artimai bendrauti dviems jaunuoliams. Tokį elgesį būtų buvę galima pateisinti nebent jo nusistatymu skirti juos vieną kitam. Tačiau iš tikrųjų jis tik stengėsi laimėti laiko tol, kol išsiaiškins, kiek markizas domisi Ravensvudo reikalais ir ką jis ketins padaryti jo labui. Ligi galo neišsiaiškinęs šių dalykų, lordas saugotojas nusprendė nieko neįsiparei-

goti nei vienu, nei kitu atžvilgiu ir, kaip nutinka daugeliui klastūnų, karčiai apsiriko.

Tarp tų, kurie itin griežtai smerkė sero Viljamo Aštono elgesį leidžiant Ravensvudui per ilgai užsibūti jo namuose ir suktis apie panelę Ašton, buvo naujasis lerdas Gerningtonas ir jo ištikimas ginklanešys bei sugėrovas, jau iš anksčiau mums žinomi personažai - Heistonas iš Baklo ir jo draugas kapitonas Kraigengeltas. Baklas pagaliau gavo didžiulį savo ilgaamžės prosenolės dvarą, be to, dar nemažą kapitalą ir tuoj pat atpirko savo tėvoniją (jos vardu visada ir pats vadinosi), nors kapitonas Kraigengeltas ir tikino, jog pinigus pelningiausia investuoti į kažkokio Lo finansinį planą, ką tik išgarsėjusį Anglijoje, ir siūlė tuo tikslu kuo greičiausiai vykti į Paryžių. Bet Baklas jau buvo pasimokęs iš savo nesėkmių, nenorėjo nė klausytis Kraigengelto pasiūlymų ir neturėjo nė mažiausio noro rizikuoti įgyta nepriklausomybe. Tas, kuris kažkada "Vilko uoloje" turėjo valgyti avižinius paplotėlius, gerti surūgusį vyną ir miegoti slaptoje kamaraitėje, visam gyvenimui išmoko vertinti gerą stalą bei minkštą lovą ir iš visų jėgų stengėsi, kad niekada neprisireiktų tokios viešnagės.

Taigi pradžioje Kraigengeltui nepasisekė pasipelnyti iš Baklo turtų. Bet vis dėlto jam nemažai nubyrėjo iš draugo laimikio. Baklas niekada nesismulkindavo rinkdamasis draugus ir greit susibičiuliaudavo su kiekvienu, su kuriuo būdavo galima pasijuokti, o kartais pasijuokti ir iš jo; kuris dėl savo naudos pakęstų, kaip žmonės sako, kad jam kitas ir "ant galvos atsisėstų", nusimanė apie visokius lošimus ir medžioklę ir, lerdui užsimanius išmaukti butelį vyno (o tai būdavo gan dažnai), tuoj pat prisistatydavo ir išgelbėdavo nuo nemalonumo pasigerti vienam. Kaip tik dėl šių savybių Kraigengeltas dažnai, vos ne nuolatos viešėdavo Gerningtone.

Iš tokios sėbrystės jokiais laikais ir jokiomis aplinkybėmis nieko gero negalėjo išeiti, o kadangi Baklas kiaurai permatė savo prisiplakėlio charakterį ir neapsakomai jį niekino, padariniai galėjo būti ne tokie skaudūs. Bet,

šiaip ar taip, bendravimas su tokiu nedoru žmogumi sunaikino tuos gėrio pradus, kuriais gamta buvo apdovanojusi Baklą.

Kraigengeltas negalėjo užmiršti, su kokia panieka Ravensvudas nuplėšė nuo jo narsumo ir dorumo kaukę; šis gudrus ir klastingas bailys manė, jog saugiausias būdas atkeršyti jam - sukurstyti prieš jį Baklą. Jis nepraleisdavo progos užsiminti Baklui, kad Ravensvudas atsisakė priimti jo kvietimą kautis, ir visaip stengėsi įtikinti savo globėją, esą tuo buvusi įžeista jo garbė, todėl būtina tuoj pat reikalauti Ravensvudą tą reikalą galutinai išsiaiškinti. Bet pagaliau Baklas kuo griežčiausiai įsakė jam apie tai nebekalbėti.

- Manau, - pasakė jis, - Ravensvudas pasielgė su manimi ne kaip didikas. Jis neturėjo teisės išdidžiai atmesti mano reikalavimą satisfakcijos. Bet jis kartą man išgelbėjo gyvybę, ir dabar, man regis, esame atsiskaitę. Jeigu jis dar kartą atsistos man skersai kelio, tuomet laikysiu senas sąskaitas užbrauktomis, ir jo malonybė tegul pasisaugo!

- Ir dar kaip! - pritarė Kraigengeltas. - Statau butelį vyno, Baklai, jei jūs susiimsit, tai persmeigsit jį iš trečio karto.

- Jūs arba nieko apie tai nenusimanote, - prieštaravo Baklas, - arba nesat matęs, kaip jis fechtuojasi.

- Aš nieko nenusimanau? - suriko prisiplakėlis. Garbės žodis, jūs juokaujate! Nors ir nemačiau, kaip fechtuojasi Ravensvudas, bet lankiau pono Saguno mokyklą, o jis buvo pirmutinis *maître d'armes** Paryžiuje! Be to, dar mokiausi pas poną Poką Florencijoje ir poną Durchštoseną Vienoje! Ir mačiau, kaip jie švaistosi špaga!

- Nežinau, kur jūs mokėtės ir iš viso ar mokėtės! - atrėžė Baklas. - O jeigu ir mokėtės, tai kas iš to?

- Ogi tas, kad, po velnių, nemačiau nė vieno prancūzo, italo ar olando, valdančio špagą geriau negu jūs, Baklai.

Fechtavimo mokytojas (pranc.).

- Jūs, žinoma, meluojate, Kraigi. Bet aš tikrai moku rankoje laikyti rapyrą, špagą, kardą, durklą, kinžalą ir palašą. O ko dar galima norėti iš bajoro?

Vadinas, mokat dvigubai daugiau nei devyniasdešimt devyni iš šimto, - atsakė Kraigengeltas. - Jie moka tik keletą dūrių su špaga ir dar galbūt šiek tiek nutuokia apie gynybą. Sykį Ruane 1695 metais mes su tokiu ševaljė de Šapo nuėjome į operą ir ten susitikome tris šunsnukius anglus...

- Ar ta istorija ilga? - nesivaržydamas nutraukė jį Baklas.

- Kaip pageidautumėt, - atsakė pataikūnas. - Mes su jais bemat susidorojom.

- Tai ir pasakokit kuo greičiau, - pareiškė Baklas. - Ar ta istorija rimta, ar linksma?

- Rimčių rimčiausia, patikėkit, ir jiems taip pasirodė, nes mudu su Šapo...

- Tuomet nenoriu nė girdėti, - pareiškė Baklas. Verčiau pripilkit sklidiną bokalą mano velionės tetos, suteik jai, Viešpatie, ramybę, bordo! Ir kaip sako škotai: *Skioch doch na skiaill.**

- Lygiai taip sakydavo ir senasis seras Evanas Dchu, kai kariavome su apsišarvavusiais vaikinais 1689 metais: "Kraigengeltai, - porindavo jis, - tu pats narsiausias bernas, kurs moka švytruoti špaga, bet tu turi vieną ydą"

- Jei jis būtų jus pažinęs taip, kaip aš, tai būtų radęs dar dvidešimt, - atsakė Baklas. - Bet velniai griebtų tas ilgas istorijas, geriau pasiūlykit tostą!

Kraigengeltas atsistojo, pirštų galais nutipeno prie durų, žvilgtelėjo laukan, rūpestingai jas uždarė ir grįžo atgal prie stalo, tuomet nusmaukė savo apiblukusią auksiniu galionu apsiūtą skrybėlę ant ausies ir, paėmęs viena ranka bokalą, o kitą uždėjęs ant špagos rankenos, pareiškė:

- Tegyvuoja karalius už vandenyno!

Negadink išgertuvių pamokslais (škot.).

- Štai ką jums pasakysiu, kapitone Kraigengeltai! - suriko Baklas. - Aš nedėstysiu savo nuomonės apie tai, nes man per daug brangus mano garbiosios tetos Gernington atminimas ir aš nenoriu paaukoti jos žemių ir dvarų dėl sąmokslo prieš teisėtą valdžią. Kai jūs, kapitone, atlydėsit karalių Jokūbą*, vedantį trisdešimties tūkstančių kariuomenę į Edinburgą, tuomet pasakysiu, ką manau apie jos pretenzijas į sostą. Tačiau aš ne toks kvailys, kad kiščiau galvą į kilpą ir rizikuočiau, jog visas mano turtas būtų konfiskuotas. Taigi, jei norite saliutuodamas špaga ir pakeldamas bokalą skelbti išdavikiškus tostus, pasiieškokite vyno ir kompanijos kitur.

Na, tai jūs pats pasiūlykite tostą, nusileido Kraigengeltas, - tokį, kokio norite, ir aš kartu išgersiu ligi pat dugno.

- Mano tostas, drauguži, bus to vertas! - sušuko Baklas. - Ką jūs pasakysit, jei pakelsiu taurę už panelę Liusi Ašton?

- Sutinku! - pritarė kapitonas, pakeldamas bokalą. - Gražiausia mergina visame Lodiane. Gaila, kad tas senas intrigantas, užkietėjęs vigas, jos tėtušis, ketina ją išduoti už to nudriskusio pasipūtėlio, to plikbajorio Ravensvudo.

- Na, dar nežinia, - pasakė Baklas tokiu tonu, kuris, nors atrodė abejingas, bet sužadino neregėtą jo sugėrovo smalsumą. Ne tik smalsumą, bet ir viltį, jog, įgijęs pasitikėjimą, jis tapsiąs reikalingas savo globėjui ir jam nebereikės tenkintis vos pakenčiamo įnamio vaidmeniu, jei sumanumu ir uolumu įsigis nuolatinį jo palankumą.

- O aš maniau, - tarė jis kiek patylėjęs, - jog tai jau nuspręsta. Jie visąlaik kartu, ir nuo Lamerlo ligi pat Trapreno žmonės dabar tik apie juodu ir tekalba.

- Tegu sau šneka, ką nori, - atkirto jo globėjas, - aš geriau žinau. Taigi, drauguži, į panelės Liusi Ašton sveikatą.

* *Jokūbas. - Kalbama apie pretendentą į Anglijos sostą Jokūbą Edvardą Stiuartą, ševaljė Sen Žoržą. Žr. 67 p.*

- Aš atsiklaupęs ant kelių už ją išgerčiau, - pasakė Kraigengeltas, jei žinočiau ją išdrįsiant apmauti tą prakeiktą plikbajorį.

- Prašyčiau jus niekada nevartoti žodžio "apmauti" šalia panelės Ašton pavardės, - griežtai perspėjo Baklas.

- Ar aš pasakiau "apmauti"? "Mesti", mielasis, prisiekiu Jupiteriu, aš norėjau pasakyti "mesti", - gynėsi Kraigengeltas. - Tikiuosi, jinai mes jį, kaip metama menka korta lošiant piketą, ir pripirks širdžių karalių, drauguži! Bet vis dėlto...

- Kas - vis dėlto? - paklausė globėjas.

- Vis dėlto tikrai žinau, jie vienudu ištisas valandas klaidžioja po miškus ir laukus.

- Tai vis to suvaikėjusio tėvo paikystės. Bet greit jos išgaruos merginai iš galvos, jei apskritai jos buvo jai įpirštos, - atsakė Baklas. - O dabar, kapitone, dar įpilkit vyno, aš jus nudžiuginsiu: patikėsiu jums savo paslaptį, atskleisiu sąmokslą... pinkles, tik tos pinklės gan paprastos...

- Ar tai vedybos? - užklausė Kraigengeltas, nukabinęs nosį, nes numanė, jog po vedybų gerokai pablogės jo padėtis Gerningtone ir, ko gero, pasibaigs tos smagios dienos, kokios yra dabar jo globėjui viengungiaujant.

- Taip, vedybos! - atsakė Baklas. - Bet ko taip nuleidot sparnus? Ko taip pablyško jūsų rausvi skruostai? Jums visada atsiras vieta prie stalo, ant stalo lėkštė, o prie lėkštės - stiklinė; ir stalas bus apkrautas, lėkštė ir stiklinė visada bus pilnos, nors prieš jus sukiltų visos Lodiano panos. Na, nekriskit į nevilį! Aš ne iš tų, kurie leidžiasi vedžiojami už rankelės!

- Visi taip šneka, - prieštaravo Kraigengeltas, - taip pat ir mano geriausi draugai, tik, velniai griebtų, nežinau kodėl manęs negali pakęsti moterys ir pasistengia išguiti lauk, dar nepasibaigus medaus mėnesiui.

Vadinas, reikia kaip nors ištempti, kol jis pasibaigs, o tuomet būtų galima užsitarnauti pensiją iki gyvos galvos, - atsakė Baklas.

- Va šitai man niekada nepasisekė, - niūriai pareiškė veltėdis. - Na, kad ir milordas Kasl Kadis - ranka į ranką ėjom: aš jodinėdavau jo arkliais, skolindavausi pinigus iš jo ir dėl jo, jaukindavau jo sakalus, patardavau, kaip naudingiau kirsti lažybų, o kai sugalvojo vesti, išpiršau jam Kati Gleg, kuria tikėjau taip, kaip apskritai vyras gali tikėti moterimi. O kas iš to? Nepraėjo nė dvi savaitės, ir ji, kaip niekur nieko, išgrūdo mane lauk.

- Nebijokit, - ramino Baklas. - Aš, regis, nepanašus į Kasl Kadį, o Liusi - į Kati Gleg. Ar jums patinka, ar ne, bet aš savo ketinimo neatsisakysiu. Vienintelis klausimas - ar jūs man padėsite, ar ne.

- Ar aš padėsiu? - sušuko kapitonas. - Dėl jūsų, šaunusis dvarponi, mano brangiausias drauge, aš aplink visą pasaulį basas apžingsniuočiau. Pasakykit tik - kada, kur, ką ir kaip padaryti, ir pamatysit, jog puikiai atliksiu viską, kas galima ir ko negalima.

- Taigi jums teks nujoti du šimtus mylių dėl manęs, - pasakė globėjas.

- Nors ir tūkstantį, man tai nieko nereiškia, - išpyškino prisiplakėlis. - Tuoj pat liepsiu pabalnoti arklį.

- Pirmiau išklausykit, kur jums reikės nujoti ir ką nuveikti, - pristabdė jį Baklas. - Jūs berods žinote, jog turiu giminaitę Nortumberlande, ji vadinasi ledi Blenkensop. Kai buvau visiškai nusigyvenęs, netekau jos malonės, bet, kai laimė man pradėjo šypsotis, jos skaistus veidas vėl atsigręžė į mane.

- Teprasmenga skradžiai visos tos dviveidės paleistuvės! - pakiliu tonu sušuko Kraigengeltas. - O štai Džonas Kraigengeltas - tikras draugas ir laimėje, ir nelaimėje, ir skurde, ir pertekliuje. Jūs tai žinote, Baklai.

- Aš neužmiršiu jūsų nuopelnų, - atsakė globėjas. - Gerai prisimenu, kai patekau į bėdą, jūs stengėtės įsiūlyti mane tarnauti lyg prancūzų karaliui, lyg pretendentui. Be to, kai sužinojote - o tuo aš nė kiek neabejoju, - jog senoji ledi Gernington jau visiškai prie mirties, paskolinote man

keletą auksinių. Bet nenusiminkit, Džonai - šiaip ar taip, aš tikiu, jūs savaip mane mylite, ir vargas man, nes šiuo metu neturiu daugiau su kuo pasitarti. Bet grįžkim prie ledi Blenkensop: jūs tikriausiai žinote apie jos bičiulystę su hercogiene Sara.

- Štai kaip! Su Sali Dženings! - sušuko Kraigengeltas. - Matyt, nepėsčia ta jūsų giminaitė.

- Prikąskit liežuvį ir pasilikit kitam kartui tas torių paikystes, - nutraukė jį Baklas. - Taigi sakau, kad ta giminaitė iš Nortumbrijos per grafienę Marlboro susibičiuliavo su ledi Ašton, antspaudo saugotojo žmona, arba, tikriau sakant, lordo saugotojo ledi saugotoja. Grįždama iš Londono šioji teikėsi aplankyti ledi Blenkensop ir dabar svečiuojasi jos piłyje ant Vansbeko krantų. Na, o kadangi šitos damos nepripažįsta vyro nuomonės šeimos reikalais, tai jos teikėsi, nepasitarusios su seru Viljamu Aštonu, apsvarstyti Liusi Ašton ir jūsų nuolankaus tarno santuokos klausimą. Ledi Ašton veikė kaip teisėta dukters ir vyro įgaliotinė, o motušė Blenkensop, lygiai taip pat be mano žinios, gynė mano interesus. Taigi įsivaizduokit, kaip aš nustebau sužinojęs, jog mane šiek tiek dominantis sandėris buvo sudarytas, prieš tai nepasitarus su manimi.

- Dedu galvą, jog tai ne pagal lošimo taisykles! - suriko jo patikėtinis. - O ką jūs atsakėte?

- Pradžioje norėjau pasiųsti velniop ir sandėrį, ir tas sukriošusias piršles, lendančias, kur nereikia; paskui skaniai pasijuokiau ir galiausiai nusprendžiau, jog pasiūlymas protingas ir visiškai man priimtinas.

- Bet, regis, jūs tik kartą matėte tą merginą, be to, ji tuomet buvo su jojimo kauke. Jūs pats man sakėte.

- Na, ir kas?! Ji man tada labai patiko. O kaip bjauriai Ravensvudas pasielgė su manimi... išgujo iš pilies ir nusiuntė pietauti su liokajais - atseit jis turįs priimti toje savo elgetos pilyje lordą saugotoją ir jo dukterį. Velniai mane griebtų, Kraigengeltai, jei aš jam neatsimokėsiu ir neiškrėsiu dar geresnio pokšto.

Taip ir turi būti, jei nesate lepšis, - pritarė Krai-

gengeltas pajutęs, jog reikalas pakrypo jam naudinga linkme. O jeigu jūs paveršit iš jo tą gražuolę, tai jam iš skausmo širdis plyš.

Vargu vargu, prieštaravo Baklas. - Jo širdis apsišarvavusi protu ir užgrūdinta filosofijos - tai tokie dalykai, apie kuriuos nei jūs, Kraigi, nei aš, dievaži, ničnieko nenutuokiame. Bet aš sutriuškinsiu jo puikybę, toks ir yra mano tikslas.

- Palaukit, palaukit! - sušuko Kraigengeltas. - Dabar aš žinau, kodėl jis taip nemandagiai tada pasielgė savo sename apgriuvusiame bokšte. Manote, jis gėdijosi jūsų draugijos? Nieko panašaus! Bijojo, kad nepagrobtumėte jo merginos.

- Jūs taip manote, Kraigengeltai? - suabejojo Baklas. - Bet ne, ne! Po šimts velnių, juk jis daug už mane gražesnis.

- Kas - jis? - suriko veltėdis. - Jis juodas kaip čigonas. Tiesa, ūgio jis nemažo, bet man labiau patinka kad ir ne toks aukštas, bet užtat kresnas ir šviesbruvis.

- Tegriebia jus velniai! - nutraukė jį Baklas. - Taip pat ir mane, kad klausausi ausis ištempęs! Net jeigu būčiau ir kuprius, jūs paistytumėt tą patį. Na, o Ravensvudas... Jis tada neatsižvelgė į mane, o dabar aš neatsižvelgsiu į jį. Jei man *pasiseks*, aš *paveršiu* iš jo tą merginą.

- Paveršit? Kaip mane gyvą matot, *paveršit*! Jūsų rankose trys koziriai, pikai - vienas, pikai - du, trys, - ir baigta. Visi kirčiai jūsų.

- Liaukitės su tuo savo lošimo žargonu, - sustabdė jį Baklas. - Tos piršlybos jau gerokai pasistūmėjo į priekį. Aš priėmiau savo giminaitės pasiūlymą, susitariau dėl kraičio, palikimo dalies našlei po mano mirties ir dėl kitų dalykų. Viskas bus išspręsta galutinai, kai grįš ledi Ašton ir paims dukterį bei sūnų į savo rankas. O dabar šitos ponios prašo atsiųsti patikimą žmogų su reikalingais raštais.

- Prisiekiu šiuo vynu, dėl jūsų aš nujosiu ligi pasaulio krašto! Ligi pat Jericho* vartų, ligi presbiterio Jono** sosto! - klykavo kapitonas.

- Gerai, Kraigi, tikiu, jog padarysi šį tą man, o kartu sau - dar daugiau. Raštus galėtų nugabenti kiekvienas, tačiau jums teks ir dar ką ne ką padaryti. Kai šnekėsitės su ledi Ašton, lyg niekur nieko prasitarkite, jog Ravensvudas svečiuojasi pas lordą saugotoją ir dažnai susitikinėja su panele Ašton. Ir dar priminkit, jog visi aplinkui tik ir šnabžda apie markizo A*** apsilankymą ir mano, jog jis susitarsiąs dėl Ravensvudo ir jos dukters vedybų. Man svarbu žinoti, kaip į visa tai pažiūrės ledi Ašton. Aš, po perkūnais, nenoriu nė prasidėti su tomis lenktynėmis, jei Ravensvudas gali jas laimėti; jis ir taip turi daug šansų.

- Niekada! Panelė Ašton pakankamai protinga... todėl dar sykį į jos sveikatą. Kitąsyk ir kitoje vietoje išmaukčiau bokalą atsiklaupęs ant kelių, o jei kas man nepritartų, tuoj pat paleisčiau jam žarnas.

- Klausykit, Kraigengeltai, jūs pateksit į aukštuomenės damų draugiją, - aiškino Baklas, - todėl prašyčiau nevartoti visų tų keiksmažodžių ir "velniai griebtų" Beje, aš parašysiu joms, kad esate paprastas ir storžievis žmogus.

Taip, taip, - sutiko Kraigengeltas, - paprastas, storžievis, bet doras ir narsus karys.

- Ne toks jau doras ir ne toks narsus. Bet, šiaip ar taip, jūs man reikalingas. Reikia paspausti pentinais, kad ledi Ašton pradėtų veikti.

- Aš taip paspausiu, - šaukė Kraigengeltas, - kad ji atidums šuoliais, it karvė, kuri lekia užrietusi uodegą, genama širšių spiečiaus.

- Ir dar va kas, Kraigi, - pridūrė Baklas. - Jūsų batai

* *Jerichas (Jerichonas) - Biblijoje minimas miestas į vakarus nuo Jordano upės.*

** *Presbiteris Jonas - legendinis krikščionių valstybės Vidurinėje Azijoje valdovas.*

ir švarkas visiškai tinka išgertuvėms, kaip sako tas komedijos veikėjas, bet svetainėje prie arbatėlės jie per daug apskretę. Įsitaisykite nors kiek padoresnius - štai pinigai išlaidoms apmokėti.

- Na, Baklai, garbės žodis, jūs mane užgaunate. Nors, - pridūrė jis dėdamas pinigus į kišenę, - jei jau taip norite mane įpareigoti, turiu sutikti.

- O dabar ant arklio ir jokit, - pasakė globėjas, - tik susitvarkykit savo rūbus. Galit paimti trumpaausį juodbėrį, ir, bala nematė, dovanoju jį jums.

- Geriu už savo pasiuntinystės sėkmę! - pareiškė žygovas. - Sklidiną bokalą!

- Ačiū, Kraigi. Susidaužkim. Viskas bus gerai, nebent tėvas arba duktė imtų priešgyniauti. Bet esu girdėjęs, motina galinti juos aplink pirštą apvynioti. Saugokitės neįžeisti jos savo jakobitiškomis nesąmonėmis.

- Gerai sakot, juk ji vigų šalininkė, Sali Marlboro bičiulė. Na, aš, ačiū Dievui, galiu pakelti, reikalui esant, bet kokią vėliavą. Aš kariavau ir Džono Čerčilio* pusėje, ir Dandžio, arba hercogo Beriko**, kariuomenėje.

- Šituo aš tikrai tikiu, Kraigi, - pasakė rūmų šeimininkas. - Bet malonėkit nulipti į rūsį ir atnešti butelį 1678 metų burgundiškojo. Jis ketvirtame narvelyje, dešinėj pusėj. Ir žinot ką, Kraigi, kol dar čia esat, atneškit kokį pustuzinį. Tai bent pasilinksminsim šįvakar!

* *Džonas Čerčilis, Marlboro hercogas (1650-1722) - anglų karvedys ir valstybės veikėjas.*

** *Džeimsas Berikas (1670-1734) - pavainikis Anglijos karaliaus Jokūbo II sūnus.*

XXII skyrius

Išvydo greit žalius šaunuolius
Ir pakinkytą ketvertu karietą.

*"Hercogas prieš hercogą"**

Kai tik buvo viskuo aprūpintas, Kraigengeltas išvyko į kelionę atlikti jam skirtos užduoties. Jis stengėsi joti kuo greičiau ir kuo sumaniausiai įvykdė Baklo jam patikėtą misiją. Atvykęs kaip pono Heistono Baklo įgaliotinis, Kraigengeltas abiejų damų buvo itin maloniai priimtas, nes, būdamos iš anksto palankiai nusistačiusios nepažįstamojo atžvilgiu, jos, bent jau pradžioje, jo ydas palaikė teigiamybėmis, o trūkumus - pranašumais. Nors abi damos buvo įpratusios į gerą draugiją, tačiau iš anksto nusistačiusios, jog pono Heistono draugas turįs būti išauklėtas džentelmenas, jos visiškai save tuo įtikino. Tiesa, Kraigengeltas dabar buvo dailiai apsirengęs, o tai, žinoma, daug reiškė. Jo įžūlų ir šiurkštų toną jos laikė kareivio tiesumu ir atvirumu, stačiokišką elgesį - narsumu, įkyrumą - sąmoju. Tačiau, kad skaitytojas neapkaltintų mūsų nusižengus tikrovei, turime teisybės dėlei pridurti, jog abiejų damų įžvalgumas buvo gerokai pritemdytas, o palankumas - padidintas, nes kapitonas Kraigengeltas atsitiktinai atvyko kaip tik tokiu momentu, kai joms trūko partnerio sužaisti lomberio** partiją, o šį lošimą, beje, kaip ir kitus, ta garbinga persona ar dėl sumanumo, ar dėl sėkmės žaidė nepriekaištingai.

Pajutęs jam rodomą palankumą, Kraigengeltas ėmė rūpintis savo globėjo reikalais. Jis greit įsitikino, jog

* *"Hercogas prieš hercogą" - V. Skoto sukurtas epigrafas.*
** *Lómberis - XVII ir XVIII a. Europoje paplitęs kortų lošimas trims žaidėjams.*

ledi Ašton visiškai pritaria vedyboms, kurias ledi Blenkensop iš dalies savo giminaičio labui, iš dalies dėl pomėgio piršliauti jau buvo pasiūliusi. Taigi šis darbas buvo nesunkus. Baklas, ledi Ašton manymu, buvo visiškai tinkamas vyras jos "Lamermuro piemenaitei", juolab kad jau buvo atsikratęs savo išlaidumo. Šios vedybos suteiktų Liusi nemažą turtą ir vyrą - visų gerbiamą provincijos bajorą. Taigi, pasak ledi Ašton, jos dukters likimas būtų kuo puikiausiai sutvarkytas. O be to dar Baklas, paveldėjęs šitą palikimą, įsigijo nemažą politinę įtaką kaimyninėje grafystėje, kur būta didžiulių Duglasų šeimos valdų. Ledi Ašton jau seniai puoselėjo viltį, kad vyresnysis sūnus Šoltas tapsiąs šios grafystės atstovu Britanijos parlamente, o sąjunga su Baklu kaip tik ir padėsianti išsipildyti jos norams.

Kraigengeltas, anaiptol niekada nestokojęs sumanumo, greit sumojo, kur link pučia ledi Ašton norų vėjas, ir pats pasuko jam parankia kryptimi.

- Manyčiau, jog Baklas ir pats galėtų iškelti savo kandidatūrą į parlamentą, sėkmė garantuota... Tikriausiai pakliūtų. Du pusbroliai, šeši tolimesni giminaičiai, jo paties reikalų tvarkytojas ir kamerheras - visi balsuotų už jį. O ir kiti - vieni iš meilės, kiti iš baimės, - kaip ir visada, balsuotų už Gerningtoną. Bet Baklui tiek terūpi brautis į pirmąsias gretas, kiek man lošti "ubagą" Gaila, kad nėra kas pataria jam, kaip panaudoti savo įtaką.

Ledi Ašton išklausė visa tai geranoriškai ir atidžiai, slapta nusprendusi pati pasirūpinti, kaip nukreipti būsimojo žento politinę įtaką savo vyresniojo sūnaus Šolto, taip pat ir kitų suinteresuotųjų labui.

Pamatęs jos šviesybę taip palankiai nusiteikusią, kapitonas, kaip pasakytų jo globėjas, paspaudė pentinus. Jis užsiminė apie tai, kas dedasi Ravensvudo pilyje, apie užtrukusią šios giminės vardo paveldėtojo viešnagę tenai ir apie apylinkėje sklandančias visokiausias paskalas (nors, velniai griebtų, jis, Kraigengeltas, ir nekreipiąs į tai domės). Kapitonas manąs, jog dėl tų gandų nesą ko ne-

rimauti, nors iš užraudusių ledi Ašton skruostų, virpančio balso ir žybsinčių akių nesunkiai suvokė, jog ji išties susirūpino, o šito Kraigengeltas kaip tik ir siekė. Pastaruoju metu vyras rašydavo ne taip dažnai ir ne taip tvarkingai, kaip, jos manymu, privalėjo rašyti, o apie tokį svarbų dalyką, kaip apsilankymas "Vilko uolos" bokšte, ir svečią, taip širdingai sutiktą Ravensvudo pilyje, jis apskritai nieko nepranešė. Dabar visa tai ji sužinojo atsitiktinai iš nepažįstamo žmogaus. Toks slapukavimas, jos supratimu, vos ne išdavystė, o, ko gero, gal ir tikras maištas prieš jos santuokinę valdžią, ir širdies gilumoje ledi Ašton prisiekė atmokėti lordui saugotojui kaip pavaldiniui, įtariamam sukilimo rengimu. Pasipiktinimas graužė ją dar labiau dėl to, kad ji turėjo tvardytis prieš savo giminaitę ledi Blenkensop ir Baklo patikėtinį Kraigengeltą. Sąjungos su Baklu ji dabar troško triskart labiau, nes jos suerzintai vaizduotei atrodė, kad vyras - ar politikos sumetimais, ar iš baimės - pirmenybę atiduos Ravensvudui.

Kapitonas buvo įgudęs mechanikas ir tuoj pat pastebėjo, jog degtuvas jau rusena; dar tą pačią dieną, nė kiek nenustebęs, jis išgirdo ledi Ašton nusprendus sutrumpinti savo viešnagę pas ledi Blenkensop, o kitą rytą, vos prašvitus, grįžti į Škotiją taip greit, kaip tik bus įmanoma, atsižvelgiant į kelių būklę ir tuometines keliavimo priemones.

Vargšas lordas antspaudo saugotojas! Jis nė nenujautė, kokia audra atlekia tokiu greičiu, kiek išneša senoviška šešetu kinkyta karieta. Užsiėmęs būsimu markizo A*** vizitu, jis, panašiai kaip donas Gaiferas*, užmiršo "gražuolę savo žmoną". Pagaliau buvo gauta patikima žinia, jog aukštasis didikas tikrai pagerbsiąs Ravensvudo pilį atvykdamas į ją tą dieną, pirmą valandą, per pačius pietus. Gavus šį pranešimą, pilyje pakilo didžiulis bruzdesys. Lordas saugotojas perėjo per visus kamba-

* *Donas Gaiferas - senovinių ispanų romansų apie Gaiferą ir Melisandą herojus.*

rius, nulipo į rūsį pasitarti su rūmininku ir netgi išdrįso užsukti į virtuvę, nebijodamas susikivirčyti su virėju, kuris buvo taip išpuikęs, jog nepaisydavc net pačios ledi Ašton nurodymų. Galiausiai įsitikinęs, jog pasiruošimas vyksta visu sparčiu, jis kartu su Ravensvudu ir dukra užlipo į terasą, kad nuo šios aukštumos galėtų pastebėti pirmučiausius ženklus, skelbiančius jo šviesybės atvykimą. Jis iš lėto vaikštinėjo po terasą, apjuostą storos dantytos sienos ir nusitiesusią per pilies fasadą ties pirmuoju aukštu. Lankytojai patekdavo į pilį pro vartus, kurių plokščias stogas buvo sujungtas su terasa plačiais, nuolaidžiais laiptais. Toks įrenginys teikė piliai panašumo ne tiek į tvirtovę, kiek į kokio nors didiko užmiesčio rūmus, ir nors iš dalies jie buvo skirti gynybai, bet, matyt, senieji lordai Ravensvudai juos statė tais laikais, kai buvo įsitikinę savo galybe ir saugumu.

Nuo šios pasivaikščiojimo vietos atsivėrė nuostabus visos apylinkės vaizdas. Bet dabartinėmis aplinkybėmis svarbiausia tai, kad nuo terasos buvo matyti du keliai - vienas į vakarus, kitas į rytus, - kurie, perkirtę priešais pilį nusidriekusį kalvagūbrį skirtinguose šonuose, vis artėjo ir artėjo vienas prie kito, kol galiausiai prie pat alėjos vartų susijungė. Visų žvilgsniai buvo nukreipti į vakarus, iš kur turėjo išryškėti pirmieji ženklai, rodą artėjant markizą: lordas saugotojas žiūrėjo nerimaudamas ir susirūpinęs, jo duktė - iš pagarbos tėvui, o Ravensvudas - iš pagarbos dukteriai, nors širdyje ir jausdamas nepasitenkinimą.

Tų ženklų ilgai laukti neteko. Pirmiausia pasirodė baltai apsitaisę, su juodomis žokėjų kepurėmis ir ilgomis krivūlėmis rankose du bėgūnai. Jie buvo taip įgudę, jog, bėgdami priešaky karietos ir raitelių, visiškai nesunkiai išlaikė reikiamą, etiketo nustatytą distanciją. Jie artinosi vienodai linguojančia risčia, įrodydami, jog sugeba nepavargti vykdydami šią kvapą gniaužiančią pareigą. Tokie bėgūnai dažnai minimi senose pjesėse (nurodysiu kad ir Midltono* "Pasaulis išprotėjo, ponai"), be to, ir kai kurie

Tomas Midltonas (1570-1627) - anglų dramaturgas.

Škotijos senoliai prisimena tuos laikus, kai jie buvo neatskiriama iškilmingų išvykų palydos dalis. Po šitų blizgančių meteoritų, kurie skriejo it mirtino keršytojo genami, slinko debesis, sukeltas raitelių, jojančių priešaky, iš šonų ir iš paskos markizo karietos.

Tų laikų aukštuomenės privilegijos darė didžiulį įspūdį. Daugybė livrėjomis aprengtų tarnų, pompastiška išvyka, didinga, vos ne kariška ginkluotų vyrų laikysena - visa tai pakeldavo didikus gerokai virš paprastų lordų, keliaujančių tik su dviejų tarnų palyda, o pirklių bendrija galėjo sėkmingai tikėtis netrukus pamėgdžioti net paties karaliaus valstybinį ekipažą. Dabar viskas apsivertė kitaip. Štai kad ir aš, Piteris Patisonas, andai keliaudamas į Edinburgą, turėjau garbės pašto karietoje sėdėti surėmęs pečius, kaip sakoma, su vienu karalystės peru. Visai kitaip buvo tais laikais, apie kuriuos čia rašau, ir markizas, kurio taip ilgai buvo laukta veltui, dabar pasirodė taip iškilmingai, kaip ir derėjo senajai aristokratijai. Seras Viljamas buvo taip susidomėjęs atsivėrusiu reginiu ir taip susirūpinęs, kad nebūtų kas nors užmiršta rengiant sutikimo ceremoniją, jog net neišgirdo, kaip sūnus Henris šūktelėjo:

- Tėti, ten dar viena šešetu kinkyta karieta atvažiuoja iš rytų pusės. Ar ji taip pat priklauso markizui A***?

Tik tuomet, kai berniukas, timptelėjęs jį už rankovės, privertė pasidomėti,

Jis nukreipė akis tenai ir tuoj išvydo siaubingą reginį.

Iš tikrųjų, dar viena šešetu kinkyta karieta, lydima keturių raitų tarnų, lėkė nuo kalvos iš rytų pusės tokiu greičiu, kad sunku buvo pasakyti, katras iš ekipažų, besiartinančių iš priešingų pusių, pirmas atsidurs prie vartų, esančių alėjos gale. Viena karieta buvo žalia, kita melsva, ir niekada nei žali, nei melsvi vežimai nesukeldavo tokio sąmyšio Romos ar Konstantinopolio cirkuose, kokį sukėlė šis netikėtas vaizdas lordo saugotojo širdyje. Visi pri-

simename, koks siaubas apėmė mirštantį ištvirkėlį, kai jo bičiulis, norėdamas išmušti jam iš galvos įsikaltą mintį, jog tam tikru laiku jam pasirodanti šmėkla, pastatė priešais jį panašiai į tą šmėklą aprengtą žmogų. "*Mon Dieu!* - suriko amžinybėn iškeliaujantis nusidėjėlis, matyt, regėdamas abu vaiduoklius - tikrąjį ir tariamąjį. - *Il y en a deux!*"*

Lordas saugotojas nustebo nė kiek ne mažiau, išvydęs atvykstančias dvi karietas. Jis nujautė, jog turi įvykti kažkas baisaus. Tais laikais, kai griežtai buvo paisoma ceremonijų, joks kaimynas negalėjo pasirodyti jų nesilaikydamas. Tikriausiai tai ledi Ašton, pamanė jis, ir nerimastaudamas ėmė spėlioti, kokia dingstimi ji taip netikėtai ir nieko nepranešusi grįžta. Jis jautėsi esąs "užkluptas nusikaltimo vietoje". Draugija, kurioje jis, savo nelaimei, bus užtiktas, be jokios abejonės, jai visiškai nepatiks. Serui Aštonui liko vienintelė viltis - pasikliauti žmonos orumu ir padorumu, kurie ir tegalėtų apsaugoti nuo viešo skandalo. Jis taip sutriko ir išsigando, jog užmiršo iš anksto apgalvotą markizo sutikimo ceremonialą.

Tokie būgštavimai apėmė ne tik serą Viljamą Aštoną.

- Tai motina! Tai motina! - sušuko Liusi, išblyškusi it popierius, ir gniaužydama rankas pažvelgė į Ravensvudą.

- Na, tai kas, jeigu ir ledi Ašton? - pusbalsiu paklausė mylimasis. - Ko čia taip nerimaujate? Man regis, kad namų šeimininkės sugrįžimas po tokios ilgos išvykos turėtų sukelti ne baimę ir nuliūdimą, o kitokius jausmus.

- Jūs nepažįstate mano motinos, - atsakė panelė Ašton, dusdama iš siaubo. - Ką ji pasakys, išvydusi jus čia?

- Matyt, aš per ilgai čia užsibuvau, - išdidžiai pareiškė Ravensvudas, - jei mano viešnagė gali pasirodyti ledi Ašton tokia smerktina. Mieloji Liusi, - tęsė jis švelnesniu

O Dieve! Jie - du! (pranc.).

balsu ir norėdamas ją padrąsinti, - jūs bijote ledi Ašton it mažas vaikas. Ji šeimos motina, aukštosios visuomenės dama, moteris, gerai pažįstanti pasaulį, žinanti, kokios jos pareigos vyrui ir jo svečiams.

Liusi papurtė galvą ir tarsi bijodama, kad motina, būdama dar už pusės mylios nuo pilies, nepamatytų ir nepasmerktų jos elgesio, pasitraukė nuo Ravensvudo ir, įsikibusi broliui Henriui už parankės, perėjo į kitą terasos galą. Antspaudo saugotojas nuskuodė žemyn prie vartų, nepakvietęs Ravensvudo eiti kartu, taigi šis liko vienas terasoje, užmirštas ir tarsi atstumtas pilies šeimininkų.

Toks elgesys negalėjo patikti jaunuoliui, kuris buvo lygiai toks pat išdidus, koks ir neturtingas, ir manė, jog, atsisakydamas giliai įsišaknijusios nesantaikos ir priimdamas sero Viljamo kvietimą, parodė pagarbą, bet pats jos nesulaukė.

"Aš galiu atleisti Liusi, - mąstė jis, - ji dar jauna, baugšti ir jaučiasi kalta susižiedavusi su manimi be motinos sutikimo. Bet vis dėlto ji turėtų prisiminti, kam pasižadėjo, ir neturėtų leisti man įtarti, jog gėdijasi savo pasirinkimo. O antspaudo saugotojas, vos tik pamatęs ledi Ašton karietą, prarado sveiką protą, pasitikėjimą savimi ir net pasikeitė iš veido. Pažiūrėsim, kuo viskas baigsis; jei pastebėsiu, jog esu nepageidaujamas svečias, tučtuojau iš čia išvyksiu"

Apimtas tokių neramių minčių, Ravensvudas nulipo nuo terasos ir, nuėjęs į arklides, paprašė pabalnoti arklį, kad, reikalui esant, galėtų nedelsdamas išjoti.

Tuo metu abiejų karietų, sukėlusių tokį sąmyšį pilyje, vežikai pastebėjo vienas kitą ir sumetė, jog, artėdami skirtingais keliais, jie susitiks toje pačioje vietoje - alėjos pradžioje. Ledi Ašton liepė vežikui ir foreiteriams spausti kuo greičiau, nes norėjo pasišnekėti su vyru dar prieš atvykstant svečiams, kad ir kas jie tokie. Tuo tarpu markizo vadeliotojas, pamatęs savo varžovą paspartinus žingsnį ir nenorėdamas įžeisti nei savo paties, nei savo pono orumo, nusprendė, kaip ir dera tikram važiavimo meistrui ir seno-

vės, ir dabartiniais laikais, laimėti pergalę. Lordas saugotojas dar labiau sumišo matydamas, kaip beveik nebelieka laiko apmąstymams, nes abu varžovai, išsproginę kits į kitą akis ir pliekdami botagais arklius, dardėjo nuo kalno kaskart vis greičiau ir greičiau, o lydintieji raiteliai buvo priversti šuoliuoti.

Vienintelė viltis išsigelbėti serui Viljamui buvo galimybė, jog karietos apsivers ir arba miledi, arba svečias nusisuks sprandą. Negaliu tvirtinti jį puoselėjus tokį troškimą, bet turiu pagrindo manyti, jog ir vienu, ir kitu atveju jis būtų neilgai gedėjęs. Bet ir ši viltis žuvo. Nors ledi Ašton nežinojo, kas yra baimė, bet greit suvokė, kaip juokinga lenktyniauti su aukštos kilmės svečiu, atvykstančiu į jos pačios pilį, todėl, artinantis prie vartų, įsakė vežikui sulėtinti greitį ir praleisti pirmyn nepažįstamojo ekipažą. Vežikas mielai įvykdė paliepimą, nurodytą pačiu laiku išgelbėti jo garbei, nes markizo arkliai buvo geresni arba bent jau žvalesni negu jo. Todėl jis sulėtino žingsnį, ir žalioji karieta su visa palyda viesulo greičiu įlėkė į alėją. Galionuotas markizo vadeliotojas, pamatęs, jog *pas d'avance** užleista jam, taip pat ėmė važiuoti pamažiau, ir jo valdomas ekipažas, apsuptas didžiulės palydos, nuriedėjo guobomis apsodinta alėja, o ledi Ašton karieta, šiek tiek atitolusi, iš lėto nulingavo pavymui.

Priešais pilį, prie vartų, vedančių į vidinį kiemą, svečių laukė gerokai sutrikęs seras Viljamas Aštonas su jaunėliu sūnumi ir dukra, o kiek tolėliau stovėjo didžiulis būrys įvairiausio rango šeimynykščių, vieni buvo su livrėjomis, kiti - paprastais rūbais. Tais laikais Škotijos didikai ir bajorai laikydavo begalę tarnų: mokėti jiems reikėdavo nebrangiai, nes žmonių, ieškančių darbo, buvo daugiau, nei galimybių jį suteikti.

Žmonės, išmuštruoti taip, kaip seras Viljamas Aštonas, sugeba tvardytis ir greit susidoroja net su pačiomis

Pirmenybė (pranc.).

nepalankiausiomis aplinkybėmis. Todėl išlipusį iš ekipažo markizą jis sutiko kuo mandagiausiai pasisveikindamas, ir, nuvedęs į didžiąją menę, pareiškė viliąsis, jog kelionė buvo maloni. Markizas buvo augalotas, gražaus stoto vyras; mąslaus ir protingo veido. Akyse, kuriose andai švietė jaunatvės žvalumas, dabar degė garbėtroškos ugnis. Veido išraiška buvo drąsi ir išdidi, tačiau šiek tiek ją sušvelnino įprotis būti atsargiam ir troškimas įgyti populiarumo, o tai visiškai natūralu politinės partijos vadovui. Jis maloniai atsakinėjo į malonius lordo saugotojo klausimus ir pagal visas etiketo taisykles pasisveikino su panele Ašton. Atlikdamas pristatymo ceremoniją, lordas saugotojas išsidavė, kuo iš tikrųjų buvo užimtos jo mintys, pavadindamas dukterį - "mano žmona, ledi Ašton"

Liusi paraudo. Markizas nustebo, matydamas tokią jauną pilies šeimininkę, o lordas saugotojas vargais negalais teįstengė paaiškinti:

- Atleiskite, milorde, aš norėjau pasakyti: mano duktė. Reikalas tas, kad aš, pamatęs ledi Ašton karietą įvažiuojant į alėją paskui jūsų šviesybės ekipažą...

- Nereikia atsiprašinėti, milorde, - nuramino aukštasis svečias, - paskubėkite sutikti miledi, o aš tuo tarpu artimiau susipažinsiu su panele Ašton. Man nemalonu, jog mano tarnai aplenkė šeimininkę prie jos pačios namų vartų, bet, kaip jūsų malonybei žinoma, aš maniau ledi Ašton vis dar tebesant pietuose. Malonėkite nepaisyti ceremonijų ir skubėkite jos pasitikti.

Šito kaip tik ir geidavo lordas saugotojas ir nedelsdamas pasinaudojo jo šviesybės maloniu pasiūlymu. Jis vylėsi, jog ledi Ašton, išliejusi pirmą pyktį ant jo galvos, šiek tiek apsiramins ir teiksis sutikti nelauktus svečius, išlaikydama bent būtiniausią padorumą. Taigi karietai sustojus pats paslaugiausias vyras ištiesė ranką, norėdamas padėti ledi Ašton išlipti. Toji nė nežvilgtelėjusi atstūmė jo ranką ir paprašė jai patarnauti kapitoną Kraigengeltą, kuris, kelionėje ją lydėjęs kaip *cavalière serven-*

te *, dabar stovėjo šalia karietos, pasikišęs savo galionuotą skrybėlę po pažastimi. Pasiremdama į šitos garbingos personos ranką, ledi Ašton nužingsniavo per kiemą, pakeliui šį bei tą nurodinėdama tarnams, bet nė žodžio neištarusi serui Viljamui, veltui besistengiančiam atkreipti į save jos dėmesį. Lordas saugotojas greičiau vilkosi iš paskos nei atlydėjo savo žmoną į menę, kur rado markizą, besišnekučiuojantį su Ravensvudu; Liusi, pasinaudodama pirma proga, kažkur paspruko. Visi, išskyrus markizą, buvo gerokai sumišę; net Kraigengeltas, nors ir garsėjantis akiplėšiškumu, neįstengė nuslėpti išsigandęs Ravensvudo. Visi kiti buvo tiesiog priblokšti aplinkybių, kurios taip netikėtai susiklostė.

Nesulaukęs, kol seras Viljamas Aštonas pristatys jį žmonai, markizas nusprendė pats tai padaryti.

- Lordas saugotojas, - tarė jis, nusilenkdamas ledi Ašton, - ką tik supažindino mane su savo dukterimi, pavadindamas ją žmona. Jis visiškai galėtų pristatyti ledi Ašton kaip savo dukterį. Jūs beveik nepasikeitėte per tuos keletą metų nuo to karto, kai paskutinįsyk buvome susitikę. Ar leisite senam pažįstamui pasinaudoti svečio teise?

Taip galantiškai pasveikinęs ledi Ašton, markizas nesitikėjo sulaukti atkirčio, ir, kiek luktelėjęs, tęsė:

- Aš atvykau, ledi Ašton, kaip taikdarys, todėl prašyčiau leisti man pristatyti jūsų maloniam dėmesiui savo giminaitį, jaunąjį Ravensvudą.

Ledi Ašton nebeliko nieko kaip tik tūptelėti, bet ji tai padarė taip išdidžiai ir su tokia panieka, kad jos reveransas reiškė greičiau atkirtį, o ne sutikimą. Ravensvudui taip pat neliko nieko, kaip nulenkti galvą taip, kad už panieką būtų atsilyginta panieka.

- Leiskite man, - kreipėsi ji į markizą, - pristatyti jūsų šveisybei *savo* draugą.

Kraigengeltas įžūliai ir familiariai, nors kai kurie jo vienminčiai pasakytų mikliai, nusilenkė markizui, nubrėž-

Kavalierius (ital.).

damas ore didžiulį ratą auksu galionuota skrybėle. Ledi Ašton pasisuko į vyrą.

- Sere Viljamai, - tarė ji, pirmąsyk kreipdamasi į jį, - Per tą laiką, kai buvom išsiskyrę, jūs ir aš įsigijome naujų pažįstamų. Leiskite jums pristatyti vieną iš tų, su kuriuo susipažinau aš - kapitoną Kraigengeltą.

Kraigengeltas vėl nusilenkė ir vėl nubrėžė ratą galionuota skrybėle. Lordas saugotojas atsakė į sveikinimą, ničnieko neišsiduodamas apie ankstesnę pažintį ir stengdamasis parodyti trokštąs, jog tarp abiejų partijų įsivyrautų taika ir savitarpio supratimas.

- Leiskite supažindinti jus su ponu Ravensvudu, - tarė jis Kraigengeltui, toliau vykdydamas taikdario misiją.

Bet Ravensvudas išsitiesė visu savo ūgiu ir, nė nepažvelgęs į jam pristatomo asmens pusę, atsakė pakeltu balsu:

- Mudu su kapitonu Kraigengeltu jau seniai pažįstami.

- Seniai... seniai... - tarytum aidas dusliu balsu atsiliepė kapitonas. Jis vėl nubrėžė ratą skrybėle, tik šįsyk kur kas mažesnį negu tie, kuriais taip širdingai pagerbė markizą ir lordą saugotoją.

Tą akimirką į menę įžengė Lokhardas, lydimas trijų tarnų, nešančių vyną ir užkandžius, kurie pagal to meto paprotį būdavo pateikiami prieš pietus apetitui sužadinti. Vos tik jie buvo pasiūlyti svečiams, ledi Ašton atsiprašė ir išsivedė vyrą kelioms minutėms aptarti kai kurių svarbių reikalų. Markizas, savaime aišku, paprašė ledi Ašton nė kiek nesivaržyti, o Kraigengeltas, paskubomis išmaukęs du stiklus gaivaus kanariškojo, išdulkėjo laukan, nejausdamas didelio noro pasilikti su markizu A*** ir ponu Ravensvudu: pirmasis jam kėlė moralinę baimę, o antrasis - tiesiog fizinį pasibaisėjimą. Kapitonas teisinosi turįs būtinai skubėti pasižiūrėti savo arklio ir daiktų, nors ledi Ašton buvo prisakiusi Lokhardui pasirūpinti, kad kapitonui Kraigengeltui būtų skirtas ypatingas dėmesys ir jam čia

nieko netrūktų. Taigi markizas ir jaunasis Ravensvudas liko dviese ir galėjo pasidalyti mintimis apie tai, kaip jie buvo sutikti. Tuo tarpu ledi Ašton nudrožė į savo pusę, o lordas saugotojas nusekė iš paskos tarsi nuteistas prasikaltėlis.

Vos tik sutuoktiniai įžengė į miegamąjį, miledi davė valią nežabotam pykčiui, kurį ji dėl akių vargais negalais tramdė. Įleidusi vidun sunerimusį lordą saugotoją, ji užrakino duris, ištraukė raktą, atgręžė į vyrą vis dar nepraradusį išdidaus žavesio veidą ir, žaižaruodama sklidinomis ryžto ir pagiežos akimis, užsipuolė suglumusį serą Viljamą tokiais žodžiais:

- Aš nė kiek nesistebiu, milorde, kad man nesant jūs teikėtės užmegzti tokias pažintis, kurios, beje, visiškai dera su jūsų kilme ir išsilavinimu. Tikėdamasi ko nors kito, aš labai klydau ir todėl nusipelniau mane ištikusio nusivylimo.

- Brangioji ledi Ašton, brangioji Eleonora, - teisinosi lordas saugotojas, - paklausykite proto balso, ir aš jums įrodysiu, jog atsižvelgiau ir į garbę, ir į orumą bei į savo šeimos interesus.

- O taip, puikiai sugebate atsižvelgti į savo šeimos interesus, - atšovė įširdusi ledi Ašton. - Net sugebate ginti savo šeimos garbę ir orumą, jeigu apskritai reikia ją ginti. Tačiau kadangi mano šeimos garbė neišardomai surizgusi su jūsų, tai būkit malonus ir leiskit man pačiai ja pasirūpinti.

- Ko jūs norite, ledi Ašton? - paklausė vyras. - Kuo jūs taip nepatenkinta? Kodėl, vos tik sugrįžusi po tokios ilgos išvykos, mane taip užpuolate?

- Paklauskit savo sąžinės, sere Viljamai, kas paskatino jus išduoti savo politinę partiją ir įsitikinimus, kodėl jūs, kiek man žinoma, nutarėte išleisti savo vienintelę dukterį už to nusigyvenusio jakobito, kuris, be to, dar ir užkietėjęs jūsų giminės priešas.

- Ką gi aš, sveiko proto ir elementaraus mandagumo vardu, turėjau veikti, madam? - paklausė vyras. - Argi aš, nepaisydamas įprastinio padorumo, turėjau rytojaus

dieną išvaryti iš namų jaunuolį, išgelbėjusį man ir mano dukrai gyvybę.

- Išgelbėjusį gyvybę? Girdėjau tą istoriją, - atkirto miledi. - Lordas saugotojas išsigando žalos karvės, o ją nugalabijusį berną palaikė Gajumi iš Voriko*. Greit kiekvienas Hadingtono mėsininkas turės tokią pat teisę į jūsų vaišingumą.

- Ledi Ašton, - vapčiojo antspaudo saugotojas, - tai nepakenčiama... Juolab kad aš visomis išgalėmis stengiuosi jus nuraminti... Tik pasakykit, ko jūs norite.

- Nueikite pas savo svečius, - pareiškė valdingoji dama, - atsiprašykite Ravensvudą ir pasakykit, jog, atvykus kapitonui Kraigengeltui ir kitiems mūsų bičiuliams, nebegalite leisti jam ilgiau pasilikti pilyje. Aš iš tiesų laukiu pono Heistono Baklo.

- Dėl Dievo meilės, madam! - sušuko vyras. - Kad Ravensvudas užleistų vietą Kraigengeltui, tam prasilošusiam šnipui! Aš vos ištvėriau neišgrūdęs to tipo iš pilies, ir, tiesą sakant, labai nustebau, pamatęs jį jūsų palydoje.

- Jeigu jis atsidūrė mano palydoje, - atsakė romiausioji gyvenimo draugė, - vadinas, nėra reikalo abejoti jo padorumu. O su Ravensvudu reikėtų pasielgti taip, kaip - aš tai tikrai žinau - jis pasielgė su vienu mano gerbiamu draugu, prieš kiek laiko, savo nelaimei, buvusiu jo svečiu. Taigi apsispręskite: jei Ravensvudas neišvyks, tuomet išvyksiu aš.

Nusiminęs ir susijaudinęs seras Viljamas Aštonas kurį laiką žingsniavo ten ir atgal po kambarį; baimė, gėda ir pyktis jame grūmėsi su pripratimu visada paklusti žmonai. Galiausiai, kaip paprastai tokiomis aplinkybėmis pasielgia bailiai, jis nusprendė laikytis *mezzo termine*, tai yra aukso vidurio.

- Pasakysiu jums atvirai, jog negaliu ir nenoriu pasielgti su ponu Ravensvudu taip nemandagiai, kaip siū-

* *Gajus iš Voriko - to paties pavadinimo viduramžių romano (XIII a.) herojus, įvykdęs daug žygdarbių.*

lote jūs; jis to nenusipelnė. Jei norite būti tokia neprotinga ir įžeisti didiką savo namuose, aš negaliu to uždrausti. Bet aš neketinu būti tokio absurdiško poelgio įrankiu.

- Neketinate?

- Ne, prisiekiu dangumi, madam! - atsakė seras Aštonas. - Aš galiu įvykdyti viską, kas neprieštarauja įprastiniam padorumui, tarkim - po truputį nutraukti pažintį su juo, ar panašiai. Bet išvaryti jį iš pilies - ne, su tuo aš negaliu ir nenoriu sutikti.

- Vadinas, ginti šeimos garbę ir šį kartą, kaip dažniausiai būdavo ir anksčiau, teks man, - pareiškė ledi Ašton.

Ji atsisėdo prie stalo ir paskubomis brūkštelėjo keletą eilučių. Lordas saugotojas dar sykį bandė perspėti žmoną, kad nežengtų tokio neapgalvoto žingsnio, bet ji pravėrė duris ir pakvietė kameristę iš gretimo kambario.

- Pagalvokit, ką darote, ledi Ašton. Tas jaunuolis taps jūsų mirtinu priešu ir suras priemonių, kaip mums pakenkti.

- Ar jums teko girdėti, kad Duglasas bijotų priešo? - niekinamai atšovė ledi Ašton.

- Neteko, bet Ravensvudas toks išdidus ir kerštingas, kaip šimtas Duglasų kartu paėmus ir priedo dar šimtas velnių. Palaukite nors ligi ryt ryto.

- Nelauksiu nė valandėlės, - pareiškė ledi Ašton. - Ponia Patulo, nuneškite šitą laiškelį jaunajam Ravensvudui.

- Ponui Ravensvudui, madam? - pasitikrino ponia Patulo.

- Taip, ponui Ravensvudui, jeigu taip norite.

- Aš nusiplaunu rankas, - tarė antspaudo saugotojas. - Eisiu į sodą pažiūrėti, ar Džardinas parinko vaisių desertui.

- Eikite, - pasakė ledi Ašton, palydėdama jį begalinės neapykantos kupinu žvilgsniu. - Dėkokit Dievui, kad namuose lieka žmogus, galįs taip apginti šeimos garbę, kaip jūs rūpintis obuoliais ir kriaušėmis.

Lordas saugotojas užtruko sode ilgėliau, norėdamas palaukti, kol ledi Ašton išsiputos ir kol atvės bent jau pirmasis Ravensvudo įtūžis. Grįžęs į menę, jis rado markizą A***, kažką nurodinėjantį savo tarnams. Jis buvo labai įpykęs ir, serui Viljamui pradėjus atsiprašinėti už tai, kad palikęs jo šviesybę vieną, nutraukė jį:

- Manau, sere Viljamai, jums žinomas tas keistas raštelis, kurį jūsų žmona parašė mano giminaičiui Ravensvudui, - markizas ypač pabrėžė žodį "mano", - todėl tikriausiai nenustebsite išgirdęs, jog aš rengiuosi atsisveikinti. Mano giminaitis jau išvyko, manydamas nesant reikalo su jumis atsisveikinti, nes šis negirdėtas įžeidimas panaikino visą jūsų vaišingumą.

- Tikinu, milorde, - tvirtino seras Viljamas, imdamas iš markizo ledi Ašton raštelį, - jog man nežinomas to laiškelio turinys. Aš tik žinau, jog ledi Ašton yra ūmaus būdo ir nusistačiusi prieš Ravensvudą. Nuoširdžiai apgailestauju, jeigu jinai įžeidė jūsų giminaitį arba jeigu jis įsižeidė. Tačiau viliuosi, jūsų šviesybė suprantate, jog dama...

- ...Turėtų elgtis su aukšto rango asmenimis taip, kaip pridera damai, - pabaigė už jį markizas.

- Žinoma, milorde, - sutiko vargšas antspaudo saugotojas. - Bet ledi Ašton yra moteris...

- Ir todėl, man regis, - vėl pertarė jį markizas, - turėtų žinoti jos aukštą padėtį atitinkančias prievoles. Bet štai ji ateina, ir aš iš jos pačios lūpų sužinosiu, kas paskatino ją taip nežmoniškai ir netikėtai įžeisti mano giminaitį. Juk ir jis, ir aš esame jos šviesybės svečiai.

Tą akimirką iš tiesų į menę įžengė ledi Ašton. Nei ginčas su seru Viljamu, nei po to įvykęs pokalbis su dukterimi nesukliudė jai deramai pasirūpinti tualetu. Ji buvo su itin puošnia baline suknia, o jos veido išraiška bei laikysena atrodė tokia didinga, kaip ir visų aukštuomenės damų panašiomis aplinkybėmis.

Markizas išdidžiai nusilenkė, o ji pasisveikino ne mažiau arogantiškai ir santūriai. Tuomet, paėmęs iš gleb-

nios sero Viljamo rankos raštelį, kurį buvo jam prieš valandėlę įteikęs, prisiartino prie ledi Ašton ir jau buvo bepraveriąs burną, bet ji perspėjo:

- Matau, milorde, jog norite pradėti nemalonią šneką. Didžiai apgailestauju, kad toks pokalbis, tegu ir neilgam, sutrukdys jūsų šviesybei skirtą iškilmingą sutikimą. Bet ką padarysi. Ponas Edgaras Ravensvudas, kuriam parašiau šį raštelį, piktnaudžiaudamas mūsų šeimos vaišingumu ir sero Viljamo Aštono patiklumu, prisiviliojo jauną merginą susižadėti su juo be tėvų sutikimo, o tėvai tokio sutikimo niekada nedavė ir neduos.

Abu ponai atsakė kartu.

- Mano giminaitis to negalėjo... - pareiškė markizas.

- Esu įsitikinęs, jog mano duktė Liusi tuo labiau negalėjo... - tvirtino lordas saugotojas.

Ledi Ašton nutraukė juos abu:

- Jūsų giminaitis, milorde, jei ponas Ravensvudas iš tiesų turi garbės juo būti, bandė slapta užkariauti jaunos ir nepatyrusios mergaitės širdį. O jūsų duktė, sere Viljamai Aštonai, būdama pakankamai naivi, neapgalvotai teikė per daug vilčių visiškai netinkamam gerbėjui.

- Manyčiau, madam, - netekęs kantrybės ir nebesitvardydamas atrėžė lordas saugotojas, - jums verčiau reikėjo ir šitą šeimos paslaptį pasilikti sau pačiai, jeigu nieko daugiau negalėjote pasakyti.

- Atleiskite, sere Viljamai, - ramiai tarė ledi Ašton, - bet garbusis markizas turi teisę žinoti, kodėl aš taip pasielgiau su tuo ponu, kurį jis vadina savo giminaičiu.

To poelgio priežastis, - sumurmėjo lordas saugotojas, jeigu ji iš viso yra, atsirado vėliau. Neabejoju, jog, rašydama laiškelį Ravensvudui, ji dar nieko nežinojo.

- Aš pirmąsyk apie tai girdžiu, - pasakė markizas. - Tačiau, jeigu jau miledi užkliudė tokį delikatų klausimą, tai leiskite man pasakyti, jog, atsižvelgiant į mano giminaičio kilmę ir padėtį, jums derėjo kantriai jį išklausyti ir man-

dagiai atmesti jo prašymą - net jeigu jis išdrįso nukreipti savo žvilgsnį į sero Viljamo Aštono dukterį.

- Neužmirškite, milorde, kokios giminės kraujas iš motinos pusės teka panelės Liusi gyslomis, - atkirto ledi Ašton.

- Aš gerai žinau jūsų šeimos kilmę, pareiškė markizas. - Jūs esate kilusi iš jaunesniosios Angusų giminės atšakos. Prašau man atleisti, miledi, bet jūs turėtumėte neužmiršti, jog Ravensvudai yra triskart tuokęsi su pagrindinės atšakos nariais. Ak, madam, aš puikiai žinau, koks reikalas... Sunku pergalėti įsisenėjusius prietarus, todėl noriu atsižvelgti į šią aplinkybę... Aš nebūčiau leidęs savo giminaičiui vienam, taip gėdingai išvarytam, palikti šiuos namus, jei nebūčiau turėjęs vilties jus sutaikinti. Net ir dabar nenorėčiau išvykti susipykęs, todėl pasiliksiu ligi pavakarės, o tuomet pasivysiu Ravensvudą, su kuriuo susitiksime už keleto mylių nuo čia. Taigi pašnekėkim apie viską ramiau.

- Šito aš kaip tik ir geidžiu, milorde! - pasiskubino įsiterpti seras Viljamas Aštonas. - Ledi Ašton, juk mes neleisim, kad milordas A*** paliktų mūsų namus įskaudinta širdimi. Turim įtikinti jį pasilikti pietums.

- Jei markizas sutiks būti mūsų svečias, - pritarė ledi Ašton, - tuomet pilis ir viskas, ką turime, - jo paslaugoms. O dėl tolesnio pokalbio šia nemalonia tema...

- Atleiskit, mieloji ponia, - pertarė ją markizas, - bet negalima skubotai spręsti tokių svarbių reikalų. Antai atvyksta ir daugiau svečių. O kadangi turėjau laimės atnaujinti pažintį su ledi Ašton, tai viliuosi, ji neleis man dėl kažkokio nemalonaus pokalbio rizikuoti tuo, ką taip labai vertinu. Šiaip ar taip, verčiau pirma pašnekėkime apie malonesnius dalykus.

Ledi Ašton nusišypsojo, tūptelėjo ir ištiesė ranką markizui, o šis ją nuvedė į valgomąjį, galantiškai laikydamasis to meto etiketo, neleidžiančio svečiui paimti šeimininkės už parankės, kaip elgiasi kaimiečiai per šventes.

Čia jie rado Baklą, Kraigengeltą ir keletą kaimynų, iš anksto lordo saugotojo pakviestų sutikti markizo A***. Panelės Ašton vieta prie stalo liko tuščia, nes ji atsiprašė - esą šiek tiek sunegalavusi. Pietūs buvo nepaprastai ištaigingi ir užsitęsė ligi vėlumos.

XXIII skyrius

Sunki lemtis ištiko tėvą,
O man bus dar sunkiau;
Jis draugą tremtyje turėjo,
Aš vienišas likau.

*Voleris**

Neaprašinėsiu pasipiktinimo ir nuoskaudos, kurią jautė Ravensvudas, palikęs kadaise jo protėviams priklausiusius rūmus. Ledi Ašton raštelio turinys buvo toks, jog jam buvo neįmanoma (nebent būtų stokojęs išdidumo, kurio, beje, turėjo su kaupu) bent valandėlę ilgiau pasilikti jų pastogėje. Nors markizas taip pat buvo įžeistas, bet jis pasiliko, vis dar vildamasis sutaikinti priešininkus. Todėl leido savo giminaičiui iškeliauti vienam, prašydamas jį palaukti "Lapės urve", nedidelėje smuklėje, esančioje, kaip malonus skaitytojas tikriausiai prisimena, pusiaukelėje tarp Ravensvudo pilies ir "Vilko uolos", apie penketą mylių nuo vienos ir nuo kitos vietos. Ten markizas žadėjo susitikti su jaunuoju Ravensvudu arba tą patį vakarą, arba kitą rytą. Žinoma, jis būtų taip pat nedelsdamas išvykęs, tačiau norėjo bent šiek tiek pasinaudoti proga, kurią teikė apsilankymas pas lordą saugotoją. Ir Ravensvudas, net apimtas įniršio, nenorėjo užkirsti kelio susitaikymui, pasikliaudamas sero Viljamo Aštono palankumu ir savo kilmingojo giminaičio tarpininkavimu. Tačiau pats išjojo nedelsdamas nė valandėlės ir kur kas toliau, nei reikėjo.

Paspaudęs žirgą pentinais, jis nušuoliavo parko alėja, tarsi greitas jojimas būtų galėjęs numalšinti jį užplū-

Edmundas Voleris (1606-1687) - anglų poetas.

dusių jausmų audrą. Bet kai kelias pasidarė mažiau pramintas ir nuošalesnis, kai pilies kuorai pasislėpė už medžių, jis pamažėle sulėtino žingsnį ir paskendo skausminguose apmąstymuose, kurių taip ir neįstengė nuslopinti. Takas, kuriuo jis jojo, vedė į Undinės šaltinį, o iš ten į Alisos trobelę, ir Edgaras norom nenorom prisiminė, jog pirmoji vieta jam lemtinga, o antrosios gyventoja jau sykį jį įspėjo.

"Seni padavimai sako tiesą, - mąstė jis. - Undinės šaltinis iš tiesų tapo paskutinio Ravensvudų palikuonio neapgalvoto poelgio liudytoju. Alisa buvo teisi. Ji numatė padėtį, kurioje dabar atsidūriau, tikriau sakant, esu kur kas labiau pažemintas. Ne tik netapau giminaičiu ir sąjungininku žmogaus, sužlugdžiusio mano giminę, bet esu apgailėtinas nevykėlis, geidęs būti parankiniu, o dabar gėdingai atstumtas..."

Esame įpareigoti papasakoti šią istoriją taip, kaip patys girdėjome; atsižvelgiant į tolimus laikus ir polinkius tų, kurie ją perdavė iš lūpų į lūpas, ši istorija nebūtų škotiška, jei joje neatsispindėtų škotų prietarai. Pasakojama, jog, besiartinant Ravensvudui prie vienišojo šaltinio, įvyko toks keistas nutikimas: jo arklys, ligi tol žingsniavęs lėtai, ramiai ir vienodai, staiga suprunkštė, atsistojo piestu ir, nors paspaustas pentinais, nebenorėjo žengti nė žingsnio toliau, tarsi būtų pastebėjęs kažką baisaus. Pažvelgęs šaltinio link, Ravensvudas išvydo moterį su baltu arba, greičiau, pilkšvu apsiaustu, sėdinčią toje pačioje vietoje, kur sėdėjo Liusi Ašton, klausydama lemtingojo meilės prisipažinimo. Pirmiausia jam dingtelėjo, kad ji, nujausdama, kuriuo keliu jis jos, atskubėjo į šią nuošalią įjūdviejų susitikimo vietą pasidalyti sielvartu su mylimuoju ir atsisveikinti su juo. Tuo įsitikinęs, jis nušoko nuo žirgo, pririšo jį prie medžio ir nuskubėjo prie šaltinio, pašnabždomis ištardamas:

- Panele Ašton! Liusi!

Jam pašaukus, moteris atsigręžė, ir, didžiai nustebęs, Ravensvudas išvydo ne Liusi Ašton, o aklosios

Alisos veidą. Keistas jos apdaras, panašesnis į drobulę nei į moterišką suknelę, stambesnė, negu iš tikrųjų buvo, figūra, o ypač ta aplinkybė, kad akla, ligota, bejėgė senutė atsidūrė vienut viena toli (atsižvelgiant į jos negalias) nuo savo būsto - visa tai kėlė ne tik Ravensvudo nuostabą, bet ir baimę. Jam artinantis senutė lėtai atsistojo, ištiesė sudžiūvusią ranką, tarsi liepdama jam nesiartinti, o jos suvytusios lūpos visą laiką krutėjo, nors jokio garso nebuvo girdėti. Ravensvudas stabtelėjo ir, kiek palaukęs, vėl žengė jos link. Tuomet Alisa - o gal tai buvo jos šmėkla - atgręžusi veidą į jį, atsitraukė arba, greičiau, nušliaužė gilyn į tankumyną. Netrukus ji pasislėpė už medžių, o Ravensvudas, apstulbintas minties, jog regėtoji būtybė buvo ne iš šio pasaulio, stovėjo kaip įbestas toje vietoje, iš kurios paskutinįsyk ją matė. Pagaliau, sutelkęs visą drąsą, jis prisiartino prie tos vietos, kur ką tik sėdėjo šmėkla; nei žolė aplink nebuvo išmindžiota, nei kokių nors kitokių žymių, rodančių, jog čia būta gyvo žmogaus.

Apimtas tokių neramių minčių ir miglotų nuojautų, pabudusių sieloje žmogaus, susidūrusio su protu nepaaiškinamais antgamtiniais reiškiniais, Ravensvudas grįžo prie savo žirgo ir vis žvilgčiojo atgal, tarsi tikėdamas, jog regėjimas vėl pasirodys. Tačiau šmėkla, ar tai buvo tikra pamėklė, ar tik jo įkaitusios ir sudirgintos vaizduotės kūrinys, daugiau nebesugrįžo. Žirgas buvo apsipylęs prakaitu ir visas drebėjo, tarsi apimtas siaubo, kurį net ir gyvuliams, kaip sakoma, sukelia pasirodžiusios antgamtinės būtybės. Ravensvudas sėdo į balną ir leidosi joti žingine, kartais paglostydamas savo ristūną, kuris visą laiką krūpčiojo, tarsi baimindamasis, jog už kiekvieno posūkio vėl gali pasirodyti koks nors vaiduoklis. Valandėlę pamąstęs, raitelis nusprendė išsiaiškinti, kas įvyko.

"Nejau akys mane apgavo? - tarė jis pats sau. Bet juk tai tęsėsi gana ilgai. O gal Alisa tik dedasi esanti ligota, norėdama sužadinti užuojautą? Bet, kita vertus, ji judėjo kažkaip nenatūraliai, visiškai ne taip, kaip gyvas žmogus. Nejau turiu patikėti gandais, jog nelaimingoji mo-

teriškė yra padariusi sandėrį su piktąja dvasia? Aš privalau tai ištirti! Negaliu leisti, kad mane apgautų mano paties akys"

Apimtas tokių dvejonių, Ravensvudas prijojo prie Alisos sodo vartelių. Ant suolelio po svyruokliu beržu ji nesėdėjo, nors diena buvo graži, aukštai danguje spindėjo saulė. Priėjęs prie lūšnelės, išgirdo moters raudojimą ir aimanavimą. Pabeldė į duris, bet niekas neatsakė, todėl, mažumą palaukęs, pakėlė sklendę ir įžengė vidun. Tiesų tai buvo vienatvės ir sielvarto būstas. Ant vargano patalo gulėjo mirusi paskutinė Ravensvudų dvaro samdinė, ligi šiolei tebegyvenusi jo giminės valdose. Alisos gyvybė buvo ką tik užgesusi, ir mergaičiukė, ją slaugiusi ligi pat mirties, laužė rankas ir raudojo prie savo šeimininkės palaikų, apimta vaikiškos baimės ir sielvarto.

Jaunajam Ravensvudui buvo nelengva guosti vargšelę, juolab kad, taip staiga pasirodydamas, jis dar labiau ją išgąsdino. Kai pagaliau mergaitė šiek tiek aprimo, pirmieji jos žodžiai buvo: "Jūs atvykote per vėlai" Pasiteiravęs, ką tai galėtų reikšti, jis sužinojo, kad, pajutusi artėjančią mirtį, velionė paprašė kažkokį kaimietį nusigauti į pilį ir paprašyti poną Ravensvudą atvykti pas ją ir didžiai nekantraudama laukė jo. Tačiau varguolių pasiuntiniai lėti ir nerangūs. Žmogelis atvėžlino į pilį, kai Ravensvudo ten jau nebebuvo. Užuot kuo skubiausiai grįžęs į Alisos trobelę, jis dar kokią valandą sukiojosi tarp atvykėlių palydos. Tuo tarpu, stiprėjant kūno kančioms, kaskart didėjo mirštančiosios susirūpinimas, ir, pasak Beibi, vienintelės jos slaugės, "Alisa karštai meldėsi, kad galėtų dar kartą pamatyti savo pono sūnų ir vėl jį įspėti". Ji mirė, kai tolimo kaimelio laikrodis išmušė pirmą valandą. Ravensvudą nukrėtė šiurpulys prisiminus, kad jis girdėjo varpų dūžius miške prieš pat pasirodant - dabar jis tuo nebeabejojo - mirusiosios vėlei.

Iš pagarbos velionei ir iš gailesčio išsigandusiai slaugei Ravensvudas nusprendė išvaduoti ją iš šios nemalonios padėties. Iš mergaitės sužinojo, kad mirusioji

geidavo būti palaidota nuošaliose kapinaitėse netoli "Lapės urvo" smuklės, žmonių vadinamose Dykra, kur palaidoti kai kurie Ravensvudai ir daugybė jų vasalų. Jaunuolis manė, jog būtina įvykdyti velionės pageidavimą, nes Škotijoje tebegyvavo paprotys tarnus laidoti kartu su jų šeimininkais. Todėl jis pasiuntė Beibi į gretimą kaimą pakviesti keleto moterų padėti aprengti mirusiąją, patikindamas, jog per tą laiką niekur neatsitrauksiąs nuo josios palaikų: Škotijoje, kaip ir kadaise Tesalijoje, buvo laikoma didžiule nepagarba palikti velionį vieną.

Taigi apie ketvirtį valandos, o gal ir kiek ilgėliau, Ravensvudas liko vienut vienas prie palaikų tos, kurios vėlė - jeigu akys jo neapgavo - visai neseniai buvo jam pasirodžiusi. Nors buvo ir labai drąsus, bet vis dėlto jį stipriai sukrėtė tokių keistų aplinkybių sutapimas.

"Mirdama ji trokšte troško pamatyti mane, - mąstė jis. - Nejau karštas noras, išreikštas paskutinę gyvenimo valandėlę, gali įveikti mirtį ir, pralaužęs pomirtinio pasaulio užtvaras, parodyti mums jo gyventojus žemiškuoju pavidalu? Ir kodėl aš galėjau matyti šmėklą, bet negirdėjau, ką ji šnekėjo? Kodėl buvo sulaužyti gamtos dėsniai, o to pasirodymo tikslas taip ir liko neaiškus? Visa tai beprasmiai klausimai, ir tik mirtis, kuri ir mane pavers tokia išsekusia, sustingusia būtybe, galbūt į juos atsakys"

Nebegalėdamas ilgiau žiūrėti į mirusiosios veidą, Ravensvudas užklojo jį drobule. Paskui atsisėdo į jo giminės herbais išdrožinėtą ąžuolinį krėslą, kurį Alisai pasisekė priglobti sau, kai visokiausi kreditoriai, valdininkai, teismo antstoliai ir tarnai, Ravensvudo tėvui išvykus, ėmė plėšti pilį. Edgaras iš visų jėgų stengėsi vyti šalin prietaringas nuojautas, apnikusias jį po įvykių miške. Jam buvo pakankamai liūdna ir be tų siaubingų ne šio pasaulio apraiškų. Dar visai neseniai jis buvo laimingas Liusi Aštono mylimasis ir gerbiamas bei godojamas jos tėvo draugas, o dabar liūdnas ir vienišas, saugo visų apleistos ir užmirštos varguolės palaikus.

Tačiau jis buvo išvaduotas nuo šių nelinksmų

pareigų kur kas anksčiau, nei galėjo tikėtis, atsižvelgiant į nemažą nuotolį nuo velionės lūšnelės iki kaimo bei į amžių ir negalias trijų senolių, atpėsčiavusių, kariškių žodžiais tariant, pakeisti sargybos prie numirėlės. Kitokia proga šios garbiosios aiškiaregės nebūtų taip plūstėjusios, nes viena buvo jau perkopusi per aštuoniasdešimt, kita neseniai ištikta paralyžiaus, o trečioji po kažkokio nelaimingo atsitikimo apšlubo. Bet Škotijoje atlikti paskutinį patarnavimą velioniui buvo laikoma šventa pareiga ir vyrams, ir moterims. Nežinau, ar tai priklauso nuo tautos būdo, kartu ir rūstaus, ir jausmingo, ar tai yra prisiminimas senovinių katalikiškų papročių, kai į laidotuvių apeigas buvo žiūrima kaip į smagią šventę gyviesiems, bet, šiaip ar taip, ir nūnai laidotuves Škotijoje dažnai lydi vaišės, linksmos šnekos ir net išgertuvės. Vyrams buvo skirti šermenų pietūs, o moterų daliai teko graudi pareiga - aprengti ir paguldyti mirusiojo kūną į karstą. Ištiesinti sustingusias galūnes ant specialiai tam liūdnam tikslui naudojamos lentos, apvilkti švariais baltiniais ir vilnonėmis įkapėmis buvo pavesta kaimo matronoms, kurioms šis užsiėmimas teikė kažkokį ypatingą, rūškaną pasitenkinimą.

Senolės pasisveikino su Ravensvudu, kažkaip kraupiai nusišypsodamos, ir jam iškart prisiminė Makbeto susitikimas su laumėmis dykynėje prie Foreso. Edgaras davė joms truputį pinigų ir paprašė pasirūpinti jų amžininkės palaikais, o jos mielai sutiko, duodamos jam suprasti, jog negalinčios pradėti gedulingų apeigų, kol jis neišėjęs. Ravensvudas tuoj pat pakluso, tik dar paprašė kuo rūpestingiau sutvarkyti mirusiąją ir paklausė, kur galima rasti duobkasį arba zakristijoną, saugojantį apleistąsias Dykros kapinaites, kurios, pagal senosios Alisos paskutinę valią, taps jos amžino poilsio vieta.

-.Surasti Džonį Mortšų nebus jokios bėdos, - pralemeno vyriausioji laumė, kurios įdubusiuose skruostuose tebetvyrojo kraupi šypsena. - Jis gyvena prie "Lapės urvo", kur nuolat ūžauja ir lėbauja. Mirtis ir išgertuvės juk visada gerai sugyvena.

- Gryna teisybė, kaimynėle, - pritarė luošoji, pasiremdama ramentu, kuriuo vaikščiodama padėdavo prilaikyti trumpesnę kairę koją. - Atsimenu, kaip šito Ravensvudo, kurs prieš mus stovi, tėvas nudūrė jaunąjį Blakholą, nes tas kažką pikta jam pasakė begeriant vyną ar degtinę, bala juos žino - ką... Į smuklę įėjo linksmas kaip vieversėlis, o išnešė jį kojomis į priekį. Aš padėjau aprengti kūną. Kai nuplovėm kraują, pažvelgiau - toks dailutis, kokio daugiau niekad neteko matyti.

Nesunku patikėti, jog šis ne laiku papasakotas atsitikimas paskatino Ravensvudą kuo greičiau palikti tas nelemtas ir bjaurias žiežulas. Tačiau kol jis atrišo žirgą nuo medžio, patempė balno pavaržas, norom nenorom per sodelio gyvatvorę išgirdo pašnekesį apie save tarp šlubės ir jos aštuoniasdešimtmetės bendininkės. Jiedvi atklibikščiavo į sodelį pasiskinti rozmarinų, mėtų, rūtų ir kitokių kvapnių žolelių, kuriomis turėjo papuošti mirusiosios kūną, o podraug pasmilkyti trobelės vidų. Paralyžiuotoji senė, vos gyva likusi po tokios kelionės, pasiliko budėti prie mirusiosios, kad laumės ar piktosios dvasios neiškrėstų kokio pokšto.

Taigi štai kokį kranksėjimą buvo priverstas išklausyti Ravensvudas.

- Ale kaip išsitempė ta jaunoji nuokana, Ani Vini... Ne viena ragana norėtų lėkti su tokiu arkliu per kalnus ir slėnius, per miglą ir mėnesieną ir nusileisti tiesiai į Prancūzijos karaliaus rūsį.

Taigi, taigi, širdele! Bet ir velnias dabartės nuožmesnis net už lordą saugotoją ir kitus didžiūnus, kurių krūtinėse ne širdys, o akmenys. Jie laiko mus raganomis ir todrin mus bado, galuoja, gniaužtuvais traiško mums pirštus. Tik jeigu aš - kad ir dešimtkart sukalbėčiau poterius atbulai, šėtonas man už tai neatpelnytų.

- O ar tu kada nors matei tą juodragį? - paklausė kaimynė.

- Ne! - atsakė pašnekovė. - Bet sapnuoti tai dažnai sapnuoju ir, matyt, dėl to mane kada nors sudegins.

Bet neimk į galvą, širdele! Va auksinis, kur davė Ravensvudas, nusipirksim duonos, alaus, tabokos, dar lašelį degtinės ir priedo gabalėlį cukraus. Ar tas velnias yra, ar ne, bet mes šiąnakt paūšim!

Čia suvytusi burna prasišiepė ir pasigirdo kraupus kvaknojimas, panašus į pelėdos ūkavimą.

- Tikras šaunuolis tas Ravensvudas, ir ne činčikas, - sukvarksėjo Ani Vili, - ir dar koks dailus: iš pečių platus, per strėnas siauras, tai būtų gražus numirėlis. Su mielu noru jį numazgočiau ir aptaisyčiau.

- Kur tau! Ant jo kaktos užrašyta, Ani Vili, jog nei vyro, nei moters rankos nelygins jo sąnarių, o jo kūnas negulės ant pušinės lentos. Įsidėk šitą sau į galvą, nes sužinojau tai iš pirmų lūpų.

- Tai tu manai, Ailsi Gurli, kad jis žus mūšio lauke, kaip daugelis jo protėvių? Ar jis kris nuo kardo, ar nuo kulkos?

- Daugiau manęs neklausinėk! Tik tiek pasakysiu, kad tokios malonės jam nėra ko tikėtis, - atkirto žiniuonė.

- Matau, Ailsi Gurli, kad tu už visus čia gudriausia. O iš kur sužinojai?

- Nekišk nosies, kur nereikia, Ani Vili, - atšovė aiškiaregė. - Sakiau, jog iš pirmų lūpų.

- Betgi tu prisipažinai niekad nemačiusi to juodragio, - pakartojo smalsuolė.

- Sakiau gi - iš pirmų lūpų, - atkirto Ailsi. - Ir iš tų, kur nuspėjo jo lemtį, kol jam dar nebuvo apvilkti trinyčiai.

- Tyliau! Jis išjoja. Girdžiu kanopų bildesį! - suriko antroji. - Taip bilda, kad nieko gero nesitikėk.

- Ei jūs ten, paskubėkit! - pasigirdo paralyžiuotosios senės balsas iš trobelės. - Padarykim viską, kas reikia, ir sukalbėkim, kas priklauso. Jeigu neištiesinsim lavono, jis pradės taip vaipytis ir rangytis, kad nežinosit nė kur dėtis.

Ravensvudas paskutinių žodžių jau nebegirdėjo. Jis su panieka žiūrėjo į visokius kerus, blogus ženklus ir

ateities spėliojimus, nors tais laikais, ypač Škotijoje, žmonės jais dar taip aklai tikėjo, kad pareikšti abejonę visais tais burtais buvo ne mažesnė nuodėmė kaip žydo ar saracėno bedievystė. Jis taip pat žinojo, kad amžiaus, negalių ir skurdo išsekintos senolės būdavo įtariamos raganavimu ir kad, bijodamos mirties ir žiauriausių kankinimų skausmo, jos dažnai prisipažindavo tokius paistalus, kokie, mūsų gėdai, mirgėte mirga septynioliktojo amžiaus Škotijos kronikose. Tačiau to ryto regėjimas - ar tai buvo tikras vaiduoklis, ar tik Edgaro haliucinacijos - sužadino jam prieštaringų minčių, kuriomis jis veltui stengėsi nusikratyti. O tie reikalai, kurių tvarkyti jis skubėjo į "Lapės urvo" smuklę, anaiptol nepakėlė jo dvasios.

Jam būtinai reikėjo surasti Mortšų, senųjų Dykros kapinaičių duobkasį, ir susitarti dėl Alisos laidotuvių. Tas žmogus gyveno ne per toliausiai nuo josios trobelės, ir Ravensvudas, šiek tiek pasistiprinęs smuklėje, nukeliavo į tą vietą, kuri turėjo priglausti senosios tarnaitės palaikus. Kapinaitės glūdėjo sraunaus upokšnio, ištekančio iš netoliese esančių kalnų, vingyje. Šalimais stovinčioje uoloje buvo iškalta kryžiaus pavidalo grota; joje kadaise atgailavo kažkoks saksų atsiskyrėlis ir nuo to laiko vietovė buvo pavadinta Dykra. Kiek vėliau turtingas Koldingamo vienuolynas netoliese pastatė koplyčią, kurios nė pėdsakų nebematyti, nors jos šventoriuje ir dabar retais ir ypatingais atvejais, kaip ir šįsyk, dar laidojama. Vienas kitas apdžiūvęs kukmedis augo šioje andai buvusioje šventoje žemėje. Senų senovėje čia būdavo laidojami karžygiai ir didikai, bet jų vardai jau užmiršti, o paminklai išnykę. Išliko tik netašyto akmens antkapiai, uždėti ant nekilmingų žmonių kapų. Prie apgriuvusios kapinių sienos prigludusi kiurksojo sudubusi sargo lūšnelė; jos šiaudinis stogas, apžėlęs tankia striuka žole, samanomis ir kerpėmis, beveik siekė žemę, todėl visas būstas panėšėjo į apleistą kapą. Pabeldęs į duris, Ravensvudas sužinojo kelionės anapilin palydovą išėjus į vestuves, mat jis buvo ne tik duobkasys, bet ir smuikininkas. Todėl, palikęs žinią, jog anksti rytą vėl užsuk-

siąs pas sargą, kurio dvigubas amatas reikalingas ir liūdesio, ir džiaugsmo namuose, jaunuolis grįžo į smuklę.

Vos tik jam atėjus į "Lapės urvą", atskubėjo markizo pasiuntinys pranešti, kad jo šviesybė atvyksiąs čionai kitą rytą; todėl Ravensvudas, užuot patraukęs į senąją "Vilko uolos" pilį, nusprendė čia palaukti savo kilmingojo giminaičio.

XXIV skyrius

Hamletas. Ar tas vyrukas nesuvokia, Ką dirba, kad dainuoja, kasdamas kapą?
Horacijus. Per ilga jis pasidarė tam darbui abejingas.
Hamletas. Taip jau yra: ranka, kuri darbo nepažįsta - jautriausia.

"Hamletas", V v., 1 sc. *

Ravensvudas tą naktį miegojo neramiai; jį kamavo kraupūs sapnai, o prabudus apnikdavo liūdni praeities prisiminimai ir skausmingos nuojautos dėl ateities. Jis tikriausiai buvo vienintelis keliauninkas, nakvojęs šioje varganoje lindynėje ir nesiskundęs tokiu prastu būstu ir baisiausiais nepatogumais. "Kūnas išrankus tada, kai protas laisvas." Kėlėsi vos švintant, vildamasis, jog gaivus rytmečio oras suteiks nusiraminimą, kurio jam nedavė naktis. Tuomet pasuko į kapinaites, esančias bemaž per mylią nuo smuklės.

Lengvas melsvas dūmelis, besirangantis virš lūšnelės ir atskiriantis gyvųjų būstą nuo mirusiųjų buveinės, rodė, jog įnamis grįžęs ir jau pakirdęs. Ir iš tikrųjų, vos įžengęs į kapinaites, Ravensvudas išvydo senioką, kasantį kapą. "Likimas, - pamanė jis, - regis, visąlaik veda mane prie sielvarto ir mirties reginių. Bet tai vaikiškos mintys, ir aš joms nepasiduosiu. Neleisiu vaizduotei užgožti proto" Pamatęs ateinant Ravensvudą, seniokas nustojo kasęs ir, pasirėmęs ant kastuvo, laukė nurodymų, tačiau nesulaukęs pats pradėjo pokalbį:

Vertė A. Churginas.

- Matyt, atėjai kviesti manęs į vestuves?

- Kodėl taip manote, mielasis? - paklausė Ravensvudas.

- Gyvenu iš dviejų amatų, sere, guviai atsakė seniokas, - smuiko ir lopetos. Padauginu pasaulį ir sumažinu jį. Na, o per trisdešimt metų išmokau atskirti užsakovus.

- Tačiau šįryt apsirikote, - pareiškė Ravensvudas.

- Apsirikau? - nustebo seniokas, įdėmiai nužvelgdamas jaunuolį. Visko gali būti. Teisybę sakant, nors tavo kakta ir nesusiraukšlėjusi, bet už jos kažkas slypi: lyg mirtis, lyg vestuvės. Tiek to, kaplys ir lopeta pasitarnaus tau ne blogiau kaip griežiklis ir smuikas.

- Prašyčiau, - tarė Ravensvudas, - deramai palaidoti senąją Alisą Grei, tą, kur gyveno Kraigfute, Ravensvudų parke.

- Alisa Grei! Neregė Alisa! - sušuko duobkasys. Pagaliau atsisveikino su šiuo pasauliu! Dabar jau ir man laikas pasiruošti. Prisimenu, kaip Habis Grejus atsigabeno ją čionai iš pietų. Daili buvo merga ir vis iš aukšto žiūrėdavo į mus, šiauriečius. Bet sulig metais nusmuko jos puikybė. Vadinas, ji pasimirė?

- Taip. Vakar, - atsakė Ravensvudas. - Jos paskutinė valia - būti palaidotai čia, šalia vyro. Jūs, be abejo, žinote, kur jis guli?

- Ar žinau, kur jis guli? - kaip tikras škotas, duobkasys atsakė klausimu į klausimą. - Žinau, kur guli kiekvienas, čia palaidotas. Bet jums reikalingas kapas neregei Alisai. Dievaži, jei tiesa, ką žmonės šnekėdavo apie senę, paprasto kapo čia neužteks. Jei neiškasiu giliau nei šešios pėdos - o žiniuonės kapas negali būti nė per colį seklesnis, - tai kitos laumės, jos pačios bičiulės, nuplėš nuo jos įkapes... Man vis tiek, ar šešios, ar trys pėdos, bet kas man užmokės už triūsą, meldžiu pasakyti?

- Aš užmokėsiu, mielasis, už šitą ir visas kitas paslaugas.

- Už visas kitas paslaugas? - pakartojo duobkasys.

Oho, teks iškleisti kaip reikiant: už kapavietę, už skambinimą (nors varpas ir perskilęs, bet vis tiek), už grabą, man už triūsą, dar šiek tiek arbatpinigių, už degtinę ir alų giedotojams... Taigi, jei nori palaidoti senąją Alisą žmoniškai, teks sukrapštyti šešiolika škotų svarų.

- Štai tie pinigai, mielasis, pasakė Ravensvudas, - dar ir su viršum. Tik žiūrėkit, suieškokit tą vietą.

- Dedu galvą, jog tamsta esi jos giminaitis iš Anglijos, - porino žilagalvis duobkasys. - Žmonės kalbėdavo, kad Habis buvo jai ne pora. Teisingai padaryta: buvo palikta savo valiai, kol gyveno, o kai numirė, pasirūpinta ją žmoniškai palaidoti. Tai daro garbę tau, o ne jai. Tegul giminaičiai, būdami gyvi, sukasi, kaip įmanydami, ir patys kapstosi iš savo bėdų; bet numirus - kitas reikalas. Negalima žmogaus užkasti kaip šuns: numirėliui, žinoma, vis viena, bet kokia sarmata visai giminei?

- Jūs, be abejo, manote, kad žmonės turėtų prisiminti ir savo giminaičių vestuves? - paklausė Ravensvudas, kuriam patiko toks duobkasio profesijai būdingas gailestingumas.

Seniokas pakėlė į jį savo pilkas skvarbias akis ir šelmiškai nusišypsojo, tarsi supratęs Ravensvudo žodžių sąmojį; bet tučtuojau susigriebė ir toliau, kaip pirma, šnekėjo rimčių rimčiausiai:

- Vestuves? O kaipgi! Kas užmiršta vestuves, tam nerūpi pratęsti žmonių giminę. Kiekvienas žino, jog reikia kelti kuo linksmiausias vestuves, sukviesti daug svečių, muzikuoti visokiais instrumentais: arfa, liutnia ir psalteriumu. Na, o jeigu tokių senovinių instrumentų nėr kur gauti, tuomet galima apsieiti ir su geru smuiku bei dūdmaišiu.

- Smuikas, manding, gali atstoti visus kitus instrumentus, - pareiškė Ravensvudas.

Duobkasys vėl įdėmiai pažvelgė į jį ir atsakė:

- Žinoma... Žinoma... jei mokėsi gerai pagriežti. Bet ana va Halberto Grejaus kapas, - pridūrė jis, norėdamas pakeisti pokalbį, - tas, apie kurį teiravaisi. Trečias kauburėlis už didžiulio akmeninio antkapio, stovinčio ant šešių

kojų; po juo guli vienas iš Ravensvudų. Čia jų ir jų vasalų daugybė palaidota, velniai juos visus griebtų! Bet giminės rūsys kažkur kitur.

- Vadinas, jūs ne itin mėgstate tuos Ravensvudus? - paklausė Edgaras, kuriam toks jo giminės ir jos vardo "palaiminimas" nesuteikė didelio malonumo.

- O kas juos mėgsta? - sušuko duobkasys. - Kai savo rankose turėjo žemes ir valdžią, nemokėjo jomis naudotis. Dabar viską prarado, ir niekas nenori jiems padėti.

- Štai kaip! - sušuko Ravensvudas. - Dar niekada negirdėjau, kad ta nelaiminga šeima būtų taip nekenčiama jos pačios žemėse. Matyt, dėl to, kad nuskurdo - bet ar galima už tai smerkti?

Tikriausiai ir tai prisidėjo, pripažino kapinių sargas. - Va, kad ir aš. Rodos, nieko bloga nepadariau, o žmonės manęs negerbia taip, kaip gerbtų, jei gyvenčiau dviaukščiame, čerpėmis dengtame name. O tie Ravensvudai, aš juk pažinojau tris jų kartas, - visi velnių priėdę.

- Maniau, jie turėjo gerą vardą šiuose kraštuose.

- Gerą vardą! - sušuko duobkasys. - Matot, sere, jei šnekėsim apie senąjį poną, tai jo žemėse gyvenau dar būdamas vaikiščias. Turėjau sveikus plaučius ir geriau už kitus pūsdavau dūdą. O griežimas su monochordu* , kurį andai girdėjau per teismo sesiją, tai tartum vaiko zyzimas su alaviniu švilpuku. Tegu jis pabando sugroti "Batai ir balnas", "Ant žirgo ir pirmyn", "Kavalieriai, marš, marš" Pritrūks kvapo!

- Bet, mielasis, ką tai turi bendra su senuoju lordu Ravensvudu? paklausė jaunuolis, kuriam, savaime suprantama, norėjosi grįžti prie pagrindinės temos. Koks ryšys tarp jo ir išsigimstančio grojimo dūda?

- Ogi tas, sere, - atsakė duobkasys, kad jam

*Monochordas - vienastygis muzikos instrumentas.

tarnaudamas sugadinau plaučius. Aš buvau dvaro dūdininkas ir man mokėdavo už tai, kad pranešdavau dienos pradžią, pietų metą arba linksmindavau svečius, jei mano ponas įsigeisdavo. O kai jis sušaukė milicijos būrį muštis su tais prakeiktais pusgalviais vigais, prie Bosvel Bridžo, tai man taip jau šovė į galvą sėsti ant arklio ir joti kartu su jais.

- Ir teisingai padarėt, - įsiterpė Ravensvudas, - juk buvote jo tarnas ir vasalas.

- Sakot, buvau jo tarnas? Buvau tai buvau, bet man tereikėjo tiktai kviesti žmones pietų, o blogiausiu atveju pagroti per laidotuves, bet nieku būdu ne šaukti juos joti ant to kruvino kalno, kur be maitvanagių kitų duobkasių nėra. Bet palaukit, tuoj išgirsit, kas iš viso šito išėjo, ir sužinosit, ar Ravensvudai neturėjo man aprūpinti senatvės. Taigi tuomet, tūkstantis šeši šimtai septyniasdešimt devintųjų metų birželio dvidešimt ketvirtosios gražų vasaros rytą, mes ir atkakome tenai: būgnai dunda, šautuvai trata, arkliai trypia kanopomis. Hakstonas iš Ratileto su pėstininkais, ginkluotais muškietomis, karabinais, ietimis, kardais, dalgėmis ir dar kas tik pakliuvo po ranka, stojo prie tilto, o mums, raitininkams, buvo įsakyta briste perbristi upę. Aš nemėgstu brastų, juolab kad kitame krante mūsų laukė tūkstančiai ginkluotų vyrų. Senasis Ravensvudas, atsistojęs priekyje ir mosuodamas kardu, visa gerkle rėkė, kad pultume pirmyn, tartum čia būtų koks skaistaturgis; užpakalinėje saugoje švaistėsi Kalebas Bolderstonas - tas ir dabar dar tebegyvena - dievagojosi Gogu ir Magogu paleisiąs žarnas kiekvienam, kas mėgins sprukti; o jaunasis Alanas Ravensvudas, tada dar vadinamas ponaičiu, atkišęs į mane pistoletą (ačiū Dievui, kad tas neiššovė), kiek neša jo netikę plaučiai, šūkalojo ant manęs: "Pūsk dūdą, dykaduoni! Pūsk, baily neraliuotas! Arba aš ištaškysiu tau smegenis!" Na, aš ir papūčiau taip, kad gaidžio giedojimas, palyginti su mano dūdavimu, galėjo atrodyti it gražiausia muzika.

- Gal galėtumėt trumpiau, sere! - nutraukė jį Ravensvudas.

Trumpiau? Man vos gyvenimo nesutrumpino, nepribaigė pačiame jėgų žydėjime, kaip sako Šventasis Raštas. Aš dėl to ir bėdoju. Taigi, mes tik pūkšt į vandenį stačia galva, arkliai puola viens ant kito, kaip įprasta besmegeniams guvuliams, o ir raiteliai ne ką geresni. O iš kito kranto tie vigai kad pradėjo pyškinti, rodos, visi krūmai užsiliepsnojo. Pagaliau mano arklys pasiekė krantą, o ten toks pajuodėlis bernas - nors ir šimtą metų pragyvenčiau, neužmiršiu jo marmūzės: akys kaip vanago, barzda platumo sulig šitos lopetos atsistojo per tris žingsnius nuo manęs ir taiko iš savo ilgos juodos muškietos tiesiai į mane. Bet, ačiū Dievui, mano arklys atsistojo piestu, ir aš nusiritau žemyn, o kulka prazvimbė pro šalį. Tuo tarpu senasis lordas taip tvojo kardu, kad perskėlė tam vigui makaulę, ir tas asilas visu kūnu užgriuvo ant manęs.

- Man regis, jūs turit būti dėkingas senajam lordui, - pareiškė Ravensvudas.

- Dėkingas? Ogi už ką? Gal už tai, kad prievarta įgrūdo mane į didžiausią pavojų, o paskui dar užvertė tiesiai ant manęs tą drimbą, kurs suspaudė man plaučius? Nuo to laiko aš dūstu ir, nuėjęs vos šimtą žingsnių, pradedu šnarpšti it malūnininko kuinas.

- Ir dėl to netekot dūdos pūtėjo vietos? - paklausė Ravensvudas.

- Žinoma, netekau, - atšovė duobkasys, - aš nebeišgalėjau pagroti net birbyne. Dar būtų buvę visai neblogai, nes man mokėjo algą, davė butą už dyką ir reikėdavo tik kartais pačirpinti su smuikeliu, jeigu ne tas Alanas, paskutinis lordas Ravensvudas, kurs buvo šimtąkart bjauresnis už savo tėvą.

- Nejau mano tėvas... - nustebo Ravensvudas, - tai yra senojo lordo sūnus - paskutinysis lordas Ravensvudas - atėmė tai, ką jums suteikė dosni jo tėvo ranka?

- Taigi kad atėmė, - atsakė seniokas. - Jis palei-

dò visas savo gėrybes šuniui ant uodegos, o mums užkorė serą Viljamą Aštoną. Tas nieko dykai neduoda, išvarė iš pilies mane ir kitus varguolius, kuriems anksčiau neatsakydavo kriaukšlelės duonos ir sriubos, o, bėdai prispyrus, ir galvai priglausti atsirasdavo vietelė.

- Jei lordas Ravensvudas rūpinosi saviškiais, kol galėjo, tai, man regis, mielasis, jo tarnams derėtų gerbti jo atminimą.

- Gali manyti, kaip nori, sere, - prieštaravo duobkasys, - tik manęs tai neįtikinsi, kad lordas Ravensvudas padarė gera sau ar vargšams savo tarnams, kurie buvo išmesti už vartų. Jis galėjo užrašyti mums ligi gyvos galvos tas trobeles ir skirtinius sklypus. O dabar, sulaukęs senatvės ir susuktas reumato, turiu lindėti toj varganoj skylėj, kuri labiau tinka mirusiam nei gyvam; o mano švarutėlė troba su stiklo langais atiteko Džonui Smitui. Ir tik dėl to, kad Ravensvudas per kvailumą prarado visą savo gerą.

- Tikra teisybė, - sutiko Ravensvudas, staiga apimtas sąžinės graužimo, - plačiai gyvendamas švaistūnas nukenčia ne tik pats, bet dėl jo ir daugelis kitų.

- Tačiau, - pridūrė duobkasys, - ponaitis Edgaras ant savo kailio patirs visas mano iškentėtas skriaudas.

- Štai kaip, - nustebo Ravensvudas, - kodėl taip manote?

- Žmonės šneka, jis vesiąs ledi Ašton dukterį ir todėl visiškai pasiduos miledi malonei, o toji, manding, negaišdama nusuks jam sprandą. Nenorėčiau būti jo vietoje. Ledi Ašton yra iš tų, kurie skęstančiam ne tik nepadeda, bet dar labiau jį gramzdina vandenin. Nieko blogesnio negalėčiau jam palinkėti, kaip susigiminiuoti su savo tėvo priešais, atėmusiais šitiek žemių, o priedo dar ir mano daržiuką, iš teisėtų savininkų.

Servantesas taikliai pasakė, jog pataikavimas mielas žmogaus širdžiai net tuomet, kai sklinda iš bėpročio lūpų. Tačiau ir papeikimas bei pagyrimas mus jaudina, nors ir kažin kaip niekintume motyvus, kuriais jie pagrįsti.

Ravensvudas, skubiai pakartojęs įsakymą, jog Alisą reikia tinkamai palaidoti, staiga apsisuko ir nuėjo šalin; jį skausmingai persmelkė mintis, kad ir didžiūnai, ir menkiausi prastuoliai pasmerks jo sužadėtuves su Liusi, kaip ir šis tamsus, savanaudiškas kaimietis.

- Taigi aš taip žemai puoliau, kad visi mane šmeižia, o vis dėlto buvau atstumtas. Ak, Liusi! Tavo meilė turi būti tvirta it deimantas ir tyra it šaltinio vanduo, kad atlygintų už tą pažeminimą, kurį Ravensvudų įpėdinis patyrė dėl žmonių apkalbų ir jūsų motinos elgesio.

Pakėlęs akis, jis išvydo prieš save markizą A***, kuris, neradęs "Lapės urvo" užeigoje savo giminaičio, išėjo jo ieškoti.

Pasisveikinęs markizas atsiprašė jaunuolio negalėjęs atvykti išvakarėse. Jis norėjęs tai padaryti, bet sužinojęs tokių dalykų, kurie privertę jį pasilikti pilyje.

- Pasirodo, - tęsė jis, - jog čia, mielasis giminaiti, yra įsipainiojęs širdies reikalai. Ir nors turėčiau jus pabarti, kad nepasitarėte su manimi, kaip giminės galva...

- Jei jūsų šviesybė leis, - pertarė jį Ravensvudas, - esu didžiai dėkingas už tokį domėjimąsi manimi, bet aš pats esu savo giminės galva ir vadas.

- Žinoma... žinoma, - sutiko markizas, - heraldikos ir genealogijos požiūriu jūs iš tikrųjų esate savo giminės galva. Aš tik norėjau pasakyti, jog tam tikru atžvilgiu esate mano globojamas...

- Leiskite, milorde, pasakyti, - nenusileido Ravensvudas, ir iš jo balso buvo galima spėti, jog abiejų kilmingųjų giminaičių draugystė truks neilgai, bet čia į jų pokalbį įsimaišė mažasis duobkasys, kuris atpūškavo prie jų, norėdamas paklausti, ar ponai negeidautų pasiklausyti užeigoje muzikos, kuri nors šiek tiek pagražintų varganą pusryčių stalą.

- Nereikia mums jokios muzikos, - kaip kirviu nukirto jaunuolis.

- Jūsų malonybė nė nežinote, ko atsisakote, - su jo profesijai būdingu įžūlumu pareiškė smuikininkas. - Aš

moku pagriežti "Gal pakartotumei dar sykį" ir "Žuvo draugas mūšy" dešimteriopai geriau nei pats Patis Birnis. Bemat dumiu atsinešti smuiko.

- Atstokit nuo mūsų, sere! - paliepė markizas.

- O kadangi jūsų malonybė, sprendžiant iš tarties, esat šiaurietis, - neatlėgo įkyrusis muzikantas, - tai galiu pagriežti "Ligeramą Košą" ir "Mulin Dhu", ir "Atolo kūmutes"

- Atstokit nuo mūsų, mielasis, netrukdykit mums šnekėtis.

- O jeigu jūsų malonybės priklausote prie garbingų žmonių, - pridūrė duobkasys tylesniu ir švelnesniu balsu, - tai galiu pagriežti "Kilikrankį", "Karalius savo atsiims" ir "Stiuartai vėl sugrįš"; o užeigos šeimininkė moka prikąsti liežuvį, ir ji nė žinot nežino, nė girdėt negirdi, kokie tostai siūlomi ir kokia muzika grojama jos namuose. Ji nieko negirdi, tik sidabro dzingsėjimą.

Markizas, kuris kažkada buvo įtariamas prijaučiąs jakobitams, nusijuokė ir, mestelėjęs jam auksinį, patarė, jei jau taip nori, pagriežti tarnams, o juos palikti ramybėje.

- Na gerai, ponai, - pasakė smuikininkas, - likite sveiki! Aš gavau auksinį - tuo geriau man, jūs likot be muzikos - tuo blogiau jums. Eisiu namo, pabaigsiu kasti duobę, pakeisiu lopetą į savo antrąjį maitintoją ir spausiu pas jūsų tarnus: gal jie labiau mėgsta muziką negu jų ponai.

XXV skyrius

O meile, jei esi tikra,
Skirta tau nelengva dalia,
Nes teks kovoti daug dienų
Su turtais ir tėvų valia.

Ne kartą sakė man draugai,
O ir širdis kalbėjo,
Kad tikrą meilę pagaliau
Tik laikas nugalėjo.

Hendersonas

- Dabar, kai nusikratėme to įkyraus smuikininko, norėčiau pasakyti jums, brangusis giminaiti, jog bandžiau aptarti jūsų širdies reikalus su sero Viljamo Aštono dukterimi. Tą jaunąją ledi mačiau tik keletą minučių ir, negalėdamas spręsti apie jos būdo privalumus, manau, tik pagirčiau jus ir neįžeisčiau jos sakydamas, jog galėjote pasirinkti kur kas geriau.

- Esu labai dėkingas, milorde, kad taip domitės mano reikalais, - pareiškė Ravensvudas. Tačiau nenorėčiau, jog mano santykiai su panele Ašton suteiktų jums rūpesčių. Kadangi jūs jau žinote apie mano ir jos sužadėtuves, tai norėčiau tik tiek pasakyti, kad aš apsvarsčiau visus argumentus prieš mano vedybas su sero Viljamo dukterimi ir, matyt, turėjau pakankamai pagrindo juos atmesti, jei ryžausi tokiam žingsniui.

- Jeigu jūs, jaunuoli, išklausytumėt mane ligi galo, - atsakė kilmingasis giminaitis, - tai galbūt nė nereikėtų tokių pareiškimų, nes, net nesigilindamas į priežastis, paskatinusias jus nepaisyti jokių kliūčių ir siekti vedybų su

panele Ašton, būčiau stengęsis visomis įmanomomis išgalėmis įtikinti Aštonus pritarti jūsų norams.

- Dėkoju jūsų šviesybei už savanorišką tarpininkavimą, - pasakė Ravensvudas, - juolab kad esu įsitikinęs, jog tardamasis su Aštonais jūs neperžengėte ribos, už kurios nukentėtų mano garbė.

- Tuo galite neabejoti, - tarė markizas. - Aš supratau, kad tai labai delikatus reikalas, ir jokiu būdu nenorėjau, jog mano artimas giminaitis atsidurtų žeminančioje ar dviprasmiškoje padėtyje prieš tuos Aštonus. Aš įrodinėjau jiems, ką jie laimės, išleisdami savo dukterį už tokios garbingos giminės, priklausančios prie iškiliausių Škotijos šeimų, palikuonio; paaiškinau, kokia mūsų giminystė su Ravensvudais; užsiminiau apie galimas politikos permainas ir daviau suprasti, kokios kortos bus išrinktos koziriais būsimajame parlamente. Galiausiai pasakiau, jog laikau jus sūnumi ar sūnėnu, o ne kokiu nors tolimu giminaičiu, ir jūsų reikalai man tokie pat svarbūs, kaip ir mano paties.

- O kuo baigėsi tie jūsų aiškinimai, milorde? - paklausė Ravensvudas, dar nežinodamas, ar turėtų pykti, ar būti dėkingas markizui už neprašytą tarpininkavimą.

- Ką gi, lordas saugotojas išklausė su protu, atsakė markizas. Jis labai brangina savo vietą, kurios dėl būsimų permainų gali netekti. Be to, jūs, matyt, jam patinkate, ir jis gerai supranta, kokia nauda bus iš tokių vedybų. Tačiau jo žmona, kuri laiko jį po padu...

- Ką pasakė ledi Ašton, milorde? - užklausė Ravensvudas. - Pasakykite, kaip pagaliau baigėsi tas neparastas pokalbis. Aš viskam pasiruošęs.

- Malonu girdėti, mielasis giminaiti, - atsakė markizas, - nes man gėda pakartoti ir pusę to, ką ji kalbėjo. Užtenka pasakyti - ji griežtai nusistačiusi prieš... Pavyzdinio merginų pensiono vedėja nebūtų išdidžiau ir atsainiau atsakiusi Airijos atsargos karininkui, pasipiršusiam Vest Indijos plantatoriaus dukteriai, kaip ledi Ašton atmetė visus mano pasiūlymus jūsų labui. Tiesiog sunku pasakyti, ko ji nori. Viena aišku, kad puikesnės vedybų partijos jai dau-

giau nebepasitaikys. Pinigais ir žemėmis ji niekada taip nesirūpino, kaip josios vyras. Man regis, ji tiesiog nekenčia jūsų, kad turite titulą, kokio neturi jos vyras, ir neturite tokių turtų kaip jis. Bet nebenorėčiau jūsų daugiau erzinti tuo klausimu. Štai ir užeiga.

Jaunasis Ravensvudas stabtelėjo ant trobelės slenksčio, pajutęs iš visų jos plyšių sklindančius kvapus, mat markizo virėjai nėrėsi iš kailio, norėdami ištaisyti geras vaišes, kitaip sakant, iškelti puotą dykynėje.

- Milorde, - prabilo Ravensvudas, - jūs atsitiktinai sužinojote paslaptį, kurios aš pats savo noru nebūčiau atskleidęs šiuo metu net jums, savo giminaičiui. O kadangi ši paslaptis, kuri, be manęs, yra svarbi tik dar vienam asmeniui, jau išėjo į viešumą, nesigailiu, kad ji yra žinoma ir jums - mano kilmingajam giminaičiui ir bičiuliui.

- Galite būti ramus, mielasis Ravensvudai, aš tą paslaptį išsaugosiu, - tarė markizas. Tačiau norėčiau išgirsti iš jūsų, jog atsisakote minties siekti vedybų, kurios, šiaip ar taip, jus pažemintų.

- Apie tai, milorde, leiskite spręsti man, - nesutiko Ravensvudas, - ir tikiuosi galėsiąs apginti savo garbę ir orumą ne blogiau kaip kiekvienas iš mano draugų. Bet aš nieko nesu įsipareigojęs nei serui Viljamui, nei ledi Ašton. Esu susijęs tik su panele Ašton, ir mano elgesys visiškai priklausys nuo jos. Jeigu, nepaisydama mano skurdo, ji pasirinks mane, o ne kurį nors giminių jai peršamą turtingą jaunikį, aš; įvertindamas jos tikrą jausmą, šį tą paaukosiu... Atsisakysiu kur kas nereikšmingesnių ir ne tokių svarbių aukštos kilmės privalumų ir užmiršiu giliai įsišaknijusią mūsų šeimų nesantarvę. Jei panelės Ašton jausmai man pasikeistų, tuomet, viliuosi, mano draugai neprimins mane ištikusios nelemties, o priešus aš priversiu tylėti.

- Tai riteriški didiko žodžiai! - pareiškė markizas. - Tačiau aš, didžiai jus gerbdamas, nenorėčiau, kad tas reikalas tęstųsi toliau. Tas seras Viljamas Aštonas prieš dvidešimt metų buvo apsukrus advokatas ir, besi-

sukiodamas teisme bei vadovaudamas parlamento komitetams, gerokai prasisiekė. Ypač jam pavyko Darieno byla: surinkęs pakankamai žinių ir objektyviai įvertinęs padėtį, sugebėjo laiku atsikratyti visų turėtų akcijų. Bet viskas, ką jis galėjo, jau padaryta. Nė viena vyriausybė nebepirks jo už tą pašėlusią kainą, kurios jis, arba greičiau jo žmona, nori. Jo neryžtingumas ir jos įžūlumas prives prie to, kad lordas saugotojas pražiopsos tinkamiausią progą, o kai susigriebs, niekas už jį nebeduos nė skatiko. Aš nieko neturiu prieš panelę Ašton, bet tikinu jus, jog giminystė su Aštonais nesuteiks jums nei naudos, nei garbės, nebent seras Viljamas grąžintų dalį jūsų tėvo žemių, kaip kraitį savo dukteriai. Bet patikėkit manimi, jūs daugiau laimėtumėte, jei išdrįstumėte susikibti su juo Lordų rūmuose. O aš, mielasis giminaiti, - pridūrė jo šviesybė, - išdūmysiu tą lapiną iš urvo ir pasirūpinsiu, kad jis prakeiktų tą dieną, kai atmetė tokį garbingą sandorį, kurį aš pasiūliau savo giminaičių vardu.

Tokie samprotavimai rodė, jog markizas persistengė. Jaunuolis negalėjo nepastebėti, kad jo kilmingasis giminaitis rūpinasi ne tiek jo, Ravensvudo, interesais ir garbe, kiek jaučiasi įžeistas, jog Aštonai atmetė jo tarpininkavimą. Tačiau dėl to jis nei nustebo, nei užsigavo. Todėl dar kartą pakartojo esąs susietas tik su panele Ašton, nesitikįs nei naudos, nei paaukštinimo iš jos tėvo turtų bei jo ryšių, ir niekas nepriversiąs jo atšaukti duotą žodį, nebent pati panelė Ašton to norėtų. Pagaliau Edgaras paprašė markizą A*** daugiau tuo klausimu nebekalbėti, pažadėdamas jam pranešti apie tolesnę įvykių eigą.

Greit markizas susidomėjo kur kas malonesniais ir įdomesniais dalykais. Iš Edinburgo į Ravensvudo pilį atkeliavęs žygūnas surado jį "Lapės urvo" užeigoje ir įteikė jam paketą su geriausiomis naujienomis. Markizo politiniai planai pasitvirtino ir Londone, ir Edinburge, ir valdžia, kurios markizas taip geidė, atrodė jam ranka pasiekiama. Tuo metu tarnai jau padengė stalą, ir koks nors Epikūro šalininkas su malonumu būtų skanavęs patiektų valgių,

juolab kad tokios vaišės buvo tikras kontrastas varganai lūšnelei.

Pašnekesio tema visiškai atitiko skanėstus ir prisidėjo prie puikios užstalės nuotaikos. Markizas su didžiausiu pasigėrėjimu įsileido kalbėti apie galią, kuri netrukus jam atiteksianti po tam tikrų įvykių, ir apie ketinimus ją panaudoti savo giminaičio Ravensvudo labui. Ravensvudui nieko kita neliko, kaip be perstojo nuoširdžiai už viską dėkoti, nors jam ir atrodė, jog neverta šia tema taip ilgai šnekėti. Vynas buvo puikus, nors ir atsigabentas statinaitėje iš paties Edinburgo. Markizas prie tokio gausaus stalo buvo linkęs užsisėdėti ilgiau, todėl jų suplanuotoji kelionė buvo dviem valandom atidėta.

- Bet nieko tokio, jaunasis bičiuli! - prabilo markizas. - "Vilko uolos" pilis tik už kelėto mylių, ir, tikiuosi, ji taip pat svetingai priims jūsų giminaitį, kaip ne per seniausiai priėmė serą Viljamą Aštoną.

- Seras Viljamas paėmė pilį šturmu, - paaiškino Ravensvudas, - todėl, kaip ir visi užkariautojai, greit įsitikino, jog nėra ko džiaugtis pergale.

- Oho! - sušuko lordas A***, kurio orumas truputį atsileido išgėrus vyno. - Matyt, be kyšio nesuteiksit man prieglobsčio. Na, keliu bokalą už jaunąją damą, kuri praleido naktį "Vilko uoloje" ir buvo visiškai patenkinta nakvyne. Aš ne toks lepus kaip ji, bet vis dėlto norėčiau šią naktį praleisti tame kambaryje, kur miegojo jinai. Man smalsu patirti, kokio kietumo guolį meilė gali paversti pūkų patalu.

- Jūsų valia, milorde, pasirinkti kokią tik norite bausmę už nuodėmes, - atsakė Ravensvudas. - Bet patikėkit, mūsų pilis taip nežmoniškai nusigyvenusi, kad senasis tarnas arba pasikartų, arba nušoktų nuo kuoro, jei jūsų šviesybė apsilankytumėte taip netikėtai.

Tačiau šitie jaunuolio įspėjimai nepakeitė markizo nutarimo apsilankyti "Vilko uolos" bokšte. Jis patikino nekreipiąs dėmesio į šiokius ar tokius nepatogumus. Pasak jo, vienas jo protėvis viešėjęs tenai, kai kartu su tuometi-

niu lordu Ravensvudu rengėsi į Flodeno mūšį. Paskui tose kautynėse abu ir krito. Nematydamas kitos išeities, Ravensvudas sutiko, tik paprašė leisti jam vykti pirma, kad, atsižvelgiant į tokį trumpą laiką ir aplinkybes, nors kiek pasiruoštų priimti tokį garbingą svečią; tačiau markizas pageidavo, kad Edgaras liktų su juo, ir leido tiktai pasiųsti žygūną pranešti vargšui rūmininkui Kalebui Bolderstonui apie netikėtą antpuolį.

Netrukus, markizui pasiūlius, Ravensvudas persėdo į jo karietą, ir jie leidosi į kelionę. Pakeliui jiedu išsikalbėjo, ir markizas papasakojo apie savo planus paaukštinti jaunuolį, jei tik pasiseks jo paties politiniai sumanymai. Jis ketinąs pasiųsti Edgarą į kontinentą atlikti slaptos ir itin svarbios misijos, kuri gali būti pavesta tik kilmingam ir talentingam žmogui, kuriuo galima visiškai pasikliauti; tokia misija reikalaujanti iš pasiuntinio ištikimybės ir patikimumo, užtai atneš ne tik garbę, bet ir naudą. Nėra reikalo gilintis į šios misijos esmę ir tikslus, užtenka pasakyti, jog ji buvo visiškai priimtina jaunajam Ravensvudui, ir jis tiesiog apsidžiaugė galimybe išsikapanoti iš dabartinės neveiklumo bei skurdo būklės, pasidaryti nepriklausomas ir atlikti garbingas pareigas.

Kol Ravensvudas godžiai klausėsi smulkmenų, su kuriomis markizas teikėsi jį supažindinti, į "Vilko uolos" bokštą pasiųstas žygūnas grįžo ir atnešė nuolankų Kalebo Bolderstono sveikinimą ir patikinimą, jog "tiek, kiek leis laikas, viskas bus sutvarkyta ir parengta tinkamai priimti jų šviesybes"

Ravensvudas pernelyg gerai buvo perpratęs savo rūmininko veiksmų ir kalbėjimo būdą, kad būtų patikėjęs tokiais pažadais. Jis žinojo, jog Kalebas elgiasi panašiai kaip tie ispanų generolai, kurie, nenorėdami pakenkti savo orumui ir Ispanijos garbei, kariuomenės vadui, Orleano kunigaikščiui, pranešdavo, jog kariuomenės būriai visiškai sukomplektuoti ir pakankamai aprūpinti, nors iš tikrųjų trūkdavo ir žmonių, ir amunicijos; visi šie trūkumai neišvengiamai paaiškėdavo per mūšį. Todėl Ravensvudas tei-

kėsi užsiminti markizui, jog tie gražūs Kalebo pažadai anaiptol nereiškia, kad priėmimas iš tikrųjų bus padorus.

- Jūs, Ravensvudai, arba esate per daug kuklus, - pareiškė markizas, - arba norite mane maloniai nustebinti. Pro karietos langą matau skaisčią šviesą toj pusėj, kur, jei gerai prisimenu, stovi "Vilko uolos" pilis, ir spręsdamas iš spindesio, sklindančio nuo senojo bokšto, spėju, jog mūsų laukia kuo puikiausias priėmimas. Prisimenu, jūsų tėvas, prieš dvidešimt metų pakvietęs keleto dienų sakalų medžioklei, taip pat norėjo mane apgauti; o vis dėlto mes pasilinksminome "Vilko uoloje" ne blogiau kaip vienam iš mano dvarų.

- Bijau, jūsų šviesybei netrukus teks patirti, jog dabartinis savininkas turi kur kas mažiau galimybių deramai priimti savo bičiulius, nors nėra reikalo sakyti, kad jo norai yra menkesni. Bet ir aš pats nesuprantu, jūsų šviesybe, iš kur ta pašvaistė virš "Vilko uolos". Bokšte nedaug langų ir tie patys siaurutėliai, o tuos, kur apatiniame aukšte, užstoja tvirtovės siena. Tiesiog neįsivaizduoju, kad paprastas apšvietimas galėtų skleisti tokią žėrinčią šviesą.

Tačiau paslaptis netrukus išaiškėjo. Kortežas tuč-tuojau sustojo, ir pro karietos langą pasigirdo iš baimės ir sielvarto trūkčiojantis Kalebo Bolderstono balsas:

- Ak, džentelmenai! Ak, brangieji ponai! Sukit į dešinę! "Vilko uola" dega! Viskas - ir menės, ir kiti apartamentai, ir vidaus bei išorės pagražinimai - paskendo ugnyje. Visi mūsų gražiausi rakandai, paveikslai, apmušalai, rankdarbiai, užuolaidos ir kiti papuošalai liepsnote liepsnoja tartum šiaudų stirta ar durpių krūva. Sukit į dešinę, džentelmenai! Maldauju jus! Motušės Smoltraš užeigoje gausit ko nors užkąsti. Oi, vargas, vargas man! Kam aš išgyvenau ligi šios baisios nakties!

Išgirdęs šitą kraupią ir netikėtą negandą, Ravensvudas apstulbo, bet po valandėlės atsipeikėjo, iššoko iš karietos ir, paskubomis atsisveikinęs su savo kilminguoju giminaičiu, jau buvo bekopiąs į kalną, ant kurio stovėjo

liepsnojanti pilis: tuo metu virš jos iškilo didžiulis ugnies stulpas, kurio atšvaitai mirguliuote mirguliavo vandenyno bangose.

- Paimk arklį, Ravensvudai! sušuko markizas, nepaprastai susijaudinęs dėl dar vienos nelaimės, taip netikėtai užgriuvusios ant jo jaunojo globotinio pečių. - Kur mano eidininkas? O jūs, nenaudėliai, ko stovite? Jokit į pilį, gal dar galima išgelbėti baldus... užgesinti ugnį! Skubėkit, dėl Dievo meilės!

Tarnai sujudo sukruto ir, įsakę Kalebui parodyti kelią, paspaudė pentinais arklius. Bet kilusį triukšmą nustelbė ištikimojo rūmininko balsas:

- Sustokit! Sustokit, ponai! Dėl Dievo meilės, sustabdykit arklius! Tegul pragaišta tas mūsų turtas, bet neleiskit žūti žmonėms. Senojo bokšto rūsiuose sukrauta trisdešimt statinių parako, dar senojo lordo laikais atgabento iš Diunkerko. Ugnis tuoj bus tenai. Dievaž, sukit į dešinę! Tik į dešinę! Slėpkimės už kalno nuo pavojaus. Jeigu pasipils akmenys nuo "Vilko uolos", joks daktaras mūsų nebeišgelbės.

Savaime suprantama, jog po tokio pareiškimo markizas su savo palyda pasuko Kalebo nurodytu keliu, tempdami su savimi ir Ravensvudą, nors tas beveik nesuvokė, kas čia atsitiko.

- Parakas! - sušuko jis, čiupdamas už skverno Kalebą, kuris veltui stengėsi ištrūkti. - Koks parakas? Nesuprantu, iš kur tiek parako "Vilko uoloje", o aš nieko nežinojau.

- Užtat aš suprantu, - pašnibždėjo jam markizas. - Suprantu kuo puikiausiai. Dėl Dievo, daugiau jo nebeklausinėkit.

- Na štai, prašom, - apsidžiaugė Kalebas, išsivaduodamas iš savo pono rankų ir pasitaisydamas drabužius. - Jūsų malonybė teiksitės patikėti jo šviesybės paliudijimu. Jo šviesybė dar prisimena, kad tais metais, kai mirė vadinamasis karalius Vilis...

- Ša! Ša, gerbiamasis! - nutraukė jį markizas. - Aš pats viską paaiškinsiu ponui Ravensvudui.

- Ar Vilko Lūkesčių kaimo gyventojai neatskubėjo gesinti gaisro, kol jis dar nebuvo taip įsiliepsnojęs? - paklausė Ravensvudas.

- O kaipgi, subėgo beveik visi, - atsakė Kalebas. Bet aš juk negalėjau leisti jų vidun, kur šitiek sidabro ir kitokių brangenybių.

- Eik velniop, begėdiškas melagi! - suriko Ravensvudas, netekęs kantrybės. - Visoj pily nebuvo nė gramo...

- Be to, - tęsė rūmininkas, akiplėšiškai pakeldamas balsą ir nustelbdamas savo pono žodžius, - ugnis plito nežmoniškai greit, kai pobūvių salėje užsidegė apmušalai ir drožinėti paneliai. O vos tik tie slunkiai išgirdo apie paraką, tučtuojau tartum žiurkės išlakstė į visas puses.

- Prašyčiau, - tarė markizas Ravensvudui, - daugiau jo nieko nebeklausinėti.

- Tik vieną žodį, milorde. Kas atsitiko Mizi?

- Mizi? - nustebo Kalebas. - Man nebuvo kada galvoti apie kažkokią Mizi. Tikriausiai ji tebesėdi pilyje ir laukia savo galo.

- Dievaži, aš nieko nesuprantu! - sušuko Ravensvudas. - Juk klausiu apie senos, ištikimos tarnaitės gyvybę! Aš nebegaliu laukti, milorde. Turiu nujoti ir įsitikinti, ar iš tikrųjų pavojus toks didelis, kaip tvirtina šitas mulkis.

- Ką jūs! Prisiekiu duona kasdiene! - suriko Kalebas. - Mizi sveika ir gyva. Aš pats išvedžiau ją iš pilies. Kaip galėčiau užmiršti senutę, su kuria taip ilgai kartu tarnavome.

- Tai kodėl ką tik sakei visai ką kita? - paklausė jo ponas.

- Ar aš sakiau? - nustebo Kalebas. - Vadinas, aš susapnavau arba nuo to siaubo man pasimaišė protas. Bet ji tikrai sveika ir gyva. Pily neliko nė gyvos dvasios. Ir ačiū Dievui, nes visi išlėktų į orą.

Tik po to, kai Kalebas kelissyk iškilmingai prisiekė, jog taip iš tikrųjų ir yra, Ravensvudas, nepaisydamas karš-

to troškimo išvysti paskutinį sprogsmą, kuris turėjo ligi pamatų sugriauti jo protėvių tvirtovę, sutiko kartu su kitais traukti į Vilko Lūkesčių kaimą, kur ne tik smuklėje, bet ir mums gerai pažįstamo kubiliaus namuose buvo pasiruošta sutikti aukštuosius svečius gausiomis vaišėmis. Šią aplinkybę reikėtų plačiau paaiškinti.

Anksčiau mes nepaminėjome, jog Lokhardas iššnipinėjęs, kaip Kalebas sužvejojo maisto atsargų puotai pilyje, papasakojo apie tai savo ponui. Lordą saugotoją pralinksmino ta senojo rūmininko gudrybė ir, norėdamas suteikti Ravensvudui malonumą, pasiūlė Vilko Lūkesčių kubiliui valstybinę tarnybą, o tai jį visiškai nuramino ir privertė užmiršti prarastą laukinių ančių kepsnį. Tas Girderio paskyrimas labai nudžiugino senąjį Kalebą. Praėjus keletui dienų po Ravensvudo išvykimo, jam būtiniausiai reikėjo apsilankyti žvejų kaimelyje. Ir štai, kai jis it kokia šmėkla sėlino pro kubiliaus duris bijodamas, kad nebūtų pašauktas ir netektų pasiaiškinti dėl žadėto tarpininkavimo - arba, kas dar blogiau, kad nebūtų išbartas už nepagrįstų vilčių sužadinimą - Kalebas išgirdo savo vardą, šaukiamą iškart trimis balsais: sopranu, tenoru ir bosu. Tai buvo ponios Girder, jos motinos, senosios Nenuoramos, ir paties namo šeimininko balsai.

- Pone Kalebai, pone Kalebai, pone Kalebai Bolderstonai! Nejau taip ir prapėdinsit pro mūsų namus, neužsukęs bent klukšnio už lūpų užsipilti? Mes jums šitaip dėkingi!

Sunku spręsti, ar tai buvo pasakyta juokais, ar rimtai. Kalebas pamanė, kad juokais, todėl apsimetė nieko neišgirdęs ir kiūtino tolyn, užsimaukšlinęs ant kaktos seną kastoro skrybėlę, akis įbedęs į žemę, tarsi skaičiuodamas akmenis, kuriais buvo grįstas kelias. Tačiau staiga jis pasijuto esąs apsuptas, nelyginant didingas prekybos laivas Gibraltaro sąsiauryje trijų Alžyro galerų (teatleidžia man damos už šį jūreivišką palyginimą).

- Dėl Dievo meilės, pone Bolderstonai! - čiulbėjo ponia Girder.

- Kas galėjo šito tikėtis iš mūsų seno ir tikro bičiulio! - pritarė jai motina.

- Nenorite nė stabtelti ir išklausyti mūsų dėkonės! - pridūrė pats kubilius. - Ir dar iš manęs; aš juk ne toks jau dalyvas. Manau, kad tarp mūsų niekas nepasėjo nesantaikos, pone Bolderstonai. O gal koks niekdarys pritauškė, jog aš nedėkingas tamstai už karališkojo kubiliaus vietą? Na, aš jam uždrošiu savo skliutu.

- Mano gerieji, mano brangieji bičiuliai... - mikčiojo Kalebas, vis dar nesusigaudydamas, kas čia dedasi. - Kam tos ceremonijos? Kiekvienas stengiasi padėti draugams; kartais pasiseka, o kartais ir ne. O ko aš labiausiai nemėgstu, tai būti apipiltas dėkonėmis. Tiesiog negaliu jų pakęsti.

- Ką jūs, pone Bolderstonai, niekas tamstos neapipiltų dėkonėmis, jei būtumėt tik man norėjęs padėti, - prisipažino ratlankių ir šulų meistras. - Aš būčiau priminęs ir žąsį, ir laukines antis, ir statinaitę vyno. Geri norai - tai tas pats, ką perdžiūvusi statinė, kur joks skystis nesilaiko, užtat geri darbai - tai standžiai surėsta, tvirta ir sveika statinaitė, kur galima laikyti vyną net ir pačiam karaliui.

- Ar jūs negirdėjot apie raštą, kur juodu ant balto parašyta, jog mūsiškis Džonas paskirtas karaliaus kubiliumi? - paklausė uošvė. - O juk kiekvienas bernas, vos sykį užtraukęs lanką ant statinės, spraudėsi į tą vietą.

- Ar negirdėjau?! - sušuko Kalebas (tik dabar susigodojęs, iš kur vėjas pučia), didžiai nepatenkintas išreikšta abejone. - Jinai klausia, ar aš negirdėjau! - tai sakydamas jis visiškai persimainė: jo netvirtas, baugštus, slapūniškas žingsnis virto vyriška, išdidžia eigastimi, o kai jis atsmaukė skrybėlę ant pakaušio, tai iš po jos, it saulė iš už debesio, išniro visa savo aristokratiška didybė švytinti kakta.

- Žinoma, girdėjote, kitaip ir būti negalėjo, - pareiškė ponia kubilienė.

- Žinoma! Žinoma! Kas daugiau galėjo girdėti, jei ne aš? - sutiko Kalebas. - Užtat aš tave išbučiuosiu, brangu-

te, o tamstai, kubiliau, linkiu sėkmės naujajam darbe. Dabar jau žinote, kas jūsų draugai, žinot, kas *jau padėjo* ir *dar gali* jums padėti. Pradžioje apsimečiau nieko nežinąs, - pridūrė Kalebas, - norėjau pamatyti, iš kokio molio tamsta drėbtas. Iš gero molio, iš gero molio esi nulipdytas!

Tai sakydamas, jis oriai it koks kunigaikštis pabučiavo abi moteriškes ir globėjiškai ištiesė ponui Girderiui ranką, kurią šis suspaudė savo kietame tartum ragas delne. Savaime suprantama, jog, sužinojęs tokią malonią naujieną, Kalebas nedvejodamas priėmė kvietimą iškilmingų pietų, į kuriuos buvo pakviestos ne tik visos sodžiaus įžymybės, bet net ir jo amžinas priešas - advokatas Dingvolas. Šioje puotoje Kalebas buvo laukiamiausias ir godojamiausias svečias. Jis taip įtikinamai suviliojo savo pašnekovus kalbomis apie tai, kokią įtaką turįs savo ponui, o jo ponas - lordui saugotojui, o lordas saugotojas - Slaptajai tarybai, o Taryba - karaliui, kad išsiskirstant (o tai buvo jau švintant) kiekvienas bent kiek garsesnis kaimo gyventojas vaizdavosi lipąs į aukščiausią valstybinę pareigybę kopėčiomis, kurias jiems nupiešė Kalebas. Apsukrusis rūmininkas per vieną vakarą ne tik atgavo savo ankstesnį įtakingumą, turėtą Ravensvudų giminės klestėjimo laikais, bet dar labiau iškilo kaimiečių akyse. Net ir patsai advokatas - štai koks nenugalimas troškimas būti paaukštintam - negalėjo atsispirti pagundai, todėl, nutaikęs progą, pasivedėjo Kalebą į nuošalų kampą ir ėmė postringauti, žinoma, nuoširdžiai apgailestaudamas, apie vis prastėjančią apygardos šerifo sekretoriaus sveikatą.

- Puikus žmogus, neįkainojamas žmogus, pone Kalebai... Tik labai nutukęs. Visi mes silpni ir mirtingi. Šiandien dar čia, o rytoj - ir po mūsų... Kai vargšelis iškeliaus amžinybėn, reikės kam nors jį pakeisti... Jeigu tamsta padėtumei man tą vietelę gauti, atsidėkočiau su kaupu... Na, kad ir pirštinę, kietai prikimštą auksinių, ką? Juk reikia ir savimi pasirūpinti... O be to, tą Vilko Lūkesčių juod-

nugarių ginčą sutvarkytume su ponu Ravensvudu... tai yra lordu Ravensvudu, tesaugo jį Dievas!

Atsakydamas Kalebas tik nusišypsojo ir, nuoširdžiai paspaudęs advokatui ranką, paliko įsilinksminusius sugėrovus, norėdamas išvengti kokių nors konkrečių pažadų.

- Viešpats mums maloningas! - sušuko Kalebas, išėjęs laukan ir galėdamas laisvai pasidžiaugti savo pergale. - Ar teko kada nors matyti tokią šutvę bukagalvių? Žuvėdros ir laukinės žąsys, skraidančios prie Baso, ir tos dešimteriopai supratingesnės. Nors būčiau buvęs ir pats aukščiausias komisaras prie Parlamento rūmų, jie nebūtų labiau prieš mane lankstęsi. Teisybę pasakius, ir aš prieš juos lanksčiausi. O jau tas advokatas! Cha, cha, cha! Viešpatie, pasigailėk, kad tik sulaukęs žilo plauko apmoviau net patį advokatą! Šerifo raštvedys! Bet aš turiu senų sąskaitų su tuo sukčiumi, ir dabar jis taip manęs pamaldaus ir taip prieš mane pasižemins, tartum aš iš tikrųjų galėčiau gauti jam vietą. Bet tam nėra jokios vilties. Nebent mano ponas įgautų proto ir išmoktų gyventi šiame pasaulyje, tačiau šito jis niekada neišmoks.

XXVI skyrius

Ko liepsnos apsupo tą aukštą viršūnę,
Ko žiežirbos skraido platybėj dausų?
Tas gaisras, kurs nušvietė tamsą dangaus,
Ir gimtąją tavo buveinę sugriaus.

Kambelas

Ankstesniojo skyriaus pabaigoje aprašytos aplinkybės paaiškina, kodėl markizas A*** ir jaunasis Ravensvudas buvo taip širdingai priimti Vilko Lūkesčių kaimelyje. Vos tik Kalebas pranešė apie gaisrą bokšte, visas sodžius sukilo ant kojų ir jau norėjo bėgti gesinti liepsnos, tačiau ištikimasis tarnas ataušino kaimiečių įkarštį, pranešdamas apie pilies rūsiuose sukrautą pavojingą turtą; tuomet jų stropumas palinko kita kryptimi. Niekada Vilko Lūkesčių kaime nebuvo papjauta šitiek kaplūnų, riebių žąsų ir kitokių naminių paukščių, niekada nebuvo išvirta šitiek rūkytų kumpių; niekada nebuvo iškepta šitiek karvojų, saldžiųjų sklindžių, avižinių paplotėlių, meduolių ir kitokių skanskonių, beveik nebežinomų nūdienei kartai. Niekada nebuvo atkimšta šitiek statinių alaus ir butelių seno vyno. Visos prastuolių namų durys buvo atlapotos sutikti markizo tarnams, atnešantiems, kaip tikėtasi, visokiausių malonių lietų, kuris vėliau pilte pasipils ant Vilko Lūkesčių kaimo Lamermuro apylinkėje, pasmerkdamas kitą Škotijos dalį beviltiškai sausrai. Pastorius, kaip manyta, tikėdamasis kaimyninės parapijos klebono vietos, kurią dabar užėmė ligotas asmuo, reikalavo, kad aukštieji svečiai apsigyventų klebonijoje. Tačiau ponas Bolderstonas šią garbę paskyrė kubiliui, jo žmonai ir ųošvei, kurie tiesiog šokinėjo iš džiaugsmo, sužinoję apie jiems atiduotą pirmenybę.

Be paliovos pritūpdami ir lankstydamiesi šeiminin-

kai sutiko aukštuosius svečius taip ištaigingai, kaip tik galėjo sutikti jų luomo žmonės. Uošvė, jaunystėje tarnavusi Ravensvudų pilyje, gerai, pasak jos, žinojo ponų įpročius ir, kiek leido aplinkybės, viską ištaisė pagal to meto etiketo reikalavimus. Kubiliaus erdviame name kiekvienas svečias gavo atskirą kambarį, ten jie buvo nulydėti su visomis poniškomis ceremonijomis, o valgomajame tuo metu moterys baigė ruošti prašmatnią vakarienę.

Pasijutęs esąs vienas, Ravensvudas, skatinamas daugybės įvairiausių jausmų, paliko savo apartamentus, kubiliaus namus bei kaimą ir paskubomis ėmė kopti į kalną, stūksantį tarp Vilko Lūkesčių ir bokšto, norėdamas pamatyti, kaip galutinai griūna jo protėvių pilis. Keletas sodžiaus vaikiščių, pirmiau pasigrožėję šešetu kinkyta karieta ir jos palyda, dabar iš smalsumo bėgo ta pačia kryptimi. Ravensvudas su pasipiktinimu klausėsi, kaip, sekdami paskui jį, vaikiščiai šūkalojo:

- Greičiau, greičiau! Dabar senasis bokštas išlėks į orą! Sprogs, kaip keptas svogūnas!

"Ir tai - mano tėvo vasalų vaikai, - tarė jis pats sau. Tų žmonių, kurie pagal įstatymus ir iš dėkingumo privalėdavo sekti paskui mus į mūšį, į ugnį ir į vandenį. O štai dabar jų senjoro pilies žlugimas - tik šventinis pasismaginimas jiems"

Tuo metu kažkas timptelėjo Ravensvudą už apsiautalo, ir savo karčius apmąstymus jis išliejo tūžmingai sušukdamas:

- Ko tau reikia, šunie?

- Taip, aš šuo, be to, iškaršęs šuo, - atsakė Kalebas, nes kaip tik jis drįso užkabinti savo poną, - užtat man toks šuniškas atlyginimas. Bet man dabar nei šilta, nei šalta: esu jau visiškai nukaršęs šuo ir nebegaliu išmokti naujų gudrybių arba parsisamdyti naujam ponui.

Tuo metu Ravensvudas, užkopęs ant kalno keteros, išvydo "Vilko uolos" pilį. Nepaprastai nustebęs, įsitikino, kad gaisras jau užgeso, tik debesys virš pilies rausva-

vo, tarsi juose būtų atsispindėjusios išblėsusios ugnies žarijos.

- Niekas čia neišlėkė į orą, - tarė Ravensvudas, - būtume girdėję sprogimą. Jeigu rūsiuose būtų buvę paslėpta nors ketvirtis to parako, kurį tu minėjai, garsas būtų nuaidėjęs net per dvidešimt mylių.

- Visko gali būti, - ramiai pasakė Bolderstonas.

- Vadinas, ugnis neišsiplėtė į rūsius?

- Visko gali būti, - lygiai taip pat netrikdomai pakartojo Kalebas.

- Klausyk, Kalebai, - pareiškė jo ponas, - tai mane išvarys iš kantrybės! Aš pats eisiu į "Vilko uolą" ir pažiūrėsiu, kas ten dedasi.

- Jūsų malonybė neis tenai, - ryžtingai tarė Kalebas.

- Neisiu?! - suriko Ravensvudas. - Kas išdrįs mane sulaikyti?

- Ogi aš! - dar griežčiau pasakė Kalebas.

- Tu, Bolderstonai?! - sušuko Ravensvudas. - Man regis, tu jau visai užsimiršai!

- O man regis, ne, - prieštaravo Bolderstonas. - Aš viską taip išklosiu, kad jūsų malonybei atrodys, lyg pats būtumėt ten buvęs. Tik nespirgėkit ir neišsiduokit tiems vaikigaliams, taip pat ir markizui, kai nulipsite žemyn.

- Klok greičiau, bukagalvi! - paliepė jaunuolis. - Aš noriu viską žinoti: ir gera, ir bloga.

- O gera ir bloga tik tai, kad bokštas stovi sveikut sveikutėlis ir toks tuščias, kaip tądien, kai išvykot.

- Ką tu sakai? O gaisras? - paklausė Ravensvudas.

- Koks ten gaisras! Supleškėjo tik mažumas durpių ir pasipylė viena kita kibirkštis iš senosios Mizi pypkės, - atsakė Kalebas.

- O liepsna? - neatlyžo Ravensvudas. - Iš kur tas didžiulis ugnies stulpas, matomas gal per dešimt mylių?

- Iš kur? Nagi yra toks senas priežodis:

Tai kuokštas sudžiūvusių paparčių ir gniūžtė pakratų, kuriuos užpleškinau, kai tik tas avigalvis iš markizo svitos išsinešdino iš pilies. Prašyčiau, sere, kitą sykį, kai ką nors atsiųsit ar atsivesit - tebūna tai patys ponai bajorai, be jokių savo tarnų, kaip tas lindišius Lokhardas, kurs visur kaišiojo nosį ir tik žiūrėjo, ar nepamatys ko nors bloga, kad paskui galėtų apšmeižti visą mūsų giminę, o aš turėjau be perstojo meluoti ir dėl to pasmerkti savo sielą amžinai pražūčiai - taigi kitąsyk aš jau geriau iš tikrųjų padegsiu bokštą, pats supleškėsiu liepsnose, nei leisiu šitaip mus apjuodinti.

- Dievaži, esu tau labai dėkingas už rūpestį, Kalebai, tarė Ravensvudas vos sulaikydamas juoką, nors širdyje ir tebepyko ant rūmininko. - O kaip parakas? Ar jis tikrai yra bokšte? Rodos, ir markizas žino apie jį.

- Parakas! Cha, cha, cha! Markizas! Cha, cha, cha! - nusijuokė Kalebas. - Nors jūsų malonybė mane čia pat nudėtumėt, neištverčiau nenusikvatojęs. Markizas! Parakas! Ar jis buvo pilyje? O kaipgi, buvo. Ar markizas apie jį žinojo? Be abejo, žinojo. Čia ir glūdi visa linksmybė. Matydamas, jog niekaip nenumaldysiu jūsų malonybės, aš ir žioptelėjau apie tą paraką, kad markizas pats užsiimtų tuo reikalu.

- Bet tu taip ir neatsakei į mano klausimą, - pertarė jį Ravensvudas, netekęs kantrybės. - Kaip parakas pateko į pilį ir kur jis vėliau pasidėjo?

Tuoj viską paaiškinsiu, - nutaisęs paslaptingą miną, sušnibždėjo Kalebas. - Prieš keletą metų čia buvo keliamas maištas, ir markizas bei daugybė kitų lordų iš šiaurės prikišo savo pirštus. Tuomet ir buvo atgabenta čionai iš Diunkerko gyva bala muškietų ir palašų, o ką ir kalbėti apie paraką. Nežmoniškai sunku buvo sutempti viską į bokštą gūdžią naktį, nemanykit, kad bet kam galima ištikėti tokį pavojingą darbą. Bet laikas grįžti atgal - vakarienei, o pakeliui aš viską papasakosiu.

- O tie vaikigaliai? - paklausė Ravensvudas. - Nejau tu nori, kad jie čia kiurksotų visą naktį laukdami, kol sprogs bokštas, kuriame nebėra nė kibirkštėlės.

- Dieve gink! Jeigu jūsų malonybė nori, kad jie eitų namo, tuojau jiems paliepsiu, - atsakė Kalebas, bet tučtuojau pridūrė: - beje, jiems ir taip nieko neatsitiks, rytoj mažiau šūkaus, o kitą naktį kiečiau miegos. Bet jeigu jūsų malonybė geidauja...

Tai taręs, Kalebas priėjo prie vaikiščių, susibūrusių ant gretimos kalvos, ir valdingu tonu paaiškino, jog jų šviesybių lordo Ravensvudo ir markizo A*** įsakymu bokštas sprogsiąs tik rytojaus dieną pačiame vidurdienyje. Tai išgirdę, berniūkščiai išsilakstė, tačiau vienas kitas, ypač tas, kurį Kalebas apmovė, nudžiaudamas jam iš po nosies iešmą su antimis, pasiliko, norėdamas gauti tikslesnių žinių.

- Pone Bolderstonai! Pone Bolderstonai! - sušuko jis. - Bet pily nebesimato jokios ugnies, ji užgeso kaip lajinė žvakė.

- Teisybė, mielasis, - pritarė rūmininkas. - Nejau tu manai, kad tokio didžiūno kaip lordo Ravensvudo pilis lyg niekur nieko pleškės, o jis stovės ir žiūrės akis išplėtęs?

Ir nusikratęs savo nuskurusio pašnekovo, kreipėsi į Ravensvudą:

Visada reikia apšviesti tokius vaikigalius, kaip sako išminčiai, o ypač parodyti, kad privalu gerbti viršesniuosius.

- Bet tu vis dar nepapasakojai, Kalebai, kur pasidėjo ginklai ir parakas, - neatlyžo Ravensvudas.

- Ak, ginklai? - tarė Kalebas. - Jie kaip toj vaikiškoj dainelėj:

Vieni - į vakarus, kiti - į rytus,
O likusius pats kipšas puolė vytis.

O paraką, pasitaikius progai, išmainiau su olandų liuge-

rių ir prancūzų laivų škiperiais į džiną ir degtinę; kurie daugelį metų labai pravertė mūsų namams. Ar ne geri mainai: už mirtį nešančius sprogmenis gauti gyvastį teikiančio gėralo! Beje, vieną kitą svarą prilaikiau jums, kad turėtumėt kuo šaudyti, kai užeidavo noras pamedžioti, nes neišmanau, kur būčiau išpešęs parako tomis varganomis dienomis. Na, o dabar, sere, kai jūsų pyktis atvėso, tikriausiai sutiksit, jog teisingai padariau ir jums kur kas geriau praleisti vakarą ten, apačioje, o ne viršuj, tuose senuose griuvėsiuose. Sunku prisipažinti, bet, deja, taip yra.

- Matyt, tu teisus, Kalebai, - sutiko Ravensvudas, - bet prieš padegdamas mano pilį - juokais arba ir rimtai - galėjai šitą paslaptį iš anksto man atskleisti.

- Kaip, jūsų malonybe, ar aš jau visiškai būčiau besarmatis? - sušuko Kalebas. - Užtenka, kad aš, senas pramaniūgas, dumiu akis kitiems, norėdamas apginti šeimos garbę, bet jūsų malonybei meluoti - niekada. Be to, jaunimui trūksta supratimo - net ir kaip reikiant pameluoti nesugeba. Na, kad ir šitas gaisras - juk tai buvo tikras gaisras, ir aš pasiruošęs padegti dar ir senąsias arklides, kad nekiltų jokios abejonės - taigi šitas gaisras ne tik leis mums prašyti, ko tik širdis geidžia, ir kaime, ir visoje apylinkėje, bet dar ne sykį mus ištrauks iš bėdos, ir dėl to nė kiek nenukentės šeimos garbė. Dabar man nebereikės kasdien po keliasdešimt kartų meluoti tiems dykaduoniams ir dykaduonėms, kurie vis vien niekuo netiki.

- Iš tiesų tau buvo nelengva, Kalebai. Bet vis dėlto nematau, kaip tas gaisras gali grąžinti žmonių pasitikėjimą ir mūsų gerą vardą.

- Na, ir prašom, kad nori! - sušuko Kalebas. - Ar nesakiau, jog jaunuomenė neturi žalio supratimo? Jis dar klausia, kaip gaisras mums padės? Ogi gelbės mūsų šeimos garbę dar daugelį metų; jeigu mokėsim su protu juo pasinaudoti. "Kur šeimos portretai?" - paklaus koks nors mėgėjas kišti nosį į svetimus reikalus. "Sudegė per didįjį gaisrą "Vilko uoloje", - atsakysiu aš. "O kur šeimos sidabras?" - paklaus kitas. "Žuvo per didįjį gaisrą, - at-

sakysiu. - Kam galėjo rūpėti sidabras, kai pavojus grėsė žmonių gyvybei?" - "Kur drapanos, patalynė? Kur gobelenai ir apdaila? Lovos su baldakimais, antklodės, lovatiesės, apdangalai, staldengtės, rankdarbiai?" "Gaisras! Gaisras! Gaisras!" Tik mokėk pasinaudoti, ir gaisras atsakys už viską, kas buvo ir ko nebuvo. Ir patikėkit, sugebėjimas išsisukti kartais geriau negu patys daiktai. Daiktai sulūžta, susinešioja ir pasensta, o gudrus pasiteisinimas, jei tik atsargiai ir protingai pasinaudosite, pasitarnaus bajorui ir jo šeimai dievažin kiek metų.

Ravensvudas gerai žinojo, koks užsispyręs ir atkaklus jo ūkvaizdys, todėl daugiau su juo nebesiginčijo. Palikęs Kalebą besidžiaugiantį savo sėkminga išmone, jis grįžo į sodžių, kur markizas ir abi šeimininkės jau buvo pradėję nerimauti dėl jo: markizas - nes nežinojo, kur jis dingo, o moterys - todėl, kad, vakarienei pavėlavus, nenukentėtų jų kulinariniai sugebėjimai. Jam grįžus, visi su palengvėjimu atsiduso ir apsidžiaugė, išgirdę, kad gaisras jau užgeso ir ugnis nepasiekė rūsių. Ravensvudas tik tiek ir tepasakė apie Kalebo sumanytąją gudrybę.

Visi susėdo prie vaišėmis apkrauto stalo. Nors buvo ir labai kviečiami, bet ponai Girderiai nesutiko, net savo pačių namuose, sėstis kartu su tokiais garbingais svečiais. Jie liko stovėti ir pagarbiai bei uoliai patarnavo svečiams. Tokie buvo anų laikų papročiai. Tik uošvė, būdama jau senyvo amžiaus ir remdamasi savo pažintimi su Ravensvudų šeima, mažiau paisė etiketo reikalavimų. Ji dėjosi esanti tarsi užeigos šeimininkė, tarsi namų ponia, vaišinanti kur kas aukštesnio rango nei ji pati svečius. Ji prašė, tiesiog siūlyte siūlė ragauti viską, kas, jos manymu, skaniausia, neatsisakydama ir pati dalyvauti šioje puotoje, idant parodytų pavyzdį svečiams. Kartkartėmis kreipdavosi čia į markizą, čia į Ravensvudą:

- Jūsų šveisybė nieko nevalgote... Pone Ravensvudai, jums teko plikas kaulas... Deja, mes neturim kuo pavaišinti milordų... Amžinatilsį lordas Alanas mėgdavo sūdy-

tą žąsį ir sakydavo, jog lotyniškai sūdyta žąsis reiškia "stikliukas konjako". Konjaką gaunam tiesiai iš Prancūzijos: Vilko Lūkesčių laivai dar neužmiršo kelio į Diunkerką, nepaisydami Anglijos įstatymų ir muitininkų.

Čia kubilius bakstelėjo savo uošvę alkūne, tačiau moteriškė nė nemanė liautis šnekėjusi:

- Nesistumdyk, Džonai, - toliau porino senoji dama. - Niekas nesako, esą tu žinai, kas man atveža konjako. Tau, kaip karaliaus kubiliui, ir netinka žinoti. O koks skirtumas, - kreipėsi ji į lordą Ravensvudą, - karaliui, karalienei ir net pačiam kaizeriui, kur tokia senė kaip aš perka žiupsnį tabako ar šlaką konjako širdžiai paguosti.

Šitaip ištaisiusi savo tariamą apsirikimą, ponia Nenuorama visą likusį vakarą netausodama jėgų stengėsi tęsti pokalbį, kuriame svečiai beveik nedalyvavo, o galiausiai, atstūmę stiklus, paprašė leisti jiems eiti pailsėti.

Markizas buvo nuvestas į seklyčią, kurią turėdavo kiekvienas pasiturintis sodietis ir laikydavo tokioms iškilmingoms progoms kaip ši. Tais laikais kambariai dar nebūdavo tinkuojami, o gobelenais savo namus išmušdavo tik didikai ir aukštesnieji bajorai. Todėl kubilius, būdamas ne tik turtingas, bet ir tuščiagarbis, pasekė smulkesniųjų žemvaldžių ir dvasininkų pavyzdžiu, o šie svečių kambario sienas puošdavo Nyderlandų spaustine oda, išdabinta medžiais ir gyvūnais iš auksinės folgos ir prirašinėta visokiausių religinių pamokymų olandų kalba, bet tai nė kiek netrukdė laikytis jų taip griežtai, lyg jie būtų skambėję škotiškai. Nors kambarys atrodė gana niūriai, tačiau židinyje linksmai spragsėjo dervuoti statinių šulai. Lova buvo paklota nauja, baltut baltutėlė, niekada anksčiau nenaudota patalyne, kuri, jei ne ši iškilminga proga, galbūt niekada taip ir nebūtų buvus panaudota. Ant tualetinio staliuko stovėjo senoviškas veidrodis filigrano rėmais, viena iš puošmenų, kadaise priklausiusių kaimyninei piliai. Iš vieno šono veidrodį saugojo ilgakaklis butelis Florencijos vyno, o šalia jo - bemaž tokio pat aukštumo

taurė, panaši į tą, kokią galima matyti Tenirso rankose, kai jis save vaizduoja besišlaistantį kaimo išgertuvėse. Kaip atsvara šitiems svetimšaliams saugotojams, kitoje veidrodžio pusėje sargybą ėjo du kresni škotų patruliai: ne mažiau kaip pintos talpos ąsotis, sklidinas stipraus alaus, bei kaušas iš dramblio kaulo ir juodmedžio su sidabriniais aptaisais - paties Džono Girderio rankų darbas ir širdies pasididžiavimas. Be šitų priemonių troškuliui numalšinti čia taip pat gulėjo ir didžiulis saldus pyragas. Taigi su tokiomis maisto atsargomis kambarys galėjo atlaikyti dviejų ar net trijų dienų apgultį. Tereikia tik pridurti, kad markizo kamerdineris rūpestingai ištiesė savo pono naktinius brokato marškinius ir gausiai išsiuvinėtą velveto naktinę kepuraitę, pamuštą ir apkraštuotą briuselio nėriniais, ant didžiulio fotelio prie židinio, kur, kaip jau buvo minėta, linksmai spragsėjo ugnis. O dabar palikime šį aukštą svečią nakties poilsiui vildamiesi, kad jis pasinaudos visais šiais patogumais, kuriuos taip smulkiai aprašėme, norėdami supažindinti skaitytoją su senoviniais škotų papročiais.

Nėra reikalo lygiai taip pat smulkmeniškai aprašinėti jaunojo Ravensvudo miegamojo, kuriame paprastai ilsėdavosi šeimininkai. Sienos čia buvo išmuštos švelnios spalvos škotiška vilnone medžiaga, panašaus audinio kaip nūdienis šalunas*. Svarbiausias šio kambario papuošalas buvo akį rėžiantis paties Džono Girderio portretas, nutepliotas kažkokio išbadėjusio prancūzo, dievažin kaip ir kodėl atsibasčiusio į Vilko Lūkesčius iš Flisingeno ar iš Diunkerko kartu su kontrabandininkais. Veido bruožai iš tiesų buvo panašūs į mūsų užsispyrusio, savimi pasitikinčio, nors ir nestokojančio sveikos nuovokos meistro, bet mesjė jo išvaizdai ir pozai suteikė tokio prancūziško grakštumo, kuris taip nesiderino su niūriu ir stačiokišku originalu, kad, pažvelgus į paveikslą, nebuvo galima ištverti nesijuokus. Tačiau visa šeima labai didžiavosi šiuo portretu, nors kaimynai ir smerkė kubilių už tai, kad jis pozavo tam portretui;

Šalunas - lengvas vilnonis audinys.

o dar labiau už tai, jog pakabino jį miegamajame ir tuo perviršijo savo, kaip turtingiausio kaimo gyventojo, privilegiją, peržengė savo luomo ribas ir įsibrovė į aukštuomenės sferą; žodžiu, apkaltino jį tuštybe ir nežmonišku pasipūtimu.

Gerbdamas savo bičiulio velionio pono Ričardo Tinto atminimą, turėčiau šį klausimą išsamiau paaiškinti, tačiau nevarginsiu skaitytojo ištęstu, nors ir gana įdomiu jo pasakojimu apie prancūzų tapybos mokyklą bei apie Škotijos dailės raidą aštuonioliktojo amžiaus pradžioje.

Kitais atžvilgiais Ravensvudo miegamasis buvo panašiai ištaisytas kaip ir markizui skirta seklyčia.

Rytojaus dieną vos švintant markizas A*** ir jo jaunasis giminaitis išsirengė keliauti toliau. Bet pirmiausia buvo pateikti gausūs pusryčiai: šalta ir šilta mėsa, avižų pudingas, vynas ir degtinė, įvairiausi patiekalai iš pieno - visa tai rodė, jog vaišingi šeimininkai geidė pagerbti svečius nė kiek ne mažiau kaip išvakarėse. Visas Vilko Lūkesčių kaimas subruzdo atsisveikinti. Išvykstantieji apmokėjo sąskaitas, spaudė vieni kitiems ranką, balnojo arklius, kinkė į vežimus ir dalijo arbatpinigius. Markizas atsidėkodamas paliko nemažą sumą Džono Girderio šeimynykščiams, o tas pradžioje norėjo ją pasiimti sau, juolab kad advokatas Dingvolas tikino jį turint teisę taip padaryti, nes kubilius padaręs nemaža išlaidų, be kurių nebūtų buvę ir šio atsidėkojimo. Tačiau nepaisydamas šio autoritetingo patarimo, Džonas nesiryžo sumenkinti tokio sėkmingo savo vaišingumo priimdamas kišenpinigius ir tiktai įspėjo savo tarnus, kad jie būsią paskutiniai šunsnukiai, jei pirksią degtinę ne iš jo atsargų. O kadangi nebuvo jokios abejonės, kaip bus panaudoti markizo dovanotieji pinigėliai, kubilius guodė save mintimi, jog jie be jokios žalos jo garbei ir reputacijai galų gale vis tiek subyrės į jo kišenę.

Kol buvo ruošiamasi išvykai, Ravensvudas nudžiugino senojo rūmininko širdį pranešdamas - žinoma, labai atsargiai, nes žinojo jo lakią vaizduotę - apie galimas ma-

lonias savo likimo permainas. Tuo pat metu jis atidavė Bolderstonui didesnę savo kuklių santaupų dalį, keletą kartų prisiekdamas manąs netrukus gauti nemaža įplaukų. Todėl griežtai įsakė Kalebui, jei šis nenorįs prarasti jo malonės, liautis užpuldinėjus Vilko Lūkesčių gyventojus, jų rūsius, paukštides ir kitas valdas. Kalebas mieliau su tuo sutiko, nei Ravensvudas galėjo tikėtis.

- Iš tiesų, - pasakė jis, - tiesiog gėda, negarbė ir net nuodėmė apiplėšinėti tuos vargšus, kai galima garbingai verstis savo pačių jėgomis. Be to, - pridūrė jis, - reikia turėti proto ir duoti jiems nors kiek atsikvėpti, kad paskui, esant reikalui, vėl būtų galima pasikliauti jų pagalba.

Sutvarkęs šį reikalą ir nuoširdžiai atsisveikinęs su senuoju tarnu, Ravensvudas grįžo prie markizo, kuris jau lipo į karietą. Abi šeimininkės - senoji ir jaunoji - maloniai pabučiuotos abiejų aukštųjų svečių, stovėjo tarpdury ir šypsodamos veizėjo, kaip šešetu kinkytas ekipažas, lydimas vilkstinės žlegančių raitelių, išdardėjo iš kaimo. Džonas Girderis taip pat stovėjo ant priebučio, čia žvilgčiodamas į dešinę ranką, ką tik pagerbtą markizo ir lordo pirštų spūstelėjimo, čia į namo vidų, kur viešpatavo netvarka po neseniai vykusių vaišių, tarsi lygindamas pelnytą šlovę su patirtais nuostoliais.

Pagaliau jis iškilmingai prabilo:

- O dabar visi - vyrai ir moterys - kibkit į darbą, tarsi pasaulyje nebūtų nei markizų, nei ponų, nei hercogų ar grafų, nei lerdų ar lordų. Sutvarkykit kambarius, likusią mėsą nuneškit į ledainę, o kas jau visiškai nebetinka valgyti, išdalykite vargšams. O jūsų, mieloji uošvele ir žmonele, paprašyčiau vieno dalyko: kad daugiau negirdėčiau nė žodžio - anei gero, anei blogo - apie šitą kvailystę. Tarpusavy arba su savo kūmutėmis galit liežuviais plakti, kiek tik norite, bet man ir taip galva svaigsta nuo visų šitų plepalų.

Girderio valdžia namuose buvo nepajudinama, todėl kiekvienas puolė prie savo darbo, o šeimininkas, likęs

vienas, galėjo atsiduoti svajonėms apie būsimas dvaro malones, kurias įgijo paaukodamas dalį savo žemiškų gėrybių.

XXVII skyrius

Na štai, Fortūną aš nustvėriau už plaukų;
Jei ji paspruks - pats būsiu kaltas.
Kas prieš likimą sugebėjo kautis,
Pavėjui plaukti visada mokės.

*Senovinė pjesė**

Mūsų keliauninkai be jokių nuotykių atvyko į Edinburgą, ir Ravensvudas, kaip buvo sutarta, apsigyveno pas savo kilmingąjį giminaitį.

Tuo metu įvyko seniai lauktasis politinis perversmas**, ir Škotijoje kaip ir Anglijoje neilgam į valdžią atėjo toriai. Tačiau mes neketiname čia nagrinėti nei to perversmo priežasčių, nei jo padarinių. Užteks tik pasakyti, kaip jis atsiliepė įvairioms politinėms partijoms, priklausomai nuo jų principų. Anglijoje daugelis Aukštosios bažnyčios šalininkų, vadovaujamų Harlio***, vėliau tapusio Oksfordo grafu, atsimetė nuo jakobitų ir už tai buvo praminti "aikštingaisiais". O Škotijoje Aukštosios bažnyčios šalininkai, arba kavalieriai, kaip jie patys pasivadino, buvo nuoseklesni, nors ir ne tokie protingi politikai ir manė įvykusias permainas esant ženklą, jog po karalienės Anos mirties į sostą turėtų įžengti jos brolis ševaljė de Sen Žoržas. Tie, kurie nukentėjo už savo ištikimybę pretendentui, puoselėjo visiškai nepagrįstas viltis ne tik susigrąžinti tai, kas buvo prarasta, bet ir atkeršyti savo politiniams priešams. Tuo

* *Senovinė pjesė. - V. Skoto sukurtas epigrafas.*

** *...politinis perversmas... - Ministrų kabineto pasikeitimas 1710 m., torių partijai laimėjus parlamento rinkimus.*

*** *Robertas Harlis, Oksfordo grafas (1661-1724) - anglų valstybės veikėjas, torių partijos šalininkas.*

tarpu vigų pakraipos šeimos nematė nieko kita, tik tai, kad atsinaujins persekiojimai, kuriuos jiems teko patirti valdant Karoliui II ir jo broliui, ir bus atimtas turtas, konfiskuotas iš jakobitų viešpataujant karaliui Vilhelmui.

Bet ypač išsigando dėl sistemos pasikeitimo tie apdairieji, kokių esama valdant visokioms vyriausybėms ir kurių tuomet itin daug buvo tokių provincijų kaip Škotija administracijoje. Tokius žmones Kromvelis pavadino "likimo tarnais", kitaip sakant, prisiplakėliais prie valdžioje esančios partijos. Daugelis iš jų atskubėjo pas markizą A*** atsižadėdami savo ankstesnių pažiūrų ir, pastebėję jo domėjimąsi savo giminaičio, jaunojo Ravensvudo, reikalais, nedelsdami ėmėsi patarinėti, kaip jam atgauti bent dalį savo turtų ir susigrąžinti tėvo prarastą titulą.

Ypač dėl to buvo susirūpinęs senasis lordas Terntipetas.

- Man tiesiog širdį drasko, - šnekėjo jis, - matant, kaip toks šaunus jaunuolis, senos ir tikrai garbingos šeimos palikuonis, o svarbiausia - artimas giminaitis markizo A***, kurį aš, - prisiekinėjo jis, - gerbiu labiau už viską pasaulyje, atsidūrė tokioje sunkioje padėtyje.

Iš savo pusės, norėdamas "padėti tokiai senai giminei atgauti gerą vardą", minėtasis Terntipetas atsiuntė Edgarui tris šeimos portretus be rėmų ir šešias kėdes, aukštomis atkaltėmis ir minkštomis sėdynėmis, apmuštomis turkiška medžiaga su išsiuvinėtu Ravensvudų herbu, už visa tai nereikalaudamas iš jaunuolio nė penso ar procentų, už tą sumą, kurią buvo sumokėjęs prieš šešiolika metų, kai buvo išparduodami baldai lordo Ravensvudo namuose Kanongeite.

Lordas Terntipetas didžiai nusivylė ir nustebo (nors jis ir stengėsi slėpti savo jausmus, ypač nusivylimą) išvydęs, jog markizas priėmė dovanas labai šaltai ir pareiškė, kad Ravensvudas ir jo bičiuliai būsią patenkinti tik tuomet, jeigu jo šviesybė grąžinsiąs dvarą, pirmiausia užstatytą jam už labai menką sumą, o paskui, per visą tą maišatį

dėl Ravensvudų finansinių reikalų ir po to meto teisėjų machinacijų, visiškai priskirtą jo nuosavybei.

Senasis visų valdžių pakalikas bandė išsisukti nuo tokio reikalavimo, dievagodamasis nesuprantąs, kam jaunajam Ravensvudui dabar pat reikia minėtojo dvaro, jei jis, be abejo, greit atgaus didesnę savo valdų dalį iš sero Viljamo Aštono, ir tam jis, lordas Terntipetas, visais įmanomais būdais padėsiąs, nes tai esą teisinga ir pagrįsta. Galiausiai jis pareiškė perleisiąs dvarą jaunajam didikui po savo mirties.

Bet visi tie atsikalbinėjimai nieko nepadėjo, ir jis buvo priverstas grąžinti žemę tikrajam savininkui, atgaudamas tik užstatytąją sumą. Neturėdamas kitokių priemonių susitaikyti su galingaisiais, lordas Terntipetas grįžo namo susikrimtęs bei nepatenkintas ir ėmė guostis savo patikėtiniams, esą "dar nebuvo nė vienos permainos ar pasikeitimo vyriausybėje, iš kurio jis nebūtų gavęs nors mažiausios naudos, o šis (tegul jį skradžiai!) atėmęs iš jo patį gardžiausią kąsnį"

Panašiai atsitiko ir kitiems asmenims, pasipelniusiems draskant Ravensvudų turtus, o seras Viljamas Aštonas būgštaudamas laukė, kad teismo sprendimas, pagal kurį jam atiteko Ravensvudo pilis ir valdos, gali būti apskųstas Lordų rūmams. Tačiau jaunasis Ravensvudas iš dėkingumo Liusi ir serui Viljamui už parodytą jam vaišingumą manė esant būtina šį reikalą spręsti kuo draugiškiau. Todėl parašė laišką buvusiam lordui antspaudo saugotojui (dabar tų pareigų jis nebeėjo), nuoširdžiai pareikšdamas apie savo sužadėtuves su panele Ašton ir prašydamas sutikimo jiedviem susituokti bei tikindamas norįs sutvarkyti visus tarpusavio reikalus taip, kaip serui Viljamui būtų palankiausia.

Tas pats žygūnas turėjo nunešti laišką ir ledi Ašton, kuriame Ravensvudas atsiprašė už nenoromis jai suteiktus nemalonumus, patvirtino savo ištikimybę ir begalinę meilę panelei Ašton ir melste meldė ledi Ašton, kaip tikrą

Duglasų giminės atstovę, ne tik vardu, bet ir savo dvasia užmiršti senąją nesantaiką ir nesusipratimus; galiausiai patikino būsiąs šeimai tikras draugas, o jai - pagarbus ir nuolankiai atsidavęs tarnas. Laiškas buvo pasirašytas: *ponas Edgaras Ravensvudas.*

Trečias laiškas buvo adresuotas Liusi, ir žygūnui buvo nurodyta rasti saugų būdą slapta jį įteikti tiesiai į panelės Ašton rankas. Laiške Edgaras prisiekinėjo karštai ją tebemylįs ir rašė apie būsimas likimo permainas, kurios, jo manymu, labai padėsiančios pašalinti įgdviejų vedybų kliūtis. Jis taip pat papasakojo apie savo pastangas įveikti jos tėvų, ypač motinos, nusiteikimą ir išreiškė viltį, kad jos pasieks tikslą. O jeigu ne, teks pasikliauti tuo, kad per tą laiką, kol jo nebus Škotijoje (jam teksią išvykti svarbiu ir garbingu reikalu), Liusi tėvų nuostatos pasikeis. Kartu jis besąlygiškai tikįs panelės Ašton pastovumu ir manąs, kad Liusi įstengs nugalėti visas pastangas juos išskirti. Laiške buvo rašoma dar apie daug ką, bet tai svarbu tik patiems mylimiesiems, o skaitytojams nei įdomu, nei naudinga. Į visus tris laiškus Ravensvudas gavo atsakymus, bet jie buvo labai skirtingo stiliaus ir atsiųsti labai skirtingais būdais.

Ledi Ašton laišką atgabeno jo paties žygūnas, kuriam buvo leista pasilikti pilyje tik tiek, kiek reikėjo laiko parašyti šioms eilutėms:

Ponui Ravensvudui iš "Vilko uolos"
Nepažįstamas pone!

Aš gavau laišką, pasirašytą masterio Edgaro Ravensvudo. Nesu tikra, kas yra jo autorius, nes tai šeimai priklausęs titulas buvo atimtas dar iš velionio lordo Alano Ravensvudo už valstybės išdavimą. Tačiau jei jūs teikėtės pasirašyti šiuo vardu, tai malonėkit žinoti, jog, būdama panelės Liusi Ašton motina, aš jaučiuosi esanti visiškai atsa-

kinga už jos likimą ir jau pažadėjau jos ranką vienam garbingam žmogui. Ir net jei mano duktė būtų laisva, aš niekada, sere, jos neišleisčiau nei už jūsų, nei už ko nors kito iš jūsų giminės, žinodama, kad ji visada buvo nusistačiusi prieš škotų bažnyčios laisvę ir neliečiamumą. Sere, mano tvirto nusistatymo šiuo klausimu nepakeis jokios laikinos sėkmės, kuriomis likimas dabar jus apdovanojo. Man ir anksčiau, kaip karaliui Dovydui, teko matyti neteisiuosius viešpataujant ir klestint tarsi išlapoję lauro medžiai, bet aš praėjau, o štai jų nebėra ir jų pėdsakai išnyko nuo žemės veido. Linkiu jums savo paties labui gerai įsiminti tuos dalykus ir prašau niekada daugiau nebesikreipti į neketinančią likti jūsų paslaugoms

Margaretą Duglas,
šiuo metu Ašton.

Praėjus keletui dienų po to, kai buvo gautas šis nepalankus laiškas, Ravensvudas žingsniavo Hai gatve Edinburge, ir staiga jį kažkas stumtelėjo, o kai nepažįstamasis nusiėmęs skrybėlę norėjo atsiprašyti, Edgaras pamatė, jog tai Lokhardas, ištikimasis sero Viljamo Aštono tarnas. Žmogus nusilenkė, įspraudė jam į ranką laišką ir dingo. Laišką sudarė keturi glaustai prirašyti lapai, ir, kaip dažnai būna su didžių juristų rašiniais, iš jų mažai ką tebuvo galima išpešti, nebent tik tiek, kad jo autorius atsidūręs gana keblioje padėtyje.

Seras Viljamas Aštonas daug ir išsamiai rašė apie tai, kaip jis vertinąs ir gerbiąs savo jaunąjį bičiulį, poną Ravensvudą, ir kaip neapsakomai vertinąs ir gerbiąs markizą A***, savo brangų senąjį bičiulį. Jis reiškė viltį, kad visi su juo susiję veiksmai, kurių jie imsis, būsią šventai suderinti su įstatymais ir nuostatomis, pagarsintomis *in*

Abiejų pusių debatais (lot.).

*foro contentioso**; jis prisiekinėjo visais šventaisiais, kad Anglijos lordų rūmams atmetus Škotijos aukščiausiųjų teismų nuosprendžius, tokio neteisingo žingsnio pragaištingi padariniai kraštui suteiksią jam daugiau skausmo nei visi asmeniški nuostoliai. Jis gražbyliavo apie kilniadvasiškumą ir būtinybę atleisti vienas kitam nuoskaudas ir užsiminė apie žmogaus likimo nepastovumą - mėgstama pralaimėjusios partijos tema. Jis patetiškai apgailestavo, net šiek tiek kritikavo tai, kad taip skubotai buvo atleistas iš lordo saugotojo pareigų, kurias eidamas dėl savo ilgametės patirties davė tam tikros naudos visuomenei, atleistas net neleidus jam pasiaiškinti, ar iš tikrųjų jo politinės pažiūros taip smarkiai skiriasi nuo dabar esančiųjų valdžioje. Jis esąs įsitikinęs, kad markizas A*** trokštąs tarnauti visuomenei taip, kaip ir jis bei kiekvienas kitas žmogus; jeigu jie susitiktų ir susitartų, kaip pasiekti šį tikslą, jis mielai padėtų dabartinei vyriausybei savo žiniomis ir sugebėjimais. Apie Ravensvudo sužadėtuves su savo dukterimi seras Viljamas rašė mažai ir kažkaip neaiškiai. Jis apgailestavo, kad toks svarbus žingsnis buvo žengtas per anksti, ir priminė Edgarui niekada tam neskatinęs, be to, pareiškė, jog sužadėtuvės *inter minores** be dukters gimdytojų sutikimo yra negaliojančios ir neteisėtos. Šis neapgalvotas poelgis, pridūrė jis, padaręs labai neigiamą įspūdį ledi Ašton ir net ligi šiol esą negalima jo išdildyti. Jos sūnus, pulkininkas Duglasas Aštonas, visiškai pritariąs motinos nuomonei, ir jis, seras Viljamas, negalįs prieštarauti jų norams, nes tai sukeltų šeimoje nesutaikomų kivirčų. Tačiau jis viliasi, jog laikas, tas didysis gydytojas, viską ištaisysiąs.

Prieraše seras Viljamas kur kas aiškiau pareiškė, jog, nenorėdamas, net ir netiesiogiai, padaryti žalos Škotijos teisei, jeigu svetimos šalies instancijos pakeistų aukščiausiųjų teismų nuosprendį dėl Ravensvudo valdų, jis be

Tarp nepilnamečių (lot.).

teismo įsikišimo esąs pasirengęs daryti nemaža nuolaidų.

Iš Liusi Ašton, nežinia kokiu būdu, jaunuolis gavo tokį laiškelį:

"Laišką gavau, bet tai buvo nepaprastai rizikinga. Daugiau neberašykite, kol nesulauksime geresnių laikų. Esu iš visų pusių sekama, tačiau būsiu ištikima savo žodžiui, nebent netekčiau proto. Vienintelis nusiraminimas, - kad likimas jums palankus ir esate laimingas. Kaip tik šito man trūksta." Raštelis buvo pasirašytas inicialais L.A.

Laiškelis sukėlė Ravensvudui didžiulį susirūpinimą. Nepaisydamas panelės Ašton draudimo, jis daug kartų bandė siųsti jai laiškus, net prašė susitikti, bet viskas veltui. Didžiai susikrimtęs, jis įsitikino, kad pilyje imtasi griežčiausių priemonių užkirsti kelią jiedviem susirašinėti. Jaunuolis dar labiau nusiminė dėl to, kad jam buvo paskirta svarbi misija ir išvykimo iš Škotijos nebuvo įmanoma atidėti. Prieš išvykdamas jis parodė iš sero Viljamo gautą laišką markizui A***. Šis perskaitęs nusišypsojo ir pareiškė, jog sero Viljamo žvaigždė jau užgeso ir dabar jam teks pasidairyti, iš kur pučia palankus vėjas. Tik su didžiausiu vargu Ravensvudui pasisekė gauti markizo pažadą, jog jis pasistengs užbaigti bylą parlamente susitarimu, jei seras Viljamas pritars jo vedyboms su Liusi Ašton.

Vargu ar aš leisčiau jums taip lengvabūdiškai atsisakyti teisių į tėvo palikimą, kalbėjo jis, - jei nebūčiau įsitikinęs, jog ledi Ašton, ar ledi Duglas, ar dar kaip nors ji vadintųsi, užsispyrusi kaip ožka, o jos vyras nedrįsta jai prieštarauti.

- Ir vis dėlto, - atsiliepė Ravensvudas, - viliuosi, kad jūsų šviesybė mano sužadėtuves laikysite šventomis.

- Prisiekiu savo garbe, - atsakė markizas, - jog liksiu draugas, nepaisydamas jūsų kvailiojimų. O dabar, kai žinote mano nuomonę, pasistengsiu, kiek įmanydamas, patenkinti jūsų troškimus.

Jaunasis Ravensvudas padėkojo savo kilniaširdžiui

giminaičiui bei globėjui ir, pavedęs jam tvarkyti visus savo reikalus, išvyko atlikti savo misijos į kontinentą, kur ketino praleisti keletą mėnesių.

XXVIII skyrius

Kas taip kada mokėjo meilikauti,
Taip įsiteikti moteriai, kaip aš?
Ji - mano!

*"Ričardas III"**

Praėjo metai nuo to laiko, kai jaunasis Ravensvudas iškeliavo į kontinentą. Nors buvo laukiama jo sugrįžtant į Škotiją daug anksčiau, tačiau reikalai, kuriais buvo siųstas, o pasak kai kurių gandų, asmeniniai interesai, neleido jam parvykti į tėvynę. O tuo metu sero Viljamo Aštono šeimoje įvyko permainų; apie jas sužinosime iš Baklo pokalbio su jo neperskiriamu draugu ir sugėrovu, gerai mums pažįstamu kapitonu Kraigengeltu.

Jiedu sėdėjo abipus didžiulio, į antkapį panašaus židinio žemutinėje Gerningtono dvaro menėje. Pakuroje linksmai spragsėjo malkos; ant šalia esančio apvalaus ąžuolinio stalo stovėjo ropinė puikaus bordo, dvi taurės ir visokiausios užkandos. Nors visokio gero buvo per akis, šeimininko veide atsispindėjo abejonė, netikrumas ir nepasitenkinimas, o prisiplakėlis iš visų jėgų stengėsi jį linksminti bijodamas, kad, jo žodžiais tariant, globėjo neištiktų maudulio priepuolis. Po ilgokos pauzės, kurią drumstė tiktai vienodas Baklo stuksenimas bato nosimi į židinio grotas, Kraigengeltas pagaliau ryžosi nutraukti tylą.

- Tegu mane skradžiai, - sušuko jis, - bet aš niekada nemačiau tokio nusiminusio jaunikio! Nors užmušk, bet jūs greičiau atrodote kaip nuteistas pakarti.

- Širdingai dėkoju už komplimentą, - atsakė Baklas. - Bet, regis, šis nemalonumas laukia netolimoje atei-

"Ričardas III" - V. Šekspyras, epigrafas iš I v., 2 sc.

tyje jūsų. O kodėl, kapitone Kraigengeltai, jei norit, jūsų prakilnybe, kodėl aš turėčiau būti linksmas, jei man liūdna, velniškai liūdna?

- Tas mane ir erzina, - neatlyžo Kraigengeltas. - Greit įvyks pati šauniausia santuoka visame paviete, gausite merginą, kurios taip trokštate, o jūs sėdit nukabinęs nosį, tartum meška, netekusi savo jauniklių.

- Nežinau, - sumurmėjo lerdas. - Gal man verčiau atsisakyti tų vedybų. Tik tiek, kad jau per toli nuėjau ir nėra kaip atsimesti.

- Atsimesti! - sušuko Kraigengeltas, dėdamasis didžiai nustebęs. - Tai būtų tas pat, ką susitarti su liudytoju, o paskui jo atsisakyti. Atsimesti! Kai mergiotė turi tokį kraitį...

- Jaunoji ledi, jei galima, - nutraukė jį Heistonas.

- Gerai, gerai! Nenorėjau įžeisti. Bet juk jai skirta tokia pasoga, kokios negaus nė viena nuotaka visame Lodiane.

- Sutinku, - atsakė Baklas. - Tik man visai nerūpi jos pasoga. Pakaks ir savų turtų.

- O uošvė, kuri jus myli kaip savo vaiką?

Net labiau, ypač už savo dukterį, ironizavo Baklas. - Kitaip tiek ir tematyčiau Liusi.

- O pulkininkas Šoltas Duglasas Aštonas, kuris nieko kito taip netrokšta, kaip šitų vedybų?

- Nes tikisi mano pagalba surinkti daugumą balsų grafystėje.

- O tėvas, kurs taip trokšta sudaryti šį vedybų kontraktą, kaip aš laimėti piketo partiją?

- Ė-ė! - paniekinamai nutęsė Baklas. - Seras Viljamas tik ir žiūri, kaip geriau ištekinti dukterį, kadangi jam nepasisekė jos iškeisti į Ravensvudų valdas, kurias Anglijos lordų rūmai netrukus ištrauks iš jo gniaužtų.

- Na, o pati jaunoji ledi? - paklausė Kraigengeltas. - Dailiausia mergina visoj Škotijoj! Kai ji nenorėjo nė žiūrėti į jus, tuomet trokšte troškote, o dabar, kai ji sutinka už jūsų tekėti ir nutraukia sužadėtuves su Ravensvudu, jūs

ožiuojatės. Matyt, jus velniais apsėdo: pats nežinote, ko norite.

- Tuojau pasakysiu, ko man reikia, - atsakė Baklas ir atsistojęs perėjo per kambarį. - Aš noriu žinoti, kodėl, velniai griebtų, kodėl panelė Ašton staiga pakeitė savo nuomonę.

- O kas jums rūpi, jei ji pakeitė ją jūsų naudai? - paklausė Kraigengeltas.

Tas ir rūpi! - atšovė jo globėjas. - Aš beveik niekada neturėjau reikalų su tokiomis prašmatniomis damomis, o jos, manding, velnioniškai aikštingos. Bet panelė Ašton pasikeitė taip staiga ir taip netikėtai, kad jos elgesio nepavadinsi vien kaprizu. Dedu galvą, jog tai ledi Ašton darbas, nes ji žino tiek būdų sugniuždyti žmogui, kiek mes turime žąslų, martingalų* ir brizgilų prajodinėti kumeliukams.

- O kaip be jų, velniai griebtų, sutramdytume arklius?

- Kas tiesa, tai tiesa, - sutiko Baklas ir, nustojęs žingsniuoti po valgomąjį, pasirėmė ant kėdės atlošo. - Be to, Ravensvudas vis dar tebestovi man skersai kelio. Nemanykit, kad jis atsisakys sužadėtuvių su Liusi.

- Žinoma, atsisakys, - atsakė Kraigengeltas. - Kodėl neatsisakys, jei ketina vesti kitą moterį, o Liusi nori ištekėti už kito vyro?

- Ar jūs rimtai tikite, kad jis ves, kaip girdėti šnekant, kažkokią svetimšalę?

- Taigi jūs pats girdėjote, - atsakė Kraigengeltas, - kapitoną Vestenhą pasakojant, kaip neapsakomai ruošiamasi toms palaimingoms vestuvėms.

- Tas kapitonas Vestenhas, - prieštaravo Baklas, - nedaug kuo skiriasi nuo jūsų, Kraigi, todėl, kaip sako seras Viljamas, jo negalima laikyti "patikimu liudytoju" Jis geria iš peties, lošia iš peties, keikiasi iš peties ir, lyg to

Martingalas - įtaisas valdyti arklio galvai.

negana, moka meluoti ir apgaudinėti. Tam tikroj aplinkoj, Kraigi, tai naudingos savybės, bet tai, kas tinka plėšikui, netinka teismo liudytojui.

- Na, tai galbūt patikėsit pulkininku Duglasu Aštonu, - pareiškė Kraigengeltas, - kuris pats girdėjo, kaip markizas A***, nenujausdamas jį esant netoliese, viešai paskelbė, kad jo giminaitis susiradęs geresnę partiją ir neketinąs atiduoti tėvo palikimo už perblyškusią nuversto fanatiko dukterį, todėl mielai perleisiąs savo nuavėtus batus ponui Baklui.

- Dievaži, nejau jis taip pasakė?! - suriko Baklas, apimtas jam būdingo nežmoniško įsiūčio. - Jei aš ten būčiau buvęs, būčiau išrovęs jam liežuvį iš gerklės visų jo pakalikų ir pataikūnų, visų tų pasipūtusių kalniečių akivaizdoje. Kodėl Aštonas jo ten pat nenudėjo?

- Užmuškit mane, bet nežinau, - atsakė kapitonas. - Markizas to tikrai nusipelnė. Bet jis jau senas, be to, dar ministras, taigi su juo prasidėjus būtų daugiau bėdos negu naudos. Geriau pagalvokit apie tai, kaip apsaugoti panelę Liusi Ašton nuo jai gresiančio pažeminimo, ir palikit markizą ramybėj: jis per senas kautis ir per aukštai sėdi, kad būtų galima pasiekti.

- Ir vis dėlto vieną gražią dieną aš jį pasieksiu, pareiškė Baklas. Taip pat ir jo giminaitį Ravensvudą. O tuo tarpu pasirūpinsiu, kad panelės Ašton garbė nenukentėtų dėl jų šmeižtų. Nelengvas tas darbas, kad tik greičiau jį užbaigus. Nė nežinau, kaip su ja šnekėtis. Na, tiek to! Pripilkit taures, Kraigi, išgėrsim į jos sveikatą. Jau vėlu, o prieš miegą geriau išmaukti gurkšnį bordo, negu sukti galvą dėl kažkokių niekniekių.

XXIX skyrius

Tai buvo mūsų pokalbių tema;
Ir naktį man neduodavo miegot,
Per pietus valgyti neleido;
Ir pats ramybės neturėjau,
Ir prie žmonių galvojau apie ją.

*"Klaidų komedija"**

Kitą rytą Baklas ir jo ištikimasis Achatas Kraigengeltas prisistatė į Ravensvudo pilį. Čia juos kuo maloniausiai sutiko seras Viljamas ir ledi Ašton bei jų sūnus ir įpėdinis kapitonas Aštonas. Nors Baklas būdavo drąsus kitais atvejais, tačiau visiškai sutrikdavo patekęs į aukštuomenės aplinką; ir dabar jis ilgokai mikčiojo ir raudo, kol galų gale šiaip taip paaiškino norįs pasikalbėti su panele Ašton apie būsimas juodviejų vestuves. Seras Viljamas ir jo sūnus žvilgtelėjo į ledi Ašton, kuri kuo ramiausiai atsakė, jog Liusi tučtuojau ateisianti susitikti su ponu Heistonu.

- Liusi labai jaunutė, - pridūrė ji nusišypsodama, - be to, neseniai per apgaulę buvo priviliota susižadėti, dėl ko dabar labai gailisi, todėl tikiuosi, kad mielasis ponas Baklas neprieštaraus, jei aš dalyvausiu jūsų pokalbyje.

- Žinoma, miledi, - sutiko Baklas, - aš ir pats to geidaučiau. Man taip mažai teko susidurti su vadinamuoju galantišku bendravimu, kad be jūsų malonybės pagalbos tikriausiai galiu padaryti kokią nors nepataisomą klaidą.

Taigi šit kaip Baklas, visiškai sutrikęs tokią kritišką akimirką, iš baimės užmiršo įtaręs, jog ledi Ašton pri-

"Klaidų komedija" - V. Šekspyras, epigrafas iš V v., 1 sc.

metė savo valią dukteriai, ir prarado galimybę pats įsitikinti, ką iš tikrųjų jaučia Liusi.

Seras Viljamas su sūnumi išėjo, o netrukus į kambarį grįžo dukters lydima ledi Ašton. Kaip ir anksčiau, kai jam tekdavo matyti Liusi, ji atrodė greičiau rami nei susijaudinusi. Tačiau net ir įžvalgesnis stebėtojas vargu ar būtų galėjęs nuspręsti, ar tas ramumas nevilties, ar abejingumo vaisius. O pats Baklas buvo taip susijaudinęs, kad neįstengė atidžiau įsižiūrėti į jaunosios ledi išgyvenimus. Jis vargais negalais išmikčiojo keletą nerišlių frazių, mažai tarpusavy tesusijusių, ir staiga nutilo taip ir neužbaigęs minties. Sunku buvo suprasti, ar panelė Ašton klausėsi, ar tik dėjosi klausanti, tačiau ji neatsakė nė žodžio, tik sėdėjo įsmeigusi akis į siuvinį, kuriuo instinktyviai - ar iš įpročio - greit bėginėjo josios pirštai.

Ledi Ašton pasistatė kėdę kiek tolėliau, gilioje langa nišoje, ir beveik visiškai pasislėpė nuo jaunuolių. Iš ten ji sušnibždėjo švelniu ir maloniu balsu, tačiau jame buvo justi perspėjimas, o gal net ir įsakymas:

- Liusi, brangioji, atsitokėk... Ar girdėjai, ką pasakė ponas Baklas?

Nelaimėlė, tarsi užmiršusi apie motinos dalyvavimą, krūptelėjo, išmetė adatą ir skubriai, beveik vienu atokvėpiu nerišliai sumurmėjo:

Taip, madam... Ne, miledi... Atleiskite, aš negirdėjau.

- Nereikia raudonuoti, mieloji, o juo labiau nereikia blykšti ir baimintis, tarė ledi Ašton, prieidama artyn. - Mes žinome, kad vyro žodžiams nelengva rasti kelią į merginos ausį. Bet neužmiršk, kad ponas Heistonas atėjo pakalbėti apie tai, ką tu jau seniai sutikai palankiai išklausyti. Tu juk žinai, kad mudu su tėvu trokšte trokštame judviejų santuokos.

Ledi Ašton balse skambanti įsakmi ir net grėsminga gaida buvo rūpestingai ir sumaniai paslėpta tariamos švelniausios motinos meilės. Forma buvo skirta Baklui, kurį nesunku buvo apgauti, o ištarmės esmė - persigandusiai

Liusi, puikiai žinančiai, kaip suprasti motinos užuominas, nors jų tikroji prasmė ir buvo meistriškai paslėpta nuo pašalinių.

Panelė Ašton atsitiesė, apsidairė kupinu baimės ir kažkokio neapsakomo išgąsčio žvilgsniu, tačiau nepratarė nė žodžio. Tuomet Baklas, visąlaik vaikščiojęs ten ir atgal po kambarį, atsipeikėjo ir, atsistojęs per keletą žingsnių nuo jos kėdės, šitaip prabilo:

- Man regis, panele Ašton, aš elgiausi kaip paskutinis mulkis. Stengiausi kalbėti tokiais žodžiais, kurie, pasak žmonių šnekų, patinką jaunoms merginoms, tačiau jūs, kaip matau, manęs nesupratote; bet čia nieko nuostabaus, nes, velniai griebtų, aš ir pats nieko nesupratau. Tačiau, šiaip ar taip, aš noriu visam laikui iškloti gryna škotų kalba: jūsų tėvai priima mano pasiūlymą, tad jeigu jūs sutiksite ištekėti už paprasto vaikino, kuris niekada jums nepriešgyniaus, aš padarysiu jus geriausio dvaro visuose trijuose Lodianuose šeimininke; Edinburge jūs gyvensite ledi Gernington rūmuose, Kanongeito rajone, galėsite vykti, kur norėsite, daryti, ką norėsite, ir priimti, ką norėsite - duodu garbės žodį. Vienintelis dalykas, kurio prašau, - vietos gale stalo vienam savo netikusiam draugui, kurio mielai atsikratyčiau, tačiau tas velnio pagaikštis įkalbėjo man, esą aš neišgyvenčiau be jo nė vienos dienos. Tikiuosi, jūs neišvarysit Kraigio, nors, žinoma, nesunku būtų susirasti ir geresnę kompaniją.

- Ką jūs, pone Baklai! - vėl įsikišo ledi Ašton. - Kaip jūs galėjote pamanyti, jog Liusi turėtų ką nors prieš tokį tiesų, dorą, nuoširdų žmogų kaip kapitonas Kraigengeltas?

- Na, madam, - atsakė Baklas, - nė su žiburiu nerastumėt atvirumo, dorumo ir nuoširdumo jo būde. Bet tai nesvarbu. Kraigis pažįsta mane kaip savo penkis pirštus, žino, ko aš noriu, ir, kaip sakiau, be jo aš negaliu apsieiti. Bet mes nutolom nuo tikslo. Kadangi įsidrąsinau ir pasipiršau be jokių užuolankų, tai norėčiau iš jūsų pačios lūpų, panele Ašton, išgirsti tiesų atsakymą.

- Brangusis Baklai, - pasiskubino ledi Ašton, - leiskite man padėti Liusi, kuri labai drovi. Jos akivaizdoje pareiškiu, jog ji sutiko šiuo klausimu visiškai pasiduoti savo gimdytojų valiai. Liusi, mano dukrele, - pridūrė ji, kaip ir anksčiau meiliu balsu išreikšdama griežtą įsakymą. - Liusi, mano mieloji! Pasakyk pati, ar aš ne tiesą kalbu?

Nelaimingoji auka atsakė virpančiu, dusliu balsu:

- Aš prižadėjau jums paklusti, bet tik su viena sąlyga...

Ji nori pasakyti, puolė aiškinti ledi Ašton, pasisukdama į Baklą, - jog laukia atsakymo į laišką, pasiųstą vienam žmogui lyg į Vieną, lyg į Ratisboną, lyg į Paryžių - bala žino, kur jis trankosi - prašydama grąžinti apgaule iš jos išviliotą pasižadėjimą. Tikiuosi, mielasis drauge, jūs nepasmerksite jos už tokį skrupulingumą, juk tai visų mūsų reikalas.

- Visiškai teisingai... Ji gerai pasielgė, - pasakė Baklas ir pusiau paniūniavo, pusiau padeklamavo senovinės dainelės paskutines eilutes:

Užbaigti reikia seną meilę,
Jei naująją pradėti nori.

Bet, man rodos, - tęsė jis kiek palaukęs, - jau buvo galima šimtąkart gauti atsakymą iš Ravensvudo. Velniai griebtų, bet ir aš pats galėčiau nuvažiuoti ir atvežti laišką iš Ravensvudo, jei panelė Ašton suteiktų man garbę atlikti šitą misiją.

- Jokiu būdu, - pareiškė ledi Ašton. - Mums buvo sunku atkalbėti Duglasą (o jam tai būtų labiausiai tikę) nuo tokio neapgalvoto žingsnio. Nejau manote, kad mes leistume jums, mūsų draugui, kuris mums brangus kaip tikras sūnus, vykti į tokią pražūtingą kelionę ir dar tokiu pražūtingu reikalu? Tiesą sakant, visi mūsų šeimos draugai - o ir Liusi turėtų taip manyti - yra vieningos nuomonės: jeigu tas nevidonas neatsakė į jos laišką, jo tylėjimas, kaip visada esti tokiais atvejais, turi būti vertinamas

kaip sutikimas nutraukti sandorį. Jei suinteresuota šalis nereikalauja jį vykdyti, kiekvienas susitarimas netenka galios. Seras Viljamas, gerai žinąs įstatymus, dėl to nė kiek neabejoja, todėl, mieloji Liusi...

- Madam! - su neįtikima energija prabilo Liusi. Nebeprievartaukite manęs. Aš jau sakiau, jog galėsite tvarkyti mano likimą, kaip norite, tik tuomet, jei šios nelaimingos sužadėtuvės bus nutrauktos. Jeigu dabar aš pasielgčiau taip, kaip jūs reikalaujate, tai padaryčiau mirtiną nuodėmę prieš Dievą ir prieš žmones.

- Bet, mieloji, jeigu tas žmogus atkakliai tyli...

- Jis *netylės*, - atsakė Liusi. - Dar tik šešios savaitės, kai išsiunčiau savo pirmojo laiško kopiją per patikimą žmogų.

- Tu neturėjai!.. Tu negalėjai!.. Kaip tu išdrįsai?! - suspiegė ledi Ašton, pagauta įsiūčio, kuris visiškai nesiderino su ankstesniu jos meilumu. Bet akimirksniu vėl pasitaisė: - Mieloji Liusi, - pragydo ji kuo švelniausiu balsu, - kaip tau atėjo į galvą tokia mintis?

- Nesvarbu, - įsiterpė Baklas. - Aš gerbiu panelės Ašton jausmus, tik gaila, kad ji ne mane pasirinko savo pasiuntiniu.

- Leiskite paklausti, panele Ašton, - suokė motina, - kiek laiko mums teks laukti, kol sugrįš tas jūsų Pakoletas*, - jūsų stebuklingasis pasiuntinys, nes, matyt, jūs nepatikėjote to reikalo paprastam mirtingajam?

- Aš apskaičiavau savaites, dienas ir net minutes, - atsakė panelė Ašton. - Po savaitės ateis atsakymas, jeigu ponas Ravensvudas tebėra gyvas. Būčiau jums labai dėkinga, pridūrė ji, kreipdamasi į Baklą, - jei paprašytumėte mano motinos ligi to laiko nebekalbėti apie vedybas.

- Aš to karštai maldausiu ledi Ašton, pasakė Baklas. - Garbės žodis, panele, aš godoju jūsų jausmus; ir

* *Pakoletas - riterių romano "Valentinas ir Orsonas" (XIV a.) nykštukas, turėjęs stebuklingą medinį arklį, akimirksniu nunešantį jį į bet kurią vietą.*

nors geiste geidžiu kuo greičiau su jumis susituokti, tačiau, būdamas dzentelmenas, jau geriau visai atsisakysiu tos santuokos, nei išdrįsiu suteikti jums nors akimirką skausmo.

- Man regis, ponas Heistonas nė nenujaučia, pabalusi iš pykčio suriko ledi Ašton, - kad dukters laimė - pats didžiausias motinos rūpestis! Leiskit paklausti, panele Ašton, kokie žodžiai parašyti jūsų paskutiniame laiške?

- Lygiai tie patys, madam, kokius padiktavote anksčiau, - atsakė Liusi.

- Tuomet galima tikėtis, brangute, - jau švelnesniu balsu prabilo motina, - jog po savaitės pasibaigs laukimo laikotarpis.

- Nereikia skubinti panelės Ašton, madam, - įsiterpė Baklas, kuris nebuvo visiškai bejausmis, nors ir gana storžieviškų manierų. - Pasiuntinys gali užtrukti, arba jį gali kas nors sulaikyti. Aš ir pats andai užtrukau diena ilgiau dėl to, kad arkliui nukrito pasaga nuo priešakinės kanopos. Palaukit, aš pažiūrėsiu į kalendorių; po trijų savaičių - šv. Judo diena, o išvakarėse aš turiu būti Kaverton Edže, nes norėčiau pasižiūrėti lerdo Kitlgirto juodbėrės ir milčiaus Džonstono ketvergio kumelio lenktynių. Bet aš galiu parjoti atgal per vieną naktį, arba Kraigis man papasakos, kaip praėjo lenktynės. Tačiau aš neįkyrėsiu panelei Ašton ir tikiuosi, kad jūs, miledi, seras Viljamas ir pulkininkas Duglasas taip pat leisite jai ramiai pagalvoti ir apsispręsti.

- Jūs kilnus žmogus, sere, sušnabždėjo Liusi.

- Ką jūs, panele, - atsiliepė Baklas, - greičiau esu tiesus, geranoris vaikinas, kaip jau sakiau, ir geidaučiau jus padaryti laimingą. Žinoma, jei leisite ir pamokysite, kaip tą padaryti.

Tai pasakęs, jis žemai nusilenkė Liusi, labiau susijaudinęs, negu buvo jam būdinga, ir pasuko durų link. Ledi Ašton, išlydėdama jį iš kambario, be perstojo tvirtino, jog Liusi labai vertinanti jo nuoširdžius jausmus, ir papra-

šė prieš išvykstant užsukti pas serą Viljamą, "nes, pasak jos, ligi šv. Judo dienos viską reikėtų sutvarkyti, kad dokumentus būtų galima *pasirašyti ir užantspauduoti*"

- Pasirašyti ir užantspauduoti! - durims užsivėrus, vos girdimai pakartojo Liusi. - Pasirašyti ir užantspauduoti - pasirašyti savo mirties nuosprendį! - ir, sunėrusi liesas rankas, beveik be sąmonės susmuko į krėslą.

Bet triukšmingai į kambarį įsiveržęs Henris privertė ją atsipeikėti. Berniukas pareikalavo raudono kaspino, kurį ji buvo pažadėjusi duoti jo naujiesiems raiščiams papuošti. Liusi kantriai ir ramiai atsistojo, atidarė nedidelę dramblio kaulo skrynelę, surado kaspiną, rūpestingai atmatavo du jardus, perkirpo į dvi lygias dalis ir surišo tokias kokardas, kokių pageidavo berniukas.

- Neuždaryk skrynutės! - sušuko Henris. - Man dar reikia sidabrinio galiono pririšti varpeliams prie mano naujojo sakalo pančių. Bet, tiesą sakant, jis to nevertas. Mes vos galo negavom, kol iškrapštėm jį iš lizdo Manor Voteryje, o jis pasirodė kaip tikras kraugerys: panardina nagus į kurapkos kraują, o paskui ją paleidžia. O kas belieka vargšui paukšteliui? Pasikamuoja kiek ir nusibaigia, vargais negalais nušliaužęs ligi artimiausio viržyno ar prožirnio krūmokšnio.

- Teisybę sakai, Henri... Tikrą teisybę! - liūdnu balsu pasakė Liusi ir, padavusi jam galioną, tvirtai suspaudė jo ranką. - Bet pasauly yra daugiau kraugerių, ne vien tas tavo sakalas. O kiek mirtinai sužeistų paukštelių, trokštančių ramiai numirti, tačiau nerandančių nei viržyno, nei prožirnių krūmelio, kur galėtų pasislėpti.

- Ak, - tarė berniukas, - čai jau kažkas iš tavo romanų. Šoltas sako, jie tau visiškai susuko galvą. Aha, Normanas jau švilpia sakalui. Bėgsiu pririšti varpelių.

Ir jis išdulkėjo, linksmas, nerūpestingas berniūkštis, o Liusi liko viena su savo skausmingomis godomis.

- Taip jau man skirta, - tarė ji pati sau, - jog visi, net ir tie, kurie turėtų mane mylėti, paliko mane ir atidavė į ma-

no kankintojų rankas. Matyt, taip ir turi būti. Viena, nė su kuo nepasitarusi, aš pasirinkau šį pavojingą kelią; viena ir su niekuo nepasitarusi turiu rasti išeitį arba žūti.

XXX skyrius

Kas bus iš to?
Tik melancholija niūri, liūdna,
Jinai sesuo kartaus nusivylimo,
Ją vejasi ligų didžiausias pulkas
Ir gyvastį naikinančios negalios.

*"Klaidų komedija"**

Norint pateisinti, kodėl Baklas (būdamas, kaip pats sakydavo, gana geraširdis žmogus) taip lengvabūdiškai atsisakė savo nuomonės dėl vedybų su Liusi ir viską paliko spręsti ledi Ašton, reikia priminti skaitytojui, kokioms griežtoms normoms tais laikais škotų šeimose turėjo paklusti moterys.

Šiuo, kaip ir kitais atžvilgiais, Škotijos papročiai beveik nesiskyrė nuo ikirevoliucinės Prancūzijos papročių. Aukštojo luomo merginos ligi vedybų beveik nesirodydavo viešumoje; ir juridiškai, ir faktiškai jos visiškai paklusdavo gimdytojams, kurie paprastai elgdavosi savo nuožiūra, visai nekreipdami dėmesio į suinteresuotų šalių jausmus. Jaunikis pasitenkindavo tuo, kad nuotaka tylomis sutinka su tėvų valia, o kadangi jis beveik neturėdavo galimybės su ja susipažinti, o juolab suartėti, tai rinkdavosi žmoną iš akies, panašiai kaip Porcijos mylimieji "Venecijos pirklyje" - pagal dėžutės išvaizdą, tikėdamiesi šioje loterijoje ištraukti laimingą bilietą.

Taigi tokie buvo ano amžiaus papročiai, todėl nėra ko stebėtis, kad ir ponas Heistonas Baklas, švaistūnas ir ūžauninkas, beveik niekada nebendravęs su padoria visuo-

"Klaidų komedija" - V. Šekspyras, epigrafas iš V v., 1 sc.

mene, nelabai stengėsi gilintis į savo išrinktosios jausmus, - juk ir subtilesni, labiau patyrę ir įžvalgesni vyrai tikriausiai būtų pasielgę lygiai taip, kaip jis. Jis žinojo tai, kas tuomet buvo laikoma svarbiausia: jos giminės ir draugai yra neabejotinai jam palankūs ir tam jie turi rimtų priežasčių.

Ravensvudui išvykus, visi markizo A*** poelgiai buvo skirti galutinai užkirsti kelią jo giminaičio ir Liusi Ašton vedyboms. Markizas nuoširdžiai norėjo padėti Ravensvudui, tačiau, kaip ir visi draugai bei globėjai, nelabai paisė jo interesų: veikdamas, jo manymu, Edgaro labui, jis žinojo prieštarauja jo norams.

Pasinaudodamas ministro padėtimi, markizas įteikė Anglijos lordų rūmams apeliaciją prieš Škotijos teismų nuosprendį, pagal kurį serui Viljamui atiteko Ravensvudų giminės valdos. Ši aukštosios valdžios remiama priemonė, kurios nūnai dažnai griebiamasi, tuomet Škotijos teismo procedūroje nebuvo naudojama, todėl opozicinės partijos juristai paskelbė ją esant negirdėtu, savavališku ir net tironišku Škotijos suverenių teisių pažeidimu. Ši apeliacija papiktino pašalinius žmones, nors ir priklausančius prie tos pačios politinės partijos, tad nesunku nuspėti, ką manė ir kalbėjo Aštonų šeimos nariai, sužinoję apie jiems gresiantį išbandymą. Seras Viljamas, kurio prisirišimas prie žemiškų gėrybių buvo didesnis už jo bailumą, gresiant tokiai netekčiai, puolė neviltin. Jo pasipūtėlis sūnus siuste siuto vien pagalvojęs, jog neteks taip trokštamo palikimo. O kerštingajai ledi Ašton Ravensvudo, arba greičiau, jo globėjo, poelgis atrodė esąs didžiausias įžeidimas, už kurį būtina negailestingai atmokėti visiems laikams. Net romioji ir patiklioji Liusi, paveikta aplinkinių, Ravensvudo poelgį laikė neapgalvotu ir net negražiu.

"O juk mano tėvas, - dūsavo ji pati sau, - pakvietė jį čionai, pritarė arba bent jau netrukdė mūsų bičiulystei. Edgaras turėjo tai prisiminti ir bent jau iš mandagumo galėjo neskubėti įrodyti savo tariamų teisių. Aš būčiau dėl jo atsisakiusi antra tiek žemių, kurių jis taip karštai siekia, tc si užmiršęs, jog ir aš su visa tuo susijusi"

Tačiau Liusi tik mintyse taip svarstė, bijodama sustiprinti savo artimųjų nusiteikimą prieš jos mylimąjį. Pastarieji smerkė jo naudai daromus žingsnius, vadindami juos neteisėtais, nepagrįstais ir savavališkais, tokiomis priemonėmis, kokių būdavo imamasi pačiais blogiausiais blogiausių Stiuartų laikais. Pasak jų, peržiūrėdami išsimokslinusių Škotijos teisėjų nuosprendžius, Anglijos lordų rūmai, kurių nariai, be abejo, yra įžymūs žmonės, tačiau nesusipažinę su civiliniais įstatymais ir galbūt net nusistatę prieš Škotijos teismus, žemina Škotiją. Remdamiesi tuo, kad jos tėvui tariamai daroma didžiulė skriauda, namiškiai visokiausiais būdais ir nešykštėdami įrodymų stengėsi įtikinti Liusi nutraukti sužadėtuves su Ravensvudu, nes jos nepadorios, gėdingos ir nuodėmingos, jungiančios ją su mirtinu jų šeimos priešu ir dar labiau apkartinančios jos tėvų sielvartą.

Tačiau Liusi nepasidavė. Viena, be jokios pagalbos ji būtų galėjusi daug ką pakęsti: tėvo aimanas, jo priekaištus valdančiajai partijai už jos, kaip jis sakė, tironiškus veiksmus, nesibaigiančius jo kaltinimus Ravensvudui už nedėkingumą, nuolatinius samprotavimus apie tai, kaip nutraukti ir anuliuoti kontraktus, citatas iš civilinės, municipalinės ir kanonų teisės ir gražbyliavimą apie *patria potestas**.

Ji būtų galėjusi kantriai iškęsti arba niekinamai tylomis atmesti geliančią savo brolio kapitono Duglaso Aštono pajuoką, o kartais net įžeidinėjimus ir kitų bičiulių bei giminaičių įžūlius ir įkyrius nurodinėjimus. Tačiau jai neužteko jėgų atremti arba išvengti nuolatinių ir nesibaigiančių ledi Aštон persekiojimų, nes toji, atidėjusi visus kitus reikalus į šalį, sutelkė visas savo proto galias tam, kad išardytų dukters sužadėtuves su Ravensvudu ir amžinai juos išskirtų, išleisdama Liusi už Baklo. Sugebėdama kur kas giliau negu jos vyras įžvelgti į žmogaus sielos užkabo-

Tėvynės galią (lot.).

rius, ji suprato tokiu būdu galėsianti suduoti negailestingą ir lemiamą smūgį tam, kurį laikė savo mirtinu priešu; ji nedvejodama pakeltų ranką, nors ir žinodama, jog tas kirtis pirmiau pervertų jos dukters širdį. Atkakliai ir griežtai siekdama šio tikslo, ji stengėsi prasiskverbti į slapčiausius Liusi sielos kampelius, pagal reikalą užsidėdama tai vienokią, tai kitokią kaukę, ir laisvalaikiu kūrė baisų mechanizmą, kuriuo galima palaužti žmogaus valią ir priversti jį atsisakyti ankstesnių sprendimų. Kai kurie jos sugalvoti būdai paprasti, todėl pakanka juos probėgšmais paminėti, kiti būdingi tiems laikams, šaliai ir šios nepaprastos dramos veikėjams.

Ypač buvo svarbu nutraukti visus mylimųjų ryšius, ir ledi Ašton tai papirkdama, tai pasinaudodama savo valdžia, paėmė į savo rankas visus, kurie susidurdavo su jos dukterimi; nė viena tvirtovė niekada nebuvo taip apgulta, kaip Liusi, nors išoriškai ledi Ašton tarsi jos visiškai nevaržė. Jos tėvų valdų ribos jai pasidarė lyg nematomas užburtas ratas, apibrėžtas aplink apkerėtą pilį; niekas neleistinai negalėjo čionai prasisverbti ar iš čia išsprukti. Taigi visi laiškai, kuriuose Ravensvudas aiškindavo Liusi Ašton priežastis, neleidžiančias jam grįžti, ir visi vargšės Liusi rašteliai, siunčiami, jos manymu, per patikimus žmones, patekdavo į jos motinos rankas. Nėra abejonės, jog tuose sučiuptuose rašteliuose, ypač Ravensvudo laiškuose, buvo kažkas itin nemalonaus, kas dar labiau aitrino ledi Ašton aistras ir stiprino užsispyrimą, nors jos giliai įsišaknijusiai neapykantai anaiptol nereikėjo naujų paskatų. Vos tik perskaičiusi tuos lapelius, ji tučtuojau juos sudegindavo, su šypsena sučiauptose lūpose ir piktu džiaugsmu sustingusiame žvilgsnyje stebėdama, kaip jie virsta dūmais ir pelenais, - ji buvo įsitikinusi, jog ir mylimųjų viltys netrukus panašiai išsisklaidys.

Taip jau esti šiame pasaulyje, kad likimas paprastai padeda tiems, kurie sugeba greit pasinaudoti kiekviena pasitaikiusia proga. Kaip tik tuo metu pasklido gandas iš kontinento, paremtas, kaip ir kiti panašūs gandai, neva

patikimais duomenimis, tačiau visiškai absurdiškas, jog ponas Ravensvudas netrukus ves turtingą ir kilmingą svetimšalę. Šią paskalą godžiai pasigavo abi politinės partijos, kovojančios dėl valdžios ir populiarumo, ir, kaip paprastai, išnaudojo intymiausius faktus iš savo šalininkų gyvenimo, paversdamos juos politinių diskusijų objektu.

Markizas A*** savo nuomonę apie šias vedybas reiškė garsiai ir atvirai ir, nors ne tokiais šiurkščiais žodžiais, kokius jam vėliau priskyrė Kraigengeltas, tačiau pakankamai užgauliais Aštonams.

- Manau, - kalbėjo jis, - tuos gandus esant visiškai patikimus ir nuoširdžiai geisčiau, kad jie pasitvirtintų. Tokios vedybos tinkamesnės ir garbingesnės guviam jaunuoliui, negu santuoka su dukterimi nusenusio vigų advokato, kurio intrigos sužlugdė jo tėvą.

O kita partija, užmiršusi, jog panelės Ašton tėvai atmetė Ravensvudo pasiūlymą, vienu balsu smerkė jo nepastovumą ir neištikimybę, tarsi jis būtų apgaule išviliojęs iš jaunosios ledi pasižadėjimą, o paskui tyčia ir be jokios priežasties ją pametęs dėl kitos moters.

Ledi Ašton, gerai žinodama, jog kuo dažniau ir kuo įvairesnių žmonių kartojamas gandas tampa panašus į tiesą, pasirūpino, kad šios paskalos įvairiais keliais pakliūtų į Ravensvudų pilį. Vieni pateikdavo jas kaip paprasčiausią naujieną, kiti - kaip didžiulės svarbos žinią; vieni piktdžiugišku tonu šnabždėjo jai į ausį, kiti išsakydavo kaip rimčiausią perspėjimą.

Net mažasis Henris buvo paverstas jos kankinimų įrankiu. Vieną rytą jis įlėkė į jos kambarį, mosuodamas gluosnio vytele*, ir pareiškė, jog šis papuošalas ką tik gautas iš Vokietijos specialiai jai. Liusi, kaip žinome, buvo labai prisirišusi prie savo broliuko, ir ta lengvabūdiška bei neapgalvota išdaiga jai suteikė daugiau skausmo, nei ra-

* *...mosuodamas gluosnio vytele... Gluosnio vytelė Anglijoje laikoma atstumtos meilės ženklu.*

finuotos jos vyresniojo brolio patyčios. Tačiau kad ir nuliūdusi ji neužpyko, tik apkabino berniuką ir tyliu balsu pasakė:

- Vargšeli, tu sakai man tai, ką tau liepia kiti.

Tai tarusi, ji pilte apsipylė ašaromis.

Nors ir būdamas dėl savo amžiaus ir būdo gana vėjavaikiškas, berniukas susijaudino.

- Velniai mane griebtų, - sušuko jis, - kad aš dar kada nors tave kankinčiau tokiais prasimanymais! Aš tave myliu labiau už juos visus, - pridūrė jis, bučiuodamas jos ašarotus skruostus.

- Aš tau duosiu pasijodinėti savo palšuoju poniu, galėsi sau juo šuoliuoti ir net nujoti už kaimo, jei panorėsi.

- Kas tau sakė, kad aš negaliu joti, kur noriu? pasiteiravo Liusi.

- O! Tai paslaptis! - atsakė berniukas. - Bet tik pamėgink nujoti už kaimo, ir tavo žirgui nukris pasaga, arba jis apšlubs, ar suskambės pilies varpas, ar dar kas nors atsitiks, ir tu būtinai turėsi grįžti atgal. Daugiau nieko nebesakysiu: jei sužinos Duglasas, nebepadovanos man žadėtosios vėliavėlės. Sudie, sesute!

Po šito pokalbio Liusi dar labiau nusiminė, nes ji galutinai įsitikino tuo, ką anksčiau tik spėliojo - dabar savo tėvo namuose ji ne kas kita, tik kalinė.

Dar savo pasakojimo pradžioje rašėme, jog Liusi buvo romantiškos prigimties mergelė, susižavėjusi skaitydavo nuostabias meilės istorijas ir mėgdavo tapatintis su tomis legendinėmis herojėmis, kurių nuotykiais, nesant geresnės literatūros, buvo nuolatos užimta jos galva. Stebuklingoji lazdelė, kuri anksčiau, vienatvės valandėlėmis, padėdavo jai sukelti kerinčias vizijas, dabar virto burtininko strypu, paklusniu piktųjų dvasių įrankiu, iškviečiančiu vaiduoklius, priverčiančius ją drebėti iš siaubo. Ji jautėsi esanti visų artimųjų įtarinėjama, niekinama, nemėgstama ir netgi nekenčiama; jai rodėsi, jog ją apleido net ir tas, dėl kurio visi aplinkiniai nuo jos nusigręžė. Su kiekviena

diena ji vis labiau įtikėjo, jog Ravensvudas nebeištikimas.

Kaip tik tuo metu iš kontinento atsibastė kažkoks avantiūristas, vardu Vestenhas, senas Kraigengelto bendras. Garbusis kapitonas, net nesusitaręs su ledi Ašton, visada kuo stropiausiai padėdavo vykdyti jos planus, taigi ir dabar lengvai įtikino Vestenhą, šiek tiek perdedant tikrus faktus ir išgalvojus naujus, patvirtinti žinią apie būsimas Ravensvudo vestuves.

Iš visų pusių apsupta, puolusi į visišką neviltį, Liusi palūžo spaudžiama nuolatinių negandų ir persekiojimo. Ji paniuro, pasidarė viskam abejinga, o kartais - nors tai ir nebuvo būdinga jos prigimčiai - energingai ir net piktai atsikirsdavo tiems, kurie be perstojo ją kamavo. Jos sveikata taip pat pašlijo: liguistas skruostų raudonis ir klaidžiojantis žvilgsnis bylojo apie dvasinę karštligę. Daugumai motinų tai būtų sukėlę gailestį, bet nepajudinamai ir tvirtai siekianti savo tikslo ledi Ašton taip negailestingai stebėjo šią kūno ir dvasios negalią, kaip priešų kariuomenės vadas žiūri į apgulto miesto bokštus, sverdinčius nuo jo artilerijos smūgių. Kitaip tariant, ji manė, jog tie Liusi nuotaikų svyravimai ir nelygumai rodo jos blėstantį ryžtą, ir panašiai kaip meškeriotojas, matydamas ant kabliuko užkibusios žuvies priešmirtines kančias ir mėšlungišką trūkčiojimą, laukė, kada galės išvilkti ją į krantą. Norėdama pagreitinti atomazgą, ledi Ašton pasirinko būdą, labai būdingą anų laikų nuostatoms, tačiau šiuolaikiniam skaitytojui jis gali atrodyti bjaurus ar tiesiog šėtoniškas.

XXXI skyrius

Tenai gyveno ragana bjauri,
Visa nuskurusi ir nešvari.
Ji pasirinko šitą dykrą tam,
Kad, atsiskyrus nuo žmonių,
Paslėptų juodus darbus nuo visų,
Klastingai kenktų sau nepalankiems.

*"Fėjų karalienė"**

Liusi Ašton sveikata taip pablogėjo, kad teko ieškoti labiau patyrusios slaugės, nei piłyje esančios tarnaitės. Vadovaudamasi tik jai vienai žinomais sumetimais, ledi Ašton pasirinko Ailsi Gurli, kuri buvo praminta Baudeno žiniuone.

Ši moteris plačiai garsėjo tarp prasčiokų savo tariamais įvairių negalių, ypač nuomario ir kitų paslaptingų ligų, išgydymais, ko negalėdavo padaryti jokie gydytojai. Ji gydydavo per jaunatį surinktomis vaistažolėmis, burtažodžiais, ženklais, užkerėjimais, kurie kartais gal ir paveikdavo ligonių vaizduotę. Toks buvo visiems žinomas Ailsi Gurli amatas, ir nesunku įsivaizduoti, kad ji kėlė ne tik kaimynų, bet ir vietos dvasininkų įtarimą. Tačiau slapta ji dar užsiiminėjo burtais, nes, nors už kerėjimus buvo skiriamos siaubingos bausmės, netrūko tokių žmonių, kurie verčiami skurdo arba iš pavydo prisiimdavo šitą nekenčiamą ir pavojingą vaidmenį iš dalies tam, kad keldami siaubą įgytų valdžią savo apylinkėje, iš dalies dėl varganų pajamų, kurias gaudavo iš savo tariamo meno.

"Fėjų karalienė" - E. Spenserio poema.

Ailsi Gurli nebuvo tokia kvaila, kad būtų prisipažinusi bendraujanti su piktąja dvasia, nes toks prisipažinimas būtų buvęs pats trumpiausias kelias į liepsnojantį laužą. Panašiai kaip Kalibanas* ji tvirtino, kad jos laumė esanti nekenksminga. Ir vis dėlto ji spėdavo ateitį, aiškindavo sapnus, užkalbėdavo ligas, atrasdavo pavogtus daiktus, sutaisydavo ir išardydavo vestuves taip sėkmingai, kad, pasak aplinkinių gyventojų, be jokios abejonės, čia jai padėdavo pats Belzebubas. Blogiausia buvo tai, kad šitos užkalbėtojos, jausdamos kitų žmonių pasišlykštėjimą jomis, nesibodėjo jokia veikla, galinčia sukelti visuotinę neapykantą. Prisidengus burtais, dažnai būdavo įvykdomi tikri nusikaltimai. Skaitant šių nelaimingųjų teismo nuosprendžių ataskaitas, šiek tiek atslūgsta mūsų pasibjaurėjimas sužinojus, jog daugelis tų nuodytojų, bendrininkių ir velniškų slaptų šeimos nusikaltimų vykdytojų susilaukė žiauraus likimo už tai, kad tariamai užsiiminėjo burtininkavimu.

Tokia buvo Ailsi Gurli, kuriai globoti savo dukterį pavedė ledi Ašton, tikėdamasi galutinai sužlugdyti Liusi dvasią. Ne tokia įtakinga moteris nebūtų ryžusis tokiam žingsniui; tačiau ledi Ašton dėl savo aukštos padėties ir tvirto būdo negalėjo būti žmonių teisiama, ji galėjo paskirti savo dukters prižiūrėtoja visoje apylinkėje geriausią ir labiausiai patyrusią slaugę ir "daktarką", nebijodama būsianti apkaltinta, jog šaukėsi šėtono bendrininkės ir sąjungininkės pagalbos.

Ledi Ašton nereikėjo nieko išsamiai aiškinti, nes senoji ragana iš užuominų suvokė savo užduotį. Ji visiškai tiko apsiimtam vaidmeniui, kuriam atlikti iš tiesų reikėjo gerai pažinti žmogaus širdį ir jausmus. Ponia Gurli iškart pajuto, jog Liusi pasibjaurėjo jos išvaizda, kurią aprašėme anksčiau, kai pirmąsyk sutikome ją prie aklosios Alisos mirties patalo. Pamačiusi Liusi pasibaisėjimą, senė tučtuojau pradėjo jos neapkęsti, laikydama tai mirtinu įžeidi-

Kalibanas - V. Šekspyro dramos "Audra" personažas.

mu, tačiau pasistengė prislopinti ir paslėpti savo apmaudą. O tai buvo visiškai nesunku, nes savo išorinį šlykštumą senoji ragana stengėsi atpirkti tariamu meilumu ir rūpestingumu, kurio pastaruoju metu taip trūko Liusi. Paslaugumu ir sumanumu ji greit įsigijo savo globotinės palankumą, jei ne pasitikėjimą. Neva norėdama palengvinti ligonės vienatvę, Ailsi ėmė pasakoti legendas, kurių žinojo gyvą begalę, ir greit sudomino Liusi, kuri, būdama įpratusi skaityti ir linkusi svajoti, atidžiai jų klausėsi. Pradžioje Gurli pasakojo malonias ir įdomias istorijas

Apie linksmai bešokančias tėjas,
Ir mylimuosius, skausmui pasmerktus,
Aukštas pilis, kerėtojus piktus,
Kankinančius belaisvius.

Tačiau pamažu legendos darėsi vis niūresnės ir paslaptingesnės ir galiausiai tapo visiškai kraupios, juolab kad senė pasakojo jas, degant vidurnakčio lempai, trūkčiojamu balsu; jos mirtinai išblyškusios drebančios lūpos, aukštyn iškeltas kaulėtas pirštas, tirtanti galva, blausiai melsvos akys galėjo sukelti siaubą ir ne tokios jautrios vaizduotės kaip Liusi žmogui, gyvenančiam ne tokioje prietaringoje epochoje. Senoji ragana greit pamatė savo galimybes ir pamažu susiaurino užburtą ratą aplink paklusniąją auką, kurios jausmus visiškai valdė. Ji ėmė pasakoti apie Ravensvudų šeimos likimą, jos buvusią didybę ir neribotą galią, kurią patiklūs žmonės apipynė įvairiausiais prietarais. Žiniuonė išklojo nuo pradžios ligi galo legendą apie užkeiktąjį šaltinį, pagražindama ją klaikiausiomis smulkmenomis. Jau anksčiau mums girdėtą Kalebo pranašystę apie paskutiniojo Ravensvudo mirusią sužadėtinę ji pateikė su savo paslaptingais komentarais. O apie keistą šmėklą, kurią Ravensvudas matė miške ir neatsargiai užsiminė senosios Alisos trobelėje, ji prišnekėjo nebūtų dalykų.

Jeigu tie pasakojimai būtų buvę apie kokią nors kitą šeimą ir jei jos pačios padėtis nebūtų buvusi tokia

beviltiška, Liusi būtų galėjusi ir nekreipti dėmesio. Bet dabartinėmis aplinkybėmis visus kitus jausmus užgožė mintis, kad pikta lemtis pakibo virš jos nelaimingos meilės, prietarų tamsa aptemdė ir taip jau sielvarto, širdgėlos, netikrumo ir slegiančio jausmo, jog esi visiškai apleista ir vieniša, išsekintą protą. Jos globėjos pasakojimai taip panėšėjo į jos pačios likimą, kad ji pradėjo aptarinėti su senąja ragana tragiškus ir mistiškus dalykus, vis labiau pasitikėdama žiniuone, nors toji, kaip ir anksčiau, vis dar kėlė jai šiurpą. Ponia Gurli mokėjo pasinaudoti tuo dar nevisišku merginos pasitikėjimu. Ji skatino Liusi norą sužinoti ateitį - patikimiausias būdas sudrumsti protą ir palaužti dvasią. Senė ėmė komentuoti pranašiškus ženklus, aiškinti sapnus, o galbūt griebėsi net ir kitokių šelmysčių, kuriomis tuometiniai juodosios magijos žinovai mulkindavo ir apžavėdavo savo priviliotas aukas. Ailsi Gurli kaltinamajame akte (malonu žinoti, kad senoji ragana buvo teisiama, pasmerkta myriop ir Slaptosios tarybos komisijos nuosprendžiu sudeginta ant laužo Nort Beriko viršukalnėje) tarp kitų kaltinimų radau nurodymą, jog šėtono padedama ji vienai kilmingai merginai veidrodyje parodė jos sužadėtinį, tuomet buvusį užsienyje, siūlantį savo ranką kitai damai. Bet čia, taip pat ir kitose kaltinimo vietose, vardai ir datos, matyt, sąmoningai pakeisti, tikriausiai nenorint pakenkti suinteresuotų šeimų garbei. Savaime aišku, kad ponia Gurli, pasiremdama vien tik savo įgūdžiais ir apsukrumu, negalėjo suvaidinti tokios apgaulės - jai turėjo kažkas padėti. Šiaip ar taip, šie paslaptingieji kerai savo padarė - jie dar labiau sutrikdė panelės Ašton sąmonę. Jos sveikata kasdien blogėjo, ji pasidarė irzlesnė, viskam abejinga, niūri ir prislėgta. Numanydamas šių permainų priežastį, seras Viljamas ryžosi, nors tai jam ir nebūdinga, pareikšti šiokią tokią savo valią ir pareikalavo išvyti ponią Gurli iš pilies. Tačiau strėlė jau buvo paleista ir ligi užkarpos įsmigo į sužeistos stirnos šoną.

Netrukus po to, kai senė išsinešdino, tėvų spiriama, Liusi pareiškė taip gyvai, jog net nustebino juos:

- Žinau, - kalbėjo ji, - kad dangus, žemė ir pragaras susimokė prieš mano jungtuves su Ravensvudu. Tačiau aš esu susaistyta duotu žodžiu ir negaliu bei nenoriu jo atšaukti be Ravensvudo sutikimo. Jei įsitikinsiu, - pridūrė ji, - kad jis man duoda laisvę, tuomet elkitės su manimi, kaip norite man nebesvarbu. Kai briliantai pavogti, dėžutė nieko nebeverta.

Tai buvo pasakyta taip tvirtai, o jos akys taip keistai žybčiojo, rankos buvo taip stipriai sugniaužtos, kad ginčytis neatsirado jokios galimybės. Vienintelis dalykas, kurį savo gudrumu pasiekė ledi Ašton, buvo tas, kad Liusi sutiko parašyti motinos diktuojamą laišką, reikalaujantį Ravensvudą atsakyti, ar jis liekąs ištikimas, ar nutraukiąs jų "nelaimingas sužadėtuves", kaip jas pavadino Liusi. Šia galimybe ledi Ašton kuo sumaniausiai pasinaudojo: perskaitęs tą laišką, skaitytojas pamanytų, jog Liusi prašo mylimąjį atsisakyti nuo pažado, prieštaraujančio jų abiejų interesams ir polinkiams. Nepasikliaudama šita apgaule, ledi Ašton galų gale nusprendė sunaikinti laišką vildamasi, jog Liusi, nesulaukusi atsakymo, pasipiktins ir pasmerks Ravensvudą jo neišklausiusi. Bet čia ji apsiriko. Jau seniai praėjo laikas, per kurį turėjo būti gautas atsakymas iš kontinento. Menkutė vilties kibirkštėlė, vis dar teberusenusi Liusi širdyje, jau beveik baigė užgesti. Tačiau jos visąlaik neapleidė mintis, jog laiškas greičiausiai nebuvo išsiųstas. Nauja jos motinos gudrybė visiškai netikėtai suteikė galimybę sužinoti tai, kas jai labiausiai rūpėjo.

Išvijus pragaro pasiuntinę iš pilies, išradingoji ledi Ašton tam pačiam tikslui pasiekti nutarė pasinaudoti visai kitokiu pasiuntiniu - presbiterionų dvasininku, mūsų jau minėtu garbiuoju ponu Baidebentu, garsėjančiu savo nepalenkiamomis nuostatomis ir religiniu griežtumu. Ledi Ašton kreipėsi į jį pagalbos, panašiai kaip tas tironas vienoje tragedijoje:

Štai kunigas, kuris įrodys jai,
Kad pažadą, man nepatinkantį,
Sulaužyti - ne nuodėmė.

Bet ledi Ašton apsiriko. Tiesa, pastoriaus įsitikinimai buvo artimi jos pažiūroms, ir jai buvo nesunku sukelti jo pasibaisėjimą tuo, kad dievobaimingų, praktikuojančių presbiterionų duktė ketina susituokti su kraujotroška prelatininku ir persekiotoju, kurio protėviai susikruvino rankas šventųjų kankinių kraujyje. Pastoriui tai pasirodė tas pat, kaip moabitų ateivio sutuoktuvės su Siono dukterimi*. Tačiau, išpažindamas griežtus savo sektos prietarus ir nuostatas, Baidebentas buvo nuovokus ir išmokęs užjausti kaip tik toje persekiojimų mokykloje, iš kurios kiti išeina užkietėjusia širdimi. Pasišnekėjęs su panele Ašton tik dviese, jis labai susijaudino dėl josios sielvarto ir pripažino, kad ji teisi, reikalaudama leisti jai pačiai susitikti su Ravensvudu ir pasikalbėti apie jų iškilmingą priesaiką. Kai Liusi pareiškė nesanti tikra, ar jos laiškas apskritai buvo išsiųstas, senasis pastorius ėmė žingsniuoti dideliais žingsniais po kambarį, linguodamas žilą galvą, kartkartėmis sustodamas pailsėti, pasirėmęs ant savo lazdos dramblio kaulo buožės. Ilgokai padvejojęs, jis prisipažino, kad, jo manymu, jos abejonės esančios pagrįstos ir jis stengsiąsis padėti jas išsklaidyti.

- Manyčiau, panele Liusi, - dėstė jis, - kad jūsų didžiai gerbiamoji motutė šiek tiek pasikarščiavo, norint ji ir geidauja jums laimės dabar ir ateity, nes jūsų išrinktasis - persekiotojų palikuonis ir pats persekiotojas, jis - kavalierius ir piktavalis, šventvagis, kuris nepriklausys prie Jesės** palikuonių. Ir vis dėlto mes turime būti teisingi vi-

* *...moabitų ateivio sutuoktuvės su Siono dukterimi... Moabitai - Biblijoje minima tauta, gyvenusi nesantaikoje su izraelitais. Pastarieji vadinami Siono sūnumis pagal tuo vardu vadinamą kalvą Jeruzalėje.*

** *Jesė - Biblijos personažas, Betliejaus ūkininkas, karaliaus Dovydo tėvas.*

siems ir vykdyti priesaiką bei įsipareigojimus ir mūsų nedraugams, ir broliams. To dėlei aš pats, taigi aš pats visokeriopai stengsiuosi, kad jūsų laiškas būtų įteiktas tam žmogui, vardu Edgaras Ravensvudas, vildamasis, kad tai padės jums išsivaduoti iš tų pinklių, kuriomis tas nusidėjėlis jus apraizgė. Taip elgdamasis aš nieko kita netrokštu, tik įvykdyti jūsų tėvų valią, todėl meldžiu jus žodis žodin, niėko nepridedant ir nepraleidžiant, perrašyti anksčiau jūsų didžiai gerbiamos motutės padiktuotą laišką. Aš pasirūpinsiu, kad šisai laiškas būtų nusiųstas, ir jeigu, gerbiamoji ledi, jūs ir dabar negausit atsakymo, tęks padaryti išvadą, kad tas žmogus nusprendė tylomis atsimesti nuo to netikusio susitarimo, kurio, matyt, jis nenori atvirai sulaužyti.

Liusi noriai priėmė dvasiškojo tėvo pasiūlymą. Ji parašė naują laišką, lygiai tokį pat kaip ankstesnįjį, ir ponas Baidebentas perdavė jį Sandersui Munšainui uoliam bažnyčios seniūnui sausumoje ir drąsiam kontrabandininkui, sėkmingai plaukiojančiam savo brigu tarp Kampvero ir rytinio Škotijos kranto, pučiant palankiam vėjui. Paprašytas pastoriaus, Sandersas mielai apsiėmė nugabenti laišką ponui Ravensvudui į tą dvarą, kur jis dabar gyveno.

Šis paaiškinimas reikalingas tam, kad skaitytojas galėtų geriau suprasti panelės Ašton, jos motinos ir Baklo pokalbį, smulkiai aprašytą ankstesniame skyriuje.

Liusi dabar buvo kaip tas jūrininkas, kuris, blaškomas audringo vandenyno, iš paskutiniųjų griebiasi už lentos, bet jo jėgos kaskart vis silpnėja ir silpnėja, o aplink tvyro neperregima tamsa, ir tik retkarčiais blykstelėdamas žaibas nušviečia putojančias vilnis, kurios netrukus jį praris.

Slinko diena po dienos, savaitė po savaitės. Pagaliau atėjo šv. Judo diena - paskutinis pačios Liusi paskirtas terminas, - o iš Ravensvudo nebuvo nei laiško, nei žinios.

XXXII skyrius

Kaip nepanašūs gražūs šie vardai
Į keverzones, išringuotas štai čionai.
Jaunasis rašė lygiai ir tvirtai,
Ir raidės jo, kaip pušys, augančios tenai;
O raštas sužadėtinės labai dailus,
Kaip jazminas jis lieknas ir kvapus.

*Krabas**

Atėjo šv. Judo diena - pačios Liusi paskirta paskutinė laukimo data, - o iš Ravensvudo, kaip sakyta, nebuvo nei laiško, nei žinios. Užtat Baklas ir jo ištikimasis palydovas Kraigengeltas prisistatė jau iš pat ryto, norėdami užbaigti piršlybas ir pasirašyti sutuoktuvių kontraktą.

Dokumentai buvo rūpestingai parengti patiės sero Viljamo Aštono priežiūroje, ir, atsižvelgiant į panelės Ašton sveikatos būklę, buvo nutarta, kad juos pasirašant dalyvautų tik tiesiogiai suinteresuoti žmonės. Taip pat buvo nuspręsta vestuves atšvęsti ketvirtą dieną po kontrakto pasirašymo; šios atsargumo priemonės ėmėsi ledi Ašton, baimindamasi, jog Liusi, turėdama daugiau laiko, neapsigalvotų ir vėl nepradėtų spyriotis. Tačiau neatrodė, jog taip galės atsitikti. Ji išklausė pasiūlymus dėl vestuvių taip abejingai ir šaltai, arba greičiau, taip apatiškai, kaip gali reaguoti tik visiškai prislėgta ir atbukinta siela. Tokiam nejžvalgiam žmogui kaip Baklas jos elgesys atrodė esąs ne kas kita, tik drovios merginos baiminimasis, juolab kad Baklas gerai žinojo, jog Liusi teka už jo ne savo noru, o paklusdama tėvų valiai.

* *Džordžas Krabas (1754-1832) - anglų poetas. Epigrafas paimtas iš poemos "Parapijos metrikų knyga".*

Po pasisveikinimo ceremonijų panelei Ašton buvo leista eit į savo kambarį, tačiau motina įspėjo, jog vedybos būsiančios laimingos tik tuomet, jei kontraktas bus pasirašytas ligi pusiaudienio.

Liusi leido tarnaitėms aprengti ją iškilmėms pagal jų skonį, ir, žinoma, buvo aptaisyta kuo puošniausiai. Suknia buvo iš balto atlaso ir Briuselio nėrinių, plaukai išdabinti briliantais, kurių žvilgesys sudarė keistą kontrastą mirtinai išblyškusiam veidui ir akyse tvyrančiam nerimui.

Vos tik tualetas buvo baigtas, kambary pasirodė Henris nuvesti nuolankiosios sužadėtinės į menę, kur viskas buvo paruošta kontraktui pasirašyti.

- Žinai ką, sesute, - prašneko jis, - aš džiaugiuosi, kad tu išteki už Baklo, o ne už to Ravensvudo, nes jis panašus į ispanų grandą, pasirengusį perpjauti mums gerkles, o paskui sutrypti mūsų lavonus kojomis. Aš patenkintas, kad jis dabar nuo mūsų už devynių marių, nes niekad neužmiršiu, kaip išsigandau pamanęs, kad tai atgijęs seras Malizas žengia iš paveikslo rėmų. Pasakyk man iš širdies, ar tu nesidžiaugi juo nusikračiusi?

- Neklausinėk manęs, Henri, - atsakė nelaimingoji sesutė. - Niekas šiame pasaulyje nebegali manęs nei pradžiuginti, nei nuliūdinti.

Et, visos nuotakos taip sako, tarė Henris. - Taigi nenusiminк, Liusi, po metų tu giedosi visiškai kitaip. Aš būsiu tavo pajaunys ir vedlys vykstant į bažnyčią, o visa mūsų giminė ir Baklo artimieji raiti lydės tave. Aš užsivilksiu raudonąjį palaidinį su nėriniais, užsidėsiu skrybėlę su plunksna ir prisijuosiu paauksuotą diržą, *point d'espagne**, o vietoj špagos prisisegsiu durklą. Aš, žinoma, labiau norėčiau špagą, bet tėvas ir girdėti nenori. Visus tuos ir dar begalę kitų daiktų šįvakar iš Edinburgo atgabens senasis Gilbertas su mulais. Aš tau viską parodysiu, kai tik juos gausiu.

Ispaniškų nėrinių (pranc.).

Berniuko čiauškėjimą nutraukė pasirodžiusi ledi Ašton, kuri jau buvo pradėjusi nerimauti, kodėl duktė taip ilgai neateina. Kuo saldžiausiai šypsodama, ji paėmė Liusi už parankės ir nuvedė į menę, kurioje jos laukė seras Viljamas Aštonas, pulkininkas Duglasas Aštonas su paradine uniforma, Baklas su puošniais jaunikio rūbais, Kraigengeltas, savo patrono dosnybės dėka išpustytas nuo galvos iki kojų, išdabintas nėriniais, kaip ir dera kapitonui, taip pat ir garbusis ponas Baidebentas: griežtų presbiterionų šeimose pastorius būtinai dalyvaudavo visomis iškilmingomis progomis.

Ant stalo, kur buvo padėtas vedybų kontraktas, stovėjo vynas ir užkanda.

Tačiau prieš pradedant pasirašinėti dokumentus ir vaišintis, ponas Baidebentas, davus ženklą serui Viljamui Aštonui, paprašė visus pasimelsti, kad Viešpats palaimintų santuoką, sujungsiančią dvi garbingas gimines. To meto papročiai ir dvasininko profesija leido kalbėti tiesiai ir atvirai, taigi pastorius meldė Aukščiausiąjį išgydyti sužeistą Liusi sielą už tai, kad ji paklausė savo kilniųjų gimdytojų, nes pagerbdama savo tėvą ir motiną įvykdė Dievo įsakymą, todėl tebus suteikta jai pažadėtoji malonė - ilgiausių metų šioje žemėje ir palaimos dangaus karalystėje. Paskui jis meldė Viešpatį padėti jaunikiui atprasti nuo blogų įpročių, kurie veda jaunimą iš tiesos kelio, atsikratyti lengvabūdiškų ir nedorų draugų - bedievių, triukšmadarių ir lėbautojų (čia Baklas mirktelėjo Kraigengeltui) - ir nesusidėti su tais, kurie stumia į klystkelius. Baigdamas dvasiškasis tėvas meldė palaimos serui Viljamui ir ledi Ašton bei visai jų šeimai, neaplenkdamas nė vieno dalyvio, išskyrus Kraigengeltą, matyt, laikydamas jį nebepataisomu nusidėjėliu.

Po to prasidėjo svarbiausioji dalis. Seras Viljamas pasirašė kontraktą iškilmingai ir tvarkingai, kaip dera teisininkui, jo sūnus, kariškis, brūkštelėjo atsainiai. Baklas pasirašinėjo taip žaibiškai, kad Kraigengeltas vos spėjo

versti lapus, ir baigęs nušluostė plunksną į šio garbingo džentelmeno naują mezginių žabo.

Dabar atėjo panelės Ašton eilė ir budrioji motina privedė ją prie stalo. Iš pradžių ji pradėjo rašytis sausa plunksna, o kai buvo atkreiptas dėmesys į tai, Liusi net iš kelių kartų niekaip negalėjo įmerkti plunksnos į pilną rašalo didžiulę sidabrinę rašalinę, stovinčią priešais ją. Ledi Ašton, kaip visada budri, pasiskubino jai padėti. Aš pats mačiau lemtingąjį dokumentą ir galiu patvirtinti, jog visuose puslapiuose Liusi Ašton parašas yra visiškai aiškus, tik vienur kitur matyti nežymus krivuliavimas, rodąs, kad pasirašant iš susijaudinimo jai drebėjusi ranka. Bet paskutinis parašas buvo neužbaigtas, išsikreivinęs ir suteptas. Mat jį pasirašant pasigirdo arklio kanopų bildesys, o netrukus žingsniai galerijoje ir įsakmus balsas, reikalaujantis įleisti vidun. Iš Liusi rankos iškrito plunksna, ir mergina dusliai suriko:

Jis atvyko! Jis atvyko!

XXXIII skyrius

Aš, rodosi, girdžiu Montekio balsą?
Berniuk, rapyrą!..
Prisiekiu šlove savo giminės,
*Jis brangiai už tą žygį užmokės.**

"Romeo ir Džiuljeta"

Vos tik panelė Ašton išmetė plunksną, menės durys atsilapojo, ir į vidų įžengė ponas Ravensvudas. Lokhardas ir dar vienas tarnas, veltui bandę jį sulaikyti galerijoje ir prieškambaryje, stovėjo nustėrę iš nuostabos ant slenksčio; jų išgąstis bemat užkrėtė visus dalyvius. Pulkininko Duglaso veide atsispindėjo ne tik baimė, bet ir pasipiktinimas; Baklas stovėjo išdidžiai ir dėjosi esąs visiškai abejingas; kiti, net ir ledi Ašton, negalėjo nuslėpti siaubo, o Liusi tarsi suakmenėjo, išvydusi tą netikėtą vaiduoklį. Ravensvudą tikrai buvo galima pavadinti vaiduokliu, nes jis atrodė sugrįžęs ne iš gyvųjų, o iš mirusiųjų pasaulio.

Jaunuolis sustojo pačiame menės viduryje, priešais stalą, prie kurio sėdėjo Liusi; nekreipdamas į nieką dėmesio, jis įbedė į ją žvilgsnį, kupiną sielvarto ir neslepiamos pagiežos. Jo tamsus kelionės apsiautalas, nusmukęs nuo vieno peties, plačiomis klostėmis, tarsi ispaniška mantija, krito ant kito šono. Puošnūs rūbai, jojant pašėlusiu greičiu, susitaršė ir susipurvino. Prie šono kabojo špaga, už diržo kyšojo pistoletai. Plačiakraštė skrybėlė, kurios įeidamas jis nenusiėmė, dar labiau patamsino ir taip juodbruvą veidą; iš prigimties rūstokas ir paniuręs, iškamuotas sielvarto, mirtinai išblyškęs po ilgos

Vertė A. Churginas.

ligos, dabar jis atrodė piktas, net žiaurus. Iš po skrybėlės išsipešę, susivėlę ir išsitaršę plaukai, sustingusi poza darė jį panašų ne tiek į gyvą žmogų, kiek į marmurinę statulą. Ravensvudas neištarė nė vieno žodžio, ir keletą minučių kambaryje tvyrojo mirtina tyla.

Ją nutraukė ledi Ašton, atgavusi jai įgimtą drąsą. Ji pareikalavo paaiškinti šito akiplėšiško įsiveržimo priežastį.

To, miledi, turėčiau klausti aš, pareiškė jos sūnus, - ir prašau poną Ravensvudą eiti su manimi ten, kur jis galės laisvai viską išklotį.

- Nė vienas žmogus pasaulyje, - nutraukė jį Baklas, negali atimti iš manęs teisės reikalauti iš pono Ravensvudo pasiaiškinimo. Kraigengeltai, - pridūrė jis pusbalsiu, - ko jūs, po velnių, spoksote, tarsi išvydęs šmėklą? Atneškit man špagą iš galerijos.

Aš niekam neatiduosiu savo teisės, atšovė pulkininkas Aštonas, - reikalauti satisfakcijos iš žmogaus, taip neregėtai įžeidusio mano šeimą.

- Nusiraminkite, džentelmenai, - tarė Ravensvudas, rūsčiai pažvelgdamas į juos ir rankos mostu tarsi prašydamas nutraukti ginčus. - Jeigu jums nusibodo gyventi taip, kaip man, patikėkite, aš rasiu vietą ir laiką kautis su vienu iš jūsų arba ir su abiem. Bet dabar aš neturiu laiko ginčytis dėl niekų.

- Dėl niekų! - pakartojo pulkininkas Aštonas, pusiau apnuogindamas špagą, o tuo tarpu Baklas čiupo už Kraigengelto jam atneštos špagos rankenos.

Nusigandęs dėl savo sūnaus, seras Viljamas Aštonas puolė tarp abiejų jaunuolių ir Ravensvudo.

- Sūnau, aš tau draudžiu! - suriko jis. Baklai, maldauju jus! Karalienės ir įstatymo vardu prašau nusiraminti!

Viešpaties vardu, įsiterpė Baidebentas, iškeltomis rankomis atsistodamas tarp Baklo bei pulkininko ir jų priešininko, Viešpaties, atnešusio taiką žemėn ir ramybę geros valios žmonėms, vardu aš maldauju, aš

prašau jus, aš įsakau - atsisakykite smurto! Dievas nekenčia kraujotroškų. Kas pakelia kardą, tas nuo kardo ir žus.

- Ar jūs mane laikote kokiu nors šunpalaikiu, suriko pulkininkas, piktai pažvelgdamas į jį, - ar dar kokiu besmegeniu gyvuliu, jei manote, kad aš pakęsiu tokį įžeidimą savo tėvo namuose? Leiskit man, Baklai! Arba jis man duos satisfakciją, arba aš jį čia pat nudėsiu.

- Čia jūs nepakelsit prieš jį rankos, pareiškė Baklas. - Jis kažkada man išgelbėjo gyvybę ir, nors jis būtų pats velnias, pasišovęs sunaikinti jūsų namus ir visą jūsų giminę, jis žus garbingoj dvikovoj.

Įsiliepsnojęs abiejų jaunuolių nesutarimas suteikė galimybę Ravensvudui sušukti griežtu, tačiau ramiu balsu:

- Nutilkite! Tegul tas, kuris tikrai nebijo pavojų, pasirenka tam tinkamą laiką. Mano misija čia ilgai neužtruks. Ar tai jūsų rašysena, madam? - pridūrė jis švelnesniu balsu, ištiesdamas panelei Ašton jos paskutinį laišką.

Atrodė, jog drebantis "taip" greičiau sprūste išsprūdo iš jos lūpų, nei buvo sąmoningai ištartas.

- O čia taip pat jūsų rašysena? - vėl paklausė Ravensvudas, ištiesdamas jų slaptą pasižadėjimą.

Liusi tylėjo. Siaubas, o galbūt dar stipresnis jausmas taip sudrumstė jai protą, kad vargu ar ji besuprato, ko klausiama.

- Jei jūs, sere, ketinate pareikšti kokį nors reikalavimą, remdamasis šiais popieriais, - įsikišo seras Viljamas Aštonas, - tai įsidėmėkite, jog jie neturi jokios juridinės galios.

- Sere Viljamai Aštonai, - atsakė Ravensvudas, prašyčiau jus ir visus čia esančius išklausyti mane ir teisingai suprasti, ko aš noriu. Jei ši jauna ledi, kaip rodo jos paskutinis laiškas, savo laisva valia nori nutraukti mudviejų susitarimą, tai jis bus man tik tiek tevertas, kiek tyrlauky rudens vėjo blaškomas suvytęs lapas. Tačiau aš noriu išgirsti tiesą iš jos pačios lūpų. Neišgirdęs iš čia neišeisiu.

Jūsų daug, o aš vienas, todėl galite mane nužudyti, bet aš esu ginkluotas, apimtas nevilties, už mano gyvybę teks brangiai užmokėti. Štai kaip aš nusprendžiau, o jūs galite elgtis, kaip norite: aš turiu išgirsti jos valią iš jos pačios lūpų; iš jos pačios lūpų, be liudytojų. Taigi pasirinkite, - tęsė jis, dešine ranka išsitraukdamas špagą, o kaire išimdamas pistoletą iš už diržo ir atlaužiamas gaiduką, tačiau špagos smaigalys ir pistoleto vamzdis buvo nuleisti žemyn, - pasirinkite: ar jūs norite, kad šita menė paplūstų krauju, ar leisite man galutinai viską išsiaiškinti su man pasižadėjusia nuotaka, nes tam man suteikia teisę Dievas ir žmonių įstatymai.

Visi atšoko, išgirdę jo balsą ir išvydę ryžtingą veiksmą; nevilties apimtas žmogus beveik visada nugali tuos priešininkus, kurių jausmai silpnesni. Pirmasis atgavo žadą pastorius.

- Visagalio Dievo vardu, - prabilo jis, - meldžiu, neatmeskite nuolankiausio jo tarno taikos pasiūlymo. Man regis, jog tai, ko prašo, nors ir grasindamas, šis garbingas žmogus, yra pagrįsta. Tegul jis išgirsta iš pačios panelės Liusi lūpų, kad ji savo noru pakluso tėvų valiai ir gailisi davusi jam pasižadėjimą. Įsitikinęs tuo, jis tykiai pasitrauks į savo būstą ir daugiau nebedrums mums ramybės. Deja! Mūsų protėvio Adomo nuopuolio padariniai tebėra gyvi net ir tuose, kuriuos atpirko Išganytojas; mes turėtume rodyti pakantumą tiems, kurie, apsėsti neapykantos ir supančioti nuodėmių, pasiduoda nesuvaldomam žemiškų aistrų antplūdžiui. Leiskite ponui Ravensvudui pasikalbėti su panele Liusi; jis nesuteiks šiai kilniai mergelei daug skausmo, nes ji yra tvirtai pasiryžusi vykdyti tėvų pasirinkimą. Tebūnie taip, sakau aš. Mano pareiga prašyti jūsų malonybės sutikti su šituo išganingu pasiūlymu.

Niekada! sušuko ledi Ašton, kurios širdyje nuostaba ir siaubas dabar užleido vietą įniršiui. - Niekada šis žmogus nesikalbės vienudu su mano dukterimi, kuri sužadėta su kitu! Kas nori - teišeina, aš pasiliksiu čia. Aš nebijau nei jo grasinimų, nei ginklų, nors kai kurie

iš mano giminės, - tęsė ji, pažvelgdama į pulkininką Aštoną, regis, išsigando.

- Dėl Dievo meilės, madam, - neištvėrė dvasiškasis tėvas, - nepilkit alyvos į ugnį. Manau, jog, atsižvelgdamas į jaunosios ledi sveikatą ir jūsų, motinos, prievolę, ponas Ravensvudas neprieštaraus, kad jūs dalyvautumėte. Aš taip pat pasiliksiu, manding, žila galva padės užkirsti kelią rūstybei.

- Prašau, pasilikte, sere, - pasakė Ravensvudas. Prašom ir ledi Ašton pasilikti, jei tokia jos valia. Bet visus kitus prašyčiau išeiti.

- Jūs man už viską atsakysit, Ravensvudai, - burbtelėjo pro šalį eidamas pulkininkas Aštonas.

Kai tik panorėsite, atšovė Ravensvudas.

Bet pirmenybė mano, šyptelėjo Baklas. Mes turim senų sąskaitų.

Susitarkite tarpusavy, atsakė Ravensvudas. - Nors šiandien duokite man ramybę. O rytoj pats svarbiausias mano reikalas - suteikti jums kokią tik norite satisfakciją.

Pulkininkas Aštonas ir Baklas išėjo, bet seras Viljamas vis dar lūkuriavo.

- Pone Ravensvudai, - tarė jis taikingu balsu, man regis, aš nenusipelniau tokių nemalonumų ir įžeidinėjimų savo paties namuose. Jei įkištumėte špagą į makštį ir eitumėte su manimi į mano kabinetą, aš jums įtikinamai įrodyčiau, koks beprasmiškas jūsų elgesys...

- Rytoj, sere, rytoj... rytoj aš jus išklausysiu, nekantraudamas nutraukė jį Ravensvudas. Šiandieną paskyriau šventam ir neatidėliotinam reikalui.

Tai taręs, jis parodė į duris, ir seras Viljamas išėjo.

Ravensvudas įkišo špagą į makštį, nuleido gaiduką ir užkišo pistoletą už diržo, iš lėto nužingsniavo ligi durų ir užtaisęs jas grįžo atgal. Nusiėmęs skrybėlę, jis nubraukė atgal ant kaktos užkritusius plaukus ir,

įsmeigęs į Liusi žvilgsnį, kuriame ką tik tvyrojęs pyktis užleido vietą begaliniam sielvartui, prabilo:

- Ar jūs mane pažįstate, panele Ašton? Aš Edgaras Ravensvudas.

Liusi tylėjo, o jis tęsė, vis labiau įsijautrindamas:

- Aš tas pats Edgaras Ravensvudas, kuris iš meilės jums nutraukė švenčiausius saitus, įpareigojančius keršyti už įžeistą garbę. Aš tas Ravensvudas, kursai dėl jūsų atleido... ir ne tik atleido, bet draugiškai paspaudė ranką savo šeimos engėjui ir naikintojui, savo tėvo šmeižikui ir žudikui.

Mano dukrai, nutraukė jį ledi Ašton, nėra pamato abejoti tuo, kad jūs - Ravensvudas. Jūsų tulžinga kalba pakankamai įrodo, jog ji kalbasi su savo tėvo mirtinu priešu.

Turėkite kantrybės, madam, - atsakė Ravensvudas. - Man atsakyti turi ji pati. Todėl dar kartą sakau, panele Ašton: aš esu tas Ravensvudas, kuriam jūs iškilmingai pasižadėjote, o dabar tą pasižadėjimą norite atšaukti.

Bekraujės Liusi lūpos tik tiek teįstengė sušnabždėti:

Tai ne aš... tai mano motina.

- Ji sako tiesą, - pasiskubino įsiterpti ledi Ašton. - Tai aš, pasiremdama Dievo ir žmonių man duota teise, ne tik patariau, bet ir pritariau jos ketinimui atsisakyti to nelemto ir neapgalvoto pasižadėjimo ir panaikinti jį pagal Šventojo Rašto nurodymą.

- Šventojo Rašto! - paniekinamai sušuko Ravensvudas.

- Perskaitykite jam tą vietą, - kreipėsi ledi Ašton į pastorių, - kuria remdamasis jūs pats, nors ir gerokai pamąstęs, pripažinote negaliojančiomis tas tariamas sužadėtuves, kurias mano dukrai primetė šis pasiutėlis.

Pastorius išsitraukė iš kišenės Bibliją ir perskaitė šiuos žodžius:

"Jei moteris prisieks Viešpačiui ir duos įžadą

savo tėvo namuose, savo jaunystės metuose, o jos tėvas girdės josios priesaiką ir įžadą, kuriuo ji susaisto savo sielą, ir jos tėvas su tuo susitaikys, tuomet visos jos priesaikos turės galią ir visi įžadai, kuriais ji susaistė savo sielą, turės galią."

- Argi mums taip nebuvo? - pertarė Ravensvudas.

- Kantrybės, jaunuoli, kantrybės, - nutildė jį pastorius, - ir paklausyk, kas sakoma toliau: "Bet jeigu jos tėvas, tai girdėdamas, uždraus jai, tuomet nei jos priesaika, nei įžadai, kuriais ji susaistė savo sielą, neturės galios, ir Viešpats jai atleis, nes jai uždraudė tėvas."

- Na, matote! - pergalingai užgriaudėjo ledi Ašton. Ar ne apie mus kalbama Šventajame Rašte? Nejau šis žmogus paneigs, jog tą akimirką, kai tik mes, jos tėvai, sužinojome apie mūsų dukters duotą priesaiką ar įžadą, susaisčiusį jos sielą, mes tučtuojau kuo ryžtingiausiai pasipriešinome jos pasižadėjimui ir raštu jam pranešėme mūsų sprendimą.

Ir tai viskas? paklausė Ravensvudas, žvelgdamas į Liusi. - Jūs norite iškeisti šventą priesaiką, duotą laisva valia, ir mudviejų abipusę meilę į šitą niekam vertą veidmainišką sofistiką?

- Ar girdite? - sušuko ledi Ašton pastoriui. - Juk tai šventvagystė!

- Viešpatie, atleisk jam! - atsiduso Baidebentas. Ir apšviesk jo protą!

Paklausykit, ką aš paaukojau dėl jūsų, vėl kreipėsi Ravensvudas į Liusi, - prieš pritardama tam, kas daroma jūsų vardu. Senos giminės garbė, ištikimų bičiulių patarimai neįstengė paveikti mano nusistatymo; nei proto įrodinėjimai, nei grėsmingos pranašystės nepalaužė mano ištikimybės jums. Net mirusieji kėlėsi iš kapų, norėdami mane įspėti, bet aš nepaisiau. Nejau, atsidėkodama už mano ištikimybę, jūs perversit man širdį tuo pačiu ginklu, kurį, pernelyg greit patikėjęs jumis, pats įdėjau į jūsų rankas?

Pone Ravensvudai, pasiskubino ledi Ašton, - jūs pateikėte visus klausimus, kuriuos norėjote. Matote, jog mano duktė visiškai nepajėgia jums atsakyti. Bet aš atsakysiu taip, kad visam laikui užčiaupsiu jums burną. Jūs geidžiat žinoti, ar Liusi Ašton savo laisva valia geidžia atsiimti apgaule iš jos išviliotą pasižadėjimą? Jūs turite jos ranka rašytą laišką, kuriame ji prašo su tuo sutikti. O jeigu to neužtenka - pažvelkite: štai vedybų kontraktas su ponu Heistonu Baklu, šįryt jos pasirašytas dalyvaujant garbiajam pastoriui.

Ravensvudas apstulbęs žvelgė į krūvą dokumentų.

Ar panelė Ašton pasirašė tą kontraktą laisva valia? Niekieno neverčiama? Ar ji nebuvo apgauta? - kreipėsi jis į pastorių.

Prisiekiu savo kunigyste, laisva valia.

- Iš tiesų, madam, tai nenuginčijamas įrodymas, - rūsčiai pasakė Ravensvudas, - todėl būtų beprasmiška ir negarbinga veltui eikvoti laiką tuštiems įrodinėjimams ir priekaištams. Štai, panele Ašton, - tęsė jis, padėdamas priešais Liusi jos pasirašytą dokumentą ir pusę perlaužtos auksinės monetos, - grąžinu jums pirmojo jūsų pasižadėjimo užstatą. Linkiu, kad būtumėt ištikimesnė tam, kuriam nūnai pasižadėjot savo parašu. Paprašyčiau tiktai grąžinti mano apvilto pasitikėjimo - arba, greičiau, mano nežmoniškos beprotystės ženklus.

Į kupiną paniekos savo mylimojo kalbą Liusi atsakė jau beveik nieko nebesuvokiančiu žvilgsniu. Ir vis dėlto ji, matyt, kažką suprato, nes pakėlė rankas, tarsi norėdama atmezgti aplink kaklą užrištą melsvą kaspinėlį. Tačiau nepajėgė to padaryti; tuomet ledi Ašton perpjovė kaspinėlį ir ištraukė kitą pusę auksinės monetos, kurią Liusi ligi šiol tebenešiojo ant krūtinės. Raštišką mylimųjų pasižadėjimą ji jau turėjo savo rankose. Išdidžiai nusilenkusi, ledi Ašton perdavė ir vieną, ir kitą Ravensvudui, kurio pyktis, paėmus aukso gabalėlį, gerokai atlyžo.

"Ir ji nešiojo, - pamąstė jis, - nešiojo jį ant krūtinės! Nešiojo prie širdies... Nešiojo net tuomet... Tačiau kam gailėtis!"

Nusišluostęs iš akių ištryškusią ašarą ir vėl surūstėjęs, Ravensvudas nustybrino prie židinio, įmetė į ugnį popierių kartu su auksine moneta, o paskui sutrypė anglis bato kulnimi, tarsi norėdamas patvirtinti, jog viskas sunaikinta.

- Daugiau aš jums nebejkyrėsiu, - pareiškė jis. - Atsakydamas į jūsų piktus kėslus ir dar piktesnius darbus, ledi Ašton, aš tiktai išreikšiu viltį, jog daugiau jūs neberizikuosit savo dukros garbe ir laime. O jums, madam, kreipėsi jis į Liusi, pasakysiu tik tiek: melsiu Dievą, kad už sąmoningą priesaikos sulaužymą žmonės nepradėtų badyti į jus pirštu.

Tai taręs, Ravensvudas apsisuko ir išėjo iš menės.

Nenorėdamas, kad sūnus ir Baklas susitiktų su Ravensvudu, seras Viljamas Aštonas prašydamas ir grasindamas nuviliojo juos į tolimiausią pilies sparną. Tačiau kai Ravensvudas lipo žemyn didžiaisiais laiptais, Lokhardas įteikė jam Šolto Duglaso Aštono raštelį, kuriame buvo prašoma nurodyti, kur ponas Ravensvudas būsiąs po keturių ar penkių dienų, nes jis, Duglasas Aštonas, pasibaigus didžiajai šeimos šventei, turįs sutvarkyti su juo vieną labai svarbų reikalą.

- Pasakykit pulkininkui Aštonui, ramiai atsakė Ravensvudas, - jog mane galės rasti "Vilko uoloje", kai tik pageidaus.

Kai lipo žemyn nuo terasos išoriniais laiptais, jį sustabdė Kraigengeltas ir savo globėjo vardu išreiškė viltį, jog Ravensvudas neišvyks iš Škotijos bent per artimiausias dešimt dienų, nes lerdas Baklas norįs jam atsidėkoti už ankstesnes ir visai nesenas paslaugas.

Pasakykit savo ponui, - atkirto Ravensvudas, - jog panorėjęs mane kada nori galės rasti "Vilko uoloje", jei tik jo ketinimams niekas neužbėgs už akių.

- Mano ponui! - suriko Kraigengeltas, padrąsintas laiptų papėdėje pasirodžiusių pulkininko Aštono ir Baklo. - Leiskit pasakyti, jog pasauly nėra tokio žmogaus, kurį vadinčiau savo ponu. Aš neleisiu savęs įžeidinėti!

Tai dumkit į pragarą jo pasiieškoti! sušuko Ravensvudas ir, davęs valią ligi šiol tramdomam įniršiui, su tokia jėga atstūmė Kraigengeltą, kad tas nuriedėjo laiptais žemyn ir paslikas paliko tysoti apačioje.

- Koks aš kvailys! - akimoju pridūrė jis. Kam lieju pyktį ant tokio niekingo padaro?

Užsėdęs ant arklio, palikto priešais pilį prie baliustrados, jis žingine prajojo pro Baklą ir pulkininką Aštoną. Jodamas pro šalį, nukėlė skrybėlę ir tylomis atsisveikino, įdėmiai pažvelgęs jiems į akis. Šie atsakė tokiu pat įdėmiu ir rūsčiu žvilgsniu. Po to Ravensvudas iš lėto perjojo visa alėja, tarsi norėdamas parodyti ne tik nevengiąs, bet dar ir norįs, kad jie užpultų. Išjojęs už vartų, jis apgręžė arklį ir dar kartą pažvelgė į pilį, o paskui paspaudė pentinais savo ištikimą žirgą ir nušuoliavo it egzorcisto išvaryta piktoji dvasia.

XXXIV skyrius

Kas ten jaunavedžių kambaryje?
Tai Azraelis, angelas mirties.

*"Talaba"**

Po ką tik aprašytos siaubingos scenos Liusi buvo pernešta į savo kambarį, kur keletą valandų pragulėjo be sąmonės. Tačiau kitą rytą ji, regis, ne tik atgavo jėgas ir ryžtą, bet ir pasidarė kažkokia nežabotai linksma, o tai visiškai nesiderino su jos būdu ir dabartine padėtimi. Džiaugsmo valandėlės kaitaliojosi su gilaus liūdesio ir tylos priepuoliais arba irzlaus pykčio protrūkiais. Ledi Ašton labai susirūpino ir iškvietė šeimos gydytojus, tačiau jie nieko negalėjo nustatyti, nes pulsas buvo normalus, todėl pareiškė, jog tai esanti dvasios liga, ir patarė vaikštinėti lauke ir linksmintis. Panelė Ašton ničnieko neprasitarė apie tai, kas įvyko iškilmių menėje. Atrodė, jog ji nieko ir nebeprisimena, nes vis kilnojo ranką prie kaklo, tarsi ieškodama iš jos atimto kaspinėlio, ir jo nerasdama nustebusi ir nepatenkinta šnabždėdavo:

Jis mane siejo su gyvenimu.

Ledi Ašton buvo jau per daug toli nužengusi, todėl, neatsižvelgdama į nerimą keliančius simptomus ir dukros sveikatos būklę, nusprendė neatidėti vestuvių. Ji tesirūpino nuslėpti nuo Baklo Liusi ligą, nes gerai žinojo, kad, pastebėjęs bent menkiausią jos dukters nepalankumą sau, jis tuoj pat nutrauks kontraktą, o ledi Ašton tai būtų buvę nepakeliama gėda ir pažeminimas. Todėl ji nusprendė, jog, nepasikeitus Liusi sveikatos būklei, ves-

* *"Talaba" ("Griovėjas Talaba") - anglų poeto romantiko Roberto Sauti (1774-1843) poema.*

tuvės įvyks paskirtąją dieną. Ledi Ašton vylėsi, kad vietos, padėties ir aplinkos permaina greičiau ir veiksmingiau išgydys sutrikusią dukters dvasios pusiausvyrą, nei gydytojų siūlomos lėtos priemonės. Seras Viljamas Aštonas, visąlaik svajojęs apie šeimos didybę ir trokšdamas apsidrausti nuo markizo A*** užmačių, mielai sutiko su tuo, kam tikriausiai nebūtų galėjęs pasipriešinti net ir norėdamas. O abu jaunuoliai, Baklas ir pulkininkas Aštonas, sutartinai tvirtino, jog po to, kas įvyko, būtų didžiausia gėda nors valandai atidėti vestuves, nes pasklistų gandai, kad jie išsigando įsibrovusio Ravensvudo grasinimų.

Jei Baklas būtų žinojęs apie panelės Ašton fizinę arba, veikiau, dvasinę būklę, vargu ar būtų taip skubėjęs. Bet pagal to meto papročius jaunasis ir jaunoji galėjo susitikti tik prorečiai ir trumpam, - o šita aplinkybe sumaniai pasinaudojo ledi Ašton, - todėl Baklas ne tik nepastebėjo, bet net ir neįtarė, kaip jaučiasi ir ką išgyvena nelaimingoji sužadėtinė.

Vestuvių dienos išvakarėse Liusi ištiko nežaboto linksmumo priepuolis, ir ji su vaikišku smalsumu apžiūrinėjo rūbus, kuriuos šeimos nariai sutaisė šiai iškilmingai progai.

Išaušo giedras ir gaivus rytas. Iš visų pusių suvažiavo išsipuošę vestuvių svečiai. Ne tik sero Viljamo Aštono giminaičiai ir dar kilmingesni ledi Ašton artimieji, taip jau daugybė Baklo gentainių ir bičiulių, puošniai apsitaisiusių, raitų ant ištaigingomis gūniomis apklotų žirgų, dalyvavo šiose džiaugsmingose iškilmėse, bet ir visos bent kiek įžymesnės presbiterionų šeimos penkiasdešimties mylių atstu nuo pilies laikė garbe atvykti į sutuoktuves, kurias manė esant tam tikra pergalę prieš markizą A***, tiksliau, jo gentainį. Atvykusiųjų laukė gausios vaišės, o po jų buvo pakviesta sėsti ant arklių. Nuotaką iš vienos pusės vedė motina, iš kitos - broliukas Henris. Vakarykštis linksmumas užleido vietą giliam liūdesiui, tačiau jis visiškai derinosi su šia iškilminga proga. Seniai nematytas spindesys akyse ir raudonis skruostuose kartu su jos įgimtu

grožiu ir nuostabiais rūbais sukėlė visuotinį pasigėrėjimo šurmulį, kuriam pritarė net damos. Svečiams sėdant ant žirgų, seras Viljamas, taikingas ir mėgstantis tvarką žmogus, išbarė jaunesnįjį sūnų Henrį, kam tas prisisegė nežmoniškai ilgą kardą, priklausantį vyresniajam broliui, pulkininkui Aštonui.

Jeigu jau tau būtinai prisireikė ginklo tokia taikinga proga, - pareiškė jis, - tai kodėl negalėjai pasiimti trumpo kinžalo, specialiai užsakyto iš Edinburgo.

Berniukas teisinosi, sakydamas, kad kinžalas atseit dingęs.

- Mąstyt, tu pats jį pradanginai, - pasakė tėvas, norėdamas pasipuikuoti tuo nežmonišku kardu, kuris tiktų nebent serui Viljamui Volesui. Bet tiek to, sėsk ant arklio ir prižiūrėk sesutę.

Berniukas taip ir padarė, ir buvo nuvestas į patį ištaigingos procesijos vidurį. Tuo metu jis buvo taip užsiėmęs savo išvaizda, kardu, auksu apvedžiotu palaidiniu, skrybėle su plunksna ir gerai išjodinėtu žirgu, todėl į nieką nekreipė dėmesio; bet vėliau jis ligi pat mirties prisiminė, jog kai jis, sodindamas seserį ant žirgo, prisilietė prie jos delno, šis buvo drėgnas ir šaltas it antkapio marmuras.

Vingiuodama per kalvas ir slėnius marga vestuvių procesija pagaliau prijojo parapijos bažnyčią, kurioje vos tilpo, nes tà proga ten jau buvo susirinkę tarnai ir dar koks šimtas ponų ir ponių. Santuoka buvo atliekama pagal presbiterionų bažnyčios apeigas; Baklas taip pat jau kuris laikas prie jos priklausė.

Šventoriuje, prižiūrint Džonui Mordšui, kuris neseniai paliko apleistąsias kapines, vadinamas Dykra, ir buvo pakeltas į aukštesnes Ravensvudų bažnyčios zakristijono pareigas, buvo dosniai dalijama išmalda kaimyninių parapijų vargšams. Ponia Gurli ir dvi jos draugelės, tos pačios, kur padėjo aprengti Alisą, susėdusios nuošaly ant antkapio plokštės, pavydžiai lygino kiekvienai atitekusios išmaldos dalį.

- Nors dabar Džonas Mordšus, - porino Ani Vili, - ir apsigerbęs juodu surdutu, bet galėjo prisiminti senus laikus ir atsižvelgti į savo senas bičiules. Vietoj šešių aš gavau tik penkias silkes, ir tos pačios visiškai nusprogusios. O tas kąsnis jautienos visa uncija lengvesnis negu visų kitų. Ir kokia čia mėsa? Ne mėsa, o vienos gyslos. Va tavo, Megi, tai, rodos, grynas raumuo.

Ką čia tauški? burbtelėjo paralitikė. Mano vieni kaulai. Jeigu jau tie bagočiai pakiša šį bei tą skurdžiams per vestuves ar per laidotuves, tai galėtų duoti ką nors geresnio.

- Et, kokios čia dovanos! - piktinosi Ailsi Gurli. - Jie duoda ne iš geros širdies, ir jiems visai nerūpi, ar mes sotūs, ar mirštam iš bado. Jie pakištų mums akmenį vietoj duonos, jei tik būtų patenkinta jų tuštybė. O dar geidauja iš mūsų dėkingumo, tarsi būtų mums pasitarnavę iš tikros meilės ir užuojautos.

Tikra teisybė, pritarė jos draugelė.

- Ailsi Gurli, tu juk seniausia iš mūsų. Ar tau teko kada nors matyti šaunesnes vestuves?

- Gal ir neteko, - atsakė senė. - Bet greit pamatysiu dar puikesnes laidotuves.

- Laidotuves tai aš mėgstu, - patenkinta tarė Ani Vili, nes išmaldą duoda tokią pat ir neverčia biednų žmonelių kaišioti dantų ir visa gerkle kvatotis, vaipytis ir linkėti laimės tiems tuščiagalviams, kurie mus komanduoja kaip gyvulius. Aš įsikišu išmaldą užantin ir traukiu savo mėgstamą dainelę:

Turiu aš duonelės ir kapšą skatikų,
*Kuo aš prastesnė už vargetą kitą?**

* *Redžinaldas Skotas pasakoja apie vieną senutę, sėkmingai užkalbėjimais gydžiusią ligonius ir dėl to apkaltintą raganavimu. Išlytus jos gydymo būdą, buvo nustatyta, jog už patarnavimą ji imdavo tiktai kepalėlį duonos ir sidabrinę monetą, o visi jos užkalbėjimai, padėję išgydyti tiek ligų, buvo šios dainelės žodžiai (Aut. pastaba).*

- Kas teisybė, tai teisybė, Ani, - sutiko paralitikė. - Duok, Dieve, šiltas Kalėdas ir kuo daugiau numirėlių.

- O ar nepasakytumei, motuše Gurli, - juk tu pati seniausia ir galvočiausia, - ką iš tų vestuvininkų pirmiausia guldysim į grabą.

- Ana va, ar matot tą dabišę, tviskančią auksu ir brangakmeniais? Tą, kurią sodina ant balto žirgo, užpakaly to vėjavaikio su raudonu palaidiniu ir ilgu kardu prie šono.

- Bet juk tai jaunoji! - sušuko Ani Vili; net ir jos šalta širdis suvirpėjo iš gailesčio. Tai tikrai jaunoji! Ai, ai! Tokia jaunutė, tokia gražutė, tokia meilutė! Nejau jai taip trumpai lemta gyventi?

- Juk sakau, - bylojo žiniuonė, - jos drobulė jau siekia smakrą, norit tikėkit, norit netikėkit. Jos smėlio laikrodyje beliko tik kelios kruopelės. Ir ko čia stebėtis - jos buvo gerokai sukrėstos! Lapai ant medžių jau gelsta, bet ji nebesulauks šv. Martyno ir nebematys, kaip vėjo sūkuriai juos gainioja ir verčia šokti burtų šokį.

Berods slaugei ją tris mėnesius, atsiliepė paralitikė, ir gavai, jei neklystu, du auksinius?

Taigi, taigi, - atšovė Ailsi, piktai išsišiepdama. - O seras Viljamas Aštonas pažadėjo man gražią raudoną suknią ligi pat žemės, gėdos stulpą, virvę ir bačką smalos. Tai bent atlygis! Už tai, kad aš tris mėnesius nuo ryto ligi nakties tupinėjau aplink jo liguistą dukterį. Geriau tepalaiko tokias dovanėles savo pačiai.

- Žmonės sako, kad ledi Ašton - nedora moteris.

Tik pažiūrėkit, - tęsė ponia Gurli, - kaip ji mūdrauja ant to palšio, jodama iš šventoriaus. Ji priėdusi daugiau velnių, nei visos Škotijos raganos, mėnesienoj siaučiančios virš Nort Beriko kalvų.

- Ką jūs čia malate apie raganas, prakeiktos senės?! - užriko Džonas Mordšus. - Ar tik nerezgate savo kerų šventoriuje, norėdamos užtraukti bėdą jauniesiems? Kad jūsų čia nė kojos nebūtų, nes kai paimsiu kultuvą, tuoj išdulkėsit namo.

- Oho, koks ponas! - atsikirto Ailsi Gurli. Kaip išpuiko, apsivilkęs tą juodą surdutą ir užsidėjęs išpudruotą peruką! Tartum pats niekada nebūtų badmiriavęs! Manding, šiandien dzirins savo smuikelį pilyje svečiams palinksminti kartu su kitais muzikantpalaikiais, suplūdusiais iš viso pavieto. Žėk, kad striūnos nenutrūktų. Va, ir viskas, Džoni!

- Būkit mano liudytojai, gerieji žmonės! - šaukė Mordšus. - Ji grasina užtraukti bėdą, apžavėti mane. Na, palauk! Jei tik šiąnakt kas nors atsitiks man arba mano smuikui, tau bus taip riesta, kad visą gyvenimą atsiminsi. Nutempsiu tave į bažnyčios sinodą. Aš ir pats jau beveik pastorius andai juk mane pakėlė didelės parapijos seniūnu.

Nors šitų senių neapykanta visai žmonių giminei nuteikė jas prieš vestuvių linksmybes, tačiau to nebuvo galima pasakyti apie kitus apylinkės gyventojus. Didinga jaunųjų palyda, margaspalviai rūbai, šventiškai nusiteikusios dailios moterys ir galantiški kavalieriai, atvykę į šias vestuves, - visa tai darė nemažą įspūdį miniai. Visą kelią nuo bažnyčios ligi pilies žmonės lydėjo jaunuosius šaukdami: "Tegyvuoja Aštonai ir Baklai!", pokšėjo pistoletų, šautuvų ir muškietų šūviai - tikras vestuvių saliutas. Net ir pagyvenę sodiečiai ir sodietės, kurie šaipėsi iš išsišokėlių Aštonų fanaberijos ir prisiminė senbuvių Ravensvudų laikus, užuodę gausias vaišes, kurios tądien buvo suruoštos ir turtuoliams, ir vargšams, patraukė ten link, pripažindami, pamiršę savo nusistatymą, *l'Amphitrion où l'on dîne** viršenybę.

Taigi, lydima ir turtuolių, ir vargšų, Liusi grįžo į tėvų namus. Baklas, pasinaudodamas savo teise, jojo šalia nuotakos, tačiau nežinodamas, kaip turi elgtis jaunikis, labiau stengėsi pasipuikuoti savo jojimo menu, nei

Ar triono, pas kurį pietaujama (pranc.).

užimti jaunąją. Pagaliau, lydimi džiaugsmingų sveikinimų, jaunieji pargrįžo į pilį.

Visiems žinoma, jog senovėje vestuvės būdavo švenčiamos labai iškilmingai, dalyvaujant daugybei žmonių, tačiau mūsų kur kas delikatesnis amžius atsisakė šio papročio. Kviestiniams svečiams buvo iškeltas neapsakomai ištaigingas pokylis, kurio likučių, pamaitinus tarnus, užteko dar ir lauke plyšojančiai miniai; šeimininkai liepė išridenti daugybę statinių alaus, taigi ūžavimas kieme buvo ne mažesnis nei pilyje. Vyrai pagal to meto papročius užsisėdėjo prie stalo, mėgaudamiesi kuo geriausiais vynais, o damos, susirinkusios iškilmių salėje užbaigti vestuvių iškilmių, nekantraudamos laukė jų ateinant. Pagaliau, jau sulaukus gerų išnaktų, įkaitę nuo vyno ir linksmai nusiteikę, vyrai įvirto į menę ir, nusisegę špagas, pakvietė kantrybės netekusias damas šokti. Galerijoje jau grojo muzika ir jos garsai sklido po senosios iškilmių menės skliautais. Pagal griežtą to meto etiketą šokius turėjo pradėti jaunoji, tačiau ledi Ašton, pasiteisindama dukros sveikata, vietoj jos pati pasiūlė ranką Baklui.

Bet kai, grakščiai iškėlusi galvą, ledi Ašton laukė melodijos takto, sulig kuriuo galės pradėti šokį, ji staiga pamatė kažkaip pasikeitusią menės puošybą, ir iš jos lūpų sprūste išsprūdo klausimas:

Kas išdrįdo pakeisti tą portretą?

Visi pažvelgė į sieną, ir tie, kuriems buvo žinomas menės vidus, nustebę išvydo, jog vietoje sero Viljamo Aštono tėvo atvaizdo dabar kabojo sero Malizo Ravensvudo portretas; kupinomis apmaudo ir kerštо akimis senasis riteris žvelgė į susirinkusiuosius. Paveikslai buvo, matyt, sukeisti tuomet, kai menė buvo dar tuščia, ir niekas nieko nepastebėjo tol, kol, prieš prasidedant šokiams, buvo uždegti deglai ir kandeliabrai. Pasipūtę ir įkaitę vyriškiai pareikalavo nedelsiant išsiaiškinti, kas išdrįso šitaip įžeisti šeimininką ir visus svečius; bet ledi Ašton tučtuojau atsitokėjo ir paaiškino, esą tai išdaiga vienos puskvailės tarnaitės, iš gailesčio laikomos pilyje: būdama liguistos

vaizduotės, vargšelė per daug persiėmė ponios Gurli pasakojimų apie "ankstesniąją šeimą", kaip ledi Ašton vadino Ravensvudus. Nelemtasis portretas buvo tuoj pat nukabintas, ir ledi Ašton vėl pradėjo šokius. Jos grakštumas ir orumas atstojo jaunystės žavesį, ir beveik galima sutikti su vyresniųjų svečių liaupsėmis, tvirtinančiomis, esą ji šokanti kur kas gražiau nei jaunosios kartos atstovai.

Grįžusi į savo vietą, ledi Ašton nė kiek nenustebo pamačiusi, jog Liusi išėjusi iš menės, ir tuoj pat išsekė pavymui, ketindama sušvelninti nemalonų įspūdį, kurį tikriausiai dukrai padarė paslaptingas portretų sumainymas. Matyt, ledi Ašton nuogąstavimai nepasitvirtino, nes maždaug po valandos ji grįžo, priėjusi prie jaunikio, kažką jam pašnabždėjo ir tas, išnėręs iš šokančiųjų būrio, dingo. Muzika grojo vis garsiau ir garsiau, poros sukosi su jaunatviška įkarščiu, apimtos linksmybės ir pakilios nuotaikos, tik staiga pasigirdo toks skardus ir veriamas riksmas, kad šokis staiga nutrūko ir muzika bemat nutilo. Visi tarsi suakmenėjo. Kai riksmas vėl pasigirdo, pulkininkas Aštonas griebė deglą, pareikalavo iš Henrio, kuris buvo pirmasis pajaunys, raktų nuo jaunavedžių kambario ir išlėkė iš menės, lydimas sero Viljamo, ledi Ašton ir keleto artimiausių giminaičių. Vestuvių svečiai, iš nuostabos apstulbę, laukė jų sugrįžtant.

Priėjęs prie miegamojo, pulkininkas Aštonas pasibeldė ir pašaukė jaunuosius, bet niekas neatsakė, buvo girdėti tik duslus vaitojimas. Nieko nedelsdamas Aštonas stumtelėjo duris, bet kažkas iš vidaus pusės neleido jų atidaryti. Pagaliau durys atsivėrė - ant jaunavedžių kambario slenksčio kraujuose paplūdęs gulėjo jaunasis. Iš susirinkusiųjų lūpų išsiveržė siaubo kliksmas, ir svečiai, išgirdę naują ištikusios nelaimės ženklą, visu būriu puolė prie miegamojo.

- Ieškokit jos, - sušnabždėjo pulkininkas Aštonas motinai, jinai nužudė jį!

Ir, išsitraukęs špagą, atsistojo tarpdury, pareikšdamas nieko neleisiąs vidun, nebent tik pastorių ir gydytoją. Jų padedami, pakėlė dar tebekvėpuojantį Baklą nuo grindų ir pernešė į kitą kambarį, kur jį tuojau apsupo sutrikę bičiuliai, tarpusavy murmėdami ir laukdami, ką pasakys gydytojas.

Tuo metu ledi Ašton, jos vyras ir kiti giminaičiai apieškojo vestuvių guolį, iššniukštinėjo visą miegamąjį, bet nieko nerado. Kadangi kambary nebuvo atsarginių durų, beliko manyti, jog nelaimingoji nuotaka iššoko pro langą. Bet staiga vienas ieškotojas, pasišviesdamas žemiau negu kiti, pastebėjo kažką baltą didžiulio senoviško židinio gilumoje. Tai buvo Liusi. Ji sėdėjo, arba, greičiau, tupėjo susirietusi it kiškelis, išsidraikiusiais plaukais, sudraskytais ir krauju aptaškytais marškiniais - akys liguistai blizgėjo, veidas iškreiptas mėšlungio. Pamačiusi esanti sugauta, ji kažką neaiškiai sumurmėjo, ėmė vaipytis ir demoniškai džiūgaudama tiesė į juos išskėstus kruvinus pirštus.

Pasikvietus į pagalbą keletą moterų, nelaimingoji nuotaka jėga buvo ištraukta iš židinio. Vedama per miegamojo slenkstį, ji pažvelgė žemyn ir, tarsi šaipydamasi, tarsi džiūgaudama, pralemeno vienintelius suprantamus žodžius:

- Kur jūs padėjot šaunųjį jaunikį?

Iš baimės drebėdamos tarnaitės pergabeno Liusi į kitą, gerokai toliau esantį kambarį, kur surišta, kaip tokiu atveju buvo būtina, ji buvo palikta griežtoje priežiūroje. Neįmanoma aprašyti tėvų sielvarto, svečių pasibaisėjimo ir panikos, abiejų giminių šalininkų tarpusavio įniršio, dar neišsipagiriojusių nuo vyno aistrų kunkuliavimo.

Tik gydytojui pagaliau pasisekė šiek tiek apraminti įsisiautėjusius svečius ir priversti išklausyti jį. Jis paaiškino - nors Baklo žaizda gili ir pavojinga, bet ji nėra mirtina, jeigu jis bus paliktas gulėti ramiai ir negabenamas į kitą vietą. Tai apramino Baklo draugus, vertusius nedelsiant jį perkelti iš pilies į kurio nors iš jų namus. Tačiau jie reikalavo, kad, atsižvelgiant į tai, kas įvyko, keturiems iš jų būtų

leista budėti prie sužeistojo lovos, o be to, dar būrys ginkluotos palydos pasiliktų pilyje. Pulkininkas Aštonas ir jo tėvas sutiko su šia sąlyga, ir tuomet kiti jaunojo draugai, nepaisydami vėlyvo meto ir nakties tamsos, išvyko iš pilies. Po to gydytojas apžiūrėjo panelę Ašton, kurios būklė, jo manymu, buvo labai pavojinga. Tuoj pat buvo iškviesta daugiau gydytojų. Visą naktį Liusi kliedėjo, o rytą visiškai neteko sąmonės. Vakare, pasak gydytojų, turėjo prasidėti krizė. Taip ir įvyko: Liusi tartum atsipeikėjo, atrodė gana rami, net leido pakeisti marškinius, sutvarkyti patalą. Bet vos tik ji uždėjo ranką ant kaklo, tarsi ieškodama melsvojo kaspinėlio, ją užplūdo prisiminimai, kurių ji nebejstengė pakelti. Pradėjo tampyti mėšlungis, ir vargšelė mirė, taip ir nepasakiusi nė žodžio apie tragiškąją sceną miegamajame.

Kitą rytą po Liusi mirties atvyko apylinkės teisėjas ir kuo delikačiau apklausinėjo nelaimingąją šeimą apie tragiškąjį nutikimą. Jis nerado jokių įkalčių, patvirtinančių bendrą nuomonę, esą, užėjus netikėtam pamišimo priepuoliui, nuotaka nudūrusi jaunąjį ant miegamojo slenksčio. Kambaryje buvo rastas kruvinas nužudymo įrankis. Tai buvo tas pats durklas, kurį Henrikas turėjo prisisegti vestuvių dieną ir kurį jo nelaimingoji sesutė tikriausiai nusigvelbė išvakarėse, kai broliukas jai rodė įvairius iš Edinburgo atgabentus vestuvių reikmenis.

Baklo draugai tikėjosi, jog, pagerėjus sveikatai, jis šiek tiek nušvies tą paslaptingą istoriją, ir verste užvertė jį klausimais, bet, remdamasis negalia ir silpnumu, ligonis vengė atsakinėti. Tačiau kai visiškai atsigavo ir buvo pargabentas į savo namus, Baklas sukvietė visus artimuosius, ir vyrus, ir moteris, kurie manė turį išgirsti iš jo paties lūpų viską apie šį reikalą, ir, padėkojęs už jam parodytą dėmesį, paramą ir pagalbą, pasakė:

- Norėčiau, brangieji, jog žinotumėt, kad nieko neturiu jums papasakoti ir niekam neketinu keršyti. Jeigu manęs paklaus kokia nora dama apie tos nelemtos nakties įvykius, aš jai nieko neatsakysiu ir manysiu, jog ji ateityje nebenori su manimi draugauti. Žodžiu, daugiau

niekada jos nebešnekinsiu. O jeigu to paties manęs paklaus vyras, žiūrėsiu į tai kaip į įžeidimą ir pasiūlysiu susitikti Hercogo alėjoje* , manydamas ir jį to paties geidaujant.

Tokio pareiškimo nebereikėjo plačiau aiškinti. Neilgai trukus Baklas pakilo iš ligos patalo visiškai pasikeitęs: tapo rimtesnis ir išmintingesnis negu buvo anksčiau. Jis atsisakė Kraigengelto draugystės, bet taip gausiai jį apdovanojo, kad tas, protingai naudodamas gautą atlygį, niekada nebūtų patyręs nei skurdo, nei pagundų.

Po kiek laiko Baklas išvyko į užsienį ir niekada nebesugrįžo į Škotiją, ir neteko girdėti, jog kada nors būtų užsiminęs apie savo tragiškų vedybų aplinkybes.

Daugelis skaitytojų manys šią istoriją esant pernelyg kraupią, itin romantišką ir sukurtą nežabotos autoriaus vaizduotės, stengiantis įtikti siaubą mėgstančios publikos skoniui. Tačiau tie, kuriems teko skaityti tų laikų Škotijos šeimų kronikų, iškart pamatys, jog čia aprašyta tikrių tikriausia istorija, nors veikėjų vardai pakeisti ir šis tas pridėta.

* *Holirudo pilies apylinkėje esanti alėja, taip pavadinta Jorko hercogo, vėliau Jokūbo II, garbei, nes jis čia dažnai vaikštinėdavo, gyvendamas Škotijoje. Ši alėja ilgai buvo nuolatinė dvikovų vieta. (Aut. pastaba).*

XXXV skyrius

Kieno širdis ir protas nesuakmenėjęs,
Tasai, išgirdęs apie šią nelaimę,
Sukurs skausmingai liūdną dainą,
Matydamas, kaip toks šlovingas kavalierius,
Taip netikėtai nugalėtas ir parblokštas,
Pražuvo jodamas pašėlusiu greičiu
Per nykią, nepažįstamą vietovę/

Eilėraštis iš Nizbeto "Heraldikos", II t.

Mes šiek tiek užbėgome į priekį, aprašydami Baklo pasveikimą ir tolesnį jo likimą, kad nebereikėtų pertraukti nutikimų, įvykusių po nelaimingosios Liusi Ašton laidotuvių. Šios liūdnos apeigos buvo atliktos ūkanotą rudens rytą, vos prašvitus; laidotuvės buvo labai kuklios, atliekant tik būtiniausią ceremonialą. Tik artimiausi giminaičiai palydėjo josios kūną į tą pačią bažnyčią, kur ji prieš keletą dienų ne savo valia buvo sutuokta su Baklu. Vienoje iš šoninių navų seras Viljamas Aštonas buvo įrengęs šeimos kapavietę, ir čia karste, ant kurio nebuvo užrašytas nei vardas, nei data, amžino poilsio atgulė palaikai tos, kuri kadai buvo maloni, daili ir nekalta būtybė, tačiau, ilgai ir negailestingai persekiojama, mirė netekusi proto. Kol gedėtojai buvo šeimos rūsyje, trys kaimo raganos, nepaisydamos ankstyvo ryto, it maitvanagiai užuodę dvėselieną, jau sėdėjo ant plokščiojo antkapio, kaip visada regzdamos savo nedorą šneką.

- Ar aš nesakiau, - postringavo ponia Gurli, - jog po prašmatnių vestuvių ateis ne ką mažiau prašmatnios pakasynos?

- Nieko prašmatnaus čia nematau, - atšovė ponia Vini. - Nei mėsos, nei alaus, tik keletą sidabrinių monetų

numetė pavargėliams. Nevertėjo plūktis tokį kelią, juk mes jau be sveikatos.

- Nutilk, puskvaile! - užriko ponia Gurli. - Jokie gardumynai neatstos saldžios kerštо valandėlės. Tik prieš keturias dienas jie mūdravo ant savo žirgų, o dabar sliūkina paniurę ir nusiminę kaip mes anądien. Tada blizgėjo auksu ir sidabru, o dabar juodi it žarstekliai. O ta išpuikėlė panelė Liusi Ašton, kuri purtydavosi iš pasibjaurėjimo, kai prie jos prieidavo dora moteriškė, guli dabar ir nė piršto negali pajudinti, nors rupūžė tupėtų ir kvarksėtų ant jos karsto. Ledi Ašton krūtinėje šiuomet pleška pragaro ugnis. O seras Viljamas, kurs grasindavo kartuvėmis, laužais ir grandinėmis! Ką jis dabartės pasakytų apie raganavimus jo paties namuose?

- Ar teisybė, - sušvokštė paralitikė, - kad nelabasis ištempė jaunąją iš patalo ir išvilko pro kaminą, o jaunikiui nusuko galvą nuo pečių?

- Visai nesvarbu, kas ir kaip tą padarė, - atsakė Ailsi Gurli, - bet padaryta taip, kad ponai ir ponios gerai atsimins tą dieną.

- O ar teisybė, - paklausė Ani Vili, - kad senojo sero Malizo Ravensvudo portretas nukrito žemyn ant grindų ir ėmė strikinėti po menę?

- Ne, taip tai jau nebuvo, - paaiškino Ailsi. - Bet portretas iš tikrųjų atsirado menėje, ir aš žinau kodėl... Ogi perspėti Aštonus, kad jų puikybei atėjo galas. Bet čia dar ne viskas... Ten, kapų rūsyje, dabar taip pat dedasi dyvų dyvai. Ar matėt, kaip tenai poromis nulipo dvylika juodai apsitaisiusių gedėtojų?

Kas ten juos skaičiuos? nusistebėjo šlubė.

- O aš suskaičiavau, - pasigyrė antroji senė, kuriai laidotuvės buvo toks įdomus reginys, jog negalėjo į jį žiūrėti abejingai.

- Bet jūs nepastebėjot, - didžiuodamasi savo pranašumu kalbėjo Ailsi, - kad prie jų prisidėjo tryliktas, apie kurį jie nieko nežino. Jeigu seni burtai nemeluoja, vienas iš jų nebeilgai vaikščios po šią žemę. Bet eime, kūmutės.

Jeigu užsibūsim, mums klius už viską, kas čia atsitiks, o ko nors gero nėra ko tikėtis.

Ir, karksėdamos it juodvarniai, užuodę dvėseną, piktą lemiančios žiniuonės išsliūkino iš kapinių.

Pasibaigus laidotuvių apeigoms, gedėtojai iš tikrųjų pastebėjo, kad prie jų prisidėjo dar vienas žmogus, ir pašnabždomis apie tai pranešė vienas kitam. Įtarimas krito ant vyriškio, kuris, apsirengęs tokiais pat kaip ir jie gedulo rūbais, stovėjo atsirėmęs į piliorių ir, matyt, nieko nesuvokė, kas čia dedasi. Aštonų giminaičiai nustebę pradėjo tarpusavy kuždėtis, reikšdami nepasitenkinimą įsibrovėliu, bet juos nutraukė pulkininkas Aštonas, kuris nesant tėvui vadovavo ceremonijai.

- Aš žinau, - tykiai pasakė jis, - kas tas žmogus. Jis turi arba greit turės ne mažesnę dingstį gedėti negu mes. Leiskite, aš pasišnekėsiu su juo, ir be reikalo netrikdykit apeigų.

Tai taręs, jis atsiskyrė nuo savo gentainių ir, priėjęs prie nepažįstamojo, timptelėjo jį už rankovės.

- Eikite paskui mane, - tarė jis tvardydamas jaudulį.

Išgirdęs jo balsą, nepažįstamasis krūptelėjo lyg pabudęs iš užmaršties ir nevalingai pakluso. Jiedu užlipo senais apgriuvusiais laiptais ir išėjo į šventorių. Kiti gedėtojai išsekė paskui juos, bet pasiliko rūsio tarpdury ir susirūpinę stebėjo, kas vyksta tarp pulkininko Aštono ir nepažįstamojo, kurie, sustoję po kukmedžiu kapinių pakraštyje, gyvai šnekėjosi.

Nusivedęs nepažįstamąjį į nuošalią vietelę ir apsidairęs aplink, pulkininkas Aštonas griežtu, bet ramiu tonu tarė:

- Aš neabejoju, jog kalbuosi su ponu Ravensvudu.

Nepažįstamasis tylėjo.

- Neabejoju, jog kalbuosi su mano sesers žudiku?! iš pykčio drebančiu balsu suriko pulkininkas.

- Jūs pasakėte mano vardą, - dusliu ir virpančiu balsu atsiliepė Ravensvudas.

- Jei gailitės, ką įvykdęs, - pasakė pulkininkas, tuomet teatleidžia jums Dievas! Manęs jūs nesugraudinsite. Štai, - tęsė jis paduodamas lapelį, - čia nurodytas mano špagos ilgis, susitikimo laikas ir vieta. Rytoj auštant ant kopų, į rytus nuo Vilko Lūkesčių.

Ravensvudas paėmė lapelį ir kurį laiką dvejojo. Pagaliau tarė:

- Nestumkite į visišką neviltį žmogaus, kuris ir taip yra puolęs neviltin. Gyvenkit sveikas, kol galite, o man leiskit mirti nuo kieno nors kito rankos.

- Ne, to niekada nebus! - sušuko Duglasas Aštonas. - Arba nuo mano rankos žūsit jūs, arba jūs nužudysit mane ir galutinai sužlugdysit mūsų šeimą. Jei nepriimat mano iššūkio, aš visur ir visada jus persekiosiu, visokiausiais būdais šmeišiu, kol Ravensvudo vardas taps gėdos simboliu, kaip dabar yra niekšystės simbolis.

- To niekada nebus! - piktai suriko Ravensvudas. - Jeigu aš esu paskutinis Ravensvudų palikuonis, tai privalau pasirūpinti, kad mano protėvių garbė nebūtų nuplėšta. Aš priimu jūsų iššūkį ir sutinku su nurodytomis sąlygomis. Manau, susitiksime vienudu?

- Susitiksime vienudu, - atsakė pulkininkas Aštonas, - ir iš susitikimo vietos grįš tik tas, katras liks gyvas.

- Tepasigaili Viešpats žuvusiojo sielos, - pridūrė Ravensvudas.

- Amen! - užbaigė pulkininkas Aštonas. - Šią malonę galiu suteikti net tam, kurio visiškai pagrįstai mirtinai nekenčiu. O dabar baigsiu, nes mums greit gali sutrukdyti. Taigi rytoj auštant, pajūrio kopose, į rytus nuo Vilko Lūkesčių, ginklas špaga!

- Sutarta! - atsakė Ravensvudas. - Manęs laukti nereikės.

Jie išsiskyrė. Pulkininkas Aštonas nuėjo pas savuosius, o Ravensvudas prie savo žirgo, pririšto prie medžio už šventoriaus. Pulkininkas Aštonas grįžo su laidotuvių svečiais į pilį, bet pavakariu visų atsiprašęs persivilko jojimo rūbais ir, nujojęs į Vilko Lūkesčių kaimelį,

nakčiai apsistojo mažoje užeigėlėje, kad anksti rytą laiku būtų dvikovos vietoje.

Nežinoma, kaip ponas Ravensvudas praleido likusią tos nelaimingos dienos dalį. Vėlai naktį jis atjojo į "Vilko uolos" bokštą ir prižadino savo senąjį tamą Kalebą Bolderstoną, kuris nebesitikėjo jo sulaukti. Neaiškūs ir prieštaringi gandai apie tragišką panelės Ašton mirtį ir jos paslaptingas priežastis jau buvo pasiekę senuką, ir jis nepaprastai susirūpino baimindamasis, kad šie įvykiai gali visiškai sumaišyti jo ponui protą.

Ravensvudo elgesys neišsklaidė jo būgštavimų. Rūmininkui drebančiu balsu paprašius poną ko nors užkąsti, pradžioje jis nieko neatsakė, o paskui staiga piktai pareikalavo vyno ir, prasižengdamas savo įpročiui, išlenkė nemaža taurių. Pamatęs, kad ponas nieko nevalgo, senukas mandagiai paprašė leisti jam nuvesti jį į miegamąjį. Tik keletą sykių pakartojus prašymą, Ravensvudas tylėdamas linktelėjo sutinkąs. Tačiau, kai Bolderstonas nuvedė Edgarą į patogiai įrengtą kambarį, kuriame jis paprastai gyvendavo grįžęs namo, Ravensvudas staiga sustojo ant slenksčio.

- Ne čia, - rūsčiai tarė jis, nuvesk mane į tą kambarį, kur mirė mano tėvas, kambarį, kuriame miegojo ji.

- Kas, sere? - paklausė Kalebas, visiškai apdujęs iš siaubo.

- Ji, Liusi Ašton! Tu nori mane pribaigti, seni, versdamas kartoti jos vardą.

Kalebas dar norėjo pasakyti, esą tas kambarys nesutvarkytas, bet pamatęs, koks suirzęs ir nekantrus pono veidas, nebepratarė nė žodžio. Drebėdamas iš baimės, jis tylomis švietė kelią ir, atėjęs į apleistą kambarį, pastatė lempą ant stalo. Dar norėjo kiek patvarkyti lovą, bet Ravensvudas tokiu tonu paliepė išeiti, jog gaišti nebebuvo galima. Senukas pakluso, bet nuėjo ne ilsėtis, o melstis. Kartkartėmis prisėlindavo prie miegamojo durų pasiklausyti, ar Ravensvudas jau ilsisi. Tačiau kiekvienąsyk

išgirsdavo tik vienodą sunkų žingsnių dundesį, protarpiais pertraukiamą gailaus vaitojimo. Tas nepaliaujamas sunkių pušnių trinksėjimas aiškiai bylojo, jog nelaimingasis įnamis apimtas neapsakomos širdgėlos. Senukui rodėsi, kad taip laukiamas rytas niekada neišauš. Tačiau laiko tėkmė visada vienoda, nors mums, mirtingiesiems, kartais atrodo, jog jis per greit arba per lėtai bėga, ir galiausiai atėjo aušra, nurausvindama plačią spindinčio vandenyno juostą. Buvo lapkričio pradžia, ir, nors vėlyvu metų laiku, išaušo nuostabiai ramus ir giedras rytas. Bet naktį pakilo rytys, ir artėjančio potvynio bangos vilnijo pačioje papėdėje uolos, ant kurios stovėjo pilis.

Vos prašvitus Kalebas Bolderstonas vėl prisliūkino prie miegamojo durų ir per plyšį pamatė Ravensvudą matuojant keletą špagų, buvusių greta esančioje kamaraitėje. Išsirinkęs vieną iš jų, sumurmėjo:

- Mano špaga bus trumpesnė, tegul jis turi dar vieną pranašumą...

Tai matydamas, Kalebas Bolderstonas gerai suprato, kokiam žygiui rengiasi jo ponas, ir žinojo, kad veltui jis bandys tai sutrukdyti. Jis vos spėjo atšokti nuo durų, taip staigiai Ravensvudas išėjo iš kambario ir nužingsniavo arklidžių link. Ištikimasis tarnas nusekė pavymui. Iš susiglamžiusių drabužių, mirtinai išbyškusio veido Kalebas įsitikino, jog ponaitis tą naktį nė bluosto nesudėjo. Įėjęs į arklidę rado Ravensvudą, balnojantį žirgą. Ištiesęs drebančias rankas, Kalebas trūkčiojamu balsu pasisiūlė jam padėti, bet tas ženklu atstūmė jo paslaugas ir, išvedęs žirgą į kiemą, jau rengėsi sėsti ant jo, tačiau senasis tarnas, užmiršęs baimę ir paklusdamas prieraišumui - vieninteliam savo gyvenimo jausmui - staiga puolė Ravensvudui į kojas ir, apkabinęs kelius, sušuko:

- Ak, sere, ak, mano pone! Užmuškite mane, jei norit, tik nesileiskit į tą baisią kelionę! Ak, brangusis mano pone! Palaukit nors vieną dieną! Rytoj atvyks markizas A*** ir viską sutvarkys.

Tu jau nebeturi pono, Kalebai, atsakė Ravensvudas, stengdamasis atsipalaiduoti nuo jo. Nebesikabink už griūvančio bokšto, vargšeli!

Bet aš turiu poną! sušuko Kalebas, nepaleisdamas Ravensvudo. Turiu poną, kol tebėra gyvas Ravensvudų palikuonis! Aš tik tarnas... Buvau jūsų tėvo... jūsų senelio tarnas... Gimiau tarnauti jūsų šeimai... Dėl jūsų gyvenau ir mirsiu už jus! Likit namie, ir viskas susitvarkys!

- Susitvarkys, pakvaišėli, susitvarkys! - pakartojo Ravensvudas. - Mano gyvenimas jau nebegali susitvarkyti, ir laimingiausia man bus mirties valanda.

Tai taręs jis išsiplėšė iš senojo tarno glėbio, užšoko ant žirgo ir išjojo pro vartus, bet tučtuojau sugrįžo ir atskubančiam jo pasitikti Kalebui numetė po kojų auksinių prikimštą kapšą.

- Skiriu tave, Kalebai, savo testamento vykdytoju! - suriko jis siaubingai nusišypsodamas ir, trūktelėjęs pavadį, nušuoliavo pakalnėn.

Kapšas tebegulėjo nepaliestas ant žemės, nes senasis tarnas nukuldeno pasižiūrėti, kur nujojo jo ponas. Šisai pasuko į kairę siauru, grublėtu takeliu, per uoloje esantį plyšį nusileidžiančiu į pajūryje esančią nedidelę prieplaukėlę, kur kadaise būdavo pririšamos pilies valtys. Pamatęs jį ten nujojant, Kalebas nuskubėjo į rytinį sargybos bokštą, iš kurio buvo matyti visas paplūdimys ligi pat Vilko Lūkesčių. Jis matė, kaip Ravensvudas, kiek arklys išneša, šuoliavo kaimo link, ir čia pat prisiminė pranašystę, jog paskutinis lordas Ravensvudas žūsiąs Kelpio dribsmėlyje, esančiame pusiaukelėje tarp bokšto ir kopų į rytus nuo Vilko Lūkesčių. Kalebas dar matė, kaip jis prijojo prie lemtingosios vietos, o po to išnyko iš akių.

Užsidegęs kerštu, pulkininkas Aštonas jau buvo sutartoje vietoje ir nenustygdamas žingsniavo ten ir atgal, nekantriai žvilgčiodamas į bokšto pusę, iš kur turėjo atvykti jo mirtinas priešas. Saulė jau buvo patekėjusi, ir jos skais-

tus skritulys apšvietė rytinį jūros pakraštį, todėl pulkininkas gerai įžiūrėjo raitelį, su tokiu pat nekantrumu šuoliuojantį jo pusėn. Bet staiga raitelis dingo, tarsi būtų ištirpęs ore. Pulkininkas pasitrynė akis, lyg jam būtų pasirodžiusi šmėkla, ir nudūmė į smėlynę. Iš kitos pusės į tą pačią vietą atskubėjo Bolderstonas. Bet žirgo ir raitelio nė pėdsakų nelikę, matyt, pastarosiomis dienomis pūtęs stiprus vėjas bei aukštos potvynio bangos gerokai nustūmė dribsmėlio ribas, ir nelaimingasis raitelis, kaip rodė arklio kanopų pėdsakai, pašėliškai skubėdamas, užuot jojęs sumintu takeliu uolos papėdėje, pasirinko trumpiausią, bet pavojingiausią kelią. Liko tik vienas jo likimo ženklas. Kylančio potvynio bangos išmetė prie pat Kalebo kojų juodą plunksną, atitrūkusią nuo jaunuolio skrybėlės. Senukas pakėlė ją, apdžiovino ir priglaudė prie širdies.

Išgirdę apie nelaimę, sugužėjo Vilko Lūkesčių gyventojai; vieni apieškojo visą pakrantę, kiti išplaukė valtimis į jūrą, bet veltui: dribsmėlis niekada nebeatiduoda savo grobio.

Mūsų pasakojimas artėja į pabaigą. Sunerimęs dėl sklindančių kraupių gandų ir būgštaudamas dėl savo gentainio saugumo, kitą dieną į "Vilko uolą" atvyko markizas A***. Atnaujinęs paieškas ir nieko neradęs, jis apraudojo savo netektį ir grįžo į sostinę. Pasinėręs į politikos ir valstybės reikalus, ilgainiui užmiršo tai, kas įvyko.

Tačiau Kalebas Bolderstonas nieko neužmiršo. Jeigu žemiškoji gerovė būtų galėjusi paguosti senuką, jis būtų galėjęs laimingai gyventi, nes niekada nesilaikė taip pasiturimai kaip dabar; bet gyvenimas jam pasidarė nebejdomus. Visos jo mintys, visi jausmai - pasididžiavimas ir nerimas, džiaugsmas ir sielvartas - buvo glaudžiai susiję su šeima, kurios nebeliko. Senasis tarnas nebevaikščiojo iškelta galva, atsisakė visų savo ankstesnių pomėgių bei užsiėmimų, tik klaidžiodavo po tuos senosios pilies kambarius, kuriuose neseniai gyveno jaunasis Ravensvudas. Valgydavo nejausdamas skonio, miegodavo

nepailsėdamas ir su šuniui būdinga, bet retai tarp žmonių pasitaikančia ištikimybe diena iš dienos gedėjo, kol pagaliau mirė, nepraėjus nė metams nuo aprašytosios tragedijos.

Aštonų giminė gyvavo ne ką ilgiau už Ravensvudus. Seras Viljamas Aštonas palaidojo savo vyresnįjį sūnų, pulkininką, kuris žuvo dvikovoje kažkur Flandrijoje, o Henris, miręs netrukus po tėvo, nepaliko įpėdinių. Ledi Ašton išgyveno ligi žilos senatvės ir liko vienintelė iš tų, kuriuos pražudė jos nepermaldaujamas būdas. Mes nenorime ir nedrįstame paneigti, jog širdies gilumoje ji atgailavo ir susitaikė su Dievu, kuriam nusidėjo, tačiau aplinkiniams niekada neparodė nė menkiausio ženklo gailesčio ar susikrimtimo. Išoriškai ji liko tokia pat išdidi, pasipūtusi, nepalenkiama, kokia buvo prieš visus tuos liūdnus įvykius. Ant puikaus marmuro paminklo užrašytas jos vardas, titulai ir dorybės, tuo tarpu jos aukos neturi nei antkapių, nei epitafijų.

Skotas V.

Sk 52 Lamermuro sužadėtinė Romanas / W. Scott ; Iš anglų k. vertė E. Kuosaitė - Jašinskienė. - V. Žaltvykslė, 1995. - 365 p.

ISBN 9986-06-023-0

Nepranokstamo istorinių romanų meistro Valterio Skoto kūrinys "Lamermuro sužadėtinė" nukelia mus į XVII a. pabaigos Škotiją. Jaunasis Ravensvudas įsimyli savo tėvo priešo dukterį. Tačiau pranašystės skelbia, kad tai meilei nelemta sulaukti laimingų sutuoktuvių. Pilys, medžioklės, didikų spindesys ir skurdas, aistros ir intrigos...

UDK 820-3

Walter Scott

LAMERMURO SUŽADĖTINĖ

Romanas

Iš anglų kalbos vertė
ELENA KUOSAITĖ - JAŠINSKIENĖ

Redaktorė AGNĖ IEŠMANTAITĖ.
Techniniai redaktoriai JUOZAS KRIVAS
ir VIDAS VALUNTONIS.
Dailininkė ELZĖ GRAFAITĖ.

SL 034. 1995 02 26. Leidyb. apsk. l. 33,4. Tiražas 4 000 egz.
Užsakymas Nr.
Leido "Žaltvyksles" leidykla, Laisvės pr. 43-89, 2044 Vilnius.
Spausdino "Spindulio" spaustuvė, Gedimino pr. 24, 3000 Kaunas.

Отпечатано в ГИПП «Янтарный сказ».
236000, г. Калининград, ул. К. Маркса, 18. Заказ 2056.

95'ŽALTVYKSLĖ'57

"Daugelis skaitytojų
manys šią istoriją esant pernelyg kraupią,
itin romantišką ir sukurtą nežabotos
autoriaus vaizduotės, stengiantis įtikti siaubą
mėgstančios publikos skoniui.
Tačiau tie, kuriems teko skaityti tų laikų
Škotijos šeimų kronikų, iškart pamatys,
jog čia aprašyta tikrų tikriausia istorija,
nors veikėjų vardai pakeisti ir
šis tas pridėta."

"-Tai jūs vis dėlto josite? - paklausė Kalebas,
paleisdamas Ravensvudo apsiautalą ir
pakeisdamas pamokomą toną
patetiškai liūdnu. - Vadinas, jūs josite,
nors aš ir papasakojau apie pranašystę,
mirusią nuotaką ir Kelpio dribsmėlį?
Na, ką gi, užsispyrėlio neperkalbėsi -
jis savo daro, ir tiek.
Bet saugokitės, sere, jei medžiosite parke,
negerkit iš Undinės šaltinio...
Jau nujojo! Lekia pas mylimąją it strėlė!
Žuvo Ravensvudų giminė!"

ISBN 9986-06-023-0